

UTKAST

N. P. Osberg

Hiram G. Simmons

UTKAST
TIL EN
SVENSK FLORA,
ELLER
AFHANDLING
OM
SVENSKA VÄXTERNAS VÅSENDTELIGA KÄNNETECKEN
OCH
NYTTA,

AF
SAMUEL LILJEBLAD.

Andra Uplagan, tilökd och förbättrad.

UPSALA,
tryckt hos JOH. FR. EDMAN, K:gl. Ac. Boktr.
1798.

Non ad unam Natura formam opus ſuum præſtat, ſed in ipſa varietate ſe jactat. Ideoque ex aliis alias reparat natura figuras, non uno contenta tenore valet, ſed immutatas gaudet habere vires. SENECA.

FÖRETAL.

NÅR man har det lyckeligen afgjort, at Naturaliernas kånnedom, deras upodling och råtta bruk år grunden til Landthushållning, torde mitt Arbete vinna åtminſtone en urſåkt. Jag har bemödat mig om, at på ett enkelt ſått och efter ſåkra Botaniſka grunder upſtålla Svenſka Våxterna och dervid gifva anvisning på den, efter min tanka, låttaſte method at examinera dem, eller enligt antagna grunder upſöka hvar okånd Örts Namn, Nytta och Egenſkaper. Jag började detta för 6 år ſedan, då jag utgaf Svenſka Örtſlagen: En Afhandling, då endaſt åmnad til hjelpreda vid nyttjandet af Kongl. Hof-Medici HOFFBERGS *bok:* Anvisning til Våxt-Rikets kånnedom; *men ſedan ſamma bok då utgått och ej mera fanns til köps i någon bokhandel, och vi på modersmålet ägde ingen bok, hvaraf man kunde inhåmta den ſpeciella Våxternas kånnedom, kunde åndamålet af mitt förſta Arbete icke vinnas. Jag företog mig derföre at utgifva icke allenaſt* Genera, *utan ock de derunder hörande* Species (*arter*). *Men om detta företag i min oſkyldiga föreſtållning, at på något ſått dermed kunna gagna mitt Fådernesland, haft upmuntran, har det ock haft ſina ſtora ſvårigheter —. En vördad Allmånhet hår ſkånkt ſitt bifall åt min förra Uplaga. jag hoppas ock nu få erfara ſamma ynneſt vid utgifvandet af denna, ſom jag ſökt at förbåttra, ſamt med nya uptåkter och rön öka, och til en ſtor del omarbeta.*

Korthet plågar ſtundom urſåkta briſter. Ockſå lårer Låſaren finna, at jag hår (ehuru mindre ån i förra Uplagan,) ånnu, kan hånda, alt förmycket betjent mig af ſammandragningar och korthetsteckn, dock endaſt för at göra boken mindre koſtſam. Jag har likvål valt ſådane förkortningstecken, ſom til ſtörre delen förut förekomma, dels i våra Hushållsböcker, dels i våra Sv. Floror, *De åro ock hår nedanföre förklarade.* *p.* VII.

 För-

Förnämsta ändamålet har varit at gagna Nybegynnare och kanske Landthushållare i allmänhet, som väl hafva lust at inhämta en nyttig kännedom om Sv. Växterna, men ej kunna använda så mycken tid på Latinska språket, som fordras at förstå Botaniska beskrifningar. Jag har derföre gifvit Växternas kännetecken och namn x) *på Svenska, dock altid derjämte bibehållit de Latinska til ett rättesnöre, då man vill bruka* Linneiska Systemet.

Vid upställningen har jag följt den vanliga Linneiska methoden, *med några små ändringar, för hvilka jag på sina behöriga ställen gjort reda. Indelningen är den enklaste och i mitt tycke lättaste. Vi indela nu Växterna uti 16 Classer, hvars kännetecken äro gifna, se Inledningen, och derefter i* Ordningar, Genera *och* Species (*slag och arter,*) *som vanligt varit. Hvad denna Method egenteligen beträffar, märkes, at den icke blott är nyttig vid vårt Lands växter, utan och lämpelig til alla kända Växter i verlden; ty jag har derom rådfört* v. Linnés System, *och funnit, at på lika sätt alla Dess kända Växter, som förut blifvit indelte i 24, kunna föras til desse anviste 16 Classer, och har jag gifvit Schema derpå vid slutet af Inledningen.*

Om ock andra orsaker, som verkat de ändringar, jag vidtagit, skulle förbigås; blir dock altid denna enda gällande hos mig, at jag genom denna Afhandling finner mig i stånd, at mer gagna den Studerande Ungdom, som under Botaniska excursioner omger mig, och som efter denna method lättare kan undervisas om sättet, at igenfinna och urskilja Svenska Växterna.

När man ock på egen hand, efter denna Afhandling, vil examinera Växterna, bör man först väl lära känna de i Inledningen förekommande och der förklarade Termer: sedan på några bekanta växter, som man förut til äfventyrs af Svenska namnet känner, se efter huru

x) Vid namnen har jag måst antagit Landskaps-namn eller sådana, som brukas i Landsorterne. Ganska sällan tillagt egna. Några namn har jag dock enligt språkets art sökt til at i denna Uplaga förbättra. Provincie-namnen har jag äfven här bifogat och efteråt gifvit derpå Register.

ru termerne brukas. T. e. om man känner Gulvifvan (PRIMULA *veris) ſe pag. 75 och 86, ſå föres den til 5:te Claſſen* Pentandria *af ſina 5 ſtåndare (ſom ſitta inom blomkronan:) til förſta* ordo Monogynia, *af* 1 piſtill: *til andra underdelningen, ſom är tecknad med ** och a) för ſina* innom fröhus täckta frön och i flock ſittande blomſkaft *och til Slägtet 86* PRIMULA (VIFVA) med trind blompip, bar pipöpning och fröhus af 1 rum, *ſamt til Species (ſom altid efterſökes under ſamma nummer ſom ſtår för Genus)* PRIMULA *veris (Gul-Vifva)* y) *af ſin* bara blomſtängel och trattlika blomkrona &c. Fårgen m. m. *utgöra deſs artförändringar (varietates,) ſom äro teknade i brädden med de ſtörre bokſtäfverna A) B).*

Och när man ſåledes öfvat ſig förſt med några kända Våxter, kan man ſedan gå til de okända, och är ingen tvifvel, at ju de på lika ſätt ſkola igenfinnas; Ty jag har följt ſamma method öfver alt.

En muntelig undervisning af någon Kännare kan dock båſt i början lätta ingången til Vetenſkapen.

Följande ordning har jag vid Våxternas beſkrifning iakttagit. Förſt gifves vid hvar Claſs ett allmänt begrep om deſs Våxter, i ſynnerhet om där äro några märkeliga ordines naturales: *Sedan underdelas Claſſen i ordningar, och vidare de ſtörre ordningarne med ſtjernor *) och bokſtäfver a) b) c). Vid examinering bör man noga iakttaga desſa underdelningar, ty de innehålla oftaſt en dèl af Våxtens hufvud-characte̅r, hvilken vid* Genus *eller* Species *af ſamma underdelning är för korthets ſkuld uteſluten.*

Vid de otydligare Örterna, i ſynnerhet om de äro kända för någon hushållsnytta, har jag gifvit en ſärſkilt kort beſkrifning, äfven anviſt blomningstiden och blommans färg. Derpå utmärkt-Medicinſka nyttan, ſom är anförd och tecknad med M:n, och äro de. ſom finnas på Apoteken, uptagne efter Pharmacopœa Svecica Ed. IV, och anmärkte med Ap. ſamt de delar af Örten, ſom egen-

---

y) Svenſka namnet är altid vid ſpecies ſkrifvit innom parenthes, oftaſt med initial-bokſtaf för ſlägtnamnet.

genteligen brukas på Apoteken, med ſtörre bokſtäfver på det de, ſom vilja ſysſelſätta ſig med at ſamla desſa, må derpå hafva ſäker anvisning. Äfven utmärkas i hvilka ſjukdomar och huru de nyttjas, i ſynnerhet om de äro af någon äfventyrlig eller giftig verkan. Jag har i detta affeende riktat denna Uplaga med 2:ne regiſter.

Hushållsnyttan tilkännagifves med H:n och härvid anteknas de förträffeligaſte at odla på ängar ſamt huru hvar och en Växt mer eller mindre ätes af kreaturen. Detta har jag i korthet anfört efter den förbättrade Pan Svecicus *och med de där brukeliga tecken. Se Kongl. Patriotiſka Sällſkapets Hushålls-Journal för åren 1779, och 1780. När örten intet ätes, utmärkes det med* O: *när örten blott i briſt på bättre föda ätes, med* OI: *när örten häldre ätes med* I, *och då den gerna och framför annat ätes, med* II. *Se härom p. 90. vid* MENYANTHES *trifoliata (Vatnklöfver.) Äfven har jag för Biſkötſelns ſkuld, efter Kyrkoherden* BJERKANDERS Biens Flora *uti Kongl. Vetenſkaps Acad. Handl. för år 1774, anteknat, hvilka Växter af Bien efterſökas, och dervid nyttjat ſamma tecken* O. OI. I. II: *Desſa tecken äro altid ſkrifna innom parenthes näſt efter H:n. (k. utmärker kor, g. getter, &c.) Se tecknens förklaring.*

Växternas öfriga nytta i Slögd, Manufacturer, Färgerier m. m. har jag ej heller aldeles förbigått, dock i lika korthet efter den anvisning, ſom Hof-Medicus HOFFBERG *i ſin bok &c. gifvit. Af dem, ſom allmännaſt planteras på vår åker och i trägårdar har jag uptagit, ſå många, ſom Han anfört och ſom ſäkert tola vårt Climat. De ſamma Växterna äro dock urſkilda från våra vildtväxande med tilſatt tecken: †.*

Och på det en framtid må kunna ſäkert veta, hvad ſlags Växt jag haft affeende på, har jag ſamlat och inlagt exemplar deraf i ett ſå kalladt Herbarium vivum, *hvilket Kongl. Vetenſkaps Societeten i Upſala tillåtit at förena med ſina Naturalie-ſamlingar, och förvaras där ſåſom en ſärſkild Svenſk Örtſamling, i ſamma ordning ſom här anföres upſtäld.*

FÖR-

FÖRKLARING ÖFVER TEKNEN.

♂ betyder hanvåxt (blomma med blott ſtåndare.)
♀ — honvåxt (utan ſtåndare med blott piſtiller.)
⊙ — årlig (at våxten varar endaſt ett år.)
☽ — tuårig (ſås ena året, bår frukt det andra och går ut.
♃ — mångårig (varar flere år, med mångårig rot.)
o — ingen (då någon vanlig del felar.)
V. v — våxer.
a — at örten förekommer allmänt.
r — — — — ſållan.
r.s. — — — — endaſt i ſödra Provincierna ſåſom Skåne, Blekinge &c.
r.n. — — — — i de Norra ſåſom Lappland. &c.
✝ — at örten våxer ej vild, utan år odlad i trågårdar och på åkrar &c.
r.✝. — — — ſållan vild, men finnes i trågårdar.
Bl. bl. — Blomma. *Anm.* Då blad förekomma, förſtås dermed örtblad (ej blomblad hvilka altid nåmnas kronblad.)
Tr.ſt. — trådſtam (til ſkilnad från örtſtam.)
Pl:s — planteras.
K:ls — kallas — utmårker Synonyma.
H:n — hushållsnyttan. *Anm.* Initial-bokſtåfverne, ſom derefter innom parenthes förekomma, utmårka, huru örten åtes af våra hemtamda kreatur: k. för kor, g.-getter, f.-får, h.-håſtar, ſ.-ſvin. När örten icke åtes, följer derefter o. När den åtes 1 &c. ſe Företalet.
M:n — Medicinſka nyttan.
D:s — doſis. År merendels utſatt för åldre perſoner.
br. — bruklig.
ber. — berömd.
förtr. — förtråffelig. År af ſtörſta nytta.
H. J. — Kongl. Patriotiſka Sållſkapets Hushålls-Journal.
V. A. H. — Vetenſkaps Acad. Handlingar i Stockholm.
Fl. Sv. — von Linnés Flora Svecica Ed. 2:da.
Fl. Sc. — Pr. Retzii Prodomus Floræ Scandinaviæ.
S. V. Linn. Syſtema Vegetabilium. Edit. XIV.

Anm. Flere ſmårre förkortningar, ſom torde tråffas, förſtås lått af ſammanhanget ſåſom om en ört ſåges våxa i Smol. för Smoland: i V.Göthl. för Våſtergöthland &c. följ. — nåſtföljande ört eller ſpecies.
föreg. — föregående &c. *Na-*

Natura et arte.

INLEDNING.

OM

VÅXTERNAS

ALLMÅNNA INDELNING.

AF Naturen tyckas Våxterna ſtrax vid deras fórſta upkomſt vara delte uti 3 flockar:

1 De ſom hafva 1 hjertblad *(Monocotyledones.)*
2 — — — 2 hjertblad *(Dicotyledones.)*
3 — ſom åro utan hjertblad *(Acotyledones.)*

Dårefter plåga Örtkånnare fóra dem under nio ſtora Slågtſkaper eller *Familier*;

1 PALMTRÅD *(Palmæ.)* Fórſtarne af alla våxter: hóra til Indierna och varma lånder: utgóra dår Innevånarnes fórnåmſta egendom: Ha enkla mångåriga ſtammar och båra ymnog och vålſmakelig frukt.

Upvåxa med ett hjertblad.

2 GRÅS

2 GRÅS *(Gramina.)* Grunden och ſtyrkan för vår allmånna Landshushållning: gifva kreaturen den ſundaſte föda och oſs den ſåkraſte afkomſt: Beſtå af ledfulla ſtrån och enkla blad.

Upvåxa med ett hjertblad.

3 LILJOR *(Lilia)* Jordens förnåmſta prydnad: fågna ögat med ſina tåcka blommor: ha lökaktiga rötter.

Upvåxa med ett hjertblad.

4 ÖRTER *(Herbæ)* och

5 TRÅN *(Arbores)* Naturens rikedom och yppighet: ömſom ſkilda, ömſom ſammanblandade med ſina ſlågter: Åro egenteliga föremålet för den Syſtematiſka Indelningen *a)*.

Upvåxa med 2, ſållan flere hjertblad.

6 ORMBUNKAR *(Filices)* Bergstrakters och ſkuggrika ſtållens invånare. Förbåttra eller bereda den magra jorden til framtidens odling. Ha blad med frögredning på ena ſidan.

Upvåxa utan hjertblad.

7 MOSSOR *(Muſci)* Åro kalla lånders beklådning: De tåcka deſs magraſte ſtållen: bevara ſmå upkommande plantor från torka och köld: Ha ganſka fina frön: frögredningen innom knappar, ſkilde från han-blommorne.

Upvåxa utan hjertblad.

8 ALGER *(Algæ)* *Stenmosſor* göra ofta början til Naturens egen odling. På nakna berg och kalaſte klippor fåſta ſig aldraförſt Lafvar *(Lichenes,)* ſom efter hand förmultna och blifva til ſvartmyl-

---

a) Indelas i Clasſer efter *ſtåndarnes* (ſtaminum) antal och beſkaffenhet.

mylla, i hvilken federmera örter och tråd få kafta fina frön och med tiden göra fjelfva bergen fruktbara.

Deras rot, ftam och blad utgöra nåftan ett. De förtorkas om fommaren af vårman, men qvickna åter om höften: få lif den tid andra våxter förfalla.

Upvåxa utan hjertblad.

9 SVAMPAR *(Fungi)* Göra flutet på Våxt-Riket: framkomma höftetiden, efter regnvåder, då andra örters fröredning år förbi. Åro naturens tjenare at bortfkaffa örter och tråds förvifsnade blad och ftammar, famt derigenom befordra en ny våxningskraft. Fröredningen år ej nog utredd.

Upvåxa utan hjertblad.

NATURLIGASTE indelningen af våxterna vore denna efter hjertbladen, om man emellan de talrikafte *Familierna:* emellan *örter* och *trån* (4, 5) kunde utftaka någon grång; men, då de flågter, fom uti kallare Climat båra *örtftjelk*, få ofta uti varmare mångårig och trådaktig ftam, måfte man efter andra antagna grunder indela våxterna och urfkilja dem. Vi följa det förtråffeliga LINNEIfka *Sexual-Syftemet*, rådfrågande dervid de förbåttringar, fom i fenare tider blifvit gjorda af Profesf. och Riddar. C. P. THUNBERG, Prof. Med. Doct. O. SWARTZ och andra berömda Örtkånnare.

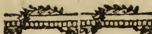
CLASSERNA och indelnings-ordningarne efter detta *Syftem* åro vål artificiella (med konft utan affeende på våxternas utfeende,) men konften år ofta omårkelig, och tyckes, fom man endaft låtit den råda, dåreft ingen *Ordo* af naturen varit nog tydelig.

STÅNDARNE (ftamina) F. 20 a. a. utgöra grunden til clasfernas beftåmmande: dels efter antalet, dels efter befkaffenheten.

PISTILLERNA F. 20. c. göra grunden til ordningarne, efter deras antal och *frö-åmnets* befkaffenhet.

Anm. *Piftillernas antal råknas af ftiftens bafis; om ftiften felas, råknas mårkena.*

Anm.

VID *ståndarne* märkes, at deras antal varierar understundom. När så händer, ser man efter det antal, som är mäst rådande, eller ock, om man af något yttre kännetecken (habitus) kan föra örten til sina slägtingar, då man liksom efter en *Methodus naturalis* kan den samma upsöka.

DE Svenska växter, som efter en *naturlig indelnings Method* kunna uptagas, läras bäst genom öfning. Man iakttager vissa naturliga ordningar endast til hjelpreda *a*) där växterna tyckas afvika från det vanliga antalet af ståndare *b*). Hufvudsakligen märkes, at man dermed ej lämnar *Sexual-Methoden* (efter antalet,) utan uptager hvar och en ört på det ställe, hon kan sökas enligt den samma, med hänvisning til sitt rätta rum.

Af denna grund har jag vågat på några ställen gå ifrån den vanliga upställnings kedjan, (det torde räknas mig til fel,) men jag har gjort det för at lätta nybegynnares arbete vid vissa växters examinering, där ståndarne variera och man af likhet med andra örter, som man til äfventyrs känner, kan lättare hänföra Växten til sin *Class* än efter ståndarne.

Men innan jag går til växternas classification, är nödigt at först förklara växternas förnämsta delar och de härvid brukeliga konstord.

OM

VÄXTERNAS

ALLMÄNNA DELAR.

VÄXTERNAS delar äro hufvudsakeligen:

1 ROTEN. 2 STAMMEN. 3 FRÖREDNINGEN.

Desse delas åter i smärre delar, som hvar ha sina namn.

1 RO-

a) Efter vår store v. LINNÉS råd: occulte consulendus est habitus.

b) Hälften af antalet saknas i vissa ordningar: så at 5 ståndare äro för 10, 3 för 6, 2 för 4 och hos några örtslag variera 3 och 4, 4 och 5, eller deras dubbla antal 8 och 10.

1 ROTEN.

Roten (Radix) fåſter våxten vid jorden eller någon annan kropp och drager muſt och våtſkor til deſs underhåll. Deſs delar åro:

1 *Hjertrot* (caudex deſcendens) våxtens i jorden nedſtigande del, hvarpå mårkas *ſmå-rötter* (radiculæ,) eller fintrådige rotfåſten, ſom draga föda åt hjertroten.

2 *Stubbe* eller *rotſtamm* (caudex adſcendens) år början af våxtens upſtigande del.

Anm. En rot kallas: *a*) *Fibrös* eller *trådig* (fibroſa) då den beſtår af ſmala ſmå-rötter. År ſtundom grenig F. 35 a. ſtundom enkel.

b) *Tapplik* (fuſiformis) år aflong (tjock midtpå och ſmalare åt åndan) ſom en *Morot.*

c) *Afbiten* (præmorſa) med ſtympad ſpets, ſom en del *Grodblads* rötter.

d) *Knölig* (tuberoſa) med runda knölar likſom ſammanfåſtade med trådar, ſom rötterna på *Potatoës.*

e) *Klotlik* (globoſa) rund ſom en *Rofva*, *Kålrot.*

f) *Lökaktig* (bulboſa) lik *Hvit*-eller *Röd-lök.*

g) *Handlik* (palmata) då den år delt likſom i fingrar, ſom på *Orchis*, J. Mariæ *Nycklar.*

h) *Hopknippad* (faſcicularis) då flere rötter åro likſom fåſtade tilhopa. F. 37 B.

3 I anſeende til varaktigheten kallas en rot:

a) *Årlig* (annua) då den bår frukt och dör innom ett år.

b) *Tuårig* (biennis) — bår frukt andra året och dör ſedan bort.

c) *Mångårig* (perennis) bår frukt i många år. Bibehåller ſig öfver vintrarne, faſtån ſtjelken årligen förgås.

2 STAMMEN.

Stammen eller Örtståndet (Caudex, Herba) år våxtens del emellan roten och fröredningen.

Vid Ståndet mårkas. I. Sjeleva Stammen. II. Bladen.

den. III. Öfverklädningen. IV. Bihanget. V. Vinterlägret.

I. Sjelfva Stammen eller Stångeln, fom allmånnaft år af 3 flag: 1 *Trådftam*, 2 *Örtftam* och 3 *Fot* (*fvampfot*.)

1 *Trådftam* eller *Bål* (Truncus, Caudex perennans) år en mångårig våxts upftigande del, fom bibehåller fig öfver jorden alla årstider: *Ek*, *Pihl* &c.

Anm. Våxtens inre delar åro: *Mårgen* (medulla) hvaraf kårnans fvampaktiga åmne upkommer. *Safvan* (liber, alburnum,) hvaraf *veden* eller fjelfva trådet (lignum) tilhårdnar. *Barken* och *nåfvern* (cortex och epidermis) ytterft, hvarutur blomfoder och blad upftiga. *Ståndare* och *piftiller*, de inre blommans delar, danas af egna fort kårl (fpiralkårl kallade,) fom komma från ftammen, dela fig och antaga olika form. De jåmte luft-och nårings-kårl finnas i alla våxtens delar. Sellevåfven omgifver dem alla och år likafom ett föreningsband för det hela.

Anm. Mårgen år ett fvampaktigt åmne fom fkiljer fig endaft från fellevåfven genom ftörre håligheter och dårmed at den intager mellerfta rumet af ftammen. Af fafringarne kan man fluta til trådets ålder, då de råknas.

2 *Örtftam* (Caulis herbaceus) år en våxts upftigande del, fom förgår öfver jord, få fnart frøredningen år fullåndad. Den kallas:

A) *Stjelk* (egenteligen caulis) då den uppehåller både blad och frøredning. F. 51.

B) *Stångel* (fcapus,) då den uppehåller blott frøredning (år utan blad) F. 59. b. År blomfkaft, gående från roten.

C) *Strå* (culmus) hörer til gråfen: år pipigt och ledfullt F. 16, 17. &c.

En örtftam eller ftjelk kallas:

a) *rak* (erectus) då den nåftan perpendiculairt eller i en råt linea ftiger up från jorden.

b) *lutande* (nutans) då den år böjd uptil, få at defs topp vetter nedåt. *Cernuus*, då blomman år lutande.

c) *ftyf*

c) *ſtyf* (rigidus) då den ſnarare låter bryta än böja ſig; *ſtrictus*, *ſpänd*, är lodrät eller rak utan böjning.
d) *ſlak* (laxus) kan knapt båra ſin egen tyngd. *Procumbens* nedliggande, *decumbens* nedtil, vid baſis, upſtående, men ſedan hvilande på jorden (kulliggande.)
e) *upſtigande* (adſcendens) går i krok upföre, deſs nedre del är kulliggande på jorden och deſs grenar eller öfre del rak och upſtigande. F. 35.
f) *utbredd* (diffuſus) har utſpridda grenar.
g) *krypande* (repens) är på jorden nedliggande och ſlår rötter. F. 60. a. Är ofta *refvig* (ſarmentoſ.) ſom på ſmultron.
h) *ſlingrande* (volubilis) kringböjd, och det antingen åt vänſter ſåſom *Humble* eller åt höger ſåſom *Turkiſka bönor*. Måſte då altid ha ſtöd.
i) *trind* (teres) då den inga kanter har.
k) *ſlät* (lævis) då derpå inga ſtrimmor (ſtriæ) eller fåror (ſulci) finnas. *Striatus* då den är fint råflad. &c.
l) *ſträf* (ſcaber) betäkt med korta, ſtyfva hår eller knölar.
m) *ſkarp* eller taggig (muricatus) med uddar öfverdragen.
n) *toppgrenig* eller alſtrande (prolifer) då ifrån centern af ſtjelkens topp allenaſt grenar årligen eller gradvis utgå ſom på *Tallen*.
o) *klymnedelt*, *tudelt* (dichotomus) då delningen ſker i tu och tu.
p) *knäfull* (geniculatus) afdelad vid ſina leder eller krökningar med tjockare ringar eller knölar. *Ledfull* (articulatus) ſom på *gräſen*. *Ledfri* (enodis.) &c.
Anm. I anſeende til delningen kunna *grenarne*, vara *faſtigiati*, vid en lika högd: *coarctati hopdragne*, tryckta likſom intil ſtjelken: *patentes utſtående*, eller ännu mer utbredda *divergentes*, *deflexi*, *nedböjde. m. m.* *Quiſtar* kallas grenar af träd och buſkar.

3 *Fot* (ſtipes, caudex) kallas bålen på Palmträd. *Svamp-fot* (ſtipes fungorum) kallas ſvampars nederſta del, ſom är under hatten. F. 67. a.
Stipes kallas ock den delen af *ormbunkar*, ſom uppehåller ſtambladet (frons.) F. 36. a. Men märkes at denna är merendels bladſkaft, ty deras ſtam öfverſtiger ſällan jordbrynet.
Anm. Om ſtammen felas kallas växten acaulis.

II. Bla-

II. Bladet (Folium) tjenar til at befordra våxtens utdunſtning och rörelſe. Har olika namn:

1:o *Efter deſs figur:*

a) *rundt*, cirkelrundt (orbiculatum) då deſs diameter tvårsöfver år lika ſtor med diametern långsefter. F. 68.

b) *ovalt*, långrundt (ovale) då diametern långs efter år långre ån tvårsöfver, men bladet rundar ſig lika mot bågge åndarne. F. 69.

c) *åggrundt* (ovatum) då diametern långsefter år långre ån tvårsöfver: Bladet något ſpetſar ſig mot ena åndan likſom ett ågg. F. 70.

Anm. Om den ſmalare åndan vetter nedåt, heter det *obovatum.* Då tillika denna ſmalare ånda år utdragen jåmnbred, kallas det ſpadlikt (ſpathulatum.)

d) *aflongt* (oblongum) då diametern långsefter år flere gånger långre ån tvårsöfver F. 71. Liknar det ovala, men år mycket långre.

Anm. år ſtundom något ſpetſigt, och har nedtil ågglik bredd. F. 45. kallas då *örhångelikt* (panduræforme,) eller långſpetſat (acuminatum.)

e) *lanſetlikt* (lanceolatum) år aflongt, men ſpetſar ſig emot bågge åndarne. F. 72, 38. c.

f) *viggelikt* (cuneiforme) år aflongt, men i öfre åndan bredt, nedtil ſpetſigt (likſom en kil eller vigge.) F. 33. B. b.

g) *jåmnbredt* (lineare) deſs bråddar ligga lika långt ifrån hvarandra. F. 73.

h) *ſyllikt* (ſubulatum) år nedtil jåmnbredt och uptil ſpetſigt. F. 74, 75.

Anm. Då det år något bredt och mycket långt, heter det *ſverdslikt* (enſiforme) F. 37. d. Har det 3 ſidor och kanter kallas *trekantigt* (triqvetrum.) F. 75. *Barr* (aceroſa) åro ſyllika öfver vintren qvarſittande. *Löf* åro platta och årligen affallande blad. Hårigenom ſkiljes emellan Barr- och Löf-tråd.

i) *njurlikt* (reniforme) år ett rundt blad, ſom nedtil år inſkurit (diametern långsefter år kortare ån tvårsöfver.) F. 42, 57. b.

k) *hjertlikt* (cordatum) år ett åggrundt blad, ſom nedtil år inſkurit (diametern långsefter år långre ån tvårsöfver.) F. 43, 78.

Anm.

Anm. Om uptil inſkurit heter det obcordatum. F. 79.

l) *månlikt* (lunatum) njurlikt med ſpetſiga flikar. F. 44. B.

m) *pil-likt* (ſagittatum) år hjertlikt med ſpetſiga flikar (år nåſtan triangelformigt.) F. 44. A.

n) *ſpjutlikt*, eller uddigt ſom ett ſpjut (haſtatum) år lanſetlikt eller aflongt med 2:ne utſtående flikar nåra baſis. F. 56. b.

o) *flikigt*, *kluſvit* (lobatum, fisſum) ett blad, ſom år något delt (måſt til hålften.) F. 39. b. 62.
Det fórra i åggrunda, det ſenare i jåmnbreda flikar.

p) *delt* (partitum) klufvit måſt til baſis.

q) *fingerlikt*, *handlikt* (digitatum, palmatum) delt nåſtan ſom fingrar på en hand. F. 61.

2:o *Efter bladets brådd eller kant* (margo.)

a) *ſågat* (ſerratum) då i brådden åro uddar eller taggar likſom på en ſåg. F. 57. c. 39. b.
Dubbelt-ſågat år då på deſs ſtórre inſågningar åro åter ſmårre. F. 58.

b) *naggat* (crenatum) då uddarne ej vetta åt en ſida långs efter ſom på en ſåg, utan åro lika åt båda ſidor. F. 34. B.

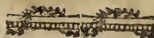
c) *tandat* (dentatum) deſs uddar ſitta ett ſtycke ifrån hvarandra. F. 43.
Groft-tandat (ſinuato-dentat.) då uddarne åro ſtora, utdragne. F. 49. b. Kallas åfven *bugtiga* (ſinuata.)
Småtandat (denticulatum) då de åro ganſka ſmå.
Hårbråddat (ciliatum.) F. 45. &c. *Cartilagineuſt* (cartilagineum) med hårdare åmne i eller omkring kanten. Brådden ſer då bråſk-eller hinnaktig ut.

d) *rundtaggadt*, *rundflikiga* (runcinatum) år likſom ſammanſatt af flere *pil-lika blad* (deſs uddar åro framtil rundade, baktil tvåra.) F. 47.

e) *lyr-taggadt*, *lyrflikigt* (lyratum) år ſpjutlikt med flere utſtående flikar nåra baſis. F. 46.

f) *partaggadt*, *pinntaggadt* (pinnatifidum) har ſidoflikar ſom ſvara emot hvarandra (parbladiga eller med djupa ſidoinſkårningar.) F. 51. b. b.

g) *taggit*, *uddtaggit* (ſpinoſum) kallas egenteligen då uddarne ſluta ſig i en ſtyf ſpets, ſom på *Tiſtel.*

3:o *I anfeende til bladets fpets. m. m.*

a) *fpetfigt* (acutum) fom flutar fig med en fpetfig vinkel.
hårfpetfat (cuspidatum) — — med borftlik fpets.
b) *trubbigt* (obtufum) — — med en cirkelbåge. F. 69.
tvårt (truncatum) — — — med en tvårlinea.
c) *urnupit* (emarginatum) — med en infkårning. F. 76. 62.
d) *intryckt* (retufum) — — med intrykt fpets. F. 77.
e) *inböjt* (incurvum, inflexum) når fpetfen år böjd upåt emot ftjelken.
nedböjt (reflexum) når fpetfen år böjd tvårtom (nedåt.)
f) *ftrutlikt* (cucullatum) når bågge fido-kanterne åro inrullade emot hvarandra, at de nåftan likna en tratt eller ftrut.
g) *bågigt* (repandum) då brådden (margo) går hit och dit bugtig, har likfom utåt och inåt vånda ftycken af en cirkelbåge. F. 77.
h) *fålligt* (plicatum) når bladet gör i kanten up- och nedftigande vinklar, eller ligger likfom i veck och fållar. F. 34. B.
i) *vågigt* (undulatum) når brådden gör bågar, likfom ftiger up och ned: år ftundom *krufigt* (crifpum.)
k) *platt* (planum) då brådd och yta år jåmn.
Skrynkligt (rugofum) då ytan ojåmn m. m.
Knottrigt med uphöjda punkter.
Anm. Helt eller odelt (integrum) kallas ett blad, då det ej har flikar eller ftörre infkårningar; kan vara blott i brådden naggadt, fågadt. Kallas ock enkelt. *Helbråddat* (integerrimum) då defs brådd år aldeles hel (oinfkuren.)

4:o *Efter fammanfåttningen.*

Bladfkaftet (petiolus comm.) delar fig i fmårre blad (foliola.) Hår mårkas i fynnerhet:

a) *trebladigt* (ternatum) F. 40. b. &c. då allmånna bladfkaftet år 3delt.
tvåbladigt (binatum) då det år 2delt.
b) *dubbelt* och *flerfaldigt-3bladigt* F. 63, 64. &c. då bladfkaftet (petiolus) grenar fig: 3, 6delt &c.
c) *parbladigt* (pinnatum) då det gemenfamma bladfkaf-

 tet

tet fåfter på ömfe fidor, långsefter fig, flere fmåblad. F. 53, 54. *Desfa fmåblad åro altid tufidigt fittande oftaft med små bladfkaft.*

Anm. Ett dylikt parblad kan vara dubbelt och mångdubbelt parbladigt. F. 52. 65. Då bladfkaftet fåledes delar fig, kallas bladet *grenigt*, och *månggrenigt* (decompofitum & fupradecompofitum.) Parbladigheten år ftundom med *uddeblad* (cum impari.) F. 53. ftundom utan (abrupte-pinnat.) F. 52. ftundom med *klånge* (cirrhofum). F. 54. b. ftundom med visfa rader ftörre blad (interrupte pinnatum) F. 66.

5:o *Efter låget eller ftållningen* kallas bladen:

a) *emot hvarandra fittande* (oppofita) då 2:ne *blad-fåften* på ftjelken fvara emot hvarandra F. 55. 38. c. c.

b) *i krans* eller *ring* — — (verticillata, ftellata,) då 3, 4 &c. blad fitta omkring ftjelken emot hvarandra.

c) *fkiftevis* fittande (alterna) då det ena bladet fitter högre, det andra lågre. F. 39.

d) *tufidigt*-(difticha) då de fitta blott åt 2:ne fidor. F. 36. *2-3radigt* (bifaria, 3faria) då de fitta i 2, 3 rader

δ *korsvis* (decusfata) då de åro få ftålda emot hvarandra, at, når man fer ftjelken ifrån fpetfen, föreftålla de 4 rader. *Når grenar åro få fittande, kallas de* brachiati.

e) *ftrödda* (fparfa) då bladen fitta omkring ftjelken utan någon vifs ordning.

f) *nedlöpande* (decurrens) då fidodelarne af bladet gå långre ned på ftjelken ån bladfkaftet med fitt fåfte; (ibland blir ftjelken deraf kantig och likfom bladig.) F. 54. c. F. 49. a.

Slidlikt (vaginans) då *bafis* omger ftjelken likfom en balja eller flida. *På gråsfen.* a.

g) *omfattande* ftjelken (amplexicaule) då bladet år utan bladfkaft (fesfile) och fidodelarne omge ftjelken (ej nedlöpa. F. 57. c.

h) *genombårat* (perfoliatum) når ftångeln går likfom igenom bladet. Bladets kant år rundt omkring ftjelken hopvuxen. t. e. *Caprifolium.*

i) *fköldlikt* (peltatum) då bladfkaftet fitter fåft nåftan midtpå bladet, på defs fida (ej i kanten.) F. 60. b.

k) *rot-*

k) rotblad (radicale) fom fitter vid roten. Fig. 51. c.
l) ftjelkblad (caulinum) — på ftjelken. F. 51. b. b.

Anm. *De öfriga bladnamn, fom torde förekomma, äro mindre fvåra at förftå: Kännas af blotta nämnandet. Härom kan annars läfas* v. LINNÉS *Philofophia Botanica.*

III. ÖFVERKLÅDNINGEN (Pubefcentia &c.) Hvarjehanda en örts öfverdrag, fom kan liknas vid:

1 *Hår*, hvaraf *Pili* äro långa, *Villus*, *Pubes*, mjuka hår. *Hirfuties ftråfva, glefa. Ludd* (tomentum) hvitgrå, täta hår af knapt fynlig logg. *Ull* (lana) krökta hår. *Skägg* (barba) långa, jämt gående (paralleli.) *Cilia* hår i kanten. F. 45.

Strigæ något ftråfva borftlika hår, fom lättare brytas än böjas. *Setæ* tagellika hår. *Ariftæ* agnborft på *gräfens* agnar; kallas af fomlige *fnärp. Stimuli Gaddar*, ftickande eller brännande hår, likfom på *näsflor.*

2 *Krokar* (hami) ha krökte fpetfar, ftundom med *hullingar* (glochides.)

3 *Glandler* (glandulæ.) *vatnkåril* (utriculi) äro fmå vårtlika blåfor, fom utfila en ört-vätfka.

4 *Senor* (nervi) äro enkla, långsåt gående ftrångar i bladen. F. 59. c.

Ådror (venæ) äro fådane, fom greniga fig: defs uphöjningar fynas bäft på bladens undre fida. F. 43.

5 *fjäll* (fqvamæ.) Se p. XXI.

Piggar (murices) äro fpetfige knölar.

6 *Hinnor* (tunicæ.)

IV. BIHANG (Fulcrum) Tjenar at förena eller ftödja vifsa växtdelar. Dertil höra förnämligaft:

1 *Blomfkaft* (Pedunculus) fom förenar blomman med ftammen och är ofta *gemenfamt* för flere blommor. *Enfkilt blomfkaft* (pedicellus) är en mindre del fom går til en enda blomma.

Anm. *Emellan Scapus och Pedunculus är föga fkilnad Scapus kallas då den går från roten, och pedunculus då den går från ftjelken.*

)oo(2 2 *Blad-*

2 *Bladſkaft* (petiolus) är en liten ſtjelke, ſom förenar *örtbladet med ſtändet*. F. 62. a.

3 *Blomſkårm* (Bractea) kallas ett fjäl-likt blad, nedanför blomman (vid blomſkaftets fäſte) til ſkapnad och färg merendels ſkildt från de andre örtbladen. F. 37. a. Anm. *Bractea kan ſtundom tagas för blomfoder t. e. hos Blåſippor* (Anemone Hepatica,) *på Cynoſuri och en del Umbellater. På de ſenare kallas det dock vanligen ſvepe.* (involucrum.)

Toppſkårm (coma) kallas en ſtor *bractea* af flera blad ſom ofvan blommorne ſluta ſtjelken. Ses på *Kejſarkronan.*

4 *Bladſkårm ſtipel* (ſtipula) äro biblad ſom ſitta vid bladſkaftets fäſte på ſtjelken F. 53. a. a. 54. a.

5 *Uddar, Piggar* (ſpinæ) tjena til växtens förſvar: utgå måſt af deſs trådaktiga väſende: äro dels enkla, dels grenige eller *gaffellika* (furcæ.)

Taggar, Törntaggar (aculei) utgå blott af barken. Tjena til ſamma ändamål, ſom de föreg. hvarföre de ofta vid benämnandet förblandas.

6 *Klänge* (Cirrhus) är ett ſmalt utſkott, hvarmed örten til ſitt ſtöd fäſter ſig vid andra växter. F. 54. b.

V. Vinterlågret (Hybernaculum) inneſluter och bevarar det ſpäda örtfoſtret, under vintren.

1 *Lök* (Bulbus) omger rotplantan och upkommer måſt af de förra örtbladens qvarlefvor.

2 *Knopp, Öga,* (Gemma) ſitter ofvan roten och danas af de tilkommande bladens fjäll.

3 FRÖREDNINGEN.

Fröredningen (Fructificatio) innehåller de delar, ſom tjena til växtens fortplantning och äro hufvudſakligen: I. BLOMMAN, ſom förut går. II. FRUKTEN, ſom efterkommer, och III. FÄSTET ſom tjenar til bägges ſtöd och ger tilkänna ſjelfva blomningsſättet.

I. Blom-

I Blomman (Flos) år den vårkſtad, hvareſt *fröet* efter Skaparens inråttning tilredes: Åger vanligen 4 delar: 1 Blomfoder. 2 Blomkrona. 3 Ståndare. 4 Pistiller.

Anm. *Blomm. hos Långifte, ſåſom Ormbunkar, Mosſor, Alger, Svampar, ha ej desſa delar tydeliga.*

1 Blomfoder (Calyx) år blommans yttre omklådning, innan den ſlagit ut. Kallas olika efter olika våxt-ordningar, hvareſt det år:

a) *Perianthium* (blomholk) år ett *blomfoder* ſom ſitter, tått utmed den öfriga fröredningen. F. 13, 28. c. *År det blomfoder ſom måſt förekommer och tilhörer egenteligen blomman; nåmnes derföre ſållan för blomholk utan blomfoder, och ſkiljes från blomkronan med ſitt yttre fåſte och ſin gröna fårg. Om annan fårg, anmårkes den altid.*

b) *Spatha* (hölſter) år ſkildt från blomman och tråffas på *Lökvåxter* och *Palmtråd.* År hopvuxit omkring blomman (innan den ſlagit ut) och remnar långsefter, når hon trånger ſig fram. *Blomfåſtet* kallas hår *Spadix.*
Anm. *Blomfodret felas underſtundom, då blomman kallas bar* (nudus.)

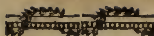
c) *Involucrum* (ſvepe) år gemenſamt blomfoder, ſkildt från blomman och tråffas på *Umbellaterne* F. 40. c. Liknar *(Bractea)* blomſkårm. *Involucellum* år ſvepe för en mindre eller enſkild blomflock, *involucrum* för en ſtörre eller allmån flock.

d) *Gluma* (agn, *ſkal*) år gråſens *blomfoder:* beſtår af tunna *ſkal* (valvæ) merendels 2, måſt likformiga med blomkronan, ſom ock utgöres af dylika ſkal.
Anm. *Fjåll, Blomfoderfjåll* (ſqvamæ calyc.) kallas ofta ſmå blad af blomfodret t. e. på de ſammanſatte blommorne i *Syngeneſia*, åfven på de *hångeblomſtrige* (amentaceæ,) *gråſen* (gramina) &c. Åro hinnaktiga och tjena vid blomfåſten m. m.

e) *Calyptra* (Lufva) år en ſtrutlik möſſa på Mosſorna. F. 29. a.

f) *Volva* (Slarfva) år en hinna på Svamparne. Omger i början hatten på deſs nedre ſida och blir traſig i kanten ſen den ſlåpt hatten. F. 67. b.

2 BLOM-

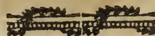

2 BLOMKRONAN (Corolla) år blommans inre beklådning och utgör defs fågring.
Betraktas antingen fom *enkel* (nedtil fammanhångande,) eller *flerbladig*. Man plågar och dela den:
I:o i egenteliga BLOMKRONAN. II:o i HONUNGSHUSET.
Anm. *Blomkronan år allmånnaft nårvarande, Honungshufet faknas underftundom. Då blomkronan faknas, kallas blomman ofullftåndig* (incompletus) *och tvårtom fullftåndig* (completus,) *då den åger både blomfoder och blomkrona.*

I:o BLOMKRONAN.

A) ENKEL, *Enbladig blomkrona* (Petalum, monopetala) år uptil delad, men nedtil hopvåxt. Defs delar åro:
a) *Pipen* (tubus) F. 13. b. fom nedtil omges af blomfodret och liknar ett rör.
b) *Bråmet* (limbus) F. 13. a. den öfre delen fom år utvidgad och merendels delt i *flikar* (laciniæ.)
c) *Pipöpningen* (faux) kallas dår *bråmet* flutar och *pipen* börjar: år underftundom tilfluten med *tånder* eller *hvalf* (fornices.) F. 13. d.
Anm Om Bråmets flikar åro *olikformige* (irregulares,) *blomkronan* gapande (ringens, perfonata.) F. 28. då mårkes derpå:
a) *öfre låppen* (galea.) F. 28. a.
b) *nedre låppen* (labium.) F. 28. b.
Anm. En *blomkrona* kallas:
a) *trattlik* (infundibuliformis) då den har *pip* och concavt *bråm*, nåftan fom en tratt.
b) *Skånkfatlik* (hypocrateriformis) då den har pip med platt *bråm*. F. 13. a.
c) *Platt* (rotata) då den år nåftan utan pip, med cirkelrundt platt *bråm*. Pipen liknar en ring, hvarvid bråmets flikar åro fåfta.
d) *Klåcklik* (campanulata) då pipen år upblåft, likfom ett concavt bråm.

B) FLERBLADIG *Blomkrona* (2, 3, 4, 5 &c. petala.) Alla kronbladen tilfammanstagna föreftålla hår likfom en krona. Hvart kronblad år fårfkildt och delas uti:
a) Klo

a) *Klo* (ungvis) kronbladets nedre och ſmalare del, hvarmed det ſitter fåſt. F. 27. b.
b) *Skifva* (lamina) deſs öfre utſpånda del (motſvarande *brämet* af en enbladig blomkrona. F. 27. a. a.
Anm. Om *Blomkronan* har flere olikformiga kronblad (kronblad. 4, olika ſtora,) ſåſom i *Diadelphia* F. 25. mårkes derpå:
a) *Kölen* (carina,) det nederſte bladet (år likſom ſammanſatt af 2:ne) inneſlutande ſtåndare och piſtiller. F. 25. d.
b) *Seglet* (vexillum) det öfre, emot kölen ſtående, kronbladet (år vanligen ſtörſt.) F. 25. a.
c) *Vingarne* (alæ) 2:ne ſidoblad, ſittande på hvardera ſidan om kölen. F. 25. b. b. *åro vanligen minſt.*

Blomman hos *Lichenes:*
a) *Tuberculum*, en *knöl* eller kullrig frøredning.
b) *Scutellum* en kullrig frøredn. med uphöjd kant. F. 30. a.
c) *Pelta* en flat frøredn. fåſt i bladets brädd.
Hos *Mosſorne* (Muſci) år blomman likſom en knapp (anthera, capſula.) F. 29. b.
Hos *Svamparne* (Fungi) en *hatt* (pileus), hvars frøredning år på nedre eller inre ſidan.

II:o HONUNGSHUSET (Nectarium) år det rum i blomman, hvareſt honungs-våtſkan (en ſöt ſaft, ſom förmenes indragas i frön til deras underhåll) ſamlar ſig.
År til ſkapnad olika: ſitter ibland *ſårſkilt*, ibland på *kronbladen*, ibland *baktil* ur blomkronan utvåxt likſom en ſporre (calcar.) F. 26. c. eller år:
a) *glandellikt*, ſom ett ſaftfullt fjäll.
b) *kappelikt* (cucullatum) ſitter då ſkildt från de öfrige delarne af blomman.
c) *cylindriſkt* ſom ett litet rör. Åfven
d) ſom en *fåll* (plica) innom eller vid baſis af bl.kronan.
e) *gropigt* en håla på en eller annan del af blomman.

3 STÅNDARNE (Stamina) åro våxtens hanar, eller den blommans inre del, hvareſt *Frömjölet* (Pollen) tilverkas. Ha 2:ne delar:

a) *Strån-*

a) *Strången* (Filamentum) ståndarens nedre stycke, hvilken likſom en nål håller *knappen* uppe. F. 20. b.

b) *Knapp* (Anthera) ståndarens öfre stycke, ſom liknar en knapp, hvilken vanligen ſitter på ſpetſen af strången, ſtundom något på ſidan. F. 20. a. a. Har *håligheter* (loculi) med frömjöl upfylda.

Anm. *Strången kan underſtundom fela, men aldrig knapparne ty de innehålla råtta befrödningsåmnet. De utgöra derföre en ſåker grund til våxternas indelning.*

4 PISTILLEN (Piſtillum) år blommans hona eller innerſta del, kallas af ſomlige *ſpira.* Denna tillika med ſtåndaren utgöra ſjelfva Blommans bilåger och deſs våſendteliga delar. Den beſtår af:

a) *Mårket* (Stigma) Piſtillens öfverſta ånda, altid fugtig af en våtſka, för at emottaga frömjölet.

b) *Stiftet* (Stylus) år medlerſta delen eller hvad ſom år emellan *mårket* och *fruktåmnet:* kan ibland felas, då *mårket* ſitter tått på *åmnet.*

c) *Fruktåmnet* (Germen) utgör fröſtocken: år Piſtillens nederſta del, ſom vid blommans affallande blir til frukt: ſitter ſtundom innom blomman, då blomman kallas *inferus;* ſtundom utom eller under denſamma, då blomman kallas *ſuperus.*

II. FRUKTEN (Fructus) år den ſednare fröredningens del, hvilken utgör grånſen emellan den föregående våxten och början til den kommande. Hår mårkas 1 Beklådningen eller Tåckelset. 2 Frön med deras Bihang.

1 Fruktens Beklådning (Pericarpium) år fruktens yttre del, ſom innesluter och ſkyddar frön til deſs de blifva mogna och fårdige at utſlåppas. Af ſådane fröbeklådningar mårkas:

1 *Fröhus* (capſula) år ett ihåligt *frögömme* eller *fruktſkal,* ſom då frön åro mogna och fårdige at utſlåppas, öpnar ſig ofvantil likſom en doſa, beſtår af:

a) *ſkal* eller utanvåggar (valvæ, ſ. valvuli.)

b) *ſkiljevåggar* (diſſepimenta) och

c) *Rum*

c) *rum* eller kamrar (loculamenta.) Ibland åro desse fynliga utanpå med lika många *knölar*, och kallas frukten då *coccus* (bi, tricoccus &c.)

2 *Fruktfkida, fröfkida* (Siliqva) beftår af 2:ne fammanfogade *fkal*, med frön fåfta vid bägge fogningarne (futuræ.)

3 *Fruktbalja, årtfkida* (Legumen) beftår af 2 fkal; men frön fåftade allenaft vid ena fogningen t. e. *Årter, Bönor*. F. 41.

4 *Frukthölfa* (Folliculus, conceptaculum) förekommer fållan: beftår af 1 *fröhus*, fom öpnar fig på ena fidan långsefter: frön fitta på ett fårfkilt inuti ftående fålte.

5 *Kårnfrukt* eller *åple* (Pomum) år en köttfull frukt, fom inuti har fröhus med rum. t. e. *Påron, Gurkor*.

6 *Stenfrukt* (Drupa) har ett faftfullt kött omkring en benhård nöt t. e. *körsbår*. *Nöten* inuti kallas vanligen *Kårna* (nucleus.)

Vingefrukt, når ett eller 2 frön åro inneflutne i en tunn genomfkinlig hinna, fom utbreder fig och år ftörre ån fröets yta.

7 *Bår* (Bacca) år ftundom tort, måft faftfullt; frön deruti ftrödda t. e. *Smultron, Lingon*.

Anm. De få kallade *Bara frön* (Semina nuda) ha ock fina tåckelfer, ftundom fitta de innom *blomfodret* eller *hårda blomfjåll* fåfom *kottar* (ftrobili.) Stundom ha de egit *fröfkal* (arillus) *fnårp* eller ett fnas och en yttre hinna omkring fig.

Nöt (Nux) kallas fkalet då det år benhårt t. e. Hasfelnöt.

2 FRÖ (Semen.) År egenteliga fåden och åmnet til den nya våxten. Har:

1 *Fröfoder* (calyculus) år fröets inre hinna nåft arillus.

2 *Lifspunct* (corculum) fpiran eller fjelfva början til nya våxten.

Den har: a) *Plumula*, hvaraf örtens ftamm (*upftigare*) blir.

b) *Roftellum* (*nedftigare*) hvaraf roten nedftjuter.

3 *Frö-öga* (Hilum) yttre årret, efter fröets vidfåftning.

4 *Hjertblad* (cotyledon) fitter på fidan eller omger lifspunkten: Ger föda åt den fpåda plantan til defs hon

får

får taga faſtare rötter, då det affaller. F. 57. b. b. Svarar emot moderkakan hos djuren.

Til *Fröns* Bihang räknas:

1 *Krus* (corona) är kronlika taggar, ſåſom ett vidhängande foder: upkommer måſt af *Piſtillen*, ſom torkad qvarſitter.

2 *Fjun* (pappus) är en fjäder-eller hår-lik tofs, hvarmed fröet, mogit, bortflyger. F. 48. A.

3 *Vinge* (ala) en vidfåſt hinna: tjenar til ſamma ändamål.

4 *Stjert* eller *borſt* (cauda) en fintrådig tilſats i ändan af fröet.

5 *Krok* (hamus) en krokig tilſats, hvarmed fröet fäſter ſig vid förbigående Djur at derigenom utſås.

III. FÅSTET, Blomningen (Receptaculum, Infloreſcentia.)

Ger tilkänna ſättet, huru *Frőredningen* är fäſt vid örtſtåndet. Af ſådane märkas:

1 *Enſkilt* Blomfåſte (receptaculum proprium) Egenteliga ſtället, där hvar och en blomma ſitter fäſt på ſitt ſkaft.

2 *Gemenſamt* (recept. commune.) Då många ſmå blomſter ſitta, utan ſkaft, på ett utvidgat fäſte: är märkeligaſt i *Syngeneſia*. Där finnes det ibland bart (nudum) ibland med fjäll (paleæ) beſatt. F. 48. B. Hvar och en liten blomma kallas här blomſter.

Anm. När många ſådane blomſter ſitta tilſammans och utgöra likſom en enda blomma (innom gemenſamt blomfoder) kallas blomman ſammanſatt *(compoſitus.)* F. 51. a.

Om desſa ſmå blomſter ha hvardera ſmå ſkaft, heter blomman *adgregatus*, ſåſom i *Tetrandria*. Märk: Då äro knapparne åtſkilde (ej ſammanvuxne.)

3 *Hänge* (amentum) är ett knopplikt och utdragit gemenſamt blomfäſte.

a) För *ſtåndare* (ſtaminiferum) Strångarne ſitta flockvis inom en ſort fjäll eller fnas och äro merendels vid baſis hopvåxta. *Hela fåſtet bortfaller efter blomningen tillika med knapparne, t. e. på våra vilda Löf- och Barr-träd.*

b) För *piſtiller* (piſtilliferum.) Desſ fjäll tilhårdna och

och bevara frön likſom ett fröhus, kallas vanligen *kotte* (ſtrobilus.)

4 *Blomhufvud* (capitulum) då många blommor ſitta tätt tilſammans, på korta blomſkaft och ha ſkapnad af ett klot eller hufvud t. e. *Våpling*.

Anm. Desſe *capitula* äro ej annat än klotrunda blomax, ſom ſitta i toppen af *blomſtångeln*.

Glomeruli åter kallas hopklaſade blommor, ſom ſitta på ſidan. F. 56. c.

5 *Blomflock* eller *Paraſoll-blomning* (umbella) kallas, när likſom ur en medelpunkt, i toppen af ſtjelken, utgå flere blomſkaft. F. 40. d. d. Är ofta ſammanſatt, ſå at hvart *blomſkaft* åter fördelar ſig i en liten blomflock (umbellula:) är märkeligaſt i *Pentandria digynia*.

Anm. Om blommorna, ſom ſitta i kanten af flocken, äro olikformiga, (med längre kronblad än midt i,) kallas den *radiata*, likaſom i *Syngeneſia*.

6 *Cyma* kallas ett *blomknippe* eller *flock*, hvars blomſkaft väl gå ut ifrån en punkt, men åter dela ſig utan ordning uti ſmärre blomſkaft, ſom äro olika ſtora: *Liknar umbella nedtil.*

7 *Blomkrans* (verticillus) då flere blomſkaft, gå ifrån ett ſtälle, ringvis omkring ſtjelken t. e. i *Didynamia gymnoſpermia*.

8 *Ax* (ſpica) är ett gemenſamt utdragit ſäſte, hvarpå blommor längsefter, utan ſkaft, ſitta.

Anm. *Rachis* kallas ſäſtet på en del gräs, då blommorne äro utan ſkaft och i ſträet likſom inſkurna och med ett faſt fjäll utanför täckta. t. e. *Råg*, *Korn*.

9 *Blomklaſe* (racemus) är gemenſamt ſäſte (merendels enkel blomſtängel,) liknande ett ax, hvarpå alla blommorne vore utdragna och med korta ſkaft förſedda. F. 39. a. a. *Har måſt lutande ſtällning och ſidovis ſittande klaſe.*

Blomſpira (corymbus) har blomklaſe i toppen, liknar den förra, men blomſkaften äro längre och i lika proportion om hvarandra ſtälda: t. e. *Kål*- eller *Rofveſpiror*. *Förekommer i* Tetradynamia.

10 *Blomvippa*, *Blomruſka* (panicula) har grenig *blomſtån-*

ſtångel med derpå ſtrödda blommor. Blomſkaften dela ſig utan någon viſs ordning.
Kallas mäſt *blomruſka*, då den är bladfull.
Anm. *Blomqvaſt*, *Faſciculus* är en uptil jämn *bl.vippa*. *Thyrſus* en Blomvippa ſom har äggrund form.

Anm. *Hane* (♂, mas) kallas en växt eller blomma med allenaſt han-blomſter t. e. *En* med rykande frömjöl.
Hona (♀, femina) en växt ſom bär honbl:r, t. e. *En* med bär.
Tvåkönad (hermaphrodita) då *knappar* och *märken* (♂ och ♀) ſitta innom ſamma blomma. Sådane äro de fläſte örter. Kallas ock *monoclinæ* til ſkilnad från de 2:ne följ. ſom bära namn af *diclinæ* (Ord. Diclinia.)
Sambyggare (Monoica, Androgyna) då på ſamma växt eller örtſtånd finnas ſärſkilta han-och ſärſkilta honblommor. t. e. *Björk*.
Tvåbyggare (Dioica) då på ſärſkilt växt finnas hanar, och på ſärſkilt honblommor, ſom på *Enträdet*.
Månggifte (Polygama) är egenteligen, då han-och honblommor, både äro ſkilde på ſärſkilt ſtånd; och äfven kunna finnas tilhopa på ſamma ſtånd: t. e. *Lönn*, *Aſk*.
Anm. Utom de ſom vanligen räknas til Polygamie-Clasſen äro ock en del *Umbellater*, *Syngeneſiſter*, *Grås* &c *Polygamer*. *Gallſtåndare* kallas då knapparne äro utan frömjöl. *Gallblomſter*, då piſtillerna äro utan märken och ſåledes ej gifva frön.

OM

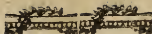
CLASSERNAS KÄNNETEKEN. OCH DERAS UNDERDELNINGAR.

Systematiska indelningen eller lättaſte ſättet at urſkilja Svenſka Växterna är at indela dem i följande *Clasſer* och *Ordningar*.

1:o *Efter ſtåndarnes antal*.

1 *Clasſen*, når 1 ſtånd. är i blomman. F. 20. c. Monandria.

2 *Clasſen*, — 2 ſtåndare — — F. 20. A. är Diandria.
Anm. *Om ſtåndare ſitta på piſtillen eller ämnet, ſom F. 20. B. är Gynandria.* 3 *Clas-*

3 *Classen*, når 3 ftåndare i blomman. F. 1. 2. TRIANDRIA.
Anm. *Innehåller blott gräs och gräsblomftrige våxter. De öfrige, fom ha 3 ftåndare, förenas med följande Clafs, utom Lök-eller Lilje-våxter, fom föras til fina flågtingar i Hexandria.*

4 *Clasf.* — 4 ftåndare — — — — — TETRANDRIA.
Anm. *Om 2 långa och 2 korta ftånd. år Didynamia.*

5 *Clasf.* — 5 ftåndare — — F. 21. A. PENTANDRIA.
Anm. *5 ftåndare åro allmånnaft i Örtriket.*
Om defs knappar åro hopvåxte, år Syngenefia. F. 21. B.

6 *Clasf.* — 6 ftåndare — — — — — HEXANDRIA.
Anm. *Om 2 korta och 4 långre år Tetradynamia.*

7 *Clasf.* — 7, 8, 9, 10. ftåndare. — DECANDRIA. *a)*
Anm. *7 och 9 förekomma ganfka fållan. 8 och 10 variera ftundom. 10 talet tråffas måft. Om ftrångarne åro hopvåxte i 2 ftammar år Diadelphia.*

8 *Clasf.* — öfver 10 ftåndare (20 &c.) hvaraf alla ftå på bl.fodrets inre fida (ej på fåltet) F. 32. — ICOSANDRIA.
Anm. *Har måft åtliga frukter.*

9 *Clasf.* — öfver 10 ftåndare (20 — 100 &c.) hvaraf alla ftå på blomfåftet. — — — — POLYANDRIA.
Har många giftiga våxter.
Anm. *Om ftrångar. hopvåxte i en ftamm. år Monadelph.*

2:o *Efter ftåndarnes antal och befkaffenhet.*
Åro måft naturella Clasfer. b)

10 *Clasf.* når 2tydige ftåndare (helt korta nåftan hopvåxte med piftillen. fom ock år kort) åro i blomman. F. 20. B. *Blomkronan* flerbladig. F. 37. A. GYNANDRIA. *c)*

11 *Clasf.* — 4 ftåndare, af hvilka 2 åro kortare, 2 långre F. 22. A. *Bl.kron.* enbladig. F. 28. DIDYNAMIA. *d)*

12 *Clasf* — 6 ftånd. 2 kortare, 4 långre. F. 22. B. *Bl. kronan* 4bladig. F. 27. — — — TETRADYNAMIA.

13 *Clas-*

---

a) Innehåller, den 7:de, 8-9-10:de af v. LINNÉs Clasfer.
b) År ej blott antalet utan flere kånnemårken, fom på de famma kunna iakttagas.
c) Clasfernas namn år af konftordet *Andria* (ἀνὴρ man, γυνὴ qvinna) och grækifka numertalet: μόνος, δὶς, τρεῖς &c. håraf Mon- Di- Tri-andria &c. och Gynandria.
d) Namn af δύναμις vålde och δὶς, τέσσαρες 2, 4.

13 *Clasf.* har i 1 ftam ftånd:s ftrångar hopvåxte. F. 23. Knapparne öfver 10. *Blomkronan* 5bladig, el. hångeblomftrig. F. 34. A. 38. b. — MONADELPHIA. *e)*
14 *Clasfen* — uti 2 ftammar ftrångarne hopvåxte, Knapparne 6 — 10. F. 31. *Bl.kron.* olikformig, 4bladig (liknas vid en båt med fina fegel.) F. 25. DIADELPHIA.
15 *Clasf.* — i 1 knapp ftåndarne hopvåxte. (Ståndarne 5, Knapparne hopvåxte göra en liten cylinder omkring piftillen) F. 21. B. *Bl.kron.* 1blad. F. 24. SYNGENESIA. *f)* Anm. *Clasfen år naturell med fammanfatte blommor.*

3:o *Dår inga ftåndare och piftiller fynas. Hit råknas de 4 Våxt-Familierna:*
1:o *Filices* F. 36. 2:o *Mufci* F. 29. 3:o *Algæ* F. 30. och 4:o *Fungi* F. 67. Och utgöra:
16 *Clasfen* — — — CRYPTOGAMIA. *g)*

ORDNINGARNE, underdelningar i Clasferna, råknas olika, dels af Piftillernas antal (på lika fått fom Clasferna af ftåndarnes:) Således ordningarne *Monogynia*, *Digynia*, *Trigynia*, dår 1, 2, 3 *piftiller* åro &c. *h)*, dels efter *frôåmnets* befkaffenhet fåfom:
I *Didynamia*, om frön fitta bara (nakna) kallas då *Gymnofpermia.* Eller tåkta (innom fröhus) — — *Angiofpermia. i)*
I *Tetradynamia*, om fröfkidan år rund eller kort — *Siliculofæ*, om utdragen, lång fåfom på *Kål* — *Siliqvofæ.*
I *Monadelphia*, om hermaphrodit-bl:r — *Monoclinia.* Om fam-eller tvåbyggare — *Diclinia.*
I *Diadelphia*, om frön åro inom få kallade *fröhus* — *Capfulares*, *eller i baljor* F. 41. — *Leguminofæ.*
Anm. Denna fednare *ordo* utgör den egenteligen naturliga *Ört-Clasfen Diadelphia.*
Vid *Syngenefia*, eller den få kallade *Svåger-Clasfen*, fer

---

e) Namn af ἀδελφὸς broder. Cl. utgör 2:ne Nat. Ordn.
f) Namn af γένεσις, födfel, σὺν, tilfammans.
g) Namn af κρυπτὸς dold, γάμος bröllop.
h) Åga rum i de förfta Clasferna fom båra namn af *andria.*
i) Namn af γύμνος nudus, σπέρμα frö, ἀγγεῖον kårl.

ſer man efter, om piſtillerna åro gallhonor eller fruktbårande. Deſs ordningar åro:

1 *Syngeneſia æqvalis* (lika Svågerlag) når många ſmå blomſter, ſom hvart och ett åro med ſtåndare och piſtiller förſedda, finnas inom gemenſamma blomfodret. Denna *ordo* underdelas i:

a) De ſom ha blomſter med utdragen ſida (blomkronorne tunglika.) *Semifloſculoſi* Tournef. F. 51. a.

b) Blomſtren likform. pipiga F. 24. *Floſculoſi l. Diſcoidei.*

2 *Syngeneſia ſpuria* (Polygamia Linn.) når tvåkönade ſmå blomſter ſitta midt uti blomman (diſcus,) men honblomſter (ſom ej hafva ſtåndare) omgifva kanten *(radius)* och det ſker på 3:ne ſätt:

a) når honblomſtren i kanten ha mårken och frambringa frön lika ſom i diſken: k:ls *Polygam. ſuperflua.* Linn.

b) når honblomſtren i kanten ej ha mårken och kunna ej frambringa frön. — *Pol. fruſtranea.*

c) når honblomſtren i kanten ha mårken, men de tvåkönade i diſken åro utan, och ſåledes de i kanten endaſt frambringa frön. — *Polygam. neceſſaria.*

Anm. Denna underdelning år ſvår at iakttaga för nybegynnare: Låttare torde vara at dela denna *ordo* *(Syngen. ſpuria)* ſåſom föregående uti:

a) *Diſcoidei* då alla blomkronorne åro likformiga.

b) *Radiati* då de i kanten åro med utdragne bl.kronor, men de i diſken pipiga. *floſculoſi.* F. 50. A.

3 *Syngeneſ. ſegregata*, då blomſtren innom allmånna *Bl. fodret* ha ſårſkilt bl.foder.

Anm. *Monogamia L.* då endaſt en bl:a år på bl.ſäſtet Knapparne hopſittande (ej hopvåxta) och fröhuſet med flere frön — ſe *Pentandria.*

Slågterna eller *Örtſlagen* beſtåmmas af fröredningens delar och deras tåckelſe, någorlunda af våxtens utſeende.

Arterna (ſpecies) af alla våxtens delar, deras antal, låge, ſkapnad eller förhållande ſins emellan (numerus, ſitus, figura & proportio.)

Anm. *Artförändringar, urarter* (varietates) åro ſådane då viſſa delar af våxten antingen fördubblas eller uteſlutas, eller deſſe viſa ſig ovanligt ſtora, långa &c. ſom oftaſt hårrör af förſet eller för mager jordmon, af ſtörre eller mindre vårma, olika luftſtrek, våderlek. m. m.

SCHE-

SCHEMA,

Öfver Våxternas indelning i Clasſer efter Ståndarnes fŏrnåmſta antal.

Anm. N. *betyder naturell,* A. *artificiell Claſs.*
**—Ordningar, dår flere underdelningar åro.*

STÅNDARNES Antal.	CLASSERNAS Namn.	Numer.	Kånnetecken.	Ordningar.
1	A. MONANDRIA.	1 *Cl.*	*har 1 ſtånd. i hvar blomma, 1-3 piſt.*	3 ord.
2	A. DIANDRIA.	2 *Cl.*	*— 2 fria ſtåndare.*	2 —*
	N. GYNANDRIA.	10 *Cl.*	*- 2 korta hopvåxta.*	1 —.
3	N. TRIANDRIA.	3 *Cl.*	*-- bl:rne inom fjållika ſkal (glumacei.)*	2 —*
	A. †)			
4	A. TETRANDRIA.	4 *Cl.*	*—3, 4 lika ſtora ſtånd.*	[illegible] —*
	N. DIDYNAMIA.	11 *Cl.*	*— 2 långre, 2 kortare ſtåndare.*	2 —*
5	A. PENTANDRIA.	5 *Cl.*	*— 5 fria ſtåndare.*	5 —*
	N. SYNGENESIA.	15 *Cl.*	*— ſtånd. hopvåxte til 1 knapp.*	3 —*
6	A. HEXANDRIA.	6 *Cl.*	*— 6 lika ſtora ſtånd. Bl.kron. 3-6delt.*	3 —*
	N. TETRADYNAMIA.	12 *Cl.*	*— 4 långre, 2 kortare ſtånd: bl.kr. 4blad.*	2 —*
10	A. DECANDRIA.	7 *Cl.*	*— Ståndarne 7, 8, 9, måſt 10.*	6 —*
	N. DIADELPHIA.	14 *Cl.*	*— ſtrångarne hopvåxte i 1, 2 ſtammar.*	2 —*
20. &c.	N. ICOSANDRIA.	8 *Cl.*	*— Stånd. fåſta på bl.fodrets inre ſida.*	4 —*
	A. POLYANDRIA.	9 *Cl.*	*— fåſta på ſjelfva fruktfåſtet.*	4 —*
	A. MONADELPHIA.	13 *Cl.*	*— ſtrångar. hopvåxte i gemenſam baſis eller en ſtam.*	2 —*
0.	*CRYPTOGAMIA.*	16 *Cl.*	*Ormbunkar, Mosſor, Alger och Svampar.*	

AF-

†) LILIA (*Monocotyledon.*) fŏras til *Hexandria.*

AFHANDLING OM VÅXTERNAS VÅSENDTELIGA KÅNNETEKN.

Clasſes, quo magis naturales, eo præſtantiores ſunt. Linn. Phil. Bot.

I. CLASSEN.

MONANDRIA. Enmånningar.

Svenska Våxterna åro i denna Claſs merendels *Vatnvåxter*, Inundatæ, *Ord. Nat.* ſom hafva bara Bl:r, med 1 ſtåndare ofta utan *Bl. krona* eller *Bl. foder.* H:n. Tjena Fiſkar, Foglar och vatn-Inſecter til fôda.

1 Ord. MONOGYNIA, Enqvinnade.

1 Salicornia. *Bl.fodr.* odelt (iblad. och något upblåſt:) *Bl. kron.* o. *frö* 1, bart. r. s. *a*)

2 Hippuris. *Bl.fodr.* o. *Bl.kron.* o. frö 1. bart.

 3 Lem-

a) Skriſſättet torde förefalla något tvungit. Men mårkes, at det år låmpat efter latinet eller den antagna Botaniſka ſtilen. Orden: *kåns med*, förſtås inunder vid hvart örtſlag. Således Salicornia *kåns med* 1 ſtåndare och 1 piſtill, har odelt eller enbladigt, något upblåſt blomfoder; år utan blomkrona, har efter hvar blomma ett frö. Våxer endaſt i ſödra Provincerne.

3 Lemna har ♂ och ♀ i ſårſkilta bl:r (ſambyggare,) Deſs *Bl.foder* 1 blad. *Bl.kron.* o. ♀-s *fröhus* af 1 rum. *Anm.* Våxten år mycket enkel, med ſmå runda eller aflonga *blad*, flytande på vatnet. *Ståndarne* 1, 2, ofta otydlige.
Alchemilla *Aphanes* ſe *Tetrandria.*

2 Ord. *DIGYNIA, TVÅQVINNADE.*

4 Callitriche *Bl.fodr.* o. *Bl.kron.* 2-bladig: *Fröhus* beſtår af 2 rum, 4 frön.
Blitum ſe *Pentandria Digynia.*

3 Ord. *TRI-PENTA-GYNIA, 3,5-QVINN.*

5 Chara ♂ och ♀ ſambyggare, ♂:s *Bl.fodr.* och *Bl. kron.* o. ♀ Bl.foder 4delt. *Mårket* 3, 5klufvit. Frö 1. *Anm.* Ståndarne åro ofta otydlige, knapparne fogade vid åmnet (germen.)
6 Zannichellia ♂ och ♀ ſambygg. ♂:s *Bl.fodr.* o. *Bl.kron* o. ♀:s *Bl.fodr.* 1blad. *Bl.kron.* o. *frön* 4.
7 Najas ♂ och ♀ tvåbyggare. ♂-Blomfodret cylindriſkt och delt i 2 flikar. *Bl. kron.* med 4-flikigt bråm. Ståndarne utan ſtrångar. ♀ *Bl.fodr.* o. *Bl. kron.* o: *fröhus* af 1 rum.
Märk. De öfrige Vatnvåxterne, ſom hafva utſeende af denna *ordo Naturalis* höra til örtſlagen:

Ruppia.
Potamogeton.
Myriophyll.
Elatine.
} Se *Tetrandria Tetragyn.*

Ceratophyllum. Se *Polyandria, Monogynia.*

I *Cl. MONANDRIA,* Enmånn.

I Ord. *MONOGYNIA, ENQVINNADE.*

I. SALICORNIA, *SALICORNIA, ſodaört.*

1 S. *Herbacea* (Soda-ört,) har ledfull *ört-ſtam*, med utbredda grenar: *Lederne* åro uptil 2-klufne. ⊙. V. *på hafsſtrand. i Skåne, Gothl. &c. Bl:r i Jul. Aug.*

Anm.

Anm. *Är en låg ört med utstående grenar omkring stjelken (2 och 2 upkomma ifrån hvar led: grenarne dela sig åfven på lika sätt.) Lederne äro mot spetsen hoptryckte och inskurne, liksom tuklufne. Bl:rne äro små, sitta 3:ne parvis vid hvarandra. Ståndarne 1, 2, ibland flere. Hela våxten ser risaktig ut.*

M:n. Soda-Salt århålles genom brånning af *Örten:* År lösande och afförande: br. i Gulsot, Fallande-sot, Skjörbjugg &c. D:s 2 qvint. deraf, i fin tvål (sapo hispanicus) om dagen, hälst i förening med beskt extract, och fortfares dermed långre tid.

Kl:s Ap. *Alkali fix. minerale. Souda.*

H:n (k. 11. f. 1. g. 1. h. o. f. 1.) — vid glasfabriker är *Soda* til finare glas oumbärlig. Tilredes i Spanien Ångland &c. i myckenhet. *Örten lägges i gropar och brännes til aska, hvarpå åter lägges ny ört, som förbrännes, och fortfares til dess gropen blir full af askan, hvilken tilhärdnad i klimpar uptages och säljes.* Scheff. Denna nyttiga aska fås icke allenast af *Salicornia*, utan ock af *Salsola kali. Chenopod. maritimum* och några andra Sv. Hafsväxter. — *Örten* färsk, insaltad med ättika, ätes i Ångland som *Sallat.*

A) — fruticosa. Trst. v. på Hven Fl. Sc.

2 HIPPURIS, *HIPPURIS, Håstsvants.*

1 H. *vulgaris* (Mångbladig-Hipp.) Örtbladen 8. 12, sitta i krans (omkring stjelken:) äro smala, nästan jämnbreda (spetsiga). ♃.

V. *i vatn. Bl:r i Junii Aug. med rak, pipig stjelk. Har något utseende af Equisetum (fråken).*

H:n (k. o. g. 11. f. o. h. o. f. o. b.01.) Kl:s vatngran *Smol.*

A) — med vriden stjelk (bladen sitta radvis omkring stjelken i spiral.) v. i *starka strömdrag. V:botn* r.

B) — med flak stjelk, 8 jämnbreda blad. V. *flytande i Norrlands Elfvar.* r. *Lect. F. Burman.*

2 — *tetraphylla* (4-bladig-H.) *Bladen* 4, aflonga, trubbiga, i krans omkring stjelken. ♃.

V. *på hafsstranden, Åbo.* r. bladen variera 6 ty 10

K:ls H. ***maritima*** Hellen. diſſ. *Liknar Elat. Alſinaſtr.*
A) — ***lanceolata*** med 5 lanſetlike blad uptil. RETZ. Obſ. F. 3. t. 1.

3 LEMNA, *ANDMAT.*

1 L. *polyrhiza* (Stor-Andmat.) ***Bladen*** ſitta utan ſkaft *(ſesſilia)* runda: har många rötter. ☉.
V. i *vatn. Bladen äro under mörkbruna.*
H:n. Är begärlig föda för Ankor och Gåſs, åfven Rudor &c. i ſiſkdammar.

2 — *minor* (ſmå Andmat.) ***Blad.*** äro utan ſkaft, runda, platta (ofta kupige,) med en enda rot. ☉.
V. i *vatn. a. Bl. Maj. Jun. Bladen äro ſmå runda, mindre än föregående.*
H:n — föda för Gåſs och Fiſkar.
A) L. *gibba* Fl. Sv. med kupige blad. *Blad. blifva i Julii halfklotrunda, eller ſom en tuklufven ärt.*

3 — *triſulca* (kors-Andmat.) ***Bladen*** med ſkaft, lanſetlika. ♃.
V. *i vatn. a. Har likſom i korſs liggande blad, med ſtrimmor på det ſtörre bladet.*
Anm. Alla *Lemner* framkomma vid Svalans ankomſt och förſvinna vid deſs bortgång.

2 *Ord. DIGYNIA, TVÅQVINNADE.*

4 CALLITRICHE, *KÅLÖRT.*

1 C. *verna* (Rund kålört) har de öfverſte bladen åggrunda: ♂ och ♀ ſambyggare. ☉.
V. *i diken a. Bl:r i Jun. Våxten är liten, med enkla motſtående blad: de öfverſte äro rundaktige, de nedre ſmala, jämnbreda, ſtundom tuklufne i ſpetſen: ♂ bl:r ſitta öfver, ♀ bl:r under på ſamma ſtånd.*
Intermedia *A*) med långa, ſmala, nåſtan hårlika *blad*, i toppen runda. V. i *ſtrömar.* Kl:s C. dubia *Hoffm.* Obſ. B. N. 1.
B) med ſmå aflonga eller lanſetl. blad, alla i ſpetſen hela. V. *där vatn borttorkat om ſommaren: är liten*
Tenuifolia *nåſtan ſom* Tillæa aqvatica.

2 — *autumnalis* (Smal kålört) alla dess *blad* äro smala, jämnbreda och i ändan tuklufne: Bl:rne två-könade. ☉.
V. i vatn. Liknar föregåendes var. B. Är större. Bl:r i Augusti.
H:n. Til föda åt Fisk, i dammar.

3 Ord. 3, 5-GYNIA. 3-5-QVINNAD.

5 CHARA, *KARA, Lavring.*

1 CH. *vulgaris* (Spröd-Kara) har trinda, nästan släta *stjelkar: Bladen* äro innantil tandade. ♃.
V. *i stillast. vatn. Bl:r i Jun. Jul. Örten är ljus-grön eller gulaktig: torr ganska bräcklig. Bären aflonga, med många frön. Bladen sitta omkring stjelken nästan som på Equisetum.*

2 — *flexilis* (Vek-Kara) *stjelken* slät (utan taggar) genomskinlig. ♃.
V. *på hafsstrand. Roslag. Bl. i Maj. Bären ha små röda frön: stjelk och blad äro långa, böjeliga.*

3 — *hispida* (Tagg-Kara) *stjelk.* tätt besatt med hårlika taggar. ♃.
V. *som förra. Färsk är den hvitaktig.*

4 — *tomentosa* (Ludd-Kara) *stjelk.* har aflonga eller runda utskott (taggar.) ♃.
V. *på hafsstr.* r. *Färsk är den ljus-röd, torr askgrå. Dess taggar likna rundaktige blåsor: stjelk. vriden.*
A) utan vriden stjelk, grön. Hafsstrand. Calmarl.

6 ZANNICHELLIA. *VATNSERFVA.*

1 Z. *palustris* (Vatn-Serfva) har fina hårlika blad.
V. *i åar &c.* *Liknar Potamog. pectinatum. Bl. Jul.* nätao

7 NAJAS, *NAJAS, Hafshår.*

1 N. *marina* (Hafs-Najas) har smala, jämnbreda och tandade blad. ♃.
V. *vid Hafsstrand.* r.

2. CLASSEN.

DIANDRIA, TVÅMÅNNINGAR.

Denna Clafs har våxter af åtfkilligt utfeende och befkaffenhet: kåns med 2 ftåndare (2 i hvar blomma tydeliga).

Anm. Några våxter ha fôrr råknats til denna Clafs, fom nu fôras efter naturliga ordn. til andra Clasfer. H:n åtfkillig.

1 Ord. MONOGYNIA, ENQVINNADE.

* TRÅD. *Ha enbladig Blomkrona, med bråm af lika ftora flikar.*

8 LIGUSTRUM. *Bl.bråmet* 4-delt. *Bl.fodr.* trubbigt. *Frukt.* bår med 4 frôn.

9 SYRINGA. *Bl.bråmet* 4-delt. *Bl.fodr.* 4-tandat, fpetfigt. *Frôhus* (capfula) beftår af 2 rum.

SALIX, FRAXINUS } Se ~~Polyandr.~~ *Amentaceæ.* monadelphia

** ÔRTER: *Ha enbladig Blomkrona med bråm af olika ftora flikar* (cor. irregulari.)

10 VERONICA, *Bl.fodr.* 4, 5-delt. *Blombråmet* 4-delt, nederfte *fliken* år fmalare ån de ôfrige. *Frôhus* af 2 rum.

11 PINGVICULA, *Bl.fodr.* 5-delt. *Bl.kronan* gapande (har likfom 2:ne låppar,) inunder med en fporre: *Frôhus* af 1 rum.

12 UTRICULARIA, *Bl.fodr.* 2-delt (2 jåmnftora blad) *Bl.kron.* gapande inunder med en fporre. *Frôhus* af 1 rum.

GRATIOLA *Stånd.* 4. (2 gallft.) Se *Didynam. Angiofp.*

*** ÔRTER, *fom ha 2, 3bladig Bl.krona.*

13 CIRCÆA, Bl.fodr. och Blomkron. 2-bladige. *Frôhus* af 2 rum, 1 frô, inunder blomman (fl. fuperus.)

14 VALLISNERIA, ♂ och ♀ Tvåbyggare: ♂:s *Bl.fodr.* (fpatha) 2-delt, med många bl:r. *Bl.kron.* 3-bladig ♀ *Bl.fodr.* 3-delt, med en Bl:a, *Frôhus* af 1 rum. r.

**** ÔR-

**** Örter a) *med bara Bl:r, utan kronblad.*

Lemna, *stånd.* 1, 2. Se *Monandr. 1gynia.*
Lepidium *ruderale.* Se *Tetradynamia, Siliculosæ.*

b) *med bara frön* (utan fröhus.)

Lycopus, stånd. 2 frön. 4
Salvia, st. 2. med rudiment til 2 andra.
Verbena, stånd 4, 2 gallstånd.
} Se *Didynamia, Gymnospermia.*

Carex och *gråsarter* se *Triandria.*

2 *Ord.* DIGYNIA, TVÅQVINNADE.

Anthoxanthum (ett gråsslag) Se *Triandria, 2gyniæ.*
Salix (tråd-slag) Se *Polyandria, Amentaceæ.*

2 *Class.* DIANDRIA, TVÅMÅNN.

1 *Ord.* MONOGYNIA, ENQVINNADE.

8 LIGUSTRUM, *LIGUSTER.*

1 L. *Vulgare* (Liguster) har aflonga, spetsiga *löf* eller *blad.* r. †.
V. *på Ön Orost, I Trågårdar.* a. *Bl:r i Junii, Julii med hvita Bl:r.*
H:n (k. 11. g. 1. f. 11. h. o. b. 1.) — *Båren* färga vin svart och papper fiolett. Pl:s i Trågårdar til prydnad, med rot-telningar.
A) med aflonge trubbige löfblad. V. Göthl.

9 SYRINGA, *SYRéN.*

1 S. *vulgaris* (Syren) *Bladen* hjertlike, spetsiga. Trst. *Bl:r i Junii, har vållugtande blå Blomvippor.*
M:n. *Barken* är något stårkande.
H:n. I Trågårdar för lugt och prydnads skull.
A) med hvita Bl:r. Blommans flikar äro nästan äggrunda.
Anm. Är i sig sjelf utländsk buske, men tål ganska väl våra vintrar. anm.

10 VERONICA, *VERONIKA*, *Ärenpris.*

* *En del arter ha axlik blomning*, (Spicatæ.)

1 V. *longifolia* (Lång Veronika) *örtbladen* ſitta 2, 3 emot hvarandra, lanſetlike, hvaſt-ſågade och ſpetſige. ♃.
V. på torra ſtällen. Bl:r i Julii med blå blommor. Har hög och rak ſtjelk.
H:n (k. 1. g. 11. f. 11. h. 01. f. 0.)
A) V. *maritima*, med 3 motſtående *blad*, olika ſågade. *V. vid Hafsſtrander.* a. *Har ibland bredare, ibland ſmalare blad.* V. *ſpuria* Syſt. Veg. *kommer nära härtil.*
B) med 4, 5 emot hvarandra ſittande blad: v. *utmed Elfvarne i V:botn. Kengis. Har ſtörre blom-ax och Bl:r än V. virginica. S. Veg. men ſmalare blad.*
C) med 5 blad, ſmala, lanſetlike och hvaſt ſågade. V. *med föregående i ſkugga, Kengis.*
D) med grenig ſtjelk, flere blomax: ſmala lanſetlike blad. V. Göthl.

2 — *ſpicata* (Ax-V.) *Bladen* ſitta 2 emot hvarandra, lanſetlika, trubbiga, i bräddden naggade (crenata.) *ſtjelken* är nedtil kulligande och utan grenar. ♃.
V. *på backar. Bl:r i Jul. Aug. Har blå bl:r: Blom-ax i toppen.*
H:n (k. 1. g. 0. f. 11. h. 01. b. 1.)
A) V. *hybrida.* Fl. Sv. med trubbigt ſågade blad och grenig ſtjelk. *Är träffad på ön Flåſkian i Mälaren. De öfverſte bladen helbräddade; rotbladen ſågade, ſtjelken* grenig. r.
Anm. *Den V. hybrida ſom omtalas i diſſ. Linn. Pl. hybridæ p. 7. är hel annan: har flikige blad likſom Verbena officinalis.*

3 — *officinalis* (Ärenpris V.) Bl:rne ſitta i ax, med axſtångel på ſidan af ſtjelken. *Bladen* äro ägglika emot hvarandra ſitt. *Stjelken* jordliggande. ♃.
V. *på ängsbackar* a. *Bl:r Junii, Jul.* kl:s *Jordkrypa.* V. Göthl.

M:n

M:n. *Ap.* ÖRTEN år litet stoppande. *Til Thée tjenar båttre i sjukdomar ån en del utlåndske Théesorter. Har kommit ur bruk för det Chinesiska.*
H:n (k. 1. g. 1. f. 11. h. 11. b. 01.)
A) med blomstångel och ax både i toppen och på sidan sittande. r. *Var. med hvita bl:r.*

***En del med klasevis sittande blommor.* (Racemosæ.)

4 — *Beccabunga* (Båckbunga-V.) *Stjelken* jordkrypande: *Bl:rna* sitta i klase på sidan: *örtbladen* åggrunda, saftfulla, slåta. ♃.
V. *vid kållor.* a. *Bl. i Junii, Julii. Har blad som Portlake, glatta, saftfulla.* glänsande aflångt ägglika
M:n. År bland blodrenande medel känd.
H:n (k. 1. g. 1. f. o. h. 11. s. 1. b. 01.) — kan fårsk nyttjas til sallat: håller sig grön vid stora kållor vintertiden, och kan der håmtas åfven under snön.

5 — *Anagallis* (Padd-V.) har rak *stjelk.*: Bl:r i klase på sidan: *Bladen* lansetlike och sågade. ☉.
V. *i diken. Bl:r i Jun. Julii. Har långre blad ån föreg. samt tjockare och grenigare stjelk: annars lika.*
H:n (k. 1. g. 1. f. 11. h. 01. s. o. —)

6 — *scutellata* (Dy-V.) *Bl.klasorne* sitta skiftevis (alterni) på stjelken. Bl:rna små, på smala blomskaft hångande: *örtbladen* jåmnbreda, helbråddade. ♃.
V. *på sanka stållen* a. *Har långa smala örtblad; blå eller hvitaktige bl:r. Bl:r i Junii-Aug.*
H:n (k. 1. g. 1. f. 11. h. 11 —)

7 — *Chamædrys* (Thé-V.) *Stjelk.* år på 2:ne sidor hårig: *Bl.klas.* på sidan: *Blad.* åggrunda, utan bladskaft, i brådden inskurna (tandade) skrynkliga (rugosa.) ♃.
V. *i ångar* a. *Har vackra blå bl:r. Bl:r i Junii.*
M:n. Anses för båst til Thée af slågtet.
H:n (k. 1. g. 1. f. o. h. o. s. o. b. 01.) tillägg

8 — *serpyllifolia* (Maj-V.) Bl:rna sitta i toppen

nästan axlika. *Bladen* äro äggrunda, glatta, i brädden naggade. ♃.
V. *på åkerrenar. Bl:r i Maji Julii. Har ljusblå, litet strimige bl:r, som sitta i toppen af örtstammen; Bladen aftaga och bli mindre där blomaxet börjar. Hvar blomma har kort blomskaft nästan som på V. arvensis: stjelken är nedtil kulliggande.*
H:n (k. 1. g. 1. f. 11. h. 1. f. 1.) varieras helbräddade

A) V. *acinifolia* med korta blomskaft: stjelken något hårig och rak. r. *S. Veg.* blader äggrunda glatta naggade

9 — *alpina* (fjäll-V.) Bl:ne sitta i toppen: *Bladen* emot hvarandra, aflonga. *Blomfodret* är stråfhårigt. ♃.
V. *i fjällen* r.n. Bl:r i *Julii.*
H:n (k. 1. g. 1. f. 1. - -)

*** *Ha ensamt sittande blommor* (pedunc. 1 floris.)

10 — *agrestis* (Åker-V.) *Blom-skaften* äro längre än örtbladen: *Bladen* hjertlika, i brädden inskurna (sågade.) ⊙.
V. *i åkrar* a. *Har vek, nedliggande stjelk. Bl. fodrets blad äro äggrunda, lika stora. Bl:r i Maji Aug.*
H:n (k. 1. g. 1. f. 11. h. 1. —)

A) med ägglika blad. r.

11 — *arvensis* (Ren-V.) *Blomskaften* äro kortare än bladen; *Blad.* hjertlika och inskurne. ⊙.
V. *på trådes-åkrar. Bl:r i Maji Jul. Bl:rna blå sitta mäst utan skaft på stjelken som är rak: Bl. fodrets blad äro lansetlike och olikt stora.*
H:n (som förra.)

12 — *hederæfolia* (Ref-V.) *Bladen* äro hjertlike, 5flikige, *stjelken* nedliggande. ⊙. .r .s.
V. *i Skåne &c. Bl:r Maji Jun. har blad som jordrefven* (Glec. hederacea.) och *bl.skaft som V. agrestis.*
H:n (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)

A) med 3flikige blad v. *i Ö. Göthl. liknar aldeles V. agrestis, men bladen äro på denne 3 eller 5flikige, Stjelken utbredd flak.*

13 —

3 — *triphyllos* (3bladig V.) Har *blomskaft* långre än Bl. fodret: *Blad.* äro fingerlikt-delta. ☉. V. *på åkrar, i Skåne &c. Bl:r Maji Jun. De nedre bladen äro 5delta, de öfre 3delta. Har djupt delta blad och styf stjelk.*
H:n (k. 1. g. 1. f. 1. - -)

4 — *verna* (Vår-V.) Har kortare *Blom-skaft* än *Bl. fodret. Bladen* äro fingerlikt delta. ☉. V. *på backar. Bl:r i Apr. Maji. Har ganska små blå bl:r, rak och grenig stjelk: år bland de mindre i slågtet. De nederste bladen äro delte, de öfverste hela, lansetlike.*
H:n (k. 1. g. 11. f. 1. h. 1.)

5 — *peregrina* (Flytt-V.) Bl:rna utan blom-skaft: *Bladen* äro lansettlika (ofta jämnbreda,) glatta och trubbiga, i brådden något sågade: *stjelk. rak.* ☉. V. *på åkrar.* r. *Bl:r Jun. Jul. tros vara införd med utländsk spannemål: Har nu som vildvåxande hos oss nästan förswunnit.*

11 PINGVICULA. *PINGVICULA* Fetört.

1 P. *vulgaris* (Allmän Pingvicula) har cylindrisk trind sporre til honungshus, långt som kronbladet. ♃. V. *på sidländta stållen* a. *Bladen ligga på marken; hysa en seg våtska. Bl. stångeln bar. Bl:rna blå. Blommar i Junii.* K:ls *Tåtört.* a.
A) ganska liten *i fjällen.*
M:n. *Bladens saft* helar spenors sår och sprickor hos kor.
H:n (k. o. g. o. f. o. h. o. b. o1.) — Norrlands tåtmjölk, som öfverträffar all annan hushålls-mjölk sommartid, kan fås häraf: *Spenvarm mjölk silas i kärl, hvarest desse färska blad äro lagde, eller omgnides kärlet dermed och ställes några dagar i svalt rum.* Anm. *Sedan man fått litet tåtmjölk, kan man med den samma liksom med en jäst göra all annor mjölk til sådan efter behag. Örten* anses skadlig för får — dödar ohyra. — färgar hår gult. — utmärker kalljord.

2 —

2 — *alpina* (Fjell-P.) *Sporren* konisk, kortare än Kronbladen. ♃.
V. i fjällen. Blommar i Julii, med hvita bl:r Bladen aflonga.

3 — *villosa* (Ludden-P.) *Sporren* syl-lik. *Blomstängeln* mjukhårig. ♃.
V. i fjällen på mossaktige ställen r. *Har små blå Bl:r och runda blad. Blommar i slutet af Junii, är minst i slägtet.*

12 UTRICULARIA. *VATTUBLÅDRA.*

1 U. *vulgaris* (Stora-Vattublådran) har *blom-stängel* med få Bl:r: *Sporren* konisk. ♃.
V. i sanka kärr. Bl. i Junii Jul. Bl:rne gula; med hårlika örtblad, hvar på sitta blåsor under vatnet. Blomfodret rundat.

B) media. Blomfodret baktil liksom tvärhuggit (truncat.) *Är mycket mindre. Mon särskild art?*

2 — *minor* (Lilla-V.) *Bl. stängeln* flerblom. *sporren* köllik *(carinat.)* ♃.
V. i kärr. Bl. Jul. Aug. Har gula bl:r och blad likſom föreg. Är mycket mindre: har ej eller tilslutna Bl:r (som förra) med bl. läppar, utan fri öpning och ganska kort sporre.

13 CIRCÆA. *SIRSE.*

1 C. *lutetiana* (Gul-Sirse) *stjelken* rak: *bladen* ägglika, i brädden något sågade. ♃.
V. i Lundar, i Skåne &c. Bl:r i Jun. Aug. Har stundom hjertlika blad; dock mer aflonga och dunklare än på följande. Bl:rna hvita eller rödletta. Bl. fodret tilbaka böjt: stjelken är rättupstående med bl. klasor både i toppen och på sidorna.
H:n (g. 1. f. 11. h. o. k. 01. b. 01.)

2 — *alpina* (Hvit-S.) *stjelken* nedliggande, med en enda blom-klase i toppen. *Bladen* hjertlika, glatta, små-tandade. ♃.

V.

V. *i skugga. Blommar i Junii, med hvita Blommor bl. klasen är stundom grenig.* Bl. långspets tandade H:n som förra.

14 VALLISNERIA. *VALLISNERA, Spiral-ört.*

1 V. *spiralis* (Spiral-ört) har jämnbreda *blad.* V. *i åar: vid Alingsås* r. *Dess blomstångel slingrar sig i spiral. Bladen likna Sparganii natantis blad.*

---

3 CLASSEN.

TRIANDRIA, TREMÅNNINGAR.

Denna Class känns med 3 ståndare, och utgöres af Gräs (Gramina) och *gråsblommige* växter (Calamariæ.)

Anm. Liljor (Lökväxter) som förr varit här, föras nu til *Hexandria:* och de öfrige, som ha 3 ståndare och äro egenteligen *Örter*, hvilka ofta variera med 4, förenas med *Tetrandria.*

Hushålls-nyttan är förträffelig. Boskapen och de *växt-ätande Djuren* få härutaf sin förnämsta föda. Desse växters mindre *frön* tjena til föda för *Foglar*, och de större för Människor. Ingen af dem är giftig. *Lolium temulent.* gör väl någon yrhet, då den kommer bland malt til dricka, men uti bröd skadar den icke. De indelas i:

1 Ord. MONOGYNIA, ENQVINNADE.

* *Med ståndare och pistiller tilhopasittande* (Hermaphrodita.)

15 Schoenus, *Bl. fodr.* 6-delt (af flockvis sittande fjäll) *Bl.kron.* o. *Frö* 1. nästan rundt.

16 Scirpus *Bl. fodr.* enkelt, af fjäll, som halft öfvertäcka hvarandra rundt omkring fästet: (1 fjäll för hvar blomma) *Bl. kron.* o. *frö* 1. utan ull.

17 Eriophorum *Bl.fodr.* beſtår af fjäll, ſom fórra; *Bl.kron.* o. *frö* 1 med ull.

18 Nardus *Bl.fodr.* o. *Bl.kron.* af 2 agn-ſkal (2-valvis) *Frön* tåkte.

Juncus med tåkta frön, 6 ſtånd. ſe Hexandr. 1gyn.

** *Med ♂ och ♀ bl;r innom ſårſkilta blomſter.*

19 Carex *Bl. fodr.* beſtår af fjäll — *Bl. kron.* o. *Mårken* 2, 3: *frö* 1. trekantigt, omgifvit med ſkal eller fröhus, ſom merendels år upblåſt, 2, 3-tandat.

20 Sparganium *Bl.fodr.* (♂ och ♀:s) 3-delt. *Bl.kron.* o. *Mårket* 2-klufvit *frö* 1.

21 Typha ♂ *Bl.fodr.* 3-delt (knapt mårkeligt.) *Blömkron.* o. ♀ *Bl.fodr.* hårlikt. *Frö* 1, omgifvit med ſiun eller hår.

Anm. Alla blomſtren ſitta tilſammans rundt omkring axfåſtet och utgöra likſom en kafvel eller cylinder.

22 Zea ♂ och ♀ på ſårſkilt ax. ♂ *Bl.fodr.* o. *Bl.kron.* beſtår af 2 ſkal, 2-blommige, åro utan borſt (ariſta.) ♀ år 2-blommig. *Frön* ſitta på utdragit fåſte. ✝

23 Zostera *Fröredning.* ſitter på ena ſidan af bladen. *ſtåndarne* ſkiftevis om hvarandra, med piſtiller. *Frön* enſamme.

2 *Ord.* DIGYNIA, *TVÅQVINNADE.*

Denna ordo år nyttigaſt för Landthushållare at kånna, men ſvåraſt at urſkilja. Innehåller egenteliga gråſen, hvars blommor (Ståndare och Piſtiller) altid tåckas af agnar eller agn-ſkal (glumæ) ſom noga böra i agttagas. De yttre ſvara emot *Bl. föder:* De inre emot *Bl.krona*, och åro:

* 1:o Grås, *hvars Bl.foder eller yttre ſkal innehålla en enda blomma* (fl. uniflori.)

Anm. *En del ha ax* (ſpicati,) *en del bl.vippa* (paniculati.)

24 Panicum. Har *Bl. fodr.* af 3 ſkal, det ena ganſka litet. *Fig. 1.* a. Grenigt ax eller blomvippa.

25 Phleum. *Bl. fodr.* af 2 jåmnbreda ſkal, uptil tvåra: med dubbel ſpets, inneſlutande Bl. kronans ſkal. *F. 2.*

26 ALOPECURUS *Bl.fodr.* af 2 nästan lansetlika skal. *Bl.kron.* med en enda borst (arista.) *F.* 3.
27 ANTHOXANTHUM *Bl.fodr.* och *Bl.kron.* af 2 spetsige skal, med borst. *Ståndarne* 2.
28 PHALARIS. *Bl.fodr.* består af 2 lika långa skal, kölformige, inneslutande *Bl. kronans* skal. *F.* 4.
Anm. *Blomvippan är på detta och de följande slagen utspridd och mycket grenig, som synes bäst under blomningen: På de 3 föregående axlik.*
29 MILIUM, *Bl.fodr.* af 2 upblåste skal. *Bl.kronan* mycket mindre: *märkena* pensellike. *F.* 5.
30 AGROSTIS *Bl.fodr.* af 2 spetsige skal. *Bl.kron.* större: *märkena* långsefter stråfva. *F.* 6.
31 ARUNDO. *Blommorne* nedtil omgifne med ull (lana) utan agn-borst *F.* 7 *En del har flerblommigt Bl.foder.*
32 STIPA *Bl.kron:s* yttre skal slutar sig i en vriden, nedtil ledful borst (ofta fjäderlik.)

** 2:0 GRÄS, *kvars blomfoder innehålla 2, 3 eller flere blomster* (multiflori.)
Anm. *Desse ha blomfoder af 2 agnskal samt bl.vippa.*
33 MELICA *Bl. fodr.* af 2 skal med 2 bl:r samt ämne til den 3dje. *F.* 8.
34 AIRA *Bl. fodr.* af 2 skal med 2 bl:r, utan ämne til 3dje. *F.* 9.
35 HOLCUS *Bl. fodr.* af 2 skal, med 1, 2 bl:r, utan ämne til 3:dje. ♂ blomster särskilt, utan *Bl.kron.* *F.* 10.
Anm. *Skiljes ej lätt från föregående.*
36 AVENA, *små-axen* aflonge med vridne borst, fästa på *Blom-skalens* rygg. *F.* 15. b.
37 BRIZA, *småaxens* blomster sitta radvis, på 2 sidor (distichæ) *Bl.kronans* skal hjertlike, upblåste *F.* 11. B.
38 POA, *småaxen* nästan äggrunde. *Bl. krons-skal* äfven äggrunde något spetsige, med hvitaktig kant, som merendels är torr (scariosus.) *F.* 12.
39 FESTUCA, *små-axen* aflonge, nästan trinda: *Blomkronans skal* aflonge, spetsige med agn-borst. *F.* 14.
40 DACTYLIS, *små-axen* på en sida sittande: *Bl.fodr:s* ena skal större, kölformigt. *F.* 19.
Anm. *Bör noga gifvas akt på bl:rnas låge åt en sida.*

41

41 BROMUS, *små-axen* aflonge, med bl:r radvis på 2 sidor sittande, och med borst, fåsta nedanför skalens spets.

ARUNDO *Phragmites.* se förut. *

*** 3:o GRÅS, *med axfäste.* Spicati.

Anm. *Blomstren sitta inom* 1 *eller flere svepelika tänder, som kallas blomfoder,* (*af andra vanligen kallade svepen*) *utan skaft radvis på fästet* (rachis.)

42 SECALE, *Bl.fodr.* är 2delt 2blommigt, ensamt sittande.
43 TRITICUM, *Bl. fodr.* 2:delt, måst 3:blommigt, ensamt sittande. *F.* 16.
44 HORDEUM, *Bl. fodr.* 6:delt, 3:blommigt, ensamt.
45 ELYMUS, *Bl.fodr.* 4:delt, med 2 små ax ihopsittande.
46 LOLIUM, *Bl. fodr.* 1:blad. mångblomm. ihopsitt. F.17.
47. CYNOSURUS, *Bl. fodr.* 1:blad. mångblomm. Bl:rne sitta ihop på en sida. *F.* 18.

TRIGYNIA och POLYGYNIA, se *Tetrandria.*

3 CLASSEN.

TRIANDRIA, *TREMÅNNINGAR.*

1 Ord. MONOGYNIA, *ENQVINNADE.*

15 SCHOENUS, *AG.*

1 Sch. *Mariscus* (Tak-Ag) har trindt strå och måst 3-kantige blad: *Bladen* med hvassa kanter, sågade. ♃.
V. *i kårr* r.s.*Blommar i Jul. Aug. Är hög och stor. Stånd.* 2. & 3. Bl. vipps. små och gulbruna.
H:n. Br:s til taktákning. Kl:s *Ag* Gothl. *Åm* Öland.

2 — *nigricans* (Knapp-Ag) *strået* trindt, bart (utan blad) med åggrundt ax: *svepen* 2-blad. det ena (blomskärm) svepebladet syl-likt, långt. ♃.
V. *i kårr* r. *Har flere små svartbruna ax, i toppen af*

af strået hopklasade innom bl.skårm, som här heter svepe. Blommar i Jun. Aug. Stånd. 2.

3 — *ferrugineus* (Ax-A.) *strået* trindt, bart med dubbelt ax: *svepets* större *skal* (valvula) är lika långt med axet. ♃.
V. i kärr. r. Bl. i Jul. Aug. Har svartbruna ax. Liknar föregående men är kortare och smalare. Mon varieté deraf?

4 — *albus* (Myr-A.) *strået* något 3-kantigt, med hopklasade blommor: *bladen* trinda, tagellika. ♃.
V. i kärr. a. Blommar i Julii. Har hvitaktige, uptil jämna bl.ax: på sidan 1, 2 smärre med skaft: de öfverste bladen slidige, hvarur bl.skaften upkomma, äro ej längre än bl.axen: utseendet är af Juncus. Tillägg.

5 — *fuscus* (Borst-A.) *strået* trindt, bladigt (har 2, 3 blad) med flere små ax: *bladen* tagellika och rånlade. ♃. *R. Fl. Sc.*
V. i kärr. r. Bleking. Calmarl. Bl. i Jul. Liknar föregående, men har bruna spetsige ax, med blad. längre än axen.

6 — *compressus* (Starr-A.) *strået* något trekantigt (mäst trindt,) *axet* med bl:r på 2 sidor innom ett långt bladlikt skårm eller svepe ♃.
V. på sidlänt mark. Bl:r i Maji Jun. Har bruna platta eller hoptrykta ax, aldeles utseende af en Carex. K:ls *Car. uliginosa* (myrstarr) *i Ed. 1. Sv. Flora. Scirpus Caricis* R. Fl. Sc. *Schæn. compressus* L. Sp. pl. *Varierar med längre och kortare bl.skårm.* Tillägg.

TILLÄGG

16 SCIRPUS, *SÅF.*

* *Med bara strån och ett ax i toppen.*

1 S. *palustris* (Knapp-Såf) *strået* är trindt, med nästan äggrundt ax i toppen. ♃. + utan blad. (endast blad-slidor nedtill)
V. i vatn. Bl. i Maji Jun. Har blad som gråslök.
H:n (k. 11. g. 1. f. 0. h. 11. f. 11. Tillägg

 A) med

A) — med högt ſtrå. v. i åbråddar. K:ls *Sålta* Bohus. *Såltning* Roſlag.

2 — *cæſpitoſus* (Myr-Såf) *ſtrået* ſtrimigt med ax innom 2 ſkal, i toppen; *ſkalen* långa ſom axet; *rötterna* åtſkilda med ſmå fjäll. ♃.
V. *i tufvige kårr.* a. *Blommar i Junii.*
Anm. *Strået fårſkt år måſt trindt: år bländ de mindre i ſlågtet.*
H:n (k. 1. g. 1. f. o. h. 11. ſ. 11.)

A) Bæotryon med bar *ſtjelk*, vid roten omgifven med en ſlida (vagina) ſom år likſom tvårt afhuggen; *ax* af få bl:r, något långre ån *bl.foderſjällen*, ſom åro hvitkantade: det yttre *fjället* kortare. *Ehrh.*

3 — *acicularis* (Nål-S.) *ſtrået* trindt, ſyllikt med åggrundt ax innom 2 ſkal: har bara frön. ♃.
V. *i vatn. År liten, med ſmala, hårlika ſtrån. Bl. i Julii.*

** *Med bara ſtrån (utan blad) och flere ax.*

4 — *ſetaceus* (Ågn-S.) *ſtrået* trindt, tagellikt, med ax, (nåra toppen,) på ſidan, utan ſkaft (ſesſilis.) ♃.
V. *på våta ſtällen* ts. *Bl. Jun. Jul. År ganſka lik* Sc. acicularis; *men axet ſitter hår något på ſidan af ſtrået: år minſt i ſlågtet.*

A) — med ett enda ax. r.

5 — *lacuſtris* (Sjö-S.) *ſtrået* trindt, med många åggrunda ax, på ſkaft i toppen. ♃.
V. *i ſjöar* a. *År hög, med många ſmå blomax likſom knippevis ſittande, innom bl.ſkårm, i toppen af ſtrået.*
H:n (k. 01. g. 1. f. o. h. 01. ſ. 1. —) Brås til taktåckning, ſkåres höſtetiden til Boſkaps-foder. K:ls Kål-Waſs Upland.

*** *Med 3kantigt, något bladigt ſtrå, och många ax nåſtan i Blomvippa.*

6 — *maritimus* (Hafs-S.) *ſtrået* 3kantigt, *Blomvippan* bladig; beſtår af flere klotlike *ſmå-ax* och *bl.fjåll*, ſom i ſpetſen åro 3klufne. ♃.

V.

V. *på Hafstrand. Bl. i Julii. Bl.axen åro bruna* och *utan skaft.*
H:n (k. 1. g. 1. f. 0. h. 1. f. 11.) *Rötterna* til nödbröd tjenlige.

7 — *sylvaticus* (Skogs-Såf) *strået* 3kantigt, bladigt: *Blomvippan* grenig (med smårre bl.vippor, flockvis sittande på skaft,) *små axen* tått sammanfogade; utan bl.skårm ♃.
V. *på sidl. mark, i skuggå. År hög, med stor blomvippa, platta blad som* Milium effusum. *Bl. i början af Julii.* bladen glatta, mjukare än på föregående.
H:n (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1. f. 0.) — år mycket ber. at odla sidlånta stållen med.

17 ERIOPHORUM, *ULL Ullax.*

1 E. *polystachion* (Ångull) har trindt *strå*, med många *ax*, som sitta på skaft, *bladen* platta. ♃.
V. *i kårr a. Bl. i början af våren. Under blomningen åro axen grå-gula, utan tydlig ull, men sedan utvåxa dess hår, som likna en hvit ull, omkring frön, och göra ibland kårrångarne hvita.* K:ls *Myrkulla* V.botn. *Haredun* Dahl. *Madun* Smol. *Ångdun* Ö.Göthl. *Hvithufvud* Vermeland &c.
H:n (k. 01. g. 1. f. 1. h. 01. f. 0. b. 1.) Först om våren åtes denna och följande af boskapen begårligt; men ej gerna frampå sommaren. — Dess ull kan brukas til stoppning.
A) med 2. 3 ax, nåstan utan skaft, v. *på berg dår vatn stadnat.*

2 — *vaginatum* (Har-Ull) *strået* trindt, ledfullt; med ett ax, som har torra fjåll. ♃.
V. *i kårr. Bl. i Maji Junii. Blomaxet åggrundt, blyfergat.* blomstrået med uppsvällda skidor, utan blad. +
H:n som förra, får efter blomman en hvit ull. K:ls *Hådd* Södermanl. *Svarthufvud* V.Göthl.

3 E. *alpinum* (Rump-Ull) *strået* kantigt, bart (utan blad) med 1 ax i toppen. *Ullen* långre ån axet. ♃.

+ bladen gå från roten åro nedtill 3 kantiga, upptill platta taggelika

V. i magra kårr. Bl:r om våren. Deſs ull år ſom på de föregående under bl:en ej nog ſynlig. Denne år ganſka liten. Liknar Scirpus cæſpitoſus.
H:n. o.

18 NARDUS. *BORST, Borſtax.*

1 N. *ſtricta,* (Ång-Borſt) har ſyllikt, rakt *ax,* med blommor på en ſida. ♃.
V. på mager ſidländ ångsmark. Blommar i Junii. Bladen trinda, tagellika.
H:n (k. o1. g. 1. f. 1. h. 1.) — *År ett litet och ſegt gräs för Slåttermannens lia.* K:ls *Stålgrås* Skåne. *Stagg* Calmarl. *Finnſkägg* Dahl. *Lapphår, Svinborſt* Norrland. m. m.

19 CAREX, *STARR.*

De många Starr-arterne underdelas i de ſom:
* *Ha ett enda ax.*
Anm. *Åro ſmå Starrarter. Fröns ſkal kl:s fröhus.*

1 C. *dioica* (Såf-Starr) ♂ och ♀-bl:r ſitta på ſärſkilt ſtånd. ♃.
V. på våta ſtällen a. *År föga ſtörre än* Scirp. acicularis. *Bl:r i Maji Junii. Stånd.* 2.3;
Anm. ♀ har ſpetſige frön: ſmala, tagellika blad.
H:n (k. 1. f. 1. h. o.)

2 — *pulicaris* (Lopp-St.) ♂ ſitter öfver, ♀ under på ſamma *ax: frön* nedböjde och trinda. ♃.
V. i djupa kårr. Bl. i Maji Junii. Har blad ſom föregående, men ſpetſige och nedböjde frön. K:ls C. *Pſyllophora.* Hoffb. Anv. t. V. K. *Har i början upråttſtående froåmnen* (germin.) Stånd. 2.
H:n (k. 1. g. 1. h. o.)

3 — *Levcoglochin* (Tagg-St.) ♂ ſitter öfver, ♀ under på axet. *Fröhus* nedböjde. *Frön* 3kantige. ♃.
V. *hop med föregående, hvilken den ganſka mycket liknar:*

nar: Har mer spetsiga frön som i början stå upråtta, men sedan böja sig ned: dess ♂bl:r åro få. St. 3. K:ls C. *Pulicaris i* Linn. Fl. Sv. *År en urart deraf.*

4 — *obtusata* (Fåstings-Starr) ♂ öfver och ♀ under på axet. *Fröhusen* utstående, rundaktige, något 3kantige, *bladen* platta. ♃.
V. *på torra stållen. Öland, vid Köping* r. *Har blad som* C. montana, bl:r som C. Pulicaris: dock mer klotrunda, knapt nedböjda. *Blommar i början af Junii. Beskr.* V. A. H. 1793.

5 — *capitata* (Ax-St.) *axet* år åggrundt, med ♂ i spetsen och ♀ nerunder: *fröhusen* tått på hvarandra *(imbricatim)*, något utstående ♃.
V. *i kårr* r.n. Fl. Dan. t. 372. *Bladen 3 kantiga (tagellika)*

*** Ha flere små-ax på hvart strå.*

Anm. *Dessas ax åro utan skaft* (sessiles,) *med ♂ och ♀ tilsammans* (androgynæ) *och åro något stora starr-arter.*

6 — *chordorhiza* (Tog-St.) *små-axen* sitta tått tilhopa och utgöra liksom ett enda åggrundt *ax:* ♂ sitter öfverst: *frön* platta, *roten* lång, trådlik, krypande. ♃.
V. *i sanka kårr.* r. *Bl. i Maji, Junii. Har långa på dyjorden liggande rotstammar.*
Anm. *År sammanblandad i gamla Herbarier med* Linn. C. uliginosa, *Fl. Sv. som år Schænus compressus* L. *Scirpus caricis R. Fl. Sc.* Hårom se V. A. H. för 1793 p. 313.

7 — *heleonastes* (Klapper-St.) *små-axen* sitta nära hvarandra: ♀bl:r uptil, *fröhusen* ligga på hvarandra *(imbricatim)* helbråddade. ♃.
V. *på hafstrand bland klapperstenar* r.n. *Bl. i Jun. Axen åro bara, utan blad, bruna vanligen 3, åt 2 sidor, Bladen smala nåstan tagellika: år mindre ån* C. chordorhiza.

8 — *arenaria* (Sand-St.) de nederste *små-axen* äro åtskilda: sitta innom ett bladlikt skårm, *strået* trekantigt. ♃.
V. *i sand* r.s. *Har tjocka ax, långa ledsulla, krypande rötter. Ledarne hårige liksom med svarttbrunt tagel omgifne. Bl.skårmen korta. Bl.fodrens fjäll långspetsade. Stånd.* 2.
H:n *at dämpa flygsand med.*
A) — *disticha* Fl. Sc. 2. e. med ägglika små-ax, nästan åt 2 sidor. *Liknar* C. muricata; *men har ljusare bl.ax, håriga rötter. V. i stenbackar.* K:ls C. *disticha Huds. St.* 2.

9 — *leporina* (Har-St.) *små-axen* äggformiga, sitta nära hvarandra, skiftevis, utan skaft och blomskårm. ♃.
V. *på ängar* a. *Bl. i Junii. Har brunaktiga, något tjocka ax, 3, 5 på hvart strå: har mörkare ax än föregående: små-axen äro i början cylindriske, blifva sen äggrunda.* Car. ovalis Gooden. *är samma.*
H:n (k. 1. f. 1. h. o.

10 — *vulpina* (Råf-St.) *axet* dubbelt-sammansatt (*små-axen* grenige) af äggformige ax, nedtil åtskilda: uptil 3bl:r ♃.
V. *på våta stållen* a. *Bl. i Maji, Junii. Har hvassa 3kantige strån, axlik bl.vippa, ofta med blad vid de nedre små-axen: är bland de större Starr-arter. Stånd.* 2.
H:n (k. 1. g. 1. h. 1. f. o.)
A) — med uddiga fröhus. Liknar *Car. muricata* A.
B) — *intermedia* Fl. Sc. har de nedre små-axen mycket åtskilda och med långa bl.skårm. *Axet smalare än på förra* (vulpina): v. *på mager kärrjord. Har stundom svartaktige små-ax (då de mogna) och fröhus 2klufne, något utspärrade. Bl.skårmen långa som hela axet.*
C) — med långa, flaka ax, r. v. *på skuggrika kärrängar.*
Anm. Knapt varierar någon växt så mycket som denna; om man ville antaga fina skiljetekn, kunde många

ga arter håraf tilſkapas; men det tjenar til ingen nytta. Den ſom blifvit litet van vid ſlågtet, urſkiljer deſs afarter lätt. Blomaxen äro mer ſammanſatte än på de öfrige; deſs bl:r och frön utſpärrade: ſtrån 3kantige, ſkarpa, och knipa ihop juſt där bl.axen gå ut; bl.ſkärmen äro olika: äfven ♂blommornas läge. St. 2.

11 — *muricata* (Pigg-Starr) *ſmå-axen* äro nåſtan klotrunda och från hvarandra ſkilda: *fröh.* hvaſskantade, ſpetſige och utſtående. ♃.
V. *i lundar* a. *Bl. i Jun. Julii. Har bruna frön, uptil platta, ♂bl:r ſitta under i ſmå-axen. Deſs frön likna ſmå ſtjernor, hvarföre den blifvit kallad* Stellulata Gooden. Echinata Murr. *varierar med ♂bl:r dels öfver, dels under ♀blommorne.*
H:n (ſom föregående.)
A) — Små-axen något ſammanſatte, tjocka. *Roth. Fl. G.*

12 — *loliacea* (Repe-St.) *ſmå-axen* åggrunda, åtſkilda, trinda: *fröh.* åggrunda, trubbige och utſtående. ♃.
V. *i ſkugga* r. *Bl. i Jun. Har ſmå hvitaktige ax och få bl:r. Är blekare och finare gräs än de öfrige.*
A) microſtachya Ehrh. med 2, 3 ax nåſtan tilhopaſittande i toppen, åggrunda.
B) tenella? Ehrh. med aflonga ſmå-ax, nedtil åtſkilda och med *bl.ſkärm: fröh.* något ſpetſige. ♃. v. *på kärrängar* a. *Har ljusgrönt gräs.*

13 — *curta* (Hvit-St.) ſmå-axen aflonge, åtſkilde: *frön* åggrunde, ſpetſige. ♃.
V. på kärrängar. *Smol. och flerſtädes* a. *Anm.* Blad och ſtrå är aldeles lik föregående, men tufvar ſig mer och har kortare ſtrå; ibland kortare än bladen. Bl.axen äro hvitaktige och under blomningen nåſtan cylindriſke. Blommar i Maji. Anſes för urart af *C. loliacea* i min Sv. Fl. Ed. I. C. 14. Men bör ſkiljas derifrån. Är känd under namn af *C. elongata Linn. Fl. Sv. 841.* och *Leers Fl. Herborn.* t. 14. f. 7. Och ſkiljes lätt med

 ſina

ſina hvitaktige ſmå-ax och bl.ſkårm. K:ls *C. caneſcens Roth. Fl. Germ. C. curta Goodenough.* H:n (k. 1. g. 1. h. 1.)

14 — *elongata* (Rank-Starr) *ſmå-axen* aflonga, åtſkilda, plattade, *fröh.* aflonge, ſpetſiga. ♃. V. *på ſkuggrika kårrångar.* r. *Bl. Maji Jun. Liknar* C. loliacea, *men år ſtörre och mörkare til fårgen: ſmå-axen bara, utan bl.ſkårm; brunaktige med ſpetſige, nåſtan lanſetlike frön, ej utſpårrade eller taggige ſom* C. muricata. *Bl.fjällen åro brungula: frön grönaktige: ſitta måſt i 2 rader.* K:ls C. elongata *Sv. Fl. Ed. I. Roth. Fl. Germ.* t. 11. p. 434. H:n (k. 1. f. 0. h. 1.)

15 — *remota* (Frå-St.) *ſmå-axen* åggrunda, måſt utan ſkaft, långt åtſkilda, med blad til bl.ſkårm, långa ſom ſtrået. ♃. V. *i ſkugga. Bl. i Maji, Jun. Har ganſka långa blomſkårm.*

16 — *caneſcens* (Grå-St.) *ſmå-axen* något runda, trubbiga, utan ſkaft och ſkårm: *fröhuſen* åggrunda, trubbiga. ♃. V. *i kårr. Bl. i Maji. Har ſmala ſtrån, gråaktige ax, bl.fjällen med hvit hinna i kanten. Stånd. 2.* H:n (k. 1. f. 1. h. 0.) K:ls *C. tenella.* Fl. Sc.

17 — *paniculata* (Vipp-St.) har grenigt ax eller bl.vippa: *ſmå-axen* runda, trubbiga. ♃. V. *i ſkogskårr* r. *Bl.axen gråaktige likſom föregående, men mycket ſtörre. Stånd. 2.*

A) — med grå-bruna bl:r och mindre grenige *ax: blomſkårm* vid det nederſte axet och 2 ſtåndare. (C. diandra)

*** *Med ſårſkilta ax för ♂ och ♀. och ett enda ♂ax.*

a) *♀axen utan ſkaft* (ſeſſiles.)

18 — *flava* (Knaggle-St.) *♂axet* jåmnbredt, *♀axen* ſitta nåra dårintil, nåſtan klotrunda: *fröh.* rundaktige, ſpetſige, en del nedåt böjda. ♃. V.

V. i vatn. Bl. i Maji. Har gulaktige, taggige små-ax, varierar til storlek. Stånd. 3.

A) — med 2, 3 åtskilda hon-ax: och långa *bl.skårm.*

B) — *Oederi* Sv. Fl. Edit. I. med 4 ax, *fröh.* nåstan klotrunda, ej nedböjde, *är en artförändring af C. flava. C. Oederi* Fl. Sc. *är en var. af C. pilulifera.* Se V. A. H. 1793.

19 — *digitata* (Hvisp-St.) Dess *ax* äro raka jämnbreda: ♂*axet* kortare, sitter inunder, utan blomskårm: *fröh.* åtskilda. ♃.

V. på torra stållen i lundar. Bl. i Jun. Har långa smala ax, korta strån. Bladen flata. Stånd. 3.

Anm. C. pedata är utesluten såsom en våxt, hvilken ingen har såkert reda på. Tros vara en urart af *C. digitata.* Har varit funnen i Lappska fjällen, men finnes nu uti intet herbar. mig vetterligt.

H:n (k. 1. f. 1.)

20 — *montana* (Back-St.) ♂*axet* sitter nära intil ♀*axet*, som år åggrundt, bågge i toppen, på nåstan bart strå. *fröh.* ludna. ♃.

V. *på backar* a. *Bl. om våren. Har bruna ax: 1, 2 ♀ax, med glatta fjäll (ofta hinaktige, spetsige,) strået kort: bladen mjuka, til fårgen nåstan blekgula.* H:n (k. 1. f. 1. h. o.)

21 — *pilulifera* (Piller-St.) ♀*axen* sitta tilsammans nåstan klotrunda, ♂*axet* aflongt. ♃.

V. *i skogslundar, vid berg* r. *Bl. i Jun. har ludna frön, aflånga små-ax i början. Blad och strå likna föregående.* K:ls *C. decumbens Ehrh. C. Oederi* Fl. Sc. hvarom se V. A. H. för 1793. p. 314.

22 — *præcox* (Vår-St.) ♂*axet* sitter nära intil ♀axen. ♀*axen* 2:ne, åggrunda, merendels utan skaft. ♃.

V. *på backar och i beteshagar vid Upsala &c.* a. *Bl. om våren. Har bruna bl.fjäll: mörkgröna blad, ♀axen sitta stundom på små skaft som C. cæspitosa, hvilken den liknar, men är liten nåstan som C. montana.* Jaqv. Fl. austr. t. 446. *Är ingen tvifvel at* v. Linné *hållit*

denna för en var. af C. montana, som synes så väl af äldre Herbarier, som *Diss. Herbationes Upsalienses.* K:ls *C. ericetorum. Roth. Fl. Germ. ♂axen äro klubbelike* (clavatæ), *och rötterne krypande (utan at tufva sig), som skiljer den lätt både ifrån back-och tuf-starren. Stånd. 3.*

23 — *globularis* (Klot-Starr) *♂axet* aflongt, *♀axen* äggrunda med långa bladskårm. ♃.
V. på bergiga ställen r.n. *Bl. i Maji. Jun. Har svarta ax, smal stjelk: Bladet (vid axet) är längre än axet, liknar* C. remota. *äfven* C. filiformis.
H:n (f. 1. g. 1. h. o.)
Anm. C. filiformis (tråd starr) som blifvit förblandad med denna Ed. 1. af Sv. Fl. se *C. lasiocarpa.* afd. med fl. ♂ax.

24 — *alpina* (Fjäll-St.) *♀axen* äggrunda, samsittande på korta skaft, *♂axet* aflongt, *frön* äggrunda, spetsiga. ♃.
V. *i Torneå Lappm.* r. *Bl. i Junii Har strå och blad som* C. montana, *men svarta ax nästan som* C. atrata, *frön glatta.*

25 — *saxatilis* (Bek-St.) har 3 äggrunda *♀ax* skiftevis sittande: *♂axet* aflongt. ♃.
V. *på berg* r.n. *Honaxen äro nästan aflonge, svarta.*

b) *Med ett han-ax: Hon-axen på skaft sittande.*

26 — *atrata* (Svart-St.) alla *axen* äro under blomningen upråtta; efter densamma hångande. ♃.
V. *i fjällen Bl. i Jun. Har svarta ax, gula frön: det öfversta axet är androgyna* (med ♂ och ♀.) *Är större än* Car. saxatilis, *hvilken den liknar.*

27 — *limosa* (Dy-St.) *♀axen* äggrunda, hångande, *♂axet* upråttstående, långt, *roten* krypande. ♃.
V. *i sanka kärr* a. *Bl:r i Maji Jun. Axen bruna med gröngula frön.* Stånd. 3.
H:n (k. 1. f. 1.)
A) — *elegans*, med svartbruna *ax*, och hvitaktige frön. rn.
B) — *pallida*, med blekgula ax. *Bl.fjällen* långspetsade·
V.

V. i kärr V.Göthl. r. *har bredare blad än* allmänna *Dystarren. ♂axet är något hängande, ♀axen se håriga ut af de hårspetsige fjällen.*

C) — *pauciflora.* r.n.

28 — *pallescens* (Blek-Starr) *♀axen* hängande, äggrunda, *♂axet* uprättstående: *fröh.* öfver hvarandra liggande, trubbiga. ♃.

V. *i ängslundar* a. *Har gröna ax mäst aflonge, och mjukhårige blad, i kanten ofta vågige.*

H:n (k. I. f. I.)

29 — *panicea* (Hirs-St.) alla *axen* raka och åtskilda, *♀axen* jämnbreda: *fröh.* upblåste, trubbiga. ♃.

V. *på sidländta stållen* a. *Bl:r i Jun. Bladen äro blåaktige, nästan som på neglikor: korta och något breda: axen bruna med ljusare frön.* Stånd. 2.

H:n (k. I. g. I. f. I. h. o.)

A) med långa och smala *blad:* knapt upblåste *fröhus.* a. *Fröfjällen bruna med en gul linea på ryggen.*

30 — *capillaris* (Hår-St.) *♀axen* smala, hängande: *♂axet* uprättstående: *frön* på tvåsidor sittande, spetsiga. ♃.

V. *på våta ängar. Bl:r i Jun. Har, under blomningen, kortare strå än bladen, och raka ♂ax, på ganska fina skaft: fröaxen äro hängande och fröfjällen falla snart af. Liknar C. sylvatica (åfven pallescens,) men är mycket minare.* Stånd. 3.

H:n (k. II. f. I. h. o.)

31 — *sylvatica* (Skogs-St.) *♂axet* uprättst. *♀axen* hängande, smala, med ganska långa skaft; dess *fröhus* sitta åtskilda, spetsiga. ♃.

V. *i skogslundar* r. *Bl:r i Maji Jun. Har långa ax, men ännu längre skaft. Liknar C. capillaris.*

H:n *samma som capillaris.* K:ls *C. Drymeja*; Ehrh.

32 — *distans* (Lång-St.) *axen sitta* långt ifrån hvaran-

andra, med korta skaft, i vecket af *bladen*, som omge stjelken, med *fröh.* kantige och spetsige. ♃.
V. *i skugga* r. *Bl:r i Junii. Har stundom 2:ne ♂ax. Liknar C. pallescens: V. hög med långa strån.*
A) — *flacca Schr.* med 2 raka ♂ax: ♀axen på långa skaft hängande: *fröh.* trekantigt-äggrunda r.s. K:ls *C. glauca Roth. Fl. Germ.*
H:n (k. II. f. I. h. I.

33 — *psevdo-cyperus* (Slok-Starr) ♀*axen* hängande: axskaften sitta tilhopa (utgå nästan parvis,) *fröh.* tilbaka böjde, spetsige, 2klufna (med 2:ne taggar.) ♃.
V. *i vatn* r. *Bl:r i Junii, Jul. Har långa, taggige ax: stor bladig stjelk: fröhusen glatta, gulgröna.*
H:n (k. II. f. I. g. I. h. I.) borde odlas på kärrängar.

34 — *cæspitosa* (Tuf-St.) *strået* 3kantigt; har 3 upråttstående cylindriske *ax*, nästan utan skaft: ♂*ax* i toppen, *fröh.* trubbiga. ♃.
V. *i tufvige kärr* a. *Bl:r i Maji Jun. Har 2 svartaktige ♀ax, med gröna äggrunda fröhus. Under nederste axet är merendels ett blad, som är längre än axet; under det andra ett kortare: alla bladen äro höggröna: växer mer i tufvor än de öfrige af slägtet. Varier. med längre och kortare strå, åsven til axens antal.*
H:n (k. II. g. I. f. I. h. I.) Ger magert hö til vinterfoder.

**** *Med flere han-ax på samma strå.*
Anm. *äro de största starr-arter.*

35 — *crassa* (Strand-St.) ♀*axen* yfviga, trekantige, *Bl.fjällen* långspetsige, *fröhusen* något upblåste 2uddige. ♃.
V. *vid åbräddar. Bohus*, r. Bl:r i Jun. K:ls *C. crassa.* R. Fl. Sc. *Är den största hittils kända starrart. Bl.axen svartbruna, bladen breda som på Poa aqvat.*

36 —

36 — *acuta* (Blå-St.) ♀*axen* sitta nästan utan skaft, *fröh.* äggrunda, något spetsiga (obtusiuscula.) ♃. V. *i kärr vid åbräddar. Är stor med långa 3kantige, hvassa strån; jämnlånga, bruna eller svarta ax, frön sitta tätt i 6, 8 rader: fjällen ljusrandade.* H:n (k. 01. g. 01. f. 01. h. 1. s. 01. b. 1.) *Tros vara skadeligför kreaturen, om de äta deraf mycket.* Se H. J. 1780. p. 5.

A) acuta nigra, liknar C. *cæspitosa. Bl:r i Maji. Junii;* men är mycket större, hvassare och med spetsiga frön.

B) — acut. rufa har bruna eller blåaktige *bl.fjäll. Bl.fjällen ha hvita linier på ryggen. Bl:r i Junii* r.

37 — *vesicaria* (Blåse-St.) ♀*axen* sitta på skaft, *fröh.* upblåste äggrunde, spetsige och släta. ♃.

V. *vid vatn* a. *Har aflonga ax, med stora upsvällda 2uddiga fröhus.* K:ls *C. inflata* Hoffm. Fl. Germ. H:n (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)

A) med ax utan skaft, *fröh.* litet upblåste, spetsige r.n; *har långa honax.* K:ls C. *vesicaria* Hoffm.

38 — *ampullacea* (Kafvel-St.) ♀*axen* på skaft, långsmala (cylindriske,) med utstående fröhus, *fröh.* nästan klotrunda. ♃.

V. *vid sjöstränder.* K:ls *obtusangula* R. Fl. Sc. *Fröhus.* runda med uddiga stift.

39 — *hirta* (Grus-St.) ♂*axen* från hvarandra skilda, ♀*axen* sitta på skaft, upråtta, *fröhusen* ludna. ♃. V. *i sand. Bl. i Junii. Har ludna blad: fröhusen något upblåste, men skiljes lätt från föregående med sin hårighet: Är ock mycket mindre: är stor som C. cæspitosa.*

A) med glatta blad och stjelk utan hår. *Fröhus.* håriga, *v. på våta ställen* r. Stånd. 3.

40 — *lasiocarpa* (Sjö.St.) ♀*axen* sitta utan skaft, i vecket af långa blad: *fröh.* ludna, äggrunda, något spetsiga. ♃. K:ls *C. lacustris* Osbeck.

V. *vid sjöstränder* r. *Bl:r i Maji, Junii. Har nedtill trind*

trind stjelk, knottrig (nodulosus) *nåstan som Scirpus palustris: bladen smala, rånlade, i kanten fint-sågade, bara (utan ludd.) ♂axen 2, ♀axen åfven 2:ne raka; trinda, aflonge merendels utan skaft; med mycket långa bl.skårm, stift. 3, fröh. i spetsen 3delta.*

A) — *filiformis* Linn. Fl. Sv. (Tråd-Starr) med ett han-ax, och mycket fina strån. *v. i lundar vid vatn.* r.

26 SPARGANIUM, *TRÅGJAN.*

1 Sp. *erectum* (Rak-Trågjan) har raka; 3kantige blad. ♃.
V. *i vatn. Dammar. Bl. i Julii, August. Har klotrunda bl:r, flockvis sittande på rak och grenig stam: växer stundom til manshögd.*
H:n (k. 01. g. o. f. o. h. 11. f. 1.) *Tros* vara skadelig för kreaturen til föder.

A) — *simplex* med platta *blad*, vid basen 3kantiga. a. *Stammen mindre, utan grenar. Bladen smala, nedersle bl. hufvet med skaft. Tros vara särskilt art. Roth. Fl. G.*

2 — *natans* (Flyt-Tr.) *Blad.* platta nedliggande. ♃.
V. *i sjöar* a. *Bl:r med förra. Har lång rak stjelk; Blad flytande på vatnet. Är oftast utan grenar.*
H:n (k. 11. g. o. f. o. h. 11. f. 1.) K:ls *flotagrås Smöl.*

21 TYPHA. *TYFA, Kasedun.*

1 T. *angustifolia* (Smal-Tyfa) ♂ och ♀axen åro åtskilda: *Bladen* half cylindriska. ♃.
V. *vid vatn; i åar. Bl. i Junii, Julii. Har långa, jämnbreda eller svårdformiga blad: cylindriska, svartbruna ax: ♀axet något skilt från ♂axet: ♀ har ymnogt fiun.*
H:n (k. 01. h. 1. f. 11.) — *Fiunet* br:s til stoppning. K:ls *Kafveldun* Helsingl. *Dunslåckar* Gothl. *Dynema* Skåne. *Krutlåskare* Bohus m. m.

2 — *latifolia* (Stor-T.) ♂ och ♀*axen* ihopsittande: *Bladen* långa, svårdsformiga. ♃.

V.

V. *fom fórra* r.s. *Liknar fóregående, men år ftórre.* H:n (k. 01. h. 1. f. 1.) *Tunnbindare* bruka bladen.

22 ZEA, *MAYS.*

1 Z. *Mays* (Mays, Turkifkt-Hvete) †. ☉.
Tal i fódra Sverige tåmmeligen climatet.
H:n br:s allmånt i America &c. fåfom ett fórtråffeligt fådesflag.

23 ZOSTERA, *SLÅNGA.*

1 Z. *marina* (Hafs-Slånga) *Bl:rne* på bladen utan fkaft. ♃.
V. *vid hafsftr.* a. *Har blad och ftjelk, fom Sparg. nat.* Anm. *Fóredn. år egen och befynnerlig på detta gräs: Tjenlig at kunna fórråttas i vatnet. Bl:r i Julii.*
A) Z. *oceånica*, defs bl:r åro något uphójde, innom ågglike (oliveform.) frukt-hólfor. ♃. v. *i hafvet* r. *Har de ófre frukt hólforne på fkaft, aflonge; de nedre utan fkaft. År fóga fkild från Z.* marina, *hvarfóre den anfes vara varietè deråf.* Afz. *Obf. de V. Sv.* H:n (k. o. g. o. f. o. f. 11.)

2 *Ord.* *DIGYNIA, TVÅQVINNADE.*

24 PANICUM, *HIRS.*

1 P. *viride* (Hund-Hirs) har trinda, håriga *ax.* Defs *fvepen* (borftlike fkårm) fitta flockvis, tvåblommige: *frón* åro likfom fenige (nervofa.) ☉.
V. *på odlade ftållen. Smol. Bleking. Bl. i Jun. Julii. Svepena åro hårlika, merendels 3 hår fór hvar blomma. Flere strån, olika hóga, våxa up från en rot.*

2 — *verticillatum* (Krus-H.) *axet* fmågrenigt, med 4 fmå-ax i krans: 2 borftlike fvepen fór hvar blomma. *Strået* med utbredda grenar. ☉.
V. *på odlade ftållen.* r.s. *Liknar aldeles fóregående, har ftórre bl.ax, fom år fammanfatt (en cylindrifk bl. vippa). De nederfte fmå-axen något åtfkilde, bladen ofta krufigt vågige.*

3 — *sangvinale* (Brun-Hirs) har flere ax, likfom fingrar utstående. Bl:rne sitta 2 parvis, utan borst: *strået* (eller den delen af bladet som omger strået) prickigt. ☉.
V. *i åkrar* r.s. *Bl:r i Jul. Axen rödbruna, 3, 4 jämnbr.*

4 — *Crus galli* (Fogel-H.) axet sammansatt (grenigt,) har små-ax, som sitta skifte-och parvis, *Små-axen* delta och stråfhåriga, med borst på bl.fodret: *axfästet* 5kantigt. ☉.
V. *vid åkerrenar* r.s. *Bl:r i Julii, Aug. Har ofta 3kantigt axfäste, och Bl:rne på en sida.*
H:n (k. I. g. I. f. I. h. I. f. o.)

5 — *miliaceum* (Indiansk-H.) har utbredd, flak *bl.vippa: bladen* (omkring strået) ludna: *Bl.fodret* spetsigt, senigt. ☉. †.
H:n *Kan vänjas vid vårt climat. Br:s i Indierna såsom en ymnogt gifvande säd.*

25 PHLEUM, *KAMPE.*

1 Ph. *pratense* (Ång-Kampe) har rakt *strå*, med långt cylindriskt och hårigt ax. ♃.
V. *på åkerrenar* a. *Bl. i Jun. Jul. med purpurröda knappar. Liknar Ångkaflen, men är stråfvare; axen stråfhårige, som käns lätt, då man stryker dem emellan fingrarne: hvart blomster är tuspetsigt. Bl.axen äro på magra ängar aflonge. Är det bekanta Timothy-grass, som för Landthushållare så mycket recommenderas.* Se Asfesf. Bergii Tal om Sv. ängskötseln 1769.
H:n (k. II. g. I. f. I. h. II. f. I.) Pl:s hälst på fidl. ängar.
B) *Phl. nodosum.* S. V. med nedtil kulliggande *strå*, sneda (obliqva) *blad*, lökaktig *rot. Blomaxet* nästan glatt och med hvita eller gula knappar. v. *på åkerrenar* r. *Är blott en art-förändring af Phl. pratense. Träffas stundom på samma rot eller torfva med den samma. Jämf.* Afz. *Obs. B. p. 23.*

2 —

2 — *alpinum* (Fjäll-Kampe) axet aflångt. ♃. r.n. *Liknar Ph. pratense, men har mera kupigt och brunaktigt ax, med svarta hår. Bl. i Julii.*

3 — *arenarium* (Sand-K.) strået grenigt, axen åggrunda. ⊙.
V. *i flygsand i Skåne. Bl. i Jun. Julii: har korta lansetlika blad, axen klubbelike Bl.fodr. på ryggen hårigt, i spetsen helt (ej urnupit), knapparne hvita: är lågt gräs.*
Anm. *Cynosur. cæruleus* har utseende af detta slägtet. Se *Cynosurus.*

26 ALOPECURUS, *KAFLE.*

1 A. *pratensis* (Äng-Kafle) har rakt strå, med mjukhårigt ax: bl.kronan utan borst. ♃.
V. *på ängar* a. *Bl. i Junii. Har långa ax, nästan som råg, höga bladrika strån, som ängkampen, men mognar tidigare, Bl.axen äro håriga af borstlika hår emellan bl.kronan och bl.foder-fjällen.* Se *Bl:ans figur.* t. 1. f. 3. K:ls *Råggräs.* Upl.
H:n *förtr.* (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11. f. 1.) Pl:s hälst på sidländ god jordmon. Kan slås tidigt och flere gånger om året, torde förtjena mästa beröm af alla Svenska gräsflag, och äger säkerligen företräde framför de hittils odlade utländska höforter. Detta gräsflag skonas äfven af gräsmasken (*Phal. graminis*) då andra deraf utödas. *Linn. Fl. Sv.*

2 — *agrestis* (Ren-Kafle) strået rakt med glatta ax. ♃.
V. *på åkerrenar* r.s. *Har smala cylindriska ax, med borst och bara agnar, merendels violetta. Bl:rne sitta på små skaft. Varierar med rakt och neätil kulliggande strå. Är mycket mindre än föregående.*

3 — *geniculatus* (Kärr-Kafle) strået krökt, med knä, Bl.kron. utan borst. ♃.
V. *i diken* a. *Bl. i Maji, Jul. Har blåaktige blad och ax.*
H:n (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. f. 0.)

A) — med grenigt strå. År mycket mindre än *A. pratensis.*
4 — *paniceus* (Hirs-K.) har axlik och hårig blomvippa, Bl.fodr. och bl.kron. med borst. ☉.
V. *i kryddgårdar* r.s. *Bl. Jun. Jul. Liknar* Panic. viride: *Har 2:ne skal til bl.kron. mycket hårig bl.vippa.* K:ls *för de 2:ne bl.skalen* Phleum crinitum *Schreb. Gram. p. 151. t. 20. f. 3.* Alopec. monspeliensis. S.V.

27 ANTHOXANTHUM, *VÅRBRODD.*

1 A. *odoratum* (Vårbrodd) axet aflångt och gulaktigt: ståndarne 2:ne. ♃.
V. *i beteshagar.* a. *Bl. i Maji. Har spensliga strån, på fet jordmån tämeligen höga, med smala mjuka blad, bl.vippan axlik, åggrund, med lansetlike blomster på korta bl.skaft: bl.foder-skalen spetsige, bl.kronans trubbige med borst, ståndarne 2:ne, hvarpå vid examinering gifves noga akt. Höet får håraf en angenäm lukt.*
H:n (k. 11. f. 11. g. 11. h. 11. f. o.) År ganska godt foder på beteshagar, hälst om våren. På ängar bör det slås tidigt, annars förvissnar det och längre inpå sommaren lämnas af kreaturen orördt. Vid ängs cultur år således bäst at hafva detta blandadt med tidiga vårvåxter, eller aldeles rent.

28 PHALARIS, *FLEN.*

1 Ph. *arundinacea* (Rör-Flen) har aflång (vidgad) bl.vippa. ♃.
V. *på åstrander* a. *Bl. i Julii. År högt, bladrikt grås, med vacker fårgad bl.vippa, för och efter blomman hopdragen. Bl:rne åt en sida, med korta greniga bl.skaft, utan borst.*
H:n *förtr.* (k. 11. g. 11. f. 11. h. 11. f. o) Bör slås flere gånger om året, annars blir det för stråst foder. År af de största Svenska gråsslagen.
A) Ph. *A. picta* (Randgrås) med vackra, hvitrandade blad. V. *på torrare stållen.*

2 —

2 — *phleoides* (Roll-Flen) har cylindrisk, axlik blomvippa. ♃.
V. *på ångsbackar. Bl. i Jun. Julii. Har ax nåstan som* Phl. pratense, *strå och blad smalare. Axet delar sig då det tryckes emellan fingrarna, bl.skaften korta, mångblommige. Varierar med alstrande blommor,* vivipara.
H:n (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. f. 0.)

29 MILIUM. *AMUR, Miliegrås.*

1 M. *effusum* (Amur) har stor, utbredd bl.vippa: Bl:rne rundaktige, utan borst. ♃.
V. *på skuggrika stållen. Bl. i Junii, har högt, bladfult strå, bl.vippan mycket grenig, med hårsmala bl.skaft, bl:rne åggrunda, kvitaktige: bladen breda något skarpa: Bl:rne likna Melicæ bl:r.* K:ls Melica effusa *Salisbury. Luktgrås* Roslagen. *Myskegrås* Öland. H:n *förtr.* (k. 11. g. 11. f. 11. h. 11. f. 11. höns och gåss 11.) Pl:s hälft på skogsångar. År af våra båsta hösorter, men har hittils blifvit i ångsculturen försummad.

30 AGROSTIS, *HVEN.*

* *En del ha borst* (aristatæ.)

1 A. *spica venti* (Åker-Hven) Bl.vippan stor, utbredd: bl.kron. med lång borst (på det ena af dess skal.) ⊙.
V. *på åkrar* a. *Bl. i Julii: Har yfvig, slak bl.vippa, til fårgen brunaktig.*
H:n (k. 11. g. 1. f. 0. h. 11. f. 1.) Våxer som ogrås ibland såd, då åkren år illa sådd och ansad. Med bl. vippan fårgas grönt. Hoffb. p. 77.

2 — *arundinacea* (Pip-Hv.) Bl.vippan aflong, gråbrun, yttre bl.kron-skalet vid basen ludit: dess agnborst vridit, långre ån bl.fodr. ♃.

V. på backar a. Bl.vippan grå, mer hopdragen än på föregående, hvilken den liknar. Strån höga, raka med 2, 3 blad: rotbladen många, höggröna. Varierar med smalare och bredare blad. K:ls Calamagrostis arundinacea. ROTH. *Bl. i Jun. Jul.* H:n *förtr.* (k. 11. g. o. f. 11. h. 11.) Pl:s med fördel på ljunghedar och stenbackar. Strån br:s til Piprensare.

3 — *rubra* (Rôd-Hven) Bl.vippan under blomningen utbredd: yttre bl.fodr-skalet glatt, med vriden nedåt böjd borst. ♃.
V. på sjöstrander och kärrängar. r. Bl. i Julii. Har små bl:r och spensliga strå: är något större än följ. hvilken den liknar. Dennes agn sitta i spetsen af skalen, och bl.vippan är för och efter blomningen hopdragen liksom i ett ax. H:n (k.11. g.1. f.11. þ.11. f.1.)

4 — *canina* (Brun-Hv.) Bl.vippan utbredd, (nästan som på föregående.) Bl.fodr. aflongt, dess borst nedböjt, fäst på bl.kronans rygg, strået nedtil kulliggande, något grenigt. ♃.
V. på våta ängar a. Bl. i Julii.
H:n *ber.* (k. 11. g. 1. f. 11. h. 11.)
A) — med ljusgula blommor.
Anm. *Borsten äro merendels längre än bl.kronan, hvita med ett brunt knä midtpå: felas understundom. Flera artförändringar gifvas, som gradvis förena Agr. rubra och canina.*
H:n. lika. *De gifva på sidlänta ängar ett lent och godt hö. Deras bl:r äro ganska små, på hårlika bl.skaft, med fina borst, hvarpå man bör noga gifva akt för at skilja den från följande, som*

** *äro utan borst* (muticæ).

5 — *stolonifera* (Kryp-Hv.) Bl.vippan utbredd: bl. fodrets 2:ne skal likastora: strået nedtil kulliggande, krypande. ♃.
V. på sidländta ängar. Bl. i Julii, August. varierar ganska mycket. Har spensliga stråen, nedtil böjda

med

med knän, hvarvid grenar stundom slå ut, åfven rottelningar, som i flygsand äro krypande: Bladen mjuka, smala. Bl.vippan yfvig, grön eller hvitagtig, med små bl:r och hårfina bl.skaft, likſom på föregående, men utan borst på agnarne. H:n. (k.11. g.o. f.1. h.1. f.1.)

A) — *alba* S. V. med platta blad och något rakt strå.

B) — *decumbens* med vågige blad och nedliggande strå. v. *i flygsand.*

C) — *tenuifolia* med hårlika blad och krypande strå. v. *på sidlänta ställen.*

6 — *capillaris* (Hår-Hven) Bl.vippan med fina grenar, utbredd (yfvig,) bl.fodr:s skal syl-lika, lika stora. ♃. V. *på åkerrenar och ängar.* r. *Bl. i Jun. Julii Dess bl.vippa är brunaktig, tät och yfvig som* A. *spica venti: Bl.kron. består af ett enda skal likſom* Alopecuri *och har inga rottelningar* (stolones.) H:n. lika med *Kryphven.*

7 — *pumila* (Dvårg-Hv.) har raka knippevis stälda strån (många strån gå från en rot) och bl.vippan vetter åt en sida. ♃. V. *på sandiga ställen.* r.

Anm. *Agr. stolonifera, alba, capillaris, pumila,* ansès för varieteter af ett Species AFZEL. *Obs. p. 24.* K:ls A. *Polymorpha. Huds.* Fl. Angl. p. 31.

31 ARUNDO. *RÖR, Wass.*

1 A. *Phragmites* (Strand-Rör) har stor bl.vippa och 5blommigt bl.foder. ♃.

V. *i sjöar och vid åstrander.* a. *Är det största bland Sv. gräs. Bl. i Jul. Sept.* K:ls *Skär-wass, Blad-wass* Smol. *Rör* Upland.

H:n. (k. 1. g. 1. f. o. h. 1.) Då den slås strax efter höanden, blir det ett begärligt foder för mjölkekor, som deraf mycket mjölka. Se H. J. för Sept. 1779. — br:s til taktäkning, mattor, m. m. HOFFB. p. 75. Är i åkrar ett förtretligt ogräs, hvarpå exempel i Boh.

2 — *epigejos* (Berg-R. Berg-Wass) Bl.vippan rak: bladen på nedre sidan glatte. ♃.

 V.

V. *på stenbackar. Bl. i Julii, Aug. är ett stråft gräs. Liknar Agrost. arundinacea.*
H:n. S:s at dämpa flygsand.
Anm. *Denna så väl som de 2:ne följande ha bl.foder med 1 blomma.*

3 — *Calamagrostis* (Gren-Rör) Bl.vippan flak, bl. fodret flått, med småhårig bl.krona: strået grenigt, mycket bladfullt. ♃.
V. *på skogsängar och vid vatn. Bl. i Julii. Har utseende af Agr. stolonifera, men är mycket större och bladrikare.* K:ls *Calamagrostis lanceolata. Roth. Fl. Germ.*
H:n (k. 1. g. 1. h. 1.) Är ett nog gifvande och godt foder på skuggrika ängar.

Å) — med något hopdragen, gråaktig bl.vippa, strået utan grenar. (canescens, Wigg.) V. *på ängar.* r.
Anm. *Flere varietéter förekomma häraf, som för korthetens skuld gås förbi.*

4 — *arenaria* (Sand-Rör) Bl.vippan axlik. Bladen sluta sig med en hvass spets: äro långsåt med kanterna inböjde (likson en half cylinder.) ♃.
V. *i flygsand. Skåne. Bl. i Jun. Aug. Bl.vippan liknar ett stort rågax: är hvitaktig och bladen ljusblå.* K:ls *Margrås* Skåne.
H:n. Pl:s at hindra flygsandens kringspridande.
Anm. *De 3 sista tillika med Agrostis arundinacea föras af Roth. &c. til egit slägte under namn af Calamagrostis, hvars känneteckn är: Bl.fodr. 2skaligt 1blommigt, Bl.kron. omgifven med ull* (basi pilosa.)

32 STIPA, *FIÄDER-GRÄS.*

1 St. *pennata* (Fiäder-Gräs) har fiäderlika agnborst. ♃.
V. *på bergiga stållen V.Göthl.* r. *Bl. i Junii.*

33 MELICA, *SLOK.*

1 M. *ciliata* (Grus-slok) Bl.vippan axlik. Bl.kron. hårig. ♃.

V. *på torra ſtällen* r.s. *Bl. i Maji, Julii. Har fiäderlika hår på blomfjällen.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. ſ. 1.) Pl:s på backar med fördel.

2 — *nutans* (Berg-Sl.) har enkel, lutande bl.vippa utan hår. Blommorne ſitta åt en ſida. ♃.
V. *i bergskreſvor* a. *Bl. i början af Junii. Deſs bl.foder är brunt, bl.kronan grönaktig.*
H:n (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11. gåſs &c. 11.)

3 — *uniflora* (Lund-Sl.) Bl.vippan grenig, Bl.fodr. tvåblommigt, (den ena blom. är ej hermaphrodit.) ♃.
V. *i ſkogslundar* r. *Bl. i Junii: är ganſka lik föregående. R. Fl. Sc.*

4 — *altisſima* (Hög-Sl.) Bl.vippan ſtor, grenig, utan hår. ♃. r. †.
Tål väl climatet. H:n. *förtr.* År ett högt, godt och mycket gifvande foder. *Liknar* Melica nutans, *är ſtörre med tät och något grenig bl.vippa.* Pl:s *i torr jordmon hälſt på ſtällen, där man vill behålla löfſkog.*

5 — *cærulea* (Blå-Sl.) Bl.vippan grenig, Blommorne mörkblå, cylindriſke. ♃.
V. *på ſidlänta ſtällen. Bl. i Junii, Julii. Har platta blad, ſom torkade hoprulla ſig. Bl:rna likna Aira ſlägtet, Bl.vippan något hopdragen, blåaktig, var. med isfärgade bl:r.* K:ls *blå tåtel.* L. Fl. Sv.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)

A) — med utbredd bl.vippa och högt ſtrå.
B) — med hopdragen bl.vippa och krypande grenigt ſtrå.
Anm. *Feſtuca decumbens har likhet och utſeende af detta ſlägtet, men blifvit förd til Feſtuca för antalet af bl:rne, ſom äro 4 med rudiment til den 5, innom bl.fodret.* Se *Feſtuca.*

34 AIRA, *TÅTEL.*

1 A. *cæſpitoſa* (Tågt-Tåtel) Bl.vippan ſtor, utbredd: Blommorna glänſande (ſilfver-grå eller gula,) vid baſen håriga, med korta borſter: bladen platta, något ſyl-lika. ♃.

V. *på ängar* a. *Bl. i Jul. Aug. På fetare jordmon växer nära til mans högd: har något bara strån och smala blad, samt tufvar sig vid roten.*
H:n. *förtr.* (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11.) är ibland de mycket berömde gräsflagen. Bergii *Tal om Sv. ängs-skötseln.*

2 — *montana* (Back-Tåtel) Bl.vippan med krusige (hit och dit böjde) grenar. Bl.kron. vid basen hårig: bladen trinda, strået måst bart. ♃.
V. *på backar* a. *Bl:r i Julii. Har glänsande bl.vippa.*
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11. f. 1.)

3 — *flexuosa* (Krus-T.) Bl.vippan med krusige grenar; bladen trinda, strået måst bart. ♃. V. *på torra st.* r. *Bl. i Julii. Har nästan silfverhvita bl:r. Liknar ganska mycket föregående: skiljer sig derifrån endast med glatta eller släta bl.kronor.*
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11. f. 1.)
Anm. — *agn och bl:r likna* Avenæ *slägtet. Krustäteln är förmodeligen en artförändring af backtäteln.*

4 — *canescens* (Borst-T.) har trinda tagellika blad: bl.vippan axlik, under blomningen något utbredd ♃.
V. *i flygsand Skåne. Bl. i Jul. Aug. Är litet gräs, med blek eller blåaktig färg, blå knappar, hvit bl. vippa, som sitter ofta innesluten innom öfverste bladet liksom i ett hölster. Liknar til blad och strå,* Festuca ovina. H:n. (k. 1. f. o.)

5 — *præcox* (Vår-T.) Bladen trinda, omgifva strået med en kantig slida. Bl.vippan axlik: Agnborsten sitter vid bl.kronans basis. ☉.
V. *i sand* r.s. *Bl. först om våren. Liknar förra med krypande rötter: är ganska liten.*

6 — *caryophyllæa* (Neglike-T.) Bl.vippan utspärrad (divaricata) med åtskilda bl:r, bladen trinda, tagellika. ☉.
V. *i sand* r.s. *Dess bl:r hvitgrå som* Airæ montanæ, *hvilken den liknar, men är mycket mindre. Är liten nästan som föregående, med längre bl.skaft.*

7 —

7 — *alpina* (Fjäll-Tåtel) Bl.vippan hopdragen: Bl:rna vid basen luddna: bladen platta, spetsiga (nästan syl-lika.)

V. *i Lappska fjällen* r. *Bl. i början af Julii: Är aldeles lik* Holcus odoratus *til blad, strå och bl:rs fårg, utom at denna har mer spetsigt bl.foder, med 2:ne bl:r, hvardera med borst och något mer luddna bl. kronor. Bl.vippan mindre grenig. Torde vara en artförändring deraf.*

8 — *subspicata* (Ax-T.) Bl.vippan axlik: Agnborsten mjuka nedböjda: bladen platta, strået mjukhårigt. ♃.

V. *i fjällen* r.n. *Bl. i Julii. Har korta strån: aflångt bl.ax med 2:ne bl:r innom bl.fodret.*

A) — *cristata* med 2, 4 bl:r innom bl.fodret: Bl.kron. med och utan borst. ♃. V. *i Stockholms skåren* r. *Har 2, 3 gånger större strå än den från fjällen. Blad och strå äro öfveralt mjukhåriga* (pubescentia.) *Bl:rnas ställning kommer närmare öfverens med* Dactylis *än* Aira. *Bl:rne äro dock sällan mer än 2. Bl.kronan hvit, genomskinlig, bl.fodert ljust endast i kanten: axet ser gråaktigt ut.* K:ls Poa cristata S. V.

9 — *aquatica* (Kärr-T.) Bl.vippan utbredd, med släta bl:r utan borst. Bl.kron. längre än bl.fodret, bladen platta. ♃.

V. *i vatn. Bl. i Junii. Varierar mycket. Små-axen 2, 3 blom. Bl.kron. fårad, längre än bl.fodret, bladen platta, med krypande, nedliggande strå, och glatta stjelkblad, små brunaktige, trubbige bl:r.*
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1.)

35 HOLCUS. *HOLK, Tåtel.*

1 H. *lanatus* (Ludd-Tåtel) har bl.vippa med luddna bl:r, Bl.fodr. 2blommigt: Den ena bl:an tvåkönad, utan agnborst, den andra eller 3bl:an med tilbaka böjd borst. ♃.

V. på torr jordmon. Bl. i Julii. Har stor bl.vippa och breda blad nästan som Phalaris arundinacea.
H:n. *förtr.* (k. II. g. II. f. II. h. II.) År ett af våra förnämsta grässlag: kan pl:s på bara sanden och rotar sig fort: ofta trifves där intet annat gräs våxer.

2 — *mollis* (Len-Tåtel) Bl.vippan med släta (mäst bara) bl:r: bl.fodret 2blommigt: Den 2könade bl:an utan borst, ♂bl:an med borst som har knä på sig. ♃. V. *på torra ställen* r. *Bl. i Julii. Liknar ganska mycket den förra och lärer vara en urart deraf.* H:n. *samma.* Anm. *Denna så väl som föregående räknas af en del Örtkännare til* Airæ *slägtet. Jag behåller derföre namnet Tåtel vid arterne.* K:ls Aira mollis Schreb. *Spic. Fl. Lips. p. 51.*

3 — *odoratus* (Myske-T.) Bl.vippan med glatta, spetsige bl:r: bl.fodret 3blom. utan borst med en 2könad bl:a, som har 2 ståndare. ♃.
V. *i skugga. Har gul bl.vippa, gula glänsande bl. foder-skal, 3blommige: (♂bl:r sitta på sidan, den 2könade midt i). Bl.kron. med lika agnskal, hårig, med guldgult siugg. Lukten behaglig.* K:ls *Myskegräs, Majgräs. V.Göthl.*
H:n. (k. II. g. I. f. I. h. I.) Gräset fördrifver mal, lagdt bland kläder.

36 AVENA, *HAFRA.*

1 A. *elatior* (Knyl-Hafra) Bl.fodret 2blommigt, ♂bl:an med agnborst; den 2könade utan. ♃.
V. *på ängar, hälst i skärgården. Bl. i Julii Aug. Har lång och grenig bl.vippa.* K:ls *Fromental* i Hushållsböcker.
H:n. *förtr.* (k. II. g. I. f. I. h. II. höns II.) Dess mångdubbla nytta, se Bergii *Tal om H, J. Dec. 1777, 1782.* Ett rön har nyligen en Vän meddelt mig: 2 tunneland god åkerjord sådd med knylhafra ha gifvit på ett år 22 lass hö, något öfver 1000 skälpund frö, som sålts åt Fröhandlare i Stockholm

för

för 8 *ß.* skålp. Man har svårt at upgifva större afkastning på samma rymd. Då man ej vil låta gråset mogna til frö, kan det slås 2:ne gånger om året.

2 — *flavescens* (Gul-Hafra) Bl.vippan grenig, slak, Bl.fodret 3blommigt, kort: alla blommorna ha agnborst. ♃.
V. *på Öland, Gothl. Bl. i Jun. Jul. med gul bl.vippa; har smårre bl:r än följande, hvilken den liknar.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. s. 1.)

3 — *pubescens* (Back-H.) Bl.vippan grenig, Bl.fodr. 3blommigt, Bl.kron. vid basen hårig: bladen platta, under håriga: strået nedtil ludit. ♃.
V. *på backar. Bl. i Jun. Julii.*
H:n. *samma som följande.*

A) — med släta blad och strån utan hår. Bladen omkring strået strimiga, ej skarpa.

4 — *pratensis* (Äng-H.) Bl.vippan axlik, Bl.fodr. 5blommigt. ♃.
V. *på torra ängar a. Bl. i Julii, bl:rna likna den förra; men bl.vippan är enkel, med små-ax nästan utan skaft, strå och blad skarpa utan hår. Bl.fodr. var. 2, 5blommigt.*
H:n. ber. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1. s. 1.)

5 — *sativa* (Allmän-H.) har 2 släta frön innom hvart bl.foder. Det enas skal har borst. ⊙.
H:n. *allmänt känd.*

A) — *nigra* Svart-H. }
B) — *alba* Hvit-H. } från äldre tider odlade i Sver.

6 — *nuda* (Kubb-H.) Bl.fodr. 3blommigt, af hvilka 2 bl:r ha borst: den 3:dje är utan. ⊙. †.
H:n. Ber. sädesslag: br:s i Ängland och på flere ställen: kan vänjas vid vårt climat.

A) — *strigosa* med 2blommigt bl.foder: Agnarne 2klufne (med 2 borst) i spetsen: Den vanliga agnborsten med knä. ⊙. V. *på åkrar.* r. ✝. Fl. Sc.?

7 — *fatua* (Land-H.) Bl.fodr. 3blommigt: alla bl:rna ha

ha agnborst och äro vid basen håriga. ⊙. V. *på åkrar Bl. i Jun. Aug. är svårt ogräs bland såden: utrotas efter sådesbergningen genom stubbens antändande och åkrens plöjande efteråt.*
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1. s. 1.) Dess såd males i Dalarne och nyttjas til bröd.

37 BRIZA. *DARR, Darrgräs.*

1 B. *media* (Darrgräs) har bl.vippa med ägglika små-ax. *F. 11. A.* Bl.fodr. kort. ♃.
V. *på magra ängar* a. *Bl. i Junii.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 11. h. 11.)

38 POA. *GRÖE, Po-arter.*

1 P. *aquatica* (Jätte-Gröe) Bl.vippan stor, utbredd med 6blommige, jämnbreda små-ax. ♃.
V. *i vatn utmed Götha Elf, V.Göthl. Bl:r i Julii, Aug. Har små-ax nästan som* Festuca elatior*: växer 3 alnar hög och är ganska bladrik: är ett af de största Svenska gräs. Bl:rnes antal innom bl.fodret varierar emellan 6-10.* K:ls Kassevia *V.Göthl.*
H:n. *förtr.* (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1. s. 1.) Pl:s både genom rötter, och frön. Gräset bör slås tidigt, annars blir det nog stråft.

2 — *alpina* (Fjäll-G.) Bl.vippan utbredd, med 6-blommige hjertlika små-ax. ♃.
V. *i fjällen* r.n. *Bl. i Jul. är ganska lik* P. trivialis*, varierar 4, 6blommig.*
A) — vivipara med frö som gro i axet. V. *med förra* r.n.

3 — *pratensis* (Ängs-G.) Bl.vippan utbredd, med 3, 5blommige, ägglika små-ax: strået trindt. ♃.
V. *på ängar* a. *Bl. i Maji, Aug.* Se *Fig. 12.* a.
Anm. *Af denna ha vi många artförändringar. De förnämste äro:*
A) — trivialis Fl. Sv. med 3blommige vid basen ludna små-ax: något hopdragen bl.vippa. V. *på ängsbackar* a.

Har

Har få bl.skaft 3, 5 från en punct af strået. Bl.fodret år ibland 4-6blommigt, bladen smala, stundom hoprullade, variera bredare på strået, som vid roten år något böjt med knå.

B) — *angustifolia* med 3, 4blommige, litet ludna små-ax: långa, spånsliga strån, bladen nåstan trådlika, smala, Bl.vippan utbredd med 5, 6 grenar från en punct. V. *på ångar* a.

Anm. Grånsen emellan *Poa* och *Festuca* år ibland svår at finna. Alla Po-arter ha platta små-ax med bl:r på 2 sidor, hvasskantige (nåstan kölformige.) Festucæ (*Svingel-arterne*) hafva dem runda och slåta.

C) — *palustris* med 3blommige, något ludna små-ax, bladen smala, under stråfva. ♃. V. *på kårrångar. Har små mörkbruna bl.ax: strået nedtil kulligande.*

D) — *dubia* med stor grenig bl.vippa: små-axen 3, 5-blommige, nåstan glatta: strået rakt, nedtil grenigt. v. på skogsångar r. K:ls *P. dubia Leers Fl. Herborn. P. pratensis Roth. Fl. Germ. Linn. Fl. Sv.? Små axen åro åggrunda platta, i spetsen svartbruna likfom svedda: bl.skaften stråfva, många utgå från en punct af strået, som år knöligt, isynnerhet vid Roten, derifrån sido grenar utslå.*

Anm. v. Linné *Fil.* har vist at desse Poarter (*pratensis*, *angustif.* och *trivialis &c.*) åro blott artförändringar. *Diss. de nov. Gram. Gen.* Alla komma i nyttan öfverens at vara ett skönt foder.

H:n. lika (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11.)

4 — *nemoralis* (Lund-Gröe) Bl.vippan smal (attenuata), små-axen måst 2blommige, spetsige: strået lutande. ♃.

V. *i lundar* a. *Bl. i Julii: Har mindre bl:r och blad ån de öfrige; men ofta långre strå.*

H:n. (k. 1. g. 1. h. 1.)

A) — *med 3, 4 bl:r i små-axen: agnarne spetsige* (nåstan uddige.)

5 — *annua* (Hvit-G.) Bl.vippan utbredd med horizontella grenar, små-axen trubbige: strået platt (hopkramat,) nedtil kulliggande. ☉. V.

V. *vid byar* a. *Bl. i Junii, Julii. Har grön eller hvitaktig bl.vippa, vågige mjuka blad.*
H:n, Åtes gerna af alla kreatur: skal vara det båsta gräs at öka mjölken hos kor. *Det är annars lågväxt och obetydligt, men skall kunna ökas i sin växt om man lindrigt far öfver marken med en vält.* Ass. Bergii tal. p. 67.

6 — *compressa* (Berg-Gröe) Bl.vippan hopdragen (nåstan axlik, med korta grenar,) strået platt, vridit (obliquus.) ♃.
V. *i stenrösjior* r. *Bl.vippan sitter på en sida, med 4, 5 blommor i små-axen.* H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)

7 — *arenaria* (Sand-G.) Bl.vippan något utbredd: små-ax, 4blom. utan skaft: blad. hoprullade. ♃.
V. *på hafstrand* r.s. Fl. Sc. *Har hvitaktigt utseende kulliggande strå.* K:ls P. maritima *Roth. Fl. G.*

8 — *salina* (Fåger-G.) Bl.vippan utbredd, små-axen 5, 7blommige, jämnbreda, med trubbige agnskal, strået nedtil kulliggande. ♃.
V. *i vatn, diken &c.* r. *Har vacker utstående bl.vippa, med nedhångande grenar: blifvit hållen för en afart utaf* Aira aqvatica. *Skiljer sig derifrån med flere bl:r, 3 til 9 innom samma bl.foder; släta agnskal (ej ådrigt råflade,) skarpa bl.skaft.* K:ls Aira aqvatica *var. A) Sv. Fl. Ed. 1.*

9 — *bulbosa* (Knyl-G.) Bl.vippan något utbredd åt en sida: små-axen 4blommige, Roten knölig (liksom en lök.)
V. *i Södermanl.* r. *är liten och låg til växten, med smala hoprullade blad, hopdragen blomvippa, små-axen platta.*

A) — vivipara med lök-alstrande bl.vippa.
Anm. *Poa fluitans, elatior,* Mönch. Hass. se *Festuca. Poa glomerata* Linn. se *Dactylis glomerata.*

39 FESTUCA, *SVINGEL.*

* *Med bl.vippa på en sida* (secunda.)

1 F. *ovina* (Får-Svingel) har hopdragen bl.vippa, borst-

borstbårande; strået 4kantigt, måst utan blad: Bladen trinda, tagellika. ♃.
V. *på backar* a. *Bl. i Junii, Aug. Har smala stråen, som kännas kantiga, då de rullas emellan fingrarna, och blad som på Nard. stricta. Bl.vippan merendels brun.* H:n. ber. (k. 1. g. 1. f. 11. h. 1.) K:ls *Linnæi fårgrås* och anses för fårens bästa föda.
A) — med frö, som gro i axet (vivipara) r.n.
B) — med gulaktig bl.vippa, bredare blad och högre strå. K:ls F. *Bromoides.* S. V. r.n.

2 — *rubra* (Röd-Svingel) Bl.vippan borstbårande, med 6blommige, stråfhårige små-ax: strået trindt. ♃.
V. *på ängar* a. *Bl. i Jun. Julii. Förekommer både med släta och ludna bl:r. Den yttersta bl:an i axet är merendels gall-bl:a och utan borst. Liknar föregående: är större, rotbladen nästan tagellika: varier. med något breda blad på stjelken: strået är plattat på en sida, måst trindt: Bl.vippan brunaktig, i lundar ofta ljusgul, med små-ax 5, 7blommige, knapt håriga.* H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.) En del gråslindar omkring Falun utgöras af denna och vårbrådden (Anthoxanth.)

3 — *elatior* (Äng-S.) Bl.vippan grenig, rak; sitter något åt en sida, små-axen måst utan borst, trinda. ♃.
V. *på ängar* a. *Bl. i Jul. Aug. Har stor bl.vippa, merendels brunaktig: strået rakt, bladen platta, ofta in åt hoprullade, små-axen platta under blomn.tiden. Är ibland de bästa Änggrås. Frön något stora: kunna samlas til vinterföda åt höns och gäss.*
H:n. *förtr.* (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11. f. 1.)
A) — *adscendens* med gulaktig bl.vippa, trinda små-ax, strån böjda nedtil. K:ls *F. adscendens.* Fl. Sc. Liknar *F. fluitans.* V. *på torra ställen på åkerrenar och vid diken.*
B) — *littorea* med något stråf bl.vippa, aflonga, bruna små-ax; som äro 4, 6blommige, utan agn. ♃. V. *på hafstrand.* K:ls Bromus littoreus. Fl. Sc.

4 — *arundinacea* (Wass-S.) Bl.vippan grenig, något

got lutande: små-axen aflonga, trubbiga, utan borst med flarfvig spets (laceræ.) ♃.
V. *i vatn, utmed Motala elf, vid Norsholm. Ö.Göthl.*
Anm. *När jag träffade detta grås först 1791, fick jag ej nog tydeliga exemplar. Trodde det då vara* Aira arundinacea *Linn. och under det namnet tog up det i min Flora E. 1.; men nu är jag underrättad at* v. Linnés *är helt annat och detta ett förut hos oss okändt grås, som bör föras til Svingel-arterne. Liknar närmast* Festuca elatior; *men är mycket större. Bl.fodrets skal* (glumæ) *flåta, kupiga, ej med utstående kanter (kölformige) som* Poa. *Strået är högt, rakt, (nästan vid mans högd) Bladen breda, skarpa; torra hoprulla sig inåt med kanten likfom* Melica cærulea: *Bl.vippan aflång, slak, små-axen 3, 4blommige. Bl.fodrets skal lansetlika glatta, 3seniga, långa som bl.kronan: Det ena skalet något större: Bl.kronan med 2 skal, det ena (det mindre) spetsigt, helt; det andra eller större flarfvigt, med 3 uddar, genomskinlige. Häraf synas små-axen håriga och likna en Aira.*
H:n. (k. 11. f. 1. h. 11.) Bör slås tidigt, annars blir det för groft.

** *Ha bl.vippa lika spridd åt alla sidor* (æqvalis.)

5 — *capillaris* (Små-Svingel) Bl.vippan lutande: små-axen trinda, utan borst: strået nedtil kulliggande (med utbredda grenar.) Blad. tagellika. ♃.
V. *på Öland nära hafstranden* r. *Är ganska liten nästan som* Carex capillaris, *hvilken den med sina små bl.ax och smala bl.skaft liknar. Med Manna-Svingeln har den annars nog likhet; men bladen äro trinda, bl.axen 4, högst 5blommige.* K:ls F. fluitans *A. i min Sv. Fl. E. 1. Bör med den icke sammanblandas. Jag har derföre nu uptagit den som särskild art.*

6 — *fluitans* (Man-S. Mannagrås) Bl.vippan rak, grenig, små-axen trinda, utan borst. ♃.
V. *i vatndiken* a. *Bl. i Junii, Jul. Har flytande blad, likfom Flotgrås: små-axen långa med trubbige,* nå-

något senige agnar nåstan som en Poa: *Under blomningen platta, med bl:r i 2 rader.* K:ls Poa fluitans *Mönch. Hass. Gåsgrås* Smol.
H:n. *förtr.* (k. 01. g. 1. f. 1. h. 1. f. 1.) ätes gerna af vatnfoglar. De bekanta *mannagrynen*, som äro välsmakeliga och födande, beredas deraf i Polen. Deras beredningssätt se *Linn.* Skånsk. resa p. 349.

7 — *decumbens* (Ax-Svingel) Bl.vippan rak: småaxen nåstan åggrunda, utan borst, med bl.foder som år större ån bl.kronan: strået kulliggande. ♃.
V. *på sidl. ängar. Bl. i Junii, Aug. Har silfvergrå stora bl:r nåstan som* Melica: *strån nedtil håriga.* K:ls Melica decumbens *Web.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. f. 1. höns och gäss 11.)

40 DACTYLIS, *EXING*,

1 D. *glomerata* (Hund-Exing) Bl.vippan hopklasad, sittande åt ena sidan. ♃.
V. *på fet jordmon* a. *Bl. i Jun. Jul. Bl:rna sitta tått tilhopa, på högt och bladrikt strå. Bladen äro något stråfva.*
Efter små-axens figur kunde föras til Poa-slågtet.
H:n. *förtr.* (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1.) År Ångelsmånnernas berömda *Orchards-grass.* Kan slås 2 gånger om året.

41 BROMUS, *LOSTA.*

1 B. *secalinus* (Råg-Losta) Bl.vippan utbredd: småaxen åggrunda (måst aflånga,) med rak borst. ⊙.
V. *bland råg* a. *Bl. i Junii, Julii.*
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1. f. 1.) *Frön* ätas af foglar. K:ls *Råg-Svingel* Smol. *Losta* Upl. *Gåshafre* Gothl. *Faxe* V.Göthl. *Gasse* Skåne. *Svemmel* Dahl.
A) — *vitiosus* Weig. obs. bot. Bladen glatta: Bl.vippan lutande med 6, 8 grenar; små-axen flåta, plattade, 8, 9blommige, med syllika borst.
B) — *hordeaceus*, små-axen lansetlika 12-16blommige, med hvitkantadt bl.foder, rak borst: bladen under något ludna. K:ls Br. *multiflorus* Weig.

Anm. Sådd i Trågårdar blir den Br. *fecalinus.* Är svårt at finna fkiljetekn emellan desse och de 2 följande.

2 — *arvenfis* (Ren-Lofta) Bl.vippan lutande, med aflånga fmå-ax. ⊙.
V. *på åkerrenar* a. *Bl. i Julii, Bl.vippan är brunaktig, bl.fodret med hvit kant: fmå-axen 5-8-och flerblommige: Bladen och ftjelk nedtil hårige.*
H:n. (famma fom *Br. fecalinus.*)

A) — med grön bl.vippa, utbredd, lutande.

3 — *mollis* (Ludd-L.) Bl.vippan måft uprättftående luden, fmå-axen aflånga, hvitkantade med rak borft, bladen mjukhåriga. ⊙.
V. *på ängar. Bl. i Junii. Är ganfka lik* Br. fecalinus: *har rakare och mindre bl.vippa, fmå-ax, 6-10-blommige: borft af blommans längd.* K:ls *Br. fec. β. hordeaceus.* Fl. Sv. *Monne fkild från Br. fecalinus?* H:n. (fom förra.)

A) — *nanus* Weig. med få bl.ax (2, 3) 6blommige.
V. *låg, på torra backar. Flere ftrå upkomma ofta från en rot.*

4 — *tectorum* (Tak-L.) Bl.vippan lutande (hånger nåftan åt en fida), med jämnbreda fmå-ax: långa borft. ⊙.
V. *på tak och torra ftällen* a. *Bl. i Julii. Har ftråfhårige bl.fkaft: Bl.vippan fer hårig ut af de långa borften och fmala axen.*
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1.)

5 — *fterilis* (Berg-L.) Bl.vippan lutande: Bl.fodret fyllikt, fmå-axen aflånga, plattade (difticha) med tvåfidige borft. ☽.
V. *på bergaktiga ftällen. Bl. i Jun. Jul. Små-axen 5-9blommige: äro i början jämnbreda, men bli fedan utfparrade* (divergent.) K:ls Br. *grandiflorus* Weig. *Liknar aldeles föregående; men har bredare blad, mer utbredd och nåftan rak bl.vippa: Små-axen platta (ej cylindrifke), med långa agnborft. Prof.* Weigel *förenar denna och den föregående til ett fpecies. Obf. Bot. Gripsw. 1772.*

6 —

6 — *giganteus* (Lång-Losta) Bl.vippan lutande, småaxen 4blommiga, borstbårande. ♃.
V. *i skugga* r. *Bl. i Jul. Aug. Har ganska lång bl.vippa och högt strå, nåstan til manshögd, med* $\frac{1}{2}$ *tums breda blad. Bl.vippan år grenig, slak.*
H:n. *förtr.* (k. II. g. I. f. I. h. II.) Råknas bland de förmonligaste hushålls-gräs på skogsångar.
A) — med ganska grenig bl.vippa och långre borst.

7 — *pinnatus* (Sparr-L.) Bl.vippan axlik (utan grenar,) små-axen skiftevis sittande, måst utan skaft, trinda, med korta borst. ♃.
V. *på torra stållen Öland &c. Bl:r i Jun. Jul. Dess ax likna* Triticum repens. *Har gulaktigt utseende af små hår, som öfvertåcka gråset.*
H:n. ber. (k. I. g. I. f. I. h. I.)
A) — *gracilis*, med smala strå och långre borst: axet nåstan lutande. V. *i skogslundar.* r.

42 SECALE, *RÅG.*

1 S. *cereale* (Råg) Har långa agnar och stråfhårigt bl.foder ♂. ✝. H:n. allmånt kånd: år förmodeligen det åldsta sådesslag i Norden.
A) — *hibernum* vinterråg, *odlas* a. *i lera, och svartm.*
B) — *vernum*, vår-råg ☉. V. *hålst i sandmylla.*
C) — med grenigt ax (*composita.*) *På fet jordmon.* r.

43 TRITICUM, *HVETE.*

1 T. *cereale* (Allmånt-Hvete) Bl.fodret 4blommigt, Bl.kronan vid, något upblåst. ♂.
Bl:r i Junii. Har tjocka ax, med slåta agnar. Dess bl:r sitta tått på hvarandra (imbricati.)
H:n. *förtr.* År kan hånda af alla sådesarter den förmånligaste, och måst födande: ålskar lerblandad och vål ansad åker.
A) — *æstivum* (Sommar-Hv.) axen glatta, med borst. ☉.
B) — *hibernum* (Vinter-Hv.) axen utan borst. ♂.

C) — *turgidum* (Kubb-Hv.) Bl.fodret ludit, trubbigt, för öfrigt som den förra. ♂. V. *bland annat hvete.* H:n. som förra.
Anm. Gradvis gå desse 3 föregående, som blifvit ansedda för särskilta arter tilsammans. K:ls *Tr. segetale.* Salisb.

2 — *Spelta* (Spelt-Hv.) Bl.fodret 4blommigt, med tvär spets (liksom afhuggit:) har 2könade bl:r med borster: ♂bl:an midti utan borst. ♂.
H:n. Ett berömdt *Hvetesslag.*

3 — *repens* (Qvick-Hv.) Bl.fodret spetsigt, 4blommigt; bladen platta. ♃. V. *på åkerrenar* a. *Har blad och ax nästan som* Lolium perenne, *men på denna sitta små-axen med sin platta sida mot axfästet* (rachis,) *på* Lol. perenne *med sin kant* (distichæ.)
A) — med glatta borstbärande små-ax. V. *i skugga.*
B) — med något ludna och klibbiga små-ax. V. *på högländta stållen. Smol.* r.
M:n. *Ap. Roten* brukas i decocter, gör samma nytta som tunn hafresoppa.
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11. f. 1.) — Kan med fördel cultiveras på god jordmon: pl:s både med rötter (sönderhackade) och frön: är på sådes-åkrar et besvärligt ogräs. *Rötterna* kunna samlas bland nödbröds-ämnen under dyr tid.

44 HORDEUM, *KORN.*

1 H. *vulgare* (Allmänt Korn, Bjugg) med 6radige ax, 2 rader stå mera uprått (til axfästet tryckta:) alla bl:r äro 2könade och med borst. ⊙.
V. *på åkrar* a.
M:n. *Vörtsirup* beröms i bröstsjukdomar. *Kornvatten* (en soppa af tvättat korn) är ganska tjenlig dryck i sjukdomar och där feberhetta bör dämpas.
H:n. Allmänt känd. Är odlat från äldsta tider i Sverige.

2 — *hexastichon* (Himmels-K.) axen 6radige, alla raderne lika utstående, med borst och tvåkönade blommor. ⊙. ☨.

År

År ganska godt sådesslag: tål climatet.
Kornen fälla sina skal då de bli mogna.

3 — *distichon* (Gumring-Korn) har ♁bl:r på platta sidan af axet, utan borst: Frön kantige, halft öfver hvarandra liggande *(imbricata.)* ⊙. ⚕.
Odlas allmänt i en del Svenska Provincier.
M:n. *Ap.* Kornet brukas til Kornvatn.
H:n. öfverträffar allmänna Kornet i godhet.

4 — *zeocriton* (Skyffel-K.) ♁bl:r på sidan, utan borst: Frön kantige, med skal (corticata) stå utspårrade med långa borst. ⊙. ⚕.
Är ett berömt Kornslag.

5 — *murinum* (Vild-K.) ♁bl:r på sidan, med borst Bl.fodret (svepen) med hår i kanten. ⊙.
V. *vid ståder, på vallar, i Skåne. Bl. i Jun. Jul. Har ax som råg.* H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)
A) — *secalinum*, är lik förra, men har trinda, stråfva och tagellika svepen. r.

45 ELYMUS. *ELM, Strandråg.*

1 E. *arenarius* (Strand-Elm) axet rakt, bl.fodret hvit-luddit, långre än bl.kronan. ♃.
V. *i sand vid hafvet. Bl:r i Julii: har stora hvita ax som Hvete, och blåaktige gråsblad.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 0. h. 11. f. 1.) — är tjenligast at dämpa flygsand med. K:ls *Sandhafre* Skåne. *Rötterna* kunna ock tjena til nödbröd.

2 — *caninus* (Qvick-E.) axet lutande, små-axen raka, utan svepen: de nedersta äro dubbla *(geminæ.)* ♃.
V. *i skogslundar* r. *Bl:ar i Julii. Liknar ganska mycket* Triticum repens: *men har långre ax och agnborster, bredare blad och knapt krypande rot.*
Anm. De nedre dubbla axen fela understundom, äfven dess bl.skärm eller svepen som utgöra rätta kännetecknet på slägtet: Den borde således föras från det-

ta til *Triticum.* Jag har behållit den här efter von Linnés föreſyn.

46 LOLIUM, *REPE.*

1 L. *perenne* (Ren-Repe) axet utan borſt med platta, mångblommige ſmå-ax. ♃.
V. *på åkerrenar* a. *Bl:r i Julii: ſtrået med långt axfäſte. ſnedt, likſom halft vridit, platta ſmå-ax utan ſkaft på 2 ſidor ſittande: ſe* Fig. 17. *Mognar ſent.* K:ls *Raygrås* Ångland.
A) — *tenue* ſmå-axen 3blom. nåſtan trinda. V. *på torra ſt.* H:n. (k. 11. g. 1. f. 11. h. 11.) Pl:s hålſt i fet lera.

2 — *temulentum* (Dår-R.) axet borſtbårande, ſmå-axen platta, mångblommiga. ☉. r.
V. *bland Korn. Bl:r i Junii, Aug. Bl.ſkårmet långt, utan borſt.*
A) — med långſpetſigt bl.ſkårm: bl:rne utan borſt. V. *ibland Lin och vårſåd Dahl, &c. Har rakt ſtrå, ej vridit ax, ſom* Lol. perenne, *hvilken den liknar.* H:n. (k. 01. g. 0. f. 0 h. 0. f. 1.) anſes för ſkadelig på dricka, gör yrſel och blindhet, om det til mångd kommer ibland kornet, hvaraf dricka brygges.

47 CYNOSURUS, *ELFVING.*

1 C. *criſtatus* (Kamb-Elfving) har mångdelte, likſom parbladige ſvepen. ♃. F. 18. B. a. V. *på ängar. Bl:r i Julii. Har aflångt ax med bl:r åt en ſida ſittande.* K:ls *Kamb-Exing.* Fl. Sv.
H:n. (k. 1. g. 0. f. 1. h. 1. f. 01.) Har blifvit recommenderat til ängs-cultur. Lostb. *diſſ. Cult. prat. art. p. 11.* Ger ett lent och godt gräs.

2 — *cæruleus* (Blå-E.) ſvepet helt, axet åggrundt, (blåaktigt.) ♃.
V. *på ſidländta ängar. Bl:r i Maji, Junii, ſtrået kort, nåſtan bart, utan blad: Bladen korta, tufva ſig: axen blågrå, ha ſtundom gula måſt blå bl.knappar*

Bl.

Bl.ſkårmen (ſvepet): flera fjåll, åggrundt ſpetſige, 2blommige: Bl.kronans yttre ſkal 3tandat, det inre 2tandat med ſmå borſt. Bl:ar tidigt om våren på magra ſtållen och dår utgöra de ſå kallade elfdanſar. K:ls *deraf elfdanſe, elfexing.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.) *Deſs rötter förqvåfva Enbuſkar.* Hoffb. *Samma egenſkap tros* Avena pratenſis, Agroſtis arundinacea &c. *hafva på högl. ſtållen.*

Anm. Emellan en del gråsſlag ſåſom *Aira* och *Avevena, Feſtuca* och *Bromus, Poa* och några *Feſtucæ, Elymus* och *Triticum* år nog ſvårt at finna ſåkra ſkiljetekn. Jag har hufvudſakligen vid examineringar gifvit akt på: Vid *Aira*, deſs agnborſt och tunna nåſtan genomſkinliga agnar: *Avena*, deſs ledfulla och vridne borſt: *Feſtuca*, deſs något åtſkilda bl:r, trinda, flåta agnar, ſpetſige, utan borſt: *Bromus*, deſs tått ſittande bl:r och borſt nåra eller nåſtan i ſpetſen af agnarne. *Poa*, deſs glatta ſmå-ax, med tått ſittande bl:r. Agnarne med genomſkinlig kant, ſenige (med uphöjde linier ſom ſes lått med microſcop,) och nåſtan kölformige bl.foder-ſkal. *Dactylis glomerata* kommer nåra intil *Poa. Elymus*, deſs långa och ſpetſiga bl.ſkårm, flockvis ſittande. *Triticum* deſs korta, nåſtan trubbiga bl.ſkårm. *Lolium* kåns derifrån med platta tuſidige ſmå-ax, hvars kant (ej platta ſidan) ſitter emot axfåſtet (rachis,) ſom år urhålkat ſvarande emot bl.ſkårmen.

4 CLASSEN.

TETRANDRIA, FYRMÅNNINGAR.

Denna Clafs kåns med 4 ftåndare, fom åro jåmnftora. En del defs Våxter variera med 3; men deraf har ingen Gråsblommor, fom i föregående 3:dje Clafs. Af *ord. nat.* åro i fynnerhet ADGREGATÆ, STELLATÆ och CUCURBITACEÆ mårkelige, hvars nytta i Medicin, Hushållningen och til fårg-åmne år åtfkillig. Vi mårka;

I Ord. MONOGYNIA, ENQVINNADE.

* ADGREGATÆ. *Våxter med flere blomfter tilfammans, innom gemenfamt bl.foder.*
Anm. *Hvart blomfter har enfkilt bl.foder, enbladig bl.krona och bara frön, fom ftå fkilde från hvarandra: En del ha utfeende af* Syngenefia, *men knapparne åro hår åtfkilda.*

48 VALERIANA. *Gemenfam. bl.fodret* (fvepet) 2bladigt *Bl.kronan* med 5klufvit *bråm.* *Pipen* med 1 knöl på ena fidan. *Ståndarne* måft 3.

49 GLOBULARIA. *Gemenfam. bl.fodret* beftår af öfver hvarandra liggande fjåll, *enfkilta* år pipigt, inunder fröet: *Bl.fåftet* fjållfullt.

50 SCABIOSA. *Gemenfam. bl.fodret* mångbladigt: *enfkilta* dubbelt, öfver fröet, *bl.fåftet* något fjållfullt: *frön* krustaggige (*coronata.*)

51 DISPACUS. *Gemenf. bl.fodret* mångblad. *enfkilta* ganfka litet, öfver fröet: *Bl.fåftet* utdragit (conifkt,) fjålligt.

** STELLATÆ. *Våxter med blad omkring ftjelken, i krans. Ha alla enbladig bl.krona och 2 bara frön* (bicoccæ.)

52 SHERARDIA. *Bl.kronan* trattlik: *Frön* 3tandade.

53 ASPERULA. *Bl.kronan* trattlik (med pip.) *Frön* klotrunda.

54 GALIUM. *Bl.kron.* platt (utan pip.) *Frön* klotrunda.

55 RUBIA. *Bl.kron.* klåcklik; *Båren* 2:ne: 1 frö i hvardera.

*** Ha

*** *Ha axlika blommor* (fubfpicatæ:) *enbladig bl.krona och täkta frön.*

56 Sangvisorba. *Bl.fodret* 2bladigt, *Bl.kronan* platt, 4flikig, med *fröhus*, fom är 4kantigt, emellan bl.fodret och bl.kronan.

57 Plantago. *Bl.fodret* 4delt, *Bl.kronan* med 4 tilhaka böjde flikar; *Ståndarne* ganfka långa: *Fröhus* af 2 rum, öpnande fig tvärs öfver (*circumfcisfa.*)

58 Littorella. ♂ och ♀ (fambyggare) ♂:s *bl.krona* fom på *Plantago.* ♀:s *Bl.foder* o. *Bl.kron.* mäft 4flikig, med långt ftift.

**** *Med kärnfrukt* (cucurbitaceæ.)

Anm. Ha ♂ och ♀ bl:r fårfkilt med hopväxte knappar, 3-5, nåftan fom Syngenefifterne.

59 Cucurbita. *Bl.kronan* 1bladig med 5klufvit bråm: *Ståndarne* med 3 ftrångar: *Pift.* 5klufven: *Kärnfrukten* med många frön, fom i brådden äro upfvälde.

60 Cucumis. *Bl.kronan* med 5delt bråm: *Ståndarne* 3: *Pift.* 3klufven: *Kärnfrukten* med hvafskantige frön.

61 Bryonia. *Bl.kronan* med 5delt bråm: *Ståndarnes* ftrångar 3, knapparne 5: *Pift.* 3klufven: *Kärnfrukten* klotrund, med många frön.

Centunculus, *minimus.* }
Thesium, *alpinum.* } Se *Pentandria*, 1*gynia.*

***** *Ha fyra kronblad.* (Tetrapetali.)

62 Trapa. *Bl.fodret* och *Bl.kronan* 4bladige. *Frukt* nöt med 4 taggar.

63 Cornus. *Bl.foder* och *bl.krona* mäft 4delte, öfver *frukt-ämnet.* *Frukten* af 2 rum.

Evonymus *europæus.* Se *Pentandria*, 1*gynia.*
Convallaria *bifolia.* Se *Hexandria*, 1*gynia.*
Cardamine *hirfuta.* Se *Tetradynamia*, *Siliqvofæ.*

****** *Ha endaft Bl.foder* (*utan Bl.krona.*) Incompleti.

64 Hippophaë. ♂ och ♀ tvåbyggare: *Bl.fodret* 2delt, *Frukten* bär med ett frö.

65 Viscum. ♂ och ♀ tvåbyggare: *Bl.fodret* 4delt. *Bär* med 1 hjertlikt frö.

66 Morus. ♂ och ♀ sambygg. ♀ *Bl.fodret* 4delt, saftfullt (bårlikt). *Frö 1.*

67 Urtica. ♂ och ♀ sambygg. ♂:s *Bl.foder* 4delt, ♀:s af 2 fjåll, med honungshus midti såsom en liten bågare. *Frö* 1, glänsande.

68 Alchemilla. *Bl.fodret* 8delt, (4 smårre delar.) *Frö* 1, bart.

Anm. Aphanes *har 4delt bl.foder, 1, 2 stift, 1, 2 frön bara. Jämf. Dem.* Afzelii *obs. de Veg. Sv. År dår förenad med föregående.*

2 *Ord. DIGYNIA, TVÅQVINNADE.*

69 Cuscuta. *Bl.fodret* 4klufvit: *Bl.kronan* 1bladig 4flikig: *Fröhus* af 2 rum.

Myrica och Betula. Se *Polyandria Amentaceæ.*
Gentiana *campestris.* Se *Pentandria, 2gynia.*
Alchemilla (aphanes) *arvensis.* Se *förut, 1gynia.*

3 *Ord. TRIGYNIA, TRIQVINNADE.*

70 Montia. *Bl.fodret* 2delt: *Bl.kronan* 1bladig: *Fröhus* af 3 frön: *Ståndarne* 3-5.

4 *Ord. TETRAGYNIA, FYRQVINNADE.*

71 Tillæa. *Bl.fodret* 3, 4delt, *Bl.kronan* 3, 4bladig *Fröhus* af 3, 4 rum, många frön.

Sagina. *Bl.foder* och *Bl.krona* 4bladige. *Fröhus* af 1 rum. År en art af Spergula. Se *Decandr. 3gynia.*

72 Potamogeton. *Bl.fodr.* 4delt, *Bl.kron.* o. *Stift.* o. *Frön* 4 bara: *Ståndarne* 4.

73 Myriophyllum. *Bl.foder* 4delt, *Bl.krona* o. *Frön* 4, bara. *Ståndarne* 4, 8. ♂ och ♀ måst sambyggare.

74 Ruppia. *Bl.foder* och *Bl.krona* o. *Frön* 4 bara, sitta på litet skaft (*pedicellata.*)

Elatine *triandra.* Se *Decandria, 4gynia.*
Amaranthus *Blitum.* Se *Pentandria, Digynia.*
Linum *Radiola.* Se *Pentandria, 5gynia.*

5 *Ord.*

5 *Ord. POLYGYNIA, MÅNGQVINNAD.*

75 EMPETRUM. ♂ och ♀ tvåbyggare: *Bl.fodret* och *Bl.kronan* 3bladige: *Ståndarne* 3: *Stift.* 9: *Bår* med 9 frön.

4 *Class. TETRANDRIA*, FYRMÄNN.

1 *Ord. MONOGYNIA, ENQVINNADE.*

48 VALERIANA. *VALERIANA, Vånderot.*

1 V. *officinalis* (Vånd-Valeriana) år tremånning: dess örtblad parbladige *(pinnata.)* ♃.
V. *i skogsängar. Bl:ar i Julii, Aug. Har hvita i början rödaktiga bl:r.* K:ls *Vånderot* Ö.Göthl. *Vånört* Upl. *Welamsrot* Dalarne, *Stämgräs* Ångermanl. M:n. *Ap* ROTEN: år förtr. mot fallandesot, hufvudverk (af fel i underlifvet) och nerfsjuka m. m. Drifver båst *menses* (förer ej våld på naturen.) Tjenar ock mot maskar. D:s 3 qvintin til 1 lod, om dagen.
Anm. *Roten samlas vårtid, hälst på torra stållen.*
H:n. (k. 01. g. 11. f. 11. h. 01. s. 0. b. 1.)

2 — *dioica* (Tvåbyggare-V.) ♂ och ♀ tvåbyggare: Bladen lyrtaggade, helbråddade. ♃.
V. *på magra ängar* r.s. *Bl:ar i Julii: Har de öfverste bladen pinntaggade, de nederste lyrtaggade, med helbråddade flikar, bl:rna hvita.*
H:n (k. 1. g. 11. f. 11. h. 1.)

3 — *locusta* (Vinter-V.) har tudelt stjelk, hela nåstan jämnbreda och trubbiga blad. ⊙. r. ♱.
Vild år den knapt stor som föregående, men planterad blir den mycket större, grenig och med flikige blad. K:ls *Vinter-rapunzel.*
H:n. Brukas bland grönkål vårtid.

4 — *Phu* (Stolt-Baldrian) Rotbladen odelta: stjelkbladen parbladige. ♱.

V.

V. *hög, med stor utbredd bl.vippa.*
H:n. Br:s til fallat. Pl:s i bördig jordmon.

49 GLOBULARIA, *SKRABBA.*

1 G. *vulgaris* (Bergskrabba) har på stjelken lansetlika blad, vid roten aflonge och (i spetsen) tretantade. ♃.
V. *på berg, Öland, Gothl.* r. *Bl:r i Junii: har nästan klotrundt bl.hufvud: blå bl:r, stjelken fjällig med små blad.*

50 SCABIOSA, *VÅDD.*

1 S. *succisa* (Ång-Vådd) stjelken enkel: bladen aflonga, lansettlike: Bl.kronan med 4 lika stora flikar. ♃.
V. *i ängar. Bl:r vid slottertiden: har blå stundom, hvita bl:r: rotbladen aflonga: stjelkbladen smala, lansetlika helbräddade: variera håriga och glatta.*
M;n. Örten är aflagd på Apotek. K:ls *Morsus Diaboli.*
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1. b. 11.) — Bladen färga grönt och gult. K:ls *Blåhattar* Bohus.

2 — *arvensis* (Åker-V.) stjelken grenig, stråfhårig: Bladen pinntaggade, de nederste hela: Bl.kronan i kanten utdragen *(radiata.)* ♃.
V. *på åkerrenar &c.* a. *Bl:r i Jun. Aug. Har flora rödblå bl:r, som likna Syngenesisterne: Rotbladen aflonga, inskurna, stjelkbladen djupt delta (parbladigt inskurna), de öfverste lansetlike, bl.skaften långa, varierar med hvita blommor.* K:ls *Båtsmän* Skåne.
M:n. Aflagd. H:n (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. b. 11.) Blad. brukas bland kål om våren.

3 — *columbaria* (Fält-V.) stjelk-bladen findelta, parbladige: Rotbladen åggrunda, naggade: Bl. kronan i kanten utdragen, 5 flikig. ♃.
V. *på torra ställen, Öland. &c. Bl:r i Julii. Har slät stjelk, blå eller gulaktige bl:r: rotbladen nästan lyrtaggade, släta.* H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)

51 DIPSACUS. *KARDER, Kardtiʃtel.*

1 D. *fullonum* (Karder) Bladen ʃitta på ʃtjelken utan bladʃkaft, i kanten ʃågade. ☽. ✝.
Bl:ar Julii Aug. Har hög, taggig ʃtjelk och ʃtora bl.hufvuden.
H:n. (b. 11.) br:s vid Fabrikerne til ullens beredande.

52 SHERARDIA, *SCHERARDSÖRT.*

1 S. *arvenʃis* (Scherardsört) har ʃmå bl:r ʃittande i toppen (innom bladlika bl.ʃkårm:) alla bladen ʃitta i krans omkring ʃtjelken. ☉.
V. *i åkrar* r.s. *Bl:ar i Julii: Har blå blommor.*
H:n. (k. o. g. 11. f. 11. h. 11.)

53 ASPERULA, *MADRA.*

1 A. *odorata* (Myʃke-Madra) har 8 lantʃetlika blad, i krans omkring ʃtjelken. Stjelken enkel uptil grenig, med bl.vippa. ♃.
V. *i ʃkugga. Bl:ar i Jun. med hvita, vålluktande bl:r.*
M:n. *Ap.* k:ls *Materʃylva:* Örten tjenar måʃt på vin at gifva god ʃmak.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. ʃ. 1.) Deʃs lukt fördrifver *mal*, lägges ibland kläder. K:ls *Myʃka* Smol. *Myʃika* Skåne.

2 — *tinctoria* (Fårg-M.) Deʃs blad äro jämnbreda: ʃtjelken grenig, med 6 blad nedtil, och 4 uptil i krans. Bl:rne merendels 3klufne. ♃.
V. *på bergbackar. Bl:ar i Junii: Har ʃmalare blad än föregående. Ståndarne 3.*
H:n (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. ʃ. o.) Rötterna färga ylle-rödt.
M:n. Rötterna kunna nyttjas vid alla tilfällen där krapp pasʃar. Se *Rubia.*

54 GALIUM, *MÅRA.*

1 G. *boreale* (Fält-Måra) ʃtjelken rak, med 4 lanʃetlike blad i krans: Frön ʃträfhåriga. ♃.

V.

V. *på torra fält* a. *Bl:ar i Julii, Aug. Har hvit bl.ruska: bladen glatta: bl.skärmen 2:ne äggrunde.* H:n. (k. 01. g. 1. f. 1. h. 0. f, 1.) ROTEN färgar ylle rödt. K:ls *Måra* Dahl, *Hvitmåra* Ångermanl. *Mattara* Ö.Botn.

A) — med ganska låg stjelk. V. *på backar.*

2 — *palustre* (Kärr-Måra) Stjälken med utbredda grenar, nedliggande: Bladen 4 i krans, aflonge, nedtil lansetlike. ♃.
V. *i vatn* a. *Bl:ar i Jun. Jul. Aug. Har hvita bl:r och olika stora örtblad, svartnar då den blir torr.* H:n. (k. 1. g. 0. f. 1. f. 1.)

3 — *trifidum* (Tre-M.) stjelken sträf (scaber), nedliggande, med 3, 4 jämnbreda blad i krans. Bl.kronan 3klufven. ♃.
V. *på våta ställen* r. *Bl:ar i Jul. är lik* G. palustre, *men mindre. Dess blad äro något lansetlike, trubbiga.* V. A. H. 1789. p. 40.

4 — *uliginosum* (Myr-M.) stjelken slak: Bladen 6 i krans lansettlike, i brädden fint-sågade: Blommorna större än frön. ♃.
V. *på vatnagtiga ställen* a. *Bl:ar i Jul. Har hvita bl:r, liknar* G. palustre: *är mindre, svartnar ej.* H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)

5 — *saxatile* (Grus-M.) Stjelken nedliggande, mycket grenig, med 6 blad i krans, som äro äggrunda (*obovata.*) ♃.
V. *på stenbackar* r.s. *Har uptil smalare, nästan lansettlike blad. Liknar* Sherardia arvensis.

6 — *verum* (Gul-M.) Stjelken rak, med stor, tät bl.ruska: Bladen 8, släta, fårade. ♃.
V. *på åkerrenar* a. *Bl:ar i Julii: Har stor gul bl. vippa, mycket smala jämnbreda blad.* K:ls *J. Mariæ sänghalm* Ö.Göthl. *Honinggräs* V.Göthl. *Golmåra* Dahl, *Sligefrö* Skåne.

M:n. I *Frankr.* br:s mot fallandesot och moderpassion. H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. o. s. o. b. 1.) Anses skadelig för hästar. Bl.vippan med löpe ystar mjölk. Håraf få Ångelsmännen sin sköna ost. Bl:rna med alun kokade fårga ylle gult, Roten rödt.

7 — *Mollugo* (Ståks-Måra) Stjelken slak, med utstående grenar: bladen 8, lansettlike och något sågade. ♃.
V. *på backar vid Almare-Ståk,* r. *Bl:ar i Junii, Julii. Liknar* G. palustre, *men år myckat större. Har 7, 8, 9 blad i krans omkring stjelken.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. s. 1.)

8 — *Aparine* (Snårje-M.) Stjelken slak, stråf, med ludna knå *(geniculi.)* Bladen 8, i krans lansettlika, stråfhårige, med små tilbakaböjde piggar, Frön taggige. ♃.
V. *bland Humble, Årter &c. såsom ogräs. Bl:ar i Julii. Blad och frön hånga vid förbigående Djur likfom fastsnårjande sig.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. s.o. b.o1.) — kan br:s til mjölksil.

55 RUBIA, *KRAPP.*

1 R. *Tinctorum* (Krapp) Stjelken taggig: Bladen lansettlike. ⊙. ✝.
Pl:s *måst för dess röda fårgstoff, som roten ger.* M:n *Ap.* Roten ber. mot Ångelska sjukan, benbrott m. m. åfven vid afstannade menses och at stårka svag kroppsställning. D:s ett halft qvint. 3, 4 gånger om dagen. Ges både i decoct och pulfverform, i förening med något laxersalt, åfven med honung. Inv. brukad fåtter röd fårg på djurs ben: — fårgar mjölk och urin röd.

56 SANGVISORBA, *BLODTOPPER.*

1 S. *officinalis* (Blodtopper) har åggrunda, röda ax: bladen aflonge, hjertlika. ♃.

V.

V. *på Gothl.* r. *Bl:ar i Jul. Aug. Liknar* Poterium Sanguisorba. K:ls *Vålsk-Pimpernell i Trågårdar.* H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1.) Pl:s i Ångland under namn af *Burnet* och fåges öka mjölken hos kor, til at frambringa mycken god ost. H. J. Oct. 1779.

57 PLANTAGO, *GROBLAD.*

1 P. *major* (Stor-Groblad) Bl.stångeln trind, med långt cylindriskt ax: Bladen breda, aflonga, nåstan åggrunda. glatta. ♃.
V. *vid vågar* a. *Bl:ar i Julii. Axet år gråbrunt, Bl:rna sitta tätt på hvarandra: Bladen gå alla från roten, åro breda, 7senige: Variera vågige och tandade.*
M:n. Bladen brukas utv. at rena och låka får, inv. Decoct at stilla blodflöder, *Dysenterier.* &c. K:ls *Låkeblad* V.Göthl. *Låkebläcker* Dahl.
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. o. f. 1. b. 1,)
A) rosea med bladigt blomax: v. *i Trågårdar.*
B) — med kort blomax och något åtskilda bl:r.

2 — *media* (Sloss-G.) Bl.stångeln trind, med nåstan cylindriskt ax: bladen aflonge, spetsige, ludna. ♃.
V. *på ångar hålst lera* a. *Bl:ar i Jun. Julii, med rödletta, yfviga bl.ax: i början aflonga, korta, bladen håriga, 5, 7seniga.*
H:n samma som föregående. K:ls *Sloss-Kåmpar* Smol.

3 — *lanceolata* (Smal-G.) stångeln kantig, med aflonga ax: Bladen lansettlika, flåta. ☽.
V. *på åkerrenar* a. *Bl:ar i Jun. Aug. Har gråaktige bl:r, bl.axen i början åggrunda, lång stångel. Bladen åro måst 3senige.*
M:n samma som *Plant. major.*
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. 11. b. o1.)
A) — *altissima* S. V. med glatta, 5fenige blad, i bråden tandade: V. *på fet jord. Har något kantig stångel,* Jämf. Afz. obs. de V. Sv. p. 26.

4 — *dubia* (Ludd-G.) med hårige lansettlika blad. ♃.
V.

V. *vid haffstrander* r. *Bl:r i Junii: Är aldeles lik* P. lanceolata, *utom at dennes blad äro vid roten omgifne med en hvit ull. Blomaxet är åfven mindre, nästan äggrundt.* Se Fig. 59. *Månne en varieté af föregående?*

5 — *maritima* (Sälting-Groblad) Stängeln trind: Bladen smala, halftrinda, vid basen håriga. ♃.
V. *på haffstrand.* a. *Bl:r i Julii, Aug. Har blomax som* Pl. major, *med gula knappar. Bladen äro nästan gråslika, helbräddade.*
H:n. (k. II. g. I. f. I. h. II.) — *Kokas i stället för kål i Norrige.* Gunneri Fl. N.

6 — *Coronopus* (Små-G.) Stängeln trind: Bladen jämnbreda, i brädden tandade. ☉.
V. *på öpna fält* r.s. *Bl:r i Julii: Är liten med kårt bl.stängel: varierar med djupt tandade blad, vid roten håriga.*

58 LITTORELLA, *STRANDLING.*

1 L. *lacustris* (Strandling) Stängeln 1blommig. ♃.
V. *på sjöstrander* r. *Bl:r i Julii: ♂-bl:an liknar* Plantago. *♀-bl:an är bar, vid roten, med ett långt stift: bladen smala, gråslika.* K:ls Plantago uniflora. Fl. Sv.

59 CUCURBITA, *POMPA.*

1 C. *Pepo* (Allmän-Pompa) Bladen flikige: Frukten flåt, ganska stor. ☉. ✝.
M:n. Pump-skifvor äro goda at binda för pannan mot hufvudvärk.
H:n. (b. II.) *Gröt* häraf är födande och välsmakande, men fordrar god matsmältning och något krydder. Pl:s med frö eller kärnor af väl mogen frukt, och kunna kärnorna ligga i fruktsaften en tid at eftermogna, renas sedan, torkas, läggas i papper och kunna hålla sig i flera år til utsåning. Samma gäller om *Melon* och *Gurkor.*

2 — *Citrullus* (Arbus-P.) Bladen mångdelta. ☉. ✝.

M:n. *Frön* af denna (åfven af föregående och Gurkor) åro feberdåmpande och låfkande, då de med mandlar blandade ftötas, hvarpå flås frifkt vatn, fom affilas och vål utkrammas famt drickes med eller utan fåcker en thé-kop hvar eller hvarannan timma. Tjenar i hetfig eller annan feber.
H:n. År ber. för fin kylande och låfkande egenfkap under fommarhetta. K:ls *Vatn-Melon*, Trâg.

60 CUCUMIS. *GURKA*, *Melon*.

1 C. *Melo* (Melon-Gurka) Bladen med rundaktige anglar: Frukten knölig. ⊙. ⚴.
H:n. *Frukten* år behaglig och födande, men ej tjenlig för fvag maga. Pl:s hålft med 3, 4 års gamla frön. Se *Lundberg. Fröfaml.*

2 — *fativus* (Allmån-G.) Bladen råt-vinkliga (angulis rectis): Frukten aflong, på ytan ftråf. ⊙. ⚴.
Har flikige blad, med fpetfige flikar och nåftan råta vinklar.
H:n. Br:s allmånt til infyltning, fpifas åfven gröna, fkurne i tunna fkifvor famt med olja, åttika &c. tilredda: Om fåttet at plantera och fköta Gurkor och Meloner fe *J. G. Vothmans* Trågårds Cateches Öfverf. af Prof. *Swartz.*

61 BRYONIA, *QVESROT.*

1 B. *alba* (Qvesrot) Bladen flikige nåftan fingerlikt delta, på bågge fidor fkarpa (fcabra.) ♃.
V. *vid gårdesgårdar. Bl:r i Jun. Jul. Har ftor tjock rot, ofta fom en arm, och långa flaka ftjelkar, fom ftödja fig mot gårdesgårdar &c. Defs öfverfte blad åro hjertlika och flikiga med en och annan tand på hvar flik, åro flikige likfom Lönnblad, men med ftråfva puncter och hår öfverfatta. Bl:rna hvit-gröna.*
M:n. *Ap.* Roten purgerar, drifver urin och *menfes.* — ber. i vatnfot. D:s. Man tager af roten fårfk, fkuren och ftött, 2 lod och låter den ftå 1 dygn i ½ ftop

ſtop vin eller godt öl och drickes deraf 1 eller flere glas om dagen. Om våren, då roten ſkåres jämt af vid marken, och en grop gråfves i denſamma, ſom ſtrax med den afſkurna delen betäckes, ſamlar ſig efter 1 dygn en ſaft, ſom ſkedbladtals intagen botar vatnſot. Berömmes äfven mot maſkar, convulſioner och hufvudſvaghet. Då roten fårſk lägges på ſvulna ben, utflyter deraf vatnet. *Tisſot.* Blånader fördelas, då ſkifvor påläggas, och håll och ſtyng, med ſalvan deraf. En ſalva af Bryoniæ ſaft, Terpentin och Vax har läkt Schrophuleuſe ſår, ſom med inga andra medel ſtått at hjelpa. *Plenk.*
H:n (k.o. g.1. f.o. h.o. ſ.o. b.o1.) *Roten* kan användas til nödbröd, under miſsvåxt, om den förut torkas och väl kokas.

A) med han-och hon-bl:r ſärſkilt, tvåbyggare (dioica.).

62 TRAPA, *TRAPA.*

1 T. *natans* (Sjö-Trapa) Fruktens nöt med 4 taggar, ſom ſitta emot hvarandra: bladen hjertlika. ⊙.
V. *i ſjöar bland Neckeblad* r. *Bl:r i Julii: Bl:rna ſmå hvita, bladen dels under vatnet hårlika (ſom på* Myriophyllum), *dels uppå flytande (likna ſmärre Björklöf.)*
H:n. Brukas utomlands til föda: Frukten har behagliga kärnor: äro ſtora ſom valnötter. K:ls *Sjönötter* Calmarl. Kunde med fördel pl:s i våra inſjöar.

63 CORNUS. *CORNELL, Benved.*

1 C. *ſangvinea* (Röd-Cornell, Benved) Trådſtam med råta grenar: Bl.knippet utan ſvepe. ♃.
V. *i Skåne &c. Bl:r i Junii, har hvita bl:r, röda grenar, och långrunde, ſpetſige blad.* K:ls *Struſs i* Skåne, *Eknas* V.Göthl.
H:n (k.o. g.1. f.1. h.11. b.1.) Trådet är hårdt. Tjenar til ſvarfning m. m. ſom Buxbom: af bären utpråſſas olja til lampor.

2 — *ſvecica* (Lille-C.) Örtſtjelken år merendels 2-

gre-

grenig: Bl:rna purpurröda, omgifna med ſtora 4bladiga ſvepen. ♃.
V. *i Norrl.* a. *Bl:r i Jun. Jul. Svepena äro hvita, likna kronbladen på hvitſippan* (Anemone.) *Deſs bär äro röda likſom Lingon.* K:ls *Hönsbär* Ångermanl. *Smörbär* Jämtland, *Hönſon* Smol. *Holteblommor* Dahl, *Skrubbor* Bohus.
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.1.) Bären ha en ſöt ſadd ſmak, — ätas af barn.

64 HIPPOPHAË, *HAFTORN.*

1 H. *Rhamnoides* (Haftorn) har ſilfvergrå, näſtan lanſetlika blad. Tr.ſt.
V. *vid hafsſtrander. Bl:r i början om våren: Bladen äro mer jämnbreda än lanſetlika. Äro glänſande. Blommorne ganſka ſmå.*
H:n. (k.o1. g.1. f.1. h.1.) Af bären tillages mos på Åland: äfven en gul färg. Trädet til häckar ſtänger väl med ſina taggige grenar. Pl:s med rottelningar, hälſt på gruſig jord.

65 VISCUM, *MISTEL.*

1 V. *album* (Miſtel) ſtammen klynnedelt *(dichotomus)* med lanſetlike, trubbige blad. ♃.
V. *på andra ſtora träd: är en ſtändigt grönſkande buſke. Bl:r i Apr. Jun. Har hängelika ♂bl:r, näſtan ſom på Ek, ♀bl:rna ſitta vid tudelningen af ſtjelken* (axillares.)
M:n. *Ap.* Trådstam och qviſtar. Decoct deraf beröms mot höftverk och rödſot. Grenar och blad pulveriſerade br:s mot fallandeſot och convulſioner. D:s från ett halft til 1 qvint. några gånger om dagen gifna i deſs decoct eller Thé. Ibland tillägges litet Dyfvelsträck.
H:n. Af deſs mogna bär och bark kokas fogellim. Bären mogna vintertiden. Til fogellim tagas bark och bär, ſtötas och kokas i vatn. Limmet blir ſå ſegt, at då det ſtrykes på qviſtar faſtna foglar och dermed fångas.

66 MO-

66 MORUS, *MULBÅRSTRÅD.*

1 M. *alba* (Hvit-Mulbårsträd) Defs blad åro flåta, hjertlika och något flikiga. ♰.
M:n. *Ap.* Bladen. *Pl:s för silkesmaskens skuld i Södra Sverige. Tål tämmeligen climatet.*
Pl:s i god lösmylla dels med frö dels rottelningar.

2 — *nigra* (Svart-M.) har stråfva, hjertlika blad. ♰.
H:n år mindre tjenlig för filkesmafkar, men har fmakligare frukt ån förra.
M:n. Mulbårsfaft år tjenlig mot feberhetta och torfken. Rotbarken ber. mot mafkar, åfven binnike-mafken. Man tager 3 och ett halft qvintin deraf, fom fönderfkåres, kokas en half timma i 1 qvarter vatn och utdrickes morgonen bittida, hvarefter mafken genom purgering bortgår. Om ej en fats gör tilråckelig verkan, nyttjas flere. Hoffb. p. 209.

67 URTICA, *NÅSSLA.*

1 U. *urens* (Etter-Nåfsla) har runda, i brådden fågade blad. ⊙.
V. *vid byar* a. *År mindre ån följ. Bl:r i Aug.* H:n. o.

2 — *dioica* (Brånn-N.) Blad. aflonge, hjertlika, fågade. ♃.
V. *vid byar* a. *Bl:r i Augusti.* ♂ *och* ♀ *tvåbyggare.*
M:n. Utpråsfad faft br:s mot fkörbjugg, lungfot: br:s i decoct af rötterna (1 nåfva til 1 k:na vatn något inkokt,) druckit par glas om dagen. *Utv.* br:s at dermed reta lama delar.
H:n *ber.* (k.11. g.o. f.o. h.o.) — ökar mjölken hos kor. Til foder år åfven god och hålfofam för får: Det bör flås tidigt. Plåckas om våren til grönkål. Stjelkarne kunna fkötas fom lin til fpånad.

68 ALCHEMILLA. *KÅPA, Kåpört.*

A. *vulgaris* (Dagg-Kåpa) har fållade och flikige blad. ♃.
V. *på ångar* a. *Bl:r i Maji, Junii, med små grö-*

na bl:r. Bladen åro rundaktige, defs flikar i bråd-den naggade: Stjelken hårig. K:ls Daggfkålar i Södermanl. *Skåcka* Jåmtl. *J. Mariæ kåpa* Medelpad. *Bl:r och blad variera gulgröna, mer och mindre håriga.*
H:n. (k.11. g.1. f.1. h.11. f.01. b.01.) — fkall efter *v. Hallers* utfago göra mjölken hos kor rått fkön och fet. Håftar rata den torr ibland höet. *Gunneri Fl. N.*

2 — *alpina* (Fjåll-Kåpa) Bladen åro 5delta, mot fpetfen fågade. ♃.
V. *i fjållen. Defs blad ha under glånfande ludd. Bl:r i Julii.* H:n. (k.1. g.1. f.0.)

3 — *Aphanes* (Åker-K.) Bladen 3delta, i fpetfen infkurna, trubbiga. ⊙.
V. *på åkrar* r. *Bl:r i Jul. Aug. Har låga utbred-da ftjelkar: Bl:rna gröna fitta hopklafade, utan fkaft, inneflutne innom bladfkårmen, bladen åeo förft 3delte (i 3 flikar,) fedan åter 2, 3flikige, hårige.* K:ls APHANES *arvenfis.* Fl. Sv. ALCHEMILLA *arvenfis.* AFZ. *obf.* de V. Sv.

2 *Ord. DIGYNIA, TVÅQVINNADE.*

69 CUSCUTA. *SNARREFVA, Humlebinda.*

1 C. *europæa* (Snarrefva) Bl:rne fitta hopklafade, utan fkaft, på bar refvig ftjelk: Bl.kronan 4, 5flikig. ⊙.
V. *på Humle, Lin &c. Defs ftjelk flåter fig omkring andra våxter och fer ganfka befynnerlig ut. Bl:rna åro hvita och utpå rödaktige. Bl:r i Julii, Aug.* K:ls *Horfilke* Skåne. *Tåbengrås* Ångermanl.
H:n. (k.1. g.01. f.1. h.1. b.01.) — *Örten fårgar rödt.*
A) C. Epithymum S. V. med fmå bl.fkårm (bracteis) under bl:rna. Stjelken fmal fom hårftrå.

3 *Ord.* *TRIGYNIA*, *TRIQVINNADE.*

70 MONTIA, *MONTIIÖRT.*

1 M. *fontana* (Montiiört) Stjelken grenig, tudelt: Frukten nedåt hångande (cernuus.); ⊙. V. *vid kållor.* *Bl:r i Jun. Julii.* K:ls *Kållelunk* Smol. *Har blad och ſtjelk nåſtan ſom en liten Stellaria, Bl:rne ſmå, i början upråttſtående. Stånd. 3, 5.*

4 *Ord.* *TETRAGYNIA*, *FYRQVINNADE.*

71 TILLÆA. *TILLÉSÖRT, Gropört.*

1 T. *aqvatica* (Gropört) har liten rak ſtjelk, merendels tudelt: Bladen ſpetſiga: Bl.kron. 4klufven. ⊙. V. *i gropar, dår vatn ſtått. Bl:r i Jul. År ganſka liten.*

72 POTAMOGETON, *NATE.*

1 P. *natans* (Abborre-Nate) har aflonga, på vatnet flytande blad. ♃.
V. *i ſjöar och åar* a. *Bl:r i Julii: Har nåſtan inga blad under vatnet, ſtjelken bar, trind.*
H:n. (k.1. g.1. f.o. h.o. f.1.) Abborrar och annan fiſk hålla ſig under deſs lugn. K:ls *Blåcken* Smol. *Abborgrås* Helſingl. *Narf* Ö.Göthl. *Gåddnate* Upland.
A) — med blad under vatnet ſmala, jåmnbreda, vågige. *År medium emellan* P. natans *och följande.*

2 — *fluitans* (Flyt-N.) med lanſetlika, ſpetſiga blad på vatnet flytande, de under vatnet jåmnbreda, ganſka långa (gråslika,) ſtjelken trind. ♃. V. *i Lappſka ſjöar. Bl:r i Jul. Aug. Har långre ſtjelk och blad ån* P. natans, *långa bladſkaft; men korta bl.ſkaft. R. Fl. G.*

3 — *heterophyllum* (Lapp-N.) med aflonge blad på vatnet, och lanſetlike nåſtan jåmnbreda och vågiga under vatnet: Stjelken hopkramad (*compresſus*) ♃. V. *i Norrlands tråſk och ſjöar. Bl:r i Jul. varierar mycket: Har mindre bl.ſkårm och ſmalare ſtjelk ån* P. natans,

tydeligt utſtående bl.foder, varierar åfven med nåſtan trind ſtjelk. Monne en artſöråndring af P. gramineum L. Fl. Sv.?

4 — *perfoliatum* (Åhl-Nate) Bladen hjertlika, omfattande ſtjelken. ♃.
V. *i vatn Bl:r i Jun. Jul. År på ſtjelken, utan bladſkårm, men i toppen med korta trubbiga: Blad åggrunda, trubbiga, helbråddade, omge tått ſtjelken ſkiftevisa. Varierar med aflonga något ſpetſiga blad.* H:n. *Åhl håller ſig ofta i dennes lugn.*

5 — *lucens* (Ström-N.) har ſtora lanſetlika blad, flutande ſig i korta bladſkaft ♃.
V. *i ſtörre ſtrömdrag, Bl:r i Jul. år ſtörſt i ſlågtet.*

6 — *crispum* (Krus-N.) Deſs blad åro lanſetlika, kruſige och i kanten ſågade. ♃.
V. *i vatn. Bl:r i Junii: Har både ſkiftevis och motſittande blad. Varierar med purpurröda bl:r, de nedre bladen lanſetlike, de öfre aflonga, i kanten vågige.*

7 — *gramineum* (Grås-N.) Bladen jåmnbreda, något lanſetlike, bredare ån bladſkårmen, ſkiftevisa utan bladſkaft. ♃.
V. *i dammar. Bl:r i Julii: Har tjocka bl.ſkaft. De öfverſte bladen bredare, flytande. Stjelken mycket ſmal, hit och dit böjd* (flexuoſus.)

8 — *compresſum* (Padd-N.) Bladen ſmala, jåmnbreda, något trubbige: ſtjelken hopkramad. ♃.
V. *i vatn-gropar* r. *Bl:r i Julii, liknar* P. puſillum.

9 — *pectinatum* (Hår-N.) Bladen ſmala, hårlike, ſitta på 2:ne ſidor *(diſticha)* och i lika afſtånd från hvarandra. ♃.
V. *i vatn. Bl:r i Jul. Aug. Har blad ſom Hårörten.*

10 *marinum* (Hafs-N.) Bladen ſmala, hårlike: ſitta ſkiftevis och åtſkilda, omgifvande ſtjelken nedtil likſom med en ſlida *(vagina.)* ♃.

V.

V. *i hafvet. Har blad ʃom* P. pectinatum, *men mer åtʃkilda, och ganʃka lång bl.ʃtångel.*

11 — *puʃillum* (Liʃle-Nate) Bladen ʃmala, jämnbreda: ʃitta både ʃkiftevis och emot hvarandra, utʃtående: Stjelken trind. ♃.
V. *i vatn Bl:r i Julii. Är mindre än* P. compresʃum, *hvilken den liknar.*

73 MYRIOPHYLLUM. *TUSENBLAD, Hårört.*

1 M. *ʃpicatum* (Ax-Tuʃenblad) Bl:rne ʃitta i ax, åtʃkilda (interrupte ʃpicati.) ♃.
V. *i ʃtrömar och ʃjöar: Bl:r i Julii. Bl:rne äro ʃambyggare, ♂ öfver, ♀-bl:r under bara på ʃamma ax: Ståndarne måʃt 4, Bladen 3, 4 emot hvarandra ʃittande omkring ʃtjelken, ʃom är grenig: Småbladen parbladige, hårʃmala.* H:n. o.
A) — tenellum med ʃmal grenig ʃtjelk och ganʃka fina blad. r.

2 — *verticillatum* (Ring-T.) Bl:rne 2könade ʃitta i krans omkring axet ʃom är bladfullt. ♃.
V. *i vatn* r. *Bl:r i Julii: Har 4, 5 blad (med bl:r i bladvecket) i ring omkring ʃtjelken, 8 ʃtåndare: Stjelken merendels enkel: De nederʃte bladen hårlika, långa mångdelta, de öfverʃte (vid bl:rne) korta, parbladige.*

74 RUPPIA, *RUPPIIÖRT.*

1 R. *maritima* (Ruppiiört) ♃.
V. *i Hafvet. Liknar* Potamogeton pectinatum. *Bl:rna ʃitta enʃamma på ʃkaft. Bl:r i Julii, Auguʃti.*

5 *Ord. POLYGYNIA, MÅNGQVINNAD.*

75 EMPETRUM, *KRÅKRIS.*

1 E. *nigrum* (Kråkris) har kulliggande ʃtam. Tr.ʃt.
V. *på mager jordmon, Bl:r i Apr. Maji. Är en låg buʃke med barrlika blad.*
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.o. b.1.) *Bären* ätne göra hufvudvärk. Med alun fårga de Purpurrödt.

5. CLASSEN.

PENTANDRIA, FEMMÅNNINGAR.

Blommorne i denna Clafs ha 5 ftåndare, hvars knappar åro ej hopvåxte fåfom i *Syngenefia*, utan frie: *Våxterne* åro af åtfkilligt utfeende och befkaffenhet: åro ganfka talrike. En del ha mycken likhet fins emellan och utgöra hela naturliga ordningar, andre åter föras hit blott efter ftåndarnes antal. Af *Natur. ordn.* mårkas i fynnerhet: Asperifoliæ, fom ha hvasfa eller ftråfhårige *blad*, enbladig *bl.krona* och 4 bara *frön* innom *Bl.fodret:* ha merendels röda och flemaktige *rötter:* Desfe åro alla invårtes ftoppande och utvårtes fårlåkande. Luridæ, fom åfven åga enbladig bl.krona, merendels mörkaktig fårg och vidrig lukt: Defs *frön* åro tåckta innom få kallade *fröhus* eller hölfor. Desfe åro merendels giftiga och nerffôfvande: göra folk fiolliga. En del utvårtes brukte åro vårklindrande och fördelande, m. m. Oleraceæ, utan bl.krona, endaft med bl.foder och fmå hopgyttrade bl:r. &c. Åro milda och af födande egenfkap.

Umbellatæ, eller de fom ha dubbel *blomflock* kunde utgöra egen *naturlig örtclafs;* men man bibehåller dem efter den antagna Syftematifka indelningen hår, i-fynnerhet derföre at de lått examineras til fin ordo: *Digynia.* Desfe åro, om de våxa på torra ftållen, kryddaktige, vårmande, uplöfande, våderdelande och drifvande: fådane åro *Kumin*, *Koriander*, *Fenkol* &c. men på våta ftållen, altid farliga eller giftiga. *Apium* år få fkarp, våxande i vatn, at den gör convulfioner, men planterad på torra orter år blid och åtelig. Alla ha fin måfta. kraft i frön och rötterna. Våxterna i denna Clafs indelas i

1 Ord. MONOGYNIA, *ENQVINNADE.*

* *Med enbladig bl.krona och 4 bara frön.* Afperifoliæ *(ftråfbladige.) Ha*

a) *Pipöpningen fri* (fauce nuda.)

76 Echium, *Bl.kron.* klåcklik, med olikformige flikar.

77 Pul-

77 PULMONARIA, *Bl.kronan* trattlik, *Bl.fodret* 5kantigt (*prismatiskt.*)
78 LITHOSPERMUM, *Bl.kron.* trattlik, *Bl.fodr.* 5delt.

b) *Pipöpningen tilsluten med 5 sporrelika taggar.*

79 LYCOPSIS, *Bl.kronan* trattlik, med krökt *pip.*
80 ASPERUGO, *Bl.kron.* trattlik: *Bl.fodr.* hopkrammadt.
Anm. *Bl.fodret gör tjenst för fröhus at innesluta frön.*
81 CYNOGLOSSUM, *Bl.kronan* trattlik: *Frön* platta nedtryckta; endast med inre kanten fästade vid stiftet.
82 ANCHUSA. *Bl.kronan* trattlik: *Pipen* kantig (prismatisk.) *Frön* kupige, vid fästet inskurne.
83 SYMPHYTUM, *Bl.kronan* med piklikt, upblåst *bråm: Pipen* tilsluten med syllika taggar.
84 MYOSOTIS, *Bl.kron.* nästan platt (skånkfatlik.) *Bråmet* 5flikigt; *Flikarne* merendels med urnupen spets.
85 BORAGO, *Bl.kron.* platt, nästan utan pip (rotata) i botn med strållika tänder.

** HA *enbladig blomkrona och tåkta frön:*

a) *med blomflock och svepe.* Involucratæ.

86 PRIMULA, *Bl.pipen* trind, med bar öpning: *Fröhus* af 1 rum.
Anm. *Fröhus öpnande sig i spetsen med 10 tänder.*
87 ANDROSACE, *Pipen* rund, med glandler i öpningen. *Fröhus.* klotrundt af 1 rum, 5klufven spets.

b) *med platt bl.krona, nästan utan pip.* Rotaceæ.

88 ANAGALLIS *Bl.kronan* platt, 4, 5flikig, *Fröhusen* tvärtöfver öpnande sig (*circumscissæ.*)
CENTUNCULUS, *Bl.fodret* och *Bl.kronan* mäst 4flikig. *Fröhusen* som förra, hvarmed den förenas.
89 LYSIMACHIA, *Bl.kronan* platt, *Fröhuset* klotrundt, 10skaligt.

c) *med nedåt böjde ståndare: merendels våmjaktig, lukt, något misstänkt utseende.* LURIDÆ.

90 VERBASCUM, *Bl.kron.* platt, med något olikastora flikar. *Stift.* hårigt (*lanuginos.*) *Fröh.* af 2 rum, 2 skal.
91 HYOSCYAMUS, *Bl.kron.* trattlik, trubbig. *Märket* klotrundt. *Fröhus.* af 2 rum, med lock (*operculata.*)

92 NI-

92 NICOTIANA, *Bl.kronan* trattlik, med fålligt bråm: *Fröhus* af 2 rum, 2 ſkal.
93 DATURA, *Bl.kron.* trattlik, fållig. *Bl.fodret* pipigt, kantigt. *Fröhuſ.* med 4 ſkal. *Bl.fodr. affaller ſnart.*
d) *med åtſkillig blomning och utſeende, måſt klåcklike.*
94 MENYANTHES, *Bl.kronan* luden: *Stift.* 2klufvit.
95 HOTTONIA, *Bl.kronan* ſkånkfatlik (*hypocraterifor- mis.*) *Ståndarne* fåſta på pipen. *Fröhöſet* af 1 rum.
96 DIAPENSIA, *Bl.kronan* ſkånkfatlik; *Bl.fodret* 8delt (dubbelt). *Ståndar.* fåſta på *bl.pipen Fröh.* af 3 rum.
97 AZALEA, *Bl.kron.* klåcklik. *Ståndarne* på *bl.fåſtet. Fröhuſet* af 5 rum.
98 POLEMONIUM, *Bl.kron.* nåſtan 5delt, deſs botn betåkt med fjåll, hvarpå ſtåndarne åro fåſta: *Mårket* 3klufvit. *Fröhuſet* af 3 rum.
99 CONVOLVULUS, *Bl.kronan* klåcklik, med fålligt bråm; *Mårket* 2kufvit. *Fröhuſ.* af 2 rum, 4 frön.
100 SOLANUM, *Bl.kron.* platt, *knapparne* nåſtan hopvåxte, 2:ne hål i ſpetſen. *Bårfrukt* med 2 rum.
CAMPANULA Se nåſtföljande afdelning.
GENTIANA *centaur.* Se 2gynia.

*** HA *enbladig bl.krona, öfver Frukten* (Fl. ſuperi.)

Anm. *Alla föregående ha frukten innom bl:an* (*eller bl:r nerom frukt-åmnet*, inferi.
a) *med tvåkönade blommor* (hermaphroditæ.)

101 CAMPANULA, *Bl.kronans* botn tåckt med fjåll, ſom upkomma af ſtåndarnes ſtrångar: *Mårket* 3klufvit *Fröhuſ.* öpnande ſig i hål på ſidan.
102 SAMOLUS, *Bl.kron.* ſkånkfatlik: *Ståndarne* omgifne med fjåll: *Mårket* klotrundt, *Fröhuſ.* af 1 rum.
103 LONICERA, *Bl.kron.* med olika ſtora flikar, *Mårket* klotrundt: *Bår* med 2 rum, många frön.
104 LOBELIA, *Bl.kron.* med olika flikar: *Bl.fodret* 5-klufvit, *Stånd.* med hopvåxte knappar: *Fröh.* af 2 rum.
105 IASIONE, *Bl.kron.* med likformiga flikar, hopvåxte knappar: *Fröhuſ.* af 2 rum.
Har gemenſamt bl.foder ſom i Syngeneſien.

Anm.

Anm. *Desse 2 föreg. samt Solanum och Viola utgöra gränsen emellan Syngenes. och Pentandri-Classerna.*

**** Ha *blommor med flerbladig bl.krona: mäst fembladig.*

106 Rhamnus, *Bl.fodret* pipigt, med en liten *bl.krona* af 5 fjäll, som luta ihop omkring ståndarne: *Bårfrukten* rund, af 3 rum.

107 Evonymus, *Bl.fodr.* utstående 4, 5klufvit: *Frukten* 4kantig med 4, 5 rum, 5 skal.

108 Ribes, *Kronblad* och *ståndarne* fästa på *bl.fodret*, *Stift.* 2klufvit: *Frukt* under blomman, med många frön.

109 Berberis, *Bl.fodr.* och *bl.kron.* 6bladige, med 2:ne glandler vid bl.fästet. *Stånd.* mäst 6. *Stift.* o.

110 Hedera, *Kronblad* aflonga: *Frukt. bår,* med 5 frön omgifne af blomfodret.

111 Vitis, *Kronblad* sammanhångande, vid spetsarne likson torra. *Frukt. bår,* med 5 frön.

112 Parnassia, *Bl.fodr.* och *Bl.kron.* 5bladige: *Honungshusen* 5, hjertlike, med hår i kanten, som ha knappar. *Fröhuset* af 4 skal.

113 Viola, *Bl.fodret* 5delt, *Bl.kron.* 5bladig, olikformig, baktil med honungshus likson en sporre: *Fröhus* af 1 rum, 3 skal.

114 Impatiens, *Bl.fodret* 2delt, ganska litet: *Bl.kron.* 5bladig, olikformig: *Fröhuset* med 5 skal.
Anm. *Denne och föregående ha ståndarne måst hopväxte som i Syngenesien.*
Thesium *alpinum* se nedanföre.
Geranium *Cicutarium* se *Decandria, 1gyn.*

***** Ha *ofullkomlige blommor (med endast bl.foder eller bl.krona)* incompleti.

115 Glaux, *Bl.kronan* enbladig, klåcklik, *Fröhus* af 1 rum, 5 frön.

116 Thesium, *Ståndarne* fästa på *bl.kronan, fröet 1,* under blomman.
Ribes — — Rhamnus se *föregående.* ****

Po-

Polygonum *amphibium* }
— — — — *perſicaria* } Se *Decandria, 3gynia.*

2 *Ord.* DIGYNIA, *TVÅQVINNADE.*

* Ha *både blomkrona och blomfoder* (Fl. completi.)

117 Asclepias, *Kronbladen* 5, ſnedt vridne: *Honungshuſ.* 5, likſom ſmå öron, med hornlika utſkott, *Frön* innom 2 *frukthölſor.*

118 Gentiana, *Bl.kronan* enbladig, pipig: *Fröhus* af 1 rum, 2 ſkal.

Ribes ſe föregående *1gynia.* ****

Cuscuta *Europæa* ſe *Tetrandria, 2gynia.*

Montia *fontana* ſe *Tetrandria, 3gynia.*

** *Åro utan bl.krona endaſt med bl.foder* (Fl. incompleti.

a) Oleraceæ, Molle-arter. *Ha ſmå hopgyttrade blommor med ett frö (inuom fröhus, ſamt ſlåta och något ſaftfulla blad.*

119 Blitum, *Bl.fodret* 3klufvit, utväxande med fröet til ſaftfullt bår. *Stånd.* 1.

120 Beta, *Bl.fodret* 5delt: *frön* njurlike, innom *bl.fodrets* masſa.

121 Salsola, *Bl.fodr.* 5delt: *Frön* vridne (ſnäckelike.)

122 Chenopodium, *Bl.fodr.* 5delt, kantigt: *Frön* cirkelrunde (likna en hopkrammad årt.)
Bl:rne 2könade och bl.fodrets blad urhålkade (*concava.*)

123 Atriplex, *Bl.fodret* 5delt: *Frön* hopkrammade. Anm. *Har ſärſkilte ♀bl:r (utan ſtånd.) med 2delt bl. foder: ♂bl:r åfven ſärſkilte* (polygami.) *För öfrigt ſå lika med föregående ſlägte, at den knappaſt kan ſkiljas derifrån.*

124 Herniaria, *Bl.fodret* 5delt, *frö* 1, *Stånd.* 10. 5 St. utan frömjöl.

125 Amaranthus, ♂ och ♀ ſårſkilt (ſambyggare) *Bl. fodr.* 3, 5delt *Stånd.* 3, 5.

126 Spinacia, ♂ och ♀ ſårſkilta (tvåbyggare) *Bl.fodr.* 4, 5delt

4, 5delt. *Stiften* 4: *Frön* innom det tilhårdnade bl.fodret: ♂:s *bl.foder* år måst 4klufvit.

b) SCABRIDÆ, *med stråfva blad.*

127 ULMUS, *Bl.fodr.* enbladigt, 5klufvit: *Bårfrukten* saftlös, hopkramad, hinaktig.

128 XANTHIUM, ♂ och ♀ sambyggare, ♂ med enbladig trattlik och 5klufven *bl.krona*, ♀:s *bl.foder* 2delt, 2-blommigt, utan kronblad, med taggig *stenfrukt.*

129 CANNABIS, ♂ och ♀ sårskilta (tvåbygg.) ♂-*bl.fodr.* 5delt, ♀-*bl.fodr.* enbladigt (på ena sidan öppet.) *Frön* af 2 skal.

130 HUMULUS, ♂ och ♀ tvåbyggare, ♂-*bl.fodr.* 5delt ♀:s enbladigt: *Frön* innom det bladfulla, köttlika blomfodret.

*** SUBUMBELLATÆ, *med 5bladig bl.krona och bara frön, 2 under hvar blomma, och enkla parasoller.*

131 ERYNGIUM, blommorne sitta tått tilsammans, på ett fjålligt, koniskt *bl.fåste.*

132 HYDROCOTYLE, *Bl.fodr.* (svepe) 4bladigt: *Kronbladen* helbråddade: *Frön* hopkrammade, halfrunda.

133 SANICULA, *Bl.flocken* med blommor tått tilsammans, måst klotrund, midt uti åro gallblomster. *Frukten* skarp (scaber.)

**** UMBELLATÆ, *UMBELLATER.*

Ha 5 kronblad, 2 bara frön under hvar blomma och dubbla blomflockar eller parasoller.

I:o Med svepen vid bågge blomflockarne. Desse åro:

a) *Med gallblomster eller en del blomster affallande utan frukt* (abortivi.)

134 HERACLEUM, *Bl.flocken* med större blomster utomkring (strålbl:r.) *Kronbladen* hjertlike, inböjde, *svepet* snart bortfallande: *Frön* ovala, hopkrammade, i kanten hinnaktige.

Anm. *Har stundom alla blomstren likstora.*

135 LASERPITIUM, Alla *blomstren* likstora: *Kronblad.* hjertformige; *frön* ovala med 8 hinnaktiga kanter.

136 DAUCUS, *Strålblomstren* ofruktsamme: *Svepen* pinntaggade: *Frön* med stråfva hår.

137 OENANTHE, *Strålblomstren* ofruktsamme, *svepet* enkelt: *Frön* med bihang af bl.fodret och pistiller, utan skaft.

b) *Med alla blomstren fruktsamma* (fertiles.)

138 BUPLEVRUM, har stora 5bladige *svepen* vid de mindre *bl.flockarne: Kronbladen* invikne. *Frön* nästan runda, hopkrammade, strimige.

Anm. *Svepena merendels lika kronbladen.*

139 LIGUSTICUM, *Svepen* hinnaktige: *blomstren* lika stora. *Kronblad.* invikne: *Frön* aflonge, med 5 fåror.

140 CAUCALIS, *Svepen* hela lansetlika, *Bl.flock.* med strålblomster: *Frön* aflonge, med hvassa hår, nästan taggige.

141 CONIUM, *Svepen* 3bladiga sittande åt en sida, *kronbladen* hjertlike: *Frön* måst klotrunde, 5strimige, på bägge sidor krusade.

142 ATAMANTHA, *Kronbladen* hjertlika, *Frön* aflonga, strimiga, mjukhåriga.

143 SIUM, *Svepen* mångbladige, *kronblad.* hjertlika. *Frön* äggrunda, strimiga, glatta. *Stiften* nedböjda.

144 SISON, *Svepen* merendels 4blad. *Bl.flocken* med få blomster, *kronblad.* platta: *Frön* ovala, strimiga.

145 SELINUM, *Svepen* tilbakaböjda, *kronblad.* hjertlika, likstora: *Frön* aflonga, hopkrammade, råflade.

146 ANGELICA, De små bl.flockarne klotrunda, *kronblad.* platta, likstora: *Frön* kantiga, *stiften* tilbakaböjde.

II:o UMBELLATER med svepen allenast vid de mindre blomflockarne.

Anm. De allmänna äro utan svepen.

a) *Ha gallblomster.*

147 CORIANDRUM, *Bl.flocken* har utomkring längre *Kronblad* (strålige), *Kronbladen* midt uti hjertformige: *Frön* nästan klotrunda, *svepen* på en sida sittande (dimidiata.)

148 ÆTHU-

148 Æthusa, *Blomftren* ftrålige. *Svepena* 3bladige, fitta på en fida. nedböjde: *Frön* ftrimiga.
Skiljes fvårligen från föregående. Fröna äro här djupt ftrimiga.

149 Scandix, *Bl.flocken* med ftrålblomfter: *Frön* aflonga, fpetfiga.
Anm. *På en del äro frön råflade, på andra nästan flåta. 3bl:r fitta merendels midt i bl.flocken, de 2könade utomkring. Den följande har ock flåta frön, men ej få fpetfiga, defs Stift merendels tilbakaböjde* (reflexi.)

150 Chærophyllum, Alla *Blomftren* likftora. *Svepen* 5blad. nedböjda, *Kronblad.* invikne, hjertlike: *Frön* aflonga, glatta, nästan fom föregående.

b) *Ha alla blomftren fruktfamma.*

151 Phellandrium, *Blomftren* midt i flocken något mindre: *Frön* ovala, ftrimmiga, glatta, med *bihang* af *bl.fodr.* och *piftill.* (coronata.)

152 Cicuta, *Blomftren* likftora: *Kronbladen* något platta: *Frön* nästan äggrunda, råflade.

153 Imperatoria, Alla *blomftren* likftora: *Bl.flocken* utbredd-platt (expanfo-plana.) *Svepen* med få blad: *Frön* något runda, hopkrammade, midtpå kupiga, kantade.

III:o Umbellater utan fvepen.

154 Pastinaca, *Kronblad.* invikna, hela. *Frön* platta.

155 Carum, *Kronblad.* hjertlika, inböjda: *Frön* aflonga, ftrimiga. *Har ibland 1bladigt fvepe och gallblomfter.*

156 Anethum, *Kronblad.* invikna, hela: *Frön* hopkrammade, ftrimiga. *Frön ha utftående kant.*

157 Apium, *Kronbladen* likftora, inböjde: *Frön* små, ovala, ftrimige. *Är ibland med 1bladigt fvepe.*

158 Ægopodium, *Kronbladen* hjertlika: *Frön* aflonga, ftrimmiga.

159 Pimpinella, *Kronblad.* hjertlika: *Märket* nästan klotrundt: *Frön* aflonga, *Bl.flocken* för blomningen lutande.

Heracleum, fe *förut Digynia. Umbellat. I.*

3 *Ord.* *TRIGYNIA, TREQVINNADE.*

160 Viburnum, *Bl.fodret* 5delt, *Bl.kronan* enbladig, med 5flikigt bräm, *Frukt-bår* med 1 frö.
161 Sambucus, *Bl.fodret* 5delt, *Bl.kronan* 1bladig, 5flikig. *Frukt. bår* med 3 frön.
162 Tamarix, *Bl.fodret* och *Bl.kronan* 5bladige. *Fröhuset* af 1 rum, 3 skal: *Frön* med fjun.
Alsine (*Stellaria.*) Se *Decandria 3gynia.*
Cerastium *semidecandrum.* Se *Decandr. 3gynia.*
Salsola *kali.* Se *Pentandria 2gynia.*

4 *Ord.* *TETRAGYNIA, FYRQVINNADE.*

Parnassia *palustris* se *Pentandria 1gynia.*
Spinacia *oleracea* se — — — *2gynia.*

5 *Ord.* *PENTAGYNIA, FEMQVINNADE.*

168 Linum, *Bl.fodr.* och *Bl.kron.* 5bladige, *Fröhus* af 5 skal, 10 rum, hvart rum med 1 frö.
164 Drosera, *Bl.fodr.* 5klufvit: *Bl.kron.* 5blad. *Fröhuset* af 1 rum, i spetsen 5delt.
165 Statice, *Bl.fodret* 1bladigt, saftlöst (*scariosus.*) *Blomkronan* 5bladig.
Anm. *Har utseende af* Adgregatæ *i 4 Classen.*
Spergula *pentandra.* Se *Decandria 3gynia.*

6 *Ord.* *POLYGYNIA, MÅNGQVINNADE.*

Sibbaldia, *procumbens.* Se *Icosandria, Polygynia.*
Ranunculus *hederaceus* }
— — — *hyperboreus* } Se *Polyandr. Polygynia.*
Myosurus *minimus* }

---

5 *Cl. PENTANDRIA*, *Femmånn.*

1 *Ord. MONOGYNIA*, *Enqvinnade.*

76 ECHIUM, *BLÅKUNTER.*

1 E. *vulgare* (Blåkunter) Stjelken rak, stråfhårig, något knölig, med blommor som sitta på sidan nästan i ax, stjelkbladen lansetlika. ♃.
V. *på åkrar* r. ✝. *Bl:r i Jun. Julii. Har blå bl:r, och blad som* Anchusa offic. K:ls *Klåkunter* Skåne.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. o.)

77 PULMONARIA, *LUNGÖRT.*

1 P. *officinalis* (Bred-Lungört) Rotbladen aflonga, hjertlika. ♃.
V. *i skogslundar* a. *Bl:r i Maji. Bl:rna äro, först de slå ut, röda, sedan blå. Bl.fodret lika långt med bl. pipen: Bladen aflonga, spetsiga, stråfva (af små hårknölar liksom skarpa.)*
H:n. (k. 1. g. 1. f. o. h. 1. s. o. b. 1.)
A) — med fläckiga blad.

2 — *angustifolia* (Smal-L.) Rotbladen lansettlika. ♃.
V. *i V.Göthl.* r. *Bl:r i Maji, Junii. Har bl:r som föregående, men smalare blad: lansetlika, nästan jämnbreda på stjelken: stjelken rak.*

3 — *maritima* (Hafs-L.) alla bladen åggrunda: stjelken kulliggande, grenig, med små bl:r och kårt bl.foder (som halfva bl.pipen.) ♃.
V. *på Hafstrand. i Bohus* r. *Bl:r i Junii. Har stor utbredd stjelk, Bladen isgrå.*

78 LITHOSPERMUM, *LÅTTA.*

1 L. *officinale* (Stenfrö-Låtta) har liten bl.krona (knapt större än bl.fodret). Frön släta (glänsande:) bladen lansettlika. ♃.

V. *på torra ſtällen* r. *Bl:r i Jun. Julii. Har gula bl:r, och hvita, glatta frön.*
H:n. (k.o. g.1. h.o1. b.o1.)

2 — *arvenſe* (Hor-Låtta) Bl.kronan liten: Frön knölige *(rugoſa)*. Bladen lanſettlika. ☉.
V. *på åkrar* a. *Bl:r i Maji, Jun. Har ſmå hvita bl:r; ſtåndarne ſitta måſt dolda innom bl.kronans pip. Bl.fodret hårigt: örtbladen ſkarpa, helbräddade, lanſettlika, något jämnbreda, ſtjelken rak.*
H:n (k.o1. g.1. f.1. h.o. b.o1.) *Roten br:s i Norrland til ſmink.* K:ls *Smink-rot.*

79 LYCOPSIS, *ÅKER-RAST.*

1 L. *arvenſis* (Åker-Raſt) Bladen lanſettlika, med ſtyfva hår, Bl.fodret under blomningen uprått. ☉.
V. *på åkrar bland ſåd. Bl:r i Jun. Jul. Har blå bl:r, lanſettlika blad i brädden ſmåtandade, ſtundom vågige. Hela våxten är betäckt med ſtyfva hår (hiſpida) likſom taggig.*
H:n. (k.1. g.1. f.11. h.1. ſ.1. b.o1.)

80 ASPERUGO, *ORMÖGON.*

1 A. *procumbens* (Ormögon) ſtjelken ſlak (kulliggande:) Frukten platt, hopkrammad. ☉.
V. *vid byar. Bl:r i Maji, Jun. Har ſmå blå bl:r, med röd ring omkring pip-öpningen. Bl.fodret utvidgar ſig med frukten och blir platt, liknar ſåſtan en gåsfot: bladen aflonga, måſt äggrunda.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. ſ.1.)

81 CYNOGLOSSUM, *HUNDTUNGA.*

1 C. *officinale* (Hundtunga) Stjelken rak, med breda lanſettlika blad, något hvitludna: Ståndarne kortare än bl.kronan. ♂.
V. *vid ſtäder och byar* a. *Bl:r i Jun. Jul. Bl:rna* å-

åro röda, sällan hvita, med klåcklikt bråm. Bladen vågiga, mjukhåriga, mjukare ån på följande, hvilken den liknar: Rotbladen på denna åro med bladskaft, stjelkbladen utan (sessilia.)
M:n *Örten* anses för kramp och verkstillande.
H:n. (k.o. g.o. f.o. h.o. s.o. b.II.) K:ls *Moncklöss* i Skåne.

82 ANCHUSA, *OXTUNGA.*

1 A. *officinalis* (Oxtunga) stjelken rak, med lansettlika, stråfhåriga blad: Blomaxet med bl:r åt en sida sittande. ♃.
V. *vid byar* a. *Bl:r i Junii, med blåaktige, i början purpurröda bl:r, stjelken hög, grenig, öfveralt stråfhårig; bladen utan skaft, långa lansetlika.*
H:n. (k.I. g.I. f.I. h.I. f.I. b.I.) Bladen nyttjas bland grönkål vårtid. Bl.saften, med alun kokad, ger grön målare-fårg.
A) — med hvita bl.kronor och vågige blad.

83 SYMPHYTUM, *VALLÖRT.*

1 S. *officinale* (Vallört) har breda lansettlika blad, som sitta skiftevis och nedlöpa på stjelken. ♃.
V. *i skugga vid byar. Bl:r i Jun. Julii, med hvita eller ljusröda bl:r. Har hög, rak stjelk.*
M:n. *Ap.* k:ls *Consolida major,* Roten ber. i Diarrhé blodspottning och sår i blåsan.
H:n. (k.I. g.o. f.oI. h.I. f.o. b.I.)

84 MYOSOTIS, *ÅLSKLING.*

1 M. *scorpioides* (Skön-Ålskling) Frön slåta, Bladen lansettlika, i åndarne något tjocka. ♃.
V. *på backar* a. *Bl:r i Jun. Aug. med små ganska vackra blå bl:r. Bl:rne åro, innan de slå ut, i axet ganska artigt hoprullade. Ståndarne sitta dolda innom pipen; varierar mycket: stårre och mindre.*
K:ls *Förgät mig ej* Upland. Ö.Göthl.

H:n. (k.o. g.o1. f.o. h.o. f.o.)
A) — *arvenfis* med tilflutit bl.foder, långre än bl.pipen. Bladen håriga, v. *på åkerrenar* a.
B) — *ruderalis* med utstående bl.foder, rak ftjelk. V. *på grusbackar.* Monne *Myof. collina* Hoffm. Fl. Germ?
C) — *fylvatica* med utstående fpetfigt bl.foder: Stjelken utbredd, flak, bladen lanfettlika. V. *i fkogar.*
D) — *paluftris* med utstående trubbigt bl.foder, lika långt med bl.kronan. Bladen nåftan flåta, tunglika (ligulata.) V. *i vatn. År ftörft af artföråndringarne, med lång, nåftan flak ftjelk.* Tros vara fkadlig för får. *Af desfa göra Nyare Örtkånn. fårfkilta fpecies.*

2 — *Lappula* (Grus-Ålfkling) Frön taggigt-håriga, (med hullingar:) Blad. lanfettlika och ftråf håriga. ⊙. V. *på ftadsgator. Bl:r i Julii: Har fmå blå bl:r, rak, grenig ftjelk.*
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.o. f.o.)

85 BORAGO, *STOFFERBLOMMA.*

1 B. *officinalis* (Stofferblomma) har utstående platt bl.foder: Bladen fitta fkiftevis. ⊙. ☨.
Bl:r i Jun. Julii: Har vackra blå bl:r, mycket ftråfhåriga blad.
M:n. Har kylande kraft.
H:n. (b.11.) br:s at utftoffera Sallat med. Örten torr fprakar på eld. — håller Saltpeter.

86 PRIMULA, *VIFVA.*

1 P. *veris* (Gul-Vifva) Bl.ftångeln bar, Bl.kronan trattlik: örtbladen fkrynkliga (ojåmna,) i bråd-den tandade. ♃.
V. *på ångar* a. *Bl:r i början af våren. Har gula bl:r, alla hångande: bladen upvåxa vid roten.*
M:n. *Ap.* Bl.kronan br:s at lågga på brånvin, och Roten på dricka at gifva det god fmak. Roten torde vara båttre i Medicin ån blommorne.

H:n,

H:n. (k.o. g.1. f.o1. h.o1. f.o. b.1.)
K:ls *Yxlågg* Ö.Göthl. *Gökblomma* Gothl. *J. Mariæ nycklar* V.Göthl. *Nyckel-blomster* Medelpad. &c.
A) — *elatior* med platt bl.bråm r. ✝. *Är ofta dubbel och rödaktig, med upråtta bl:r midt i bl.flocken.*
B) — *acaulis* med ganska kort stångel och stora bl:r r.n. *Har enskilta bl.skaft från roten gående. Monne var.?*

2 — *farinosa* (Blå-Vifva) Bl.stångeln bar, med jämn bl.flock och platta bl.kronor. Bladen slåta, lansettlika, i brådden smånaggade. ♃.
V. *på magra ångar. Bl:r i Maji, Jun. Har vackra blå eller violetta bl:r. Dess bl.skaft och örtblad äro under liksom med mjöl hvitpudrade.*
K:ls *Majer, Maj-blomster* Ö.Göthl. *Lerke*-eller *Svalblomster* Upl. *Melblomster* Skåne.
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.11.)

3 — *Auricula* (Aurikel-V.) har glatta blad, i brådden sågade. ♃. ✝.
Bl:r i Jun. med ganska prydliga bl:r ✝. *Varierar med nästan helbråddade blad.*

87 ANDROSACE, *HILSKO.*

1 A. *septentrionalis* (Hilsko) har glatta, lansettlika blad, i brådden tandade: Bl.fodret kantigt, mindre än bl.kronan. ☽.
V. *på backar. Bl:r i Maji, Jun. Har små, hvita bl.kronor: bladen sitta tått tilhopa vid roten, och ur en och samma rot upskjuta flere olika stora bl.stånglar.*
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.11. f.o.)
A) — utan bl.stångel (acaulis) v. *på murar och stenbackar: Har bl.flocken sittande vid sjelfva roten.*

88 ANAGALLIS. *ARFVE, Röd-Arfve.*

1 A. *arvensis* (Röd-Arfve) har nedliggande stjelk, långrunda, spetsiga blad, under svartprickiga. ☉.

V. *på åkrar* r.s. *Har hela, saftige blad och hängande frukt, röda bl:r. Bl:r i Junii, Julii. Liknar Stellaria Alsine* (Våtnarf.)
M:n. Brukas mot rasande hundars bett. *Oec. Diff.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. o. h. 01. b. 01.)

CENTUNCULUS. *CENTUNKEL.*

2 C. *minimus* (Centunkel-Arfve) har rak stjelk, åggrunda, spetsiga blad: Bl.kronan med 4delt bråm: ståndarne 4, 5. ⊙.
V. *på sandåkrar* r. *Bl:r i Julii: är bland de minsta af Sv. våxter. Liknar* Glaux maritima, *men är mycket mindre, har något klåcklik bl.krona: Bl:rne sitta i bladvecket utan skaft.*
K:ls *Anagallis Centunculus* Afz. *obs.* Oed. Fl. D. 177.

89 LYSIMACHIA. *LYSING, Gullspira.*

1 L. *vulgaris* (Busk-Lysing) stjelken rak, med blomruska: Kronbladen åggrunda. ♃.
V. *på kärrängar bland buskar* a. *Bl:r i Jul. Aug. Har gul blomruska i toppen af stjelken, bladen lansetlika, 2:ne (ibland 3 à 4) emot hvarandra sittande.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. o. h. o. s. o. b. 01.) — färgar ylle gult.

2 — *thyrsiflora* (Vatn-L.) stjelken rak, med enkla, något hångande bl.klasor: Kronbladen smala, jämnbreda. ♃.
V. *i vatn. Bl:r i Junii, Jul. Har åggrunda gula bl.klasor, som sitta på sidan af stjelken: ganska små bl:r: bladen både i toppen och på sidan, lansettlika, något smalare än på föregående.*
H:n. (k. 01. g. 1. f. 01. h. 01. s. o. b. 01.)

3 — *numularia* (Rund-L.) stjelken krypande. Blommorne ensamma (ej i klasor:) bladen runda, något hjertlika. ♃.
V. *på ängar* r. *Bl:r i Julii: Har nedliggande fyrkantig stjelk, tämeligen stora gula blommor.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. o. h. 1.)

90 VER-

90 VERBASCUM, *KONGS-LJUS.*

1 V. *Thapsus* (Gult-Kongsljus) Stjelken rak, utan grenar: Bladen på båda sidor hvit-ludna, nedlöpande på stjelken. ♂.
V. *i stenrösjor a. Bl:r i Julii: Har hög hvitluden stjelk, med gula bl:r. Bl:rna sitta i ax.*
M:n. *Ap.* Blad. Blommor. *Bladen* br:s utv. på sår; *Blommorne* som Thé at lindra hosta: eller kokas deraf decoct med något stärkelse, som br:s mot långvarig Diarrhé.
D:s 2 qvint. til ett halft qvarter vatn om dagen.
H:n. (k.o. g.o. f.o?. h.o. f.o. b.1.) *Örten* är söfvande. *Ört* eller *Frön* stötte och med mjölk gjorde til små degklimpar, kastade i sjön, bringa fiskar i dvala at de vända up buken och kunna tagas med händerna.

2 — *nigrum* (Brunt-K.) Dess blad äro aflonga, hjertlika, sitta på bladskaft. ♃.
V. *vid byar. Bl:r i Julii, liknar föregående; men har ej så ludden stjelk. Dess blad äro på öfre sidan nästan bara, under hvitluddna: Bl:rna inuti brunaktige.*
H:n. (k.o. g.o. f.o. h.1. f.1. b.11.) K:ls *Kattrumpa* Skåne.

3 — *Lychnitis* (Hvit-K.) Bladen aflonga, nästan viggelika: blomvippan med korta grenar, rak. ☉.
V. *på åkrar* r.s. *Bl:r i Jul. Aug. Har hvita bl:r, med tätt-greniga bl.skaft: dess öfversta blad äro lansettlika, utan bladskaft. I öfrigt likna blad och stjelk föregående.*
H:n. (k.o. f.o1. h.o. b.1.)

91 HYOSCYAMUS, *BOLMÖRT.*

1 H. *niger* (Bolmört) Bladen groft-tandade (flikige,) utan skaft, omfattande stjelken: Blommorne äfven utan skaft. ♂.
V. *vid byar. Bl:r i Jun. Jul. Dess bl:r äro gulaktige, svartstrimige och i botn mörkbruna: Dess rötter likna Palsternackors, hvilket bör noga iakttagas,*

gas, at de icke i deras ftälle upgräfvas och ätas, de äro ofta giftiga, dödande.
M:n. *Ap.* Bladen. Frön. äro nerfdöfvande. Kunna varfamt nyttjas mot convulfioner och *Manie.* D:s Af defs extract tagas i piller från 1 gran til högft 5, 2 gånger om dagen. Börjas med minfta dofis, fom fedan kan ökas dageligen grantals. *Maniaci* tola ofta något mer. H:n. o.

92 NICOTIANA, *TOBAK.*

1 N. *Tabacum* (Tobak) har breda-lanfettlike blad: Bl.kronan med fpetfige flikar. ☉. ✝. *Är allm. kånd.*
M:n. *Ap.* Bladen. ber. fom kråkmedel, i början af rödfot: och *decocten* (applicerad fom lavement) tjenar dem, fom bortdånat af kolos. Tabaks rökning fåges gagna feta och dem fom ha flusfer, tandvärk och förftoppning; men fkada dem, fom äro magra och ha fvagt minne.
H:n. — är i allmänhet fkadelig: En giftig ört, fom genom förvänd vana blifvit för fomlige en vällust.

93 DATURA, *SPIK-KLUBBA.*

1 D. *Stramonium* (Spik-Klubba) har breda aflonga, i brädden tandade blad: Fröhus äggrunda, taggige och uprättftående. ☉.
V. *på gator. Strängnås &c.* a. *Bl:r i Aug. Har hvita ftora bl:r: Bladen med 7, 8 tagglika tänder, glatta; är ganfka giftig.*
M:n. *Ap.* Bladen. Extract deraf i liten fats botar ofta fallandefot, och hjelper dem fom mift förftåndet. D:s famma fom vid *Hyofcyamus.* Färfka örten ftött tjenar at lägga på blinda gyllenådren.

94 MENYANTHES, *VATN-KLÖFVER.*

1 M. *trifoliata* (Vatn-Klöfver) örtblad. 3bladige. ♃.
V. *i kärr* a. *Bl:r i Maji: Har fpirlik bl.ftängel, rödhvita, häriga bl.kronor.* K:ls *Vatnväpling* Ö.Göthl.
Munk-

Munk-kål Södermanl. *Getkål, Blåcken* Smol. *Måsʃ* Upl. *Klofving* Medelpad. *Getklöfver* Jämtl. *Torʃk-blad* Ångermanl. *Miʃsne* V.Botn. *Korsblåcker* Dahl. *Båckeblad* Skåne. *Kråkfot* V.Göthl. m. m.
M:n. *Ap.* k:ls *Trifol. aqvaticum.* Bladen berömmas ʃom magʃtärkande, och lära nåʃt Kinabarken til medicament förtjena bäʃta loford at ʃtärka en ʃvag maga. Brukas mot ʃkörbjugg, vatnʃot, gikt, frosʃor, maʃkar och flera kråmpor, dels ʃom thé eller decoct, dels utpråsʃad ʃaft, eller bladen pulfveriʃerade och tagne ibland andra krydder. Mot reformar, ʃkabb, och rötʃår br:s decoct at tvätta med, åfven mot ohyra i hufvudet, ʃamt at göra inʃprutningar dermed i fiʃtlar. Mot maʃkar bör hälʃt pulfver deraf tagas i ʃtarkt thé af bladen. Åfven kan nyttjas deʃs utpråsʃade ʃaft. Iakttages, at hafvande qvinnor, eller de ʃom ha hectiʃk eller ʃvår bröʃtfeber och blodʃpottningar ej nyttja denna, ty hos dem kan den vara förmycket retande.
H:n. (k.o. g.11. f.o1. h.1. ʃ.o. b.11.) Torr ratas den af häʃtar. För får och andra kreatur ʃom ha tvinʃot, är den ganʃka hälʃoʃam.
Bladen eller deras decoct br:s på dricka i ʃtället för Humla, och fås deraf ett beʃkt ʃmakande, hälʃoʃamt dricka likaʃom den Engelʃka Portern. Dertil kokas bladen och af decocten hålles på drickat (då man vanligen lägger på humlan,) ʃå mycket, alt ʃom man vill hafva det beʃkt: litet humla kan ock tilʃättas. Uptäckandet häraf ʃe min berättelʃe H. J. 1790. Ölet bör ej vara förʃtarkt, ʃådant ʃom Stockholms ʃå kallade Weʃtmans öl, det blifver därigenom förmycket rusgifvande. Af roten beredes i Norrland nödbröd, under miʃsvåxt.

95 HOTTONIA. *HOTTONIA, Höter.*

1 H. *paluʃtris* (Hottonia) Bl.ʃtångeln mångblommig: Bl:rna ʃitta i krans, omkring ʃtångeln. ♃.
V. *i vatn* a. *Bl:r i Jun. Jul. Har hvit bl.ʃpira och hårlike blad, ʃom äro altid under vatnet.*
H:n. (k.1. g.1. h.o1. ʃ.o. b.1.)

96 DIA-

96 DIAPENSIA, *POLÖRT.*

1 D. *lapponica* (Polört) har grenig stjelk och bl:r med skaft: Bladen med nedböjde kanter. ♃.
V. *på Lappska fjällen. Bl:r i Julii, med hvita bl:r. Har en blomma på hvart bl.skaft. Tofvar sig, med låg, mycket bladfull stjelk.*

97 AZALEA, *KREPLING.*

1 A. *lapponica* (Purpur-Krepling) har åggrunda prickige blad. Tr:st.
V. *i Lappska fjällen. Är en vacker buske, med purpurröda bl:r, Bl:r i Julii.*

2 — *procumbens* (Jord-K.) stammen nedliggande med utbredda grenar: bladen små aflonga, glatta.
V. *som den förra.* Tr:st. r.n. *Har ljusröda bl:r och nästan krypande stamm.*

98 POLEMONIUM, *KOSJUS.*

1 P. *cæruleum* (Kosjus) har rak stjelk, bladen parbladige: Bl.pipen ganska kort. ♃. r. †.
V. *i V.botn, vid Kengis &c. Bl:r i Jul. Har blå bl:r och lansetlike små-blad, pinnbladigt sittande.*
H:n. (k. II. g. I. f. II. h. II. b. I.)
A) — med hvita blommor. V. *i Trägårdar.*

99 CONVOLVULUS, *BINDA.*

1 C. *arvensis* (Åker-Binda) örtbladen pil-lika, bl. skaften merendels enblommiga. ♃.
V. *i åkrar* a. *Bl:r i Jun. Jul. Varierar med röda och hvita, kläcklika bl:r: bladen aflonga, vid basen hjertlika och uddiga, liksom pil-lika. Stjelken slingrande, flåter sig omkring andra växter.*
K:ls *Snarbindel Sv. Lagen.* Bygg, B. VIII. 4. *Drabinda* Skåne. *Åkerbinda* Ö.Göthl.
H:n. (k. II. g. I. f. I. h. II. b. II.)

2 — *Sepium* (Skogs-Binda) Bladen hjertlika, blomſkaften 4kantige, med en blomma. ♃. r. ☨.
V. *i Bohuslån &c. Bl:r i Jul. Liknar dén förra, men är ſtörre och har blad trubbige baktil* (poſtice truncata,) *nåſtan triangelformiga.*
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.11. b.1.)

100 SOLANUM, *SOLAN.*

1 S. *tuberoſum* (Potates-Solan) Bladen parbladige, något lyrtaggade: Små-bladen åggrunda, helbråddade: Stjelken ſlåt (utan uddar.) ⊙. ☨.
H:n *förtr.* År af ſådesſlag den måſt lönande. Om deſs planteringsſätt och mångfaldiga nytta, ſe de flåſte nyare Hushållsſkrifter. Pl:s måſt med rötter, ſkurne i bitar; åfven med mogna frön, förſt ſådde i dreſbånk, ſedan utſatte. Deſſe böra ej ſåttas för tätt, nåſtan 1 aln emellan hvart ſtånd: renſas från ogrås och vål kupas, i lösjord. Hårigenom århålles en förbåttrad art för följande årens Plantering.
K:ls *Jordpåron* Smoland. *Potåter* allmånt.
Anm. Potåters plantering hörer til de betydligaſte framſteg, ſom Landthushållningen gjort i ſednare tider. Vår JONAS ALSTRÖMER, Comm. Rådet, har deraf en everdelig förtjenſt, emedan han hade redan ſtora fålt planterade vid Alingsås, då ånnu i flera Europas Botaniſka Trågårdar den viſades ſom en rar planta från Peru. Han beſtridde fördomarne emot denſamma, och med ſitt exempel underſtödde, hvad ſedan allas erfarenhet bekråftat, at Potåter ger en god, nårande och ſund föda åt månniſkor: Och kan åfven, då förrådet få tillåter, med ſårdeles nytta anvåndas til utfordring för boſkap. Sjelfva örtſtåndet åtes af får, åfven af kor, då de bli vanda dervid. Den uptåckt ſom år gjord i ſenare åren, at Sverige kan föda ſig ſjelf utan utlåndſk ſpannemål, tilſkrifva vi hufvudſakligen dennas utvidgade plantering. Den varierar A) med långa röda rötter. B) med ſtora gula. Deſſa kallas Engelſka Potåter och åro mycket tidiga, ofta fårdiga i Auguſti.

2 —

2 — *nigrum* (Svart-Solna) ſtjelken ſlåt: Bladen ågglika, något tandade. Deſs bl:r hångande. ☉.
V. *vid byar* a. *Bl:r i Jul. Aug. Har ſmå hvita bl:r, blad och ſtjelk nåſtan ſom en Chenopodium: år giftig.*
M:n. *Ap.* ÖRTEN år repellerande och ſöfvande: brukas mot ful-ſlag och rötſår.
H:n. (o.) K:ls *Trollbår* Södermanl. *Hansletsgrås* Gothl.

3 — *Dulcamara* (Beſkſöt-S.) Deſs blad (de öfverſte) ſpjutlika *(haſtata.)* Bl:rne ſitta i knippe. Tr.ſt.
V. *vid vatn. Bl:r i Jul. med purpurröda bl:r. Har ſmal, ſlåt, böjlig ſtamm: de öfverſte bladen åro ſtundom 3delta, de nederſte hela, åggrunda, ſpetſiga.*
M:n. *Ap.* STIPITES (Stjelkarne ſamlade ſent på höſten.) Thé af dem (hålſt någorlunda fårſka) beröms mycket i utſlag och gikt Rhevmatismus &c. D:s Tages 3 qvint. à 1 lod *ſtipit.* til 2, 3 qvarter vatn, ſom får dra på ſakta eld, och deraf drickes par koppar för- och efter-middag: ſmaken kan lindras med litet mjölk. *Båren* åro giftiga. Intagna purgera de ofvan och nedan. Hundar dö af dem.
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. o. ſ. o. b. o1.) Qviſtarne brukas til band på tråkannor.
K:ls *Qvesved* Upland. *Matledsqviſtar* V.Göthl. *Ormbår* Ö.Göthl. *Hållbår* Smoland. *Willbår* Vermel. *Trullbår* Södermanland.
A) — med alla bladen åggrunda, hela.

101 CAMPANULA. *KLÅCKA, Blåklåcka.*

* *Ha ſlåta och ſmala blad.*

1 C. *uniflora* (Fjåll-Klåcka) har enblommig ſtjelk; bl.fodret lika långt med bl.kronan. ♃.
V. *i Lappland* r. *Bl:r i Julii.*

2 — *rotundifolia* (Små Blå-Kl.) Rotbladen runda, njurlika: ſtjelkbladen jåmnbreda och helbråddade. ♃.
V. *på ångar* a. *Bl:r i Julii, med blå bl:r, ſtundom hvita. Liknar* C. perſicifolia, *men år mycket mindre.*

En

En del af dess blad äro lansetlika.
K:ls *Öronklåcka* Skåne. *Bjälla* Bohus. *Mårebjälla* Dahl.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. f. o. b. o1.)

A) — *parviflora* med små bl:r: enblommig stjelk. r.n.

3 — *persicifolia* (Stor Blå-Klåcka) Rotbladen ägg-runda *(obovata:)* Stjelkbladen lansettlike (måst jämnbreda,) i brädden sågade. ♃.
V. *på ängsbackar. Bl:r i Jul. Aug. Har stora blå, aldeles klåcklika bl.kronor: Bladen ganska litet sågade.*
H:n. (k. o1. g. 1. f. o1. h. 1.) Bl.saften af denna och föregående utpråssad gifver ett blått, med alun tillagt, ett grönt bläck.

A) — med hvita blomklåckor.

4 — *patula* (Höst-Kl.) har lansettlika blad och utkredd bl.vippa. ☽.
V. *på ängsbackar* r. *Bl:r i Jul. Aug. Har blad som* C. persicifol. *och bl.r som* rotundifol. *til fårgen något mer rödaktige eller violette. Bl.fodret har, på båda sidor af hvar flik, en brun tand: stjelken rak, kantig.* H:n. (h. 11. f. 1.)

A) — med ganska små blommor: grenig utbredd bl.vippa och lansettlika, naggade blad. r.n.

*** Ha stråfva och breda blad.*

5 — *latifolia* (Bred-Kl.) Bladen breda-lansettlika, stjelken trind, utan grenar: Bl.skaften enblommiga: Frukten hångande. ♃.
V. *bland buskar* r. *Bl:r i Julii, med blå, stora klåckor, stundom hvita. De nedre bladen äro ägg-runda, långspetsade, de öfverste aflonga, alla i bråd-den tandade: stammen rak, med spridda bl:r (ej åt en sida.) Bl.fodrets flikar lansettlika, glatta.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. f. 1.) Rötterna vårtid ätlige. Bladen brukas bland kål.

6 — *rapunculoides* (Råttike-Kl.) Bladen aflonga, hjertlika: Stjelken grenig: Bl:rna sitta på en sida af stjelken, med tilbakaböjt bl.foder. ♃.

Bl:r

Bl:r i Julii r. ♱. *Liknar föregående, men har mindre bl:r, hårigt bl.foder.*
H:n ſamma ſom förra.

7 — *Trachelium* (Nåsſel-Kl.) Bladen hjertlika med ſkaft, Stjelken kantig, ſtråfhårig: Bl:rne 3:ne på hvart bl.ſkaft, bl.fodret ſtråfhårigt. ♃.
V. *i ångslundar. Bl:r i Julii, med blå, ſällan hvita bl:r. Har blad ſom* Urtica dioica, *de nederſte breda, hjertlika, de öfverſte aflonga, ſågade, med ſtörre och mindre inſkårningar: Bl.fodret hvithårigt. Bl.kronan inuti hårig.*
H:n. (k. I. g. o. f. I. h. o. ſ. I. b. oI.)

8 — *glomerata* (Moſis-Kl.) Stjelken kantig, utan grenar, Bladen lanſettlika, något hvitludna: Blommorna ſitta i toppen likſom i bl.hufvud. ♃.
V. *på torra ſtällen* r. *Bl:r i Jul. Aug. Liknar följande, men har bredare och platta blad: de nederſte ſitta på långa ſkaft* (petiolata.) *Blommorna ſitta hopklaſade, utan ſkaft, måſt i toppen.* H:n okånd.

9 — *cervicaria* (Skog-Kl.) Bladen jämnbreda, vågiga *(undulata.)* Blommorne ſitta utan ſkaft, dels i toppen, dels på ſidan af ſtjelken. ♃.
V. *i ſkogsbackar* r. *Bl:r i Julii, Aug. Har blå bl:r ſåſom föregående, rak ſtjelk, öfver alt betäckt med hvita, ſtråfva hår.*

102 SAMOLUS, *SAMOL.*

1 S. *Valerandi* (Samol) Blad. runda, ſpadlika, glatta. ☉.
V. *på Hafsſtranden* r.s. *Bl:r i Julii. Har ſmå hvita bl:r: låg, bladig ſtjelk, uptil grenig med bl.ſkaft och bl.ſkårm. Bladen helbråddade måſt äggrunda.*
H:n. (k. I. g. I. f. I. h. o.)

103 LONICERA. *TRY.*

1 L. *Xyloſteum* (Håll-Try) Bladen äggrunda, helbråddade, något ludna: Bl:rne 2:ne på hvart bl.ſkaft: deſs bår åtſkilda. Tr:ſt. V.

V. i ångar. Bl:r i Jun. med hvita bl:r; har röda bår. H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. o. b. 11.) *Trädarten* hård: br:s til tånder i våfſkedar, harfpinnar, pipſkaft &c. Pl:s til lefvande häckar, både med frö och rottelningar.
K:ls *Tryg* Ångermanl. *Benved* V.Göthl. *Hårdved* Skåne.

2 — *cærulea* (Blå-Try) Bl ſkaften 2blommige, med hopvåxta, klotrunda bår. Tr.ſt.
V. *i Nerike* r. *Bl:r i Jun. Har bl:r och blad aldeles lika föregående; men båren äro blå, hopvåxte: qviſtarne röda. Monne ſärſkild art?*

5 — *Periclymenum* (Rofen-Tr.) Bladen åggrunda, alla åtſkilda (ej hopvåxta ſom på följ.) Bl:rna ſitta klotrundt i toppen af qviſtarne. Tr.ſt. ♃ r. ☩.
V. *i V.Göthl. &c. Bl:r i Julii. Har rödletta bl:r, inuti hvita: hela blad.* K:ls *Matledstråd* Bohus.
M:n. *Stjelkar* och *Blommor* äro hälſofamma at bruka til thé.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. o. f. o.) — kan i trägårdar pl:s til ganſka vackra, våxande löffalar. Pl:s hälſt med afläggningar från roten.
A) — med inſkurna, något flikige blad. V. *på öar i Bohus ſkåren.*

4 — *Caprifolium* (Caprifolii-Tr.) Defs blad äro uptil hopvåxta. Blommorna ſitta i toppen utan blomſkaft, likſom i krans. Tr.ſt. ☩.
Har bl:r ſom föregående; men mer runda blad: De öfverſta äro hopvåxte, af ſtjelken likſom genombåraade.
H:n ſamma ſom förra.

104 LOBELIA *LOBELIA*, *Notblomſter.*

1 L. *Dortmanna* (Lobelia) Bladen jämnbreda och helbräddade: ſtjelken nåſtan bar med bl:r åt en ſida hångande. ♃.
V. *i inſjöar* a. *Bl:r i Jul. med hvita bl:r: örtblad under vatnet, vid roten ſamſittande, inuti ihåliga 2rummige.*

105 JASIONE, *MONKE.*

1 J. *montana* (Monke) med halfklotrundt blomhufvud: bladen lansettlika, något tandade. ☉.
V. *på torra ställen. Bl:r i Jul. Aug. med blå bl:r. Liknar en* Scabiosa *med rundt bl.hufvud.*
H:n. (k. ot. g. 1. f. 1. h. o. b. 1.)

106 RHAMNUS, *TÅSTE.*

1 R. *catharticus* (Get-Tåste) Bladen ovala, i brådden sågade. Blommorna 4klufna (tvåbygg. och månggifte.) Tr.st.
V. *i skogsmark* a. *Bl:r i Jun. Har blad som en vildapel, med taggige qvistar i ändan: små grönaktige bl:r, klasevis sittande på stammen.*
M:n. *Ap.* K:ls *Spina Cervina:* br:s BÅREN (eller deras inkokade saft). Är ganska god til laxerande syrup, tjenlig för alla åldrar. Beröms i vatnsot.
D:s 1, 2 matskedar, som ges efter behof.
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. 11. b. 1.) Af *Båren* som mogna i October, tilredas med alun *saftgröna*, en målare färg. *Barken* färgar gult. *Trädet* gifver sköna häckar. Pl:s höstetid med kjernor.
K:ls *Getappel* Upland. *Vahlbjörk* Ö.Göthl. *Vahlborg* Bohus. *Verrentorn* Skåne.

2 — *Frangula* (Brak-T.) har åggrunda och helbråddade blad. Tr.st.
V. *i skogar.* K:ls *Brakved*, *Sprakved* Vermel. *Torste* Smol. *Brågon* Bohus. *Tröske* Skåne. *Toste* Jämtl. m. m. *Har bl:r som förra. Bl:r i slutet af Jun.*
M:n. *Ap.* BARKEN. Är ett ber. laxermedel i vatnsot &c. Rhabarber äger knapt företräde, då denna är färsk: äfven brukas i decoct och kan tjena i Boskaps förstoppning.
H:n. (k. o. g. 11. f. 1. h. 1. b. 11.) *Barken* färgar ylle gult, och *Båren* grönt. *Kolen* br:s til det finaste krut.
Anm. Trädet har inga knoppar om vintren.

107 EVONYMUS, *ALSTER.*

1 E. *europæus* (Alster) Bladen aflonga, spetsiga: Blommorna måst 4delta. Tr.st.
V. *i Lundar* r. *Bl:r i Jun. Jul. med grönaktige bl:r, merendels 3:ne på hvart bl.skaft: stånd.* 4. *Båren 4-kantige, öpna sig med 4. 5 röda kamrar: Varierar med kantiga grenar och ovala, långspetsiga blad.*
H:n. (k. 1. g. 11. f. 1. h. 1.) Tros vara skadlig för får. År vackert tråd til häckar. Tråd-arten hård, brukas til svarfning &c.
K:ls *Benved* Skåne. *Kåringtand* Öland.

108 RIBES, *RIBS. (Vin-*och *Stickel-bårs buskar.)*

** Åro dels utan taggar.*

1 R. *alpinum* (Måbårs-Ribs) Blomklasorne uprätt-stående, med blomskårm, långre ån bl:rne. Tr.st.
V. *i skogsbackar* a. *Bl:r i Maji, Jun. Har 3flikige blad, som* Fig. 39. *Bl.kronan måst* o. *Båren röda, af sötaktig och mindre god smak.*
K:ls *Kongsbår* Ö.Göthl. *Degbår* Nyland. *Kalfbår* Ö.Botn. &c.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. f. 1.) Tråd-arten hård: brukas til harf-pinnar &c. Pl:s til häckar.
Anm. *Denna och* R. rubr. *ha pistillen tilbakaböjd och delad nästan nedtil basen, men* R. nigrum *har den enkel (odelad.)*
A) — *petræum* med rak bl.klase och hångande frukt. Retz. Fl. Sc.

2 — *rubrum* (Röda Vinbårs-R.) Bl.klasorna hångande, med nästan platta bl:r. Tr.st. r. ♱.
Bl:r i April, Maji. Har röda bår, med en behaglig syra. K:ls *Reps* Skåne. *Risp* Bohus.
M:n. *Ap.* Båren åro kylande, br:s i febrar, i mos eller vatn, med socker.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 01. f. 1. b. 1.) af båren kan genom jäsning godt vin beredas. *Huru af Svenska*

 bår

bår Vin tilredas se H. J. 1776. Sept.
Pl:s med rottelningar.
A) — med stora, hvita bår. r. ♄.

3 — *nigrum* (Svarta Vinbårs-Ribs) Blomklasorne håriga, hångande, med aflonga blommor. Tr.st. r. ♄.
Dess blad åro måst 5flikige: har en stark lukt.
M:n *Ap.* br. Qvistar och *spåda blad.* ber. til Thé mot Gikt: Moset af *båren* br:s i halssjuka m. m.
H:n. (k. I. g. I. f. I. h. I. s. I. b. II.) Br:s til vin som föregående. Pl:s med rot-telningar.
K:ls *Distron* Norrland.

** *Dels med taggar: Stickelbårs-buskar.*

4 — *Grossularia* (Krusbårs-R.) Bl.skaften håriga. Båren luddna. Tr.st. ♄.
Bl:r i April, Maji.
H:n. *Båren* mognade åtas gerna: åro ganska goda til vin och insyltning: år allmånt kånd.
A) — *Uva crispa* (Stickelbårs-R.) Bl.skaften med enbladigt bl.skårm: Båren glatta. Tr.st.
V. *på backar. Bl:r i April, Maji.*
H:n. (k. I. g. I. f. I. h. I. s. I. b. II.) Båren åtas och brukas til insyltning som föregående.
B) — *reclinatum* (Röda Stickelbårs-R.) har taggige, nedböjde grenar; Dess bl.skaft med 3bladigt skårm. Tr.st. *Bl:r i början af våren.*
Anm. *Efter Doct.* Afzel. *har jag ansedt alla 3 föregående vara blott art-förändringar af samma species, emedan man ofta får både slåta och håriga bår på samma buske: raka grenar midt i och nedböjda på sidorna: stundom alla grenarna raka, stundom alla nedböjda. Båren variera ock större och mindre, gröna, röda, gula, hvitaktige, klotrunda, ågglika, aflonga &c. Bl.skaften ha allmånnast 2 bl.fjåll, sållan 1 och 3.* Jåmf. Afzel. *obs. Bot.* p. 27.
H:n *och culturen år samma.*
Pl:s *med rot-telningar.*

109 BER-

109 BERBERIS, *BERBERIS.*

1 B. *vulgaris* (Berberis) Qviftarne med 3delta taggar: Bladen aflonga, hvaft fågade. Tr.ft.
V. på torra ftällen. Bl:r i Junii, med gula bl:r. Har röda fyrliga bår, nåftan af Citron-fyra.
M:n. *Ap.* Barken, Bårsaften. *Barken* ftött och med vin, hett påflagen, purgerar: åfvenfå *roten*. *Bårfaften* låfkar, dåmpar hetta, br:s i röt-och andra febrar: kan br:s til punfch, geléer och cremer.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.o. f.o. b.o1.) *Mellanbarken* med alun kokt fårgar låder brandgult, och med lut citrongult, kallas Saffian. Om lådret blött i decoct af barken torkas och doppas flere gånger i Indigo-uplösning med vitriol-fyra fås deraf en vacker grön fårg. Inr. Tidn. 1793. 116. *Bufken* år tjenlig til håckar. *Trådarten* til fanering på Bureauer. Pl:s af rotens aflåggningar i god fandblandad jord: åfven med frön.

110 HEDERA. *HEDER, Murgrön.*

1 H. *Helix* (Heder, Murgrön) Blad. 3, 5flikige. Tr.ft.
V. *vid berg* r. *Bl:r i Sept. Octob. Stjelkbladen åro hjertlike, och 3, 5hörnige, bladen uptil (vid blommorne, fom fitta flockvis) hela, åggrunda och långfpetfiga.* År af ålder helgad til vinets *Heder.*
M:n. *Bladen* brukas at draga hetta ur ögon, får och fonteneller: *Båren* purgera.
H:n. (k.o. g.o. f.1. h.1.) Pl:s at pryda murar.
Bl:r fållan hos ofs, men bladen åro beftåndigt gröna.

111 VITIS, *VINTRÅD.*

1 V. *vinifera* (Vinteåd) Har flikige, bara blad, (utan ludd.) Tr.ft. ♃.
Dess blad likna Humlens (Humuli.) *Tol tåmeligen vål climatet i födra Sverige.*
M:n. *Ap.* Vin och *Vinften* förtr. Åro til mångfaldigt bruk tjenlige.

H:n. Dess frukt kallas Vindrufvor, af hvilka mogna utpråssas saften, hvaraf med jäsning tilredes vin, som efter climatets, jordmonens, och vinträdens förändringar äro olika. Torkade drufvor kallas Russin.

A) — apyrena har små drufvor, som kallas Korinter. V. *i Grekland.*

112 PARNASSIA. *PARNASSIA, Slotterblomster.*

1 P. *palustris* (Slotterblomster) Stjelken rak, med ett hjertlikt blad, utan skaft: rotbladen med skaft. ♃.
V. *på vatnaktige ställen* a. *Bl:r vid slottertiden. Har hvita bl:r, märket i början* 1, *utan stift, blir sedan* 4*delt. Stjelken är något vriden, enblommig.*
K:ls *Hårdnacker* Öland. *Hvitvisil* Bohus. *Hjerteblad* Dahl.
M:n. *Örten* kokt i dricka, br:s i Vestm. mot halsbränna.
H:n. (k. 1. g. 01. h. 1. f. 0. b. 1.)

113 VIOLA. *VIOL, Violblomma.*

* *med bar bl.stängel* (acaules.)

1 V. *hirta* (Busk-Viol) Bladen hjertlika och håriga. ♃.
V. *i skugga. Bl:r i April, Maji, med mörkblå bl:r. Liknar* Viol. canina; *men är mer hårig, isynnerhet bladskaften; alla bladen utgå från roten, som är knölig, litet tufvar sig, bl.stängeln utan blad med 2:ne små bl.skärm, nära mitteln.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)

2 — *palustris* (Kärr-V.) Bladen njurlika och släta. ♃.
V. *i kärr. Bl:r i Maji, Jun. Är liten med ljusblå, strimige bl:r, rundaktiga blad, mäst helbräddade.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 0. h. 0.)

A) — med runda, något hjertlika och naggade blad.

3 — *odorata* (Äkta-V.) har krypande rottelningar (refvig stjelk:) Bladen hjertlika. ♃. r. ☨.
Bl:r i Maji, med mörkblå bl:r. Liknar V. hirta, *men har mer runda blad och nästan hårfria bladskaft: Bl:rna välluktande.* M:n.

M:n. *Ap.* Blommorna, åro något öpnande och lindrande. Af dem göres Violſirup, då kronbladen macereras i vatn och kokas med tillagt ſåcker. År nyttig i hoſta hos barn.
H:n. (k. 1. g. 01. h. 01. b. 01.)

** *med bladig ſtångel eller ſtjelk* (cauleſcentes.)

4 — *mirabilis* (Under-Viol) Bladen njur-eller hjert-lika: Stjelken 3kantig, med bl:r på ſtjelken (*flor. caulini,*) utan kronblad. ♃.
V. *i ſkugga. Bl:r i Maji, med ljusblå vålluktande bl:r. Deſs blad åro i början hoprullade: bl.ſtångeln från roten (utan ſtjelk) med fullkomliga bl:r, men får ſedan ſtjelk och bl:r derpå, utan kronblad.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. o.)

5 — *canina* (Hund-V.) Bladen hjertlika, glatta: Stjelken (åldre) upſtigande (adſcendens.) ♃.
V. *på backar och i ſkogsmark* a. *Bl:r i Maji, Jun. med blå bl:r: År i början nåſtan utan ſtjelk och liknar Buſkviolen, men blad och bladſkaft åro utan hår: Har ingen ſynnerlig lukt. Bladen variera hjertlika och aflonga, ſtjelken år förſt kulliggande ſedan upſtigande.*
M:n. Violſirup kan tilredas åfven få god af denna ſom af föregående. Hoffb. p. 195.

6 — *montana* (Berg-V.) Bladen aflonga, hjertlika: Stjelken rak. ♃.
V. *i Smol. &c.* r. *Bl:r i Jun. med ljusblå blommor Liknar* V. canina, *men har högre och rak ſtjelk, mindre bl:r, långre och ſmalare blad. Stiplerne åro lanſettlika och tandade: Bl.ſkaften med 2:ne ſmå fjåll til bl.ſkårm. Monne ej en artföråndring af föregående?*
H:n. (k. o. g. o. f. 1. h. o.)

7 — *biflora* (Fjåll-V.) Bladen njurlika: Stjelken 2blommig. ♃.
V. *i Lappſka fjållen. Bl:r i Jul. med gula blommor Stjelk. i början 1blom. Bladen i brådden något ſågade.*

8 — *tricolor* (Styfmors-Viol) Bladen aflonga, inſkurna, (gleſt ſågade). Stjelken 3kantig, grenig: bladſkårmen pinntaggade. ☉.
V. *på magra åkrar* a. *Bl:r hela ſommaren med vackra 3fårgade bl:r, gemenligen blå eller violletta, gula och hvita.*
M:n. *Ap.* ÖRTEN år af laxerande och blodrenande kraft. Emot det elaka och våſkande utſlag (cruſta lactea,) ſom ſmå barn få i anſigtet blötes den fårſk ſkuren i mjölk, och intages théſkedtals; eller torr, pulfveriſerad och kokt i mjölk, ſom drickes afton och morgon eller oftare til deſs utſlaget år borta, och åfven efteråt. *Criſis* viſar ſig med urin, ſom luktar ſom katt-urin. Tjenar åfven i onda hufvudſår.
H:n. (k. 1. g. 1. f. o. h. o. f. o1. b. o1.)
A) — *bicolor*, med hvit och gul blomma: Bl.kronan liten, knapt ſtörre ån bl.fodret: Bladen måſt åggrunda. K:ls *Viola arvenſis* Roth. Fl. G. Anſes af en del örtkånnare för ſårſkild art, men deſs ſkiljetekn åro nog tilfålliga, och ſådant tjenar endaſt at utan nytta fördubbla ſpecies.

114 IMPATIENS, *SPRINGKORN.*

1 *Noli tangere* (Springkorn) Bladen måſt åggrunda (något aflonga:) Stjelken rak med upſvålda leder, enſamma bl.ſkaft, mångblommiga. ☉.
V. *vid bergsrötter, i ſkogar* r. *Bl:r i Jul. Aug. med gula bl:r, bladfull ſtjelk och tunna glatta blad.*
H:n. (k. o. g. 1. f. o. h. o. f. o1.)

115 GLAUX. *SANDLING, Knytnings-ört.*

1 G. *maritima* (Sandling) Stjelken rak, med aflonga, glatta blad. ♃.
V. *på hafſtrand. Bl:r i Jul. Har ljusröda blommor, ſom ſitta i vecket af bladen, år liten.*
H:n. (k. 1. g. 1. h. 1.)

116 THE-

116 THESIUM. *SPINDLING, Spindelört.*

1 T. *linophyllum* (Grenig-Spindling) Har grenig, bladfull bl.vippa: Bladen jämnbreda. ☽.
V. r.s. *Har hvita bl.r, platta blad.*

2 — *alpinum* (Ax-Sp.) har axlik, bladfull bl.vippa: Bladen måst trinda, jämnbreda: Stjelken nedtil kulliggande. ☽.
V. *på ängsbackar, Calmarlän, Södra-Wi.* r. *Bl.r i Jul. Har hvita bl.r. Bl.kronan är måst 4delt, qvarsitter på fröet och gör derpå likfom ett krus: frukten nåstan klotrund, Bladen på axet tjena bl.rna til fäste, och ha 2.ne tänder på sidorna, bl.rne vetta måst åt en sida. Stjelken är nedtil grenig, uptil enkel.*

2 *Ord. DIGYNIA, TVÅQVINNADE.*

117 ASCLEPIAS, *TULKÖRT.*

1 A. *Vincetoxicum* (Tulkört) Bladen aflonga, spetsiga, vid basen håriga: stjelken rak, med flockalstrande bl.vippa. ♃.
V. *på berg. Bl.r i Jun. Jul. med hvita bl.r. Är hög med trind, enkel stjelk, hjertlika långspetsiga och helbråddade blad, på korta bladskaft, emot hvarandra sittande: Bl.skaften skiftevisa, från bladvecken, mångblommiga, med bl.flockar som på sidan alstra mindre flockar, med hvita bl.r. Ståndarne nåstan dålda innom honungshusen; frön med silkeslikt fjun.*
K:ls *Horskonung* Öland.
M:n. *Ap.* k:ls *Vincetoxicum.* Roten är urin-och svett-drifvande, br:s i decoct mot vatnsot och förgift.
H:n. (k. o. g. 11. f. o. h. 01. f. o.) Håstar äta den först då den blifvit frostbiten. Af dess stjelkar kan beredas lin.

118 GENTIANA, *GENZIAN.*

1 G. *lutea* (Gul-Genzian) har Bl.krona med 5kluf-

vit, platt bråm: Blommorna sitta i krans omkring stjelken: Bl.fodret hölsterlikt (spathaceus.) ♃. ☨.
Anm. *Anföres ibland Svenska våxter af* v. Linné *i Fl. Sv. efter Arch.* Rudbeck. *Men har sedan aldrig innom Sverige blifvit funnen. Den Roten, som föres ned med arbetare från Dalarne til Stockholm, år* Gent. purpurea, *som våxer i Norrige, nåra Svenska grånsen mot Dalarne. Sannolikt åro* G. lutea *och* purpurea L. *2.ne mårkeliga artförändringar: Af ett species? Deras egenskaper åro enahanda.*
K:ls *Baggsöta* Dalarne (af Norrbaggar.) *Sötrot* Norrig.
M:n. *Ap. Gent. rubra* Roten Ber. som magstårkande, *i* blekfot, frossor, gikt, podager m. m. Ges i pulfver, ½ qvint. 2, 3 gånger om dagen, åfven i extract, tillika med andra stårkande medel.

A) — *purpurea* R. Fl. Sc.? med 5klufvit nåstan klåcklikt bråm, bl:rne i krans sittande omkring stjelken. ☨.
Har smalare blad ån lutea, *hög rak stjelk.*
Anm. G. lutea *har ovala glatta blad, de nedre med, de öfre utan bladskaft, bl:rne med gul bl.krona, 5deld nåstan til basis; flikarne lansettlike, prickige med mörka puncter, i 3.ne rader. Bl.fodret 2uddigt, dubbelt kortare ån bl.kronan.*

2 — *Pnevmonanthe* (Klåck-Genzian) Bl.kronan klåcklik, med 5klufvit bråm, fållad: Bladen jåmnbreda. ♃.
V. *på ångar* r.s. *Bl.r i Aug. Sept.* K:ls *Höst-klåckor* Smol. *Har smala blad, blå bl.r i toppen af stjelken: sållan mer ån 1, 2 bl:r på hvar stjelk: har större bl.kronor ån de öfrige Genzianer.*

3 — *nivalis* (Lapp-G.) Bl.kronan trattlik, med 5-klufvit bråm: Stjelken grenig, hvar gren enblommig. ☉.
V. *i Lappl. Bl.r i Jul. Har små, ganska vackra blå bl.r, rotbladen åggrunda; Stjelkblad lansettika.*

4 — *involucrata* (Svepe-G.) Bl.kronan trattlik, med

med 5klufvit bråm, likfom innom fvepe: ftjelken 4kantig (med hvasfa kanter:) Bladen aflongt, åggrunda. ☉.
V. *i Pitheå Lappmark. Solander.* K:ls *G. aurea* Sp. pl. 331.

5 — *Centaurium* (Tufengyllen-Genzian) Bl.kronan trattlik, med 5klufvit bråm: Stjelken grenig, måft klynnedelt. Piftill. 1. ☉.
V. *på hafftrand.* a. *Bl.r i Julii, med hôgrôda bl.r i toppen af ftjelken fom år rak, rotbladen fpadlika, ftjelkbladen aflonga, nåftan jåmnbreda; Bl.fodret 5-kantigt, bl.kronan med platt bråm; knapparne efter befrôdningen vridne i fpiral. Håraf fôres den af fomlige til Chironiæ flågtet.*
M:n. *Ap. Centaur. minus.* Blomruskan. Fôrtjenar famma berôm fom *G. lutea:* br:s i mjåltfjuka, gikt, m.m. D:s 6, 8 gran i Tvålpiller, br:s åfven i decoct: Utvårtes at tvåtta fâr och hufvud fôr ohyra.
K:ls *Arun* Skåne.

A) — med nåftan enkel, ganfka kort ftjelk. *Små purpurrôda blommor.*

B) — *pulchella* med 5klufvit bråm, lång pip: Stjelken aldeles utan grenar. ☉. V. *på Åland. &c.* r.

6 — *amarella* (Slotter-G.) Bl.kronan med 5klufvit bråm och hårig pipôpning. ☉.
V. *på ångsbackar. Bl.r i Jul. Aug. Har blå bl.r. Liknar aldeles fôljande; men bl.r fenare, Bl.fodret 5-delt, likformigt, varierar med 4delt bl.foder och bl.-krona. Monne ej urart af fôljande?*
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o. b.o1.)

7 — *campeftris* (Fålt-G.) Bl.kronan med 4klufvit bråm och hårig pipôpning. ☉.
V. *på ôpna ftållen* a. *Bl.r i Julii, något fôrr ån fôregående. Defs bl.foder 4delt, med 2.ne ftôrre emot hvarandra ftående blad.*
M:n. br:s mot håll och ftyng, kokad tåppt i vin eller ôl. Kalms Boh. Refa Tom. I. p. 76.

H:n.

H:n (som förra.) *Roten* bruka fattiga på dricka i stället för Humle.
K:ls *Stickelblomma* Bohus. *Stynggrås* Medelpad. *Halsgrås* Herjedalen.

119 BLITUM, *SMINKBÅR.*

1 B. *virgatum* (Sminkbår) med bl:r hopklasade på sidan af stjelken. ☉.
V. *vild på Upsalas gator. Bl:r i Jun. Aug. Har små grönaktige bl:r med 1 ståndare. Bl.fåstet utväxer til saftfulla bår, som likna smultron. Stjelken grenig utbredd, Bladen tandade, likna* Chenopodii urbici *blad.*

220 BETA, *BETA Mangol.*

1 B. *vulgaris* (Röd-Beta) har små hopklasade bl:r. ☽. ☨.
H:n. *förtr. Rötterna* äro hälsosamma til föda. *Bladen* kunna ätas stufvade. År för Kor ett skönt foder, som ökar deras mjölk.

2 — *Cicla* (Hvit-B. *Mangol*) Dess bl:r sitta 3 och 3 parvis: Bl.fodrets blad utan tänder vid dess basis. ☽. ☨.
År större än föregående. H:n samma.

121 SALSOLA, *SALSEL.*

1 S. *Kali* (Salsel) örtstammen nedliggande, taggig, med syllika, stråfva blad: Blommorna sitta i bladvecket: Bl.fodret åggrundt, kantat *(marginat.)* ☉.
V. *på hafstrand.* r.s. *Bl:r i Julii. Växten är hårig, med syllika eller uddtaggige blad.*
H:n. (k.1. g.o. f.o. h.o. s.o.) Af denna och S. *sativa* S. V. brännes bästa *soda*, se p. 3.
A) — med nästan rak styfhårig stjelk: *är dubbelt långre än föregående.*
B) — med rak och slät stjelk. S. *Tragus.* S. V.

122 CHENOPODIUM, *MELL*, *Molla.*

* *Med flikige (mångvinklige) blad.* (Fol. angulofis.)

1 C. *Bonus Henricus* (Stolt Henriks-Mell) Bladen triangelformiga, helbråddade, axet fammanfatt, bart (utan blad.) ♃.
V. *vid byar* a. *Bl:r i Junii, Julii. Har ftor axlik bl.vippa, med många små-ax och hopgyttrade bl:r i toppen af ftjelken. Bladen åro under likfom beftrödda med en fin faud.*
M:n. *Bladen* låggas på fvullna fötter och ben. *Roten* gifves åt lungfigtiga får. K:ls deraf *Lungrot* Upland. *Mjölkrot* Roflagen.
H:n. (k.o. g.o1. f.o. h.o. f.o.) Bladen kunna nyttjas i foppa och kål eller ftufvade fom fpinat. Förfta utfkotten åtas fom fparis.

2 — *urbicum* (By-M.) Bladen triangelformige, något tandade: axet fammanfatt, med hopgyttrade bl:r och långa bl.klafor, fom fitta tått intil ftjelken. ☉.
V. *vid byar, på gator &c.* a. *Har bl.klafor fom* Atripl. hortenfis. *De nederfte bladen med något utdragne tänder.*
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o.) Bladen br:s til kål och fpinat likfom föregående. *Monne ej afart från* Atriplex hortenfis?

3 — *rubrum* (Röd-M.) Bladen triangelformige, något åggrunda och trubbigt flikige: Axet fammanfatt med raka bl.klafor. ☉.
V. *på ftadsgator.* a. *Har röd ftrimig ftjelk och blad i toppen ibland bl.klaforne, rödaktige bl:r. Liknar föregående, men har tjockare blad, glånfande och mer tandade.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.o. f.1.) Hålles fkadelig för fvin.

4 — *murale* (Gatu-M.) Bladen åggformiga, glatta, tandade, axet grenigt (corymbof.), med bara bl.klafor och tått hopgyttrade blommor. ☉.

V.

V. vid murar och på gator. Har tjocka och glänsande blad, med större och mindre tänder, spetsiga. Stjelken rak, grenig: Bl:rna likna Ch. hybridum. *Bladen* Ch. rubrum, *men äro spetsigare och mer tandade.* H:n. (k.1. f.1.)

5 — *viride* (Svin-Molla) Bladen aflonga, de öfversta nästan helbräddade lansettlika, de nedersta groft tandade, något ägglika: bl.vippan grenig, oftast med blad. ☉.

V. *på åkrar och sophögar* a. *Denne åfvensom de 3 föregående bl:a i Julii, Augusti.*
K:ls *Mjölgräs* Upland.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.0. f.1.)

A) — *album* med hvitaktige blad och bl:r. V. *på torra st.*
Anm. Ch. viride *och* album S. V. *äro blott artförändringar. Jämf. D.* Afzel. *obs. de Veg. Sv. p.* 28. Chenop. viride *liknar mycket* Atriplex patula, *men kännes lätt med sina frön som äro runda, innom 5-delt bl.foder.* Atr. patula *har dem innom 2delt bl.foder, med utstående flikar, knöligt.*

6 — *hybridum* (Lönn-M.) Bladen hjertlika, spetsige, mänghörniga: Bl.vippan grenig, bar. ☉.

V. *i aleer, kryddgårdar &c. Bl:r i Aug. Bladen vinkliga, nästan som Lönnlöf.*

7 — *ambrosioides* (Lukt-M.) Bladen lansettlika, tandade: Axet sammansatt med bladige blomklasor. ☉. r. ☨.

V. *på Halmsstads gator. &c. Bl:r i Jul. Har en stark behaglig lukt. De öfverste bladen äro sågade, likna* Lycopi Europæi *blad: Bl.klasorna sitta i bladvecket.*

8 — *glaucum* (Grå-M.) Bladen aflonga, bågige (repanda). Blommorna hopgyttrade, sitta i små bara bl.klasor, i vecket af bladen. ☉.

V. *på gator. Bl:r i Aug. Har nedliggande stjelk. Bladen under isgrå, med trubbiga, grofva tänder.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. f.1.)

A) — med rödaktige blad och blommor.

** *med*

** *med helbråddade blad.*

9 — *Vulvaria* (Stink-Molla) Bladen ſnedrutigt-ågg-runda: Blommorna hopgyttrade, ſitta i vecket af bladen. ☉.
V. *i Skåne. Bl:r i Jul. Aug. Har en från, ſtinkande lukt, hvitgrå blad, och ſtjelk med utbredda grenar, nedliggande på marken.* K:ls *Ståggan* Skåne.
M:n. Ber. mot moderpasſion.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. ſ. o.)

10 — *polyſpermum* (Fiſk-M.) ſtjelken kulliggande: Bladen åggrunda, glatta: Bl.knippena bara, tudelta (dichotomi.) ☉.
V. *vid vatn. Bl:r i Aug. Har ſmå, greniga bl.klaſor, ſittande knippevis vid bladens baſis. De öfverſte bladen åro aflonga, de nedre åggrunda, glatta, helbråddade och med bladſkaft.*
H:n. (k. 1. g. o. f. 1. h. o.) — år begårlig föda för fiſkar i fiſkdammar.

11 — *maritimum* (Hafs-M.) Bladen ſyllika, half-cylindriſka. ☉.
V. *på hafſtrander* r.s. *Bl:r i Jul. Har grenig ſtjelk: ſmå hopgyttrade bl:r, nåſtan klotrunda i bladvecket.*
H:n. (f. 1. h. 1.) *Soda* brånnes håraf ſåſom af *Salicornia.* Se p. 3.

123 ATRIPLEX, *MOLLA.*

1 A. *portulacoides* (Buſk-Molla) ſtammen buſkaktig: Bladen aflonga, helbråddade. ♃.
V. *på hafſtrand.* r.s. *Bl:r i Jul. Aug. Bladen åro hvita, bl:rna gula, axen ſammanſatte, ſtammen kulliggande med utbredda grenar.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. ſ. 1.) *Örtblad.* och ſpåda *utſkotten* kunna inlåggas i åttika och åtas ſom ſallat: tjena mot ſkörbjugg.

2 — *hortenſis* (Trågårds-M.) har rak örtſtam: triangelformiga blad. ♀.

Pl:s i Trågårdar. Deſs blad åro tandade: Blommorna ſom Ch. urbicum.
H:n. år allmånt kånd til grônkål. *År* hålſoſam och lindrigt ôpnande.
A) — *rubra* (Rôd-M.) ôfverſte bladen aflonga, helbråddade.

3 — *laciniata* (Klappur-Molla) Ôrtſtammen rak, grenig: bladen tandade, under ſilfverfårgade. ☉.
V. *bland ſtenar, på hafſtrand.* r.s. *Bl:r i Jul. Blad. åro åggrundt triangelformiga, under likſom ôfverdragne med en ſlags hvit hinna, ſom hår och dår ſkiljer ſig ifrån ſtjelken ſom år trind, med ſmala, olika ſtora grenar. Bl:rna i toppen 2kônade, med rôda knappar. Frukten (Bl fodret) hoptryckt, 5tandat. Liknar* Aſperuginis *frukt.*
H:n. (k. 1. g. 1. h. 1.)

4 — *haſtata* (Skråpp-M.) ôrtſtammen har ſtort fruktfoder, med flikiga ſkal (valvulæ.) ☉. V. *i Skåne* r. *Bl. i Jul. Aug. Liknar fôregående; men har ſtôrre bl. foder-flikar, och glatta (ej ſilfvergrå) blad. Monne ej varieté deraf?*

5 — *patula* (Åker-M.) Ôrtſtammen med utbredda grenar: De ôfverſte bladen lanſettlika, de nedre triangelformiga (eller uddiga ſom ett ſpjut) och tandade: Frukten tandad. ☉.
V. *på åkrar. Bl:r i Jul. Aug. Liknar* Ch. viride, *men har måſt 4kantiga ſtjelkar; mycket utſtående grenar, nåſtan råtvinkliga från ſtammen, uddiga frôhus.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. ſ. 1.)
A) — med isgrå blad. V. *på hafsſtrand. Smol. Bladen med hvit hinna på undre ſidan likſom* Atrip. laciniata.

6 — *littoralis* (Strand-M.) Ôrtſtammen rak: alla bladen jåmnbreda och helbråddade. ☉.
V. *på hafsſtranden. Bl:r i Jul. Har ſmala blad och grenig ſtjelk.*
A) — *marina* med jåmnbreda, i brådden ſågade blad. ☉.
V. *på hafsſtrand.* r.s. *År liten, med något tjocka blad.*

7 —

7 — *pedunculata* (Skaft-Molla) Örtftammen med nedböjda grenar: Bladen lanfettlika, trubbiga och helbråddade: ♀:s bl.foder fitter på fkaft. ☉. V. *vid Landskrona, på fidländta ftällen. Bl. i Jul. Aug.*

124 HERNIARIA, *HERNIARIA, Vågört.*

1 H. *glabra* (Herniaria, Vågört,) Stjelken nedliggande, med utbredda grenar, bladen glatta. ♃. V. *vid vågar, på torra, fandaktiga ftällen. Bl:r i Maji, Julii, med ganfka fmå gröna blommor, hopklafade i bladvecket. Bladen fmå åggrunda, hvartannat mindre, utan fkaft, emot hvarandra fittande.* H:n. (k. 1. g. o. f. 1. h. o.)

A) — *hirfuta* (Hårig-H.) S. V. med håriga blad. V. *med föregående*, r.

125 AMARANTHUS, *AMARANT.*

1 A. *Blitum* (Moll-Amarant) Bl:rna åro 3klufna, fitta hopgyttrade: Bladen åggrunda, med intryckt fpets (retufa.) Stjelken med utbredda grenar. ☉. V. *i Skåne* r. *Har fmå bl:r, utfeende af Molla.*

2 — *caudatus* (Snabel-A.) Har nedhångande, långa ax, (flere ax på famma ftjelk.) Bladen aflonga, fpetfiga. ☉. ✝. Pl:s *i Trågårdar för fina vackra röda blommor, fom likna en hångande kalkon-fnabel.* H:n. Af frön kan kokas vålling, fom år födande.

126 SPINACIA, *SPINAT.*

1 S. *oleracea* (Spinat) Frukten utan fkaft. ☉. ✝. *Bl:r i Jul. Aug. Har nedtil lyrtaggade blad, uptil uddiga, fpjutlika.* H:n. Spinat år allmånt kånd, år ibland de hålfofammafte grönfaker, och kan vål torkas til vinterföda. Sås i bördig, lös mylla.

127 ULMUS, *ALM.*

1 U. *campestris* (Alm) Löf-bladen i brådden dubbelt sågade. Tr.st.
V. *vid byar, i ångar &c.* a. *Bl:r i April, Maji, på bar qvist. Bl:rna åro små, sitta flockvis, nåstan hopgyttrade: Löfbladen ovala med större och mindre insågningar. Trädet högstammigt.*
M:n. *Ap.* Barken (den inre, hålst af 2 års grenar.) br:s til decoct mot utslag, reformar och i vatnsot.
H:n. förtr. (k. 11. g. 1. f. 11. h. 1. f. 1. b. 1.) — *Trädet* tjenligt til virke, blankarder, hjul &c. — kan vål pl:s til aleer, utan at nårstående grås deraf lider. Pl:s i torr mylla, dels med frön, som mogna i Junii, dels med aflåggningar eller qvistar, som i början flitigt vatnas.

128 XANTHIUM, *GULLFRÖ.*

1 X. *strumarium* (Gullfrö) Stjelken rak, utan taggar: Bladen hjertlika, 3seniga. ☉.
V. *vid ståder i Skåne. Har stora, mer och mindre flikiga blad, ♂-Bl:rne sitta tilhopa innom gemensamt bl.foder, som består af fjåll, öfver hvarandra liggande.*
M:n. *Frön* åro svettdrifvande. D:s 1 lod pulfveriserade, ges med fördel emot rosen.
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.1. f.o.) *Örten* och *frön* fårga gult.

129 CANNABIS, *HAMPA.*

1 C. *sativa* (Hampa) Stjelken rak, utan grenar: Bladen fingerlikt delta, lansettlika, sågade. ☉. ♃.
M:n. *Ap.* Frön. Br:s til emulsioner, som åro födande. Hampblår med blyhvitt tjena at lågga om rosaktiga ben, hvarjåmte flåderthé bör drickas.
H:n. *Frön* kunna malas til mjöl och kokas gröt deraf, som (i Polen) åtes utan skada: *Örten* råknas annars ibland farliga åmnen, som verka på nerfverna. At sofva vid Hampåkrar förorsakar yrhet i hufvudet. Dess nytta til togverke, olje-pråssning m. m. Se de flåste Hushållsböcker.

130 HUMULUS, *HUMLE*.

1 H. *Lupulus* (Humle) har refvig, slingrande stjelk: flikiga sågade blad. ♃.
V. *vid gårdesgårdar &c. Pl:s allmänt, Bl:r i Jun. Har af alla Sv. växter den långsta örtstjelk.*
M:n. *Ap*. Frukten (Humlen) är magstärkande. — Brukas kokt til omslag på svulnader och yttre skador, äfven på magen vid convulsioner af maskar. &c.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. f. 1.) — br:s allmänt på öl och dricka, at med beskheten hindra syra och öka styrkan. Dess första skott om våren kunna åtas som Sparis och äro hälsosamma.

131 ERYNGIUM, *ERYNG*, *Manskraft*.

1 E. *maritimum* (Hafs-Eryng) Rotbladen rundaktige: alla bladen fållade och taggfulla: Blommorne sitta på klotrundt fäste, betäkt med 3uddidiga fjäll. ♃.
V. *på Hafstrand. i flygsand.* r.s. *Bl:r i Jun. Jul. Stjelken grenig: dess bl.hufvud på skaft* (peduncul.) *Blad och blommor blåaktige.*
M:n *Rötterne* äro urindrifvande.
H:n. *Rötternas utskott* kunna åtas om våren som Sparis.

132 HYDROCOTYLE, *SPIKBLAD*.

1 H. *vulgaris* (Spikblad) Bladen runda, sköldlika: Bl.flocken 4, 5blommig: Stjelken krypande. ♃. Se Fig. 60.
V. *på kärraktiga ställen. Bl:r i Jul. är liten som* Viola palustris, *med ganska små blommor.*

133 SANICULA, *SANIKEL*, *Läkört*.

1 S. *europæa* (Sanikel) Rotbladen enkla: Bl.flocken i toppen på nästan bar stängel: Bl:rne utan skaft. ♃.
V. *i ängslundar. Bl:r i Junii, med hvita bl:r. Har glatta blad, de öfverste 5-delta, nästan som på Geran.* sylvaticum. *Frön äro mycket taggige: Föres deraf til* Caucalis *slägtet.* Roth. Fl. G.

M:n. Har varit från åldre tider råknad bland de förnåmfta fårlåkande örter. Br:s i decoct in-och ut-vårtes. I *Apotheken* nu måft aflagd.

UMBELLATER, med dubbla bl.flockar.

134 HERACLEUM, *HERAKEL*, *Björnfloka.*

1 H. *Sphondylium* (Stor-Herakel) Bladen greniga och parbladigt klufna: Bl:rne likformige. ♃.
V. *på åkerrenar* a. *Bl:r i Jun. Jul. Stjelken råfflad eller kantig, ftråfhårig: Bladens flikar breda, Blommorne gulgröna.*
K:ls *Hundloka* Dalarne. *Harkummin* Jåmtl. *Tåppe-rot* Skåne. &c.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. f.1. b.01.) Af defs frön och blad med jåft tillaga Polackarne dricka. Affkalade ftjelkar åtas i Kamfchatka; åfven tilredes brånvin deraf. På ångar bör denna och andra *Umbellater* flås tidigt, annars blifva de til foder för ftråfva. Sönderfkurna och kokade tjena de vål för mjölkekor.
A) — med lanfettlika, nåftan jåmnbreda blad-flikar. r.

2 — *anguftifolium* (Lille-H.) Bladen parbladige, (har bladfkaft med i kors fittande fmåblad.) Småbladen jåmnbreda: Blommor fom på förra. ♃.
V. *på ångar* r. *Bl:r i Jul. Aug. År mindre ån föregående, hvilken den med ftjelk och bl:r aldeles liknar. Monne ej varieté deraf?*

135 LASERPITIUM, *LASERPEL*, *Spenört.*

1 L. *latifolium* (Laferpel) Bladen greniga, (dubbelt 3delta:) fmåbladen hjertlika och fågade. ♃.
V. *i lundar, vid bergsrötter* a. *Bl:r i Jul. Aug. med ftor hvit bl.flock: breda blad. Det ytterfta af 3-bladen år infkurit (2, 3flikigt.)*
M:n. *Ap.* k:ls *Gentiana alba.* Br:s ROTEN: år magftårkande: ber. i frofsfebrar &c. dår befka och aromatifka faker pasfa.

H:n.

H:n. (k.I. g.I. f.I. h.I. f.I. b.II.) — br:s mycket i boſkaps-medicin.

136 DAUCUS, *MOROT.*

1 D. *Carota* (Morot) Deſs frö äro ſtyfhäriga.). r. ☩.
V. *vid vågar Upl.* r. *Bl:r i Jul. Bl.fodrets ſvepen äro parbladige: Den vilda har nedliggande rotblad och ſvampaktig rot, bl:r förſta året. Den cultiverade upråtta rotblad och ſaftfull rot, bl:r andra året. Rötterna variera röda och gula.*
Pl:s allmänt för ſina vålſmaklige rötter.
M:n. *Ap.* BLAD. och ROT. *Rötterna* kokte i vatn, gifva godt gurgelvatn, äfven deſs decoct. Br:s i de flåſte chroniſka ſjukdomar: ber. mot hoſta hos barn, för maſkar och i lungſot. Desſe rötter rifvas ſmått och kokas i vatn til honungs tjocklek. De kunna ſå tilredde nyttjas på mat i ſtället för ſåcker. *Rötterna* rifne och ſom en gröt lagde på rötſår och kräftſkador ſägas hjelpa dem.
H:n. (k.II. g.I. f.I. h.I. f.I. b.I.) *Blad* och *Rötter* til foder för mjölkekor ge mycken mjölk och angenämt ſmör. Alla desſe ſlags rötter ge mycket brånvin, iſynnerhet Morötter och Sockerrötter. Förvaras om vintren i ſand, betäckte med halm.
Pl:s med frö i lös, bördig jord, men icke nygödd.

137 OENANTHE, *RANKE.*

1 Oe. *fiſtuloſa* (Pip-Ranke) Stjelkbladen parbladige, ſmala (trådlika), pipiga. ♃.
V. *i åar* r.s. *Bl:r i Jul. Har ihålige bladſkaft och ſtjelkar med rottelningar* (ſtoloniſera.) *Deſs förſta bl.flockar äro 2, 3delta, men ſedan mångdelta och utan allmänt ſvepe. År ganſka giftig; men ſkadar ej kor.*
H:n. (k.I. f.o. h.o.)

2 — *crocata* (Hund-R.) Bladen greniga: ſmåbladen trubbiga, likflora. ♃.

 Bla-

Bladen äro dubbelt parbladige: alla små-bladen viggelika, inskurna (multifida), *släta. Bl:rna hvita, merendels utan allmänt svepe. Knapparne mörkbruna, Är större än föregående och mycket giftig. Har växt i Skåne; men lärer nu vara utrotad.*
H:n — ätes med ovilja af all boskap. Har innom 3 dygn dödat hundar. *Gmelin.*

138 BUPLEVRUM, *BYLL.*

1 B. *tenuissimum* (Små-Byll) Bl.flockarne enkla, skiftevis sittande, 5bladige, merendels 3blommige. ☉.
V. *på Gothl.* r. *Bl:r i Jul. Aug. Har smala gräslika blad: Dess enskilte svepen äro hårlika.*

139 LIGUSTICUM, *LIBSTICKA.*

1 L. *scoticum* (Ängelsk-Libsticka) Bladen dubbelt trebladige. ♃.
V. *på hafsstrand* r. *Bl:r i Jul. Har släta, glatta blad, rak, rödaktig stjelk: Frukten med 8 fåror (4 på hvart frö) och 4 hvassa kanter.*
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. 1.)

2 — *Levisticum* (Allmän-L.) Bladen uptil inskurna. ☉.
V. *vid gårdar* ✝. *Bl:r i Jul. Har gulgröna bl:r, stora, breda blad, trind, slät och ihålig stjelk: en vidrig och egen lukt. Är en af de största Sv. Umbellat.*
M:n. *Ap.* Rot, Örtstånd och Frön. *Frön* och *Roten* br:s isynnerhet: äro kraftigt drifvande i moderpassion, väderkolik &c.
D:s 1, 2 qvintin par gånger om dagen.
H:n. Dess lukt säges fördrifva råttor, då den lägges i sädeslador, äfven giftiga ormar, då den pl:s omkring gårdar. Brukas mäst i boskaps-medicin.

140 CAUCALIS, *RÖDFLOKA.*

1 C. *Anthriscus* (Rödfloka) Bladen greniga; små-

bla-

bladen aflonga, lanſettlika och inſkurna. Blomflocken tåtblomſtrig. ♂.
V. *på åkerrenar. Bl:r i Jul. Bl:rna åro, innan de ſlå ut, rödaktige, bli ſedan hvita; bladen ſtråfhårige, til fördelningen liknande* Chæroph. ſylveſtre; *Frön åggrunda ſtråfhåriga.*
K:ls *Tordylium Anthriſcus* Linn. Fl. Sv. Ed. 2. Lilj. Sv. Fl. Ed. I. *För fröns ſkuld föres den til* Caucalis.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 11.)

141 CONIUM, *ODÖRT.*

1 C. *maculatum* (Odört) har fläckig örtſtamm, och ſtrimiga frön. ♂.
V. *på åkrar. Bl:r i Jul. Har hvita bl:r. Liknar* Chæroph. ſylveſtre, *har frön och ſvepen nåſtan ſom Koriander.* K:ls Coriandr. maculatum *Roth. Tros vara de gamlas* Cicuta, *år mycket giftigare i Södra långderna ån hos oſs.*
M:n. *Ap.* Örtståndet. *Extract* ber. mot veneriſka och orena rötſår, ſamt allahanda utſlag: Ber. åfven mot Kråftan och Scrophuleuſa åkommor. *Stœrk.* D:s 1, 2 och flere qvintin om dagen, och utvårtes tvåttas med deſs decoct; åfven nyttjas til inſprutningar i långſamma gonorrheer: bör nyttjas fårſk och om våren tagen.
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. o. b. o1.)

142 ATHAMANTA, *SÅFFE, Såfferot.*

1 A. *Libanotis* (Hvit-Såffe) Stjelken kantig: Bladen dubbelt parbladige, glatta, Frön håriga. ♃.
V. *på backar. Bl:r i Jul. Har hvita, måſt klotrunda bl.flockar, liknande* Angelica. *Bladen parbladige, de nederſte ſmåbladen åro utan ſkaft, ſittande korsvis på allmånna bladſkaftet.*
H:n. (k. o. f. 1. h. 1. f. 1.)

2 — *Oreoſelinum* (Kax-S.) Stjelken ſtrimig: Bladen greniga, med tilbakaböjde grenar. ♃.

V. på torra ſtällen Öland &c. Bl:r i Jul. Aug. Har bl:r ſom Selin. paluſtre, *och blad, ſom äro greniga och mångdelta, med nedböjda grenar likſom* Phell. aqvat. H:n. (k. o1. f. 1. h. 1.)

143 SIUM, *STRÅTTA.*

1 S. *latifolium* (Vatn-Stråtta) Bladen parbladige, ſmåbladen lanſettlika, i brådden ſågade: Deſs bl.flock i toppen. ♃.
V. i åar. Bl:r i Julii, med ſtor, hvit bl.flock ſom ſitter i toppen af ſtjelken. Deſs ſvepen äro något ſtora: bladen äro enkelt parbladige, med pipigt ſkaft: ſmåbladen breda lanſettlika, ſågade.
H:n. (k. o. g. o. f. 1. h. 1. ſ. 1.) Är ſkadlig för boſkap, iſynnerhet roten efter midſommaren.

2 — *Siſarum* (Sockerrot) Bladen parbladiga, de öfverſte (floralia) endaſt 3bladiga. ♃. †.
Pl:s *i Trägårdar. Har hvita bl:r och lanſettlika, ſågade blad, nåſtan ſom föregående.*
H:n. (b. 1.) *Rötterna* äro födande och vålſmakande, brukas i ſoppor. Pl:s mäſt med rötter.

3 — *anguſtifolium* (Knå-S.) Bladen parbladige, olika ſågade: Bl.flocken ſitter på korta ſkaft, i bladvecket eller på ſidan af ſtjelken. ♃.
V. i vatn Skåne r. *Bl:r i Jul. Aug. Har djupa inſkärningar på ſmåbladen och ſtora bladlika ſvepen.*
A) — *nodiflorum* Fl. Sc. med bl.flock utan ſkaft (ſeſſiles.) *Bl.flocken omges af ſvepelika blad.*

144 SISON, *SISON, Krypſloka.*

1 — ***inundatum*** (Siſon) har krypande ſtjelk, 2delt bl.flock. ⊙.
V. på ſidländta ſtällen r. s. *Bl:r i Jul. Aug. Deſs öfre blad äro parbladige, 3klufne; deſs nedre (under vatnet) hårlike, mångdelte; är bland de minſta Umbellater.* H:n (o.)

145 SE.

145 SELINUM, *SELIN*, *Mosſerot.*

1 S. *paluſtre* (Kårr-Selin) Stjelken, trind, mjölkſaftig, med enkel rot: Bladen mång-greniga (nåſtan 3dubbelt parbladiga.) ♃.
V. *i ſkogskårr* a. *Bl:r i Jul. Aug. Har hvit, utbredd bl.flock, likſom* Sium latifolium. *Deſs blad åro mångdelta: ſmåbladen lanſettlika. Roten med ſkarp och ſtickande ſmak, något aromatiſkt lukt.*
M:n. Roten tuggas af Lappar at ſpotta efter.
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1.) *Roten* torkad k:ls Finſk Ingefåra.
A) — med jåmnbreda, ganſka ſmala ſmåblad, flåt (knapt ſtrimig) ſtjelk.

2 — *carvifolium* (Ångs-S.) har fårad ſtjelk: Frukten med nedböjda ſtift. ♃.
V. *på ſkogsångar Smol. Bl:r i Jul. Liknar aldeles föregående, men har mer kantiga frön, djupt fårad ſtjelk. Deſs allmånna ſvepe faller ſnart af; Kronbladen åro likſom hopfåſta* (conniventia): *alla ſmåbladen flikige, lanſettlike och i ſpetſen hvitaktige, med brun flåck.* H:n (ſom förra.)

146 ANGELICA, *ANGELIKA.*

1 A. *archangelica* (Ågta-Angelika) Bladen greniga, (3delta och parbladige.) Deſs uddeblad 3flikigt. ♃.
V. *på Hafs-och Elf-ſtrander. Bl:r i Jul. Har tjock, trind örtſtamm, och ſtora breda blad, hvita, klotrunda bl.flockar: upblåſte ſtipler.*
K:ls *Slöke* Vermeland. *Qvanrot* Dalarne, Serna.
M:n. *Ap.* Rot och Frön: ber. ſom magſtårkande och våderdrifvande. På brånvin gifva de god ſmak och lukt.
H:n. (k. o. g. 1. h. o.) — *Stjelkarne* åtas af Lappar.
A) — med gula bl.flockar. V. *i Lappmarken.*
Anm. *Den utlåndſka Angelike-roten har intet företråde för vår inlåndſka, om ej at vid den förra båttre iakttages tiden om våren, då den bör ſamlas.*

2 — *ſylveſtris* (Strått-Angelika) Bladen greniga, (dubbelt parbladige:) ſmåbladen likformiga, lanſettlika, i brådden ſågade. ♃.
V. *i ſkogs-kärr.* *Bl:r i Jul.* *Har hvit bl.flock och blad, nåſtan ſom en* Sium.
K:ls *Stråttor* V.Göthl. *Tjuton* Smoland. *Björnſlut* V.Botn. *Myrſlut* Jämtland. *Sqvåttor* Bohus.
M:n. *Rot* och *frön*, ſamma ſom förra: äro ſvagare.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. ſ.1.)

147 CORIANDRUM, *KORIANDER.*

1 C. *ſativum* (Koriander) har klotrundn frön. ⊙ ☨.
Örten fårſk luktar illa. Förbättras genom torkning.
M:n. *Ap.* Frön, äro väderdrifvande.
H:n. Är känd bland kökskrydder. Allmogen bruka frön vid brödbakning. m. m.

148 ÆTHUSA, *ÅTHÅFVA, Vildperſilja.*

1 Æ. *Cynapium* (Åthåfva.) ⊙.
V. *i kryddgårdar* a. *Bl:r i Jul. Aug. Har hvita blommor och blad lika med Perſiljan.*
K:ls *Glis* Upland. *Coriandrum Cynapium* Roth. Fl. G.
H:n. (k.01. g.1. f.1. h.1. ſ.1.) Är giftig för människor, gäſs och annat fjäderfå, men ätes utan ſkada af kaniner och flere andra djur.

149 SCANDIX, *KYRFVEL.*

1 S. *odorata* (Spanſk-Kyrfvel) Frön råflade. ♃. ☨.
Pl:s *i Trägårdar och vid byar* a. *Bl:r i Jun. Jul. med hvita bl:r, och blad liknande Hundkax: äro mjukhåriga; ſtjelken trind, ſlåt, ſmakar ſom Anis.*
M:n. *Rot* och *ört* kunna nyttjas i ſoppor: äro lindrande i bröſtſjukdomar.
H:n. Ber. för mjölke-kor. Kan afſkäras flere gånger om året: äfven br:s bland grönkål och köks-krydder.

2 —

2 — *Cerefolium* (Svenſk-Kyrfvel) Frön glatta, aflongt-ſyllika; deſs bl.flockar ſitta på ſtjelken, utan allmänt bl.ſkaft. ☉.
V. *på åkrar*. r. *Bl:r i Maji; Har enſkilta bl.flockar, ſom ha ſkaft, de allmänna utan (ſitta på ſidan af ſtjelken likſom på Silleri.) Bladen likna Perſilja.*
M:n. *Ap.* Örten *färſk*, eller utpråsſad ſaft ber. i lungſot, då uphoſtningen är ſkarp: äfven i invertes ſtockningar. Man kan br. den hälſt i mjölkvasſla, då örten ſkäres ſmått, blötes och ſedan utkrammes ſaften, hvaraf drickes par koppar morgon och afton, äfven i piller, gjorde af deſs extract: Utvertes lagd på bröſtet, fördrifver mjölkens ſtockningar hos Könet.
H:n. (k.11. g.1. f.1. h.o. b.1.)

3 — *Pecten* (Kam-K.) fröet med ganſka lång ſpets. ☉.
V. *på Gothl.* r. *Bl:r i Jun. Har blad ſom* Selinum paluſtre, *något mindre: deſs bl.flock är 2, 3delt. Hvita bl:r, frön vid baſen tjocka, ſtrimiga, växa ut i en lång ſpets.*

4 — *Anthriſcus* (Skånſk-K.) Frön aflonga, ſtyfhåriga: Blommorne likformiga, ſtjelken ſlät. ☉.
V. *vid byar* r.s. *Bl:r i Jun. Har korta nästan ägglika frön; bladen mycket greniga (3faldigt-parbladige,) ſmådelta och mjukhåriga. Frön ſtråſhåriga ſom på* Caucalis.
K:ls Caucalis ſcandicina *Roth. Fl. G.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.)

150 CHÆROPHYLLUM, *KAX.*

1 Ch. *ſylveſtre* (Hund-Kax) Stjelken ſtrimig och råſlad, ledfull med något upſvälda knän. ♃.
V. *i fet jord* a. *Bl:r i Jun. Jul. Har glatta blad: Stjelken uptil glatt, nedtil något ſtråſhårig. Svepena 5bladige, nedböjde.*
K:ls *Hundloka* Medelpad. *Hund-kumin* Helſingland. *Hundkäxa* Smol. *Hunnekaxa* V.Göthl. *Hundkumil* Dahl. *Spokter* Götheborg.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. ſ.1. b.1.) *Örten* ätes af boſka-

ſkapen, men roten ſkal vara för dem ett dödeligt gift som i Siberien af *Gmelin* är obſerverat. Fl. Sib. 1 del. 211. Deſs bl.flock fårgar ylle gult: och örtſtåndet grönt. Utrotes, då den afſlås i några år tidigt.

2 — *temulum* (Hår-Kax) Stjelken ſtråfhårig, med upſvålda knån. ♃.
V. *på Öland &c. Bl:r i Julii, med hvita bl:r: Bladen något luddna, greniga: ſmåbladen nåſtan trubbiga. Svepen 6-8bladiga, håriga.* H:n okånd.

151 PHELLANDRIUM, *STÅKRA.*

1 Ph. *aqvaticum* (Ståkra) Bladen greniga, med tilbakaböjda grenar (divaricati.) ♃.
V. *i vatn. Bl:r i Jun. Jul. med hvita bl:r, mycket grenig och utbredd ſtjelk ſom delar ſig måſt klynnevis, i 2 och 2; bladen 3, 4faldigt-parbladige. Småbladen lanſettlike:* Är giftig och iſynnerhet farlig för håſtar. Inſect. *Curculio parapleсticus*, ſom förorſakar ſtåkra ſjukdomen, håller ſig på denna.
K:ls *Kaxſtåkra* Calmarl. Liguſticum Phellandr. *Roth.*
M:n. *frön* berömmas mot froſſa.
D:s 1 qvint. til 1 lod tages före, och hälften ſå mycket efter feber anfallet.
H:n. (k. 01. g. 1. f. 1. h. 1. ſ. o.)

152 CICUTA, *SPRÅNGÖRT.*

1 C. *viroſa* (Språngört) har greniga blad; Småbladen lanſettlika, ſågade: bladſkaften kantiga och trubbigga, ſittande emot bl.flocken. ♃.
V. *vid ſjö-och å-bråddar. Bl:r i Jul. Har bl.flock, ſom* Selin. paluſtre: *bladen ſom Fig. 63.*
Anm. *Bladen åro något ſmalare, nåſtan jämnbreda och delta i flere ſmå 3blad: Roten tapplik, med fibreuſa grenar: utlakar en gulaktig ſaft; år ganſka giftig: tros förgifta ſjelfva vatnet för boſkapen, ſom det dricker.* V. A. H. 1774.
K:ls *Nåckarot* V.Göthl. *Bunarot* Medelpad.
M:n *aflagd.* H:n (o.)

153 IMPERATORIA, *MÅSTERÖRT.*

1 I· *Oſtruthium* (Måſterört.) ♃. r. ✝.
Bl:r i Jun. Jul Har upblåſte ſtipler, eller ett vidgat hinnaktigt bladſkaft, ſe Fig. 40. *Bladen åro dubbelt 3bladige* (triternata) *och ſågade.*
M:n. *Ap.* ROTEN år våderdrifvande, br.s i tungans lamhet. År godt at tugga på ett ſtycke af denna rot. Br:s måſt i boſkaps-ſjukdomar.

154 PASTINACA, *PALSTERNACKA.*

1 P. *ſativa* (Palſternacka) Blad. enkelt-parbladige. ☽. ✝.
Bl:r i Julii, med gula blommor.
Pl:s a. *i Trågårdar.*
M:n. *Ap.* FRÖN. Tjena mot froſſa.
D:s *frön* 1 lod ſtötta och intagne hålſt i vin, 1 timma för feber anfallet.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. ſ. 1.) *Palſternackor* har en mjölkökande egenſkap. All ſlags boſkap blir deraf haſtigt fet. Cultiveras til foder utomlands. *Roten* år födande: Br:s i ſoppor och år allmänt kånd i köken.

155 CARUM, *KUMIN.*

1 C. *carvi* (Kumin) Bladen parbladiga: Små-bladen mångdelta. ☽.
V. *på tomter och fetare ångar* a. *Bl:r i Jun. Har hvita bl:r. Bladen åro fina, parbladige, med ſmåblad, utan ſkaft, pinntaggade, ſtjelken trind, ſlåt.*
K:ls *Kommin* V.Göthl.
M:n. *Ap.* FRÖN: åro våderdelande; tjena i kolik (hålſt utan feber:) utvårtes br:s i kryddpoſor.
H:n. (k. 01. g. 1. f. 1. h. 01. b. 1.) *Kumin* br:s vid brödbakning, brånvins deſtillering &c. *Roten* år åtbar, ſmakar vål i ſoppor, och bladen bland grönkål vårtiden.

156 ANETHUM, *DILL, Fenkål.*

1 A. *graveolens* (Mat-Dill) Frön hopkrammade. ☉. ✝.
Bl:r i Julii.

M:n.

M:n. *Ap.* ÖRTSTÅND. FRÖN. äro väderdrifvande. Med dillvatn ſtänkas de ſjukas ſängar at ſkaffa ſömn.
H:n är bland kökskrydder allmänt känd: brukas på färſkt kött, &c.

2 — *Fœniculum* (Fenkåls-Dill) Frön åggrunda; år treårig. ♱.
Bl:r i Junii, Julii.
M:n. *Ap.* ROT. FRÖN. Är ſom föregående väderdrifvande: br:s för barn, ſom plågas af ref. — äfven mot hypochonder, moderſjuka m. m. Blandas i andra krydder; dels ſom thé, dels intagas ſom piller.

157 APIUM, *PERSILJA*, *Selleri.*

1 A. *Petroſelinum* (Mat-Perſilja) rotbladen greniga; ſtjelkbladen enkla, jämnbreda: De enſkilta ſvepena ſmå (korta.) ☽. ♱.
M:n. *Ap.* ROTEN, FRÖN. Drifver urin, är mer en kökskrydda än läkemedel. Br:s för ſtenpaſſion.
H:n. (b. I.) — vid matlagning allmänt känd. *Frön* döda ohyra i hufvudet. *Örten* är för fångfoglar och gäſs giftig och dödande
Anm. *Kruſperſilja* (P. criſpum) och *Rotperſilja* äro blott artförändringar.

2 — *graveolens* (Selleri-P.) Rotbladen enkelt-parbladige, ſtjelkbladen viggelika: bl.flocken utan allmänt blomſkaft. ☽. ♱.
Vild är den giftig. De ſom äro fallna för nerfſjukdomar och ſlag böra ej äta af Selleri. Hoffb.
M:n. *Ap.* ROT, FRÖN. Decoct af *örten* ſtämmer mjölk hos Fruntimmer, då deri doppade klutar läggas på bröſten; äfven fördelar mjölkens ſtockningar, iſynnerhet, om tillika thé af Perſilja och Silleri drickes.

158 ÆGOPODIUM, *SVALLER.*

1 Æ. *Podagraria* (Svaller) Deſs öfverſta blad äro trebladige: Småbladen breda, lanſettlika. ♃.

V.

V. *i kålgårdar* a. *Bl:r i Jun. Jul. Har blad nåſtan ſom* Angelica, *och bl:r ſom Hundkax, utan ſvepen.*
H:n. (k.II. g.I. f.I. h.I. f.II. b.I.) Bladen br:s vårtid bland grönkål.
K:ls *Sqvallerkål, Kirskål* Upland. *Trebening* Skåne.

159 PIMPINELLA, *PIMPINELL.*

1 P. *Saxifraga* (Hvit-Pimpinell) Bladen parbladiga: Deſs ſmåblad, vid roten nåſtan runda, de öfverſta ſmala, jämnbreda. ♃.
V. *på torra ſtällen* a. *Bl:r i Julii Har hvita bl:r och olika delta blad: varierar mycket.*
K:ls *Båckrot* Ångermanland.
M:n. *Ap.* ROTEN är magſtårkande och urindrifvande.
D:s 1-tredjedel til ett halft qvintin.
H:n. (k.II. g.I. f.I. h.II. f.I. b.I.)
A) — disſecta har mångdelta, nåſtan dubbelt parbladige *blad.* r.

2 — *magna* (Röd-P.) Bladen parbladiga: ſmåbladen ägglika, med olika inſågningar, uddebladet treflikigt. ♃.
V. *på Öland &c.* r. *Bl:r i Jul. med rödaktige bl:r, Har rak, fårad ſtjelk. Alla ſmåbladen äro äggformiga eller litet hjertlika, varierar med hvita blommor. Är högre än föregående, ſom den liknar.*
M:n. år nåſtan ſom förra. Denna ber. iſynnerhet i moderſjuka och gickt.

3 — *Aniſum* (Anis-P.) rotbladen rundaktiga, med djupa inſkårningar, 3klufna och naggade. ☉. ♰.
M:n. *Ap.* FRÖN- äro våder-och urin-drifvande ſamt ganſka goda i bröſtſjukdomar: öka mjölken hos dem ſom ge di: til den åndan drickes thé af *Kyrſvel, Anis* och *Fenkol.*
H:n. Som kökskrydda allmänt känd.
Pl:s med frön på åker-eller trågårds-ſångar.

3 *Ord.* *TRIGYNIA, TREQVINNADE.*

154 VIBURNUM, *OLVON.*

1 V. *Opulus* (Olvon) Bladen flikiga (lobata) med glandler på bladſkaften. Tr.ſt.
V. *i hagar &c. Bl:r i Jun. Har ſtora hvita blomknippen med gallblomſter utomkring (i kanten,) ſom åro utan ſtåndare och piſtiller.*
K:ls *Hålsbår* i V.Göthl. *Ulfbårsbuſke* Södermanland. *Fogelbår* Upland. *Qvalkebår* Gothl. *Olgonbår* Smol. *Illenatråd* Skåne. *Uglerönn* Blekinge.
A) — med dubbla bl:r. *Hela bl.knippet beſtår af gallblommor och ſer ut ſom en hvit båll.* K:ls *Snöbållar.*
Pl:s *med rottelningar.*

161 SAMBUCUS, *HYLL, Flåder.*

1 S. *nigra* (Flåder-Hyll) har trådſtam: Bl.ſtångeln 3, 5delt, med bl.knippe: Bladen parbladiga.
V. *vid byar. Bl:r i Julii med hvita blommor.*
K:ls *Hyll* Skåne. *Fulbom* Gothland.
M:n. *förtr. Ap.* br. Bark (*den inre,*) Blommor och Bår. Blommorna invårtes, til thé drifva utdunſtning och befordra afförning, nåſtan på alla ſått. *Båren* drifva mer på ſvetten: bågge tjena i Roſen, fluſſer, gikt, utſlag &c. *Mellanbarken*, fårſk, purgerar, gör kråkning och drifver urin: år kraftig i vatnſot. *Örtbladen* (fårſka) purgera, utvårtes fördela de vatnaktige ſvulnader (Oedema) och blinda gyllenådren. *Bl:rna* och *Bårmoſet* åro åfven tjenlige til omſlag. Blommorne br:s mot biſting: kokas i vatn och påläggas varma. Inr. Tidn. 1796.
H:n. (k.o. g.o. f.1. h.o. b.1.) *Båren* åro ſkadliga för höns och andra foglar. *Trådets* ſkugga eller utdunſtning anſes vara ohålſoſam för månniſkor, ſå at febrar ofta kunna förorſakas deraf at man ſitter eller ſofver derunder. Hoffb. *Trådarten* br. Svarfvare &c.
Pl:s både med frön och afläggningar.

2 — *Ebulus* (Sommar-Hyll) har örtstam, med bladlika stipler och 3delt bl.knippe. ♃. n ☩.
Blr i Aug. Har rödletta bl:r, hög stjelk, utan grenar. Bladen äro parbladiga, uddebladet större än de öfriga: alla lansettlika, sågade.
K:ls *Vild Fläder* Södermanland. *Mannablod* Calmar.
M:n. *Ap.* ROTBARKEN, BLADEN, BÅREN. Är af lika eller nästan starkare kraft än förra.
H:n. Tros vara skadelig för får. *Båren* färga violett. *Örten* lagd i lador säges fördrifva möss: strödd under svin, förekomma dynt.

163 TAMARIX, *TAMARIS, Indalsris.*

1 T. *germanica* (Tamaris) har blommor med 10 ståndare. Tr.st.
V. *i Indals-Elfven på holmar. Bl:r i Jun. Jul. Bladen likna Ljung. Bl:rna sitta i aflonga, cylindriska ax, Bl.kronan hvit, innom rödaktige bl.skärm; Barken ganska besk.*
M:n *obekant.*

4 *Ord. PENTAGYNIA, FEMQVINNADE.*

163 LINUM, *LIN.*

1 L. *usitatissimum* (Allmänt-Lin) Stjelken rak, mäst utan grenar: bladen lansettlika, skiftevis sittande. Bl.fodret och fröhusen spetsige. Kronbladen trubbiga, nedtil naggade. ☉. ☩.
M:n. *Ap.* LINFRÖ. *Linolja* är ganska god, vid förstoppningar och i stenplågor. Färsk är den bland de bättre medel i blodspottning.
D:s ett halft skedblad med lika mycket honung i sänder. I rödsot ber. äfven samma medel. I häftig förstoppning (sjukd. miserere) då intet annat medel velat slå an, har linolja 2 skedblad hvar timma tagen, hjelpt. Varmt karbad kan ock tillika nyttjas.
Anm. Härskhet på linolja kan genom sqvalpning i vatn tvättas bort.

H:n mångfaldig. Genom god linberedning och våfnad har Norra Ångermanland upbragt ſig til allmän vålmåga och tåflar nu med de ypperſta Hushålls-Nationer at frambringa fina lårfter. Om Lins plantering, ſe H. J. 1780 Dec. p. 166.

2 — *catharticum* (Vild-Lin) Stjelken klynnedelt, bladen aflonga, ſitta emot hvarandra: Kronbladen ſpetſiga. ☉.
V. *på ångar* a. *Bl:r i Jun. Jul. Har hvita bl.kronor: år mycket mindre ån föregående.*
K:ls *Vild-hör* V.Göthl.
M:n. *Örten* laxerar.
D:s 2-3:djedels qvintin pulſveriferad; eller 1 lod deraf druckit ſom thé.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)

3 — *Radiola* (Fyrmåns-L.) Stjelken utbredd, mycket grenig: Bladen ſmå, åggrunda. Blommorne med 4 ſtåndare och 4 piſtiller. ☉.
V. *på torra ſtållen* r.s. *Bl:r i Jun. Aug. Stjelken grenar ſig i 2 och 2* (per dichotomiam) *med korta grenar. År mindre ån föregående.*
H:n (g. 1. f. 1.)

164 DROSERA, *SILESHÅR*, *Daggört.*

2 D. *rotundifolia* (Rundt-Sileshår) Bladen runda. ♃.
V. *i kårr* a. *Bl:r i Jul. Aug. med hvita blommor och rödhåriga blad: Bladen åro altid fugtiga af en ſeg våtſka.*
M:n. *Örtſaften*, ſtruken på vårtor och liktornar, ſåges borttaga dem.
H:n (k.o. &c.) Då mjölk ſilas genom bladen, blifver deraf tåtmjölk likſom af *Pingv. vulg.* ſe p. 30. Åfven då kor om ſommaren kommit at åta giftiga ſvampar och mjölken deraf ſkåmmes, förbåttras den, om hon ſilas igenom *Droſera*. *Örten* år ſkadlig för får.

2 — *longifolia* (Långt-S.) Deſs blad åro aflonga. ☉.
V.

V. i kärr. Bl:r i Jul. Har håriga blad och bar bl.stängel likſom föregående; men är ſtörre, med aflonge blad. H:n ſom förra.

165 STATICE, *STADD.*

1 St. *Armeria* (Ång-Stadd) Bl.ſtångeln enkel (utan grenar) med klotrundt bl.hufvud: Bladen ſmala, jämnbreda. ♃.
V. på ångsbackar. Bl:r i Jul. Blommorna ſitta tilhopa ſom på Scabioſa. *Bl.fodret torrt* (ſtadigtvarande), *liffärgat, likſom på* Gnaphal. dioicum.
H:n. (k.o. g.1. f.o1. h.o. ſ.o.) K:ls *Strandblomſter* Boh.

2 — *Limonium* (Strand-St.) Bl.ſtångeln med grenig bl.vippa: Bladen breda lanſettlika, ſlåta, utan ſenor, under med piggar (mucronata.) ♃.
V. *på Hafsſtrand.* r.s. *Bl:r i Jul. Har rödletta blommor, måſt åt en ſida ſittande.* H:n (g.1. f.1.)

---

6 CLASSEN.

HEXANDRIA, SEXMÅNNINGAR.

Denna *Claſs* känns med 6 ſtåndare, ſom merendels äro jämnſtora.

Anm. Hos några deſs växter fela halfva antalet; men de kännas lätt af deras utſeende och öfriga likhet med ſina ſlägtingar: LILIA *ord. nat.* ſom i allmänhet föras hit, hafva alla bl.kronan 6delt eller 6bladig, och lökaktige rötter; åtſkillige ha behaglig lukt. En del äro ätlige ſom Lökſlägtet (Allium,) hvars ſkarpa ſmak förſvinner genom kokning och ſtekning: äfven *Tulpan-* och *Lilje-rötterne*, ſom ätas i Italien och annorſtädes. En del giftiga ſom de vålluktande *Narcisſer*, *Hyacinther* &c. Nåſtan alla ſom hafva ſtark lukt äro farliga; de ſom lukta litet eller intet äro milda.

1 Ord. MONOGYNIA, ENQVINNADE.

* LÖKVÅXTER *med Bl.krona och Bl.foder.* Spathaceæ.

166 GALANTHUS, *Bl.kronan* öfver fröhuſet, med 6 kronblad, af hvilka de 3 inre äro kortare och urnupne: märket enkelt.

167 LEVCOJUM, *Bl.kron.* öfver fröhuſet, klåcklik, med 6 kronblad, alla med en knöl i ſpetſen: märket enkelt.

168 CROCUS, *Bl.kron.* 6delt, likformig: *ſtåndarne 3: Märkena* hopvekne.

169 COLCHICUM, *Bl.kron.* 6bladig, med lång *pip. Fröhuſet* af 3 rum, upblåſt: *Piſtill. 3.*

170 NARCISSUS, *Bl.kron.* öfver fröhuſet, 6bladig med klåcklikt honingshus, ſom ſtår omkring ſtåndarne.

171 ALLIUM, *Bl.fodret* mångblommigt under fröhuſet, *kronbladen 6*, aflonga.
Blomſkaften tilhopa ſtående i blomflock.

** LÖKVÅXTER *med bara blomkronor.* Fl. nudi.

172 LILIUM, *Bl.kronan* klåcklik, 6bladig, hvart kronblad med en honungsſtrima, långsefter gående.

173 FRITILLARIA, *Bl.kron.* klåcklik, *kronbladen 6*, aflonga, med håla nära baſis til honungshus.

174 TULIPA, *Bl.kron.* klåcklik, 6bladig: *Stift.* o. *Honungshus* o.

175 IRIS, *Bl.kron.* 6bladig, hvartannat kronblad tilbaka böjt: *Märkena* breda (bladlika:) *Ståndarne 3.*

176 ANTHERICUM, *Bl.kron.* platt, 6bladig: *Fröhuſet* äggformigt.

177 ORNITHOGALUM, *Bl.kron.* 6bladig, kronbladen qvarſitta efter blomningen. *Ståndarnes ſträngar*, hvarannan vid baſen utvidgade.

178 CONVALLARIA, *Bl.kron.* 1bladig, 6flikig: *Bär* med många frön, 3 rum.

179 HYACINTHUS, *Bl.kron.* klåcklik, med 3 Honungporer vid ämnet.

180 ASPARAGUS, *Bl.kron.* klåcklik, 6delt, hvarannan flik tilbakaböjd. *Bär* af 3 rum, 2 frön.

*** ÖR-

*** ÖRTER *utan blomkrona.* Fl. incompleti. *Blomkronan felar merendels.*

181 ACORUS, *Blommorne* små, 6bladige, sitta ihop på utdragit trindt *bl.fäste. Fröhuset* af 3 rum.
182 JUNCUS, *Bl.fodret* 6delt: *Bl.kronan* o. *Fröhuset* af 1 rum.
183 PEPLIS, *Bl.fodret* 12klufvit, ibland med 6 små kronblad. *Fröhuset* af 2 rum.

**** TRÅD. BERBERIS. Se *Pentandria, 1gynia.*

2 *Ord. TRIGYNIA, TREQVINNADE.*

184 SCHEUCHZERIA, *Bl.fodret* 6delt, *Bl.kronan* o. *Fröhusen 3, Frö 1.*
185 TRIGLOCHIN, *Bl.fodret* och *Bl.kronan* 3bladige, *Fröhuset* öpnande sig vid basen.
ANTHERICUM, COLCHICUM } Se *förut 1gynia.*
RUMEX, Se *följ. Clafs.* DECANDRIA, *3gyn.*

3 *Ord. POLYGYNIA, MÅNGQVINNADE.*

186 ARISTOLOCHIA, *Bl.fodret* o. *Bl.kronan* 1bladig, tunglik: *Fröhuset* af 6 rum.
187 ALISMA, *Bl.fodret* och *Bl.kronan* 3bladige: *Fröhusen* många, *1 frö* i hvardera.

6 *Clasf. HEXANDRIA,* SEXMÅNN.

1 *Ord. MONOGYNIA, ENQVINNADE.*

166 GALANTHUS, *GALANT, Snöhviter.*

1 G. *nivalis* (Galant) har hvita blommor. ♃. ☨. *Bl:r först om våren, ofta i Mars, är giftig.* H:n (b. 1.)

167 LEVCOJUM, *LEVKOJ*, *Vårhviter.*

1 L. *vernum* (Vår-Levkoj) Bl.fodret enblommigt, Märket klotrundt. ♃. ♰.
Bl:r i Mart. Apr. Liknar föregående; men har likformiga kronblad, med en grön fläck mot spetsen af desamma. H:n. (b. 1.)

168 CROCUS, *SAFFRAN.*

1 C. *sativus* (Saffran) Dess Bl.foder sitter vid roten, enbladigt: Bl.pipen ganska lång. ♃. ♰.
M:n. *Ap.* Pistillen. *Saffran* år mycket lindrande, muntrande och af drifvande kraft; i för stark dosis kan göra skrattsjuka.
D:s. Extract 2 gran.
H:n. *Saffran* fås af blommans stift: hvar blomma ger ett strå Saffran. Kunde pl:s i Lappska fjällen och på Ölands alvard med Rikets fördel.
Pl:s med rot-affättningar.
A) — *vernalis* (Vår-S.) med platta blad.
B) — *autumnalis* (Höst-S.) med smala och i kanten hopvikne blad. *Bägge pl:s i Österrike, England &c.*

169 COLCHICUM, *NAKLING*, *Nakna Jungfrun.*

1 C. *autumnale* (Nakling) har bara blommor: Bladen platta, lansettlika. ♃. ♰.
Bl:r i Aug. Sept. Bl:rna upkomma ur jorden helt nakna, gredlin-röda. Dess blom-hölster är knapt märkeligt, bl.pipen lång.
M:n. *Roten* kraftig; purgerar och drifver urin: kan passa i stället för *Scilla* i vatnsot. Bör gifvas varsamt. Roten är giftig: i för stor dosis kan den döda.
H:n. Med blommor bebådar den om hösten, når växter, som ej tåla köld, böra inflyttas eller bergas.
Anm. Dess blad komma up om våren, når vanligen frosten är förbi, och dess blommor om hösten, når frostnätterna tilstunda. K:ls *Tidlösa.* a.

170 NAR-

170 NARCISSUS, *NARCISS.*

1 N. *poëticus* (Hvit-Narciss) Bl.fodret (spatha) enblommigt. Honungshuset ganska kort (omger ståndarne likſom en röd ring), i brådden småaggat. ♃. ♱.
V. *i Trågårdar* a. *Bl:r om våren.*

2 — *pseudo-narcissus* (Gul-N.) Bl.fodret enblommigt: Honungshuset klåcklikt, långt som kronbladen. ♃. ♱.
V. *i Trågårdar som förra. Har gula blommor.*
K:ls *Påskliljor*, a.

171 ALLIUM, *LÖK.*

* *Ha platta blad* (planifolia.)

1 A. *ursinum* (Rams-Lök) Bl.ſtångeln bar, halfcylindrisk: Rotbladen breda-lansettlika. ♃.
V. *i skugga* r. *Bl:r i Jun. med hvita blommor.*
K:ls *Rams* Gothland. *S. Britælök* Vadstena.
H:n. (k. 1. g. 1. f. o. h. o.) Där den växer, trifves sållan annat gräs.
Pl:s derföre i Humlegårdar &c. at fördrifva ogräs. Mullvador och möss sägas åfven ha affky derföre. Då den, så vål som annan lök, åtes af kor, ger den mjölk och smör elak smak.

2 — *Porrum* (Purio-L.) Bl.ſtångeln bladig: Ståndarne 3uddige (3cuspidata.) ♂. ♱.
H:n. Är bland köksvåxter kånd.

3 — *sativum* (Hvit-L.) Stjelken bladig, lökbårande: Ståndarne 3uddiga, Roten beſtår af sammansatte lökar. ♃. ♱.
M:n. *Ap.* Roten. Är kraftigast af alla lökslag. Dess bruk mångfaldigt. Se All. Schœnopras. anm.
H:n. Blandas hvitlök, sönderhackad, i hafre åt håstar,

få de deraf mera mod at ſpringa, hvilket håſtprånglare vål veta.
Pl:s med lökar, om våren, i bördig jord. Då ſtam och blad börja gulna om ſommaren upgråfves löken och hånges at torka.

4 — *ſcorodopraſum* (Kejpe-Lök) Stjelken bladig, lökbårande: Ståndarne 3uddiga. ♃.
V. *på ångar* r.s. *Bl:r i Jun. Jul. Har purpurröda blommor, hvita ſtåndare, och lökfull bl.flock, med ſpetſigt bl.foder. Dess blad åro i kanten något naggade och omgifva ſtjelken med en tvåäggad ſlida* (vagina ancipiti.)
H:n. (k.o1. f.o. h.o.) Nyttjas på Öland bland kål.
K:ls *Råckenbåli.* Öland.

5 — *arenarium* (Sand-L.) Stjelken bladig och lökbårande (ſom den föregående,) med trinda ſtjelkſlidor, och trubbigt bl.foder. ♃.
V. *i ſandåkrar* r.s. *Bl:r i Jun. Liknar föregående, men år mindre, med blå blommor. Ståndarne 3uddiga, något långre ån bl.kronan. Bladen helbråddade, gråslika, förviſsna innan blomnings-tiden.*

6 — *carinatum* (Gall-L.) Stjelken bladig, lökbårande: Ståndarne ſyl-lika. ⊙.
V. *bland buſkar* r.s. *Bl:r i Jul. Aug. Har purpurröda blommor, med ganſka långt och ſpetſigt bl.foder bladen kölformiga* (carinata.)

** *Ha trinda blad* teretifolia.

7 — *oleraceum* (Ångs-L.) Stjelken bladig, med lökbårande bl.flock: bladen ſtråfva, halftrinda, under fårade. Ståndarne enkla. ♃.
V. *på ångar* a. *Bl:r i Jun. Jul. med rödaktige blommor. ſtjelken ſlåt, trind, med få blad, under trinda, med 7, 9 fina reflor.*
H:n. (k.1. g.1. f.11. h.1.) — brukas bland kål.
K:ls *Hundlök* Öland.

8 —

8 — *Cepa* (Röd-Lök) Bl.stångeln bar, nedtil upblåst: Bladen trinda. ☽. ✝.
Har lång, trind bl.stångel som vidgar sig ner emot roten: Bl.flocken rödaktig, nästan klotrund.
M:n. *Ap.* Roten är näst hvitlök mäst berömd.
H:n. Vid matredning, på fisk &c. allmänt känd.

9 — *fistulosum* (Pip-L.) Bl.stångeln bar, jämntjock: Bladen trinda, upblåsta (pipiga.) ♃. ✝.
Pl:s a. *Liknar följande; men är mycket större.*
H:n. (b.11.) — är bland köksfaker känd.

10 — *schœnoprasum* (Grås-L.) Bl.stångeln, som på föregående, med trinda, smala, nästan syl-lika blad. ♃. r. ✝.
Har purpurröda bl:r. Var. stundom med hvita bl:r.
H:n. (k.01. g.0. f.0. b.0. s.0. b.01.) Är bland köksfaker allmänt känd. Är hälsosam för höns, kalkoner och andra foglar. K:ls *Alvarlök* Öland.
Anm. Hela Lök-slägtet kan brukas i Medicin. *Invärtes* drifva de transpiration, urin, våder: äro nyttiga i andtäppa, hosta, gikt, skörbjugg, frossa. *Utvärtes* agga de och updraga blåsor, mogna bölder: Deras saft (i synnerhet *Hvitlökens*) borttager reformar, då den påstrykes.

172 LILIUM, *LILJA.*

1 L. *candidum* (Hvit-Lilja) Bl.kronan klåcklik, inuti slät. ♃. ✝.
Har stora hvita blommor, inuti släta, glänsande: Dess örtblad sitta spridda (sparsa) *på stjelken.*
M:n. *Ap.* Bl.kronan. Dess bruk nästan aflagd.
Pl:s för sin prydnad i Trägårdar.

2 — *bulbiferum* (Brandgul-L.) Bl.kronan klåcklik, uprättstående, inuti sträf. ♃. r. ✝.
Bl:r i Jul. Har brandgula blommor, inuti prickiga: örtbladen smala, nästan jämnbreda, spridda på stjelken.
H:n. *Rötterna ätas i Italien.*

3 — *Martagon* (Kroll-Lilja) Blommorne med tilbakaböjde kronblad, nedåt hångande. Bladen aflonga, fpetfiga, fittande i krans omkring ftjelken. ♃.
Bl:r i Jun. Har rödfpräcklota blommor, breda lanfettlika blad.
H:n. *Rötterna* kokta, ätas i Siberien fom en hvardags-föda.

173 FRITILLARIA, *KRONLILJA.*

1 F. *imperialis* (Kejfar Krona) Har blad ofvanför blommorna (comofa,) i toppen af ftjelken, Blommorna hångande, bladen lanfettlika, helbräddade, fitta omkring ftjelken i krans. ♃. ☩.
Har rödgula blommor, nedåt vånda. Giftig.

2 — *Meleagris* (Damfpels-Kr.) Blomman i toppen, lutande, alla bladen fkiftevis fittande. ♃.
V. *vid Upfala. Bl:r i Maji. Har ganfka vackra, rutiga kronblad, (nåftan fom ett Damfpel) hufvudfärgen år röd: varierar ibland hvit: har fållan mer ån 1 blomma på hvar ftjelk: bladen fmala, jämnbreda.*
H:n. (k. 1. h. 1.)

174 TULIPA, *TULPAN.*

1 T. *fylveftris* (Vild-Tulpan) Blommorne något lutande: Örtbladen lanfettlika. ♃.
V. *vid ftäder.* r. *Bl:r i Jun. Kronbladen fpetfiga, merendels gula. Liknar en gul Trågårds Tulpan, men med fmalare och långre örtblad.*

2 — *Gesneriana* (Trågårds-T.) Blommorne uprättftående, med trubbiga kronblad: örtbladen aflonga. ♃. ☩.
Bl:r i början af Junii. År bland Trågårdars ftörfta prydnad: Blommorne variera oåndeligen i fårger, ifrån fvart, högröd til hvit, gult, fpräcklot &c.
H:n.

H:n. *Rötterna* kokta kunna, fom en god föda, åtas med peppar och olja.
A) — med flikiga och vågiga kronblad. ♃. ✝.

175 IRIS, *IRIS*, *Sverdslilja.*

1 I. *germanica* (Blå-Sverdslilja) Stjelken mångblommig, högre än bladen. Blommorne hårige: de nederste sitta på bl.skaft. ♃. r. ✝.
Bl:r i Junii, med blå blommor. Har sällan mer än 3 blommor på hvar stjelk: Bl.skaftet omgifves af 2-bladigt, upblåst bl.foder. 3:ne Kronblad stå upråtta, 3:ne nedböjda, håriga.
M:n. *Ap.* Roten fårsk laxerar.
D:s 6 gran: Torr, löser slem. Br:s i flusshosta: förenas vanligen med *Rabarber* eller *salt.* I extract tager man roten, skuren i terningar och lägger den i vin eller godt öl och deraf intages 1, 2 matskedar efter behof. Börjas med mindre, ty roten afförer starkt. *Saften* utpräsfad kan och ges til 40, 50 droppar.

2 — *Pseudacorus* (Gul-S.) Blommorne utan hår, med hvartannat kronblad mindre än stiftena. ♃.
V. *i åar. Bl:r i Jun. Jul. Har 3 stora gula kronblad, och 3 små: örtbladen äro sverdslika.*
M:n som förra. *Rotsaften* gör gagn i vatnsot.
H:n. (k. o1. g. 1. f. o1. h. o. f. o. b. o1.) *Roten* kokt med jern-vitriol gör svart bläck. Til prydnad kan pl:s i Trågårdar, äfven på torra ställen.

3 — *siberica* (Siberisk-S.) Blommorne utan hår, Stjelken trind, bladen jämnbreda, Frön trekantiga. Fl. Sc. ♃.
V. *i V.Góthl.* r. ✝. *Har merendels 3blommig stjelk, långa smala blad, blå blommor, kronbladen med mörkblå ådror: De 3 yttre äro större och blekare än de 3 inre.*

176 ANTHERICUM, *HVITRIK.*

1 A. *ossifragum* (Ila-Hvitrik) Har sverdslika blad, och ståndare med ludna strångar. ♃.

V.

V. på sidlånta ställen r. *Bl:r i Jul. med hvitgula bl:r.* H:n. (k. 1. g. 1. f. o. h. o.) Är skadlig för boskap isynnerhet får. K:ls *Ilagrås* Smol.

2 — *calyculatum* (Björn-Hvitrik) Bladen sverdslike. Strångarne slåta. Pistill. 3. Bl.fodret 3delt. ♃. *V. i skogar, Lappl.* r. n. *Bl:r i Jul. Är lik föregående, men mindre och med bl.foder.* H:n. (o.)

3 — *ramosum* (Gren-H.) Bladen platta: Bl.stångeln grenig, med platta bl.kronor och rak pistill. ♃. *V. på Gothl.* r. *Bl:r i Jul. Har rak stjelk, utan blad, hvita bl:r och många, gråslika rotblad.* H:n. (g. 01. f. 1.

4 — *Liliago* (Lilje-H.) Bladen platta: Bl.stångeln utan grenar, med platta bl.kronor och nedböjd pistill. ♃.
V. i Skåne r. *Bl:r i Jun. Har snöhvita bl.kronor, något klåcklika, med smala, hvita strångar och gula knappar: Rotbladen 5, slåta, rånlade.*
K:ls *Sand-Lilja* Skåne. *Tros vara en varieté af föregående; men har bredare blad och större blommor, enkel bl.stångel (sållan grenig.)*

177 ORNITHOGALUM, *GÅRDLÖK.*

1 O. *luteum* (Gul-Gårdlök) har kantig, 2bladig stjelk, bl.skaften enkla, kronbladen trubbiga. ♃. *V. i kåltäppor* a. *Bl:r i Apr. Maji, med gula bl:r. Har lökaktig, rund rot, enkel stjelk med 2:ne blad vid roten och 2:ne vid bl.flocken: små bl.skärm vid hvart bl.skaft: Kronbladen gröna på yttre sidan.*
K:ls *Wåfferdagslök* Ö.Göthl.
H:n. (k. o. g. 1. f. 11. h. 11. f. 1. b. 11.) *Rötterna* kunna nyttjas til föda under missvåxt: torkas och malas til mjöl, kokas och åtas.

2 — *minimum* (Små-G.) Stjelken kantig, 2bladig: bl.flocken med grenige bl.skaft. ♃.

V.

V. *med den föregående, hvilken den aldeles liknar; men har spetsiga kronblad, och är mycket mindre.* H:n samma.

3 — *umbellatum* (Stjern-Gårdlök) Bl.spirans bl.skaft högre än sjelfva bl.stångel: Ståndarnes strångar vid basen utvidgade. ♃. r. ✝.
Bl:r i Jun. Har hvita stjernlika blommor.
K:ls i Trägårdar. *Morgonstjernor.*

4 — *nutans* (Vatu-G.) Blommorne åt en sida hångande: Honungshuset klåcklikt, utgöres af de utvidgade strångarne. ♃. r. ✝.
Bl:r i Jun. Har hvita stora blommor, större än förra. Hela örten är mycket saftfull.

178 CONVALLARIA, *KONVALJE.*

1 C. *majalis* (Lilje-Konvalje) Dess stjelk är 2bladig, Blommorne sitta åt en sida, hångande: Bl. kronan klåcklik. ♃.
V. *i skogsångar* a. *Bl:r i Maji, Junii, med hvita, vålluktande blommor.*
K:ls *Lillekonwalle* V.Göthl. *Lillekovalje* Ö.Göthl. *Gliseblad* Skåne. &c.
M:n. *Ap.* Blommorna brukas bland nysmedel, mot convulsioner.
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. 11. f. o.)

2 — *verticillata* (Krans-K.) Bladen sitta i krans: Blommorna äro trattlika. ♃.
V. *på berg* r. *Bl:r i Jun. Jul. med hvita blommor. Har mycket bladfull stjelk: bladen smala, lansettlika, bl.skaften 2, 4blommige.*

3 — *Polygonatum* (Kant-K.) Stjelken kantig, tvåäggad, med blad som omfatta stjelken: Blommorne sitta åt en sida, med en blomma på hvart blomskaft. ♃.
V. *i bergskresvor* a. *Bl:r i Maji, Jun. med grön-*
ak-

aktige blommor. Bladen på denna stå mer upråtl ån på följande. Stjelken något lutande.
K:ls *Bâckblad* Medelpad.
H:n som följ. *Båren* anses skadliga för kor och kalfvar.

4 — *multiflora* (Kongs-Konvalje) Bladen sitta skiftevisa omfattande stjelken som år trind: Bl:rna trattlika, sitta flere på hvart bl.skaft, i vecket af bladen. ♃.
V. *i skugga på berg. Bl:r i Maji, Jun. Har grönaktiga blommor och aflonga, nåstan åggrunda blad, Liknar aldeles föregående, men har högre och trind stjelk, mindre blommor: Ståndarnes strångar håriga. Bladen måst horizontella.*
H:n (k.1. g.1. f.1. h.11. s.11.) *Rötterna* kunna til nödbröds-åmne i dyr tid torkas, malas och med litet annat mjöl bakas til bröd: nyttjas ock kokte, som Sparis.

5 — *bifolia* (Ikorne-K.) Bladen hjertlika, merendels 2:ne på stjelken: Bl.kronan med 4 ståndare. ♃.
V. *på sidlånta stållen a. Bl:r i Jun. har rak bl.spira, med små, hvita blommor, språcklota bår.*
K:ls *Ikornebår* Smol. *Hjertbår* Upland. *Majanthemum Convallaria.* Roth. Fl. G.
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.11.)

179 HYACINTHUS, *HYACINTH.*

1 H. *botryoides* (Druf-Hyacinth) har klotrunda bl.kronor och smala, half-trinda blad. ♃. r. ✝.
Bl:r om våren.
Anm. Flere-slags Hyacinter, som pläga pryda Trågårdar. Se L. Sp. pl. och S. Veg.

180 ASPARAGUS, *SPARIS.*

1 A. *officinalis* (Sparis) Stjelken rak, trind: Bladen smala, hårlika. ♃.
V. *i Skåne* r. ✝. *Bl:r i Junii, Julii.*
K:ls *Asparis* Skåne.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.o. s.o. b.11.) *Sparis* år hålsosam

fam och födande: i fynnerhet nyttig för dem, fom plågas af podager och flen.
Pl:s dels med frö, dels med rötter. Om Sparis fångars anläggning, fe *Tråg. Catechefen.* VOTHM.

181 ACORUS, *KALMUS.*

1 A. *Calamus* (Kalmus) med cylindrifkt blomax på bar ftångel utan fkaft. ♃.
V. *i vatn. Bl:r i Julii: har kottelik blomning, nåftan fom* Calla paluftris. *Blommorna fmå gula, öfvertäcka hela axfäftet, bladen fverdslika.*
M:n. *Ap.* ROTEN. Berömmes fom magftyrkande och brukas at tugga på under fmittofamma fjukdomar.
H:n. *Roten* kan br:s i ftället för utländfke krydder på mat. Bladen åtas af ingen Bofkap.

182 JUNCUS, *TÅG.*

* *Med trinda bara ftrån, och blomning på fidan.*

1 J. *conglomeratus* (Knapp-Tåg) Strået trindt rakt, med bl.hufvud (bl:r utan fkaft), på fidan. ♃.
V. *i kårrångar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. Stånd. 3.*
H:n. (k. o1. g. 1. f. o. h. 1.) Af defs *ftrån* göras vackra bordmattor: *kårnan* brukas til ljus-eller lamp-vekar.

2 — *effufus* (Veke-T.) Strået trindt, rakt, med bl.vippa på fidan. ♃.
V *i kårr.* a. *Bl:r i Jul. Aug. år aldeles lik föregående, men har ftörre bl.vippa.* H:n famma.
A) — med blommor nåftan utan fkaft. Monne fkild från knapptåg? *Tyckes förena de 2:ne föregående.*

3 — *inflexus* (Båge-T.) Strået trindt med bl.vippa på fidan: defs fpets år hinnaktig, nedåt böjd. ♃.
V. *på hafsftrand* r. n. *Liknar föregående med bl.vippa: år mindre. Defs blommor åro fpetfiga, nåftan fyllika. Bl.fkaften långa, greniga.*

4 — *filiformis* (Tråd-T.) Strået trindt lutande, med bl.vippa på fidan. ♃.

V.

V. *i kärr* a. *Liknar* Junc. effusus, *men är mycket mindre, trådlik. Bl skaften enkla, korta, 5, 7 i flock sittande: Strået ofvan blommorna är merendels långre än nedanföre. Bl:r i Julii.*
H:n. (g. 1. f. 1.)

** *Med bladige strån* (culmis foliosis) *och blomning i toppen.* Anm. *Strån äro måst trinda.*

5 — *trifidus* (Klyn-Tåg) har uptil 3delt eller 3-bladigt strå och blommor i toppen. ♃.
V. *i Lappska fjällen. Har stundom 2delt strå.*

6 — *squarrosus* (Borst-T.) Strået nästan bart: med blommor i toppen, utan blad: Bladen sitta vid roten, smala, syllika. ♃.
V. *på skogskärr. Bl:r i Jul. Har blad som* Nardus stricta *och något hopgyttrade blommor, både med och utan bl.skaft. Tufvar sig och är ett segt gräs för .lian.*
H:n. (k. 1. f. o. h. 1.)

7 — *articulatus* (Ryl-T.) Bladen knutiga, (inuti ledfulla): Bl.fodret trubbigt. ♃.
V. *vid sjö-och å-strander* a. *Bl:r i Julii.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)
A) — *aqvaticus* med nästan platta blad.
B) — *sylvaticus* med trinda blad, grenig eller alstrande bl.vippa.
Anm. *Bladens knutar kännas lätt, då gräset drages emellan fingrarne.*

8 — *bulbosus* (Lök-T.) Bladen smala, rånlade: Fröhusen trubbige. ♃.
V. *på sidlänta stållen. Bl:r i Jul. Liknar föregående. Blommorne sitta merendels ensamme, på skaft: Fröhusen nästan klotrunda, mörkbruna.* H:n samma.
A) — med flere samsittande blommor oeh lökaktig rot.

9 — *bufonius* (Kryp-T.) Strået grenigt, 2delt: bladen kantige: Bl:rna sitta ensamma utan bl.skaft. ☉.
V. *på våta stållen.* a. *Bl:r i Julii, varierar mycket i storlek,* H:n som förra.

A) —

A) — *setifolius* med långa refvor, alstrande strå V. *i vatn.*
B) — med flere blommor samsittande. *Monne varieté af* Junc. capitatus? *Stjelk och blad som förra*

10 *stygius* (Dy-Tåg) Bladen tagellika, något platta, Blommorne sitta parvis, 2:ne på skaft i toppen af strået: Bl.fodret ensamt, merendels 2blommigt. ♃. V. *i sanka kårr.* r. *Har strå som* Schœn. albus *och blommor som föregående, var.* B). H:n som förra.

11 — *capitatus* (Flock-T.) Blad och strå hårlika, Bl:rne hopgyttrade i toppen, med 5bladigt svepe. ♃. V. *på sanka ställen. Bl:r i Jul. Varierar med en och flere bl flockar, af hvilka de öfre upgå med sina skaft från de nedres basis. Svepets fjäll olikformiga.*
A) — *gracilis* (Syl-T.) Stjelken rak, Bladen syl-lika, halftrinda: Blommorne i toppen och på sidan: Bl.fodret spetsigt, lika långt med fröhuset. ♃ V. *på flygsand, Blekinge, Christianopel &c. Bl:r i Jul. Har blommor och strå nästan som* Scirp. setaceus; *strået måst enkelt. Blommorne tyckas vara på sidan af ett långt bl.skärm.* K:ls *J. gracilis* Roth. Fl. G.
B) — med något refvig stjelk. Liknar *J. bufonius var. setifolius; men har flere blommor samsittande.*

12 — *biglumis* (Fjäll-T.) Bladen syl-lika: Bl.fodret 2blommigt i toppen. ♃. V. *i Lappland. Blommorna sitta något på sidan. Bl:r i Junii.*

*** *Gråslika, platta blad* (foliis planis.)

13 — *triglumis* (Lapp-T.) Bl.fodr. 3blom. i toppen. ♃. V. *i Lappska fjällen. Liknar föregående: Har blommorna aldeles i toppen. Bl:r i Julii.*

14 — *vernalis* (Ila-T.) Bl.vippan grenig, utbredd. ♃. V. *i Barrskog.* a. *Bl:r i Maji, bl:rna sitta i knippe, merendels 1 på hvart skaft. Bl.skaften olika långa.* H:n. (k.o. g.1. f.o. h.11.) Tros vara skadelig för får. K:ls *J. vernalis* R. Fl. Sc. *J. pilosus* Linn. Fl. Sv.

A) — *pilosus* med håriga blad. ♃. V. *i Barrskogar* Upland. &c. a.
B) — *maximus* R. Fl. Sc. med håriga blad och myck·t grenig bl.vippa.
K:ls *J. pilosus* L. Sp. pl. 468. ♂. r. n.
C) — *nutans* Bl.vippan utbredd, med lutande blommor: bladen glatta. ♃. V. *i Lappland Bl:r i Julii. Liknar* J. campestris *A); men har mycket högre strå och smårre blommor, nedåt hångande: Bl.skaften olika långa, enblommiga: strået bladfullt, med breda, slåta blad, nåstan som på Ångkampen. Rotblad. talrika.*
D) — *parviflorus* R. Fl. Sc. med grenig utbredd bl.vippa, bl.skaften enblommiga: bladen glatta. ♃.
År i allt lik den allmånna J. pilosus, *utom bladen som åro glatta, stjelken något högre, blommorne små, alla på skaft sittande.* H:n okånd.

15 — *campestris* (Knippel-Tåg) Bl.vippan grenig: Dess småax både med och utan bl.skaft. Bladen något håriga. ♃.
V. *i barrskog* a. *Bl:r i Jun. Har blad och strå som föregående. Dennes blommor sitta tilhopa i små ax. Axskaften olika långa.*
H:n. (k.o. g.1. h.1.)
A) — *lapponicus*, med glatta blad, utan hår. r. n.
K:ls J. albidus HOFFM. *har 10-12 små, ägglika bl.ax.*
B) — *tenuis*, med ringa blommor i bl.vippan, 2, 3 småax. Liknar *J. spicatus.* r. n.
C) — *strictus* med mycket håriga blad och klotrunda ax.

16 — *spicatus* (Ax-T.) Bl.vippan hopdragen (axlik), lutande: Bladen glatta. ♃.
V. *i Lappska fjällen. Bl:r i Jul. Har något håriga blad, nåstan som* J. campestris, *år mindre: Bladen torra hoprulla sig.*
A) — med grenig, något sammansatt bl.vippa. r. n.

183 PEPLIS, *PEPLIS.*

1 P. *portula* (Peplis) har blommor merendels utan kronblad. ⊙. V.

V. *på våta ställen. Bl:r i Aug. Har nedliggande stjelk, små rödaktige bl:r och åggrunda, något viggelika blad. Liknar* Isnardia palustris S. V. *Denna har 6 ståndare,* Isnardia 4, *monne varieté?*

2 Ord. *TRIGYNIA, TREQVINNADE.*

184 SCHEUCHZERIA, *SCHEVCHZERSÖRT.*

1 S. *palustris* (Schevchzersört.) ♃.
V. *i sanka kårr. Bl:r i Jun. Har bladigt strå, med blommor i bladvecket och på skaft sittande. Frukten 3knölig (3-cocca.)* H:n okånd.

185 TRIGLOCHIN, *SÅLTING.*

1 T. *palustre* (Kårr-Sålting) Fröhusen af 3 rum; aflonga, nåstan jåmnbreda. ♃.
V. i *kårr* a. *Bl:r i Jun. Jul. Har bar bl.stångel, med långt ax; blommorne sitta på ganska korta skaft.* H:n. (k. 11. g. 1. f. 11. h. 1. s. 1.)

3 — *maritimum* (Hafs-S.) Fröhusen af 6 rum, åggrunda. ♃.
V. *på hafsstrand.* a. *Bl:r i Jul. Har långa ax nåstan som* Plantago maritima. *Liknar föregående; men har tåtare bl:r, rundaktiga Fröhus. År större.* H:n som förra. Om kreaturen, något förr ån de slagtas, få gå i bet der *sålting* våxer, får köttet deraf en behaglig smak. *Gunn. Fl. Norv.*
K:ls *saltgrås* Helsingland.

3 Ord. *POLYGYNIA, MÅNGQVINNADE.*

186 ARISTOLOCHIA, *HÅLLROT.*

1 A. *Clematitis* (Stor-Hållrot) Stjelken rak: Bladen hjertlika, blommorne tunglika, sitta flere tillhopa i bladvecket. Pist. 6. ♃. r. ☨.
M:n. *Roten* år inv. urindrifvande, och utv. sårlåkande.

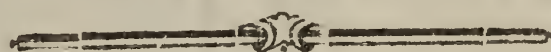
Anm. *Ar. rotunda* (*Rund-Hållrot*) har ſlak ſtjelk och 1 bl:a i bladvecket. ✝. *Ap.* Roten. M:n ſamma.

178 ALISMA, *SVALTING.*

1 A. *Plantago* (Ståker-Svalting) Bladen aflonga, ſpetſiga: Frukten trubbigt-trekantig. ♃.
V. i vatn. Bl:r i Julii, med ſtor, grenig bl.vippa; nåſtan bar ſtångel: Bladen ha ågglik bredd, ſåſom Plantago media.
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.o. f.o. b.1.) År obålſoſam för kreatur.

2 — *natans* (Flyt-Sv.) Bladen åggrunda, trubbiga: Bl:rna ſitta enſamma på blomſkaft. ♃.
V. i vatn. r. *Har en blomma på hvart bl.ſkaft: år liten, med ſlak ſtjelk, rundaktige blad.*

3 — *Ranunculoides* (Ranunkel-Sv.) Deſs blad åro ſmala, lanſettlika: Frukten klotrund: Frön ſpetſiga (ſom på en Ranunkel.) ♃.
V. på vatnaktige ſtållen. r. *Bl:r i Jun. Jul. Har hvita, något ſtora bl:r, ſittande enſamma, i bl.knippe.*

7 CLASSEN.

DECANDRIA, Tiomånningar.

Denna Claſs kånns med 7 til 10 ſtåndare (8 och 10 åro allmånnaſt, 7 och 9 ganſka ſållan.) Har våxter af åtſkilligt utſeende. Af *Ordines naturales* mårkas i ſynnerhet: Bicornes, ſom kånnas med ſina 2håriga knappar, och klot- eller klåck-lika blomkronor: ha *bår* ſom åro ſyrliga, åteliga och låſkande; men *våxt* (ſtam, bark och blad) af ſtoppande egenſkap: Vaginales, ſom variera mycket med ſtåndarnes antal. Ha hinnaktige bladſkårm omkring ſtjelken, och bl:r, nåſtan ſom *Oleraceæ*, ſe p. 78. Deſſa, i ſynnerhet deras rötter åro löſande och afförande.

Ca-

CARYOPHYLLÆI: ha prydlige blommor och utmärkas med motſtående blad och ledfulla ſtjelkar &c.

1 *Ord.* *MONOGYNIA*, *ENQVINNADE.*

* *Våxter med örtſtam* (caule herbaceo.)

188 MONOTROPA, *Bl.fodret* o. *Bl.kronan* 8-1obladig. *Fröhus* af 5 ſkal. *Ståndare* 8-10.

189 TROPÆOLUM, *Bl.fodret* 1bladigt, 5klufvit, under med ſporre. *Bl.kronan* 5bladig. *Frukten* 3 bår, hvardera med 1 frö. *Ståndarne* 8.

190 OENOTHERA, *Bl.fodret* 1bladigt, 4klufvit. *Bl.kronan* 4bladig. *Fröhus* af 4 rum, under blomman. *Ståndarnes* knoppar 8, jämnbreda.

191 LYTHRUM, *Bl.fodret* 1bladigt, 12klufvit. *Bl.kron.* 6bladig, (vid bl.fodret fåſtad.) *Ståndarne* 10, 12. *Fröhuſet* af 2 rum, många frön.

192 EPILOBIUM, *Bl.fodret* och *Bl.kronan* 4bladige. *Fröhuſet* aflongt, af 4 rum, under blomman, frön med fjun. *Ståndarne* 8.

193 GERANIUM, *Bl.fodret* och *Bl.kronan* 5bladige: *Ståndarne* 10, nedtil hopſittande: *Märkena* 5, *Fröh.* 5knöligt, med utdragen ſpets (likſom en fogelnäbb.

194 RUTA, *Bl.fodret* och *Bl.kronan* 5bladiga: (kronbladen concava): *Bl.fåſtet* omgifvit med 10 honungs punčter. *Fröhuſet* 5flikigt, af 5 rum.

195 PYROLA, *Bl.fodr.* 5delt. *Bl.kron.* 5bladig. *Fröhuſet* af 5 rum, öpnande ſig i hörnen. *Ståndarne 10.*

196 TRIENTALIS, *Bl.fodr.* och *Bl.kron.* 7bladige, med platta, likform. kronblad. *Frukt.* ett tort bår, af 1 rum.

197 DICTAMNUS, *Bl.fodr.* 5bladigt. *Bl.kron.* olikformig, 5bladig. *Strångarne* betäkte med glandellika prickar. *Fröhuſet* af 5 rum, hopvåxte.
POLYGONUM *Hydropiper ſe nedanföre 3gynia.*

** *Våxter med trådſtam* (caule arboreſcente.)

a) *med flerbladig blomkrona.*

198 ÆSCULUS, *Bl.fodr.* 1blad. 5tandat: *Bl.kron.* 5blad. olikformig. *Fröh.* af rum, 2 frön. *Ståndarne* 7. 8.

199 Acer, *Bl.fodret* 5klufvit. *Bl.kronan* 5bladig. *Mårken* 2:ne (ibland 3), med ganska kort stift. *Fröhusen* 2, hvartdera med 1 vingat frö. *Ståndarne* 8.
200 Ledum, *Bl.fodr.* 5tandat. *Bl.kron.* 5bladig, platt, *Fröhus.* af 5 rum, öpnande sig vid basen. *Stånd.* 10.
Quercus *Robur. Se Polyandr. amentaceæ.*

b) *med enbladig, bar bl.krona* (cor. nudis.)

201 Daphne, *Bl.fodret* o. *Bl.kronan* 4flikig. *Bären* saftfulla.

c) *med enbladig klåcklik bl.krona.* Bicornes.

202 Erica, *Bl.fodr.* 4delt, *Bl.kron.* 4flikig. *Stånd.* 8. *Frukt.* saftlös. *Fröhus.* af 4 rum.
203 Vaccinium, *Bl.fodr.* merendels 4tandat. *Bl.kron.* ägglik. *Frukt.* bår af 4 rum, många frön. *Stånd.* 8, 10.
204 Arbutus, *Bl.fodr.* 5tandet. *Bl.kron.* ägglik med 5klufvit bråm och tilbakaböjde flikar. *Bår* af 5 rum.
205 Andromeda, *Bl.fodr.* 5delt, *Bl.kron.* klåcklik med 5klufvit bråm. *Fröhus.* af 5 rum.

2 *Ord. DIGYNIA, TVÅQVINNADE.*

* Växter *utan bl.krona (endast med blomfoder.)* Fl. incompleti.

a) *Örter.*

206 Chrysosplenium, *Bl.fodr.* 4, 5klufvit, fårgat. *Fröh.* med 1 rum, 2 hornlika utskott, många frön; *Ståndarne* 8, 10.
207 Scleranthus, *Bl.fodret* 5klufvit: *Frön* 2:ne, *Ståndarne* 10.
Mercurialis *perennis. Se Polyandria, 3gynia.*

b) *Trån med hänge.*

Corylus, Carpinus, Populus, (Löfträn.) Se *Polyandria, amentaceæ.*

** *Med både bl.krona och bl.foder.* Fl. completi.

208 Saxifraga, *Bl.fodret* och *Bl.kronan* 5bladige; *Fröhus* med 2 hornlike utskott, många frön.

Gy-

GYPSOPHILA, SAPONARIA, DIANTHUS, Se *följande Ord. 3gynia.*

3 *Ord. TRIGYNIA, TREQVINNADE.*

* VAGINALES: *Ha ledfulla stjelkar med stipler, som omgifva stjelken, liksom en slida. Bladen sitta skiftevis* (alterna.)

209 POLYGONUM, *Bl.fodret* o. *Bl.kronan* 3, 5bladig: *Frö* 1 trekantigt (3angulat.) *Stånd.* 5, 6, måst 8.
210 RUMEX, *Bl.fodr.* och *Bl.kron.* hvardera 3bladigt: *Frö* 1, trekantigt. *Stånd.* 6. *Stift.* 3:ne, hårlika.
211 RHEUM, *Bl.fodr.* 6delt, *Bl.kron.* o. *Frö* 1 trekantigt. *Stånd.* 9. *Är föga skild från föregående slägtet.*

** CARYOPHYLLÆI *med ledfulla stjelkar, enkla, motstående blad. De hafva dels helt, dels 5delt bl.foder.*

a) *Med helt, nästan cylindriskt blomfoder.* Prydlige blommor.

212 DIANTHUS, *Bl.fodr.* långt (cylindriskt,) med ett mindre bl.foder (4 fjäll) vid basis. *Bl.kron.* 5bladig: *Fröhus* af 1 rum, aflongt. *Stift.* 2.
213 SAPONARIA, *Bl.fodr.* utan fjäll vid basis. *Bl.kron.* 5bladig. *Fröh.* aflongt. *Stift.* 2.
214 GYPSOPHILA, *Bl.fodr.* klåcklikt, kantigt. *Bl.kron.* 5bladig, med små långrunda kronblad (utan klo.) *Fröh.* klotrundt. *Stift.* 2.
215 CUCUBALUS, *Bl.fodr.* vidt och upblåst: *Bl.kron.* 5blad. utan taggar vid öpningen (faux.) *Fröhuset* af 3 rum.
216 SILENE, *Bl.fodr.* vidt. *Bl.kron.* 5bladig, med krus eller taggar vid öpningen. *Fröhus.* af 3 rum.
217 LYCHNIS, *Bl.fodr.* hinnaktigt. *Bl.kron.* 5bladig: *Kronblad.* nästan 2klufne: *Fröh.* med 5 rum, *stift.* 5.

Anm. *Denna och de 2 föregående utgöra nästan ett enda naturligt slägte. Kännas åtskilda:* Silene *med taggar i bl.kronan,* Cucubalus *utan taggar,* Lychnis *med 5 pistiller.*

218 AGROSTEMMA, *Bl.fodret* tjockt (ſom en hud.) *Bl.kronan* 5bladig, *Kronbladen* trubbiga, hela. *Fröh.* af 1 rum. *Stift.* 5.

b) *Med 5delt blomfoder, ſmå 5bladige blomkronor.*

219 ARENARIA, *Kronbladen* hela: *Fröhuſet* af 1 rum. *Stiften* 5.

220 STELLARIA, *Kronblad.* 2klufne, *Fröh.* af 1 rum. ALSINE, *Bl.kron. lik med föregående. Varierar med 3, 5, 10 Ständ. Fröhus af 1 rum, 3, 6 ſkal, Stift.* 3.

221 CERASTIUM, *Kronblad.* i ſpetſen 2klufne. *Fröh.* af 1 rum, öpnar ſig uptil med 5tandad ſpets: *Stift.* 5.

222 SPERGULA, *Kronbladen* hela, *Fröhus* af 1 rum. 4, 5 ſkal, *Stift.* 4, måſt 5.
Anm. SAGINA Se p. 58. föres hit.
TAMARIX *germanica* ſe *Pentandria 3gynia.*
EUPHORBIA ſe *Polyandria, 3gynia.*

4 Ord. TETRAGYNIA, FYRQVINNADE.

223 ADOXA, *Bl.fodr.* 2delt: *Bl.kron.* 4, 5flikig: med bår af 4, 5 frön.

224 PARIS, *Bl.fodr.* 4delt. *Kronblad.* 4 ſmala, jämnbreda (liknande bl.fodret). *Bår* med 4 rum.

225 ELATINE, *Bl.fodr.* 4delt. *Bl.kron.* 4bladig, *Fröh.* af 4 rum, nedtryckt.
MYRIOPHYLLUM ſe *Tetrandria, 4gynia.*
RHODIOLA *roſea* ſe *nedanföre 5gynia.*
LYCHNIS *alpina* ſe *förut, 3gynia.*

5 Ord. PENTAGYNIA, FEMQVINNADE.

226 SEDUM, *Bl.kron.* 5bladig, med 5 honungsfjäll vid ämnet: *Fröhuſen* 5, med många frön.

227 RHODIOLA, *Bl.kron.* 4bladig, med 4 honungshus. *Fröhuſen* äfven 4: *Ståndarne* 8, och 4 *piſtiller.*
Anm. *Är nåſtan i alt lika med föregående ſlägtet, utom at en 5:te del af fröredningens delar är borta: har likaſom alla* Seda *ſaftfulla blad. Förekommer oftaſt tvåbyggare, och* ♀*:bl:r utan kronblad.*

228 O-

228 OXALIS, *Bl.kron.* 5bladig, *Fröhus.* långt, öpnande sig med elastiska frön (som språtta ut, då de äro mogna.)

AGROSTEMMA, LYCHNIS. CERASTIUM, SPERGULA. Se förut *3gynia, Caryophyllæi.*
ADOXA *Moschatellina* se förut *4gynia.*
GERANIUM se förut *1gynia.*

6 Ord. POLYGYNIA, MÅNGQVINNADE.

229 BUTOMUS, *Bl.fodret* o. *Bl.kronan* 6bladig, *Stiften* 6, *Fröhusen* 6: många frön.
230 HYDROCHARIS, ♂ och ♀ särskilt, tvåbyggare: ♂ har blomhölster (spatha) 2delt och dessutom *Bl.fodr. Bl.kronan* 3bladig: *Strångarne* 3, de inre likna *stift.* ♀ utan hölster, eljest lika med ♂: *Fröh.* af 6 rum.

7 Class. DECANDRIA, TIOMÄNN.

1 Ord. MONOGYNIA, ENQVINNADE.

188 MONOTROPA, *TALLÖRT.*

1 M. *Hypopithys* (Tallört) Dess blommor sitta på sidan af stjelken, lutande: Den öfversta blomman har 10 ståndarne, de nedre 8: yttre Kronbladen äro urhålkade, med hål vid basen til honungshus. ♃.
V. *i skogar, på tallrötter. Bl:r i Julii, August. med gula blommor. Hela växten är ljusgul och af egit utseende.*
M:n. Br:s torr mot boskapshosta, hvarföre den blifvit kallad *Lungört* Upland.

189 TROPÆOLUM, *SKÖLDING, Indiansk-Krasse.*

1 T. *majus* (Stor-Skölding) har sköldlika, något 5flikiga blad: Bl.kronan med trubbigt bräm. ☉. ☨.

Pl:s *för prydnad skuld i Trågårdar. Har brandgula blommor och nåstan runda blad.*
H:n. Blommorna åtas som sallat och åro hälsosamma: åfven frukten inlagd, tjenar för Capris.

190 OENOTHERA, *GULLTRAF.*

1 Oe. *biennis* (Gulltraf) har breda-lansettlika blad: Stjelken stråfhårig. ♂. r. ✝.
Bl:r i Jul. med stora gula blommor.

191 LYTHRUM, *FACKELROS.*

1 L. *Salicaria* (Fackelros) Bladen aflonga eller lansettlika, nedtil hjertlika: Blommorna sitta i ax. ♃.
V. *vid åstrander.* a. *Bl:r i Jul. Aug. Har purpurröda blommor, och blad långspetsiga, utan skaft, nedtil halft omfattande stjelken: sitta 2:ne emot hvarandra. Variera 3 til 4 blad emotsittande; åfven aflonga, och håriga, isynnerhet på undra sidan: Stjelken kantig.*
M:n. *Ap.* Bladen. Berömmas mot rötsot, til decoct.
H:n. (k.1. g.1. f.11. h.1. f.o. b.11.)

192 EPILOBIUM, *MJÖLKE.*

1 E. *angustifolium* (Mjölke) Bladen lansettlika, sitta på stjelken spridda. Blommorne med olikformiga kronblad. Ståndarne nedböjda. ♃.
V. *i skogar och lundar &c.* a. *Bl:r i Julii med purpurröd bl.spira, Varierar med hvita blommor. Bladen åro under isgrå, långspetsiga, i brädden hela, stundom något tandade eller vågige.*
K:ls *Himmelsgrås* Dalarne. *Almycke* Ångermanland. *Getstabb* V.Göthl. *Ollonmårke* Smoland. *Råmjölksgrås* Ö.Göthl. &c.
H:n. (k.11. g.1. f.11. h.o. f.o. b.11.) Dess fröfjun tjena til stoppning i dynor &c. åfven kan garn til ljusvekar deraf spinnas. *Rot-utskotten* kunna vårtid åtas som sparis. Kor mjölka vål af örten.

2 —

2 — *hirsutum* (Elg-Mjölke) Bladen lansettlika, i brådden sågade: alla sitta emot hvarandra, halft omfattande stjelken. ♃.
V. *i skogar.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med stora purpurröda blommor, bladig bl.ruska, trind och hårig stjelk: åfven mjukhåriga blad, som uptil (i bl.ruskan) sitta något skiftevis, men de nedom blommorne emotsittande och nedlöpande på sidan af stjelken.*
H:n. ber. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1. s. o.) Kan med fördel odlas på skuggrika ängar.

3 — *parviflorum* (Små-M.) Bladen sitta både skiftevis och emot hvarandra, utan bladskaft: Stjelken luden. ♃.
V. *på åkerrenar.* r. *Har små röda blommor: Liknar föregående, men är mycket mindre, och med smala, nästan jämnbreda och hvitludna blad, något sågade.*
A) — med något breda blad (nästan som på E. *hirsutum*) men små blommor. V. *på Öland.*

4 — *montanum* (Get-M.) Bladen åggrunda, något aflonga, i brådden tandade: sittande emot hvarandra. ☽.
V. *på berg.* a. *Bl:r i Jul. med röda blommor. Stjelken rak, trind, merendels glatt: Bladen långspetsiga med korta bladskaft: de öfversta merendels lansettlika och skiftevisa.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. o1. s. 1.)
A) — med aflonga blad, skiftevis och emot hvarandra sittande, utan bladskaft. V. *med förra.*

5 — *roseum* (Gren-M.) Bladen breda lansettlika, sågade, glatta, med bladskaft: sitta både skiftevis och emot hvarandra. ♃.
V. *vid Rella, på Öland &c.* r. *Bl:r i Jul. Har små blommor som* E. parviflorum, *grenig stjelk: bladen olika sågade.*
K:ls E. roseum *Fl. Sc. Monne en urart af* E. montan.?

6 — *alpinum* (Fjäll-M.) Bladen aflonga, helbrådda-

dade, sitta emot hvarandra, stjelken krypande: Fröskidorne utan skaft. ♃.
V, *i Lappska fjällen, ganska liten.*
Anm. *Dess blad äro knappast helbråddade.*
A) — med något grenig stjelk, och fröskidor på skaft: bladen små tandade. *Liknar en liten urart af* E. montanum, *med kulliggande stjelk.* V. *i Torneå Lappm.*

7 — *tetragonum* (Kant-Mjölke) Bladen lansettlika, småtandade: De nedersta sitta emot hvarandra: Stjelken 4kantig. ♃.
V. *i vatn.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med grenig stjelk, nedtil 4kantig: märket tjockt, i början helt, sedan 4delt. Blommorne likna* Epilob. montanum.
A) — med lansettlika sågade blad, som sitta både mot hvarandra och skiftevisa, utan bladskaft. V. *vid Kållor.* r. *Har smala blad som följande, hvilken den liknar, Stjelken uptil trind, nedtil 4kantig, utbredd.*

8 — *palustre* (Kärr-M.) Stjelken rak: Bladen lansettlika, helbråddade, sitta emot hvarandra: Kronbladen i spetsen urnupne. ♃.
V. *vid vatn. Bl:r i Julii, med små, röda blommor.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. f.o.)

193 GERANIUM, *STORKNÅF.*

1 G. *sangvineum* (Röd-Storknåf) med enblommige bl.skaft: Blad. 5delta, 3klufna och rundaktiga. ♃.
V. *på backar. Bl:r i Jun. Jul. med blodröda bl:r. Hela växten är ofta röd. Bladen äro först 5delta, sen 3klufna: hvar flik lansettlik och helbråddad: stjelken hårig, rak.*
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.1. f.o.) K:ls *Ormgrås* Dahl.

2 — *sylvaticum* (Skogs-St.) Blomskaften 2blommige: Bladen 5delta (flikiga) och med inskårningar (på hvar flik) likson djupt sågade. kronbladen i spetsen något urnupne. ♃.

V.

V. i ſkogsångar. a. *Bl:r i Jun. Har rak ſtjelk, blå blommor. Bladen något håriga, 5, 7delta: Rotbladen med långa ſkaft, ſtjelkbladen nåſtan utan ſkaft.* K:ls *Abrahamsrot* Dalsland.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. o. f. 1.)

A) — med glatta blad, ~~hvita~~, något ſtrimiga blommor. V. *i Norrland.*

B) — med hela kronblad, 5delta, håriga örtblad.

3 — *pratenſe* (Ångs-Storknåf) Blomſkaften 2blommige: Bladen mångdelta, med ſpetſiga flikar, ojåmn yta (rugoſa.) Kronbladen hela. ♃.
V. *i ångar. Bl:r i Jun. Jul. År ſtor ſom* G. ſylvaticum, *och har flerdelta blad: Bladen dela ſig i ſmala flikar eller rimſor, ſom åro mångdelta, nåſtan pinntaggade. Bladſkårmen* (ſtipulæ) *4 i krans ſittande. Blommorne platta (ej klåcklika.) Bl.fodret efter blomtiden tilſlutit, nedhångande* (nutans) *Ej rakt ſom på* G. ſylvaticum. K:ls *Midſommars bl:r.* Medelp.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. f. 1. b. 1.)

4 — *paluſtre* (Kårr-St.) Blomſkaften 2blommige, ganſka långa, nedböjda (declinati.) Kronbladen hela: Örtbladen 5flikiga, inſkurna. ♃.
V. *på ſidlånta ſtållen i Skåne.* r. *Bl:r i Jun. Aug. med blå blommor och blad nåſtan ſom* G. ſylvaticum *Kronbladen med 3 mörkbruna ådror, och vid baſin håriga. Stjelken hårig, ledfull, ſlak.*

5 — *phæum* (Fé-St.) med 2blommige ſkaft, ſittande emot bladen: Stjelken rak, kronbladen vågiga. ♃. r.
Har blad ſom förra. Bl:r i Jun. med mörkröda bl:r.

A) — *fuſcum?* R. Fl. Sc. med helbråddade kronblad: blomſkaften 2:ne ſamſittande emot bladen (*oppoſitifol.*) mörka blommor. r. s.

6 — *bohemicum* (Bömer-St.) Kronbladen urnupne, fröſkalen håriga, hjertbladen 3klufne. ☉.
V. *på ſvedjeland Smol. Bl:r i Jun. Aug. Hela våxten år hårig med klibbigt ludd. Har blå bommor och blad nåſtan ſom förra. Monne urart deraf?*

7 —

7 — *molle* (Len-Storknäf) Bl.fkaften 2blommiga, fitta fkiftevis emot bladen: Kronbladen 2klufna: Stjelken måft rak. ☉.
V. *i Skåne &c. Bl:r i Jun. Jul. med blå blommor: Bladen äro nedtil rundaktige, infkurna, med trubbige flikar; uptil 3delta.*
H:n. (k. o. g. 1. f. 1.)

8 — *columbinum* (Duf-St.) har långa 2blommiga blomfkaft (långre än bladen.) Bladen 5delt mångklufna, med fpetfiga infkurna flikar: Blomfodret med borft fpetfigt: Fröfkalen glatta. ☉.
V. *i Skåne, på trådesåkrar. Bl:r i Jul. Aug. Kronbladen urnupne. Blomfodret ftort, holklikt: Blomfkaften långa.* H:n. fom föregående.

9 — *disfectum* (Gaffel-St.) Bladen 5delta, med 3klufna jämnbreda flikar: Kronbladen urnupna, långa fom bl.fodret: Fröfkalen ludna. ☉.
V. *i Skåne, Smol.* r. *Bl:r i Jun. Aug. med små violetta bl:r, blå knappar: Stjelken utbredd: bl.fkaften 2blommiga, bladen djupt delta, med fmala flikar.*

10 — *rotundifolium* (Gård-St.) Stjelken nedliggande, med rundaktige (njurlika) och infkurna blad: kronbladen fmå, merendels hela, långa fom bl.fodret. ☉.
V. *vid byar.* a. *Bl:r i Jun. Sept. Har mjukhårige, något klibbiga blad, til form nåftan fom* Malv. rotundifolia, *blekröda blommor, med gula knappar, 5 ftåndare med frömjöl, 5 utan (gallftåndare.)*
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. 01. f. o.)

A) — *pufillum* med fmå fingerlikt delta blad. Defs flikar lanfettlika: Kronbladen urnupna.

11 — *lucidum* (Lys-St.) Bl.fodret glatt, kantigt, Bladen runda, 5flikiga. ☽.
V. *på berg, i fkårgården. Bl:r i Jun. med rödletta blommor. Stjelk och blad (i fynnerhet inunder) röda, utan ludd, flåta: Bl.fodret vidt, i pyramidifk form kantigt, kanterna knöligt ojämna, (nåftan fkrynkliga.)*
H:n. (k. 1. f. 1.)

12 — *robertianum* (Stink-Storknåf) Bl.fodret hårigt. 10kantigt: Bladen greniga (3delta.) ☉.
V. *bland stenar.* a. *Bl:r i Jun. Aug. Har rosenröda blommor: elak från lukt. Stjelken trind, hårig med upsvälda, merendels purpurröda leder. Bladen 3delta, hvar del pinntaggad, småbladen inskurna med nästan lansettlika flikar.*
M:n är sårläkande: Decocten br. at tvätta med. Thé af *örten* stillar mjölk hos ammor. HOFFB. p. 165.
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.01. f.o. b.1.) — brukas at fördrifva våggohyra.

13 — *cicutarium* (Dåsme-St.) Bladen parbladiga: Småbladen inskurna, Stjelken utbredd, grenig. Ståndarne 5. ☉.
V. *vid byar.* a. *Bl:r i Jun. Sept. med röda bl:r och blad, parbladigt delta nästan som på Kumin* (Carum carvi.) *Dess bl.krona är merendels större än bl.fodret: Frön med hårig borst.*
K:ls *G. Chærophyllum.* Roth. Fl. G.
H:n. (k.1. g.o. f.o. h.1. b.1.)
A) — ***acaule*** måst utan stjelk, med små bl.kronor (knapt längre än bl.fodret,) glatta fröborster. ☽. *Bl:r om våren. Tros vara särskilt species.* Roth. Fl. G.
B) — *moschatum.* S. V. upkommer med parbladigt-klufna hjertblad. *Har frodigare växt.* r. ♱.

194 RUTA, *VINRUTA.*

1 R. *graveolens* (Vinruta) Bladen greniga: Blommorne 4klufna. ♃. ♱.
Bl:r i Jul. Har grönaktige blommor och vidrig lukt.
M:n. *Ap.* ÖRTEN, FRÖN. ber. från äldre tider såsom præservativ mot pest och smittosamma sjukdomar. Kan ätas om mornar på smörgås. *Örten* är kraftig, resolverande, gagnar i synnerhet i moderfjuka och convulsioner: Kan då drickas som Thé i vatn. Om kroppen dermed gnides, fördrifvas loppor och annan ohyra. Äfven om rummet bestänkes med Decocten.
A) — *montana* med jämnbreda småblad.

195 PYROLA, *PYROLA*, *Vintergrön.*

1 P. *rotundifolia* (Rund-Pyrola) Dess ståndare och pistiller äro nedböjda: Blad. runda, helbråddade. ♃.
V. *i skogar. a. Bl:r i Jun. Jul. med hvit blomspira: 8 à 10 ståndare: Bladen med skaft från roten, runda, i kanten något naggade, tjocka, glatta.*
M:n är stoppande.
H:n. (k.1. g.1. f.o. h.o. f.o.)

2 — *minor* (Små-P.) Ståndarne och Pistiller uprättstående: Bladen i brådden finå naggade. ♃.
V. *med förra. r. Har blifvit ansedd för särskild art, men förtjenar det knapt.*
H:n samma som föregående, är något mindre.

3 — *secunda* (Hult-P.) Dess blommor sitta på en sida af stängeln: Bladen åggrunda. ♃.
V. *i gamla skogar. Bl:r i Jun. med hvita blommor örtbladen mörkgröna, sågade, spetsiga.*
H:n. (k.1. g.1. f.o. h.o)

4 — *umbellata* (Ryl-P.) Blommorne sitta merendels i flock. ♃.
V. *i stora skogar. r. Bl:r i Jul. Aug. med flere i flock samsittande blommor. Dess blad och stjelk liknar Lingonris: Stjelken grenig, Bladen sågade, något viggelika.*
M:n. Decocten brukas mot höftvärk. H:n. (k.1.)

5 — *uniflora* (Lilla-P.) med enblommig stjelk. ♃.
V. *i barrskog. Bl:r i Jun. Jul. med vacker hvit bl:a.*
M:n. Brukas mot ögonfluss. H:n. (k.1. g.1. f.o. h.o.)

196 TRIENTALIS, *DUFKULLA.*

1 T. *europæa* (Dufkulla) Har lansettlika helbråddade blad, i krans omkring stjelken sittande. ♃.
V. *i skogsmark. Bl:r i Maji. Jun. med hvita bl:r, sällan mer än 2 på hvar stjelk: Bladen olika stora, lansettlika, helbråddade.*
H:n. (k.01. g.1. f.1. h.1. b.01.)

197 DICTAMNUS, *DIPTAN.*

1 D. *albus* (Diptan.) ♃. ✝.
Bl:r i Jul. med prydliga blå eller hvitaktige blommor; bladen parbladige.
M:n. *Ap.* Roten. Färſka roten berömmes mot maſkar och at driſva menſes.

198 ÆSCULUS, *ÅSKEL, Håſt-Kaſtanier.*

1 Æ. *Hippo-caſtanum* (Åſkel) med 7 ſtåndare. Tr.ſt. ✝.
Pl:s i alleer, Bl:r i Jun. med ſtora hvita bl.klaſar. Deſs löf fingerlikt 5bladiga.
M:n. *Barken* af deſs ſpåda qviſtar brukas mot froſſa i ſtället för china.
H:n. Frukten är begärlig för håſtar. Pl:s med frön och tål väl Sv. climatet. Är af de prydligaſte trän.

199 ACER, *LÖNN.*

1 A. *platanoides* (Allmän Lönn) Löfbladen glatta, med 5 ſpetſige flikar, hvar flik hvaſt-tandad: Blommorne ſitta knippevis. Tr.ſt.
V. *vid byar, hälſt i ſödra Sverige,* a. *Är högſtammigt, ſkuggrikt och prydligt träd. Bl:r i April, Maji, med grön-gula blommor. Frön innom ſtora vingelika ſkal, mogna i Sept.*
H:n förtr. (k. 1. g. 11. f. 1. h. 1. ſ. 01. b. 11.) Då trädet bittida om våren ſåras, utrinner ett vatn, hvaraf genom inkokning ſocker kan tilredas. Af 3 kannor lönnlag århålles genom kokning, 2 qvarter Sockerſirup, och 1 lod godt ſäcker. Ett medelmåttigt träd kan gifva öfver en kanna lag dagligen, i fjorton dagar, utan at ſkadas. Hålet efter bårningen bör årligen igenſlås. Om Sockrets beredning ſe A. H. 1754. p. 232. 1773. p. 359. All ſlags Lönn, ſåſom *Acer rubrum, ſaccharinum* &c. hafva denna egenſkap i mer eller mindre grad. Deſs virke är lätt, hvitt, tjenligt til hvarjehanda ſlögd. Pl:s med frön i mylla eller ſandblandad lera.

2 — *campestris* (Nafver-L.) Lôfbladen flikiga, trubbiga, urnupna. Tr.st.
V. *i Skåne.* r. *Är en buske med grônaktige blommor.*
H:n kan tjena til Håckar på stenig och sandig grund.
Pl:s med frôn och rottelningar.

200 LEDUM, *SQATTRAM.*

1 L. *palustre* (Sqvattram) Bladen smala lansettlika, underbrunludna: Ståndarne långre ån bl.kronan. Tr.st.
V. *i skogskårr.* a. *Bl:r i Jun. Aug. med hvita bl. knippor, som sitta i toppen af grenarne: har stark lukt.* Kl:s *Sqvåkra* Smol. *Getpors* Upl. *Lummer* V.Gôthland. &c.
M:n. *Ap.* k:ls *Rosmarin. sylvestris.* Blad och Blommor åro fôrtr. i utslagssjukdomar, brukas *invårtes* som thé: *utvårtes* decoct at tvåtta med: åfven ber. decoct i rôdsot, kikhosta. &c.
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.01. s.1. b.1.) *Rysolja* destilleras af ôrten och *nåfver* (Bjôrkbark,) som brukas vid Ryssiådrets beredning. *Ôrten* på dricka (fordom br.) gôr hufvudvårk; fôrdrifver ohyra hos boskap och svin då de tvåttas med decocten, åfven våggelôss. Se H. J. Nov. 1791.

201 DAPHNE, *KÅLLERHALS.*

1 D. *Mezereum* (Kållerhals) har blommor på bara grenar, utan blomskaft, 3:ne samsittande: bladen glatta, lansettlika. Tr.st.
V. *på sidlåndta stållen i skogar. Bl:r i Apr. Maji, med purpurrôda blommor.*
K:ls *Tibastbuske* Smol. *Tjurbast* Vermel. *Tistbast* Helsingl. *Kivilbast* Roslagen. &c.
M:n. *Ap.* Bark. Bår. *Barken* berômmes vid upstigen gickt. Tages då af 2 à 3-årig stam, som skåres i tumslånga stycken och blôtes i åttika samt pålågges stållet, dit man vill flytta gikten.
Anm. Denna drager långsamt, men med mindre smår-

ta

ta än ſpanſk-fluga eller ſenaps-deg. Bör flyttas dageligen 1, 2 linier. Brukas äfven at läggа på ormbett: döfvar tandvärk, lagd på tanden. Af bären göres en ſalfva mot rötſår och kräfta. Denna ſalfva lagd på magen ſtillar häftig colik. Benknölar (tophi & nodi) äfven af veneriſk orſak, kunna härmed fördelas: Man nyttjar då hälſt Decoct af rotbarken ($1\frac{1}{2}$ lod bark kokt i 3 ſtop vatn til 1 kanna, hvartil lägges i ſlutet af kokningen 2 lod lakritsrot, deraf drickes $\frac{1}{2}$ qvart. 3, 4 gånger om dagen.) *Ruſſel*. Har ofta gjort verkan då *mercuren* ej uträttat.

H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o. ſ.1. b.11.) Hela växten innehåller en ogemen ſkärpa. Bären i ſynnerhet. 6 bär ha dödat hundar; brukas at döda vargar och andra ſkade-djur med. Höns och Gäſs äta dem utan fara. Gör hos boſkap rödſot och Hæmaturie.

202 ERICA, *LJUNG*.

1 E. *vulgaris* (Allmän Ljung) Blomkronan klåcklik, dubbel (4 yttre kronblad liknande bl.fodret.) Blomfodret litet; Bladen nedtil 2klufna (ſubſagittata.) Tr.ſt.

V. *på mager ſkogsmark*. a. *Bl:r i Aug. Sept. med röda, ſällan hvita, glänſande blommor: Bladen ſmå, glatta, barrlika, ſitta i 4 rader emot hvarandra: Blommorne i klaſe på ſidan: Ståndarnes knappar 2häriga* (bicornes.)

K:ls *Lyng* Helſingl. *Rosling* Medelpad. *Moris* Ångerm. H:n (k.1. g.01. f.01. h.1. ſ.o. b.111.) På ſkogslöſa ſtällen brukas til kokved. Utmagrar jorden: förſvinner gemenligen, då marken inhägnas och gödes, eller löfträd planteras; vid foderbriſt kan afſlås, hälſt ſent på höſten. I Ångland lägges bland Humle på dricka.

2 — *Tetralix* (Kärr-L.) Deſs blommor ſamſittande i toppen, i bl.hufvud.) Bl.kronan äggformig, med 2häriga knappar: Bladen ſitta i krans (4 omkring ſtjelken,) äro i brädden häriga. Tr.ſt.

V. *i tufviga kärr. Bl:r i Jul. Aug. med röda, eller hvitaktige blommor, 6, 10 hopklaſade, nedåt lutande; bladen hvithäriga.* K:ls *Kopatter* Skåne. H:n (g. 1. b. 11.)

209 VACCINIUM, *VAKSIN, Odon. Lingon. &c.*

* *Med enblommige blomſkaft.*

1 V. *Myrtillus* (Blå-Bärs-V.) Bladen åggrunda, ſågade: ſtjelk och grenar kantige. ♃.
V. *i ſkogar.* a. *Bl:r i Maji, Jun. Bladen på denna och följande falla årligen af. Bl.fodret nästan helt, cirkel-rundt.*
K:ls *Böllion* Skåne. *Slinner* V.Göthland.
M:n. *Ap.* BÅREN torra äro ſtoppande: br:s i Dyſenterie och Diarrhé. *Bärſaften* är kylande, br:s i febrar. H:n (k. o. g. 1. f. 01. h. 01. ſ. 1. b. 01.) *Bären* ätas af foglar. Ge en ſmaklig gröt med rågmjöl och vatn kokade. Med ſaften fårgas violett. Huru bären kunna förvaras friſka hela året. Se H. J. Nov. 1791.

2 — *uliginoſum* (Odon-V.) Bladen åggrunda (obovata,) helbråddade, ſlåta. Tr.ſt.
V. *på ſidländta ſtällen.* a. *Buſken har blåaktigt utſeende, bl:r i Junii.*
K:ls *Blåbuk* Smol. *Slinnor* Halland. *Öbär* Bohus. *Utterbär* V.Botn. *Gorvålta* Dahl. *Vamſtöt* Jämtl. *Svolon* Roslagen. &c.
H:n (k. o. g. 1. f. 1. h. 1. ſ. 1. b. 1.) *Bären*, ätna i myckenhet, ſägas göra någon yrhet i hufvudet.

** *Med blomklaſar och altid grönſkande blad.*

3 — *Vitis idæa* (Lingon-V.) Deſs ſtam rak, grenig, med Bl.klaſar i toppen, och hångande bl:r: Bladen åggrunda (något aflonga) med nedböjd kant, helbråddade och under prickiga. ♃. Tr.ſt.
V. *på ſteniga ſkogsbackar.* a. *Bl:r i Jun. med hvita blommor, bären röda, ſyrliga.*

K:ls

K:ls *Kröson* Smol. *Tyffling* Bohus. *Linbår* Norrland. *Jokno* Lappland. &c.
M:n. *Ap.* BÅREN äro läskande och kylande. Brukas mycket i febrar, i synnerhet Lingonvatn, som lätt med påslagit kållvatn och liet säcker tilredes.
H:n (k. o. g. 1. f. o. h. o. s. 1 b. o1.) Af båren kan tillagas vin. Om dess tillagningssätt. Se H. J. 1779. Aug. p. 21. Brukas allmänt med socker eller honungsvatn kokade til mos. Gifva en ganska behaglig och hälsosam sylt. I beteshagar hindrar den gräsväxten och ger altid tilkänna en mager och obrukad jord.

4 — *Oxycoccos* (Tran-Vaksin) Stjelken smal, nedliggande: Bladen äggrunda, med nedböjd kant, helbräddade, under silfverfärgade. ♃.
V. *i kärr.* a. *Bl:r i Julii. Dess allmänna blomskaft äro korta, de enskilta långa. Blommorne med tilbakaböjda kronblad: örtbladen små, något spetsiga: stjelken krypande.*
K:ls *Myrbår* Norrl. *Trånjon* Upl. *Tranbår* Ö.Göthl.
M:n. *Ap.* BÅREN äro mäst af lika kraft och nytta som Lingon, men smaka surare. Tranbärs-honung, som finnes på Apoth. är ganska välsmakelig och nyttig i febrar.
H:n (k. o. g. 1. f. o. h. o. s. 1. b. o1.) *Båren* br. Guldsmeder i stället för vinsten til silfrets afkokning. Alla *Vaksinier* gifva en god föda för foglar, såsom Orrar, Tjädrar. &c.

204 ARBUTUS, *MJÖLON.*

A. *Uva ursi* (Allmänt Mjölon) har nedliggande trådstam: glatta, helbräddade blad. ♃.
V. *på torra skogsbackar.* a. *Bl:r i Maji, Jun. Dess blommor, blad och bår likna Lingon; bladen något mer aflonga: båren inuti mjölaktige, osmaklige.*
K:ls *Mjölonris*, *Mjölabår* Ö.Göthl. *Linbår* Gothl.
M:n. *Ap.* BLADEN. ber. i stenpassion. Bladen pulveriseras och intagas ½ qvintin några gånger om dagen

eller drickes ſtarkt thé deraf. Brukas åfven vid uringångarnes ſårnader: åro ſtoppande, men ej retande: böra brukas längre tid.
H:n. (k.o &c.) *Örten* br:s vid garfverierna ganſka mycket til låderberedning. Vid *fårgning* fås deraf god Caſtor-ſvårta: ſåtet finnes i Oeconom. Diction. 1 Del. Med alun fårgar denna våxt grått. *Bladen* kunna rökas bland tobak och kommo uti Ångland i bruk från America, under namn af Jackashapuch.

2 — *alpina* (Fjåll-Mjölon) Med nedliggande trådſtam, ſkrynkliga, i brådden ſågade blad. ♃. Tr.ſt. V. *i fjållen.* r.n. *Bl:r i Maji, med blekröda blommor. Har ſvartblå bår.*
H:n (o.) K:ls *Fjållbår* Dalarne.

205 ANDROMEDA, *ROSLING.*

1 A. *tetragona* (Hvit-Rosling) Bladen ſitta tått på hvarandra i 4 rader, trubbiga: Blomſkaften enblommiga, på ſidan; bl.kronan klåcklik. ♃. Tr.ſt. V. *i Lappſka fjållen* r. *Bl:r i Jul. med hvita blommor. Deſs quiſtar åro tåckta med barrlika blad, ſom ſitta i 4kant liiſom på Ljung.*

2 — *hypnoides* (Små-R.) Bladen ſitta tått vid hvarandra, ſyllika: Bl.ſkaften enblomiga i toppen. ♃. V. *i fjållen. Bl:r i Jun. Jul. med ljusröda klåcklika blommor, år liten och med nedliggande ſtjelk: har utſeende af en Moſſa* (Hypnum.)

3 — *cærulea* (Blå-R.) Bladen jåmnbreda, platta, trubbiga, på grenarne ſpridda: Blomſkaften ſamſittande med ågglika blomkronor. ♃. Tr.ſt. V. *i fjållen. Bl:r i Jul. med blå blommor. Deſs blad och ſtam likna* Empet. nigrum. H:n (o.)

4 — *calyculata* (Gul-R.) Bladen aflonga, prickiga: ſitta ſkifteviſa: Blomklaſen bladig, med klåcklika blomkronor, åt en ſida lutande. Tr.ſt.

V.

V. i kårr, V.Botn &c. r. *Bl:r i Jun. med gula blommor, korta blomskaft och blomfoder.*
H:n. (k.o. g.o1. f.o. h.o.

5 — *polifolia* (Rôd-Rosing) Bladen lansettlika, med nedbôjd kant, under silfverfårgade: sitta skiftevisa: Blomskaften jamsittande med ågglika blomkronor. Tr.st.
V. *i skogskårr.* a. *Bl:r i Maji, Jul. Har både blommor, blomskaft och blomfoder liffårgade eller ljusrôda. Dess yngre blad åro något breda, nåstan aflonga. Liknar* Ledum palustre, *men år mycket mindre. Bladen på bågge sidor glatta.*
M:n. Alla *Andromedæ* åro toppande.
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o.) Anses skadlig fôr får.

2 *Ord.* DIGYNIA, *TVÅQVINNADE.*

206 CHRYSOSPLENIUM, *GULDPUDRA.*

1 Ch. *alternifolium* (Guldpudra) Bladen skiftevisa. ♃.
V. *vid kållor Upl. &c. Bl:r i Apr. Maji, med gula blommor: Den fôrsta blomman har* 10 *ståndare, de ôfrige 8. Bladen åro liksom bestrôdda med ett gulaktigt puder. Stjelken klyfvedelt.* H:n (b.1.)

207 SCLERANTHUS, *KNAFVEL.*

1 S. *annuus* (Tand-Knafvel) Blomfodret ôppet, spetsigt. ☉.
V. *i åkrar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med grôna blommor, grenig, nåstan rak stjelk, bladen, smala, syllika. Liknar fôljande. Monne varieté deraf?*
M:n. Allmogen bruka indraga ångan af dess decoct i munnen mot tandvårk. K:ls *Tandgrås* Upland.
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.11.)

2 — *perennis* (Fålt-K.) Blomfodret tillslutit. ♃.
V. *på torra fålt. Bl:r i Jun. Jul. med hvitaktige blommor, nåstan hela våxten ser gråaktig ut: Bl.fodret*

dret på denna år trubligt, hvitkantat, och tilflutit omkring frön: på den förra öppet, grönt, fpetfigt. Stjelken på denna kulliggande, på den förra merendels rak. Har ibland vid roten några fmå Infecter (cocci polonici), *fom kunna tjena til fkarlakansfärg. Dylika finnes ock på mjölonris &c.*

208 SAXIFRAGA, *STENBRÅCKA.*

* *Ha enkla (odelta) blad och nåftan bar ftjelk.*

1 S. *Cotyledon* (Stor-Stenbråcka) Bladen tunglika, tjocka, i brådden hinnaktige, fågade: blomrufkan grenig. ♃.
V. *på fjällbergen.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med hvita blommor, har tjock ftjelk och blad (många vid roten hopfittande fom på Taklök.) Kronbladen trubbiga.*

2 — *ftellaris* (Stjern-St.) Bladen fågade: Stjelken bar, grenig: kronbladen fpetfiga. ☽.
V. *vid vattudrag Lappl. Bl:r i Jun. Jul. med hvita blommor.*

A) — ***comofa*** med långre ftjelk och fmåbladig bl.vippa.

3 — *nivalis* (Kuller-St.) Bladen naggade, åggrunda *(obovata.)* Stjelken bar: Bl:rne hopklafade. ♃.
Bl:r i Jun. Jul. har blad nåftan fom Krageblomman, med breda bladfkaft. Blommorne fmå, hvita, hopgyttrade: fitta i toppen af grenarna.

** *Ha enkla blad och bladfull ftjelk.*

4 — *oppofitifolia* (Blå-St.) Bladen åggrunda, emot- och tätt på hvarandra fittande *(oppofita & imbricata.)* De öfverfta hårbråddade. ♃.
V. *i fjällen. Bl:r i Jul. med blå blommor. Stjelken fmal, utbredd, öfvertäckt med blad.*

A) — ***indurata***, med hinnaktige bladfpetfar. r. n.

5 — *Hirculus* (Gul-St.) Bladen lanfettlika, fkiftevifa, (utan hår.) Stjelken rak: bl.fkaften ludna. ♃.

V.

V. i kårr. a. Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor, 3, 5 på hvar ſtjelk: blomſkaften ha brunt ludd; Bladen vid baſen hårbråddade.

6 — *aizoides* (Vif-Stenbråcka) Bladen lanſettlika ſtrödda, med ſmal, taggellik ſpets, ſtjelken kulliggande. ♃.
V. på fjällen. Bl:r i Jul. Aug. med hvitgula blommor, glatta och i ſpetſen håriga blad.

A) — *autumnalis* S. V. med hårbråddade blad, nåſtan jämnbreda. r. n.

**** Ha flikiga (något delta) blad.*

7 — *granulata* (Allmän-St.) Bladen njurlika: Stjelken rak, grenig: Roten knölig *(granulata.)* ♃.
V. på ängsbackar. a. Bl:r i Maji, Jun. med hvita blommor, hårig, något klibbig ſtjelk. De öfverſta bladen äro lanſettlika, hela, ſedan nedpå ſtjelken 2, 3delta, och vid roten runda, flikiga.
H:n. (k. o. g. 1. f. o. h. o. f. o. b. 1.)

8 — *cernua* (Lök-St.) Stjelkbladen fingerlikt delta med bladſkaft. Stjelken enkel (utan grenar), måſt enblommig, lökbärande. ♃.
V. *i fjällen. Bl:r i Jul. med hvita bl:r, nedåt lutande.*

A) — med grenig ſtjelk och blad, uptil utan ſkaft.
V. *i Torneå Lappmark. De nedre bladen ha ſkaft.*

9 — *rivularis* (Båck-St.) Stjelkbladen fingerliktdelta: det öfverſta (vid blomman) åggrundt: Stjelken enkel, merendels 2blommig. ☉.
V. *i Luleå Lappm.* r. *Deſs nedre blad äro 5flikige.*

10 — *tridactylites* (Back-St.) Stjelkbladen viggelika, 3klufna, ſkiftevisa: Stjelken rak, grenig. ☉.
V. på bergsbackar. r. *Bl:r i Jun. med hvita blommor. Stjelken rak, rödaktig, hårig, något klibbig, bladen merendels 3klufna. De öfverſta lanſetlika, hela. Blomſkaften lutande, innan blomman ſlår ut. Blommorne ſmå. Rotbladen aflonga.*

A) — med alla bladen hela. V. *på berg, är ganska liten.*
B) — *petræa* stjelkbladen 3, 5klufna: Stjelken grenig, nedtil böjd, något hårig. ♃. V. *vid Sala &c. Bl:r i Jun. Jul. med hvita blommor: Blad och stjelk äro klibbigt håriga, större til växten. Tros vara särskild art.* Fl. Sc.

11 — *cæspitosa* (Tuf-Stenbräcka) Rotbladen samsitt. *(adgregta)* 3, 5klufna, de uptil jämnbreda, (ibland hela.) Blomstängeln rak, mäst 2blommig. ♃.
V. *på fjällberg. Bl:r i Jun. med gula blommor. Blomskaften klibbiga, Har ofta mångblommig stjelk. Bladens flikar trubbiga.*

12 — *hypnoides* (Vek-St.) Stjelkbladen merendels hela, jämnbreda, de nedre 3, 5klufna, spetsiga: Bl.stängeln nästan bar, rak. Stammen nedliggande. ♃. V. *i fjällen.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor. Liknar föregående, men har spetsigare blad. Monne varieté deraf?*

3 *Ord. TRIGYNIA, TREQVINNADE.*

209 POLYGONUM, *NÅFVA, Bohvete.*

* *Med ett enda ax.*

1 P. *Bistorta* (Orm-Nåfva) Stjelken enkel, bladen aflongt äggrunda, flutande sig i bladskaft. ♃. r. ✝. *Har blomax som* Pol. Amphibium. *Varierar med 7 ståndare.*
M:n *Ap.* Roten är stoppande och stärkande, brukas i Rödsot efter *Rhabarber.* Hoffb. p. 117.

2 — *viviparum* (Stämme-N.) Stjelken enkel; Bladen lansetlika. ♃.
V. *på sidlänta ängar.* a. *Bl:r i Maji, Jul. med hvita blommor: Stjelken rak, bladen med skaft, lansetlika, glatta: Blomaxet cylindriskt, med hvita, stundom rödletta blomkronor. Hälften af axet blommar i sender.* K:ls *Mortåg* Dahl. *Svingrås* Medelp.
H:n

H:n (k. 11. g. 1. f. 01. h. 1. ſ. 11.) *Frön* åtas af höns och gåſs. *Rötterna* uphämta Samojederna under ſina korta ſomrar och jämte renkött bruka til föda.

*** Med flere ax, merendels aflonga blad.*

3 — *amphibium* (Pihl-Nåſva) Axen åggrunda, oftaſt aflonga.) Blommorne med 5 ſtåndare 1 piſtill. ♃. V. *på vatnaktiga ſtällen. Bl:r i Jul. Aug. med rödaktige blomax, 2klufvit ſtift, korta ſtåndare. Stjelken lång, ledfull, bladen glatta, aflonga, ſpetſiga, på vatnet flytande, ſeniga, med transverſela ſenor.* K:ls *Pihlört.* a.
H:n (k. o. g. 1. f. 1. h. 1. ſ. 1. b. 01.)
A) — *terreſtre* är rak, med långre ſtåndare än blomkrona. V. *i diken och på åkerrenar. Har mycket krypande rötter: gråhvita blomax; hårig ſtjelk, lanſetlika blad.*

4 — *Perſicaria* (Rök-N.) Deſs ax äro aflonga: Blommor med 6 ſtåndare, 2 piſtiller: Bladen lanſetlika med håriga ſtipler. ☉.
V. *på gödſelhögar, vid byar.* a. *Stiplerna äro håriga i kanten. Bl:r i Jul. Aug. liknar föreg. var.* A)
H:n (k. o. g. 1. f. 11. h. 1. ſ. 01. b. 01.) *Frön* åtas gerna af höns och gåſs, äro födande.
A) — *anguſtifolia* med ſmala blad, 5ſtåndare.
B) — *puſilla* med utbredd krypande ſtjelk.
C) — *tomentoſa* med blad ſom äro under hvit-ludna.
D) — *maculata* med rödaktige blad, åfven röda bl:r.

5 — *Hydropiper* (Tvål-N.) Blommar med 6 ſtåndare, 1 piſtill: Bladen lanſetlika: Stiplerne mäſt utan hår. ☉.
V. *med föregående.* a. *Bl:r i Jul. Aug. Har ſmala, rankiga ax, 2klufna ſtift. Liknar ganſka mycket föregående, i ſynnerhet variet.* A. *Kunde lätteligen med den förenas. Frön äro ganſka bittra, blommorne ſmå, rödletta, 2 à 3 utgå från ett trubbigt blomſkörm. Ståndarne kortare än blomkronan.*
K:ls *Jungfrutvål, Bitterblad* Upland.
M:n. *Ap.* Örten brukas ringa. H:n.

H:n. *Örten* fårgar ylle gult: *Saften* är ſkarp, blandad med vatn borttager ſolbrånna. Är ſkadlig för får. Ätes af ingen boſkap.

6 — *aviculare* (Trampe-Nåfva) Har 8 ſtåndare, 3 piſtiller: Blommorne ſitta i bladvecket: Bladen lanſetlika, örtſtjelken kulliggande. ⊙.
V. *vid vågar och åkrar.* a. *Bl:r i Jul. Aug. Har bladfulla ſtjelkar, med 2, 3 ſmå blommor vid hvart blad.* K:ls *Trampgrås, Gårdgrås.* Smol.
H:n (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. ſ. 11. b. 1.) Ätes få begårligt af Svinkreatur, at Bondeqvinfolken på många ſtållen upſkåra örten til ſommarföda för ſina griſar och ſuggor: åtes åfven begårligt af höns, gåſs och andra foglar. I Japan tilredes deraf ett ſlags Indigo. H. J. Junii 1782.
A) — med nåſtan rak ſtjelk. r.
B) — med aflonga något breda blad, måſt hvita bl:r.
C) — med aflonga, ſmala blad, purpurröda blommor.
D) — med utbredd ſtjelk, nåſtan utan blad, med blommor vid bladens ſtipler. V. *på magra ſtållen.*

*** *Med hjertlika blad. Bohvete-arter.*

7 — *Fagopyrum* (Allmånt-Bohvete) Bladen nåſtan pil-lika (cordato-ſagittata:) Stjelken rak, ſlåt: Frön likvinkliga. ⊙. ♃.
Pl:s *med ſtörſta fördel på ſandiga åkrar.*
H:n (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1. ſ. 0. b. 11.) *Frön* åro födande. Är bland de båttre ſådes-arter, hålſt i ſödra Landsorterna, dår köld ej kan ſkada detſamma. Torra *örten* eller halmen åtes af kor, men ej gerna af håſtar: fåren blifva deraf utmårglade: för mjölke-kor ſkall den öka mjölken och gifva båſta ſmör och oſt.

8 — *tataricum* (Siberiſkt-Bohvete, Tartar-N.) har pillika blad, (ſom föregående): Stjelken rak, ſlåt: Frön något tandade. ⊙. ♃.
Är en ſådesart från Tartariet. Våxer hålſt i ſandmylla och öfverträffar allmånna Bohvetet i bördighet och tål båttre köld och nattfroſt.
H:n ſom föregående (b. 11.)

9 — *Convolvulus* (Binde-Nåfva) Bladen hjertlika: Stjelken slingrande, kantig: Blommorne något trubbiga. ☉.
V. *i åkrar. Bl:r i Jul. Aug. Har stjelk och blad som* Convolv. arvensis. K:ls *Lôfbinda* Smoland.
H:n. (k. 11. g. 1. f. 11. h. 1. f. o. hôns 11. &c.) *Frôn* kunna nyttjas som Bohvete under missvåxt.

210 RUMEX, *SYRA*, *Syrôrt.*

* *Tvåkônade med frôskal som ha gryn* (graniferæ.)

1 R. *Patientia* (Patientie-Syra) Frôskal helbråddade, med ett enda gryn: Bladen aflonga, hjertlika. ♃. ☩.
Bl:r i Julii.
M:n. *Ap.* ROTEN, fårsk laxerar.
H:n. Bladen stufvas som spenat: brukas i soppor. Äro hålsosamma.

2 — *crispus* (Svin-S.) Frôskalen helbråddade: Bladen lansetlika: De nedersta aflongt hjertlika: alla vågiga och spetsiga. ♃.
V. *vid byar, i åkrar &c.* a. *Bl:r i Jul. Har hôg rak stjelk: bladen glatta, i kanten krusade: Blommorne små, sitta på korta skaft i krans omkring grenarne, bara. Varierar mycket i storlek.*
K:ls *Skråppa* Smoland. *Svinrot* Ångermanland.
M:n. *Roten* fårsk i decoct eller pulverisert laxerar. *Utvårtes* med olja gjord til salfva brukas mot skabb, reformar. *Frôn* äro stoppande: brukas i Rôdsot.
H:n (k. 1. g. o. f. 1. h. 1. f. 1.)
A) — *conglomeratus* med knapt vågiga blad, hopgyttrade små blommor. K:ls *Nemolapathum* R. Fl. Sc. *Stjelken mindre ån vanligen, med utbredda grenar, frôskalen aflonga.* V. *på sidlånta stållen.*

3 — *maritimus* (Haf-S.) Frôskalen tandade: Bladen jåmnbreda. ♃.
V. *på hafstrånder.* r. s. *Bl:r i Jul. Aug. Har smalare blad ån fôreg., ofta gulaktig fårg: roten rôd.*

4 —

4 — *acutus* (Håst-Syra) Fröskalen tandade: Bladen aflonga, hjertlika, uptil mycket spetsiga. ♃.
V. *på sidlänta ställen.* *Bl:r i Jun. Jul.*
M:n. *Roten* berömmes utvärtes mot skabb.
H:n. (k. I. h. I. f. OI.)

5 — *obtusifolius* (Trubb-S.) Fröskalen tandade: Bladen aflonga, hjertlika, något trubbiga, i bråd-den naggade. ♃.
V. *i Södermanl. Åkerö. Liknar* R. crispus; *men har bredare blad. Fröskalens tänder äro flera, olika sto-ra, utväxa efter blomningen, långa som skalen. Är til utseende och beskaffenhet midt emellan* R. crispus *och* acutus, *och tyckes förena desse bägge species til ett enda.* H:n samma.

*** Tvåkönade, med bara fröskal utan gryn.*

6 — *aqvaticus* (Vatn-S.) Fröskalen helbråddade, bladen hjertlika, spetsiga och glatta. ♃.
V. *i vatn, vid åbråddar.* a. *Bl:r i Jul. Aug. Lik-nar* R. acutus, *men har bredare och kortare blad.*
M:n. *Ap.* k:ls *Herba Britannica:* ROTEN brukas i de-coct in-och utvårtes, mot svåra rötsår. Med pulf-ret gnides skörbjuggsaktigt tandkött.
H:n. (k. O. g. O. f. I. h. II. f. O.)

7 — *digynus* (Fjäll-S.) Blommor med 2 pistiller. ♃.
V. *i Lappska fjällen. Bl:r i Jul. Har hjertlika, i spetsen intrykta blad* (retusa) *4delta blomkronor.*

***** Tvåbyggare, med ♂ och ♀-blommor åtskilda.***

8 — *Acetosa* (Ång-S.) Blommorne tvåbyggare, Bladen aflonga, pil-lika (sagittata.) ☽.
V. *på ängar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med rödbruna blomvippor.*
M:n. *Ap.* ROTEN och färska ÖRTEN, tjena bägge i skörbjugg; åtas som Patientia.
H:n. (k. II. g. I. f. II. h. I. f. I.) Skall ha en synnerlig kraft at öka talgen hos kreaturen. *Örtbladen* stufvas

och

och nyttjas i soppor. Med mjölk tillaga Lapparne Juemo melke.

A) — *alpina* är större än den allmänna. K:ls *Juemo* i Lappland.

B) — *hispanica* (spanskfyra) pl:s stundom i Trågårdar. H:n som *R. patientia.*

10 — *Acetosella* (Berg-Syra) Blommorne tvåbyggare: Bladen lansetlika och uddiga som ett spjut. Fig. 56. D.

V. *på torra ställen.* a. *Bl:r i Jun. Jul. har bl:r som föregående, stundom något gulaktige, är mindre. Bladen variera, smalare och bredare.*

K:ls *Kråkesyra* Skåne. *Gjöksyra* Dahl. *Syrbilla* Ö.Göthland. *Tierprot* Jämtland.

H:n (k.o. g.1. f.11. h.1. f.1.) Tros at den utmagrar jorden. V. *mycket på svedjeland.*

211 RHEUM, *RABARBER.*

1 R. *Rhaponticum* (Mat-Rabarber) Bladen glatta, med råflade bladskaft. ♃. ☩.

Har ganska stora blad.

M:n. *Roten* är stoppande. br. måst för boskap i diarrhé.
H:n. *Bladen* åtas stufvade och i soppor.

2 — *Rhabarbarum* (Munk-R.) Bladen något ludna med flåta bladskaft. ♃. ☩.

År föga skild från föregående, bladen stora, vågiga. Har hållits för den ägta Rabarbern; men är ganska olika, med odelta blad. Kommer i kraft och nytta öfverens med Matrabarbern.

3 — *palmatum* (Ägta-R.) Bladen fingerlikt delta. ♃. ☩.

Pl:s *på bergaktige ställen. Prof.* J. Bergii *och fleres försök ha bevist, at den våxer lika god och kraftig hos oss som i China eller Siberien. Om dess plantering* se H. J. 1783. Aug. p. 602. och 1787. Jul. p. 520.

M:n

M:n förtr. *Ap.* ROTEN, laxerar, stärker magen och stoppar tillika, motstår sjra och och drifver urin, som deraf färgas gul. Nyttjas i diarrhé, magkrämpor, torsken, gulsot, m. m.

D:s $\frac{1}{3}$ til högst 1 qvint. Kan gifvas i pulfver, blandat med några gran eller lika mycket cremor tartari, och det några gånger, då så behöfves. För Barn och svaga personer nyttjas hälst *infusum Rhei*, *Ap.* 1, 2 skedblad i sender.

212 DIANTHUS, *NEGLIKA.*

* *Med samsittande bl:r, iksom i qvast* (fl. adgregatis.)

1 D. *barbatus* (Borst-Neglika) har jämn blomqvast eller borste, med smala, syl-lika blomfoderfjäll, långa som blompipen: Bladen lansetlika. ♃. ☨.
V. *i Trågårdar.* a. *Bl:r i Julii.* H:n (b. 1.)

2 — *Armeria* (Sarons-N.) Blommorne sitta i qvast (som på förra.) Bl.foderfjällen lansetlika, mjukhåriga, långa som pipen. ⊙.
V. *på ångar, öland &c. Bl:r i Jul. Aug. med röda blommor.* K:ls *Saronsblomster* Gothland.
H:n (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)

3 — *prolifer* (Knopp-N.) Blommorne hopklasade (i blomhufvud): Blomfjällen äggrunda, trubbiga: långre än pipen. ⊙.
V. *på Gothl.* r. *Bl:r i Jul. Aug. Har små blommor, nästan täkta inom stora glatta blomfjäll.*

** *Med ensamma blommor* (fl. solitariis.)

4 — *Caryophyllus* (Trågårds-N.) Blommorne ensamma: Blomfoderfjällen korta, nästan äggrunda: kronbladen naggade. ♃. ☨.
Är bland de prydligaste trågårdsblommor, varierar med röda, hvita, spräcklota färgor. m. m.

5 — *deltoides* (Ång-N.) Bl.foderfjällen lansetlika: 2:ne sitta emot hvarandra, kronbladen naggade. ♃.

V.

V. på torra ångar. Bl:r i Jul. Aug. med röda, små, ganska vackra blommor. Stjelken nedtil kulliggande, uptil grenig, bl.foderfjällen 2, ibland 4, emotsittande: kronbladen prickiga.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. f.1. b.1.)

6 — *superbus* (Norrlands-Neglika) Stjelken rak, grenig, mångblommig, grenarne enblommige: bl.foderfjällen korta, fpetfiga; kronblad. hårligt-delta. ♃. V. *på torra ångar, Norrl. Kemi &c. Bl:r i Jul. Har röda blommor, i botn merendels brunhåriga: luktar vål.* H:n okånd.

A) — med enkel, enblommig ftjelk. V. *på torra ftållen. Varierar åfven med hvita blommor.*
K:ls *Dianth. plumarius.* Fl. Lapp. *Bl.kron. ini hårig.*

B) — med korta, nåftan ågglika bl.fjåll. V. *i Halland.*

7 — *arenarius* (Sand-N.) Stjelken merendels enblommig: Blomfodret med ågglika trubbiga fjåll: Kronbladen mångdelta: örtbladen jåmnbreda. ♃. V. *i fand. Skåne. Bl:r i Jul. med hvita blommor. Luktar vål. Liknar föregående i fynnerhet variet.* B. *år mycket mindre.*
H:n. (k.1. f.1. h.1.)

A) — med grenig ftjelk. V. *i Trågårdar. Varier. med röda blommor.*

213 SAPONARIA, *SÅPÖRT.*

1 S. *officinalis* (Såpört) har cylindrifkt blomfoder och breda, lanfetlika blad. ♃. r. ☨.
V. *på torra ftållen, vid bufkar, hålft i Trågårdar. Bl:r i Jul. Aug. med hvita eller liffårgade bl:r.*
M:n. *Ap.* Rot. Blad. ber. i Gikt, gulfot, venerifk fmitta &c. Til Decoct tages 6 qvint. af roten fönderfkuren, til 1½ ftop vatn, fom kokas ½ tim. och med tillagd Lakritsrot, drickas i fårfkilta delningar dageligen. *Roten* år i fynnerhet kraftig och anfes gå up emot *Sarfaparillen.*

H:n. (k.1. f.o1. h.1. f.o.) Innehåller fåpaktigt åmne och kan *Decocten* brukas til klädtvätt och flottfläckars uttagande.

214 GYPSOPHILA, *FÅNTING.*

1 G. *fastigiata* (Back-Fånting) Blad. smala, lansetlika, trubbigt-3kantiga, flåta och åt en sida sittande. ♃. V. *på torra ställen. Stora Carlsön. &c.* r. *Bl:r i Jul. med rödletta blommor, hvita ståndare. Bl:rna samsittande i toppen, likfom en borste.*
H:n. (k.11. g.o. f.1. h.1.) *Roten* kokt med ylle eller linne renar detsamma likfom de gamles *Lanaria.*

2 — *muralis* (Sand-F.) Bladen jämnbreda: Stjelken 2delt, utbredd: Kronbladen naggade. ⊙.
V. *på torra ställen. Bl:r i Jul. Aug. med purpurröda blommor. Är liten, med klynnedelt stjelk; kronbladen urnupne.*
H:n. (k.11. f.1. h.1.)

215 CUCUBALUS, *ÅGGLING.*

1 C. *Behen* (Duf-Åggling) Blomfodret nåstan klotrundt, glatt, med nätlike ådror: Blomkronan måst med bar öpning. ♃.
V. *på ängar. Bl:r i Jun. Jul. med hvita lutande blommor. Stjelken nedtil kulliggande, uptil rak, grenig: Bladen breda-lansetlika. Blomfodret upblåst, spräcklot, liknande små fogel-ägg.*
K:ls *Småtion* Dalarne. *Tarald* Gothl. *Harpungar* Smol.
M:n. Brukas utvärtes för Rosen.
H:n. (k.11. g.1. f.1. h.11. b.1.)

A) — *maritimus* (Strand-Åggling) år krypande, med utbredd stjelk. V. *i Sv. skårgården. Bladen saftfulla, smala, nåstan 3kantiga. Monne sårskild art?*

2 — *viscosus* (Klibb-Å.(Blomfodret klibbigt: Stjelken enkel, omgifven (uptil) med blommor på alla sidor: Bladen nedböjda (reflexa.) ☽.

V.

V. i Calmarskåren &c. r. *Bl:r i Jun. Jul. Har stor hvit blomspira, något vågiga blad. Våxten år ganska klibbig.* H:n okånd.

3 — *tataricus* (Tatar-Äggling) Blomfodret glatt, stjelken enkel: Blomskaften raka, med blommor åt en sida: Kronbladen 2klufne. ♃.
V. *vid Kemi Ålf.* Dr. Gröndahl. r. *Liknar* Silene nutans *med hvita bl:r, något lutande stjelk, men stjelken år mer bladfull, och nedtil trådaktig, något hårig: Bladen smala lansetlika, spetsiga. Blomskaften raka, måst enblommiga.* H:n okånd.

216 SILENE, *SILÉN.*

1 S. *nutans* (Äng-Silen) Stjelken lutande, med hopsittande blommor, åt en sida, (Blomskaften flerblommige:) Kronbladen 2klufne. ♃.
V. *på ångsbackar.* a. *Bl:r i Jun. Aug. med hvita blommor. Dess stjelk rak, med lutande bl vippa: merendels flere stånd från en rot. Rotbladen tufva sig, något spadlikt lansetlika, håriga. Stjelkbladen smala-lansetlika. Blomfodret cylindriskt, med gröna strimor.*
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. 11. b. 1.)

2 — *noctiflora* (Natt-S.) Blomfodret 10kantigt, uptil tandat, med tånder långa som blompipen. Kronbladen 2klufna: Stjelken tudelt. ☉.
V. *i åkrar.* r. *Bl:r i Jun. Jul. Har klibbigt blomfoder, med gröna och ljusa linier. Hvita blommor, som upkomma från stjelkens tudelning och stå öpna om natten: lukta vål. År större ån föregående*

3 — *rupestris* (Back-S.) Stjelken rak, 2delt: Bladen lansetlika. Bl.fodret trindt; kronblad. urnupne. ☉.
V. *på berg. Bl:r i Aug. Sept. Har små hvita blommor, glatta blad och stjelk: år mycket grenig, liten nåstan som* Linum catharticum.
H:n. (k. o. h. 1.)

4 — *acaulis* (Fjäll-Silen) är nästan utan stjelk: kronbladen urnupne. ♃.
V. *i fjällen. Bl:r i Jun. Jul. med röda blommor: är minst i slägtet.*

217 LYCHNIS, *LYST.*

1 L. *Chalcedonica* (Student-Lyst) Dess blommor sitta liksom i blomqvast, i toppen. ♃. ☨.
Bl:r i Julii, med högröda blommor.

2 — *Flos cuculi* (Gök-L.) Kronbladen 4klufna: frukten nästan klotrund. ♃.
V. *på kärrängar.* a. *Bl:r i Jun. Aug. Har purpurröda blommor. Liknar följande; men har hvart kronblad 4delt (i 4 smala rimsor). Varierar med hvita blommor.* H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. s. 1. b. 1.)

3 — *viscaria* (Tjär-L.) Kronbladen nästan hela: stjelken omkring lederna klibbig. ♃.
V. *på hårdvalls ängar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med purpurröda blommor, varierar sällan med hvita. Lederna äro uptil limaktige, hvarföre Insecter fästa sig på dem.* K:ls *Tjärört* Ö.Göthl. *Bekblomster* Smol. H:n. (k. 0. g. 1. f. 11. h. 1. b. 11.)

4 — *alpina* (Fjäll-L.) Kronblad. 2klufna: pistiller 4. ♃.
V. *i fjällen &c. Dalarne.* r. *Bl:r i Jul. Liknar föregående, är mindre och utan limaktiga stjelkar.*

5 — *apetala* (Lapp-L.) Stjelken mäst enblommig, med upblåst blomfoder: Blomkronan är kortare än blomfodret, 2könad. ♃.
V. *i fjällen.* r. *Bl:r i Jul. Bl.kronan är knapt synlig, täckt af blomfodret.*

6 — *dioica* (Hassel-L.) ♂ och ♀ tvåbyggare. ♃.
V. *i ängar, bland hasselbuskar. Bl:r i Maji, Jul. Har mäst purpurröda blommor och breda, nästan ovala örtblad: Är stundom 2könad.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)

A) — med hvita bl:r, aflonga, nästan lansetlika blad.

218 AGROSTEMMA, *KLÅTT.*

1 A. *Githago* (Åker-Klått) Blomfodret lika långt med blomkronan: Kronbladen hela och utan taggar vid klon. ☉.
V. *bland råg.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med purpurröda blommor. Blomfodret delar sig i 5 långa smala flikar. Hela örten är mycket hårig.*
H:n som förra. K:ls *Klint* Smol. *Rödklint* Dahl. &c.

2 — *coronaria* (Trågårds-K.) Kronbladen urnupne, med taggar i blomman: Örtbladen breda, lansetlika. ♃. ✝.
Bl:r i Jul. Aug. Blad och stjelk äro öfverdragne med hvitt ludd, likson ett klädesvadd. Blommorne purpurröda, i kanten naggade eller sågade.

219 ARENARIA, *SANDÖRT.*

1 A. *peploides* (Tjock-Sandört) Bladen tjocka (köttfulla,) äggrunda och spetsiga. ♃.
V. *på hafstranden. Bl:r i Jun. Jul. med hvita bl:r: Blomkronan är kortare än blomfodret. Bladen likna Portlake: äro saltaktige.* K:ls *Vild-portlake.*
H:n. (f. 1. h. 1.) — Bladen kunna stufvade ätas.

2 — *trinervia* (3senig-S.) Bladen sitta på bladskaft, äggrunda, spetsiga och 3seniga. ☉.
V. *i skogslundar.* a. *Bl:r i Maji, Jun. med hvita blommor. Liknar* Stellaria graminea; *men har kortare blad: Kronbladen hela, mindre än blomfodret.*
H:n. (f. 1. h. 1.)

3 — *serpyllifolia* (Uddig-S.) Bladen utan skaft, små-äggformiga, spetsiga. Kronbladen kortare än blomfodret. ☉.
V. *i sand.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med små hvita bl:r. Stjelken 2delt, grenig, Bladen ägglika, uddiga, utan senor, mjukhåriga. Liknar föregående; men är til alla delar mindre. Ståndarne 8, 10.*
H:n. (f. 1.) — ätes af foglar. K:ls a. *Fogelört.*

4 — *rubra* (Röd-Sandört) Bladen smala, trinda, med hinnaktige stipler, omgifvande stjelken som en slida. ⊙.
V. *i sand, vid vägar.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med röda blommor. Är liten, Stjelken trind, ledfull: Bladen merendels kortare än lederna: Kronbladen större än blomfodret.* H:n som förra.
A) — *maritima* med hvita blommor, trinda, saftfulla blad, oftast längre än lederna. Ståndare 5-10. V. *på hafstrand.* r. s. *Har större stjelk, halfcylindriska blad, klibbigt blomfoder: Blomkronan mindre än blomfodret merendels hvit, Monne särskild art?*

220 STELLARIA, *STJERNÖRT*, Narf.

1 S. *biflora* (Fjäll-Stjernört) Bladen syl-lika; Stjelken mererendels 2blommig, 2delt: kronbladen urnupna: Blomfodret strimigt. ♃.
V. *på torra ställen i fjällen. Bl:r i Jul. Har hvita blommor sällan mer än en på hvart blomskaft, men stjelken delar sig i 2 och 2, liknar* Aren. rubra; *är liten.*

2 — *cerastoides* (Fryle-S.) Bladen aflonga: Stjelken grenig, mäst 2blomm. Kronblad. urnupna. ♃.
V. *i fjällen. Bl:r i Jul. Har utseende af* Cerast. alpinum, *är mindre.*

3 — *humifusa* (Kryp-S.) Bladen äggrundt-spetsiga, stjelken 4kantig, nedliggande: Blomskaften ensamma, korta. ♃.
V. *i fjällen.* r. *Bl:r i Jul. med hvita blommor. Liknar föregående: Kronbladen knapt långa som blomfodret.* Se V. A. H. 1789. pag. 125.

4 — *uliginosa* (Kärr-S.) Bladen lansetlika, helbräddade, blomvippa på sidan, i bladvecket: kronbladen 2klufne, mindre än blomfodret. ♃.
V. *vid källor. &c. Har blifvit ansedd för artförändring af följande, men är derifrån nog skild, med bre-*

breda-lansetlika blad, vid basen håriga; Blomskaften sitta i bladvecken, på sidan af stjelken, 3:ne i flock, af hvilka det medlersta är enblommigt, de andra 2-delta, flerblommiga. Stjelk och öfriga växt som följ.

5 — *graminea* (Gräs-Stjernört) Bladen jämnbreda, helbråddade, stjelken grenig, med blomruska: kronbladen 2delta. ♃.
V. *på ängsmark.* a. *Bl:r i Jun. Aug. med små, hvita stjernlika blommor: bladen smala, gråslika: stjelken slak, 4kantig.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. s. 1.)

A) — *palustris* med Kronblad större än blomfodret och til hälften klufna. V. *på våta ställen mycket större än förra.*
B) — med alstrande blad eller flockvis sitt. på sidan. r. n.
C) — med korta blad och utbredd liten blomvippa.

6 — *holostea* (Busk-S.) Bladen lansetlika, i bråd-den fint-sågade, kronbladen til hälften tuklufna. ⊙.
V. *vid buskar, gårdesgårdar.* r. *Bl:r i Maji, Jun. Liknar* Stell. gram. *var. A; är mycket större: Stjelken 4kantig, upstigande, grenig: Bladen långspetsiga, i kanten stråfva; kronbladen klufna (mäst til hälften,) dubbelt större än blomfodret.*
H:n som förra.

7 — *Nemorum* (Skogs-Narf) Bladen nedtil hjertlika och på skaft sittande: stjelken grenig med blomruska. ♃.
V. *i skugga. Bl:r i Jun. Jul. Har blommor som* Stellar. graminea A; *men breda blad. De öfversta bladen äro aflonga, spetsiga, mäst utan bladskaft.*
H:n okänd.

ALSINE, *NARF.*

8 — *media* (Våt-N.) Bladen äggrunda, något hjertlika, på skaft sittande, kronbladen tudelta. ⊙.
V. *vid hus.* a. *Bl:r ifrån våren til sent på hösten, med bl:r som stå i början upråtte, men luta sedan ned*

och åter, då frön äro mogna, reſa ſig up. Stjelken är hårig på en ſida, bladen ſaftfulla.
K:ls *Waſs-arf* V.Göthl. *Nate* Upland. *Wåt-arf* Smoland. *Watt-arf* Dalarne. *Narfgrås* Medelpad. *Narfve* Våſtmanland. &c.
M:n brukas utvärtes ſom kylande mot ſårhetta.
H:n. (k.11. g.1. f.1. h.1. ſ.11.) Br. til föda åt kycklingar och kräftor.
A) — med 3, 5 ſtåndare. V. *på fugtiga ſtällen, hälſt vårtid. Har allmännaſt 5 ſtåndare, med glatt ſtjelk, åggrunda blad.*

221 CERASTIUM, *SERAST.*

* *Med rundaktige fröhus* (capſul. ſubrotundis.)

1 C. *aqvaticum* (Narf-Seraſt) Bladen hjertlika, på ſtjelken utan ſkaft: Blommorne enſamma, (ſittande på ſkaft i vecket vid ſtjelkens 2delning.) Frukten rundaktig, hångande. ♃.
V. *på våta ſtällen i ſkugga.* r. *Bl:r i Jun. Aug. Liknar ganſka mycket* Stell. nemorum. *Men denna har mer hårige, och något limaktige blomſkaft och blomfoder. Kronbladen längre än blomfodret: Fröhuſen 2delta, åggrunda, trubbiga, ſamt 5kantiga; frön röda.* H:n okänd.
A) — med ſlak, hårig ſtjelk, 3 piſtiller. V. *i ſand vid Mälarens ſtrander. Liknar aldeles* Alſine media, *men har 2delt ſtjelk, och ſtörre bl:r. Bl.fodret klibbigt. Anm.* Utgör gränſen emellan *Stellaria* och *Ceraſtium.*

** *Med aflonga fröhus.* (capſ. oblongis.)

2 — *vulgatum* (Allmän-S.) Stjelken utbredd: Bladen åggrunda: Kronbladen ſmå, (knapt långa ſom blomfodret.) ⊙.
V. *på ängar och i åkrar.* a. *Bl:r i Jun. Har hvita blommor. Deſs blomfoder är hvitkantadt, hårigt: Stjelkarne utbredda, (med grenar) vid roten. Rotbladen tufvigt ſamvåxande, med ſkaft: Stjelkbladen*

u-

utan ſkaft. alla helbråddade: Varierar med något ſpetſiga och tunglika blad. Hela våxten hårig: Fröhuſet cylindriſkt.
H:n (k. o. g. 1. f. 1. h. 11.)
A) — med nåſtan lanſetlika blad, ſtundom grenig utbredd ſtjelk. V. *på ſjöſtrander.* r. *Har håriga, ej klibbiga grenar.*

3 — *viſcoſum* (Höns-Seraſt) har merendels rak, hårig och klibbig ſtjelk. ☉.
V. *vid vågar. Bl:r i Jun. Jul. med hvita blommor. Liknar aldeles föregående. Har åggrunda, och tjockare blad, gulglånſande fröhus; år til alla delar mindre; hårig och klibbig. Monne artförändring af föregående?*
K:ls *Hönstarmar* Smoland.
A) — med lång, ſlak ſtjelk. V. *med förra. Calmarl.*

4 — *ſemidecandrum* (Fem-S.) har blommor med 5 ſtåndare: Kronbladen urnupne. ☉.
V. *på backar.* a. *Bl:r i Apr. Maji, med ſmå hvita blommor. År hårig: liknar aldeles* Cer. vulgat. *men år dubbelt mindre: Stjelken måſt rak, rotbladen ſmå ovala, ſtjelkbladen åggrunda, alla håriga: Blomfodret 5delt, hvitkantadt, efter blomningen nedhångande, med frukten uprått. Har ſtundom 10 ſtåndare, af hvilka 5 åro gallſtåndare: Kronbladen nåſtan hela.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. ſ. 1.)

5 — *arvenſe* (Sand-S.) Bladen ſmala, lanſetlika, med trubbig ſpets: Bl.kron. ſtörre ån bl.fodret. ♃.
V. *på ſandbackar Skåne. Har blommor ſom* Stell. holoſtea, *blomfodret måſt glatt, blad och ſtjelk mjukhåriga.*
H:n. (k. 1. f. 1. h. 1.)

6 — *alpinum* (Fjåll-S.) Bladen breda-lanſetlika, håriga: Stjelken grenig (diviſus.) ♃.
V. *i fjållen. Bl:r i Jun. Jul. Liknar* Cer. vulgat. *men har ſtörre blommor.*

Anm. På öfversta fjällen äro bladen täkta med en hvit ull (lana.) *Stjelken nedliggande med utbredda grenar.* H:n. (k. 1. f. 1.)

A) — glabrum, med glatta, lansetlika blad. V. *med förra, på högsta fjällen. Monne urart af* Cer. arvense?

222 SPERGULA, *SPERGEL*, *Fryle.*

1 S. *arvensis* (Åker-Spergel) Bladen trinda, sittande i krans omkring stjelken: Blommorne med 10 ståndare. ⊙.
V. *på magra åkrar.* a. *Bl:r i Jun. Aug.*
K:ls *Skorf* Smoland. *Någde* Ångermanl.
H:n (k. 11. g. 1. f. 11. h. 1. f. 1.) Af frön tilredes i Finmarken bröd under missväxt. Til ängs-cultur förtjenar ej stort beröm, ehuru den af flere Hush. blifvit dertil föreslagen. Är snarare at anse som ett ogräs ibland vårsåd och lin. Växer väl tätt, men af ringa högd, och til hö besvärlig at torka. ⊙.
A) — pentandra, med 5, 7 ståndare, 3, 5 pistiller. V. *på bergiga ställen. Smol. &c. Utgör gränsen emellan* Arenaria *och* Spergula.
K:ls Arenaria media. S. V.

2 — *nodosa* (Knyl-Sp.) Bladen 2:ne emot hvarandra sittande, släta (utan hår,) smala, syllika. Stjelken enkel. ⊙.
V. *på vatnaktiga ställen. Bl:r i Jul. Aug. Har kortare blomskaft än föregående: Stjelken är mäst enkel, uptil knutig af korta blad och grenar.*
H:n. (k. 1. f. 1. f. 1.

3 — *subulata* (Flock-Sp.) Bladen sitta emot hvarandra och något åt en sida, syl-lika och i kanten håriga (ciliata:) Blommorne med 10 stånd.
V. *på torra stållen, V.Göthl. Bohus. Har långa bl. skaft och bladknippen, liksom alstrande* (prolifera.) *Dess vidare beskrifning* se V. A. H. 1789. pag. 45.

4 — *Saginoides* (Fet-Sp.) Bladen 2:ne emot hvarandra

dra sittande, flåta jämnbreda: Blomskaften enkla, Bl:rne med 5, 10 ståndare; stjelken kulliggande. ⊙. V. *vid byar.* r. n.

Anm. *i V. Botn och Öfver-Torneå förekommer den altid med 10 ståndare, i Jämtland med 5, såsom den är beskrefv. V. A. H. 1789 p 4. Liknar aldeles* Sagina procumbens, *utom at denna har långre blomskaft och frodigare växt. Tyckes som ½del af frö-redningens delar saknas på* Sagina proc. *hvilken i de Nordligare Lappm. fördubblas. Flere Sv. växter visa det samma. Jag förenar derföre härunder:*

A) Sagina *procumbens* Linn. Fl. Sv. 155 med kulliggande grenar. V. *på öpna fält och vid vägar.* a. *Bl:r i Jul. Har 4 ståndare och små hvita kronblad.* H:n. (f. 1. h. 1.)

B) — *apetala,* med 4 ståndare utan kronblad. ⊙. V. *på magra åkrar i Smol. &c.* a. *Bl:r i Jul. Aug.*

4 *Ord.* TETRAGYNIA, *Fyrqvinnade.*

223 ADOXA, *DÅSMEÖRT.*

1 A. *Moschatellina* (Dåsmeört) Bladen greniga (tredelta:) Småbladen flikiga. ♃.
V. *i skugga. Bl:r i Maji. Har gröna klommor, 4, 5, samsittande i toppen af stjelken.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)

224 PARIS, *PARIS, Trollbärsört.*

1 P. *quadrifolia* (Trollbärsört) Bladen ovala, sitta 4 i krans omkring stjelken. ♃.
V. *bland hasselbuskar.* a. *Bl:r i Maji, Jun. Har gröna blommor, svartblå bär.* K:ls *Ormbär* Gothl. *Hällbär* Roslag. &c. *Varier. med 5 blad.* r.
M:n. *Örten* färsk intagen, laxerar, torr och pulfveriserad, drifver svett, då varmt derpå drickes. Brukas mot convulsioner. *Bären* stötta brukas mot häll och styng, samt *bärsaften* at stryka i ögat mot ögon-flusser.

225 ELATINE, *HELTING.*

1 E. *Alsinastrum* (Håst-Helting) Bladen sitta flere i krans omkring stjelken. ⊙.
V. *i lergropar. Åbo &c. Liknar* Hippuris *4phylla.*
H:n okånd.

2 — *Hydropiper* (Dy-H.) Bladen sitta 2:ne emot hvarandra, lansetlika. ⊙.
V. *på sjö och åstrander. Bl:r i Aug. År bland de minsta Sv. våxter. Dess blad åro småa, til form nåstan som* Limosell. aqvat. *stjelken krypande.*
H:n. (g.11.)

A) H. triandrum (Tre-H.) med aflonga blad och rödletta bl:r. Ståndarne 3. V. *på åstrander Torneå &c. Bl:r i Julii.*

5 *Ord.* PENTAGYNIA, FEMQVINNADE.

226 SEDUM, *ALLVIF, Fetknopp.*

* *Med platta blad* (planifolia.)

1 S. *Telephium* (Kål-Allvif) Bladen aflonga, i brådden sågade: Stjelken med bladigt bl.knippe (corymb.) ♃.
V. *på torra stållen. Bl:r i Aug. med hvitgula bl:r, knippevis sittande i toppen: år stòrre ån de fòljande.*
K:ls *Kåringkål* Smol. *Huslòk* Halland.
M:n. *Bladen* brukas fòr liktornar, pålagde. *Saften* med vassla intages fòr skòrbjugg.
H:n (k.1. g.1. f.1. h.1. f.1. b.11.)

A) — med purpurròda blommor. r.s.

** *Med trinda blad* (teretifolia.)

2 — *rupestre* (Berg-A.) Bladen syl-lika, sitta tått på stjelken, i 5 rader, vid basen åtskilda (soluta:) Blommorne i knippe. ♃.
V. *på berg, Gothl. Òland. &c. Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor.*
H:n. (k, o. h.o. b.1.) *Òrtbladen* brukas til sallat.

3 — *reflexum* (Hålle-Allvif) Bladen fyl-lika, fitta tått, utan ordning, vid bafen åtfkilda, de nederfte tilbakaböjda. ♃.
V. *på berg, med föreg. Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor. Har utfeende af föregående; men är något mindre: Tufvar fig mer vid roten med fidofkott och grenar, hit och dit böjde.* H:n fom förra.

4 — *album* (Hvit-A.) Bladen trubbiga, utftående Stjelken uptil grenig, med blomvippa. ♃.
V. *på berg Bl:r i Jul. Aug. Hela våxten år ofta röd och blommorna hvita.*
K:ls *Hålleknoppar* Dahl. *Tripmadam* Trägård.
H:n (k. 1. g. 1. f. o. h. o. f. o. b. o1.) Brukas til fallat.

5 — *acre* (Fet-A.) Bladen nåftan åggrunda, fitta fkiftevis och uprått, utan fkaft (adnato-fesfilia.) Blomknippet 3klufvit (3fida.) ♃.
V. *på berg och tak. Bl:r i Jun. Jul. Har gula blommor, och trinda, faftfulla blad; bitter fmak.*
M:n. *Ap.* Örten (*fårfk*) purgerar, gör kråkning, drifver urin, botar fkörbjugg och ofta frosfan, då antingen örtens utpråsfade faft eller decoct tages. Bladen ftötta och lagda på onda får, rena de famma och befordra låkning.
K:ls *Skörbjuggsört.* a. *Stenört* Skåne. *Hållegrås* Smoland. *Vipegrås* Öland. *Fetknopp* Ö.Göthl.
H:n. (k. o. g. 1. f. o. h. o. f. o. b. 1.)

6 — *fexangulare* (Kant-A.) Bladen nåftan åggrunda, fom förra, fitta i 6 rader, halft på hvarandra (imbricata,) hopvåxta. ☽.
V. *på berg. Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor, 2, 3 i hvart knippe. Liknar föregående; men har mindre greniga ftjelkar, och blad i 6 rader.*
H:n. (k. o. g. 1. h. o.)

7 — *annuum* (Små-A.) Bladen åggrunda, kupiga fkiftevis fittande: Stjelken rak, med nedböjdt blomknippe. ☉.

V. *på torra klippor.* a. *Bl:r i Jun. Liknar* Sed. acre *med trinda blad och gula blommor; men har merendels bladen rödfläckiga och ʃtjelken från roten enʃamt upʃtigande, uptil grenig.*

8 — *tectorum* ʃe Sempervivum tectorum.

227 RHODIOLA, *ROSENROT.*

1 R. *roʃea* (Roʃenrot.) ♃.
V. *i fjällen. Har platta och ʃågade blad, likʃom* Sed. Teleph. *Bl:r i Julii.*
M:n. *Roten* brukas mot hufvudvårk.
H:n (k. o. g. 1. f. 1. h. o. ʃ. o.)

228 OXALIS, *SYRSÅLTA.*

1 O. *Acetoʃella* (Syrʃålta) har enblommig ʃtångel: 3delta blad; ʃmå-bladen hjertlika: Roten tandad. ♃.
V. *i barrʃkog.* a. *Bl:r i Maji, Jun. med hvita, blåådriga blommor. Har en angenäm ʃyra.*
K:ls *Gjökmat* Ö.Göthl. *Harʃyra* V.Göthl. *Harvåpling* Ö.Botn. *Vårhane* Medelpad.
M:n. *Ap.* Örten (*färʃk*) ger genom inkokning *Sal. acetoʃellæ*, tjenligt i Röt-febrar och hetʃiga ʃjukdomar.
H:n (k. 01. g. 1. f. 1. h. 1. ʃ. 1. b. 01.) Med deʃs *ʃalt* kunna bläckfläckar ur kläder tagas.

6 Ord. HEXAGYNIA, SEXQVINNADE.

229 BUTOMUS, *BLOMWASS.*

1 B. *umbellatus* (Blomwaʃs) har bl:r med 9 ʃtånd. ♃.
V. *i dammar på åbräddar. Bl:r i Jul. Har hvit något rödlett blomflock. Blomkronan är 6bladig, de 3 yttre kronbladen mindre, utpå röda: Bladen ʃverdlika, likna Waʃs. Stjelken trind, bar, högre än bladen.*

230 HYDROCHARIS, *DYBLAD.*

1 H. *Morʃus ranæ* (Dyblad) Har ♂ och ♀-bl:r på ʃärʃkilt ʃtånd. ♃.
V. *i ʃtillaʃt. vatn. Bl:r i Jul. Aug. Har runda blad, til form näʃtan ʃom näckeblad: äro mindre.*

8 CLASSEN.

ICOSANDRIA, TJOGMÅNNINGAR.

Denna Clafs har många *Ståndare*, måft omkring 20, hvilka fitta alla på blomfodrets inre fida, eller i trakten där kronbladen åro fåfta på blomfodret. Blommorne ha naturligen 5 kronblad, och 5klufvit eller 5delt bl.foder, (några endaft detta antal fördubblat: 8 eller 10delt bl.foder.)

Anm. Uti blomman är merendels en uphöjd linea omkring fruktåmnet, hvarpå ftåndarne (20 til 1000,) fitta. Blomfodret qvarfitter och med fin bafis ger ftöd för ftåndarnes ftrångar, hvarigenom denna Clafs tydeligen fkiljes från *Polyandria.* H:n. Innehåller många förträffeliga frukttråd och faftfulla, vålfmakande bärforter. Ingen år giftig.

1 Ord. MONOGYNIA, ENQVINNADE.

231 PRUNUS, *Blomfodret* 5klufvit: *Blomkronan* 5bladig. *Frukten*, faftfullt bår, med ftenhård kårna, fom har utfkjutande fogningar.

232 PHILADELPHUS, *Bl.fodr.* 4, 5delt: *Bl.kron.* 4, 5bladig. *Fröhus* af 4, 5 rum.

CRATÆGUS *oxyacantha, 1gyna.* Se nedf. *2gynia.*
LYTHRUM *falicaria.* Se *Decandria, 1gynia.*

2 Ord. DIGYNIA, TVÅQVINNADE.

233 AGRIMONIA, *Blomfodret* 5klufvit, omgifvit med en hårig krans: *Blomkronan* 5bladig. *Frön* tvånne.

CRATÆGUS, PYRUS, fe nedf. *3-5gynia.*

3 Ord. TRI-PENTAGYNIA, 3-5QVINNADE.

234 CRATÆGUS, *Blomfodret* 5klufvit: *Blomkronan* 5bladig: *Frukten*, *Bår* med 2 frön. Piftill. måft 2. *Löfbladen* flikiga.

235 SORBUS, *Bl.fodr. Bl.kron.* och *Frukt* fom förra. *Piftillerna* merendels 3. *Löfbladen parbladige.*

236 ME-

236 MESPILUS, *Blomma* och *Frukt* ſom förra. *Piſtill.* 5. *Löfbladen helá.*
Anm. *De 3 föregående kunde efter blomma och frukt förenas til ett ſlägte.* Piſtillerna variera åfven 2, 3, 5. Men de åtſkiljas af utſeendet och bladen.
237 PYRUS, *Blomfodret* 5klufvit, *Blomkronan* 5bladig, *frukt. äple* eller *päron*, med *fröh.* af 5 rum flere frön.
238 SPIRÆA, *Bl.fodr.* 5klufvit: *Bl.kron.* 5bladig: *Frukt.* ett torrt fröhus med många frön. *Piſtill.* 3, 5.

PHILADELPHUS, *coronarius.* Se förut *Igynia.*
RUBUS, *ſaxatilis.* Se följande, *Polygynia.*

4 *Ord.* POLYGYNIA, *MÅNGQVINNADE.*

239 ROSA, *Blomfodret* 5klufvit nedtil vidgat: *Frukten* bärlik, med många ſträfva frön, fäſtade vid det utvidgade och köttfulla blomfodrets inre ſida. *Blomkronan* 5bladig, (ofta dubbel.)
240 RUBUS, *Bl.fodr.* 5klufvit: *Bl.kron.* 5bladig: *Frukt.* bär med många frön, ſamſitt. hvardera med en kärna.
241 FRAGARIA, *Bl.fodr.* 10klufvit: *Bl.kron.* 5blad. *Frukt. bär,* ganſka många frön (ſittande i en ſaftfull maſſa.)
242 POTENTILLA, *Bl.fodr.* 10klufvit: *Bl.kron.* 5bladig. *Frukten* ſaftlös: *Frön* ganſka många, runda.
243 TORMENTILLA, *Bl.fodr.* 8klufvit, *Bl.kron.* 4bladig, (ſällan 5bladig). *Frukt.* ſaftlös, *frön* ſom förra.
Anm. Är i alt lika med *Potentilla*, utom at en $\frac{1}{5}$del af Blommans delar fattas.
244 SIBBALDIA, *Bl.fodr.* 10klufvit, *Bl.kron.* 5bladig. *Frukten* ſaftlös. *Frön* 5. *Ståndarne* mäſt 5.
Anm. I anſeende til ſtåndarnes antal hörer den til *Pentandria;* men efter deras ſtällning til denna Claſs. Piſtillerna variera 5 och 10.
245 GEUM, *Bl.fodr.* 10klufvit: *Bl.kron.* 5bladig. *Frön* många, med en lång borſt förſedda.
246 COMARUM, *Bl.fodr.* 10klufvit: *Bl.kron.* 5bladig. *Frukten* ägglik, ſvampaktig: *Frön* många.
247 DRYAS, *Bl.fodr.* 5 à 8klufvit: *Bl.kron.* 5, 8bladig. *Frön* med ſtjert eller borſt, häriga.

8 *Claſſ.*

8 *Clasf.* ICOSANDRIA, TJOGMÅNN.
1 *Ord.* MONOGYNIA, ENQVINNADE.
231 PRUNUS, *KÖRS*, *Hägg*.

1 P. *Padus* (Hägg-K.) har blommor i klafe fittande: bladen aflonga, med 2:ne glandler vid bafen. Tr.ft. V. *vid byar. Bl:r i Maji, med hvita blomklafar: löfbladen fågade, långfpetfiga, glatta: fvartblå bår.*
M:n. *Båren* br:s mot rödfot. *Kårnorna* ftötta, i ftenplåga.
H:n. (k.01. g.1. f.1. h.0. f.0. b.01.) *Båren* tjena til brånvins brånning. *Bår* med kårnor ftötte och lagde på vin eller brånvin ge det en fkön perfikofmak. Bönderne på Carlön tillaga deraf ett fkåligen godt vin. H. J. Nov. 1791. För *Hägg* ha håftar en få ftor affky, at om en eller par pinnar deraf ligger i höet, fkall den frifkafte håft ftå vid båfta foder och fvålta, *Gadd.* Getter fkola ock ha en naturlig affky för hägg, hålft då den blommar. Den fåges fördrifva Mulvador och löfven, lagde bland fåden, Möfs ur lador.
Pl:s med frön, hålft på fidlåndta ftållen.

2 — *Cerafus* (Körsbårstråd.) Defs blommor fitta flockvis med allmånt blomfkaft: Bladen aflonga, fpetfiga och glatta. Tr.ft. ♱.
Pl:s *i Trågårdar. År allmånt kånd.*
M:n. *Ap.* BÅR. BLAD. Af båren, ftampade med kårnor, deftilleras en god kylande dryck, tjenlig i febrar. *Bårfaften* med fåcker, inkokt til fyrup, brukas mycket i Medicamenters tilblandning.
H:n. (b.11.) *Båren* til infylning &c. *Körsbårstrån* variera mycket med olika bårforter. De förnåmfta åro. *A)* C. *hifpanica* eller Spanfka Körsbår. *B)* C *Duraciana* Bigaronger. *C)* C. *Juliana* Moreller. *D)* C. *Auftera* Syltkörsbår &c. åro alla åtlige och hålfofamma. Körsbårskåda år åfven åtbar, har tjent i hungersnöd, på refor. *Trådet* pl:s med kårnor, fom mogna i Aug. åfven med rottelningar; hålft i lös, något ftenbunden fvartmylla.

3 — *Avium* (Fogelbårsträd) Dess blomflock är utan allmänt blomskaft (sessilis): Bladen aflonga och spetsiga, under småludna. Tr.st.
V. *i V.Göthl. &c. Bl:r i början af Jun. Liknar föregående; men växer mycket högre, högstammig nästan som Almträdet; Löfbladen längre, litet hängande för de spensliga bladskaftens skuld. Innom knoppen ligga bladen fördubblade* (conduplicata.)
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o. f.1. b.11.) *Bären* äro små och söta. Godt vin kan häraf tilredas.

4 — *domestica* (Plomonträd) har merendels ensama blomskaft (utan blomflock:) Bladen aflonga, nästan åggrunda: äro innom knoppen hoprullade (convoluta.) Grenarne utan taggar. Tr.st. r. ☩.
M:n. *Frukten* kyler och lindrigt öpnar: Mogna Plommon lindra och förekomma febrar, röta, skörbjugg och rödsot. *Kådan* kan nyttjas i stället för *Gummi Arabicum.*
Frukten kallas Krikon, som är en urart i Trågårdar.
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o. f.1. b.11.) Plommon eller Krikon nyttjas til insyltning &c. Är allmänt kändt. Af kärnorne kan mandelmjölk tillagas och en skön olja utpråssas. *Barken* färgar gult. Trådarten brukas til fanering och Sarfvare-arbeten.
Pl:s med kärnor om hösten i October, och med rottelningar om våren. Varierar i trägårdar med olika frukt-sorter: v. *hvita, gula, röda Plommon &c.*

5 — *spinosa* (Slån-K.) har ensamma blommor: lansetlika, glatta blad och grenar med taggar. Tr.st.
V. *på högländta ställen.* a. *Bl:r i Maji, Jun. med hvita blommor.*
K:ls *Kiörne* Skåne. *Stårkebär* Upland.
M:n. *Ap.* k:ls *Acacia nostras.* Blommor och Bår. *Bären* äro urindrifvande, tjena i njursten. *Blommorne* ber. til thé, at lindrigt laxera med. De spåda löfbladen, lagde i hett vatn och torkade, ge ett skönt thé, nästan som det Chinesiska. *Hoffb.*

H:n

H:n. (k.oi. g.i. f.i. h.i. f.i. b.ii.) *Båren* hälft frostbitne, beredas til ett smakligt vin. Båren stötas med kårnor och låggas på vin. *Busken* år taggig: tjenar til lefvande håckar. Stånger vål på torr hårdmark.

232 PHILADELPHUS, *SCHERSMIN.*

1 Ph. *coronarius* (Schersmin) Bladen ågglika, i bråd-den något tandade. Tr.st. ♄.
Bl:r i Jun. med hvita, vålluktande blommor.
H:n. Pl:s i Trågårdar til prydnad. Låter vål klippa sig. Af blommorne distilleras luktvatn. *Frön* mogna ej hos ofs, utan fortplantas med rotgrenar i skugga och god jord.

2 *Ord. DIGYNIA, TVÅQVINNADE.*

233 AGRIMONIA, *ÅKERMÔNJA.*

1 A. *Eupatoria* (Åkermônja) Bladen parbladiga, Frukten stråfhårig. ♃.
V. *i ångar, vid vågar. Bl:r i Jul. Aug. med brand-gula vålluktande blommor, långa blomax. Parbladigheten år med olika rader* (interrupte pinnat.) *har ytterst uddeblad, som vanligen har kort skaft. Stjelken hårig.*
K:ls *Småborrar* Bohus.
M:n. *Blommorna* åro til thé hålsosamma. Åfven br:s roten til feberdryck i Canada.
H:n (k.oi. g.i. f.ii. h.oi. f.o. b.i.)
A) — med 5 ståndare. V. *i Upland.*

234 CRATÆGUS, *OXEL, Hagtorn.*

1 — *Oxyacantha* (Hagtorn) Defs blad åro måst 3-flikiga, trubbiga och sågade. Tr.st.
V. *på ångsbackar.* a. *Bl:r i Jun. med hvita bl.knippen.*
H:n. (k.i. g.i. f.i. h.i. f.i. b.ii.) *Båren* kunna under misfvåxt beredas til nödbröd, stoppa något. Svin-

kreatur blifva deraf frodiga. *Trådet* hårdt, tjenar til virke, gifver goda häckar och lefvande gärdesgårdar. Pl:s på fritt fält i October med mogna bår, som upgro efter 2 år.

A) — *monogyna*, med 3flikige och spetsige blad, 1 pist.

2 — *Aria* (Oxel) Löfbladen åggrunda, i bråddén inskurna och sågade, under hvitludna. Tr.st. *V. vid byar. Bl:r i Jun. är ett högstammigt träd. Dess löfblad äro dubbelt inskurna eller sågade.* H:n. förtr. (k.1. g.1. f.1. h.1. s.1. b.11.) *Bären* til mjöl och bröd under hungersnöd. Äfven kan dricka och brånvin deraf tilredas. *Trädarten* är hård och fast: brukas til virke och slögd. Sköna Päronsorter kunna ympas i dess stammar. Bären mogna i Sept. Pl:s i god, hälst stenblandad mylla. Hindrar ej gråsväxt.

A) — med hela, enkelt sågade blad. V. *i V.Göthl.*

B) — *hybrida* se *Sorbus hybrida.*

3 *Ord.* 3, 5-*GYNIA*, 3, 5-*QVINNADE.*

235 SORBUS, *RÖNN.*

1 S. *aucuparia* (Rönn) Löfbladen parbladiga och på bägge sidor glatta. Tr.st. *V. vid byar, i ängar.* a. *Bl:r i Jun. med stora hvita blomvippor, och eldröda bår, som mogna i Sept.* M:n. *Ap.* BÄREN. Ber. i stenplåga och strangurie: åtas 10 och flere deraf 1, 2 gånger om dagen, långre tid bortåt.
H:n förtr. (k.1. g.1. f.1. h.1. s.1. b.11.) *Bären*, hälst frostbitne, ge mycket brånvin: *Bårsaften* Cider och ättika. Med bären fångas Kramsfogel i donor. *Trädet* ger vackra, skuggrika Alleer. — Kan ympas i. *Löfven* lagde bland såd i lador, säges fördrifva Insecter. Trädarten har fast virke: Br:s til allahanda slögd. Pl:s med *bår*, sådde i Octob. hälst i skugga och på svartmylla. Hindrar ej gråsväxt.

2 — *hybrida* (Oxel-R.) med parbladigt inskurna blad, under hvitludna. Tr.st. V.

V. i Finland &c. r. Har delta blad nåstan som Rönn, men utseendet liknar måst Oxel. Tros ha upkommit genom befrödning dessa tråd emellan. Bårens smak år sötsur. H:n okånd.

236 MESPILUS, *MESPEL.*

1 M. *Cotoneaster* (Vild-Mespel) Bladen åggrunda helbråddade, under hvitluddna. Tr.st.
V. *på ångsbackar. Bl:r i Maji, Jun. Har små blommor, 2, 3 samsittande i flock: kronbladen korta (knapt långa som blomfodret.) Båren röda, måst saftlösa.* H:n (k.1. g.1. f.1. h.1. s.1.) K:ls *Oxbårsbuske* Upl.

237 PYRUS, *APEL, Påronträd.*

1 P. *communis* (Påronträd) Bladen glatta, måst helbråddade: Blommorne sitta knippevis. Tr.st.
V. *på höglånta stållen.* r. ✝. *Bl:r i Maji.*
Anm. *Vilda Påronträd ha taggar och helbråddade blad; odlade åro utan taggar, oftast med sågade blad. Dess förnåmsta urarter åro:*
A) P. *Falerna.* Plin. *Bergamotter. B)* P. *Pompejana.* Pl. *Bonchretienner. C)* P. *favonia.* Dalech. *Dåsmanspåron.* &c.
H:n mångfaldig (k.1. g.1. f.1. h.1. b.11.) *Påron* til insyltning, soppor, m. m. allmånt kånde; åro födande. *Trådarten* tjenlig för Svarfvare.
Pl:s med kårnor höstetiden i sandig och lerblandad mylla. Förqvåfver ej gråsvåxten.

2 — *Malus* (Apel) Bladen sågade: Blomflocken utan allmånt blomskaft. Tr.st.
V. *i ångar, pl:s* a. *i Trågårdar. Bl:r i Maji och början af Jun. Har många artförändringar. De förnåmsta åro:*
A) M. *Paradisiaca* Dvårg-Apel. *B)* — *Prasomila* Renetter. *C)* — *Rubelliana* Blod-Apel. *D)* — *Astracanske* eller genomskinliga Åplen. *E)* — *Borstorphiana, Borstorfer* Åplen.

H:n förtr. (k.1. g.1. h.1. f.1. b.11.) Dess frukt är allmänt känd: är födande, hälsosam. Af vilda äplens utpråssade saft fås Cider och ättika: Sur-Aplar äro bäst at ympa uti: de skadas ej af Mullvador och vinterköld. På ängar befordra de gråsväxt. *Trädarten* är fast, tjenlig för Svarfvare, Snickare, m. m. *Barken* färgar gult. Pl:s höstetid med kärnor i fet jord och där solsken är.

3 — *Cydonia* (Qvittenträd) Bladen helbräddade: Blommorne ensamme. Tr.st. ♄.
V. *vild i Tyskland vid Donau. Bl:r med föregående. Bladen äggrunda, trubbiga, under hvitludna: frukten luden, gul; är födande.*
M:n. *Ap.* k:ls *Cydonia.* Frön äro flemmiga. Berömmas i Diarrheer, brukas äfven i ögonsjuka.
Anm. Apel-slägtet kännes med mycket köttfull frukt ifrån *Cratægus.*

238 SPIRÆA, *SPIRER, Kassöta.*

1 Sp. *salicifolia* (Busk-Spirer) Bladen lansetlika, sågade, utan ludd (bara.) Blommorne dubbelt klasade. Tr.st. ♄.
Bl:r i Julii, med rödletta blommor.
H:n br:s til häckar, för prydnads skuld i Trägårdar. Pl:s med rot-telningar.

2 — *Ulmaria* (Kase-Sp.) Bladen parbladiga: Det yttersta bladet (uddeblad.) störst, flikigt: småbladen dubbelt sågade, under hvitludna: Blomknippet i toppen af örtstammen. ♃.
V. *på sidlänta ängar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med hvita blommor, luktar starkt: Fröhusen glatta, spiralikt vridna.* K:ls *Karört* Smol. *Elggrås* Söderm. *Kassöta* Ö.Göthl. *Mjö-ört* Skåne. *Ahlgrås* Roslag. *Luktgrås* Dahl. *Byttgrås* Helsingl. *Brake* Gothl. &c.
H:n. (k.o. g.11. f.1. h.o. f.11. b.1. Kor och kalfvar svälta förr ihjäl, än de kunna förmås at äta af denna ört. M:n är litet utdrifvande, brukas i utslags-febrar.

3 —

3 — *Filipendula* (Brud-Spirer) Bladen parbladiga: småbladen lika stora och partaggade: Blomvippan i toppen. ♃.
V. *på högländta ångar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med hvita blommor, har findelta blad som* Achill. Millefolium. *Rötterna runda, likna ärter uptrådda på trådar: Stjelken rak, uptil grenig, med blomvippa. Varierar med 10 pistiller: Fröhusen håriga.*
K:ls *Brudbröd* Upland. *Somilla* Södermanland.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. o. f. 11. b. 1.) *Rötterna* kunna samlas til nödbröd under missvåxt. Eftersökas begårligt af svin. *Blommorna* gifva god smak åt mjölk, då den kokas dermed.

4 *Ord. POLYGYNIA, MÅNGQVINNADE.*

239 ROSA, *ROSOR*, *Törnrosor.*

* *Med klotrund frukt* (germin. subglobosis.)

1 R. *Eglanteria* (Neglantyr-Rosor) har flåta blomskaft och stråfhåriga bladskaft; råta taggar på stammen, hår och dår strödda. Tr. st.
V. *vid Götheborg. &c. pl:s i Trägårdar för sina vackra gula blommor och vålluktande blad. Bl:r i Jun. Jul. Bladen åro glatta, hvast sågade, busken våxer tämmeligen hög, stundom til manshögd.*
K:ls *Lukt-törne* V. Göthland.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. o.)

2 — *arvensis* (Back-R.) Frukt och blomskaft flåta; stam och bladskaft taggige: Bl:rne sitta i flock. Tr. st.
V. *på ångsbackar. Bl:r i Jun. Jul. med röda bl:r. Liknar* R. villosa; *men har mindre ludna, något spetsiga blad, 3, 4 bl:r i knippe sittande: Quistarne som blomma åro oftast utan taggar (utom vid bladskårmen.)*
A) — med nåstan glatta blad, under isgrå: qvistar och bladskaft utan taggar. *V. i Upl. Almare-Ståk, i skogsbackar. Monne* Rosa alpina. S. V.? *Stammen med få taggar, hår och dår strödda. Taggarne krökta: barken slåt, purpurröd, som på förra.*

3 — *villofa* (Ludd-R.) Frukt och blomfkaft ftråfhårige (hifpida.) Stam och bladfkaft taggige; Bladen äro måft hvitludna och trubbiga. Tr.ft. V. *på fandbackar. Bl:r i Jun. Jul. med röda blommor. Liknar föregående.*

4 — *fpinofisfima* (Igel-R.) Frukten flåt: blomfkaften ftråfhårige: Stam och bladfkaft ganfka taggige. Tr.ft.
V. *på åkerrenar.* r. *Bl:r i Jul. Har måft hvita blommor, vid bafen gulaktige: 9 blad på bladfkaften. Bufken år mindre ån de föregående, quiftarne tått befatte med råta taggar.* K:ls Rofa pimpinellifolia. S. V. *Varier. med flåta blomfkaft: glatta trubbiga fmåblad.* H:n. (k. 1. g. 1. f. o1. h. o. f. 1.) K:ls *Smörnjupon* Upl.

5 — *rubiginofa* (Lukt-R.) Frukten (vid bafis) taggig, ftammen med krökta taggar: Bladen under brun-prickiga. Tr.ft.
V. r. ✝. *Har fmå åggrunda blad, under klibbigt håriga, med glandler, vålluktande.* K:ls Rofa fvavifolia Fl. Dan. 870. *Blommorne äro vanligen ljusröda, och vid bafis af kronbladen gula.*
Pl:s *i Trädgårdar med rot-telningar.*

** *Med aflong frukt* (germin. oblongo-ovatis.)

6 — *centifolia* (Holländfka-R.) Frukt och blomfkaft ftråfhåriga; Stammen ftråfhårig och taggig: bladfkaften utan taggar. Tr.ft. ✝.
Bl:r i Jul. med röda bl:r, fom äro mångbladige, trinda, likfom de voro fvarfvade (tornati.) K:ls *Åttikerofor.* M:n. *Ap.* Blommorna til Thé, Rofenvatn. Äro ftårkande, utvårtes refolverande; blötte i åttika, lindra de hufvudvårk.
Pl:s genom rot-aflåggningar, om våren, i kållofsningen.

7 — *gallica* (Province-R.) Frukt och blomfkaft ftyfhårige: Stam och bladfkaft ftyfhårigt taggiga. Tr.ft. ✝.

Pl:s

Pl:s *som föregående för sina prydliga och välluktande blommors skuld i Trågårdar. Bl:r i Julii.*
M:n. *Ap.* BLOMMORNA. Håraf göres *Rosen-conserv.* (med kronbladen inlagde i socker) som tjenar mot blodspottning, då kylande medel brukas förut.
H:n. Af *kronbladen* tilredas rosengryn, hvarmed kokas hålsosam och välsmakelig välling.

8 — *canina* (Njupon-Rosor) Frukt och blomskaft äro släta: Stam och bladskaft taggige. Tr.st.
V. *på backar, vid vägar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. Varierar med röda och hvita blommor. Bladen glatta och spetsiga. Har 2:ne blomskärm emot hvarandra sittande, i brädden håriga.*
M:n. *Ap.* k:ls *Cynosbatum.* FRUKTEN. Njuponsoppa allmänt känd til dryck i febrar, är kylande.
H:n. (k.I. g.I. f.I. h.o. s.I. b.I.) K:ls *Klonger* Helsingl. *Juglon* Roslag. *Törne* Smol. *Gjöper* V.Göthl. *Njupetorn* Dahl.

9 — *alba* (Hvita-R.) Frukten slät: Blomskaften stråfhårige: Stam och bladskaft taggige. Tr.st. †.
Pl:s *i Trågårdar til prydnad. Bl:r i Jun. Jul. med hvita blommor.*

240 RUBUS, *HALLON, Åkerbär &c.*

** *Med trädaktig stam* (Frutescentes.)

1 R. *idæus* (Allmänna Hallon) Bladen 3 och 5delta (nedtil parbladige,) under hvitludna och med rånlade bladskaft: Stjelken rak, något taggig. ♃.
V. *i stenrösior.* a. *Bl:r i Jun. Har hvita blommor, är mindre än följande.*
M:n. *Ap.* FRUKTEN. *Hallonsirup* göres af lika myc- ket socker och bärsaft: Är förtr. at blanda til feberdryckar, såsom läskande och styrkande.
H:n. (k.I. g.I. f.I. h.oI. b.II.) Af bären kan vin tilredas. På brånvin ge de angenäm smak.

A) Hvita Hallon. V. *i V.Botn. &c. Varierar med dubbla blommor.*

2 — *cæsius* (Blå-Hallon) Bladen 3bladige, under gröna: Stjelken trind, något taggig. ♃.
V. *vid åkerrenar, i skugga.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med hvita blommor. Är större än föregående, och har stundom 5delta blad, men måst 3delta och det nedersta eller sidobladet 2flikigt: Stjelken grenig, trind, hårigt taggig: Blomvippa i toppen. Varier. med rödletta och dubbla blommor. Bären svartblå, likna Mullbär.* K:ls *Psalmbär* Gothl. *Björnbär* Smol. *Skåttlufva* Bohus. *Blåhallon* Våstmanl. *Kalfhjortron* Upland. *Kåringbår* V.Göthl.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.o. f.1. b.1.) *Bären* sätta god smak på vin.

3 — *fruticosus* (Björn-H.) Bladen 3, 5bladige: Stjelk och bladskaft taggige. ♃.
V. *vid sjö-och hafs-strander. &c.* a. *Bl:r i Jun. med hvita blommor. Liknar föregående, men har långre stjelkar, ofta flere famnar långa, nedliggande på marken och äro mycket mer taggiga. Bladen håriga, under nästan hvitludna: de nederste äro 5delta, de öfverste 3delta. Bären svartbruna.*
K:ls *Brombär* Upland. *Björnbär* Bohus.
H:n som föregående.
A) — med dubbla bl:r. ⚹. *Dess blomklase aflong, röd.*

** *Med örtstam* (herbacei.)

4 — *saxatilis* (Sten-H.) Bladen 3bladige: Stjelken rak, med krypande långa rot-telningar. ♃.
V. *i stenrössier.* a. *Bl:r i Jun. med hvita blommor, knippevis sittande: smala, nästan lansetlika kronblad. Örtbladen 3delta; Hvar del (små blad) breda-ägg-runda, sågade och håriga. Bären röda, med hårda stenaktige kärnor.* K:ls *Jungfrubär* Vestm. *Togbär* V.Botn. *Klasbär* Roslag. *Kodden* Smol. *Stenbär* Dahl.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.o. f.1. b.11.)

5 — *arcticus* (Åkerbär) Bladen 3bladige: Stjelken rak, enblommig. ♃.

V.

V. *i Norrl.* a. *Bl:r i början af Jun. med purpurröda blommor. Bladen likna smultronblad.* K:ls *Wikon* Ö Botn. *Jungfrubår* Helsingl. *Åkerbår* Norrl. M:n. *Ap.* BÅREN (insyltade med socker) äro förtr. at styrka och kyla i febrar.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. o. s. 1. b. 1.) *Båren* brukas til insyltning: på vin öka de både styrka och smak. Äro til smak och lukt de behagligaste af alla Europeiska vildtväxande bår. Häraf kunde sköna viner tilredas i Norrland.
Pl:s i Trägårdar af rot-telningar eller unga plantor i skugga. De böra täckas med snö och granris långt inpå våren: tola inga frostnätter.

6 — *Chamæmorus* (Hjortron) Bladen enkla (odelta) med flikige något fållade bråddar. Stjelken enblommig utan taggar. ♃.
V. *på stora mossar. Bl:r i Maji, Jun. med hvita bl:r och kronblad liknande Hvitsippans. Blomman varier. 2byggare, ♂-ståndet är dock med sin rot förenad med ♀. Stjelken rak, enblommig, Roten krypande.* K:ls *Snotter* V.Botn. *Molter* Dahl. *Jalbår* Helsingl. M:n. *Ap.* BÅREN (insyltade) räknas ibland blodrenande medel: kyla i febrar: gagna i rödsot, skörbjugg, lungsot, m. m. Insyltningen sker med rensade knapt mogne bår, som läggas i spadet af förut til siraps tjocklek sammankokade mogne bår.
H:n. (k. 1. g. 1. h. o1. s. 1. b. 1.) *Båren* insyltade br:s til sallat. Växa i Norrlands mossar större och af behagligare syra än i Södra orterna.

241. FRAGARIA, *SMULTRON.*

1 F. *vesca* (Smultron) Bladen 3bladige: Stjelken refvig med krypande rottelningar. ♃.
V. *på skogsbackar.* a. *Bl:r i Maji, Jun. med hvita blommor, röda bår, lätt affallande från fruktfästet.* K:ls *Jordbår* Smol. *Rödbår*. Gothl. *Snytterbår* Helsingl. *Backbår* Bohus. *Håttebår* V.Göthl. &c. M:n. *Ap.* BÅREN (*färska*) kyla, läska, lindrigt öpna och förekomma gikt. H:n.

H:n. (k. II. g. I. f. I. h. o. f. II. b. I. höns, gåss II.) Ätas allmänt med mjölk eller stufvade med socker: äro bland de behagligaste bärsorter: kunna dock ej fördragas af somliga lättrörda.

A) — *hortensis* (Jordgubbar) med bär faststittande på fruktfästet. *Äro af lika beskaffenhet med förra: något syrligare, och större til växt. Pl:s i Trågårdar.* V. *på Öland &c. vild. Bl:r i Jun. och får senare mogen frukt än allmänna Smultron. Pl:s med rottelningar i lös fet jord, hälst mot solvärman.*

242 POTENTILLA, *POTENTILL, Fingersört.*

* *Parbladige* (fol. pinnatis.)

1 P. *fruticosa* (Busk-Potentill, Tok) har trådaktig stam. ♃.
V. *på Öland. Bl:r i Jun. Aug. med gula blommor, hvitludna blad. Busken är 1 à 2 alnar hög.*
H:n. (k. I. g. I. f. I. h. I. f. o.) Pl:s med rot-telningar til vackra häckar, i Trågårdar på fuktig jord.

2 — *anserina* (Gås-P.) Småbladen aflonga sågade, under ludna: Stjelken krypande, blomskaften enblommige. ♃.
V. *vid vägar.* a. *Bl:r i Maji, Jun. med gula blommor: växer på leraktige ställen, med hvitludna, glänsande blad; småbladen sågade: Stjelken krypande.*
K:ls *Silfverört* Upland.
M:n. Thé af örten, äfven dess utpråssade saft gör ofta nytta i lungsot och urinplåga: är urindrifvande och litet stoppande.
H:n. (k. o. g. o. f. I. h. o. f. I. b. I..) *Örten* utmärker vatn och källådror. *Rötterna* åtas i Ängland vintertid som Palsternackor.

3 — *rupestris* (Back-P.) Småbladen 5, äggrunda, naggade, stjelken rak. ♃.
V. *på berg i V.Göthl. &c. Bl:r i Jun. med hvita blommor, tämmelig hög stjelk. Bladen variera med 5 och 3 småblad, skiftevis sittande.*
H:n. (k. I. g. I. f. I. h. I.)

** *Med fingerlikt delta blad* (fol. digitatis.)

4 — *norvegica* (Trefingers Potentill) Bladen 3-delta: Stjelken grenig, 2delt: Blommorna ſitta på ſkaft, i bladvecket (axillar.) ⊙.
V. *på åkerrenar, Dalarne &c.* r. *Bl:r i Jun. Jul. Har gula ſmå blommor, måſt rak, hårig ſtjelk. Bladen nedtil 3delta, med åggrunda, uptil med lanſetlika ſmå blad, djupt ſågade.*
H:n. (k.11. g.11. f.11. h.11. ſ.1.)

5 — *argentea* (Femfingers P.) Bladen 5delta: Små-bladen viggelika, inſkurna, under hvitludna: Stjelken rak. ♃.
V. *på torra ſtållen vid byar.* a. *Bl:r i Jun. Aug. Har gula bl:r, örten hvitt eller gråaktigt utſeende.*
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.o. ſ.01.)

6 — *reptans* (Ref-P.) Bladen 5delta: Stjelken jordliggande (refvig.) Blomſkaften enblommiga. ♃.
V. *på åkerrenar.* a. *Har gula blommor, krypande lång ſtjelk.*
M:n år något ſtoppande ſåſom hela detta ſlågtet.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. ſ.11.)

7 — *verna* (Vår-P.) Stjelkbladen 3delta: Rotbladen 5delta, ſågade, trubbiga, ſtjelken nedtil kulliggande. ♃.
V. *på torra ſtållen.* a. *Bl:r i Maji, Jun. med gula blommor: Små-bladen ſluta ſig måſt med en inſkårning i ſpetſen, likſom intrykta* (retuſa,) *håriga; Bladſkårmen aflonga.* H:n ſom förra.

A) P. *aurea* S. V. med ſmå-blad. i ſpetſen utdragne (ej intrykta.) V. *i fjållen. År något ſtörre ån föreg.*

8 — *nivea* (Lapſk-P.) Bladen 3delta, under hvitludna: Stjelken nedtil kulliggande. ♃.
V. *i fjållen. Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor.*

243 TORMENTILLA, *BLODROT.*

1 T. *officinalis* (Blodrot) Blad. 5delta, utan bladſkaft. ♃.

V. *på betesmark.* a. *Bl:r i Jun. Jul. Liknar* Potent. verna *med gula blommor; men år mindre och med 4 kronblad (sållan 5) samt blad utan stipler: Små-bladen, de 3 yttersta lansetlika, sågade; de 2:ne nedersta, som omge stjelken, åro inskurne, nåstan 3klufna. Stjelken utbredd: Roten knölig, rödbrun. Förenas med* Potent. *af Hr. Doct.* Afzel. *och kallas* Potentilla Tormentilla. K:ls Torment. erecta S. V. *Stjelk. år sållan rak, utan kulliggande med utbredda grenar.* M:n. *Ap.* Roten år starkt stoppande: ber. i Rödsot, Diarrheer. Åfven i boskapssjukdomar.

H:n (k. 1. g. 1. f. 1. h. o. s. 11. b. 01.) Roten til garfning gör nåstan båttre låder ån ekbarken. Med roten tuggad fårga Lapparne låder rödt.

244 SIBBALDIA, *SIBBALDSÖRT.*

1 S. *procumbens* (Sibbaldsört) Bladen 3delta, småbladen i spetsen 3tandade: stjelken kulliggande. ♃. V. *i fjållen. Bl:r i Jul. Har ganska små, gula blommor, flere samsittande.*

245 GEUM, *KUMMER, Neglikerot.*

1 G. *urbanum* (Neglike-Kummer) Bladen lyrtaggade (lyrata:) Blommorne uprättstående: Frukt. klotrund, hårig, hvart frö med en krokig borst. ♃. V. *vid byar. Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor. Stjelken rak, hårig. De nederste bladen lyrtaggade, de öfversta 3delta, nåstan hela, alla djupt-inskurna håriga; bladskårmen halft omfattande stjelken.*

M:n. *Ap.* k:ls *Cariophyllata.* Roten år svettdrifvande och magstårkande, berömmes mot frossor.

D:s 1 qvint. 4 gånger om dagen i annandags och något mer i tredjedags frossan.

H:n (k. 11. g. 1. f. 1. h. 01. s. 11. b. 1.) *Roten* på dricka gifver god smak och hindrar syra.

A) — *hybridum* (Mönje-K.) bladen parbladige och hårige som *åkermönjan: Har brandgula blommor, trind stjelk.* r. s.

2 —

2 — *rivale* (Får-Kummer) Blommorne nedåt lutande: Frön med fjåderlik och vriden bor∫t. ♃. V. *på ∫idlåndta ångar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med brunaktige blommor. Kronbladen hjertlikt-urnupna: få∫tet uphöjt, nå∫tan på ∫kaft ∫ittande.*
K:ls *Fårpuppor* V.Göthl. *Humleblom∫ter* Dahl. *Baggpungar* Ö.Göthland. *Fårkummer* Smoland.
M:n berömmes at bruka i ∫tållet för china mot fros∫or.
D:s ∫om föregående.
H:n. (k.01. g.1. f.1. h.01. ∫.01. b.1.)

246 COMARUM, *KOMAR.*

1 C. *palu∫tre* (Komar) Rotbladen parbladiga, i brådden ∫ågade. ♃.
V. *i kårr.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med rödbruna bl:r. Stjelken nedtil kulliggande. Ståndarne ∫varta.*
K:ls *Mjölkpungar* Upl. *Kråkfötter* Ö.Göthl. *Kråkklöfver* Skåne. *Hummeltuppor* Medelp. *Kallgrås* Rosl.
M:n. Decoct af roten brukas mot gul∫ot.
H:n. (k.01. g.1. f.0. h.0. ∫.01. b.1.) *Roten* fårgar ylle gult.

247 DRYAS, *DRYAS.*

1 Dr. *octopetala* (Dryas) Har enkla blad, under kvita. ♃.
V. *i fjållen. Bl:r i Jun. Jul. med vackra hvita blommor. År liten, med enblommig ∫tångel, Bladen vid roten åggrunda, med nedböjd kant: Frön med lång bor∫t, håriga.*

9 CLASSEN.

POLYANDRIA, MÅNGMÅNNING.

VÅXTERNA i denna Clafs ha många ftåndare (12-1000,) fom fitta på blomfåftet (receptacul.) Blomfodret år fkildt från ftåndarnes bafis. Medicinfka och Hushålls-nyttan år mångfaldig. En del åro ganfka giftiga, i fynnerhet de, fom utlaka någon fårgad faft, fåfom *Chelidonium*, *Papaver* &c. Åfven de fom ha *honungshufen* fkilde från kronbladen, fom *Aconitum*, *Helleborus* m. fl. Deremot åro andra af utmårkt nytta, utan at vara fkadeliga, fåfom *Portulaca*, *Tilia*. &c.

Anm. AMENTACEÆ, CONIFERÆ (Lôf-och Barr-tråd) famt COLUMNIFERÆ *Ord. Nat.* kunna vål fôras hit efter ftåndarnes antal; men i anfeende til Blomnings-fåttet och ftrångarnes hopvåxning i en ftam, fôrenas de och utgôra Clasf. *Monadelphia*. a)

1 Ord. MONOGYNIA, ENQVINNADE.

* *Ha blommor utan kronblad: Ståndarne fårre ån 20.*

248 ASARUM, *Bl.fodret* 3klufv. ôfver *frôhufet* af 6 rum.

249 CERATOPHYLLUM, ♂ och ♀ fambyggare: *Bl.fodr.* mångdelt. *Frô* 1, bart.

** *Blommor med 4 kronblad: Ståndarne flere ån 20.*

250 ACTÆA, *Blomfodret* och *Blomkronan* 4bladige: *Frukten* bår med 1 rum, många frôn.

251 CHELIDONIUM, *Bl.fodr.* 2bladigt (affallande, når blomman flagit ut): *Frukt.* en fmal jåmnbred *frôfkida.*

252 PAPAVER, *Bl.fodret* 2bladigt, fnart affallande: *mårket* platt. *Frôhus* af 1 rum, (ôpnande fig i fmå hål under mårket.)

EUPHORBIA fe nedanfôre, *3gynia.*

*** *Blom-*

---

a) Detta år ingen hufvudfaklig åndring af mitt fôrra Utkaft til Sv. Flora. J. f. *Disf. de Ratione Plantas in XVI Clasfes difponendi. p. 7. Upf.* 1796.

*** *Blommor med 5 kronblad.*

253 PORTULACA, *Blomfodret* 2klufvit, *fröhuſet* af 1 rum.
254 CISTUS, *Bl.fodr.* af 3 ſtörre och 2 mindre blad: *Fröhuſet* nåſtan rundt.
255 TILIA, *Bl.fodr.* 5delt: *Frukt.* bär (ſaftlöſe och klotrunde,) af 5 rum, 1 frö i hvartdera.

DELPHINIUM *Conſolida.* ſe nedanföre *3-5gynia.*

**** *Med många kronblad.*

156 NYMPHÆA, *Blomfodret* 4, 5-delt: *Frukt.* med många rum, uptil likſom afhuggen.

2 *Ord. DIGYNIA, TVÅQVINNADE.*

257 POEONIA, *Blomfodret* och *Blomkronan* 5bladige: *Fröhuſet* med många frön.
258 POTERIUM, ♂ och ♀ ſambyggare: *Bl.fodr.* 4delt: *Bl.kron.* o, eller 4delt: *Frön* 2, tåkta af *blompipen.*

MERCURIALIS *perennis* ſe nedföre, *3-5gynia.*

3 *Ord. TRI-PENTAGYNIA, 3-5QVINNADE.*

* *Ha fröhus med 2 à 3 rum: 1 frö i hvartdera.* TRICOCCÆ.

259 EUPHORBIA, *Kronbladen* 4, 5 (fåſta vid *blomfodret* ſom är enbladigt och upblåſt:) *Fröhuſet* 3knöligt. ſe Fig. 33 A.
Ståndarne 9, 12, 20, framkomma efter hvarandra.
260 MERCURIALIS, ♂ och ♀ ſårſkilt (tvåbyggare) *Bl. fodret* 3delt: *Bl.kronan* o. *Ståndarne* 9, 12. *Fröhuſet* 2knöligt.

** *Ha fröhus med 1-3 rum och många frön.*

a) *med både Blomfoder och Blomkrona.*

261 RESEDA, *Bl.fodr.* enbladigt: *Kronbladen* flikige. *Fröhuſet* öppet.

262 Hypericum, *Blomfodret* 5delt: *Blomkronan* 5bladig: *Ståndarne* nedtil med ſtrångarna hopvåxte i 5 ſtammar. *Fröhuſet* tilſlutit, beſtående af 3, 5 rum.

b) *med bara blommor, utan blomfoder.*

263 Delphinium, *Kronblad.* 5: *Honungshuſ.* 2klufvit, baktil likſom i ett horn utdragit.

264 Aconitum, *Kronblad.* 5: *Honungsh.* 2, likſom på ſkaft ſittande, innom det öfverſta hvalflika kronbladet.

265 Aqvilegia, *Kronblad.* 5: *Honungshuſ.* 5, utdragne, nedtil hornlike. *Stift.* 5.

266 Nigella, *Kronblad.* 5: *Honungshuſ.* 5, 3klufne, innom blomkronan. *Fröhuſ.* 5 hopvåxte. *Stift.* 5.

*** *Med bara frön.*

Myriophyllum ſe *Tetrandria, 4gynia.*

4 *Ord. POLYGYNIA, MÅNGQVINNADE.*

* *Med tåkta frön innom bårlikt fröhus.*

267 Stratiotes, *Blomfodret* 3klufvit: *Blomkronan* 3flikig. *Bår* af 6 rum. *Piſtill.* 6. ♂ och ♀ tvåbyggare. *Ståndarne* 12.

** *Med bara frön, eller 1 frö innom hvart fröhus.*

268 Thalictrum, *Bl.fodret* o *Kronblad.* 4. *Frön* borſtlöſe.

269 Anemone, *Bl.fodr.* o. eller *ſvepe: Kronblad. 6, 9.*

270 Sagittaria, *Bl.fodr.* och *Bl.kron.* 3bladige: ♂ och ♀ ſambyggare.

271 Ranunculus, *Bl.fodr.* 5delt: *Bl.kron.* 5bladig, med glandellika fjäll (på kronbladens klo,) til honungshus. *Anm.* R. Ficaria, har blomfodret 3delt, men i ſtället blomkronan 7 à 8bladig.

272 Myosurus, *Bl.fodr.* 5bladigt: *Kronblad.* 5, ſmala, (liknande honungshus:) *Fåſtet* utdragit: *Stånd.* 5, 10.

273 Adonis, *Bl.fodr.* 5delt. *Kronblad.* flere ån 5, utan honungshus.

*** *Med många fröhus, flere frön i hvartdera.* Multifiliq.

275 Caltha, *Bl.fodr.* o. *Kronblad.* 5, utan honungsh.

276 Helleborus, *Bl.fodret* 0. *Kronblad.* 5. *Honungshuset* pipigt, 2läppigt.
277 Sempervivum, *Bl.fodret* 12, 15delt: *Kronblad.* 12, *Fröhus.* 12.

**** *Med utdragit blomfäste, hvarpå ståndare och pistiller sitta, blandade om hvarandra.*

278 Calla, *Bl.fodr.* (spatha) enbladigt, platt: *Bl.fästet* öfveralt täkt med blommor, utan blomkrona.
279 Arum, *Bl.fodret* (spatha) enbladigt, strutlikt, *Bl.fästet* ofvantil bart: ♂-blomster på sidorna, och ♀-blommor inunder.

Sparganium. } Se *Triandria, 1gynia.*
Zostera. }
Acorus *Calamus.* Se *Hexandria, 1gynia,*
AMENTACEÆ. Se *Monadelphia, Diclinia.*

9 *Cl. POLYANDRIA, Mångmånn.*

1 Ord. MONOGYNIA, Enqvinnade.

248 ASARUM, *HASSELÖRT.*

1 A. *europæum* (Hasselört) Bladen njurlika, 2:ne på hvar stjelk. ♃.
V. *i skugga. Skåne. &c. Bl:r i Apr. Maji, med klåcklika rödbruna blommor, som sitta nära vid roten. Hvart års stjelk har tvånne blad.*
M:n. *Ap.* Roten, Bladen. Br:s til kråkmedel i stället för Ipecacuanha.

D:s af roten $\frac{1}{2}$ qvint. pulveriserad är säkert kråkmedel. I mindre dosis och groft pulveriserad laxerar, drifver svett, urin och månads-rening. Tjenar i frossa och vatnsot. Af bladen togo de Gamle 4, 6, 8 blad. 8 ansågos motsvarande 1 qvint. i vigt. *Decoct* af roten är äfven tjenlig: retar mindre til kråkning. Hafvande qvinnor böra ej nyttja densamma. Pulfver af bla-

bladen eller roten til snus gör nysning: brukas at rensa hufvudet vid snufva och fluss. För kreatur, som ha raseri eller kåller, inblåses pulfvret i näsborarne, deraf hufvudet frias från flem. Är i synnerhet godt för hästar.
H:n. Pulfver af roten blandas med hafra at hålla hästar muntra. Ätes af ingen boskap.

249 CERATOPHYLLUM, *FLOHÅR.*

1 C. *demersum* (Tu-Flohår) Bladen sitta i krans 2:ne parvis tvåsidiga (dichotomo-bigemina.) Frukten 3taggig. ♃.
V. *i stillast. vatn. Bl:r i Jun. Jul. har utseende af* Myriophyll. *Bladen äro dubbelt klynnedelta, tandade; de nedre jämnbreda, de öfversta pipiga, tätt samsittande. Fröhusen med en lång tagglik näf och vid basen med 2:ne taggar.*

2 — *submersum* (Tri-Fl.) Bladen trenne parvis 2sidiga: Frukten utan taggar. ♃.
V. *med föregående, är mindre.* H:n okänd.

250 ACTÆA, *IKTE*, *Iktebär.*

1 A. *spicata* (Ikte) har äggrund bl.klase, hårlik frukt. ♃.
V. *i skugga. Bl:r i Jun. Jul. med hvit blomklase, i toppen af stjelken: Bladen greniga, mäst dubbelt 3delta, inskurna: lukten stinkande, hvarföre paddor hålla sig vid densamma.* K:ls *Paddbär* Upl. *Trollbär* Helsingl. *Hundbär* V.Botn.
M:n. *Roten* tilredd som gröt och lagd på körtel-hårdheter, fördelar dem.
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o. s.o.) Anses skadelig för boskapen. Ett enda bär har dödat höns och andra foglar. *Gmel.* Stark soppa af roten fördrifver våggohyra. *Bärsaften* med alun ger svart bläck.

251 CHELIDONIUM, *CHELIDON*, *Svalört.*

1 Ch. *majus* (Allmän-Chelidon) Defs blommor fitta i flock (umbellati,) och med blomfkaft. ♃.
V. *vid byar.* a. *Bl:r i Maji, Jul. med gula blommor. Bladen greniga med breda trubbiga fmå-blad, under isgrå: hela växten hyfer en gul faft. Är giftig.* K:ls *Sönnerdönnes* Skåne.
M:n. *Ap.* Roten, Örtståndet. Är urindrifvande. Defs gula faft påftruken borttager reformar.
H:n. Örten ätes af ingen bofkap. b. 1.
A) — *tenuifolium* med fpetfiga och fmala bladflikar: kronbladen oftaft mångklufne. r. ☩.

2 — *glaucium* (Vallmo-Ch.) Bl:rna fitta enfamma: Bladen enkla, flikiga, groft tandade, utan bladfkaft (omfatta ftjelken.) Blad och ftjelk glatta. ☉.
V. *på hafsftranden.* r. s. *Bl:r i Jun. Jul. Har gula blommor, ftora fom gul Vallmo. Stjelken grenig glatt: Bl.fkaften ifrån bladvecken.* H:n. (b. 1.)

252 PAPAVER, *VALLMO.*

1 P. *Argemone* (Spik-Vallmo) Fröhufen aflonga, ftyfhåriga: Stjelken bladig, mångblommig. ☉.
V. *i åkrar.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med röda blommor Är mindre än följande.* K:ls *Agerfilke* Skåne.
H:n. (k. o. g. 1. f. o1. h. o. f. o. b. o1.)

2 — *dubium* (Syfter-V.) Fröhufen aflonga: flåta: ftjelken mångblommig, hårig (med tiltryckta hår:) Bladen parbladigt infkurna. ☉.
V. *i åkrar.* r. *Bl:r i Jul. Har blommor fom följ.*
H:n (k. 1. g. 1. f. o. h. o. f. o. b. o1.)

3 — *Rhœas* (Åker-V.) Fröhufen klotrunda, flåta: Stjelken mångblommig, hårig: Bladen parbladiga, infkurna. ☉.
V. *i åkrar.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med röda blommor. Varierar mångfärgad och och ofta dubbel.*

M:n. *Saften* är något verklindrande. Alla Valmo-arter ha en saft, som färsk är narcotisk och nerssöfvande, men torr verklindrande i mer och mindre grad. H:n. (k. 11. g. 1. f. 01. h. 0. b. 11.)

4 — *somniferum* (Trågårds-Vallmo) Fröhusen släta: Bladen stjelkomfattande, i brädden inskurna. ☉. ♱. *Bl:r i Jun. Jul. Har stora blommor och klotrunda fröhus: en vämjaktig lukt.*
M:n förtr. *Ap.* Det vidtbekanta *Opium* fås af dennes saft, genom ristning på fröhusen. Saften stelnad af solvarman, afskrapes, upmjukes i vatn och formeras i klimpar at nyttjas. I liten sats är den verklindrande; men i större sömngifvande, krampstillande, drifvande utdunstningen och dämpande de öfrige utflytningar: i för stor dosis är den nerssöfvande (hämmande känsel och rörelse), giftig och dödande: korteligen *Opium* bör ganska sällan och med största försigtighet brukas: I allmänhet aldrig, då någon, feberhetta är närvarande. D:s för fullväxte $\frac{1}{4}$ til högst 1 gran: dock tola några mera deraf. Hoffb. p. 142. H:n. (b. 11.)
Anm. Försök har vist, at man kunnat bereda *Opium* här i Norden af mogen Vallmo, lika godt som i Orienten. Frön föda och ha alsintet Opii kraft: kunna kokas til välling och ätas utan fara. De ha en Mandel-smak. Varierar med svarta och hvita frön, som äro lika til kraft.

253 PORTULACA, *PORTLAKA.*

1 P. *oleracea* (Portlaka) Bladen aflonga, något viggelika, saftfulla: Bl:rne sitta utan skaft. ☉. ♱. *Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor.*
M:n. Til sallat allm. kånd och är nyttig mot skörbjugg. H:n. Brukas stufvad och i soppor.

254 CISTUS, *CIST.*

1 C. *Helianthemum* (Sol-Cist) Stammen trådaktig

vid

vid roten kulliggande: Bladen aflonga, med nedböjd kant, något håriga: Stiplerna lanſetlika. ♃. V. *på torra ångsbackar.* a. *Bl:r i Jun. Aug. med vackra gula blommor, 5 til 6 på hvar ſtjelk hångande: Kronbladen hela.*
H:n (k. I. g. I. f. I. h. I. f. o. b. I.)

2 — *oelandicus* (Ölands-Ciſt) Stammen trådaktig, kulliggande: Bladen aflonga, på båda ſidor glatta och emot hvarandra ſittande, utan ſtipler: Bladſkaften håriga: Kronbladen urnupna. ♃.
V. *på Öland. Bl:r i Jun, Jul. Liknar föregående; men har mindre blad och blommor. Bladen äro platta, utan nedböjd kant.*

3 — *Fumana* (Gothlands-C.) Stammen trådaktig, kulliggande: Bladen ſmala, jämnbreda, i brådden ſtråfva, ſkiftevis ſittande, utan ſtipler: blomſkaften enblommiga. ♃.
V. *på Gothl.* r. *Bl:r i Jun. Jul. Har gula kronblad, kårtare ån blomfodret, ſom merendels år rödt: ſtåndarne* 16.

255 TILIA, *LIND.*

1 T. *europæa* (Lind) har blommor utan honungshus. Tr.ſt.
V. *på ångar, vid byar. Bl:r i Jun. Jul. Har hvita blomklaſor, ſittande på ett tunglikt hölſter eller bl. ſkårm. Blommorne gifva bien mycken föda, ekuru de ej ha ſårſkilta hölſor til honungshus. Löfbladen äro hjertlika, rundade och i brådden ſågade med utdragen ſpets.*
M:n. *Ap.* Blommorna gifva genom diſtillation ett godt vatn ſom invårtes år lindrande: brukas at tilſåtta Jalappa och andra Medicamenter.
H:n. (k. II. g. I. f. I. h. I. f. I. b. II.) *Löfven* til foder både berömmas och laſtas. För mjölkekor ſkola de ej vara goda: Smöret blir deraf hårdt, likſom vinterſmör. *Barken* blött i vatn, brukas til tog och mat-

tor. *Trådet* år lôst, Kolen brukas til krutberedning. Pl:s med frôn, som mogna i Octob. eller med rottelningar vårtid.

256 NYMPHÆA, *NÅCKROS.*

1 N. *lutea* (Gul-Nåckros) Bladen hjertlika helbråddade: Blomfodret 5bladigt, stôrre ån blomkronan. ♃. V. *i sjôar.* a. *Bl:r i Jul. med gula blommor.* K:ls *Siôolion* Smol. *Åkanna* Skåne. *Nåckblad* Ô.Gôthl. H:n. (k. o. g. 01. f. o. h. o. f. 1.) *Frôknopparne* dôda svin och om de komma at åta mycket af rôtterna, få de dynt deraf. Genom kokning kunna rôtterna fôrbåttras, och åfven anvåndas såsom *Missne* til nôdbrôd. Rôk af rôtterna fôrdrifva syrsor, och stôtte med mjôlk, Torackor (*Blatta orient.*) Under dess stora blad ålskar fisk at uppehålla sig.

2 — *alba* (Hvit-N., Sjôblad.) Bladen hjertlika, helbråddade: Bl.fodret 4delt, mindre ån kronbladen. ♃. V. *ihop med fôrra, hvilken den liknar til blad, men har stôrre hvita blommor, på vatnet flytande.* K:ls *Kiårnrosor* Medelpad. H:n som fôregående.

2 *Ord.* *DIGYNIA*, *TVÅQVINNADE.*

257 POEONIA, *PION.*

1 P. *officinalis* (Pion) Bladen greniga (sammansatta) småbladen aflonga. ♃. ☨. V. *i Trågårdar.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med stora rôda blommor: år oftast dubbel.* M:n. *Ap.* ROTEN, FRÔN. Brukas mot fallandesot och convulsioner. Fôr barn, som plågas af hjertsprång, kan tagas af roten fint stôtt, från $\frac{1}{2}$ til 1 qvint. 2, 3 gånger om dagen. Pl:s låttast genom rotens delande.

258 POTERIUM, *POTÉR*, *Pimpernell.*

1 P. *sangvisorba* (Pimpernell) Stjelken något kantig, utan taggar. ♃. ☨. *Bl:r,*

Bl:r i Jul. med åggrunda blomhufvuden, röda knappar. Bladen parbladiga.
H:n. Brukas til kökskrydder, at lägga på rödt vin och ſallat för ſmakens ſkuld. Är ber. til foder åt mjölke-kor.

3 *Ord.* *TRI-PENTAGYNIA,* *3-5 QVINNADE.*

259 EUPHORBIA, *TÖREL, Mjölkört.*

1 E. *Peplus* (Pepel-Törel) Stjelken flockgrenig (förſt 3delt ſen 2delt.) Bladen åggrunda *(obovata)* helbråddade och med bladſkaft: ſvepena (vid deſs öfverſta blomflock) åggrunda. ☉.
V. *i kålgårdar. Bl:r i Jul. Sept. Har ſmå gröna blommor, ſom nåſtföljande. Stjelken år oftaſt nedtil grenig innan han delar ſig parvis.*
H:n. (k. o. g. o1. f. o1. h. 11. ſ. o.)

2 — *exigua* (Små-T.) Stjelken ſom förra, 3 och 2delt, Bladen ſmala-lanſetlika, ſpetſiga, utan ſkaft: Svepena lanſetlika. ☉.
V. *i kryddgårdar.* r. s. *Bl:r i Jul. med ſmå gulaktige bl:r: örtbladen åro nåſtan jåmnbreda, helbråddade.*

3 — *Helioſcopia* (Reform-T.) Stjelken förſt 5delt, ſen 3 och 2delt: Bladen viggelika och ſågade: Svepena åggrunda *(obovata.)* ☉.
V. *i kryddgårdar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med gröna blommor: Bladen åro uptil nåſtan naggade ſom* Fig. 33. b. *Är ſtörre ån* Euph. Pepl. *hvilken den liknar.* K:ls *Törel* Smol. *Reformgrås* Upl. *Mjölkört* Skåne. *Råfmjölk* Ö.Göthl. *Hyſer en hvit mjölk ſom år giftig.*
M:n. Saften brukas mot reformar, vårtor och onda hufvudſår. Alla *Euphorbier* hyſa ett ſtarkt purgermedel, tjena i vatnſot; men åro farlige.
H:n (k. o. g. o1. f. o1. h. 11. ſ. o.) Kor åta örten ſtundom, men deras mjölk och kött får deraf en vederſtyggelig ſmak. Fåren åta och purgera dermed.

4 — *Esula* (Esel-Törel) Stjelken månggrenig: (mångdelt med 2delta blomskaft:) Bladen jämnbreda, helbråddade: Svepena nästan hjertlika. ♃. V. *i kryddgårdar.* r.†. *Bl:r i Jul. Har rak, tämeligen hög stjelk: De nedersta grenarne utan blommor. Bladen strödda, utan skaft, smala-lansetlika; frön strimiga.*

5 — *palustris* (Kärr-T.) Stjelken grenig, mångdelt, uptil 3 och 2delt: grenarne ofruktbara. Bladen lansetlika, helbråddade: svepen åggrunda. ♃. V. *på våta stållen.* r.s. *Bl:r i Jun. Har gula bl:r. De första äro blott ♂-blommor med 5 kronblad, de senare både ♂ och ♀-blommor med 4 kronblad: växer hög, år mycket större än de föregående.*
M:n. *Ap.* Roten brukas i vatnsot.
H:n. (k.o. g.1. f.01. h.o. f.o.)

260 MERCURIALIS, *BINGEL.*

1 M. *perennis* (Blå-Bingel) Stjelken enkel (utan grenar:) Bladen stråfva. ♃.
V. *i skogsluudar. Bl:r i Maji. Örten torkad får en svartblå färg: Bladen äro breda-lansetlika, i brådden sågade: Ståndarne med klotrunda, 2knöliga knappar.*
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.o.) Är skadelig både för människor och boskap.

2 — *annua* (Gren-B.) Stjelken grenig: Bladen glatta: Blommorne i ax. ☉.
V. *i kryddgårdar.* †.r. *Bl:r i Jun. Har rak, kantig stjelk, med motstående grenar.* H:n som förra.

261 RESEDA, *RESEDA, Wå.*

1 R. *Luteola* (Wå eller Vau) Bladen lansetlika: Blomfodret 4klufvit. ☉.
V. *på torra stållen, Skåne &c. Bl:r i Jun. med gult, långt blomax: Bladen äro helbråddade, utom en tand som sitter vid basen på bägge sidor.*

H:n.

H:n. (k.o. g.o. f.o1. h.o. ſ.o. b.11.) Brukas allmänt til gul färgning: trifves ganſka väl hos oſs. Borde för färgeriernes ſkuld pl:s och ej införſkrifvas utifrån.

2 — *odorata* (Lukt-Reſeda) Bladen 3flikiga, uptil hela: Bl.fodret lika ſtort med blomkronan. ♃. ☨. Pl:s *i Trågårdar för ſin angenäma lukt ſkuld: Luktar ſom Hallon. Bl:r i Jul. Aug.*

262 HYPERICUM, *HYPERIK, Johannisört.*

1 H. *perforatum* (Lung-Hyperik, Johannisört) har 2kantig ſtjelk: Bladen trubbiga och med prickar genomſkinliga. ♃.
V. *på ängsbackar.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor, grenig och rak ſtjelk.*
K:ls *Pirken* Skåne. *Hirkenpirk* Gothland.
M:n. *Ap.* Blomvippan br:s i decoct, ſåſom invärtes ſårläkande och ber. i lungſot och blodſpottning &c. Til decoct tages vid paſs en hand af blommorna, ſom kokas i 1 ſtop vin til deſs hälften eller något mer är inkokt och deraf drickes $\frac{1}{2}$ qvarter morgon och afton emot lungſot. I ſtället för vin kan nyttjas godt ſvagöl. Linn. *diſſ. Hyperic.*
H:n. (k.11. g.1. f.1. h.o. ſ.o. b.11.) Blomknopparne fätta en vacker röd färg på bränvin.

2 — *quadrangulare* (4kants-H.) Stjelken 4kantig. ♃.
V. *på ängar. Bl:r i Jun. Aug. med gula blommor. Liknar föregående, äfven i läkedoms-kraft och hushålls-nytta. Har ej tydeligt prickiga blad.*
K:ls *Mansblod* Öſterbotn.

3 — *hirſutum* (Ludd-H.) Stjelken trind, hårig: Bladen äggrunda, något håriga: Blomfodret med glandellika inſågningar. ♃.
V. *på berg.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor. Är ſtor ſom föregående. Bladen äro mer ovala: ſtjelken mäſt enkel.*
H:n (k.1. g.o. f.1.)

4 — *montanum* (Berg-Hyperik) Stjelken rak, trind, utan hår (glatt:) Bladen aflonga, glatta: Blomfodret med glandellika infågningar. ♃.
V. *på bergiga ftällen.* r. *Bl:r i Jul. Aug. Har utfeende af föregående; men långre blad, och enkel ftjelk, aldeles utan grenar, utom i toppen eller vid blomvippan. Blomfodret är ganfka vackert, med glandellika hår och infågningar.*
H:n. (k. 11. g. o. h. o.)

5 — *humifufum* (Jord-H.) Stjelken 2kantig, kulliggande: Bladen glatta. ♃.
V. *på torra ftällen, Skåne, Yftad. &c. Bl:r i Jul. Aug. Liknar* Hyp. perforatum; *men är mycket mindre. Blommorne fitta enfamma, i vecket där ftjelken grenar fig. Stjelkarne trådfmala: Bladen aflonga, glatta: ej prickige.*

263 DELPHINIUM, *RIDDERSPORRE.*

1 D. *Confolida* (Svenfk-Ridderfporre.) Honungshufet enbladigt: Stjelken merendels grenig. ☉.
V. *i åkrar bland råg.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med ganfka vackra blå blommor: örtbladen findelta.*
H:n (k. o. g. 1. f. 1. h. 1. f. o. b. 01.) Blomfkaften med alun ger blått bläck.

2 — *Ajacis* (Romerfk-R.) Honungshufet enbladigt Stjelken merendels utan grenar. ☉. ♱.
Pl:s *för fina prydliga blommor. Bl:r i Jun. Jul. Varier. med röda, violetta, blå och hvita blommor. Bladen findelta nåftan fom föregående. Har ftörre blomfpira.*
Anm. Alla *Delphinier* äro giftige, och fynes farhogan fom man bör hafva för denna örten, likfom teknad uti Honungshufet med ordet AJA, hvilket redan *Virgilius* anmärkt:
Ecce fuos gemitus foliis infcripfit & AIJA. *Lib. Ecl.*

264 ACONITUM, *STORMHATT.*

1 A. *Lycoctonum* (Gul-Stormhatt) Bladen mångdelta, flikiga och håriga: Fröhusen 3:ne. ♃.
V. *i skugga och vid bergsrötter i Norrl. Bl:r i Jun. Har stora blad, delta och flikiga, liksom* Geran. pratense. *Blommorne blå, något gulaktige.*
K:ls *Hundflock* Jämtland. *Giske* Medelpad.
H:n. (k.o. g.o1. f.o. h.o1. f.o.) Håstar och getter äta den utan skada, men för all annan boskap är den et gift. Äfven ha månniskor dödt deraf.
A) — med aldeles gula blommor. r. *Är mindre än föregående, ej eller så farlig. Denna ört är giftigare i södra orterna än i de kalla.*

2 — *Napellus* (Blå-St.) Bladens flikar nästan jämnbreda, uptil bredare, med en fåra (linea) långs efter gående: Fröhusen 3:ne. ♃. r. ✝.
Bl:r i Jul. med mörkblå blommor. Bladen glatta, mångdelta (delta til basen.)
M:n. *Extract* af örten (1 til 5 gran) har gjort god verkan i fluss, gickt, höftverk och långsamma frossor: båttre är extract af *Aconit. Camarum Ap.*
H:n. (k.o. g.o. f.o. h.o1. f.o.) Är giftigare än föreg. Ryssarne blanda roten i åtlar, at dermed döda vargar.

265 AQUILEGIA, *ACKELEJA.*

1 A. *vulgaris* (Allmän Ackeleja) Honungshusen inåt krökta. ♃.
V. *i ängslundar. &c.* r. ✝. *Bl:r i Jun. Har vackra blå blommor och besynnerligt krökta honugshus. Varierar med rödletta och hvitaktige blommor.*
M:n. *Frön* br:s mot skabb hos barn: D:s högst $\frac{1}{2}$ qvint. Äfven för onda hufvudsår in- och utvårtes. I för stor sats är den giftig.
H:n. (k.o. g.1. f.o1. h.o. f.o. b.1.)
A) — med dubbla blommor, utan honungshus. r. ✝.

2 — *canadenſis* (Rôd-Ackeleja) Honungshuſen råta: Ståndarne långre ån blomkronan. ♃. ✝.
Pl:s *til prydnad i Trågårdar. Bl:r i Jun. Jul. Har rôda honungshus, gula ſtåndare. År funnen vild vid Stureſors i Ô.Gôthland.*

266 NIGELLA, *NIGELLA, Jungfrun i det grôna.*

1 N. *Damaſcena* (Jungfr.) Blommorne åro omgifna med bladlika (findelta) ſkårm. ⊙. ✝.
Bl:r i Jul. med ganſka vackra hvita blommor innom ett grônt och bladigt ſkårm.
H:n. Til ôgnefågnad.

4 *Ord. POLYGYNIA, MÅNGQVINNADE.*

267 STRATIOTES, *VATUSÅGA.*

1 S. *aloides* (Vatuſåga) har ſverdslika blad, med 3:ne ſågade eller hvaſstandade kanter. ⊙.
V. *i vatn. Bl:r i Julii, med roſenrôda blommor. Våxten liknar Aloë: Piſtill. 6.*
H:n (k.o. g.o. f.o. h.o. ſ.1.)

268 THALICTRUM, *TALIKTER.*

1 T. *alpinum* (Fjåll-Talikter) har bar ſtjelk, utan grenar och blad, med blomklaſe i toppen. ♃.
V. *i fjållen. Bl:r i Jul. med hvitgula blommor; år liten.*

2 — *minus* (Lille-T.) Blommorne ſitta flockvis lutande: Bladen greniga: Småbladen 6flikiga. ♃.
V. *på ångar.* r.s. *Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor. Liknar fôljande; men har ſtôrre blomvippa. De nedre ſmåbladen åro 6flikiga, de ôfre 3flikiga, alla rundaktiga.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1.)

3 — *ſimplex* (Blå-T.) Stjelken enkel (utan grenar,) kantig och bladfull. ♃. V.

V. *på ʃidlåndta ʃtållen Upl. Bl:r i Jul. Deʃs bl:r ha blå ʃtrångar och blåaktig frukt: knapparne åro gula. Skiljes ʃvårligen från föregående. Bågge ha de lutande blommor och råflade ʃtjelkar, ʃtundom med grenige blomvippor, dennes ʃmåblad åro dock mindre tandade (3, 5tandade) och ʃpetʃigare: Flikarne lanʃetlika.* H:n ʃom förra.

4 — *flavum* (Gul-Talikter) Stjelken råflad, bladfull, med grenig och rak blomvippa. ♃.
V. *på ångar i Norrland, Upland. &c. Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor. Har blad ʃom föregående. Är ʃtörre, roten gul.*
M:n brukas fårʃk, ʃtött och pålagd, mot torrvårk. K:ls deraf *Torrvårksört* Jåmtland.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. ʃ. 01.) Med roten fårgas ylle orange-och med bladen citron-gult.

5 — *aqvilegifolium* (Ackelej-T.) Stjelken trind: Frukten nedhångande, 3kantig. ♃.
V. *i Skåne.* r. *Bl:r i Jun. Ståndarne åro något violetta. Har blad ʃom* Acheleja, *under något isgrå.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. ʃ. 1.)

269 ANEMONE, *SIPPA.*

1 A. *Hepatica* (Blå-Sippa) Har 3bladigt blomfoder (ett ʃvepe tått under blomman.) Blomʃtångeln bar: Bladen 3flikiga, hvar flik helbråddad. ♃.
V. *i lundar och enbackar.* a. *Bl:r i April, Maji, med blå blommor. Varierar med dubbla och röda bl:r.*
M:n. *Decoct* af örten br:s på Gothland mot mjåltʃjuka.
H:n. (k. o. g. 01. f. 1. h. o. ʃ. o. b. 1.)

2 — *vernalis* (Mo-S.) Blomʃtångeln med ʃvepe och rått upʃtående bl.krona: Blad. parbladiga. ♃.
V. *på torra ʃandmoar. Bl:r i Apr. Maji, med vackra gulröda blommor. Liknar följande; men har bredare blad: Hårigt, gulglånʃande ʃvepe eller bl.foder.*
M:n. Bönderne tugga roten mot tandvårk.
H:n. (k. o. g. 1. f. o. b. o.)

3 —

3 — *Pulsatilla* (Back-Sippa) Blomstängeln med svepe och lutande blommor: Bladen dubbelt parbladiga: Kronbladen råta. ♃.
V. *på skogsbackar.* a. *Bl:r i Maji, med vackra violetta och purpurröda blommor.* K:ls *Oxeöron* i Smoland. *Txner* V.Göthland.
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o. s.o. b.11.)

4 — *pratensis* (Fält-S.) Bl.stängeln med svepe och lutande bl:r: Kronbladen med tilbakaböjd spets. ♃.
V. *på torra fält, Öland. &c. Bl:r i Maji. Liknar föregående med blad och stängel; men har mindre blommor, nästan mörkblå til färgen.*
Anm. *Frön på denna och de 2 föregående äro med borst förjedda.*
H:n (k.o. g.1. f.o. h.o. s.o.)

5 — *sylvestris* (Tof-S.) Blomstängeln utan svepe: Frön nästan runda, håriga, utan borst. ♃.
V. *på Öland vid Matkroken.* r. *Bl:r i Maji, Jun. Liknar följande; men är större och har håriga blad.*
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.o. s.o.)

6 — *nemorosa* (Hvit-S.) Stjelken enblommig, utan svepe: Bladen flerdelta och inskurna: Frön spetsiga. ♃.
V. *i lundar. Bl:r i Apr. Maji, med hvita blommor. 3:ne blad sitta omkring stjelken nästan i krans.*
M:n. *Ap.* k:ls *Ranuncul. albus.* Br:s Ört och Blommor. Salfva af *örten* lägges på pulsarne för ält-frossan. Passas så at den drager, då rysningan kommer. Destilleradt vatn af *blommorne* br:s mot solbränna och fräknar, då de tvättas dermed. *Obs.* Bör br:s sparsamt.
H:n. (k.o1. g.1. f.1. h.o. s.o. b.11.) Ovane kreatur, som äta den, få deraf blodig urin och ofta rödsot.

7 — *ranunculoides* (Gul-S.) Stjelken merendels 2-blommig utan svepe: Bladen inskurna: Frön spetsiga: Kronbladen nästan runda. ♃.
V. *i skogsängar.* r. *Bl:r i Maji, med gula blommor. Har blad som föregående.*
H:n. (k.o. g.o1. f.o. h.o.)

270 SAGITTARIA, *PILÖRT.*

1 S. *ſagittifolia* (Pilört) Bladen ſpetſiga, (pillika.) ♃. V. *i vatn, vid åſtrander.* a. *Bl:r i Jul. med hvita blommor och bruna piſtiller, rak blomſtångel. Varier. mycket med bladen, ifrån 3angelformiga til lanſetlika och nåſtan jämnbreda. Bladen åro 5 och flerſeniga.* H:n. (k. 01. g. 1. f. 0. h. 11. ſ. 1.) *v. Haller* tror den vara ſkadelig för kreaturen. Hiſt. Stirp. H. t. 1 p. 300. *Rötterna* åro lökagtige, kunna åtas och odlas derföre i China.

A) — med ſmala lanſetlika blad, nåſtan jämnbreda. ♃. V. *i Norrlands ålfvar. Har flytande ſtjelk, gula piſtiller och 3ſeniga blad* (trinervia.) *Monne ſårſkild art?*

266 RANUNCULUS, *RANUNKEL, Möja.*]

* *Med enkla (odelta) blad* (fol. ſimplicibus.)'

1 R. *Ficaria* (Kål-Ranunkel) Bladen hjertlika, i bråd-den bugtiga, med bladſkaft. Stjelken enblommig. ♃. V. *i lundar bland hasſel &c.* a. *Bl:r i Apr. Maji, med gula blommor. Blomfodret år merendels 3bladigt: Rötterna knölige, likna hvetekorn. Bladen hjertlika: Kronbladen lanſetlika, variera til antalet 7, 8, 9.* M:n ber. at fårſk, ſtött med iſter, lägga på blinda gyllenådren och tillika intaga deſs ſaft i vaſſla, ſom derjämte år god mot ſkörbjugg. Hoffb. År ej ſå ſkarp ſom de öfrige Ranunkler.
H:n. (k. 0. g. 1. f. 1. h. 0. b. 11.) Brukas bland grönkål, vårtid. Rötterna til nödbröds-åmne.

R. *hederaceus* ſe följande afdelning. **

2 — *Lingua* (Å-R.) Bladen långa, lanſetlika: ſtjelken rak. ♃.
V. *i åar, bland hvaſs. Bl:r i Jul. Aug. med ſtora gula blommor och nåſtan ſverdslika blad.*
H:n. Örten år ſkarp och kan ej utan ſkada åtas af kreaturen. Nåſtan hela ſlägtet har ſamma egenſkap.
M:n. Utvårtes lagde på huden draga de up blåſor. K:ls *Åmöja* Nerike.

3 — *Flammula* (Ålt-Ranunkel) Bladen lansetlika och med bladskaft: Stjelken flak, nedliggande. ♃. V. *på våta stållen.* a. *Bl:r i Maji, Aug. med små gula blommor. Bladen åro stundom något sågade, måst helbråddade.* K:ls *Åltgrås* Upl. *Iktegrås* Dahlsl. M:n. Lägges på pulsen för frossa såsom om Hvitsippa nämnt år.
H:n. (k.o. g.o. f.o. h.1. s.o.) År skadelig för får. Håstar sägas få sjukdom deraf i lefren.
A) — med smala blad nåstan krypande stjelk. V. *på sjöstrander &c. i Smoland.*

4 — *reptans* (Kryp-R.) Bladen smala, jämnbreda: Stjelken krypande. ♃.
V. *på sjöstrander.* r. *Bl:r i Jun. Aug. Har gula blommor som Flammula. Stjelken lång, refvig, med rötter vid dess leder.* H:n (k.o. g.1. h.1.)
A) — med kort stjelk, något lansetlika blad. V. *i sanden på sjöstrander. Tyckes förena* reptans *med* Flammula *A), men har vål 3 gånger mindre blommor och ledfull stjelk, som krypande slår rötter.*

** *Med flikiga och delta blad* (fol. disſectis & divisis.)

5 — *auricomus* (Gullhårs-R.) Rotbladen njurlika, i brådden naggade, inskurna: Stjelkbladen fingerlikt delta, med jämnbreda småblad: Stjelken mångblommig. ♃.
V. *på sidlåndta ångar.* a. *Bl:r i Maji, med gula blommor: Kronbladen saknas ofta. Örtbladen omge stjelken uptil nåstan som en krans.*
H:n (k.1. g.1. f.o. h.1. b.o1.)

6 — *bulbosus* (Solvif-R.) Rotbladen greniga (sammansatta:) Stjelken rak, mångblommig: Blomskaften råflade: Blomfodret tilbakböjdt. ♃.
V. *på ängar i lerjord.* a. *Bl:r i Jun. Jul. Har blommor som* Ran. acris; *men lökagtig rot och lågre våxt. Rotbladen åro förſt 3delta, sedan (hvar del) 3delt-inskurna, naggade, håriga. På fugtiga och fe-*

fetâ ſtällen förſvinner nåſtan lökroten och hela våxten blir mer hårig. Ran. Philonotis? Fl. Sc.
M:n. *Roten* kan brukas i ſtället för Spanſka-flugor.
H:n (k.o. g.1. f.o. h.o. ſ.o.)

7 — *repens* (Ref-Ranunkel) Bladen greniga: Stjelken med krypande rot-telningar: Blomſkaften råflade; Blomfodret utſtående. ♃.
V. *på ſidlåndta ſtällen.* a. *Bl:r i Jun.-Sept. med gula blommor. Liknar föregående; men har mer gråsgröna, ſtörre och flerdelta blad, krypande ſtjelk.*
H:n. (k.o. g.1. f.o1. h.1. b.o1.)

8 — *polyanthemos* (Mång-R.) Bladen mångdelta: Stjelken rak: Blomſkaften råflade: Blomfodret utſtående. ♃.
V. *på ångar. Bl:r i Jun. med gula blommor. Liknar aldeles följande; men år ſtörre med håriga och flerdelta blad. Bladen delta i ſmala rimſor.*

9 — *acris* (Allmån-R.) Bladen åro nedtil 3delta, hvar del mångflikig: de öfverſta bladen hela, jåmnbreda: Bl.ſkaften trinda: Bl.fodret utſtående. ♃.
V. *i ångar och betesmark.* a. *Bl:r i Jun, Jul. med gulglånſande blommor: Stjelken rak.*
K:ls *Sol-ögon* V.Göthl. *Gullſkålar* Halland. *Smörört, Smörblomſter* Skåne. *Somöjor* Dahl. *Midſommarsblomſter* V.Botn. *Majblomſter* Veſtmanland.
M:n. *Ört* och *Blad*, ſtötte och pålagde, draga likaſom Spanſkfluga: tjena i gikt och höftverk: böra ej ligga på långre ån 5 à 6 timmar.
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o. ſ.o. b.1.)
A) — med dubbla blommor. r. †.

10 — *ſceleratus* (Blåſe-R.) Rotbladen njurlika och flikiga: Stjelkbladen fingerlikt delta, de öfverſta 2, 3delta, nåſtan jåmnbreda: Frukten aflong. ☉.
V. *vid vatn.* a. *Bl:r i Jun. med ſmå gula blommor, 12, 20 ſtåndare: hög, pipig och mångblommig ſtjelk.*
M:n. År mycket ſkarp: drager ſom Spanſk fluga. Låg-

ges af tiggare på benen fór at updraga ſår, til at dermed bringa folk på marknader och allmänna ſtällen til medlidande.
H:n. (k. o. g. 1. f. o. h. o.)

11 — *aconitifolius* (Storm-Ranunkel) har 5delta blad, med lanſetlika och ſågade flikar. ♃
V. *i Lappſka fjällen, Jämtland.* r. *Bl:r i Jul. med hvita blommor. Bladens flikar äro breda, olikt inſkurna (nåſtan fingerlikt delta,) ſågade.* H:n okänd.
A) — med dubbla hvita blommor. V. *ſtor i Trågård.*

12 — *illyricus* (Sand-R.) Bladen 3delta, med lanſetlika och helbråddade flikar. ♃
V. *på Öland.* r. *Bl:r i Jun. med ſtora gula bl:r. Blad och ſtjelk äro hvitluddna.*
Anm. *De öfverſte bladen (äfven rotbladen) äro ofta hela, ſmala-lanſetlika.*

13 — *glacialis* (Is-R.) Bladen mångklufna (multifida:) Stjelken 2, 3blommig; Bl.fodret hårigt. ♃
V. *i fjällen. Bl:r i Jul. med hvita blommor, ſtundom rödletta: Blomfodret är brunludit.*

14 — *nivalis* (Fjäll-R.) Rotbladen njurlika, flikiga: Stjelkbladen fingerlikt delta: Stjelken enblommig: Blomfodret hårigt. ♃
V. *på högſta fjällen. Bl:r i Jun. Jul. med gula bl:r. Stjelkbladen äro utan ſkaft, med trubbige flikar.*
A) — *pygmæus* med 3flikiga blad; Blomfodret måſt utan hår. V. *hop med förra. Blommorne ſmå, ſom på* R. ſceleratus.

15 — *lapponicus* (Lapp-R.) Bladen 3delta, flikiga: Flikarne trubbiga: Stjelken måſt bar (har ſtundom 1 blad och är enblommig.) ♃
V. *i Lappland på ſidl. ſtållen. &c. Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor: Bladen 3delta, hvar flik med bågelika inſkårningar.*

16 — *arvenſis* (Åker-Ranunkel) De öfverſte bladen ſammanſatte (greniga:) Småbladen jämnbreda: Frön taggige. ⊙.
V. *i åkrar.* r. s. *Bl:r i Jun. Har ſmå, gula blommor, rak ſtjelk: rotbladen hela. ſtjelkbladen greniga: ſmåbladen med 2, 3klufven ſpets.* H:n (b. 1.)

17 — *aquatilis* (Vatn-R.) Bladen under vatnet hårlika, öfver vatnet rundaktiga, flikiga. ♃.
V. *i vatn.* a. *Bl:r i Maji-Jul. med hvita blommor. Har i början alla bladen hårlika, men ſen på torra ſtällen, där vatnet uttorkat, njur- eller ſköldlika.* H:n. *Örten* är begärlig för ålar och fiſk i dammar.

A) — *pevcedanifol.* med alla bladen hårlika: håren långa, jämnt gående. V. *i åar.*
K:ls R. *fluviatilis* Roth. Flor. Germ.

B) — *millefolius* med alla bladen hårlika: håren korta utſpärrade (divergent.) V. *i dammar. Skal ätas begärligt af boſkapen.*

C) — *anomalus* - alla bladen rundaktiga, inga hårlika. V. *på nästan uttorkade ſtällen, med krypande ſtjelk.* K:ls R. heterophyllus *då den får hårlika blad.*
Anm. *Alla deſſa artförändringar ha blomſkaft på ſidan af ſtjelken, enblommiga; hvita kronblad, vid baſen gula och lika honungsfjäll. De öfverſte bladen variera hela och 3bladiga.*

18 — *hederaceus* (Heder-R.) Bladen rnndaktiga, mäſt helbräddade, 3flikiga: Stjelken krypande. ♃.
V. *i diken, vid Halmſtad, Öſſjö i Skåne &c. Bl:r i Jun. Jul. med ſmå hvitgula blommor. Bladen äro njurlika, något flikiga. Liknar föregående. Är mindre och utan hårlika blad.*

19 — *hyperboreus* (Yfver-R.) Bladen 3flikiga, med aflonga utſpärrade flikar: Stjelken trådſmal, krypande. ♃.
V. *i V.Botn, Öfvertorneå, på ſidl. ſtällen. Bl:r i Jul. med ſmå gula blommor. Liknar föreg. men bladen äro djupare inſkurna, 3, 5flikiga. Stjelken ſmal, refvig.*

272 MYOSURUS, *MUSRUMPA.*

1 M. *minimus* (Musrumpa) Bladen jämnbreda, nästan trinda: Frukten utdragen, lång, ☉.
V. *vid vägar och åkerrenar.* a. *Bl:r i Maji, Jun. med bar, enblommig stångel, ganska små kronblad, som vid basen åro ihåliga och hysa honungsvåtska: Anses för Nectarier af* v. Linné. *Förenas med Ranunklerna i* Afzel. *Obs. och k:ls* R. Myosurus, H:n. (k. 1. g. 1. h. 1.) Är liten ört.

273 ADONIS, *ADONIS.*

1 A. *vernalis* (Vår-Adonis) har blommor med 12 kronblad och åggrund frukt. ♃.
V. *på Öland vid Kastlösa.* r. *Pl:s i Trågårdar för sina vackra gula blommor. Bl:r i Maji, har findelta greniga blad.* K:ls *Kastlöser* Öland.

274 TROLLIUS, *BULLERBLOMSTER, Ångbullar.*

1 T. *europæus* (Bullerblomster) har måst tillslutne blomkronor: Honungshusen platta, långa som ståndarne. ♃.
V. *i ångslundar. Bl:r i Jun. med gula nästan klotrunda blommor; Stjelken enkel, enblommig: Bladen 5delta och inskurne.* K:ls *Ångbullar* Skåne. *Smörbållar* V.Göthl. *Ångknappar* Smol. *Laxblomster* Medelpad. *Hvalkullor* Jåmtland.
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o. b.1.) Tros vara skadlig för får.
A) — med grenig mångblommig stjelk och flerdelta blad. V. *i Lappland.*

275 CALTHA, *KABBELEKA.*

1 C. *palustris* (Kabbeleka) Bladen njurlika. ♃.
Bl:r i Maji, med gula bl:r: Stjelken mångblommig. Anm. *Kåll-och båck-rånnillar lysa ofta vårtid gula deraf.*

H:n (k.o. g.1. f.1. h.o. b.1.) År en osund föda för kreaturen. *Blomknopparne* (outspruckne) inlagde i ättika och salt kunna åtas som Kapris. *Blomsaften* kokad med Alun gifver gult bläck.

276 HELLEBORUS, *HELLEBOR*, *Prustrot*.

1 H. *niger* (Svart-Prustrot) har 2blommig, nästan bar stängel: Bladen greniga (bladskaften 2delte med ett blad midt i, och flere sidvis sittande, *(pedata.)* ♃. ⚕.
Bl:r i Apr. Maji, med vackra hvita blommor. Roten är svartagtig.
M:n. *Ap.* ROTEN färsk, är skarp och farlig, torr purgerar och drifver *menses*. *Rotgrenarne* äro brukligaste. Ber. hjelpa dem som mist förståndet. Br:s hälst i extract. Pulfver af den gör nysning: utvärtes renar det sår. För utslagne hufvudsår tvättas med decocten. At rena sår och fistlar hos hästar sättes en bit af roten i fistelhålet.

2 — *viridis* (Grön-H.) Dess stjelk är bladfull och mångblommig. Bladen fingerlikt delta (digitata.) ♃. ⚕.
Bl:r i Maji. med gröna blommor.
H:n. (b.1.) Är giftig.

3 — *trifolius* (Trebladig-Pr.) Stjelken enblommig: Bladen 3bladige. ♃. r. Fl. Sc. E. 2. 702.
Blommorne äro stora som Trientalis, *och hvitagtige.*

277 SEMPERVIVUM, *SEMPERVIV*, *Taklök.*

1 S. *Tectorum* (Taklök) Bladen tjocka (saftfulla,) i brädden häriga: rottelningarne utstående (patent.) ♃. V. *på tak. Bl:r i Jul. Aug med rådbruna blommor. Stjelken tjock, rak, mångblommig. Ståndarne variera 6, 10, 12.* K:ls *Huslök* Smoland.

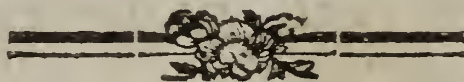
M:n. *Saften* med honung br:s mot torſken och til penſel-ſaft: fårſka blad kyla, rena och bota brännſår, reformar och liktornar, pålagde.
H:n. (k. o. f. r. h. r. ſ. o. b. 11.) Torftak få deraf båttre fäſte och bli varaktigare. Kan nyttjas ſom Portlake.

278 CALLA, *KALLA, Måſs.*

1. C. *paluſtris* (Kalla) Bladen hjertlika: Bl.fodret (ſpatha) platt. Bl.fäſtet aflongt, med ſtåndare och piſtiller rundt omkring (omhvarandra blandade. ♃. V. *i kärr vid rinnande vatn.* a. *Bl:r i Jul. med tunglik hvit ſpatha.* K:ls *Miſsne* V.Botn. *Måſs* Ö.Botn.
H:n. (k. o1. g. o. f. o. h. o. ſ. o.) *Rötterna* beredas under dyr tid til bröd hos Finnar i Öſter- och Veſterbotn. Deras beredningsſätt ſe Hoffb. *Anv. til V. R.* p. 200. Af rötterna kan och ett ſkönt puder tilredas.

279 ARUM, *ARUM.*

1 A. *maculatum* (Fläck-Arum) Bladen hjertlika med ſpetſiga flikar (uddiga ſom ett ſpjut) och helbräddade: Blomfäſtet utdragit, klubbelikt. ♃. r. Fl. Sc. 1003.
M:n. *Ap.* Roten är ſlemlöſande och öpnande: Gamle rötter äro mindre ſkarpe, mjölaktige och mera födande.
H:n. I Frankrike göres ett godt puder deraf.

10 CLASSEN.

GYNANDRIA, TVÅTYDIGE.

BLOMMORNE i denna Clafs kännas med 2 ftåndare (fällan flere,) hvars knappar fitta innom egna hölfor (*cellulæ*,) med kort Piftill (märke nåftan utan ftift.) De utgöres af en enda *Ordo Naturalis:* ORCHIDEÆ. *a*)

Anm. BLOMKRONAN är på desfe flerbladig och beftår måft af 6 olikformige kronblad, af hvilka de 2:ne inre äro hopväxte, likfom i en hjelm (*galea*) och det nederfte utdragit, fåfom i en låpp (*labium*.) På detta är merendels honungshufet fåft. Hos några äro kronbladen mer hopväxte, få at blott 2 til 3 äro åtfkilda. *Honungshufet* är ibland utdragit baktil likfom i en fporre eller horn, ibland utgör det en urgröpning i låppen. *Fröhufet* är under blomman (på en del vridit, få at de delar, fom plåga vetta upåt, äro nedåt vånda.) *Örtbladen* omgifva ftjelken (*vaginantia*,) och rötterna äro köttaktige, runda eller greniga, fitta merendels knippevis,

M:n RÖTTERNE äro ftärkande och födande: tros hyfa någon retande kraft *in Venerem* och defto mer, ju mera de ha en från lukt. De kunna tjena i fjukdomar där ftärkande medel behöfvas; äfven där huden invärtes är affkafven, fåfom i Rödfot, Blåfans och uringångarnes fårnader. De göras då til ett gelée, fom fås af rötterna, fedan rothinnorne blifvit i hett vatn upmjukade och afdragne och de torkade, pulfveriferade famt lagde i kallt vatn, hvilket fnart förvandlas til gelée och brukas.

1 Ord. *MONOGYNIA*, *ENQVINNADE*.

280 ORCHIS, *Honungshufet* med en hornlik fporre på bakfidan af *Blomkronans* låpp.

281 SATYRIUM, *Honungshufet* upblåft, (korrt) nåftan 2knöligt (fcrotiforme.)

Anm. *Har en knöllik fporre, fom upkommer vid låppens*

a) De öfriga Växter, fom förr varit räknade til *Gynandria* LINN. föras nu til de Clasfer, hvareft de efter knapparnes antal kunna fökas.

pens baſis, och utſkjuter bakom blomman, ſom på Orchis. *Förenas dermed af en del Örtkännare.*

282 Ophrys, *Honungshuſet* något kölformigt (ſubcarinatum,) utan ſporre.

283 Serapias, *Honungshuſet* kupigt, *Blomkronans* läpp åggrund.

234 Cypripedium, *Honungsh.* vidt (upblåſt,) ihåligt.

Pingvicula ſe *Diandria, 1gynia.*

10 Cl. GYNANDRIA, Tvåtydige.

1 Ord. MONOGYNIA, Enqvinnade.

280 ORCHIS, *ORKIS, Yxne.*

* *Med enkla och odelta rötter* (bulbis indiviſis.)

1 O. *bifolia* (Hvit-Orkis) har utſtående kronblad, lång ſporre: Läppen lanſetlik och helbråddad. ♃. V. *i ängar. Bl:r i Jul. med hvita blommor, ſom nattetid ha behaglig lukt. Stjelken rak med 2:ne ovala blad, litet från roten: Sporren, ganſka lång, ſyllik.* M:n. *Roten* är födande, tjenlig i ſjukdomar til géleaktiga ſoppor.
H:n. (k.1. g.1. h.0. b.01.) *Roten* gifves i Dahlsland åt tjurar at göra dem muntre. K:ls *Ståndpers* Dahl. *Anm.* Alla Orchides ha gemenligen 2:ne rötter; den ena är mörk och ſvampaktig, ſamt odnglig, qvarlämnad ſedan föregående året: Den andra är hvitaktig och fyllig, frambringande detta årets ört; är ock den ſom egenteligen bör nyttjas til läkemedel.

2 — *Morio* (Mor-Or.) Kronbladen trubbiga och hopfäſta (conniventia:) Läppen 4klufven, på ſidorna ſmånaggad: Sporren trubbig. ♃.
V. *på ſkuggrika ſtällen Öland. &c.* r. *Bl:r i Maji, Jun. med purpurröda blommor. Blomläppen är 3-flikig och den mellerſta fliken urnupen.*
H:n. (k.1. g.1. h.0.)

3 —

3 — *maſcula* (Man-Orkis) de bakre kronbladen tilbakaböjde och något ſpetſiga, Blomlåppen 4-flikig, ſmånaggad: Sporren trubbig. ♃.
V. *på Gothland. &c.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med purpurröda blommor. Liknar aldeles föregående; men har mycket ſtörre ſtjelk och blomſpira: ej alla kronbladen hopfåſta, utan 2:ne långre och tilbakaböjda: Låppens mellerſta flik år tuklufven och långre ån de andre flikarna.*
M:n. *Ap.* ROTEN k:ls *Saleb.*

4 — *pyramidalis* (Tott-Or.) Kronbladen aflonga: Blomlåppen 3klufven med lika ſtora helbråddade flikar: Sporren lång. ♃.
V. *på Gothland, Öland.* r. *Bl:r i Jul. med purpurröda blommor och röda blomſkårm långa ſom frukten: Blommorne ſitta tått tilhopa nåſtan ſom ett blomhufvud: Kronbladen 2:ne utſtående, 3 hopfåſta: Låppen 3klufven, med 2:ne taggar vid baſen* (bicorne:) *Stjelken ledſull med 5 à 6 lanſetlika blad.*

5 — *uſtulata* (Krutbrånnare-Or.) Kronbladen åtſkilda: Låppen 4flikig, prickig: Sporren korrt, trubbig. ♃.
V. *på Gothland, Öland. Bl:r i Jun. Har ljusrödt blomax med ſvartbrun ſpets: Låppen 3klufven, mellerſta fliken 2delt och ſtråf med röda prickar.*

6 — *militaris* (Riddare-Or.) Kronbladen hoplöpande (confluentia:) Blomlåppen 5flikig och ſtråf (af prickar:) Sporren trubbig. ♃.
V. *i lundar, Gothl. Öland. Bl:r i Jun. med rödſpråcklota blommor. Låppen 3klufven, mellerſta delen utdragen, 3flikig och prickig, med ſkarpa prickar. Bladen aflonga eller bredt lanſetlika: år ſtörre ån de föregående.* K:ls *Johannis nycklar* Gothland.

7 — *pallens* (Blek-Or.) Kronbladen utſtående: Låppen 3flikig, helbråddad: Sporren trubbig. ♃.
V. *i ſkogar.* r. Fl. Sc. *Bl:r i Maji med hvita bl:r och gulaktig låpp. Liknar* Orch. ſambucina.

** *Med*

** *Med delta och handlika rötter* (bulbis palmatis.)

8 — *latifolia* (Bred-Orkis) har råt, något delad rot: Blomläppen är 3flikig, med nedböjda, naggade fidor: Sporren konifk: Blomfkärmen längre än blomman. ♃.

V. på våta ängar. Bl:r i Maji, Jun. med rödt blomax. De 2 bakre kronbladen äro utftående och tilbakaböjde: Defs rötter råta, något delta i 2, 3 fingrar, Stjelken pipig, bladfull: Bladen mörkgröna, något fläckiga och bredare än på Orch. maculata, *hvilken den liknar.* H:n. (k. 1. h. o.)

9 — *maculata* (Fläck-Or.) Rötterna fingerlika (likfom på en hand:) Blomläppen platt, 3flikig: Sporren kortare än frukten: De bakre kronbladen upråttftående. ♃.

V. *på ängar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med röda, fläckige blommor. Bladen blåaktiga, mycket fläckiga. Har merendels 3:ne rötter: nemligen förflutne års, närvarande och en liten för tilkommande. Varierar med lång ftjelk och fmala nästan jämnbreda blad.*
K:ls J. *Mariæ hand* Roslag. J. *Mariæ Nycklar* Smol. J. *Mariæ råck* Dahl. &c.
H:n. (k. o1. g. 1. f. 1. h. o. f. o.)

10 — *mixta* (Flåder-Or.) Rötterna fingerlikt delta: Blomläppen 3flikig, på fidorna fågad: Sporren konifk; de yttre kronbladen tilbakaböjda. ♃.

V. *på fidländta ftällen.* r. *Bl:r i Maji, Jun. med gula bl:r, varierar med röda. Liknar* O. latifolia *men har kortare ftjelk, blekare blad, och blommor utan fläckar, blomfkärmen måft långa fom blommorne. De 2 bakre kronbladen äro aldeles tilbakaböjde.*
H:n fom förra. K:ls *O. fambucina* Linn. Fl. Sv.

A) — *incarnata* med purpurröda och något fläckiga bl:r. *Bladen tunglika. Har fällan öfver 7, 8 bl:r i axet.*

11 — *conopfea* (Steckel-Or.) Rötterna fingerlikt delta, Blomläppen 3flikig, fmå-naggad: Sporren lång

lång och ſmal (år långre ån frukten.) De 2 bakre kronbladen åro utſtående och örtbladen jåmnbreda. ♃.
V. *på bergiga ſtållen.* a. *Bl.r i Jun. Jul. med purpurröda eller något violetta blommor, ſom ſitta tått i ett aflongt ax.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. o.)
A) — *odoratisſima* med korrt tilbakaböjd ſporre. V. *vid bergsrötter.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med en ſöt lukt. Liknar föregående, år mycket mindre, med kortare ſporre; rötterna dela ſig i långa fibröſa trådar. Har blifvit anſedd för ſårſkild art; men mig tyckes den endaſt vara en artförändring af föregående.*

281 SATYRIUM, *SATIR-ÖRT.*

1 S. *viride* (Grön-Satirört) Deſs rötter åro fingerlikt delta: Bladen aflonga (något rundagtige:) Kronbladen hopfåſta: Blomlåppen jåmnbred, 3flikig, den mellerſta fliken liten (obſoleta.) ♃.
V. *i ſkogsångar. Bl.r i Jun. Jul. med grönaktige blommor.* K:ls *Orchis viridis* Thunb. Muſ. Nat. Upſ.
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. o.)
A) — med aflonga något ſpetſiga blad. r. n.

2 — *nigrum* (Brun-S.) Rötterne fingerlikt delta: Bladen ſmala, jåmnbreda: Blommorne vidöpne med hel låpp. ♃.
V. *på ångar, Jemtl.* a. *Har ſvartbruna, vålluktande bl:r, ſom ſitta nåſtan i klotrundt ax eller bl.hufvud.* H:n. *Blommorna* fåtta violet fårg på brånvin. K:ls *Brunkulla* Jåmtl. *Jalouſie* Sweitz. *Orch. nigra* Thunb.

3 — *albidum* (Hvit-S.) Rötterne hopknippade (faſciculatæ:) Bladen lanſetlika: Blomlåppen 3flikig, ſpetſig, mellerſta fliken trubbig. ♃.
V. *i Skåne &c.* r. *Bl:r i Jul. med hvita blommor. Blomaxet aflongt: De nederſta örtbladen åro rundagtiga och aflonga: de öfverſta lanſetlika.*

4 — *repens* (Fläckig-Satirört) Rötterne fibröſa: Rotbladen äggrunda: Blommorne ſitta på en ſida af axet. ♃.
V. *i gamla ſkogar. Bl:r i Julii, Auguſt. med hvita blommor och fläckige blad, nåſtan rutiga: Deſs blad ſitta måſt alla vid roten och åro ovala, eller bredt lanſetlika. Stjelk och blommor håriga.*

282 OPHRYS, *OFRIS.*

* *Med greniga rötter* (bulbis ramoſis.)

1 O. *Nidus avis* (Fogel-Ofris) Rötterne fibröſa, ſittande knippevis: Stjelken ledfull, utan blad: Blomläppen 2klufven. ♃.
V. *i lundar.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor långt blomax. Deſs ſtjelk omgifves med ſmå ſlidor* (vaginatus.) H:n okånd.

2 — *corallorhiza* (Korall-Of.) Rötterne greniga, hit och dit böjda (korallike.) Stjelken ledfull utan blad: Blomläppen 3klufven. ♃.
V. *i ſkugga på våta ſtällen. Bl:r i Maji, Jun. med gula blommor. Har bar ſtjelk ſom föreg. År mindre.*

3 — *ovata* (Stor-Of.) Rötterne trådaktiga: Stjelken hårig, 2bladig: Bladen ovala: Blomläppen jämnbred, i ſpetſen 2klufven. ♃.
V. *på ſidländta ſkogsängar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med gulgröna blommor och 2:ne breda, långrunda blad: År ſtörre ån de öfrige i ſlägtet.*
H:n. (k.1. g.1. f.o. h.o.)

4 — *cordata* (Hjert-Of.) Rötterne fibröſa: Stjelken 2bladig: Bladen hjertlika: Blomläppen 2klufven ſpetſig, med en tand på bägge ſidor vid baſis. ♃.
V. *i ſkogsmosſar. Bl:r i Jun. Jul. med gulaktige blommor. Liknar föregående, men år mycket mindre Deſs blad och ſtjelk åro glatta, utan hår.*
H:n. (k.1. f.o. h.c.)

** *Med*

** *Med runda rötter* (bulbis rotundis.)

5 — *Læſelii* (Lœſelii-Of.) Rötterne rundaktige: Stjelken bar (med 2:ne blad vid roten,) uptil 3-kantig: Blomläppen äggrund. ♃.
V. *på ſumpiga ängar.* r. *Liknar* O. paludoſa *med gula blommor, men har dem dubbelt ſtörre och endaſt vid paſs 5 à 8 på hvar ſtängel. Bladen äro lanſetlika, ſlutande ſig i bladſkaft. Rötterna äro flere; den ena öfver den andra.* (concatenatæ.) *a*)

6 — *monophyllos* (Enblads-Of.) Roten rund: Stjelken bar med ett ovalt blad. ♃.
V. *i ſkuggrika kärr.* r. *Bl:r i Jul. med gröngula blommor, ſittande på fina, hårlika blomſkaft.*
A) — med 2:ne blad. V. *i feta Ahlkärr ſåſom vid Sätra, Veſtmanl. &c.* r. K:ls *Ophr. latifolia* Linn. Fl. Sv. *Det ena bladet är ſtort, äggrundt, det andra hälften mindre, näſtan aflongt.*

7 — *paludoſa* (Kärr-Of.) Rötterne rundaktige: Stjelken mäſt bar, 5kantig: Bladen äggrunda: mot ſpetſen ſträfva: Blomläppen hel. ♃.
V. *i kärr. Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor.*
Anm. *Har ſmå blommor ſom* Ophr. monophyllos, *och rötter ſom* O. Lœſelii. *Bladen ſitta 3 à 4 ſpadlika* (obovata) *vid roten. K:ls* Malaxis paludoſa. *V. A. H. 1789.*

8 — *Monorchis* (Klot-Of.) Roten klotrund: Stjelken bar: Blomläppen 3flikig, (med i korſs ſittande flikar.) ♃.
V. *på ſidländta ängar. Bl:r i Jun. med gulgröna blommor. Bladen äro merendels 2:ne lanſetlika.*
K:ls *Homungsblomma* Roslag. *Dåsmansknopp* Gothl. H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. o. b. 1.)
Anm. Denna och de 2 följ. har rötter ſom *Orchis* af underdeln. *

9 —

a) Denna och 2 de följ. hafva hjertlikt och concavt honungshus ſamt egit utſeende, och hänföras derföre til Malaxis-ſlägtet, ſe V. A. H. 1789. p. 127.

9 — *alpina* (Fjäll-Ofris) Roten åggrund: Stjelken bar: Bladen syllika: Blomläppen hel, trubbig, med en tand på bågge sidor. ♃.
V. *i Lule Lappmark.* r. *Blommorne gulgröna, bladen smala: upkomma flere ur en gemensam slida* (vagina:) *Är minst i slägtet.*

10 — *Myodes* (Flug-Of.) Rötterne rundagtige: Stjelken bladig: Blomläppen aflong, 4flikig med 2:ne utdragne lansetlika flikar. ♃.
V. *på sidländta ängar.* r. *Bl:r i Jun. med svartbruna och blåfläckiga blommor, som nästan likna flugor, sittande på stjelken.* K:ls *Oph. insectifera myodes* Fl. Sv. Linn.

283 SERAPIAS, *SERAPIS*, *Zymbel.*

1 S. *latifolia* (Bred-Serapis) Rötterna fibrösa: Bladen åggrunda, omfattande stjelken: Blommorne nedåt hångande. ♃.
V. *på ängsbackar.* r. *Bl:r i Jul. med purpurröda blommor. De nedersta bladen äro mäst runda: de öfversta lansetlika, blomaxet långt, blomrikt.*
K:ls *Serap. Helleborine* Linn. Fl. Sv.
H:n. (k. 01. g. 1. h. 0. b. 1.)

2 — *longifolia* (Lång-S.) Rötterna fibrösa: Bladen sverdslika utan skaft: Blommorne hångande (penduli) med trubbig, fållad läpp. ♃.
V. *på ängsbackar.* r. *Bl:r i Jul. med hvita blommor. De öfverste bladen äro smala, nästan jämnbreda, de nedersta lansetlika.*
K:ls *S. Helleborine β.* Fl. Sv. *Zymbel* Dahl.

3 — *ensifolia* (Sverd-S.) Rötterne fibrösa: Bladen sverdlika, sitta på 2:ne sidor (disticha.) Blommorne upråttstående: Blomläppen trubbig, kortare än kronbladen. ♃.
V. *i skogsängar.* r. *Bl:r i Jun. med hvita blommor, kor-*

korta blomſkårm: Honungshuſet med uphöjda linier. Blomlåppen år merendels hjertlik och ſpetſig.
K:ls *S. grandiflora* S. V. Har få, men ſtora bl:r.
A) — lancifolia Fl. Sc. med breda-lanſetlika blad: blomſkårm. nåſtan långa ſom frukten. *Har ån blifvit förenad, ån åtſkild från* S. enſiſolia. K:ls *S. Lonshophyllum* LINN. Suppl. Plant. p. 405. *S. grandiflora* S. V.

4 — *rubra* (Röd-Serapis) Rötterne fibröſa: Bladen ſverdslika: Blommorne upråttſtående: Låppen ſpetſig. ♃.
V. *på ſkogsångar.* r. s. *Bl:r i Jul. med ſtora purpurröda blommor. Bladen åro långſmala, mäſt lanſetlika. Liknar ganſka mycket* Serapias enſifolia; *men ſkiljer ſig derifrån med långa ſmala örtblad, få bl:r, omkring 6, 9, blomſkårmen åggrunda, långre ån frukten: Kronbladen, de 3 yttre långa lanſetlika, de 2 inre breda, korta; låppen ſpetſig, långre.*
Anm. Hela detta ſlågtet varierar ganſka mycket, ſå at ſpecies ſvårligen urſkiljas efter bladens figur.

284 CYPRIPEDIUM, *TOFFELBLOMMA.*

1 C. *Calceolus* (Gul-Toffelblomma) Rötterne fibröſa: Stjelkbladen breda-lanſetlika. ♃.
V. *i ſkugga.* r. *Bl:r i början af Jun. Har 4 lanſetlika kronblad: Låppen gul, upblåſt. Bladen ſtora ſom på* Serap. latifolia: *Stjelken rak, trind.*
K:ls *Guckuſkor* Roſlag. *Ormſkalle* Gothl. &c.
Anm. *Blommans figur går något ifrån de öfriga* Orchideæ. *Det nedre kronbladet år vidt, urholkat nåſtan i form af en ſko.*
H:n. (k.o. g.1. h.o.)

2 — *bulboſum* (Röd-T.) Roten mäſt rund: Stjelken enblommig, bar, med ett åggrundt blad vid roten. ♃.
V. *vid Kemi.* r. *Bl:r i Maji, med 5bladig, purpurröd blomkrona.* H:n okånd.

11 CLASSEN.

DIDYNAMIA, Tvåvåldige.

Denna Clafs kåns med 4 ftåndare, af hvilka 2 åro långre, 2 kortare: Blomkronan enbladig, merendels gapande, likfom 2låppig. Ordningarne tagas hår, ej af piftillen, fom altid år en, utan af frukten, fom dels år bar (femin. nuda,) dels innom fröhus (capfula.) Naturliga ordningar åro: Verticillatæ, hvars blommor fitta i krans omkring ftjelken. *Stjelken* merendels 4kantig med motftående blad och grenar (brachiati.) Alla desfe ha en ftark, oftaft behaglig lukt.

M:n. Deras kraft beftår måft i blad och blommor: åro refolverande, drifvande och nerfftyrkande. Ingen år giftig. Personatæ hafva merendels en gapande blomkrona: tåkta frön (angiofpermia,) och ofta med tilfluten pipöpning och utftående låppar: en del åga en våmjakpig lukt och åro af mifstånkt egenfkap, några aldeles giftiga: fåfom *Antirrhin. Linaria*, *Pedicularis paluftris* &c.

Anm. Alla i denna Clafs åro tvåkönade (ingen fameller tvåbyggare.) Hos fomlige fela halfva antalet af ftåndare, men de kånnas lått af utfeendet och fröredningens öfriga delar. De underdelas i

1 Ord. GYMNOSPERMIA, MED NAKNA FRÖN.

* *Blomfodret nåftan 5klufvit* (cal. fub-5fido.)

285 Tevcrium, *Blomkronans* öfre låpp 2delt (nåftan ingen.) *År klufven för ftåndarnes fkuld: Utan bl.fkårm.*

286 Ajuga, *Bl.kronans* öfre låpp urnupen (kortare ån ftåndarne.) *Blomnigen axlik, med ftora blomfkårm.*

287 Glecoma, *Ståndarnes* knappar fitta parvis i kors. *Defs blomning på en fida af ftjelken, fom merendels år nedliggande; utan bl.fkårm, öfre låppen 2klufven.*

288 Lavandula, *Bl.kronan* vidöpen: *Ståndarne* inom pi-

pipen. *Nedre låppen tyckes hår vara den ôfre.* (resupinat.) *Blomningen axlik, med skårm: Blomfodret åggrundt, småtandat.*

289 Hyssopus, *Blomkronan* med 2 låppar, af hvilka den nedres mellersta flik år naggad. *Ståndarne* åtskilda, råta. *Blomskårmen lansetlika.*

290 Betonica, *Bl fodr.* uddigt, hvsom med borst spetsigt. *Bl.kronans* ôfre låpp något platt och upstigande: *Pipen* trind: *Ståndarne* vid pass af pipens långd.

291 Stachys, *Bl.kronans* nedre låpp, med nedbôjda flikar (på bågge sidor:) *Ståndarne* (efter blomningen) lutande åt sidorna.
Blomskårmen något stora bladlika.

292 Lamium, *Bl.kronans* nedre låpp på bågge sidor med en smal tand? ôfre låppen hvalflik, hel.

293 Galeopsis, *Bl.kronans* nedre låpp med 2 uphôjde tånder, ofvanpå (ej i brådden:) *Ôfre låppen* något naggad, hvalflik.

294 Marrubium, *Bl.fodret* med 10 strimor. *Bl.kronans* ôfre låpp råt, 2klufven.

295 Ballota, *Bl.fodret* med 10 strimor. *Bl.kronans* ôfre låpp urhålkad (hvalflik.)

296 Leonurus, *Bl.kronans* ôfre låpp hel: *Ståndarnes* knappar mårkte med glånsande punkter.

297 Nepeta, *Bl.kronans* nedre låpp naggad (crenata:) *ôpningens* sidokant nedbôjd: *stånd.* tått ihopsittande.

298 Mentha, *Bl.kronans* bråm 4klufvit: *flikarne* nåstan lika stora: *Ståndarne* åtskilda, råta. *Utan bl.skårm.*

299 Satureja, *Blomkronans* låppar nåstan likstora: *Ståndarne* ifrån hvarandra skilda.
Med små-lansetlika blomskårm.

300 Verbena, *Bl.kronan* med nåstan likstora flikar, trattlik. *Ståndarne* 2, 4, merendels likstora.

301 Lycopus, *Bl.kronan* med 4 flikar, hvaraf den ena år urnupen. *Ståndarne* 2, åtskilda.

** *Blomfodret 2klufvit, med 2:ne stôrre inskårningar.*

302 Scutellaria, *Bl.fodr.* med helbråddad ôpning och, efter blomningen, med lock tillslutet. *Skårm. stora.*

 303 Thy-

303 Thymus, *Blomfodret* nästan 5uddigt: dess öpning med mjuka hår tjlsluten: *Bl.skärm små, lansetlika.*
304 Prunella, *Stånd.* 2klufne (likson en gaffel,) med knapp på ena spetsen. *Stift.* 2klufv. *Bl.skärm. breda.*
305 Dracocephalum, *Bl.kronans* öpning (faux) uppblåst: dess öfre läpp hvalflik. *Bl.skärm. något stora.*
306 Salvia, *Ståndarne* 2, fästa (med strångar) på 2:ne andre ofruktsamme: *Bl.fodrets* öfre läpp hoptryckt, den nedre 2tandad. *Skärm och bl:r nästan som föreg.*
307 Origanum, *Blomningen* kottelik: *Bl.skärmen* omfatta blommorna, (ofta i 4kantigt ax.)
308 Clinopodium, *Bl.skärmen* mångtrådiga, sitta såsom ett svepe under *blomkransen.*
309 Ocymum, *Bl.fodrets* öfre läpp rund, den nedre 4klufven. *Bl.kron.* vidöpen: *Läppen* 4klufv. *Ståndarnes* 2:ne strångar ha vid basen utskott (procesfus.)
310 Melissa, *Bl.fodret* kantigt, tort (scarios.) med öfre läppen upstående (adscendens.)

2 Ord. *ANGIOSPERMIA*, med täckta frön.

* *Blomfodret 2-och 4-klufvit.*

311 Orobanche, *Blomfodret* 2klufvit: *Blomkronans* bråm med 4, nästan likastora flikar: *Fröhus* af 1 rum, 2 skal: 1 *glandel* under fröämnet.
312 Lathræa, *Bl.fodr.* 4klufv. *Bl.kron.* gapande (2läppig:) *Fröhus* af 1 rum med glandel under fröämnet.
313 Bartsia, *Bl.fodret* 4klufvit, med flikar i spetsen urnupne: *Bl.kronans* öfre läpp lång. Fröhus af 2 rum.
314 Rhinanthus. *Bl.fodret* 4klufvit, upblåst: *Fröhuset* hoptryckt (platt,) trybbigt, af 2 rum.
315 Euphrasia, *Bl.fodr.* 4klufv. De korta stånd:s-knappar med taggar på ena sidan. *Fröhus* aflongt, af 2 rum.
316 Melampyrum, *Bl·kronans* öfre läpp hoptryckt med tilbakaböjd och fällad kant: *Fröhus* af 2 rum: *Frön* 2 knölige.

** *Blomfodret 5klufvit.*

317 Scrophularia, *Blomkronan* vidöpen, mäst klotrund: *Fröhus* af 2 rum.

318 An-

318 Antirrhinum, *Bl.fodret* 5delt: *Bl.kron.* gapande, nedtil med utstående sporre til honungshus.
319 Pedicularis, *Bl.kronans* öfre läpp hoptryckd: *Fröhus.* sneda af 2 rum: *Frön* beklädda med hinna.
320 Digitalis, *Bl.kronan* upblåst, nästan kläcklik, 5-flikig: *Fröhus.* äggrunda, af 2 rum.
321 Gratiola, *Bl.kronan* 4flikig: *Fröhus* af 2 rum: *Ståndarne* 4: 2:ne ofruktsamme. *Bl.fodret* 7bladigt (med 2 yttre utstående blad.)
322 Linnæa, *Bl.fodret* dubbelt: det öfre eller *blommans*, 5delt; det nedre eller *fruktens*, 2delt: *Bl.kronan* kläcklik: *Frukten* ett saftlöst bär af 3 rum.
323 Limosella, *Bl.fodret* och *Bl.kronan* kläcklik, med 5 lika stora flikar: *Ståndarne* stå partals tätt ihop: *Fröhus* af 1 rum, 2 skal.

11 *Cl. DIDYNAMIA*, Tvåvåldige.

1 *Ord. GYMNOSPERMIA*, *MED NAKNA FRÖN.*

285 TEUCRIUM, *GAMANDER.*

1 T. *Scordium* (Gamander) har grenig utbredd stjelk, aflonga blad, utan bladskaft, i bråden sågade: Blommorne sitta parvis (gemini) i bladvecket, med blomskaft. ⊙.
V. *på sidländta ängar, Öland &c.* r. *Bl:r i Jul. med hvitgula blommor. Bladens insågningar äro rätvinkliga: örten är besk, med hvitlöks smak blandad.*
M:n. *Ap.* Örten står emot röta. Br:s mot kallbrand.
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o. f.o.) — fåtter en elak löksmak på mjölk om kor få äta den.

286 AJUGA, *KRUKÖRT, Käringkruka.*

1 A. *pyramidalis* (Krukört) har pyramidisk, 4kantig växt, med större blad vid roten. ♃.

V. på hårdvalls ängar. a. *Bl:r i Maji, Jul. med blå, stundom hvita blommor. Är lågväxt.*
H:n. (k. 1..g. 1. f. 1. n. o. b. 1.)

287 GLECOMA. *JORDREF.*

1 G. *hederacea* (Jordref) Bladen njurlika, naggade. ♃.
V. vid gärdesgårdar &c. a. *Bl:r i Maji, Jun. med blå blommor, växer i början kort, men får frampå sommaren lång, refvig och jordliggande stjelk. Har stark lukt.*
M:n. *Ap. Hedera terrestris.* Örten är resolverande. och sårläkande. Ger godt bröstthé.
H:n (k. o. g. o. f. 1. h. 1. f. o. b. 1.) I Ängland lägges örten i drickesfat at skaffa klart och smakligt dricka. På ängar tros den utmagra jorden, och förqväfva närstående växter.

288 LAVANDULA, *LAVENDEL.*

1 L. *Spica* (Lavendel) Dess blomax äro bara, uptil liksom afbrutne: Bladen smala, lansetlika, med nedböjd kant. ♃.
Pl:s i trägårdar för sin behageliga lukt skuld.
M:n. *Ap.* Blommorna gifva genom distillation med Fransk brånvin luktvatn (eau de lavande) som br:s vid däningar &c. *Örten* är stärkande och resolverande. Uti torrvärk, ledbrytningar och förlamning smörjes med spikolja, som är gjord af Terpentinolja med litet Lavendel-spiritus, distillerade tilsammans.
Pl:s genom fördelande af gamla stånd bättre än genom frön. Lavendel-blommorne afskäras så snart Bl. kronorne börja öpna sig, i tort väder.

289 HYSSOPUS, *ISOP.*

1 H. *officinalis* (Isop) Dess blommor vetta åt en sida af axet: Bladen äro lansetlika. ♃. ✝.
Bl:r i Jul. Varier. med röda och hvita, mäst blå bl:r.

M:n. *Ap.* ÖRTEN berömmes i bröstsjukdomar til thé.
H:n. (b. 11.) Pl:s dels med frö i god trägårdsjord. Plantorne utsättas årsgamla, vid sidogångar, dels genom delande af buskar, hvarigenom små vackra häckar snart erhållas. Desse afskäras årligen i Julii eller Augusti, efter behof.

290 BETONICA, *BETONIKA.*

1 B. *officinalis* (Betonika) Blomaxet är uptil liksom afbrutit: Blomkronans nedre läpp flikig, och den mellerste fliken urnupen. ♃.
V. *i Skåne.* r. *Bl:r i Jun. Aug. med rödbruna bkr och hvit pip. Bladen stråfhåriga: rotbladen med skaft, stjelkbladen utan: alla aflonga och sågade.*
H:n. (k. o. g. o. f. 1. h. o. b. 11.)
M:n. Dess bruk är aflagdt, färsk gör yrhet, och dammet vid dess stötning, nysande.

291 STACHYS, *KNYLER.*

1 S. *sylvatica* (Skogs-Knyler) Bladen hjertlika, med skaft: Blommorne i krans. ♃.
V. *vid bergsrötter &c.* a. *Bl:r i Jun. Aug. med rödspräcklota blommor, 6 i hvar krans. Blad och stjelk håriga. Har stinkande lukt.*
K:ls *Stinknässla* Nerike.
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. o. f. 1. rot. b. 1.) *Örten* färgar gult.

2 — *alpina* (Berg-Kn.) Bladens insågningar äro uptil hinnaktige (apice cartilagineæ:) Blommorne många (omkring 12) i hvar krans: Blomkronans nedre läpp platt (utan nedböjde sidor.) ♃.
V. *i Skåne &c.* r. *Bl:r i Jul. Aug. Har hårig, något klibbig stjelk: De öfverste bladen äro aflonga, spetsiga, nästan helbräddade, de nederste hjertlika: Blommorne mörkbrune. Är stor.*

3 — *palustris* (Svin-Kn.) Bladen jämnbreda, något lan-

lanſetlika utan bladſkaft (halft-omfattande ſtjelken:) Bl:rne åro måſt 6 (6-10) i hvar krans. ♃.
V. *på ſidlåndta ſtållen.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med purpurröda och flåckiga blommor.*
H:n. (k.o. g.o. f.1. h.o. f.11. rot. b.1.)

4 — *arvenſis* (Åker-Knyler) Bladen hjertlika, trubbiga, nåſtan bara (nudiuſcula.) Stjelken ſpenſlig: Blommorne 6 i hvar krans: Blomkronan knapt lång ſom blomfodret. ☉.
V. *i åkrar.* r. s. *Bl:r i Jun.-Aug, med hvita eller ljusblå blomkronor. Har hårig, måſt rak ſtjelk: Bladen aflongt-hjertlika, ſågade: Ståndarne kortare ån blomkronan.* K:ls *Glecoma arvenſis* Fl. Sv. LINN.

292 LAMIUM, *PLISTER.*

1 L. *amplexicaule* (Åker-Pliſter) Deſs öfverſte blad (vid blommorne) omfatta ſtjelken. ☉.
V. *på åkrar &c.* a. *Bl:r i Maji-Sept. Har purpurröda ſmå bl:r. De öfre bladen åro utan ſkaft, de nedre med bladſkaft: alla trubbiga och rundaktige. Bl. kronan utan ſidotånder (2:ne ſmala flikar vid pipöpn.)*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. f.1.)

2 — *purpureum* (Röd-P.) Deſs blad åro hjertlika, trubbiga och med bladſkaft. ☉.
V. *i kålgårdar &c.* a. *Bl:r hela ſommaren. Har purpurröda blommor (5 à 6 i hvar blomkrans,) och trubbigt naggade blad.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. f.01. b.1.) *Örten* kan nyttjas vårtid bland nåsſlor til kål. Alla Pliſter-arter kunna på lika ſått användas.

3 — *album* (Nåsſel-P.) Bladen hjertlika, ſpetſiga och ſågade, alla med bladſkaft. ♃.
V. *vid byar.* a. *Bl:r i Maji Jun. med hvita blommor (vid paſs 20 i hvar krans:) deſs blad likna Nåſslor. År ſtörre ån föregående.* K:ls *Blindnåſsla* Dahlsl. *Korſsnåta* V.Göthl. *Pliſter* Smol. *Pipnåſsla* Dalarne. H:n ſamma ſom förra.

4 —

4 — *Galeobdolon* (Sug-Plister) har 4delt svepe och 6 blommor i hvar krans. ♃.
V. *i Skåne vid bergsrötter. Bl:r i Jul. med gula blommor: Har hjertlika blad och utseende af föreg. är mindre. I anseende til slägtet föres den än til* Galeopsis, *än til* Lamium. K:ls *Galeops. Galeobdolon* Fl. Sv. Linn. *Lam. Galeobdolon* C. F. Hoffm. Fl. G. *Blomkronan utan sidotänder.*

293 GALEOPSIS, *SUGOR*, *Dån.*

1 G. *Ladanum* (Lad-Sugor) Har åtskilda blomkransar och jämntjocka leder: Blomfodret utan stickande uddar. ⊙.
V. *på åkrar. Bl:r i Jul. Aug. med purpurröda blommor: förekommer äfven med hvita: är mindre än följande, hvilken den liknar. Varierar med aflonga blad, stora bl:r: med lansetlika blad och små bl:r.* H:n. (k. 1. g. 1. h. o. b. 1.)

2 — *Tetrahit* (Åker-S.) Dess öfverste blomklasar sitta ihop: Stjelkens leder äro uptil tjocka (upsvälda.) Blomfodret med stickande uddar. ⊙.
V. *i åkrar.* a. *Bl:r i Jun.-Sept. Varier. med röda och hvita blommor. Bladen aflonga, nästan åggrunda. Hela våxten stråfhårig.* K:ls *Plister* Upl. *Pipför* Helsingl. *Dån* V.Botn. *Piptå* Medelpad &c. H:n. (k. 01. g. 1. f. 1. h. 1. s. 1. b. 1.)

A) — *cannabina* (Hamp-Ört) med gula och fläckige blomkronor, (Blomläppens mellersta flik purpurröd.) V. *på åkrar.* a. *Har blad nästan som hampa, något stora blommor.*

294 MARRUBIUM, *STJELKBORRE.*

1 M. *vulgare* (Stjelkborre) Bl.fodrets tänder (eller uddar) smala och krökta (uncinati.) ♃.
V. *vid byar.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med hvita blommor, som utgöra klotrunda kransar omkring stjelken.*

Bladen skrynkliga (rugosa) *och hvitludna: Stjelken år stundom tåckt af en hvit ull.*
K:ls Andorn a. *af likhet med följande slägtet.*
M:n. *Ap.* Örten drifver urin och *menses:* tjenl. för dem, som åro pussiga, plågade af slem och inelfvornas förstopning. Stårker, stillar långsam spottning af Mercurialier. Br:s som thé. H:n. (b. 11.)

295 BALLOTA, *ANDORN.*

1 B. *nigra* (Svart-Andorn) Bladen hjertlika, i bråd-den sågade: Blomfodret med spetsige uddar. ♃.
V. *vid byar på Öland &c. Bl:r i Jun. Jul. med röda blommor. Dess blad hårige, stjelken brunaktig. Har stinkande lukt.*
M:n. *Örten* tjenar invårtes i moderſjuka, utvårtes på blinda gyllenådren och körtelsvulster. Br:s på Gothland i boskaps sjukdomar.
H:n. Åtes ej af boskapen.

2 — *alba* (Hvit-A.) Bladen hjertlika, sågade: Bl. fodret trubbigt (med likſom af hugne spetsar.) ♃.
V. *vid byar i Skåne.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med hvita blommor och gråaktig stjelk. Denne, åfven som föregående, ha bl:rna vettande åt en sida* (secundi.)

296 LEONURUS, *LENDORN, Lejonsvans.*

1 L. *Cardiaca* (Lendorn) Dess öfversta blad treflikiga och lansetlika. ♃.
V. *vid byar.* a. *Bl:r i Jun. - Aug. Har rödaktige blommor och nedtil mångdelta, flikiga blad.*
K:ls *Åskenåta* V.Göthl. *Bonåsla* Ö.Göthl. &c.
H:n (k. 01. g. 1. f. 1. h. 1. f. 0. b. 11.)

297 NEPETA, *NÅFTA, Kattmynta.*

1 N. *Cataria* (Nåfta) Bladen hjertlika, med bladskaft, i brådden groft-sågade. ♃.

V.

V. på torra ſtällen vid byar. Bl:r i Jul. med hvita blommor: Blommorne ſitta i toppen, på ſtjelken likſom ax eller tåta blomklaſor, med ſmå ſkaft.
M:n. *Örten* reſolverar och drifver ſvett. Br:s ſom thé mot blekſot hos könet (chloroſis.)
H:n. (k.o. g.o. f.1. h.o. ſ.o. b.11.) Örtens lukt behagar kattor.

298 MENTHA, *MYNTA.*

1 M. *criſpa* (Krus-Mynta) Blommorna ſitta i toppen: Bladen äro hjertlika, kruſade och i bråden tandade, utan bladſkaft: Ståndarne lika långa med blomkronan. ♃. ✝.
Bl:r i Jun. Har rödletta blommor, ſtark campherlukt, ſåſom ock hela detta ſlägtet.
M:n. *Ap.* Bladen reſolvera, ſtärka magen och drifva väder. Berömmas mot upkaſtning och magkrämpor, in- och utvärtes. Hos könet at fördela mjölkens löppning i bröſten: äfven drifver reningen. Drickes ſom thé och utvärtes pålägges den blött i varmt vin, dricka eller ättika.

2 — *ſylveſtris* (Skogs-M.) Blomaxen cylindriſka: Bladen utan ſkaft, aflonga, hvitludna, i brådden ſågade: Ståndarne längre än blomkronan. ♃.
V. *på våta ſtällen.* r. ✝.
A) — med nåſtan gröna blad och ſtåndare knapt längre än blomkronan. V. *i ſkären vid Veſtervik.* r.
B) — med hvitludna, nåſtan lanſetlika blad. ✝.

3 — *viridis* (Grön-M.) Blomaxen aflonga (ſmala:) Bladen lanſetlika bara, i brådden ſågade och utan ſkaft: Ståndarne längre än blomkronan. ♃. ✝.
Pl:s *ofta i Trågårdar under namn af* Mentha piperita (*Peppar-mynta*) *och brukas i deſs ſtälle på Ap. Liknar föregående, i ſynnerhet variet.* B) *men har gröna blad utan ludd, och ſmalare blomax.*

4 —

4 — *aqvatica* (Vatn-Mynta) Blommorne sitta i toppen (capitati:) Bladen ågglika, sågade och med bladskaft: Ståndarne långre ån blomkronan. ♃.
V. *vid insjö-och åbråddar. Bl:r i Jul. Aug. med blåaktige blommor och glatta örtblad. Har skön lukt.* H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. s.o.)
A) — med ståndare knapt långre ån blomkronan. *Anm. Beskrifn.* S. V. *kommer nåra intil* Menth. Piperita.
B) — med något håriga blad, i brådden trubbigt sågade. r.
C) — *hirsuta* S. V. med mycket håriga blad, måst hvassfågade, och ofta utan skaft. Ståndarne långre ån blomkronan. ♃. V. *på våta ställen.* r. *År större och mer hårig ån föregåeede, men kan ej skiljas med såkra kånneteckn derifrån.* Se Afzel. Obs. p. 29.

5 — *arvensis* (Hors-M.) Blommorne i krans omkring stjelken: Bladen åggrunda, sågade och spetsiga: Ståndarne lika långa med blomkronan. ♃.
V. *på sidl. ångsmark.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med ljusblå blommor. Liknar föregående, men har blommor som sitta i krans nedpå stjelken* (verticilli laterales:) *Bladens figur varierar åggrund, aflong &c. åfven med kortare och långre ståndare: luktar vål.* M:n gemensam med de öfrige i slågtet.
H:n. (k.1. g.1. f.o. h.1. b.11.) Om kor få något mycket åta af *Mentha*, begynna de i hast fina utaf, mjölken minskas och blir ej vidare tjenlig til ostgörning. *Gadd.*
A) — med aflonga, hårige blad och ståndare långre ån blomkronan.
B) — *gentilis* S. V. med kortare ståndare ån blomkronan. ♃. r. *Anses för sårskild art. Mig åter tyckes den endast vara en art förändring af föregående.* M:n och H:n samma.

299 SATUREJA, *KYNDEL.*

1 S. *hortensis* (Kyndel) Blommorne sitta 2:ne på hvart blomskaft. ⊙. ⚳.
Bl:r i Julii. M:n.

M:n. *Apoth.* ÖRTEN är ftärkande och refolverande. H:n. Bland kökskrydder allmänt känd. Pl:s i lös, god jord, med frön. Stånden upfkåras i September.

300 VERBENA, *VERBENA, Jernört.*

1 V. *officinalis* (Jernört) Stjelken grenig, med fmala blomax: Bladen infkurna och flikiga. ♃.
V. *vid vägar.* r. s. *Bl:r i Jul. Aug. Har långa greniga ax, med fmå blommor. Bladen äro aflonga med olika infkårningar, nåftan mångklufna: Stjelken är nedtil enkel, uptil grenig (med blomvippa.)*
M:n ringa. H:n. (k. o. g. o. f. 11. h. o.)

301 LYCOPUS, *STRANDKLO.*

1 L. *europæus* (Strandklo) Bladen äro i brådden groft fågade. ♃.
V. *vid å-och fjöftrander. Bl:r i Jun. Jul.*
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. o. b. 01.) Örten torkad och kokt med vitriol fårgar fvart: med defs faft göra Tatare fina anfigten fvarta.

302 SCUTELLARIA, *LUCK, Luckört.*

1 S. *galericulata* (Gale-Luck) Bladen lanfetlika, nedtil (vid bafen) med hjertlik infkårning, i brådden naggade. ♃.
V. *i vatn, vid fjöar &c.* a. *Bl:r i Jul. med blå bl:r, fom fitta måft 2:ne parvis i bladvecket, åt en fida.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. o. f. o.)

2 — *haftifolia* (Spjut-L.) Defs nederfte blad äro hjertlika, och något uddiga fom ett fpjut: de öfverfta pillika, alla helbråddade. ♃.
V. *på fidländta ftällen* r. *Bl:r i Jul. Aug. med blå blommor. Liknar föreg. men har ej naggade blad.*

303 THYMUS, *TIMJAN.*

1 T. *Serpyllum* (Back-Timjan) Bladen fmå aflonga,

ga, platta och trubbiga, vid basen håriga: Stjelken utbredd, jordliggande, med blommor i toppen, likfom i blomhufvud. ♃.
V. på sandbackar. a. *Bl:r i Jun.-Aug. med hvitaktige, mäst röda blommor: Blomfodret hårigt. Luktar väl. Varierar mycket både i färg och storlek.*
M:n. *Ap.* Örten är resolverande och stärkande: br:s til thé mot hufvudvärk af rus.
H:n. (k.o. g.I. f.II. h.o. b.II.)
A) — lanuginosum med hvitludit bl.hufvud och håriga blad.

2 — *vulgaris* (Trågårds-Timjan) Stjelken rak, Bladen ägglika, med nedböjde kanter: Blommorne sitta i krans, och axlike. ♄.
M:n. *Ap.* Örten är som förra resolv. och stärkande.
H:n. (b.II.) br:s bland kokskrydder på hårdsmält mat.

3 — *Acinos* (Har-T.) Stjelken rak, något grenig: Bladen spetsiga, sågade: Blommorna sitta i krans, en blomma på hvart skaft. ♃.
V. på backar. a. *Bl:r i Jun.-Aug. med rödblå bl:r. Bl.fodret vid basen upblåst, strimigt; Ståndarnes strängar böjda* (arcuata) *som på* Clinopodium. *Örtbladen äro äggrunda, något aflonga, med 3, 4 insågningar.* K:ls *Harmynta* Nerike.
H:n (k.o. g.o. f.oI. h.I. b.I.)

304 PRUNELLA, *BRUNELL.*

1 P. *vulgaris* (Brunell) har aflonga (något äggrunda) blad, i brädden merendels sågade, och med bladskaft. ♃.
V. på magra ängar. a. *Bl:r i Jul. Aug. med blå blommor, sällan hvita. Bladen variera mer och mindre sågade, ibland bågige: Blomfodrets öfre läpp är oftast 3klufven. Stjelken växer på öpna fält kulliggande och ganska låg; i skugga rak, ibland half alns hög.* K:ls *Skogshumle* Dahlsl.
H:n. (k.II. g.I. f.I. h.o. b.I.)

A) —

A) — grandiflora med ſtora blå blommor. r. *Har bl. hufvud ſom föreg. men mycket ſtörre bl:r; låg ſtjelk.*
B) — laciniata med flikiga (uptil grofttandade) blad: De nederſte aflonga. V. *på ſidl. ſtällen.* r. *Har måſt hvita bl:r. Är anſedd af de nyare Örtkännare för vara ſärſkild art; men det tyckes den ej förtjena.* J. f. Roth. Fl. Germ. T. II. p. 44. Retz. Fl. Sc. p. 143.

305 DRACOCEPHALUM, *BLÅSGOM.*

1 D. *Ruyſchiana* (Hulu-Blåsgom) Deſs blad och blomſkårm äro lanſetlika, odelta och helbräddade: Blommorne i ax. ♃.
V. *på Hulu ängar, Hvitlanda i Smol. &c.* r. *Bl:r i Jun. Har ſmala glatta, måſt jämnbreda blad, med nedböjda kanter: Blommorne ſtora blå ſitta i toppen af ſtjelken.* H:n. (k. o. h. 1.)

2 — *thymiflorum* (Gatu-B.) Blomſkårmen aflonga, helbräddade: Bl:rna ſitta i krans (omkring ſtjelken:) Blomkronan knapt ſtörre än blomfodret. ☉. V. *på gator och tak i Upſala. Bl:r i Jul. Aug. med ſmå blommor. Bladen aflonga, gleſt tandade.*
A) — med blommor ſtörre än blomfodret: bladen (nedtil) ägglika och naggade. r. ☩.

306 SALVIA, *SALVIA.*

1 S. *officinalis* (Tyſk-Salvia) Bladen aflonga, något lanſetlika,) i brädden ſmå-naggade: Bl.rne ſitta i ax: Bl.fodret ſpetſigt. ♃. ☩. Har behaglig lukt. M:n. *Ap.* Bladen äro reſolverande och nerfſtyrkande: Ber. i bröſt-och hufvudſjukdomar; til thé eller utvärtes til varma omſlag. Pl:s i lös jord, både med frö och fördelning af rötterne.

2 — *pratenſis* (Äng-S.) Bladen aflonga, hjertlika, naggade: de öfverſte omfatta ſtjelken: Blommorne ſitta måſt bara (i krans utan blad:) Blomkronans öfre läpp är klibbig. ♃. V.

V. *vid vågar, Bålinge Upl. &c.* r. ✝. *Bl:r i Maji, Jun. med stora blå blommor: Varier. med purpur- och hvit fårg: öfre läppen år lång, böjd som en skåra: Bladen naggade, med större och mindre inskårningar, stundom i kanten bågiga.*
H:n (k.o. g.1. f.11. h.o.)

3 — *verticillata* (Krans-Salvia) Bladen hjertlika, naggade (måst tandade:) Stiftet liggande på bl. kronans nedre låpp. ♃.
V. *på åkerrenar, vid Linköp. &c.* r. ✝. *Bl:r i Jul. Aug. med blå blommor, år mindre ån föregående.*

307 ORIGANUM, *DOSTA, Mejram.*

1 O. *vulgare* (Berg-Dosta) har blomvippa, med nåstan runda små-ax (eller hopklasade blommor.) Blomskårmen åggrunda, långre ån blomfodret. ♃.
V. *på bergiga ställen.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med rödletta blommor, åggrunda, spetsiga blad; rak, 4kantig och hårig stjelk.* K:ls *Koning* Upl. *Mårmynta* Bohus. *Konungagrås* Smol.
M:n. *Ap.* ÖRTEN år resolverande och stårkande. Ger smakligt thé, liknande det Chinesiska, då på örtbladen slås hett vatn, och de sedan hoprullas och torkas på heta jernplåtar och derfter inpackas i dosor, utan at nyttjas på ett år.
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.1. b.11.) Örten hångd i dricksfat hindrar syra och förbåttrar smaken. — fårgar rödt. kan tjena til korfkrydder, likfom följande.

2 — *Majorana* (Mejram-D.) Blommorne sitta tått i rundaktige ax, som åro ludna: Bladen åggrunda, trubbiga. ⊙. ✝.
M:n. *Ap.* ÖRTEN brukas fint stött på snus och bland nyspulfver mot snufva.
H:n. År til mat och korfkrydda allmånt kånd.
Pl:s med frön, i god öppen jord.

308 CLINOPODIUM, *RINGBORSTE*, *Bergmynta.*

1 C. *vulgare* (Ringborfte) Defs blomhufvud åro nåftan klotrunda och ftråfhåriga: Blomfkårmen tagellika (fetaceæ.) ♃.
V. *på bergiga ftållen. Bl:r i Jul. Aug. med råda bl:r. Har åggrunda något aflonga blad. Stjelken rak ôfveralt hårig, åfven bladen: Ståndarne bôjda* (arcuata,) *hvilket år egit fôr detta flågtet, jåmte det at knapparne tvårsôfver åro 2delta.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 0.)

309 OCYMUM, *BASILIKA.*

1 O. *Bafilicum* (Bafilika) Bladen glatta, åggrunda: Blomfodret med hår i kanten. ☉. ☨.
M:n. *Ap.* ÔRTEN refolverar och ftårker.
H:n. Br:s til matkrydder. Pl:s på varmt ftålle. År ômtålig fôr kôld.

310 MELISSA, *MELISS*, *Citron-Melifs.*

1 M. *officinalis* (Citron-Melifs) har blomklafar i krans fittande med fmå enkla blomfkaft. ♃. ☨.
Har en behaglig citronlukt. Blommorne hvita: Bladen åggrunda, fågade.
M:n. *Ap.* ÔRTEN år af de båft ftårkande och refolverande krydder. H:n. (b. 1.)

2 Ord. ANGIOSPERMIA, MED TÄCKTA FRÖN.

311 OROBANCHE, *OROBANKE*, *Skierffrô.*

1 O. *major* (Orobanke) Stjelken enkel (utan grenar,) och luden: Ståndarne något utftående (långre ån blomkronan.) ♃. r. s.
Anm. Har med orått blifvit anfedd fôr Skierffrô fom omtalas i Sv. Lagen Byggn. B. VIII. 4., ty dermed fôrftås Penningegråfet (Thlapfi arvenfe.) *Jåmf. Phyf. Sållfk. Handl.*

 312 LA-

312 LATHRÆA, *RYLÖRT.*

1 L. *ſqvamaria* (Rylört) Stjelken enkel (utan grenar,) med lutande bl:r: nedre bl.låppen 3klufven. ♃.
V. *vid bergsrötter. Hela våxten (blad och ſtjelk) år roſenröd, ganſka vacker. Roten liknar ett perlband, eller tjocka fjåll öfver hvarandra liggande. Bl:r i April, Maji.*
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. o1. ſ. 1. b. 11.)

313 BARTSIA, *BARTSIA*, *Bergſkålla.*

1 B. *alpina* (Bartſia) Bladen aflonga, hjertlika, trubbigt-ſågade, emot hvarandra ſittande. ♃.
V. *i Lappl. &c. Bl:r i Jul. med violetta blommor: Örten ſvartnar, då den blir torr. Liknar följande.*
H:n. (k. o. g. 1. f. 1.)

314 RHINANTHUS, *SKALLER*, *Höſkaller.*

1 R. *Criſta galli* (Hö-Skaller) Blomfodret glatt: Blomkronans öfre låpp hoptryckt, kort. ⊙.
V. *på ångar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med mörkgula bl:r. Bladen åro lanſetlika, ſågade, utan bladſkaft.*
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. o1. b. 1.) *Fröhuſets* ſkallrande ger tilkånna ſlottertiden. K:ls *Skallergrås* a. *Penningegrås* Gothl. &c.
A) — med hårigt blomfoder, och ljusgula blommor.
V. *på våta ſtållen.* a. K:ls R. Criſta galli mas. Fl. Sv. Linn. *År ſtörre ån föregående.*

315 EUPHRASIA, *ÖGONTRÖST*, *Rödkulla.*

1 E. *Odontites* (Röd-Ögontröſt) Bladen något jåmnbreda och ſågade. ⊙.
V. *på åkrar. Bl:r i Jul. Aug. med rödbruna bl:r, ſom vetta åt en ſida af axet. Örtſtjelken rak, grenig. Bladen lanſetlika röd-ådriga, naggade med en och annan tand.* K:ls *Rödkulla* Ö.Göthl.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. ſ. o. b. 1.) 2 —

2 — *officinalis* (Hvit-Ögontröſt) Bladen åggrunda, ſågade (eller tandade med ſpetſiga tånder.) ⊙. V. *på ångar. Bl:r i Jun. Jul. med hvita, något blåſtrimige blommor.*
M:n. *Örten* ber. mot ögonſjukdomar. Saften utpråsſas och inſlåppes i ögat, ſamt thé nyttjas deraf.
H:n ſom förra.

316 MELAMPYRUM, *SKEPLING*, *Kohvete.*

1 M. *criſtatum* (Kubb-Skepling) har 4kantige ax, med hjertlika, ſmåtandade och tått öfver hvarandra liggande blomſkårm. ⊙.
V. *på ångsbackar. Bl:r i Jun.-Aug. Både ſkårm och blommor åro röda, ſtundom hvita. Har blad ſom* M. pratenſe. *Blomſkårmen med kamblika tånder.*
K:ls *Korsört* Jåmland. *Ånggubbar* Dahl.
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1. b. 1.)

2 — *arvenſe* (Åker-S.) Deſs ax åro utdragna och ſlaka: Blomſkårmen ſlikige med ſmala rimſor (dentato-ſetaceæ,) altid fårgade. ⊙.
V. *på åkrar bland råg. Bl:r i Jul. med långa rödbruna ax. De nedre blomſkårmen lanſetlika, de öfre åggrunda, i brådden med långa ſyllika tånder, i ſynnerhet vid baſis.*
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1.) Frön bland ſåden gör brödet blåaktigt och beſkt, men annars ej ſkadligt.
K:ls *Skålle*, *Pukhvete* &c. Gothland.

3 — *nemoroſum* (Natt och Dags-S.) Blommorne vetta åt en ſida: Bl.ſkårmen tandade, de öfverſte utan blommor (ſteriles:) Blomfodret hårigt. ⊙.
V. *i lundar. Bl:r i Jun. Jul. med vackra gula blommor och blå ſkårm. Varier. ſtundom med hvita blomſkårm.* K:ls *Landknektar* Skåne. V. *ofta til alnshögd och nog bladig, med breda lanſetlika blad.*
H:n ber. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1.) Kor mjölka vål och ge ymnogt ſmör deraf. På ångar bör den ſlås ſent, at den får fålla ſina frön.

4 — *pratense* (Ång-Skepling) Blommorne vetta åt en sida: Blomkronan tillsluten: Örtbladen med blommor i bladvecket, åtskilda (remota.) ⊙.
V. *i ångslundar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med hvitgula blommor: pipen hvit; brämet gulaktigt, tillslutit. Bladen smala-lansetlika (nåstan jämnbreda,) helbråddade. De öfversta med en annan tand vid basen.*
K:ls *Kohvete, Mjölkvall* Medelpad. *Ekört* Skåne &c.
H:n ber. (k. II. g. I. f. I. h. I. s. I. b. I.) Kor gifva icke allenast mycken mjölk deraf, utan ock det båsta gula smör.

5 — *sylvaticum* (Skogs-S.) Blommorne åt en sida: Blomkronan öppen: Örtbladen som på föreg. ⊙.
V. *i skogsångar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med gula bl:r. Liknar aldeles föregående; men har mindre och citrongula blommor, med öppit bräm: Bladen helbråddade (sållan vid basen tandade.)*
H:n. (k. I. g. I. f. I. h. I.)

317 SCROPHULARIA, *FLENÖRT.*

1 S. *nodosa* (Knölig-Flenört) Bladen aflonga, hjertlika, 3ådriga: Stjelken trubbigt 4kantig. ♃.
V. *i stenrör, vid byar.* a. *Bl:r i Jun.-Aug. Har brungula blommor i blomvippa, kantig stjelk, glatta blad, en stinkande lukt.* K:ls *Thorsnåssla* Södermanl.
M:n. Med thé af Örten botas genom svettning halssjuka i Norrige. Med dess decoct tvåttas skabbiga svin.
H:n. (k. o. g. I. f. o. h. o. s. o. b. II.)
A) — med hvasskantig stjelk och fleradriga blad. V. *vid stenrör i Småland.* a.

2 — *vernalis* (Maj-F.) Bladen hjertlika: Stjelkbladen sitta 3:ne parvis, med blomskaft i vecket, ensamma och tuklufna (flerblommige.) ♃.
V. *på Stockholms gator, Carlbergs &c. Bl:r i Maj. Jun. med åggrunda gula blomkronor, Bladen äro i bråd-*

brädden dubbelt ſågade, mjukhåriga, med ſkaft; De på ſtjelken merendels 3:ne i krans, ofta ſtrödda: Bl. ſkaften klynnedelta: Blomſkärmen lanſetlika.

318 ANTIRRHINUM, *SPORREBLOMMA.*

1 A. *minus* (Lilla-Sporreblomman) Stjelken utbredd (mycket grenig:) Bladen lanſetlika, trubbiga, måſt ſkiftevis ſittande. ☉.
V. *på gator och ſandbackar, Upſala &c. Bl:r i Aug. med ſmå rödletta blommor. Är liten, klibbig ört. Bladen håriga: Blommorne ſitta på ſkaft i bladvecken.*
H:n ringa (k. 01. g. 0. f. 1. h. 0. ſ. 01.)

2 — *Linaria* (Gul-Sp.) Stjelken rak, bladfull (af tått ſtrödda, ſmala-lanſetlika blad,) med blomax i toppen. ♃.
V. *på ſtenbackar och vid murar. Bl:r i Jul. Aug. med vackra gula blommor, ſom ſitta tått på hvarandra i ax. Örten är något giftig.*
M:n. *Ap.* ÖRTEN är utvårtes verklindrande: fårſk klappad lägges på blinda gyllenådren: fårſk lagd i mjölk dödar flugor. K:ls *Flugblomſter* Smol.
H:n (k. 0. g. 01. f. 0. h. 0. ſ. 0. b. 11.)
A) — *Peloria* med trattlik blomkrona, 5klufvit bräm: 5 ſtåndare, 1 piſtill, 5 honungshus. *Blad, ſtjelk och blomax lika med föregående.* ♃. r. ✝. *Är en märkelig afart ſom viſar huru blommans delar kunna tilfälligtvis förändra ſig med antalet. Den träffas ibland på ſamma rot med vanlig* A. Linaria.

3 — *Orontium* (Röd-Sp.) Bl:rna ſitta i ax: Bl.fodret långre är Bl.kronan: Sporrren ganſka liten. ☉.
V. *på ſandåkrar.* r. s. *Bl:r i Jul. Aug. med purpurröda blommor, grenig ſtjelk, lanſetlika blad. Sporren är nåſtan ingen, utan blomkronan är vid baſen på ena ſidan upblåſt: Deſs Fröhus likna en dödſkalle.*
K:ls *Kalfnos* Skåne. M:n ovifs.
H:n. (k. 01. g. 01. h. 0.)

319 PEDICULARIS, *STAF.*

* *Med grenig stjelk* (caul. ramoso.)

1 P. *palustris* (Kårr-Staf) Stjelken grenig: Blomfodret åggrundt, med kamb-lika tånder (cristatus,) knaggligt: Blomkronans nedre låpp vind (obliqu.) ♃.
V. *på sumpiga stållen, oftast på kalijord. Bl:r i Jun. Jul. med vackra röda blommor: Blomfodret år prickigt, med uphöjde punkter; Stammen rak, glatt: Bladen parbladige och krusigt tandade.*
H:n. (k. o. g. 1. f. o. h. o. f. 01. b. 01.) Örten förqvåfver andra våxter, har en skarp smak och ratas i det långsta af boskapen, som, om de åta den, kunna få en dödelig blodpink (hæmaturie.) Får tros få vatnsot deraf. Ibland foder gör den det båsta hö osmakligt för boskapen, se Fl. Sv, K:ls *Lievarg* Vestmanl. *Kallgrås* Upl. *Ledgrås* Dahl. &c.
A) — med hvita blommor.

2 — *sylvatica* (Skogs-S.) Stjelken grenig, blomfodret aflongt, slått (utan prickar,) och kantigt: Blomkronans nedre låpp hjertlik. ♃.
V. *på sidl. skogsångar.* r. *Bl:r i Jun. Jul. Liknar föregående, med purpurröda blommor, men stjelken år lågre och grenar sig endast vid roten. Blomkronans nedre låpp har vid basen en uphöjd flåck såsom ett hjerta. Blomfodret glatt, 5klufvit. Varierar med hvita blommor.*
M:n. *Rotsaften* eller decoct af roten ber. til insprutningar i ihåliga rötsår.
H:n som förra. K:ls *Granört* Ö.Göthl.

** *Med enkel stjelk, utan grenar.*

3 — *Sceptrum Carolinum* (Kongs-Staf) Dess blommor sitta 3:ne parvis eller i krans omkring stjelken, som år enkel: Blomkronan tilsluten (med trång öpning: Blomfodret med kamblika tånder: Fröhusen likformiga. ♃. V.

V. *i våt och tufvig mark.* r. n. *Bl:r i Jul. Aug. med ſtora guldgula blommor och blodröd öpning. Har blifvit kallad* Sceptr. Carolin. *eller Kong Carls ſpira, til åminnelſe af K. CARL XI:s reſa långſt up i Norden, där denna växer ymnogt.*
K:ls *Myrkong* Jämtl. *Kongsſpira* V.Botn.
H:n. (k. 1. g. 1. f. o. h. o. b. o1.)

4 — *flammea* (Brun-Staf) Stjelken enkel: parbladen ligga tått öfver hvarandra, något tilbakaböjde. ♃. V. *i Lappſka fjällen. Bl:r i Jul. Aug. Blommorne mörkröda* (atropurpurei.) *Blomfodret glatt.*

5 — *hirſuta* (Ludd-St.) Stjelken enkel, hårig: Bladen pinntaggade, jämnbreda: Bl.fodret hårigt. ♃. V. *i fjällen. Bl:r i Jun. Jul. med roſenröda bl:r.*

6 — *lapponica* (Lapp-S.) Stjelken enkel: Bladen parbladigt-inſkurne och ſågade: Blomfodret uptil tuklufvit och trubbigt. ♃.
V. *i Norra V.botn och Lappl. Bl:r i Jun. Jul. med hvita något gulaktige blommor.* H:n. (f. 1. g. 1.)

320 DIGITALIS, *BIÅLLA, Biſkopsört.*

1 D. *purpurea* (Biſkopsört) Blomfodret med ägg-runda, något ſpetſiga ſmå-blad, Blomkronan trubbig: öfre låppen hel. r. ☩.
Bl:r i Jun. Jul. Har ganſka vackra purpurröda näſtan klåcklika blommor, inuti likſom med ſmå ögon prickiga. Stjelken hög, hvitluden. Bladen aflonga, på ſkaft ſittande och i brädden naggade. H:n (b. 1.)
A) — med näſtan helbräddade blad. r. ☩.

321 GRATIOLA, *JORDGALLA.*

1 G. *officinalis* (Jordgalla) Blommorne ſitta på ſkaft Bladen äro lanſetlika och ſågade. ♃. r. ☩.
Bl:r i Julii.

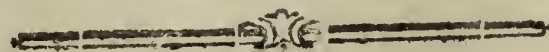
M:n. *Ap.* ÖRTEN laxerar och gör lindrig kråkning. Berömmes i gallfebrar och höstfrosfor.
D:s: Prof. BERGIUS har gifvit 10 gran af denna och 5 gran af Gentian-roten pulverif. tilhopa, hvarannan timma. *Berg. Mat. Med.* p. 26.
H:n. Ibland hö gör håftar magra.

322 LINNÆA, *v. LINNÉS-ÖRT.*

1 LINNÆA *borealis* (Linnésört) Blomskaft. 2blommige med klåcklika blommor, inuti hårige med röda strimor: Stjelken refvig, krypande: Bladen åggrunda, något sågade. ♃.
V. *i stora skogar. Bl:r i Jun. Jul. Stjelken trind, jordliggande; bladen små emot hvarandra sittande, med 2 à 3 inskårningar sågade: Blomskaften raka, med 2:ne vålluktande hvita och hångande blommor. Blomskårmen små syllika, 2bladiga.*
K:ls *Vindgrås* Ångermanl. *Hvita klåckor* Medelpad. *Jordkroner* Dahl. *Torrverksört* Upl.
M:n ber. til Thé mot torrverk och gickt: åfven utvårtes med mjölk stött och pålagd.
Anm. År altid grönskande och med vålluktande bl:r. Bår den store VON LINNÉS namn.

323 LIMOSELLA, *DYPLANTA.*

1 L. *aqvatica* (Dyplanta) bladen lansetlika. ♃.
V. *vid åar. Bl:r i Jul. Aug. år liten som* Subularia *med små hvita blomkronor, som åro 5klufna och uptil håriga.*

12 CLAS-

12 CLASSEN.

TETRADYNAMIA, Fyrvåldige.

Denna Clafs kåns med 6 ftåndare, hvaraf 4 åro långa, 2 korta: de 2 korta ftå emot hvarandra. Blomkronan år 4bladig, med 4 kronblad i kors fittande (*cruciformis Tournef.*) Blomfodret år ock 4delt. Hela Clasfen utgör en enda ***naturlig ordo***, fom af frukten kallas Siliquosæ. Den delas annars vanligen i 2:ne ordninningar: i de fom ha korta, rundade fkidor och kallas *Siliculofæ;* och de fom ha utdragna mycket långa fkidor, heta egenteligen *Siliquofæ.* — Desfe likna kålflågtet: åro faftige, fkarpa, drifva urin, förtunna fega våtfkor och innehålla fåkra botemedel mot fkörbjugg, vatnaktiga och kalla (œdemateufa) fvulfter. Kraften beftår i fårfka ört-faften, fom förgår genom kokning eller torkning. Deras frön bibehålla fig dock något långre, af hvilka åfven oljor kunna utpråsfas. Utvårtes år en del hettande, göra rodnad och updraga blåfor på kroppen. Ingen af dem år giftig, men i anfeende til deras retande egenfkap, böra de med förfiktighet brukas. Alla åro 2könade och indelas i:

1 Ord. SILICULOSÆ, Kortskidade.

* *Med hela fröfkidor (utan infkårning i deras fpets.)*

324 Lunaria, *Fröfkidan* ftor, oval och hoptryckt, med platta fkal, *Stiftet* långt, utdragit.

325 Draba, *Skidan* liten, aflong, med något platta *fkal. Piftillen* ganfka kort, nåftan utan ftift.

326 Subularia, *Skidan* halfrund (på fidan urhålkad af *fkiljevågg.* fom fitter tvårsföre:) *Stift.* kortare ån *fkidan.*

327 Myagrum, *Skidan* rund, merendels med 2:ne rum, fpetfig af det utdragna *ftiftet.*
Anm. *Har Blommorne i vippa och något inböjda* (concavæ) *och hårda fröhus.*

 328 Isa-

328 ISATIS. *Skidan* platt, med 2 båtlika ſkal, af 1 rum, 1 *frö: Stiftet* utdragit.
BUNIAS — CRAMBE. — — — } ſe nedf. *Siliq.*
SISYMBRIUM *amphibium, ſylveſtre.* }
ALYSSUM *incanum* } ſe följande afdelning.
COCHLEARIA *danica* }

** *Fröſkidor med utſkuren ſpets.*

329 ALYSSUM, *Kronblad.* likformiga, *Stånd:s ſtrångar* merendels på inre ſidan utmärkte med en liten tand: *Skidan* med 2 rum, måſt hel: *Stift.* utdragit.
330 IBERIS, *Kronblad.* olikformiga (de 2 yttre ſtörre.)
331 COCHLEARIA, *Skidan* hjertlik, kupig (gibba,) med trubbige *ſkal*, (utan köl,) *frön* många.
332 LEPIDIUM, *Skidan* hjertlik och kantig: *Skalen* båtlika (med köl och tvärsföre ſtåld *ſkiljevägg*.) 1 *frö.*
333 THLASPI, *Skidan* hjertlik och platt: *ſkalen* kölformige, många frön.

2 Ord. SILIQVOSÆ, LÅNGSKIDADE.

* *Med fröſkidor, ſom långsefter öpna ſina ſkal för at ſläppa ut de mogna frön.*

334 DENTARIA, Fröſkidans ſkal ſpråtta vid öpningen, rullande ſig tilbaka: *Märket* är i ſpetſen utſkurit.
Anm. *Blomfodrets blad merendels hopfäſta* (conniventia:) *Skidans ſkiljevägg ſvampaktig.*
335 CARDAMINE, *Skidan* öpnande ſig med tilbaka rullade ſkal: ſkiljeväggen hinnaktig: *Blomfodret* något utſtående, *Märket* klotrundt, helt.
336 HESPERIS, *Kronblad.* ſneda (obliqua.) *Märket* nedtil 2klufvit, uptil hopfäſt med *glandler* innom de kortare ſtåndarne: *Skidan* råt, något platt.
337 ARABIS, 4 *glandler* likſom fjäll under *blomfodrets* blad: *Märket* enkelt, klotrundt: *Skidan* ſmal, jämnbred och knölig.
338 TURRITIS, *Skidan* lång, råt och kantig: *Kronbladen* upråttſtående.
Anm. *Kan ſvårligen ſkiljas från följande.*

339 Erysimum. *Skidan* 4kantig (ſtående ſom en pelare.)
340 Cheiranthus, har en körtellik tand på hvardera ſidan om fruktämnet: *Frön* platta. *Blomſodret* med 2:ne blad ſom vid baſen äro kupiga.
341 Brassica, 2 *glandler* innom de korta *ſtåndarne*: 2 utom de långa (emellan dem och *bl.fodret*,) *Skiljeväggen* utdragen, längre än *ſkalen*: *Skidan* cylindriſk.
342 Raphanus, *Skidan* trind, ledfull (articulata,) med glandler ſom föregående.
343 Sinapis, *Skidans* ſkiljevägg längre än ſkalen, utdragen likſom ett horn: *Blomfodret* utſtående. *Har glandler ſom Brasſica.*
344 Sisymbrium, *Skidan* trind, öpnande ſig med nästan råta ſkal: *Blomſodret* utſtående (patulus.)

** *Med fröſkidor, ſom ej öpna ſina ſkal, utan affalla med frön. Ha måſt korta och runda ſkidor.*

345 Crambe, *Skidan* klotrund, bårlik, *Ståndarnes* 4 längre ſträngar, uptil 2delte, med knapp på ena ändan.
346 Bunias, *Skidan* nästan rund (ibland 4kantig med olik ſtora vinklar,) och taggig (muricata.)
Isatis ſe *Siliculoſæ*.

12 *Claſſ. TETRADYNAMIA,*
FYRVÅLDIGE.

1 Ord. SILICULOSÆ, Kortskidade.

324 LUNARIA, *MÅNÖRT.*

1 L. *rediviva* (Månört) Fröſkidorne lanſetlika. ♃. V. *i Skåne.* r. *Bl:r i Jun. med purpurröda, vålluktande blommor, ſtora fröſkidor på ſkaft ſitttande. Bladen hjertlika och ſkifteviſa, i brädden tandade.*
Anm. Den *Lunaria* ſom k:ls L. *annua* Fl. Sv. och växer vid Gudmuntorp, emellan Kurfva och Hörby Gäſtgifvaregård utmed vägen från Lund til Chriſtianſtad, är denna Retz. *obſ.*

2 — *annua* (Tysk-Månört) Skidorne ovala. ☽. r. ☨. *Liknar aldeles föregående; men bladen äro gröfre tandade, merendels emot hvarandra sittande: Fröskidorne nästan runda, trubbiga och med utdragit stift.*

325 DRABA, *DRABA*.

1 D. *alpina* (Fjäll-Draba) Dess stjelk (scapus) är bar och utan grenar: Bladen lansetlika och helbråddade. ♃.
V. *i Lappska fjällen.* r. *Bl:r i Jun. med ljusgula blommor, håriga rotblad.*

2 — *verna* (Vår-D.) Stjelken bar: Bladen lansetlika något sågade. ☽.
V. *på torra sandfält.* r. *Bl:r i Apr.-Jun. med små hvita blommor, Kronbladen äro 2klufna. Rotbladen ofta helbråddade, samsittande, med flere blomstånglar från en rot: Fröskidorne glatta.*
H:n. (k.01. g.1. f.1. h.1. s.o. b.1.) K:ls *Rågblomma* Smol.

3 — *hirta* (Hår-D.) Stjelken enbladig: Rotbladen lansetlika och något håriga: Fröskidorne sneda (obliqua) på skaft sittande. ☽.
V. *i fjällen. Bl:r i Jun. med hvita blommor. Liknar följande, men har kortare stjelk.*
A) — med 2 à 3 blad på stjelken: fröskidan glatt. r. n. *Har flere rotblad, men sällan några på stjelken.*

4 — *incana* (Grå-D.) Stjelken bladfull (af många hvitgrå blad:) Fröskidorne aflonga, sneda och nästan utan skaft. ☽.
V. *på torra stållen. Bl:r i Maji, Jun. med hvita blommor. Stjelken rak, mäst enkel, med hjertlika tandade blad: rotbladen täta och lansetlika, fröskidorna håriga.*
H:n. (k.01. g.1. f.1. h.1.)
A) — med grenig stjelk, glesa blad, på stjelken strödda. V. *på berg i Dalarne, Vestmanl. vid Såtra. Varier. med glatta och håriga fröskidor: skidorne på skaft sittande.* Dr. contorta R. Fl. Sc.? 5 —

5 — *muralis* (Mur-Draba) Stjelken grenig och bladfull, med åggrunda, tandade blad utan skaft. ♂. V. *i stengrus, vid murar &c* r. *Bl:r i Maji, med hvita blommor. Bladen äro gleft-fågade, nästan hjertlika och håriga, rotbladen aflonga. Fröskidorne aflonga, glatta.*

A) — *nemorosa* Fl. Sc. med gula blommor. V. *i skogsbackar.* r. *Bl:r i Maji. Jun. Har små håriga fröskidor.* v. LINNÉ *har vist, at denna endast är en artförändring af föreg. ehuru den til utjeendet är något olika J. f.* Flor. Svec.

6 — *nivalis* (Is-D.) Stjelken grenig, nedtil kulliggande: Bladen åggrunda, helbråddade, sittande flockvis omkring stjelken. ♃. se Fig. 35. V. *i högsta fjällen, Torneå Lappm.* r. *Bl:r i Jul. med hvita blommor. Stjelken är utbredd, nedtil trådaktig: Blomstånglarne (som årligen framskjuta) äro bara: Växten alstrande* (prolifera) *med små, mjukhåriga, något tjocka blad: håren sitta flockvis.*

326 SUBULARIA, *SYLÖRT.*

1 S. *aqvatica* (Sylört) har syllika blad. ♃. V. *i insjöar, under vatnet.* a. *Bl:r i Jul. med hvita blommor, bar stångel, små gråslika blad: är liten.*

327 MYAGRUM, *DODRA.*

1 M. *sativum* (Lin-Dodra) Fröskidan åggrund, med många frön. ☉. V. *på linåkrar &c.* a. *Bl:r i Jun. med gula bl:r. Bladen äro lansetlika, vid basen pillika, omfattande stjelken, som är rak och hårig. Blommorne på skaft sittande: fröskid. slåta med 2:ne utstående kanter.* H:n. (k. II. g. I. f. I. h. I. f. I. b. I. Gåss II frön.) Sås i Tyskland til oljepråssning. Våra linåkrar stå ofta gula deraf, utan at vi den använda. K:ls *Döra* Skåne. *Dårlin* Nerike. *Dåde* Ångermanl. &c.

2 — *paniculatum* (Korn-Dodra) Fröskidan klotrund, prickig, (eller skrynklig.)
V. *bland vårsåd.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med gula bl:r och stor blomvippa: liknar föreg. men har skarp frukt af uphöjda prickar, och med 2 rum, 1 frö i hvardera.* H:n (k. 1. f. 1. h. 1.)

328 ISATIS, *WEIDE.*

1 I. *tinctoria* (Weide) Dess rotblad äro i brädden naggade: Stjelkbladen vid basen hjertlika (nästan pillika.) Fröskidorne aflonga. ☽.
V. *vid hafstrand.* r. s. *Bl:r i Jun. med gul blomvippa: Fröskidorna likna Almfrön.*
H:n. (k. 1. g. 0. f. 11. h. 0. f. 1. b. 11.) Gifver en skön blå färg på ylle. Pl:s vårtid i fet sandjord.

329 ALYSSUM, *ALISS*, *Bitterört.*

1 A. *incanum* (Alsing) Stjelken rak: Bladen lansetlika, helbråddade: Blommorne i knippe: Kronbladen 2klufne. ♃.
V. *vid vägar.* r. s. *Bl:r i Jul. Aug, med hvita bl:r. Stjelken är något trädaktig, bladen hvitgrå: Fröskidorne ovala, som på en* Draba; *men något upblåste och med utdragit långt stift.*
H:n. (k. 01. g. 1. f. 1. h. 0.)

330 IBERIS, *IBER*, *Sandiber.*

1 I. *nudicaulis* (Sandiber) Bladen äro groft-tandade (sinuata:) Stjelken bar, utan grenar. ☽.
V. *i flygsand.* r. s. *Bl:r i Jun. med hvita blommor. Bladen äro måst lyrtaggade, de nederste äggrunda. Har merendels flere bl.stänglar från en rot. Är liten.*
A) — med alla bladen hela.

331 COCHLEARIA, *SKEDÖRT*, *Pepparrot.*

1 C. *officinalis* (Allmän-Skedört) har hjertlika, nästan runda rotblad: aflonga, något flikiga stjelkblad. ☽.
V.

V. vid Ofter-och Norr-fjö ftrander. a. *Bl:r i Jun. Jul. med hvita blommor, grenig och utbredd ftjelk.*
M:n. *Ap.* ÖRTEN (fårfk) år af fkörbjuggsvåxter den förnåmfta. Nyttjas fom fallat om våren, eller utpråsfas faften fom med fyra blandad intages i vafsla, hålft af mjölk yftad med cremor tartari: vintertid br:s den i *Conferva* (infyltning af bladen fintfkurne och blandade med dubbelt få mycket fåcker.) Berömmes i fkörbjugg, gickt, andtåppa, bröftvattufot &c.
D:s af *Conferva* vintertid, 2, 3 lod om dagen: af *örten* til fallat 4, 6 lod; af faften 1, 2 lod. Saften br:s åfven utvårtes mot fkörbjuggsflåckar, och at gnida fkörbjuggsfullt tandkött. Brukas ej torr.
H:n. (k. 1. g. o. f. 1. h. o. b. o1.) *Örten* åtes af får, fom blifva deraf feta, men få våmjaktigt kött.
Pl:s vårtid med frön; åfven om höften, på fuktig och vål gödd fång.

2 — *danica* (Danfk-Skedört) Defs blad åro fpjutlikt-vinkliga. ☽.
V. *vid hafftrand.* r. s. *Bl:r i Maj. Jun. Har nedliggande ftjelk med rottelningar* (ftolones,) *hvita blommor. Stjelkbladen åro hörniga, rotbladen åggformigt hjertlika.*
H:n. (k. 1. g. o. f. 1. h. o.)

3 — *Coronopus* (Våg-S.) Bladen parbladigt-klufna; Stjelken nedliggande. ☉.
V. *vid vågar.* r. s. *Bl:r i Jun. Jul. med små hvita blommor. Har blad fom* Lepid. ruderale, *och taggig frukt. V. låg med utbredda grenar.*

4 — *Armoracia* (Pepparrot) Defs rotblad åro breda lanfetlika, i brådden naggade: Stjelkbladen infkurna och flikiga. ♃.
V. *på våta ftållen. Pl:s måft i Tråg. Bl:r i Jun. Jul. med hvita blommor.*
M:n. *Ap.* ROTEN, år förtr. emot fkörbjugg. *Roten* fkåres då i små terningar och lågges i dricka eller hålften vin och hålften vatn, fom får ftå i varmt rum, vål tåpt, några dagar at draga. Håraf drickes 1, 2 fpets-

ſpetsglas om dagen. Detta tjenar åfven mot gikt; ros och vatnſot (œdema pedum.) Emot gikt viſar den åfven nytta rifven och intagen förmiddagarne uti ſtarkt thé af Enris. Kan med nytta förenas med andra medicamenter för at öka deras kraft. Rifven Pepparrot med ättika och ſenap, utvårtes pålagd, gör huden röd; tjenar vid upſtigen gikt och podager, til at draga den ned.
H:n (k.o. g.o. f.1. h.01. ſ.01. b.01.) Br:s til matkrydda, på fårſk fiſk, kött &c. Är allmänt känd och hålſoſam. Beſordrar matſmältning.

332 LEPIDIUM, *KRASSE.*

1 L. *latifolium* (Bred-Kraſſe) Bladen enkla, breda-lanſetlika, i brädden ſågade. ♃.
V. *på klippor i Skårgård.* r. *Bl:r i Jun. med hvita bl:r, ſtor bl.ruſka och blad nåſtan ſom Pepparroten.*
M:n. Utpråſſad rotſaft ges i vaſſla mot vatnſot.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. ſ.o.) Roten bruktes förr til matkryddor i ſtället för Pepparrot och ſenap. K:ls *Bitterſalſo* i den Hel. Skrift.

2 — *ſativum* (Sommar-Kr.) Bladen aflonga, och mångklufna. ⊙. ☩.
Bl:r i Jun. Bladen äro måſt parbladiga.
M:n. *Örten* br:s ſom en hålſoſam ſallat, emot ſkörbjugg, gikt. m. m. Drifver urin. Frön ſtötta och gjorda til ſalva br:s för hufvudſår hos barn.
H:n. Med lätthet kan den planteras i lådor om vintren, i litet tunn god jord, ſom ſättas på varmt ſtälle och fugtas. Hvar 14 dag kan denna plantering förnyas, och derigenom en god ſallat hela året århållas.
A) — med kruſiga blad. ☩. Brukas ſom förra.

3 — *ruderale* (Gatu-Kr.) har blommor med 2 ſtåndare, utan kronblad: Rotbladen partaggade: Stjelkbladen jämnbreda och helbräddade. ⊙.
V. *på ſtadsgator, i ſtengrus. &c. Bl:r i Jun. Jul. Har ſtark lukt. Är mindre än föregående, med utbredd*

bredd grenig ſtjelk: rotbladen dubbelt parbladiga, ſtjelkbladen partaggade: grenbladen hela, jämnbreda. Varierar med 4 kronblad och 4 ſtåndare.

M:n. Utpråsſad ſaft (af denna och hela krasſeſlägtet) år nyttig at bruka mot ſtenplågor.

H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. o. ſ. o.) Defs ſtarka lukt ſåges fördrifva våggohyra.

4 — *petræum* (Sten-Krasſe) Bladen parbladiga, med helbråddade ſmå-blad: Kronbladen urnupna och mindre ån blomſodret. ♃.

V. *ibland ſtenar.* r. s. *Bl:r i Jun. med ſmå hvita blommor. År liten med ſpenſlig ſtjelk: Fröſkidan oval, med knapt urnupen ſpets.*

333 THLASPI, *LOMME.*

1 Th. *arvenſe* (Pånninge-Lomme) har cirkelrunda, platta fröſkidor: aflonga, tandade och glatta blad. ⊙.

V. *på rågåkrar. &c.* a. *Bl:r i Maji-Jul. med hvita blommor, och rund, platt frukt, nåſtan i form af ſmå ſpelpengar. Varier. ſtörre och mindre. Stjelken rak, glatt, merändels grenig: Bladen halfſtomfattande ſtjelken: Rotbladen med ſkaft, aflonga, trubbiga.*

H:n. (k. 1. g. 1. f. o. h. o. ſ. 1. b. o1.) Om boſkapen något förr ån de ſlagtas få åta af denna ört, får köttet deraf en elak ſmak: mjölk, ſmör och oft blifva åfven deraf obehaglige. I ſängar lagd fördrifver den vågg-ohyra.

A) — med lanſetlika helbråddade blad. V. *på magra ſtållen.*

2 — *campeſtre* (Stake-L.) Fröſkidan rundaktig, bladen mjukhåriga, omfatta ſtjelken (likſom pillika, utan bladſkaft,) i brådden tandade. ♃.

V. *på åkerrenar, i lerjord. Bl:r i Jun. Har rak ſtjelk, nedtil enkel, uptil grenig, med utſtående grenar likſom armar på en ljusſtake; bladen gråludna. Har hvitaktigt utſeende.*

K:ls *K. Salomons ljusſtake* Upland. *Stillfrö* ö.Göthl.

H:n. (k. 1. g. 1. f. o. h. o. ſ. 1.) Utviſar lerjord.

3 — *Burſa Paſtoris* (Åker-Lomme) Fröſkidorne hjertlika (obcordatæ;) rotbladen partaggade. ☉. V. *på åkrar. &c.* a. *Bl:r i Maji-Sept. med hvita blommor: Deſs blad variera mycket, men käns båſt med fröſkidorne, ſom likna ett litet på ſpets ſtående hjerta. Är mindre än föregående och har något ſtråf-håriga blad.* K:ls *Nåldyner, Lommegrås* Skåne. &c. H:n. (k. 1. g. 1. f. 11. h. 1. f. 1.)

A) — med aldeles hela blad. V. *på torra ſtällen ganſka liten. Fröſkidorne ha trubbig kant (ej hinnaktig.)*

2 *Ord. SILIQVOSÆ, Långskidade.*

334 DENTARIA, *TANDÖRT.*

1 D. *bulbifera* (Tandört) Deſs nedre blad äro parbladiga, de öfverſta enkla (odelta.) ♃. V. *vid bergsrötter, i ſkugga. Bl:r i Jun. med rödletta eller liffärgade blommor. Bladen mångdelta och med lökar vid bladſkaftens baſis.* H:n (o.)

335 CARDAMINE, *BRÅSMA.*

* *Med enkla odelta blad* (fol. ſimplicibus.)

1 C. *bellidifolia* (Fjäll-Bråsma) Bladen äggrunda och helbräddade. ♃. V. *i Lappſka fjällen. Bl:r i Jul. Är ganſka liten.*

2 — *petræa* (Sten-B.) Bladen aflonga och tandade. ♃. V. *på klippor, Ångermanl. Bonſkär. &c.* r. *Bl:r i Jun. med hvita blommor. De nederſte bladen äro tandade, de öfverſte helbräddade, lanſetlika. Varierar glatt och hårig.* H:n okänd.

** *Med 3delta blad* (fol. ternatis.)

3 — *trifolia* (Klöfver-B.) Bladen 3delta, trubbiga: Stjelken måſt bar (ſubnudus.) ♃. r. *Deſs blad äro under röda.* H:n okänd.

*** *Med parbladige blad* (fol. pinnatis.)

4 — *pratenſis* (Äng-B.) Deſs ſmå-blad vid roten rundaktiga, på ſtjelken lanſetlika. ♃. V.

V. på ſidl. ängar. a. Bl:r i Maji, Jun. med blå blommor: varier. ſtundom med hvita. Småbladen äro något tandade. Rotbladen måſt cirkelrunda, ſtjelkbladen aflonga (något lanſetlika) och helbråddade.
K:ls *Ångkraſſe. a. Bråsmagrås* V.Góthl.
M:n. Deſs *ſaft* gör nytta at intaga i ſkörbjugg. *Blommor* och *frön* brukas mot krampaktige ſjukdomar och convulſioner.
H:n. (k. o1. g. 1. f. 1. h. o. ſ. o. b. 1.) Blommar vårtid då Braxen leker.

A) — alla ſmåbladen helbråddade. V. *i V.Botn.* r.

B) — med nåſtan alla bladen tandade, nedtil något håriga. V. *på fet jord, Upland. Har ſtora blommor och hög ſtjelk.*

5 — *amara* (Kraſſe-Bråsma) Stjelken med utſkott från de nedre bladvecken (axill. ſtoloniferis.) ♃. V. *vid båckar. &c. Bl:r i Jun. Jul. med hvita, ſållan violetta blommor. Örtbladen måſt af lika ſtorlek, ſnedhörniga eller kantiga, och krypande rottelningar. Liknar föregående, men har ſtörre blad och mindre blommor. År merendels glatt.* K:ls *Båckekraſſa* Medelpad.
H:n. (k. o. g. 1. h. o. ſ. o.)

A) — med håriga blad. *Utſkotten komma från ſtammen efter blomningen.*

6 — *impatiens* (Skogs-B.) Bladen med ſtipler: ſmå-bladen inſkurna (flikiga.) Bl:rne oftaſt utan kronblad. ☉. V. *i ſkogslundar. Bl:r i Jun. med ſmå blommor. Stjelken rak, hvaſskantig; Bladen parbladiga, glatta; ſmåbladen flikiga. Kronbladen falla ſnart af.*
H:n. (o.)

7 — *parviflora* (Små-B.) Bladen utan ſtipler: ſmåbladen lanſetlika och trubbiga. ☉. V. *i ſkugga, på ſidl. ſtällen. Nyköping. &c.* r. *Bl:r i Maji, Jun. med ſmå hvita kronblad. Anſes för ſårſkild art af de flåſte Örtkånnare; men tyckes endaſt i ſtorlek ſkilja ſig ifrån* C. impatiens. *Har mindre ſtjelk och ſmåblad knapt tandade.*

8 — *hirsuta* (Hår-Bråsma) har blommor med 4 ståndare. ♃.
V. *i beteshagar.* r. *Bl:r i Jun. med små blommor, merendels hvita: Stjelken rak, grenig, nedtil hårig, uptil glatt: Dess blad likna ångbråsmans; men är mycket mindre. Ståndarne variera 4, 6. Har små blomkronor nästan som* Card. impatiens.
A) — *Är utan stipler.* Cardam. parviflora. R. Fl. Sc.?

336 HESPERIS, *HESPERIS*, *Matronört.*

1 H. *matronalis* (Matronört) Stjelken rak, enkel; bladen breda-lansetlika och små-tandade: kronbladen urnupna och med spets (mucrone.) ♂. r. ☨.
Har vackra purpurröda blommor: Kronbladen äro mäst hela och trubbiga.
Anm. *Kronbladen variera med och utan spets: Örtbladen mer och mindre vid basen tandade.* Hesp. inodora S. V. *är en urart häraf.* J. f. Doct. Afz. *Obs.*

2 — *tristis* (Natt-H.) Stjelken stråfhårig och grenig, med utstående grenar. ♂. ☨.
Har gula, brunådriga kronblad, behaglig lukt, hälst nattetid. K:ls *Nattfiol* i Trågårdar.

337 ARABIS, *ARABIS*, *Glis.*

1 A. *Thaliana* (Berg-Glis) Bladen lansetlika, helbråddade och med skaft (petiolata.) ⊙.
V. *vid berg, och i stengrus.* a. *Bl:r i Jun. med hvita blommor: liknar* Draba verna, *men har längre, smala fröskidor: något grenig stjelk, med 1 à 2 blad. Nederste delen af stjelken är merendels hårig.*
H:n. (k. 1. f. 1. h. o. s. o.)
A) — med tandade och håriga blad, hälst vid roten. *Upl.*

2 — *alpina* (Fjäll-A.) Bladen omfatta stjelken, äro i brådden tandade. ♃.
V. *i Lappland. Bl:r i Jul. har breda-aflonga blad. Varierar med enkel och grenig stjelk.*

3 — *arenosa* (Sand-Arabis) Bladen lyrtaggade, stråfhåriga: håren delta (ramosi.) ⊙.
V. *i Nyland. r. Bl:r i Jun. med hvita, ibland violetta blommor. Har grenig, något bladig stjelk: rotbladen lyrtaggade, stjelkbladen tandade: Fröskidorne smala, hoptryckta (längre än blomskaften.)*

338 TURRITIS, *RÅCKENTRAF.*

1 T. *glabra* (Ren-Råckentraf) Dess rotblad äro tandade och stråfhåriga: Stjelkbladen helbräddade, glatta och omfattande stjelken. ♃.
V. *på torra ställen, åkerrenar. &c.* a. *Bl:r i Jun. med hvitgula bl:r, hög rak stjelk och lång blomspira. Bladen aflonga, spetsiga, vid basen pillika, omfattande stjelken: rotbladen lansetlika, djupt tandade.*
M:n. *Frön* stötta intagas mot håll och styng i Smol. K:ls *Stillfrö.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.o. s.1. b.1.)
A) — *alpina* (Halfluden-R.) har tandade och stråfhåriga rotblad: glatta stjelkblad, som til hälften omfatta stjelken. ♂. V. *på Gothl. &c.* r. *Bl:r i Jun. Jul. Har utseende af följande, men större blommor och uptil glatta blad.*
2 — *hirsuta* (Luden-R.) alla bladen äro tandade och stråfhåriga, uptil stjelk-omfattande. ♂.
V. *i skogsängar. Bl:r i Maji, Jun. med hvita bl:r. Bladen äro nästan aflonga, liksom på* Draba muralis. *Stjelken enkel utan grenar.*
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o. s.o.)
A) — med uptil glatta blad: knapt hårig stjelk. *Bladen tandade, halft omfatta stjelken: vid basen hjertlika.*

339 ERYSIMUM, *RYM.*

1 E. *Alliaria* (Hvitlöks-Rym) Bladen hjertlika. ♂.
V. *på skuggrika ställen. Bl:r i Jun. Jul. med hvita blommor; Stjelken rak, glatt: Bladen stora, i bräd-*

den tandade, fröskidorne långa, glatta, med 4 uphöjde linier, något 4kantiga. Örten har hvitlöks lukt och smak.
M:n. Invårtes år den urindrifvande, brukas mot andtäppa; Utvårtes mot kallbrand.
H:n. (k. 1. g. 1. f. o. h. o. s. o.) Då kor åta örten, får mjölken hvitlöks smak.

2 — *officinale* (Gårds-Rym.) Fröskidorne sitta tått tryckta til stjelken (axfästet:) Bladen mäst rundtaggade. ☉.
V. *på gator och vid gårdar.* a. *Bl:r i Jun. med små gula blommor. Dess stjelk och blad äro något stråfhåriga: Stjelken rak, trind, med utstående grenar* (divergentes.) *Bladen nåstan lyrtaggade: den yttersta fliken 3klufven, tandad: Fröskidorne trubbigt 4kantiga, med korta blomskaft.* K:ls *Dufvekål* V.Göthl.
M:n. Brukas mot skörbjugg och bröstsjukdomar.
H:n (k.o. g.1. f.1. h.o. s.o. b.1.)

3 — *Barbaræa* (Vinter-R.) Bladen lyrtaggade: den yttersta fliken måst rund. ☽.
V. *vid byar.* a. *Pl:s i tråg. Bl:r i Maj-Jul. med gula blommor: Stjelken rak, kantig, glatt: Sjelkbladen pinntaggade, alla bladen glatta.*
H:n. (k. 1. g. o1. f. 1. h. o. s. o. b. 1.) Br:s som en god hälsosam sallat, hvilken åfven vintertid våxer och kan håmtas under sjelfva snön. K:ls *Vinterkrasse.*
A) — med mindre och uptil flerflikige blad (ej runda.) r.s.

4 — *cheiranthoides* (Åker-R.) Stjelken grenig: Bladen lansetlika, merendels helbråddade. ☉.
V. *på åkrar.* a. *Bl:r i Jun.-Sept. med gula blommor: rak, kantig stjelk och stråfva blad: Bladen variera både helbråddade och småtandade, åfven sågade; Fröskidorna äro utstående, ej tryckta til stjelken, eller ludna som på följande, hvilken den ganska mycket liknar. Fröskidorne på denna äro korta, knapt långre än blomskaften, bara: På följ. äro de flere gånger långre och något håriga. Stjelken på denna merendels grenig.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. s. 1.) 5 —

5 — *hieracifolium* (Ång-Rym) Stjelken måst enkel: Bladen lansetlika och i brådden sågade. ♂.
V. på ångsbackar. r. *Bl:r i Jun. Jul. Har bl.foder, blad och stjelk som föregående; men större blommor, liksom 2knöliga mårken och fröskidor til stjelken tryckta (ej utstående som på förra:) Stjelken har sållan grenar, år hög, rak. Kåns båst med en knöl vid roten, som af stjelkens blad tilkommit.*
A) — med lansetlika, tandade blad, något ludna fröskidor. V. *vid Bohusslott.* K:ls Cheiranth. erysimoides LINN. Fl. Sv.
B) — med lansetlika, helbråddade blad: fröskidor som förra. r. s. *Varierar med grenig stjelk.*

340 CHEIRANTHUS, *KEJRANT.*

1 C. *incanus* (Rosen-Kejrant) Bladen lansetlika, trubbiga, helbråddade och hvitludna: Fröskidorne hoptryckta och tvåra (i spetsen liksom afhuggna:) Stjelken med något trådaktig stam. ♃. ☩.
Pl:s *i trågårdar för sina prydliga blommors skuld.*

2 — *Cheiri* (Löfkoj-K.) Bladen lansetlika, spetsiga, glatta: Stjelken trådaktig med kantiga grenar. ♃. ☩.
Har vålluktande gula blommor. Pl:s måst i krukor innom hus. Får ofta dubbla blommor. Fröskidorne i spetsen 2klufna.

341 BRASSICA, *KÅL.*

1 B. *campestris* (Åker-Kål) Dess rotblad åro lyrtaggade; Stjelkbladen glatta, aflonga och hjertlika (omfatta stjelken:) Rot och stjelk smala. ⊙.
V. *ibland såd. Bl:r i Maji-Jul. med gula blommor Rotbladen stråfhåriga. Varierar med glatta, nåstan hela rotblad.*
H:n. (k. I. g. I. f. I. h. o. f. II.)

2 — *oleracea* (Allmän-K.) Stamm. trind, köttfull. ♂. ☩.

H:n. *Kål* år allmånt kånd. Har många artförändringar. Af dem märkas i synnerhet: *A)* B. *capitata* Hvitkål. *B)* B. *rubra* Rödkål. *C)* B. *sabauda* Savojkål. *D)* B. *sabellica* Blåkål. *E)* B. *crispa* Kruskål. *F)* B. *Botrytis* Blomkål. *G)* B. *gongylodes* Kålrabi (har på stammen likfom en rofva ofvan jord.) &c. Åro alla i Trågårdar kånde.

3 — *Napobrassica* (Rot-Kål) Rotstammen klotrund (under jord, liknande en rofva.) ☽. ♰.
Kommer nåra intil föregående, hvarföre den ansés för varieté deraf. Spec. Pl.
Anm. All slags Kål år födande och hålsosam: ger blida våtskor och motstår skörbjugg; men gör nog våder. Med Surkål har Capit. Cook förvarat sit manskap för skörbjugg under vidsträcktaste resor omkring jorden. Om kålplantering och dess mångfaldiga nytta se de flåsta hushållsböcker.

4 — *Napus* (Gothlandsrofva, Rapsat-K.) Roten köttfull, tapplik (fusiformis.) ☽.
V. *i sandig lera Gothl. &c. Bl:r i Jun. Jul. Har rotblad som* Brasf. campestr. *stjelkbladen aflonga, trubbigt tandade. Blomfodret år öppet likfom på Senap.* H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. o. f. 11.) *Roten* år födande och vålsmaklig. *Frön* fås i Skåne til oljepråssning.
K:ls *Rapsat* Skåne. *Åkerrofva* Gothland. &c.

5 — *Rapa* (Rofve-K.) Roten klotrund, något platt eller nedtryckt. ☽. ♰.
V. *hålst sådd på svedjeland.* H:n allmån kånd.
A) — *sativa rotunda Bauh.* (Turnips) ☽. ♰. *Från England. År ett fördelaktigt och vålsmakeligt rofveslag.* V. *båst i lös lermylla. Af Rofvekåls-arter har man många varietéter, hvarom se* Vothm. Tråg. Cateches.

342 RAPHANUS, *RÅTTIKA.*

1 R. *sativus* (Trågårds-Råttika) Fröskidorne trinda och knöliga, med 2:ne rum. ☽. ♰.
Bl:r i Jul. med röda och violetta blommor. Bladen åro lyrtaggade. M:n.

M:n. *Ap.* ROTEN (färsk) är urindrifvande: br:s mot skörbjugg. *Saften* med säcker, mot heshet och andtäppa. H:n. Br:s bland köksfaker: Är allmänt känd, som en sund spis, ätes vanligen med salt til smörgås.
Pl:s allmänt i trägårdar. Har flere artförändringar.
A) — med rund eller aflong mindre rot. Radis.
B) — klotrund, större rot. Sommar-Rättika.
C) — med svartaktig rot. Kant-Rättika. &c.

2 — *Raphanistrum* (Kramp-Rättika.) Fröskidorne trinda, ledfulla och släta, med 1 rum. ☉.
V. *i åkrar bland korn. Bl:r i Jun.-Aug. med gula blommor. Har rak och styfhårig stjelk: Bladen måst lyrtaggade nästan som på åkersenap. Varierar med hvita och ljusgula blommor. Frön tros genom blandning med säd förorsaka krampsjuka* (Raphania) LINN. K:ls deraf *Krampfrö.*
H:n. (k.1. g.1. h.o. b.1.)

343 SINAPIS, *SENAP.*

1 S. *arvensis* (Åker-Senap) Fröskidorne mångkantiga, knöliga (med tjocka, släta uphöjningar.) Stiftet 2äggadt, långt, (dock kortare än skidan.) ☉.
V. *bland kornsåde.* a. *Bl:r i Jun.-Sept. med gula blommor. Liknar Åkerkål; men har stråfhåriga blad.* H:n. (k.1. g.1. f.1. h.o1. f.1. b.1.) Brukas i Skåne bland grönkål.

2 — *nigra* (Brun-S.) Fröskidorne 4kantiga, släta och til stjelken tryckta. ☉. ☦.
Pl:s *på åkrar &c.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med gula bl:r.* M:n. *Ap.* FRÖN br:s utv. med ättika och surdeg som Spansk Flüga, at draga vid upstigen gikt, podager. &c. *Anm.* Lägges på stället dit man vill flytta sjukdomen. Äfven ber. malen senap at lägga på reformar och onda hufvudsår. Invärtes aggar den, drifver urin, tjenar i skörbjugg, torrverk och lamhet: äfven mot annandags frossan; då intages ett litet matskedblad den feberfria tiden.

3 — *alba* (Hvit-Senap) Fröskidan styfhårig, med snedt vridit stift *(rostrum,)* som är mycket långt (längre än skidan.) ☉. ♱.
H:n samma som föregående.

344 SISYMBRIUM, *SISYMBER.*

* *Med korta nedböjda fröskidor* (siliquis declinatis.)

1 S. *Nasturtium* (Krasse-Sisymber) Fröskidorne nedböjda, trinda: Bladen parbladiga: Småbladen nästan hjertlika. ☽.
V. *vid källor.* r. s. *Bl:r i Jun. med hvita blommor; småbladen äro mästadels äggrunda: uddebladet större, månghörnigt: Blommorne små; skidorne korta, utstående och nedböjda.*
M:n. Dess saft utpråssad intages med nytta i skörbjugg: blandas med syra.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1.) K:ls *Källkrasse.*

2 — *sylvestre* (Skogs-S.) Fröskidorne nedböjda, aflonga: småbladen lansetlika och sågade. ♃.
V. *på våta ställen. Bl:r i Jun.-Aug. med små gula blommor. Stjelken nedtil kulliggande, glatt, grenig: Bladen parbladiga, småbladen tandade: Fröskidorne ganska korta, nedböjda och något krökta.*
A) — **islandicum** med nästan lyrtaggade blad: småbladen ovala och tandade. *Är mindre än föregående.*

3 — *amphibium* (Strand-S.) Fröskidorne nedböjda äggrunda: Bladen parbladigt-klufna och sågade. ♃.
V. *på åbräddar. &c.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor. Varierar mycket med bladen, ifrån hela (lansetlika och sågade) til parbladiga. Fröskidorne nästan runda, med utdragit stift spetsiga: kronbladen större än blomfodret.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 01. h. 1.)
A) — *aqvaticum* med odelta, tandade eller sågade blad: de under vatnet hårlika. V. *i åar.*
B) — *terrestre* De nedre bladen odelta, de öfre parbladiga: Kronbladen små.

C) —

C) — *paluftre* med partaggade blad. *Blomkronan mindre ån blomfodret. Har korta aflonga fkidor. Monne ej urart af* Sif. fylveftre?

** *Med långa, utftående fröfkidor* (filiqv. fuberectis.)

4 — *fupinum* (Stup-Sifymber) Fröfkidorne enfamma i bladvecket, nåftan utan fkaft: Bladen grofttandade. ♃.
V. *i fandgrus Öland.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med hvitgula blommor. Har måft partaggade blad, utbredd, låg ftjelk.* H:n okånd.

A) — med något långa blomfkaft. V. *i trågårdar. Varierar mycket i ftorlek.*

5 — *Irio* (Kål-S.) Fröfkidorne upråttftående: Bladen rundtaggade och glatta: Stjelken flåt. ⊙.
V. *i plantager, fållan vild. Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor, långa flaka blomfpiror, grenig ftjelk. Bladen åro både rundtaggade och tandade. Stjelken rak, kantig, nedtil hårig.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.o. f.o.)

6 — *Sophia* (Stillfrö) Defs kronblad åro mindre ån blomfodret: örtbladen findelta. ⊙.
V. *på tak, gator &c.* a. *Bl:r i Jun.-Aug. med små ljusgula blommor: Bladen grenigt-mångdelta, mjukhåriga.*
M:n. *Örten* beröms i moderfjuka: *frön* mot mafkar och rödfot.
H:n. (k.o1. g.o1. f.1. h.o1. f.o. b.1.) *Frön,* $\frac{1}{10}$del blandade med krut, öka kraften at drifva fkottet.

7 — *Arenofum* fe *Arabis arenofa.*
Alliaria & officinale Roth. Fl. G. fe *Eryfimum.*

345 CRAMBE, *STRANDKÅL.*

1 C. *maritima* (Strandkål) Stjelk och blad åro glatta. ♃.
V. *på hafsftrand.* r. s. *Bl:r i Jun. Har ftora rotblad, nåftan fom allmån kål.*

H:n.

H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11. f. 11.) Kan åtas ſom kål, men gör någon yrhet, om den ej väl kokas. Om kor åta den i myckenhet, ſmittas mjölken daraf likſom med lökſmak.

A) — med uptil flikiga, mångdelta blad.

346 BUNIAS, *BUNIAS.*

1 B. *Cakile* (Röd-Bunias) har aflonga flåta, 2kantiga (ancipites) fröſkidor. ⊙.
V. *på hafsſtrand.* r. s. *Bl:r i Jul. med purpurröda blommor. Deſs blad äro ſaftfulla, parbladige: ſmåbladen jämnbreda, något tandade.*
H:n. (g. 1. h. 1.)

2 — *orientalis* (Gul-B.) Fröſkidorne kupiga, äggformiga och knöliga (verrucoſæ.) ♃.
V. *på Stadsgator, Upſala &c. Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor. Har hög ſtjelk: Liknar* Raphan. raphaniſtrum; *men är mycket ſtörre. Bladen bredalanſetlika och något rundtaggade.*
H:n. (b. 1.) Börjar blifva ett ſvårt ogräs i åkrar.

13 CLASSEN.

MONADELPHIA, SAMKULLE.

Denna Claſs är i anſeende til knapparne (antheræ) en *Polyandriſt*, men ſkiljes derifrån, at ſtrångarne (*filamenta*) äro hopväxte i en ſtam, hvilken antingen liknar en cylinder omkring Piſtillen, eller utgör egen ſort af blomfäſte (*amentum ſtaminifer.*) hvarifrån ſtåndare flockvis utgå, men ej längre qvarblifver än blomningen varar. Claſsen utgöres nu af 3:ne *Ordin. Naturales.*

COL-

COLUMNIFERÆ, hvars bl.krona år 5bladig med urnupne (uptil hjertlika) kronblad: Frön fitta i krans omkring fruktfäftet. Se Fig. 34. A. Alla hyfa ett flemaktigt ämne, fom invärtes lindrar vårk och förtager fkårpa: utvärtes äro de mognande &c.

AMENTACEÆ *a)* fom hafva hången och flockvis utgående ftåndare likfom ur fmå blomkronor: fe F. 38. b. Desfe utgöra förfta delen af våra prydliga Löffkogar. Deras blad äro platta och årligen affalla: kallas löf. Nyttan få vål i Medic. fom Hushållning år mångfaldig.

CONIFERÆ hafva åfven hången, men deras ftrångar äro mer hopvåxte och frön innom få kallade kottar förvarade. Deras blad kallas barr: äro fyllika och qvarfitta öfver vintren; utgöra våra ftåndigt grönfkande fkogar, hvars förtråffeliga nytta år allmånt kånd. Vi indela Clasfen i:

1 Ord. *MONOCLINIA*, SAMSITTANDE.

347 MALVA, *Blomfodret* dubbelt, fpetfigt; det yttre 3bladigt (3delt.) *År delt til bafen.*

348 LAVATERA, *Bl.fodr.* dubbelt, det yttre 3klufvit, merändels trubbigt.
År delt til hälften, enkelt och treflikigt.

349 ALCEA, *Bl.fodr.* dubbelt: det yttre 6klufvit.
Varier. 6, 8, 9klufvit, hvarföre den förenas med följ. flägte af J. C. SCHREBER Gen. Pl. p. 465.

350 ALTHÆA, *Bl.fodr.* dubbelt, det yttre 9klufvit.

GERANIUM fe *Decandria, Monogynia.*

2 Ord.

---

a) Utom den gemenfamma ftammen, fom utgör egentel. *Amentum,* äro åfven ftrångarne på en del hopvåxte likfom vanligen på *Monadelphifter,* t. e. *Betula* (2 och 2 hopvåxte,) *Pinus* (ganfka många hopvåxte) få at *amentum* tyckes vara grenigt, fom en blomvippa. Desfe ordningar innehålla de Svenfka Löf- och Barr-tråd, fom förut träffades i v. LINNÉS Cl. *Monœcia*, *Diœcia*, och *Polygamia*. De föras hår under en gemenfam *ordo*: *Diclinia*, åtfkilde i anfeende til fina ♂ och ♀ blommor.

2 *Ord.* DICLINIA, ÅTSKILDE.

* AMENTACEÆ, *Hångeblomstrige Löfträd, med platta blad.*

a) *Sambyggare, med ♂-och ♀-bl:r på samma träd.*

351 BETULA, ♂ *Hånget* med 3klufne fjäll, innom hvilka sitta liksom 3:ne små blomkronor, hvardera 4delta och med 4 ståndare; Strångarne 2 och 2, hopvåxte. ♀ *Hångets* fjäll 2blommige (2:ne pist.): *Frön* kantade, platta, på de flåsta med hinna på bägge sidor, vingade.

352 CORYLUS, ♂ *Hånget* med 3klufna fjäll: *Ståndarne* 8: *Blomkronan* o.
♀ *Blomfodret* 2delt: *Stiften* 2:ne: *Frukten* nöt.

353 CARPINUS, ♂ *Hångets* fjäll i kanten håriga: *Ståndarne* 10 til 20.
♀ *Hånget* med ludna fjäll: *Frukten* bar nöt.

354 QVERCUS, ♂ *Hånget* med 5delta blommor *Ståndarne* 5, 8, 10.
♀ *Bl.fodr.* helt: *Stift.* 2-5: *Frukt.* en mjukskalig nöt.

355 FAGUS, ♂ *Hånget* med 5klufne bl:r. *Stånd.* 12-16.
♀ *Bl.fodr.* 4tandat: *Fröhus* af 4 skal, 2 frön, taggigt.

356 JUGLANS, ♂ *Hånget* med 6delta bl:r. *Stånd.* 18, 20.
♀ *Bl.fodret* 4klufvit: *Bl.kronan* 4delt: *Frukt.* nöt som år råflad.

357 FRAXINUS, ♂ *Hånget* grenigt, bart, (äfven med 4-delta bl:r:) *Ståndarne* 2 och 2, parvis sittande.
♀ *Frön* platta, lansetlika innom aflonga bladlika fröhus.
Anm. *Varierar med och utan ♂-och ♀-blommor på samma träd.* (Polygame.)

b) *Tvåbyggare, med ♂-och ♀-blommor på särskilta träd.* (Diœcia.)

358 SALIX, ♂ *Hånget* med fjäll, innom hvilka sitta 2 ståndare (några ha 3, 5, 6 stånd.) och en glandel til honungshus. Fig. 38. b.
♀ *Stiftet* 2klufvit: *Fröhus* 2skaligt: *Frön* med fjun.

359 MYRICA, ♂ *Hånget* med hela fjäll och 4 ståndare ♀ *frukten* bår med 1 frö.

360 POPULUS, ♂ *Hånget* med flikiga fjåll, 8 ftåndare. ♀ *Hånget* lika med ♂: *Fröhus* beftår af 2 rum. *Frön* med fjun.
VISCUM *album* fe *Tetrandria, 1gynia.*

** CONIFERÆ *Barrtråd, med fyllika blad.* (acifolia.)

361 PINUS, ♂ *Blomfodret* 4delt: *Blomkronan* o: *Ståndarne* bara, med hopvåxte ftrångar.
♀ *Hångefjåll.* 2blommige: *Frukten* kotte, med vingade frön. Sambyggare.

362 JUNIPERUS, ♂ *Hånget* med fjåll. *Bl.kron.* o. *Ståndarne* 3 hopvåxte.
♀ *Blomfodret* och *Blomkronan* 3delte. *Frukt.* bår, med 3 frön. Tvåbyggare.

363 TAXUS, ♂ *Bl.fodret* 4delt. (likfom ett öga, *gemma.*) *Bl.kron.* o. *Stånd.* med breda 8klufna knappar.
♀ *Bl.fodret* och *Bl.kronan* fom ♂: *Stift.* o. *Frukt.* bår med 1 frö.
Anm. *har bårlikt, aldeles helt fröfoder* (Calyculus.)
MÅRK. De öfrige trådflagen, fom ha fullkomlige blommor (blomfoder och blomkrona utan hånge) upfökas efter ftåndarnes antal i föregående Clafser.

13*Cl.MONADELPHIA,* SAMKULLE.

1 Ord. MONOCLINIA, SAMSITTANDE.

347 MALVA, *KATTOST.*

1 M. *rotundifolia* (Rund-Kattoft) Stjelken nedliggande: Bladen rundaktiga, hjertlika och något 5flikiga: Bl.fkaften (med frukten) nedböjda. ⊙. V. *vid byar.* a. *Bl:r i Aug. Sept. med fmå hvita blommor. Blomfkaften åro i början raka, bli fedan nedböjda: frön fitta i krans, hvardera kantiga, nåtformigt ftrimiga.*
M:n. *Ap.* ÖRTEN br:s både til thé och decoct uti ftenplågor och blåfans fårnader: åfven göras infprutningar deraf vid ftoltvång och i rödfot.

H:n.

H:n. (k. o1. g. o. f. 1. h. o. f. 1. b. 1.) Br:s bland Kål.

A) — med ftörre blommor och kupiga, flåta frön. *Har blad och ftjelk fom föreg. men blommor och frön fom följande, dock mindre. Varier. med violetta blommor.*

2 — *fylveftris* (Röd-Kattoft) Stjelken rak: Bladen 7flikiga, fpetfiga: Blad och blomfkaft håriga. ♂. V. *vid vägar.* r. *Bl:r i Jul. med purpurröda blommor. De nederfte bladen äro ofta rundaktiga.* H:n. (k. 1. f. 1.)

A) — med något kulliggande ftjelk och rundaktige blad. *Liknar* M. rotundifolia A); *men har mycket ftörre bl:r och hårig ftjelk: Bladen djupt flikiga.*

3 — *Alcea* (Blå-K.) Stjelken rak, ftråfhårig: Bladen mångdelta (flikiga) och något ftråfva (fcabriufcula.) ♃.
V. *på Öland. &c. Bl:r i Jul. med blååktige blommor, ftora fom på följ. Håren på ftjelken fitta flockvis.* H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1.)

4 — *mofchata* (Dåsme-K.) Stjelken rak: rotbladen njurliga och infkurna: Stjelkbladen 5delta och hvar del parbladigt-klufven. ♃. r. ✝.
Bl:r i Jul. Aug. med hvita vackra blommor. Varier. ftundom med violetta och liknar föregående; men har de nederfte bladen rundaktiga, de öfverfte flerflikiga. Luktar likfom Mofchus. H:n. (k. 1. g. 1. f. o. h. 1.)

5 — *crispa* (Krus-K.) Stjelken rak: Bladen vinkliga (angulata) med krufig brådd: Blommorne fitta hopklafade i bladvecket. ♃. ✝.
Bl:r i Jul. med fmå hvita blommor och hög ftjelk famt ftora vackert krufiga blad. H:n. (b. 1.)

348 LAVATERA, *LAVATER*, *Thüringfkarofor.*

1 L. *Thuringiaca* (Thüringfkarofor) Stjelken rak: Blomfodret infkurit (incifus:) Frukten bar. ♃. r. ✝.

Bl:r

Bl:r i Jul. Aug. Har blad som Stockrosor och hvita något blåaktige blommor. Pl:s i trågårdar för prydnads skuld.

349 ALCEA, *STOCKROSOR.*

1 A. *rosea* (Stockros) har flikiga blad. ♂. ✝.
Bl:r i Jul. Sept. med stora, prydliga blommor. Fårgen varierar röd, hvit, &c.
A) — *ficifolia* med flikiga (nåstan fingerlikt delta) blad.

350 ALTHÆA, *ALTÉA.*

1 A. *officinalis* (Altéa) Bladen odelta, hvitludna. ♃. ✝.
Bl:r i Jul. med hvita blommor. Bladen åro åggrunda, i brådden olika sågade.
M:n. *Ap.* Rot och Blad. *Roten* hyser mycken flemaktighet, och tjenar i blåsans sårnader, stenplåga, vatnståmma, heshet, hosta, stohltvång &c. Br:s ock at lindra vårk, upmjuka spånda delar. H:n. (b. 11.)

2 *Ord.* DICLINIA, *Åtskilde.*

351 BETULA, *BJÖRK, Ahl.*

1 B. *alba* (Nåfver-Björk) Löfbladen åggrunda, spetsiga, i brådden sågade. Tr.st.
V. *i skogar.* a. *Bl:r i Maj. Dess löf variera ganska mycket: åro ån mer runda, ån aflonga och flikiga; grenarne, då de bli åldre, hångande: yttre barken hvit, kallas allmånt nåfver.*
M:n. *Ap.* Löfblad. *Spåda löfvet* kan som thé br:s, eller extract deraf mot skörbjugg, maskar, gikt och stenplågor. Svettbad (då man lågger sig med bara kroppen, nedbåddad bland fårskt björklöf,) har åfven botat gikt: Rheumatisk vårk lindras och ofta afhjelpes med fårskt björklöf, som bindes om den vårkande leden. *Björklake* (saften som utrinner vårtid efter bårning i trådet) år också nyttig at dricka i ofvannåmnde

(grenigt;) de öfverste småbladen lansetlika och helbråddade, de nedre parbladiga. ♃.
V. *i torr skogsmark, är störst och allmännast af våra Sv. Filices. Är stundom svartprickig, förmodeligen af* Insecter. K:ls *Ormris* Helsingl. *Bråken* Smol. *Ormbunke* Ö.Göthl. *Ormkage* Vermel. *Enestabb* Dalsl. *Fråkna* Gothl. &c.
M:n. *Roten* br:s mot maskar. D:s 1 qvint. i pulfver 2, 3 gånger om dagen, som tages uti thé af samma rot och derjämte ett godt laxativ 1 gång i veckan. Hoffb.
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.o. f.o.) Örten br:s i Ångland i stället för ved at koka med, emedan dess låga är myket het. Af askan kokt i vatn göras där kulor, som br:s til tvätt i stället för såpa och tvål. *Roten* kryper djupt i jorden, utmagrar närstående växter. Vid minsta frost gulna dess blad och beboda dermed jernnätternas ankomst.

2 — *crispa* se Onoclea crispa.

436 ACROSTICHUM, *RAMS.*

1 A. *ilvense* (Bråken-Rams) Bladen mäst dubbelt parbladiga, med småblad, som äro trubbiga, nästan emot hvarandra sittande och sammanväxta, under håriga och vid basen helbråddade. ♃.
V. *i bergsspringor.* a. *Liknar* Polypod. fragile. *Är mindre.*

2 — *alpinum* (Yfver-R.) Bladen parbladiga med rundaktige, 3, 5flikiga småblad. ♃.
V. *i Luleå Lappm. Liknar föregående, men är mycket mindre och enkelt parbladig. Bladen flikiga med en större flik vid basen på öfre sidan.* K:ls Acr. hyperboreum. *V. A. H. 1793. p. 201.* Acr. alpinum *Bolt.*

3 — *spicant* se *Onoclea spicant.*

4 — *septentrionale* se *Asplenium septentrionale.*

437 PILULARIA, *KLOTING.*

1 P. *globulifera* (Kloting) ♃. V. *på våt ängsmark i Skåne &c. Har hårlika blad och klotrund frukt vid roten utan skaft. Stjelken nedtil med krypande rot.*

438 ISOËTES, *BRAXENBLAD.*

1 I. *lacustris* (Braxenblad.) V. *i insjöar och elfvar. Dess blad likna rotbladen af* Sagittaria sagittifolia, *då den i strömmar och sjöar på större djup växer.*
H:n. Då denna uppåtas från botn af braxen, ger dess upflytande tilkänna denna fiskens leketid.

2 *Ord.* MUSCI, MOSSOR.

1:o Löfmossor eller egenteligen Mossor kallade.

439 LYCOPODIUM, *LUMMER.*

1 L. *Selago* (Lus-Lummer) Dess blad sitta i 8 rader spridda omkring stjelken, som är 2delt och rak med jämnhöga grenar: Bl:rna i bladvecket. ♃. V. *i mossaktig barrskog.* K:ls *Lusgräs* Upl. *Loppgräs* Ö.Göthl. *Lumik* Smol.
M:n. *Ap. Muscus erectus.* Är häftigt purgerande, drifvande och til invärtes bruk farlig; men decocten deraf fördrifver ohyra hos boskap och svin, då de dermed tvättas. Den kokes i vatn ihop med feta furu stickor.
A) — med något refvig och kulliggande stjelk. r.n.
2 — *annotinum* (Gran-L.) Bladen i 5 rader sittande, något sågade, stjelken liksom ledfull af årliga utskott, med blomax i toppen, som äro raka och glatta. ♃.
V. *i gamla granskogar &c.* a. K:ls *Refgräs* V.Göthl.
A) — med helbräddade blad. r.n. *Liknar* L. clavatum.
3 — *selaginoides* (Små-L.) Blad. spridda, hårbräd-

Pl:s dels med frön, som tagas i Sept. eller Oct. och utsås lätt höst och vår; dels med rottelningar eller friska störar, som kunna nedstickas i jorden vårtid, innan knoppen slår ut; häraf kan på sumpig mark en vacker Ahlskog snart frambringas. Gråsvåxt och jordmon förbättras af trädet, och åbräddar blifva af dess rötter fastare.

A) — *glutinosa* (Klibb-Ahl) med pinntaggade, mycket klibbiga blad. V. *i Vermeland vid sjön Yngen, utmed Löfnås.* r. *Ett enda 2stammigt träd, funnit vid sjöstranden och nu flyttat up til hemmanet Löfnås hade jag tilfälle at bese förledit år. Det var til stam, bark och trädart aldeles lika med allmänna Ahlen; men löfven så flikiga, at de mer liknade Ek än Ahl, äfven ovanligt klibbiga, men til sin textur och ådrors fördelning voro de lika med Ahlens: med brunt ludd vid delningen af sido-ådrorna (på undre sidan af bladen &c.) Trädet var ungt 7 à 8 alnar, ännu utan blommor och frukt, slog liksom Ahlen omkring sig rottelningar, hvars löf voro mindre delta, aflonga, inskurna och tandade, alla spetsiga (ej retusa som vanliga Ahllöf.) Har smala spensliga grenar och vackert utseende. Kan tjena til håckar vid fiskdammar.* Anm. *Är ungefärligen samma skilnad emellan denna och* Betula Alnus, *som emellan* Betula hybrida *och* Betula alba. *Om man betraktar blott löfvens figur, blifva de visserligen särskilta arter; men om man jämnför deras öfriga beskaffenhet, kunna de ej gerna åtskiljas. De visa naturens mångfalldighet i sin yttre form och at antagna känneteckn* (characterer) *böra derefter jämkas.*

B) — *pumila* med blad, som likna både Oxel och Ahl. V. *i Bohus skären* LINN. *V.Göth. Resa p. 181.*

4 — *incana* (Grå-Ahl, Arre) Löfbladen åggrunda, spetsiga, i brädden dubbelt sågade: Stiplerna lansetlika: Bl.skaften greniga, med axlika hängen. V. *på torr, öppen mark i Norrland &c. Bl:r i början af Maji. Har rak, slät stam nästan som Asp: dess löf äro under hvitgrå, mjukhåriga, (liknar Ahlens) utan ludd vid ådrornas delning eller basis.*

H:n.

H:n. (k.1. g.1. f.11. h.1. f.1. b.1.) Pl:s fom föreg. och har fkyndefam växt. Defs löf är bättre än allmän Ahl.

5 — *pinnata* (Rönne-Björk) Löfbladen parbladige. V. *på fandjord i Vermelands Finmark.* r. *Defs blad likna mycket Rönn, men äro kortare; bl:rne aldeles fom föreg. ehuru hälften mindre: tros ha tilkommit af* Betul. incana (♀) *och* Sorbus aucuparia (♂). *Utfeendet* (habitus) *är måft af* Betul. incana *eller något af Hagtorn.* Befkr. i V. A. H. 1790. p. 13. H:n okänd.

352 CORYLUS, *HASSEL.*

1 C. *Avellana* (Hasfel) har åggrunda, trubbiga flipler. V. *i ängar.* a. *Bl:r förft af Svenfka träd, på bar quift. Har röda ♀-blommor, inunder de långa ♂ hängena: löfblad rundaktiga, fågade och något fpetfiga.* H:n. (k.1. g.1. f.o. h.1. f.1. b.11.) *Nötterna* äro allmänt kända. Fnafet på kärnorne fkadar bröftet. *Grenarne* br:s til tunnband, ftörre korgar &c.
Pl:s både med nötter och rottelningar. Befordrar gräsväxt och gifver god matjord.

353 CARPINUS, *AFVENBÖK.*

1 C. *Betulus* (Afvenb.) Frön med långa, platta vingar. V. *i Skåne, Smol. Bl:r i Apr. Maji. Har ftråfva löfblad, nåftan fom Alm.*
H:n. (k.01. g.1. f.1. h.1.) *Trädet* utlakar vårtid ett fött vatn likfom Björken: låter väl fkära fig til häckar i trägårdar. Inre *barken* färgar ylle gult. *Trädarten* hård, br:s til vagn-axlar, bläck, m. m. *Löfven* brytas til foder.
Pl:s med frön, fom tagas i Octob. och utfås på ftällen, där folvarmen ej är för ftark.

354 QUERCUS, *EK.*

1 Q. *Robur* (Ek) Löfbladen aflonga, utåt bredare: på fidorne med trubbiga flikar (groft tandade.)

V. i ångar och beteshagar: år det ſtőrſta af Svenſka trån. Bl:r i Maji, och bőrjan af Jun. då ock lőfven bőrja våxa ut. Deſs blommor variera.

A) — med långa. B) — med korta blomſkaft.

M:n. *Ap.* BARK och LŐF. Har ſtark ſammandragande egenſkap. *Barken* pulveriſerad och i Pontack blőtt br:s utvårtes på bråck och åndetarmens utfall. *Ekelőf* blandas i gurgelvatn, uti tungans ſlapphet. Åfven decoct och pulfver br:s i diarrhéer och rődſot, men år nog ſtarkt ſtoppande, åtminſtone bőr tilråckeligt affőrande medel fórut intagas.

H:n. mångfaldig (k. I. g. I. f. I. h. I. ſ. II. b. oI.) *Trådet* hőrer til K. Maj:ts och Kronans egen vård főr Skeppsbyggeri och ſjővåſendets beſtånd, hvartil trådet år framfőr annat tjenligt. *Trådarten* år hård och faſt: br:s til ſlőgd och Snickare-arbeten. *Barken* år til låders garfvande den båſta: med Jern-vitriol fårgar den ſvart: *Fruktſodret* år hårtil nåſtan kraftigare. Gallåplen, ſom ſitta på bladen, åro Inſecters (Cynips) bo och vinterlåger: våxa ſtőrre på utlåndſka Ekar: nyttjas til blåck.

Pl:s med vålmogna Ollon i lős jord. Ålſkas ej på ång och betesmark, főr det at andra nårſtående våxter deraf utmårglas och főrqvåfves. På Enebackar trifves den vål, i ſynnerhet i ſődra Sverige.

355 FAGUS, *BOK.*

1 F. *ſylvatica* (Skogs-Bok) Lőfbladen åggrunda, måſt helbråddade.

V. i ſődra Provincerna. Tåflar i ſtorlek med Eken.

H:n ber. (k. I. g. I. f. I. h. I. ſ. II. b. I.) Svinen bli haſtigt feta af Bokollon, men flåſket blir deraf nog lőſt och ofta fullt af dynt. Under hungersnőd kunna Ollonen åtas, men gőra någon yrhet, br:s til oljepråſsning: 4 kannor olja fås af hvar tunna Ollon. *Trådet* år likſom Eken under Kronans tilſyn. *Trådarten* år vacker, låter vål klyfva och handtera ſig til ſlőgd. Til brånſle hettar den vål; men ger inga kol, dock mycken aſka, och tilverkas håraf den måſta Potaſkan.

Pl:s med Ollon i torr, högländ jord, som vintren täckas med Ene-och granris: Förqväfver Ljung och täl få andra andra växter omkring sig. Til Alléer och häckar blir den ganska vacker och låter väl skära sig.

2 — *Castanea* (Trågårds-B. Kastanieträd,) Löfbladen lansetlika, spetsigt sågade och under bara. ♄.
H:n. Kastanier äro födande och kunna ätas antingen kokte eller stekte, äfven malas til mjöl och bakas bröd deraf: äro något vådergifvande, skadlige i moderfjuka. Olja kan icke pråssas af dess kärnor. Trädet kan försökas til plantering i södra Provincerna.
Pl:s. Då Kastanier äro så väl mogna, at de affalla, läggas de på tort ställe at eftermogna och sedan utsås.

356 JUGLANS, *VALNÖTTRÄD.*

1 J. *regia* (Allmänt-Valnötträd) Löfven parbladiga: småbladen aflonga (måst ovala,) något sågade: alla lika stora. ♄.
M:n. *Ap.* VALNÖTTER. Utpråssad olja och äfven decoct af Valnöteskal är maskdödande och öpnande. Oljan är känd af Målare under namn af nötolja. Trädet är mjölksaftigt och har misstänkt egenskap: gör hufvudvärk, då någon sofver under det samma.
H:n. Trädarten är vacker. Br:s mycket til finare arbeten af Snickare &c. Tål climatet i södra Sverige.
Pl:s med väl mogna nötter, som böra täckas vintertid med mossa.

2 — *nigra* (Svart-Valnötträd) Bladen lansetlika: sitta 15 på gemensamma bladskaftet: De yttersta småbladen mindre. ♄.
H:n. *Trädet* är ganska vackert, inuti brunt, med mörkare och ljusare ådror och fläckar: br:s til Snickarearbeten, skåp, byråer, m. m. Af kärnorne, stötte med vatn fås en skön mandel-mjölk, som i America nyttjas som ko-mjölk. Trädet växer fort: trifves väl i södra Provincerne.
Pl:s med mogna nötter i högländ, god svartmylla.

R57 FRAXINUS, *ASK.*

1 F. *excelsior* (Ask) Löfven parbladiga: småbladen aflonga. sågade: Dess blommor utan kronblad. V. *vid byar, och i ångar.* a. *Är högstammigt träd. Bl:r i Maji, på bar quist. Dess löf spricka ej ut förr än frostnätterna äro förbi.*

M:n. *Ap.* BARKEN (af grenarne) är stoppande. *Decoct* af sött bark ber. mot maskar: br:s äfven mot frossor, på lika sätt som China: Dervid bör dock altid väl laxerande medel gå förut, eller dermed förenas 1 dd Rhabarber. *Saft* af löfven utpråssad i litet Franskt vin, ges mot ormbett. Dertil tages 1 spetsglas hvar half timma och hvar afton en thé-kopp Bomolja, samt bladen stötte lagde på svulnaden. Askolja distilleras i Finland af trädets spånor, genom 2:ne på hvarandra lagde grytor, och br:s af Allmogen i andtäppa, colik, frossa, m. m. Mot lungsot hos får ges den affkalad pulveriserad bark i 14 dagar.

H:n. fötr. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1. s. o. b. 1.) Trädet växer fortare än andra trån, och har en Ängelsman på kort tid med dess plantering förvärfvat 10000 ducater. Löfver böra afstrykas och ej brytas, emedan trädet är nog ädelt til löfbrott. Trädarten är hvit och fast; ganska tjenlig til vårktyg i Physik, Mechanik &c.

Pl:s dels af frön, dels af små kring trädet växande plantor. Frön mogna i Octob. och utsås då genast i fåror lagom tjockt, öfverhöljde med en tums djup jord, och följande år rensas från ogräs och vatnas. Sedan de något hunnit växa, sättas de i trädscholor. De utsättas på god lerblandad jordmon. Til Alléer äro de ganska tjenliga, de skada mindre åkrar och gräsväxt, än de fläste andra trån. I Smoland bibehållas de på åkrar i stenrör och afqvistas hvart 3:dje år, hvarigenom ingen skada tilfogas säden med deras skugga. Om dess öfriga nytta se *Hoffb.* och andra Hushållsböcker.

358 SALIX, *PIHL, Vide.*

* *Med sågade och släta blad* (fol. serratis & subglabr.)

1 S. *pentandra* (Jolster-Pihl) Löfbladen glatta, såga-

gade: ♂-trädet med merendels 5 ståndare innom hvart hängefjäll.
V. *på sidl. ställen.* a. *Bl:r i Maji, Jun. då bladen äro nästan fullväxta. Har mycket fint sågade och glatta blad, ♂:s blad äro ägglika, ♀:s aflonga och spetsiga: stundom utdragne i en syllik spets* (acuminata,) *och med glandler på bladskaften.*
K:ls *Hilster* i Nerike. *Halster* Dalarne. *Vekar* V. Göthl. *Jolster* Upl. *Jälster* Smol. &c.
M:n. *Barken* är försökt med fördel mot frossor i stället för China. *Barken* tages af 2 til 3 års gamla grenar och ges i pulfver, ½ til 1 qvint. hvar 3:dje och 4:de timma på fritiden: uti envisare frossor kan en femtedel af china läggas til. Iakttages at tilräckeligt afförande medel är förut nyttjat.
H:n. (k. 01. g. 1. f. 01. h. 1. b. 11.) *Fröfjunet* (ullen) af denna och andra Pihl-arter kan samlas och nyttjas i stället för bomull. *Löfven* färga gult. *Trädet* är tjenligt til Alléer och häckar. Pl:s lätt med rottelningar.
A) — *hermaphroditica* v. med tväkönade blommor och 2 ståndare, vid Upsala &c. r. Inflyttad i Botaniska Trägården har den återtagit sin tvåbyggare natur *a)*, och burit blott pistiller. Ståndarnes antal variera 2, 5. — äfven:
B) — *polyandra* med 6, 10 ståndare och äggrunda blad.
2 — *fragilis* (Grön-Pihl) Löfbladen glatta aflonga, spetsiga: Bladskaften med glandler småtandade.
V. *på vatnaktiga ställen.* a. *Bl:r i Maji. Dess första blad äro helbräddade och utkomma vid blomningstiden: de äldre, eller efter blomningen, äro sågade och merendels på undre sidan isgrå* (glauca,) *utdragna*

a) Flere Pihlarter träffas på samma sätt, fast sällan, Hermaphroditæ. *Sal. phylicifolia* och *amygdalina* voro bägge hermaphroditer vid Jumkil Upl. 1783. *S. phylicifolia* inflyttad i Upsala trägård har sen blott burit pistiller och äfven på sitt vilda stånd. *Salix caprea* har vanligen tvåbyggare blommor. Men i Prof. och Ridd. C. P. THUNBERGS Örtsamling förvaras exemplar deraf, som äro hermaphroditica. J. f. LINN. Fl. Sv. p. 345.

na med lång ſpets (acuminata.) *Telningsbladen ha ſmåtandade ſtipler. Trådet våxer högſtammigt. Quiſtarne åro vid lederna ſköra.*

M:n. *Ap.* Barken (af grenarne) br:s mot froſſa, på ſått ſom vid föreg. nåmnt år. Uti en *Diſp.* under Hr. Prof. *Roſenblad* åro upgifne 21 håndelſer på froſſor, ſom blifvit botade med barken af detta trådets ſpådare grenar, på ſamma ſått nyttjad, ſom china vanligt brukas.

H:n. (k.01. g.1. f.0. h.1. b.11.) Til Alléer vid vågar, ger en behaglig och ſvalkandde ſkugga.

Pl:s lått med nedſatta ſtörar, på våta ſtållen. ♂-tråden böra våljas hårtil, at ej honornes fjun må öfvertåcka fåltet. År allmån vid vågar.

A) — med 3 ſtåndare. Bladen åggrunda, långſpetſiga.

3 — *amygdalina* (Fager-P.) Löfbladen lanſetlika, ſågade, glatta, med bladſkaft och ſnedvinkliga ſtipler.

V. *på ſidl. ſtållen. Bl:r i Maji, Jun. med halfvåxta blad: Ståndarne 3, ſtundom 2 och 4. Liknar* Salix fragilis *med bråckliga grenar och glatta blad; men våxer mer buſkaktig, får ej ſtora ſtammar, (ſåledes tjenligare til håckar.) Bladen åro ej långſpetſiga utan lanſetlika, åt bägge åndar lika ſpetſiga, midtpå nåſtan jåmnbreda* (ex ovali lanceolata) *i brådden glandellikt ſågade (ſmåtandade:) ofvanpå gröna, under bleka eller isgrå. Stiplerna halft hjertlika, tandade.*

H:n. (k.1. g.1. f.01. h.1. b.11.) Til Alléer vid vatn ganſka vacker. Anm. Vid Dalelfven, i ſynnerhet i Husby Sokn förekommer den mycket och hade förl. år 1797 öfveralt 3 ſtåndare. Utmed Clara Elf Vermel. 2.

A) — *triandra* S. V, med aflonga, nåſtan jåmnbreda blad. r. *vid Kemi Elf. I anſeende til de bråckliga grenarne anſåg jag den för varieté af* S. fragilis *i min förra Edit. af Sv. Fl.*

4 — *phylicifolia* (Hag-P.) Löfbladen aflongt åggrunda, glatta, ſågade.

V. *i beteshagar.* a. *Bl:r i Maji. Varierar mycket i an-*

anseende til löfvens figur och insågningar. I allmänhet äro bladen mindre glatta och kortare än på de föregående. De äro på denna mer äggformiga, trubbigt sågade, öfver gröna, under bleka, oftast isgrå och håriga samt något ådriga. Dess fröhus äro både luddna och glatta. Bladen med och utan stipler. Växer som Vide eller i storlek af Plommonträd.
H:n. (k. I. g. I. f. oI. h. I. b. II.)

A) — med glatta blad, i kanten naggade och vågige. V. *på stdl. ställen.* a. K:ls *S. phylicifolia* Sp. pl. *α.*

B) — med aflonga, trubbigt sågade blad (utan nedböjd kant.) *Varierar ibland på samma gren med aflonga och äggrunda blad; Quistarne glatta, röda, bladskaften merendels med stipler.* K:ls *S. phylicifolia β.* Sp. pl. 1442. *Fröhus. ludna.*

C) — med lansetlika och på bägge sidor gröna blad. r. n. *Fröhus. glatta. Stam och quistar som förra.*

D) — ***prunifolia*** med aflonga, på bägge sidor gröna blad, under håriga. *Har blad som Plommonträd, och ofta 4 ståndare: strångarne 2klufne. Stundom variera bladen naggade och sågade på samma träd och ståndarne ej 2klufne* (bifida.)

E) — ***tenuifolia*** med äggrunda, glatta och sågade blad. V. *på sandiga något fugtiga ställen, ganska liten. Bladen nästan genomskinliga, i kanten med få insågningar.* K:ls S. amygdalina *Utkast af Sv. Fl. Ed. 1. Men bör dermed ej sammanblandas. Gradvis ser man den tiltaga i storlek efter jordmon, och få hela* phylicifoliæ *växt. Har annars mycken likhet med* Sal. arbuscula A).

F) — ***evonymifolia*** med lansetlika, glatta och spetsiga nästan helbräddade blad. V. *buskagtig.* r. n. *Dess blad likna* Sal. hastata var. C) ♀ *fröhus. hvitludna.*

Anm. *Intet slägte varierar så mycket som Pihl-arterna. Förmodeligen förekomma ock många flere afarter i Norrlands skogar, som ännu äro obestämda och kan hända en del förtjena at anses som särskilta species; men jag vil häldre genom anmärkningar förena dem med de förut kända, än föröka deras antal, så länge vi ännu ej mycket känna deras särskilta nytta.*

H:n

H:n. Af Pihl-arternes ymniga ull kan visſerligen en framtid draga mycken nytta, och af deras bark kraftiga medicamenter beredas.

5 — *haſtata* (Jämn-Pihl) Löfbladen äro måſt äggrunda, ſpetſiga och ſågade, nåſtan utan bladſkaft: Stiplerne något hjertlike.

V. *i Veſterbotn och Lappl. vid älfſtrander: utgör där jämna buſkar, 2, 3 alnar höga, ofta jämna ſom de varit klipta. Bl:r i Jun. med bladig quiſt. Blomhängena ſitta i toppen, raka: nedtil ſmåludna, måſt gröna. Quiſtarnes utſkott hvitgrå ludna, (i ſynnerhet på ♀-buſken): fröhuſ. glatta: bladen äfven glatta, under blekare och något blåådriga, ha oftaſt bladſkaft. Stiplerna merendels ſågade. ♂-hänget är med ganſka små fjäll, nåſtan bart. Trådſtammens yttre bark är grå eller brunaktig, den inre ſaffransgul: ganſka beſk och ſtark.*

M:n. *Barken* borde framför andra förſökas mot froſſor.

A) — aflonga, nedtil helbråddade blad och ſtipler.

B) — med aflonga och ovala blad: kulliggande ſtam. r. n.

V. *ganſka låg nära fjällen och ſtundom med helbråddade blad, små ſtipler.*

C) — med lanſetlika blad, något ſågade. V. *i fjällen. Har blad ſom varieteten* F) *af* Sal. phylicifol. *men glatta fröh. Våxt, bark och öfriga utſeende urſkiljer den lätt.*

D) — med äggrunda, trubbiga blad. *Är ibland utan ſtipler.* r. n. *Stiplerne förſvinna på mager jord.*

6 — *arbuſcula* (Buſk-P.) Löfbladen glatta, under isgrå, äggrunda, genomſkinliga.

V. *i Lappſka ſkogar. Bl:r i Jun. med små nakna blomhängen. Föreſtåller ett litet vackert träd, med alns hög ſtam, med röda ſmala grenar, mycket knaggliga, af tätt ſittande blad och blomknoppar. Bladen äro ganſka tunna, måſt helbråddade.*

A) — med äggrunda något håriga blad: hvitludna fröhus. r. n. *Bladen likna* Sal. aurita (*äro* obovata) *men utan ſtipler.*

B) —

B) — med glatta, lanſetlika och ſågade blad. r. n. *Liknar* Sal. phylicifol. *variet.* E.) *Bladen aflonga, mot bägge åndarne ſpetſiga. Tyckes vara nog ſkilda varieteter. Bladen på denna åro ganſka glatta, ej genomſkinliga; på den förra tunna och bredare, men deras våxt och öfriga beſkaffenhet år, ſå mycket jag på deras hemort kunnat inhåmta, ſamma.*

7 — *purpurea* (Röd-Pihl) Löfbladen ſmala, lanſetlika, ſågade och glatta: de nederſte ſitta emot hvarandra.

V. *i Skåne. Bl:r i Apr. Maji, på måſt bar quiſt. Har en ſtåndare* (monandra) *och fintſågade blad och röda quiſtar: inre barken år ſvafvelgul. Buſken våxer til manshögd.* K:ls *Rödviar* Skåne.

H:n. *Quiſtarne* brukas til korgars flåtning och vidjor. Varaktige halmtak knytas hårmed i Skåne.

Pl:s til vackra håckar, åfven på torrare ſtållen, oftaſt med nedſatte grenar, vårtid innan löfvet ſlagit ut.

A) — *Helix* S. V. har de öfverſte bladen emot hvarandra ſittande. r. ⁎. H:n ſamma.

8 — *alba* (Hvit-P.) Löfbladen åro lanſetlika och mycket ſpetſiga (acuminata,) ſågade och på båda ſidor hvithåriga: med glandler vid deſs nederſta inſågningar.

V. *i Skåne vid vågar &c. Bl:r i Apr. Maji. Löfven åro långa, ſmala, på undre ſidan glånſande af ett hvitt ludd. Liknar* Sal. fragilis.

M:n år ſamma ſom *fragilis.* Hr. Prof. och Ridd. J. G. Acrel har meddelt mig, at han förſökt *barken* mot froſſor flere gånger med fördel *a*). Den ber. Stone anförer 50 håndelſer, hvareſt den enſam i ſtållet för china förmått fördrifva alla ſlags froſs-febrar. *Phil. Tranſ.* V. 53 p. 195.

D:s ſamma ſom vid *Sal. pentandra* nåmnt år. Trådet år kylande. Man brukar at ſåtta Pihlquiſtar i kallt vatn hos ſjuke, ſom ligga i hetſig feber: alla Pihlarter tros ha en ſådan ſvalkande egenſkap.

H:n:

a) Se min Diſſertat, *de Hiſt. Nat. Ord. Eccl. neceſſ.* p. 23.

H:n. (k. I. g. I. f. I. h. I.) *Trådarten* är hvit och faſt: tjenar til inläggningar och flögd.
Pl:s på våta ſtällen vårtid med nedſatta qviſtar. Växer ſnart up til höga, prydliga alléer.

9 — *viminalis* (Korg-Pihl) Löfbladen ſmala-lanſetlika: nästan helbråddade och under ſilfverhvita: Deſs grenar långa och veka (virgati.)
V. *vid byar, i Skåne &c. Bl:r i Maji måſt på bar qviſt. Har långa ſmala blad, ſom äro nåſtan jämnbreda och ſpetſiga, öfver glatta, under glänſande och hvitludna, trädet buſkar ſig med täta grenar.*
H:n. (k. I. g. II. f. II. h. I. b. II.) *Grenarne* br:s til korgar och tunnband. Ger vackra häckar.
Pl:s ſom förra med nedſatte qviſtar i våt jord.

A) — med lanſetlika och nåſtan glatta blad, 2 ſtåndare och 2klufne ſtrångar. r. *Sal. fiſſa?* Hoffm. *Liknar Sal. purpurea.*

S. herbacea (Dvårg-P.) ſe följande Afdeln. **

** *Med något ſågade och ſkrynkliga blad* (fol. rugoſo-venoſis.)

10 — *caprea* (Sålg-P.) Löfbladen äggrunda, under hvitludna, i brädden vågige och uptil ſmåtandade.
V. *på ängar och i torr jord.* a. *Bl:r i Maji på bar qviſt: är högſtammig och har måſt helbråddade löf, på öfre ſidan gröna (knapt håriga,) på undre hvita och mjukhåriga, är utan ſtipler.*
H:n. förtr. (k. II. g. II. f. II. h. I. b. II.) *Barken* br. Lapparne til läderberedning. Skåningarne til fin klipping. *Trådarten* är lätt och böjelig: nyttjas til hvarjehanda flögd. Derpå kunna knifvar hvåſſas.
Pl:s til vackra alléer och häckar på torr mark. Hindrar ej gråsvåxten: Deſs löf är ganſka begärligt för boſkapen.

A) — med aflonga, i brädden naggade blad. *Liknar* S. phylicifol. D). *Blommar med halfväxta blad. V. i V.Botn Torneå &c. Är buſkaktig. Monne* planta hybrida?

11 — *cinerea* (Grå-Pihl, Vide) Lőfbladen aflonga (något åggrunda,) fkrynkliga, under ludna, defs ftipler åro halft hjertlika.
V. *i kårr och på våta ftällen.* a. *Bl:r i Apr. Maji på bar quift. Har bufkaktig våxt, vid pafs af mans högd. Bark, blad och hången ha gråhvitt utfeende. För öfrigt variera desfs blad, ån trubbiga, ån något fpetfiga, naggade, litet fågade och helbråddade, ofta på famma bufke. Stiplerne åro tandade och fnedhörniga.* K:ls S. acuminata HOFFM. *Hift. Sal.*
H:n. (k.1. g.1. f.0. h.1. b.11.) *Barken* br:s til låderberedning. *Grenarne* til korgar, band på lior m. m. År befvårlig på kårrångar, hvareft den bufkar fig ganfka mycket och intager gråsmarken, men fördelaktig i beteshagar, emedan defs löf åtas af bofkapen.
A) — med åggrunda (*obovata*) och måft helbråddade blad: på båda fidor hvitludna. r. *Liknar följande; men har hvitare och mer ludna blad, tjockare quiftar och högre ftam.*

12 — *aurita* (Vek-P.) Lőfbladen åggrunda, helbråddade och fkrynkliga: åro på båda fidor mjukhåriga och vid bafen med ftipler eller fmå öron.
V. *i ftora fkogar.* r. n. *Bl:r i Maji, Jun. Liknar föregående variet.* A;) *men har blad fom åro mot fkaftet mer affmalade (aldeles obovata) och på öfre fidan gröna: på undre nåtformigt ådriga: grenarne åro mycket fmala och böjeliga. Barken brunaktig.*
Anm. I Smolands fkogar våxer den i bufkar, nåftan ftor fom *Sal. cinerea*, och har löf nedtil (på quiftarne) trubbiga, uptil fpetfiga, fom *Sal. cinerea*, men kåns med fmala utbredda grenar. Våxer på torrare ftållen.

13 — *Myrfinites* (Blå-P.) Lőfbladen åggrunda, fågade, glatta och ådriga.
V. *i fjållen. Bl:r i Jun. med bladig quift. År en liten bufke med blad, fom förft de flå ut, åro ludna, men bli fedan glatta och genomfkinliga: har inga ftipler. Liknar* Vaccin. Myrtillus.

14 —

14 — *herbacea* (Dvårg-Pihl) Lőfbladen cirkelrunda, ſågade och glatta.
V. *i fjällen.* *Bl:r i Jun.* *Har lőf ſom* Betula nana: *är minſt af alla Svenſka Pihlarter.*
Anm. ♂ *har mäſt helbräddade lőf, ofta med intryckt ſpets.* ♀ *med glatta frőhus, utan ludd; Lőfven hvaſtſågade.*
A) — med helbräddade, något ſpetſige blad och ♀ med hvitludna frőhus. V. *i fjällen vid Tornejervi.* *&c.* r.

15 — *reticulata* (Nåt-P.) Lőfbladen äggrunda, trubbiga, őfver glatta, under hvitludna, ſkrynkliga med nåtlika ådror.
V. *på hőgſta fjällen med fõregående.* *Bl:r i Jun.* *har låg kulliggande ſtam.* H:n (k. 1. h. 1.)
Sal. myrtilloides, ſe näſtfőljande Afdelning.

*** *Med helbräddade och ludna blad* (fol. integerr. villoſis.) *Äro alle buſkar och lågväxte Pihlarter.*

16 — *lanata* (Ull-P.) Lőfbladen äro under äggrunda, ſpetſiga, på båda ſidor hvitludna.
V. *i Lappſka ſkogar.* *Bl:r i Jun.* *Har tjocka breda och näſtan rundaktiga blad, ſom tillika med ſtipler och quiſtar äro täckta med hvitt ludd, näſtan ſom på* Agroſtemma coronaria, *och deſs hången äro aflonga tjocka af en ymnog, hvit eller gulaktig ull.*
H:n. Kunde i ſynnerhet ge fõrråd til Bomulls-ämne.
A) — med blad ſom på őfre ſidan äro gröna och näſtan bara. V. *i fjällen med korta knõliga grenar.*
B) — *depreſſa* Fl. Sv. Lőfbladen äggrunda ſpetſiga, under mjukhåriga. V. *i fjällen.* *Har mindre håriga blad, under nåtlike.* ♂*:s hången äro utan ull, näſtan bara.*
Anm. *Är en liten buſke med utſpridda tjocka grenar: mindre än fõreg. var.* A). *Ser gråaktig ut.*

17 — *Lapponum* (Lapp-P.) Lőfbladen lanſetlika och ludna.
V. *i Lappland.* a. *Bl:r i Maji, Jun. med gula knappar och håriga hången, näſtan ſom* Sal. lanata; *men*

men blad ſom fǒljande, dock mer ſpetſiga och hvitludna, hålſt på undra ſidan.
H:n. Tjenar Lapparne til brånſle.

18 — *glauca* (Seve-Pihl) Lǒfbladen aflonga, under mjukhåriga.
V. *i Lappl. omkr. ſeveryggen.* a. *Bl:r i Jun. med rǒda knappar och mårken. Liknar fǒreg., men har bredare blad, något trubbiga och på undre ſidan isgrå* (glauca,) *på ǒfre grǒna, med gleſa hår betåckta. Deſs Blommor och Frǒhus ſitta gleſare* (remotiores). *Skånget mindre hårigt ån på fǒrra.*
H:n ſamma ſom fǒregående.
A) — med ovala blad, på undre ſidan nåſtan glatta.
B) — med lanſetlika blad, och gula blommor. r. *År likſom ett mellanſtånd af* S. lapponum *och* glauca.

19 — *arenaria* (Sand-P.) Lǒfbladen ovala, ſpetſiga, under hvitludna, ǒfver ſmåhåriga.
V. *på betesmark. Norrl.* a. *Bl:r i Maji, Jun. Bladen åro under ſnǒhvita, med uphǒjda ådror och ofta på ǒfre ſidan hvitludna. År ganſka lik* S. lapponum, *ſå at man ſnart ſkulle tro den vara deſs urart: Bladen åro ſtǒrre, mer ludna (ej med glånſande ludd.)*
A) — med aflonga nåſtan trubbiga blad, på båda ſidor hvitludna. *Liknar* Sal. cinerea *variet.* B). *Denna har rǒdaktiga quiſtar och aldeles hela blad.* V. *i ſkogskårr. Upland.* r.

20 — *incubacea* (Ligg-P.) Lǒfbladen åro lanſetlika, under hvitludna, glånſande: Deſs ſtipler åggformiga, ſpetſiga.
V. *på ſidl. ångsmark.* a. *Bl:r i Maji. Har låg, kulliggande ſtam: Bladen ſilfverhvita, åro ibland utan ſtipler, quiſtarne gråbruna.* H:n okånd.
A) — med ſågade blad, har 2, 3 inſågningar. V. *i Ångermanland. &c.*

21 — *rosmarinifolia* (Rosmarin-P.) Lǒfbladen ſmala lanſetlika, under hvitludna, glånſande.
V. *i Finland vid Åbo &c. År låg och krypande.*

Liknar aldeles den föregående, men har smalare, nästan jämnbreda blad, utan stipler, och knapt bladskaft (fol. subsessilia.)

22 — *fusca* (Rått-Pihl) Löfbladen åggrunda, under hvitludna, glänsande: Stammen upstigande. V. *på sandbackar. Liknar följande, men har bredare blad, under silfvergrå, ofvanpå mörkgröna, med glesa hår: de variera med trubbig spets. Växer stundom 2 à 3 alnar hög, med utbredda, nästan krypande rotgrenar: stipler* o.
K:ls Sal. depressa. Hoffm. Hist. Sal.

23 — *repens* (Kryp-P.) Löfbladen aflonga, nästan bara (med ganska ringa ludd;) Stam. krypande. V. *på sidl. ängar och beteshagar.* a. *Bl:r i Apr. Maji, måst på bar quist. Växer ganska låg, öfverstiger knapt gråsvallen, men sprider sina rötter mycket vida omkring, hindrar gråsväxten, och gör ofta den bästa ångsvall til en ödesmark.*
Anm. *Förgåfves hugges eller rödjes andra träd bort, om man låter denna tåta skog i jordbrynet stå qvar. Dess blad äro små, i början mer lansetlika och hårige, sedan aflonga och glatta, under isgrå.*
A) — med åggrunda, något håriga blad. V. *på backar bland Enbuskar. Bl:r i Maji med gula knappar &c. Får stundom rödaktiga fröhus och bruna fjäll. Är til storlek som* Sal. incubacea. K:ls S. fusca, Hoffm. *Är nog lik* fusca, *men ej glänsande.*
B) — med lansetlika blad, på bägge sidor bara (nudiuscula.) V. *i sanka kärr-ängar, som vid Börstel. &c. knapt fingerslång.*
Anm. *Sal. incubacea, rosmarinifolia, fusca* och *repens* gå genom varieteter gradvis til hvarandra, at det är ofta svårt at utsätta deras gränsor.
H:n samma. Hindra gråsväxt.

24 — *myrtilloides* (Myr-P.) Dess löfblad äro glatta, åggrunda och spetsiga.
V. *på sidl. ställen Norrl. Bl:r i Jun. med halfväxta blad: De första bladen äro aflonga och håriga, de*

de åldre ågglikt rundade, til utſeende ſom Vaccin. uliginoſum. *Liknar föreg. var.* A); *men har blad* (2, 3) *på hvart blomſkaft, röda knappar, gula ſtrångar, rödaktiga qviſtar. Blad och qviſtar glatta.*
H:n. (k. I. g. I. f. I. h. I. b. II.)

Sal. viminalis ſe förut, Afdeln. *

359 MYRICA, *PORS.*

1 M. *Gale* (Pors) Löfbladen lanſetlika, något ſågade: Frukten ett ſaftlöſt bår.
V. *i kärr.* a. *Bl:r i Apr. på bar qviſt, med rödbruna, glatta blomfjäll. Bladen äro blåaktiga och likna* Vaccin. uliginoſum.
M:n. *Ap.* k:ls *Myrtus brabantica.* Örtståndet (hälſt *frukt* och *blad)* fint ſtötte och blandade med olja tjena mot ſkabb och utſlag. Äfven deſs decoct ber. mot ohyra i hufvudet, på kläder, väggar, då de dermed tvättas.
H:n. (k. o. g. I. f. o. h. I.) Br:s på dricka i ſtället för Humle; men beſkylles göra hufvudvärk. Har varit förr dertil allmänt nyttjad, hvarföre den förbjudes i gamla Lagar at hämta på annars jord. Då decocten väl afſkummas, beſvärer den ej hufvudet.

360 POPULUS, *POPEL, Aſp.*

1 P. *alba* (Hvit-Popel) Löfbladen rundaktiga, i bräddden tandade, under hvitludna. r. ♄.
V. *högſtammig, i alléer &c. Bl:r i Apr.*
Pl:s vårtid lätt med rottelningar eller nedſatte qviſtar.

2 — *tremula* (Darr-P., Aſp) Löfbladen rundaktiga, tandade, på bägge ſidor glatta: bladſkaften platta och ſpenſliga.
V. *på högländta ſtällen.* a. *Bl:r i Apr. på bar qviſt. Har altid dallrande löf. Telningslöfven äro nåſtan hjertlika.*
M:n. *Ap.* Deſs ſpäda Rötter och *knoppar* (gemmæ) äro til *decoct* blodrenande och tjenliga mot gikt.

H:n förtr. (k. 01. g. 1. f. 1. h. 11. f.o. b. 11.) *Löfvet* passar ej fårdeles för får, ty de må illa deraf, fläppa ullen och blifva nåftan nakna. *Gadd.* Men deremot må håftar deraf ganfka väl, och kan det med fördel til vinterfoder bärgas. Man har uträknat, at en ftor Afp ger merendels om året en tunna afftrukit löf, af lika godhet med 2 lifp. hö: kunna altfå 100 Afpar ränta emellan 20 à 30 lafs hö eller defs värde årligen, fe Hoffb. p. 228. Löfven böra hälft afftrykas, kunna ock uphämtas, ftrax de affalla, då de ännu äga det måfta af fin grönfka och godhet. *Trådarten* är lätt och hvit, tjenar til flögd, ftår emot röta: vid vatnbyggnader. &c. Finnes fällan maikftungen. *Barken* fäges fördrifva fyrfor. *Afpved* ger ringa hetta, inga kol, men god afka til fåpfkjudning.

Pl:s med rottelningar. Där afpar börja växa, utfprida de fig gerna fjelfva, då de fredas och omhägnas.

3 — *nigra* (Svart-Popel, Flugtråd,) Löfbladen fnedhörniga, med utdragen fpets *(acuminata)* och i brädden fågade. r. ♄.

V. *högftammig och ger vackra alléer. Liknar* Pop. alba, *men bladen äro glatta, fom på* P. tremula.

M:n famma fom förra.

H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.) *Barken* br:s af fifkare til at uppehålla nät. *Trådarten* är fvår at klyfva. Brukas til bösfeftockar. &c.

Pl:s med rottelningar. K:ls *Poppel-Pihl* Skåne.

4 — *balfamifera* (Balfam-P.) Löfbladen aflonga, fågade, under hvitaktiga, och med kådfulla ftipler. ♄.

Pl:s *i alléer. Tål väl Climatet. Bl:r i Maji. Bladen lukta väl, i fynnerhet de yngre, fom äro likfom öfverfmorde med en balfamifk kåda: äro på öfre fidan gröna, på undre hvitådriga, utan märkeligt ludd.*

M:n. *Bladen* äro fårläkande. Pl:s med rottelningar.

361 PINUS, *TALL, Gran.*

1 P. Sylvestris (Tall) Defs barr fitta 2:ne parvis (gemina) och grenarne i krans omkring ftammen.

V.

V. *på torra ställen.* a. *Bl:r i början af Jun.* ♂ *med gula,* ♀ *med röda hängefjäll. Barren äro i början (vid upkomsten) ensamma, bli sedan dubbla, alla glatta.*
M:n. *Ap.* Tallstrunt (turiones) och Resina (Therebintina communis.) *Decoct* af dess spåda utskott om våren, blandade med rötter af *Leontod. Taxacum* och mogna krossade Enebär, kokta i vatn, hvartil slås utpråssad saft af Pepparrot och Syra, är hälsosamt (blodrenande) och kraftigt mot Skörbjugg, Torrvärk, Andtäppa och Blekpussighet. Häraf drickes några glas dageligen. Safvan är nyttig först om våren at äta emot maskar och skörbjugg. Då Tallen såras intil dess trådaktige väsende, utrinner sommartid en kådaktig saft, som af sig sjelf stelnad, utgör den allmänna terpentin. Denna utvärtes renar och läker sår. *Tjärvatn* br:s som förvaringsmedel mot Koppor och andra smittosamma sjukdomar. Det tilredes, då på $\frac{1}{2}$ qvart. tjära slås 1 och ett halft stop vatn, som med en tråspade en timme beständigt omröres, och sedan det stått ett dygn afhålles, hvaraf tages några spetsglas om dagen. *Beck* ber:s til plåster at lägga emellan axlarne mot envis hosta och svagt bröst. Bäres länge.
H:n mångfaldig (k.o. g.1. f.01. h.o.) Af torra kådfulla tallstubbar tilredes tjära och beck, hvars nytta är allmänt känd. *Trådarten* br:s allmänt til timmer och byggningsvirke. &c. *Inre barken* beredes i Norrland under missväxt til nödbröd. I Dalarne tages barken af de tallar, som fälles til vedbrand och kolning, til boskapsfoder: Den gröfre barken aftäljes och den inre torkas, stampas eller males och blandas ibland förp åt kor, &c. som deraf skola mjölka och må väl. Martall (i kärren) br:s af Lappen til skid at löpa på.
Pl:s med frön, hvilka böra väl täckas med mossa at förvaras för köld.

A) — ***Furutall*** med raka stammar, ljus, slät slan ell. bark.
B) — ***Gårtall*** med tjocka grenar och skråflig bark.
C) — ***Martall*** med låg stam, mörk bark. V. *i Myror.*

2 — ***Larix*** (Larke-Gran, Larketräd) Barren sitta många flockvis, äro släta, trubbiga. ✝.

Bl:r i Jun. med röda blomfjäll, qvistarne knölige med många smala barr, utgående från hvar knöl.
M:n. Då trädet såras utrinner en kådaktig saft, som kallas Venedisk Terpentin, och är utvärtes i sår renande och läkande. *Anm.* Invärtes är all Terpentin urindrifvande, men är nog hetsig.

3 — *Abies* (Allmän-Gran) Barren flåta, syllika, sitta ensamma och mäst åt 2:ne sidor (bifariam.) V. *på våtaktiga ställen.* a. *Bl:r i Maji, med röda blomfjäll. ♂:s blommor likna små röda smultron. Trädet är högväxt och utgör en del af våra prydliga och beståndigt grönskande skogar. I trägårdar tåter väl skåra sig til häckar: K:ls efter sit utseende olika. A) Gårgran* (procera.) *B) Hånggran* (viminalis.) *C) Myrgran. D) Granbuske. &c.*
M:n. Dess först om våren utslående skott kan brukas som tallstrunt; *Grankåda* är äfven sårläkande.
H:n mångfaldig (k. 01. g. 1. f. o. b. 1.) Af kådan göres harts (Colophon.) då kådan kokes och vinättika slås til, hvilken inkokas til torrhet. *Barken* br:s i Jämtland at bereda skinn, som aldrig styfna af köld eller hårdna af vatn. *Grankottar* färga brunt. *Trädarten* är lös och lätt: br:s til Musiskaliske instrumenter &c. Pl:s med frön likson Tallen.

4 — *hybrida* (Slok-Gran) Barren syllika, ensamma, omkring qvistarne spridda: Grenarne långa. slaka.
V. *vid Strångnås, Malmby,* Södermanl. *Lagga, Orlunda* Upl. *&c.* r. *Liknar Tall med bark och trädart (dock har ej grenarne i krans omkring stammen) och Gran med ensamma barr, men ej åt tvånne sidor, utan nästan rundt omkring stålda. Grenarne äro knölige, och (mot toppen) med tätt sittande barr. Barren längre än på Gran.* Se V. A. H. 1777. p. 310. *Tros upkommit af Tall och Gran.*

362 JUNIPERUS, *ENE, Enbuske.*

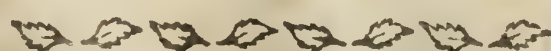
1 J. *communis* (Ene) Dess barr sitta 3:ne emot hvar-

an-

andra (omkring qviftarne:) åro fpetfige och utftående (patentes.)
V. *på backar.* a. *Bl:r i början af Jun. Defs bår våxa långfamt. Den blommar det ena året och får mogen frukt det andra.*
M:n. *Ap.* TRÅDET, BÅREN. *Decoct* af krosfade Enbår och hackat Enris drickes med fördel i vatnfot, andtåppa, fkörbjugg m. m. Immen af denna dryck br:s mot fvår hörfel och öronflufs. Man låter då immen gå in i öronen genom en trattpip. *Enbårsmos* tjenar i flufshofta och fom prefervativ efter frosfa. *Bår* och *rifet* br:s at röka med i rum mot fmittofamma fjukdomar. Entråds-olja ftrykes på lama lemmar och för torrverk. Hela trådet har en fin kåda, fom år kraftig; drifvande fvett, urin, rening, utfpåder bloden &c. *Trådet* år kraftigaft nåra roten.
H:n. (k.o1. g.1. f.1. h.o1. f.1. b.1.) *Båren* br:s til dricka, mos &c. Brånvin kan deraf brånnas fom, mycket nyttjat, tros förorfaka ofruktfamhet. Af *Barken* fås baft til rep och mattor. *Trådarten* år hård tjenlig til dryckeskåril. Ger god fmak. Enkåda famlas af myror och finnes i Myrftackar, br:s til fernisfor, och finftött vid raderingar, at blåck ej må flå igenom. Pl:s med bår. Vid famma tid, fom En och Hågg blomma, leker Braxen.

363 TAXUS, *TAX*, *Idgran.*

1 T. *baccata* (Idgran) har platta, nåra hvarandra fittande barr.
V. *i fkårgården.* r. s. *År ett vackert tråd, fom både til håckar och alléer låter vål fkåra fig.*
K:ls *Idgran* Smoland. *Barrlind* V.Göthland.
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o.) *Idgran* anfes vara fkadelig för kreaturen. Flere Auctorer intyga at både håftar och kor hafva mått illa deraf. Trådarten år hård rödådrig: tjenlig til åtfkillig flögd.

14 CLASSEN.

DIADELPHIA, TVÅKULLE.

Blommorne i denna Clafs ha 6, 8, måft 10 ftåndare, fom nedtil åro hopvåxte. Hopvåxningen år olika. De fom ha 6, 8 knappar, åga ftrångarne hopvåxte, i 2:ne lika ftora ftammar. De åter fom ha 10, åga dem olika hopvåxte, eller få, at en ftrång år fårfkild, de öfrige hopvåxte. Desfe kånnas lått med fina olikformige kronblad och aflonga Årtbaljor och utgöra egen *ord. naturalis* Papilonaceæ kallade. De likna Årtflägtet och åro med blad, blommor och örtftånd Bofkapens låckrafte foder. Frön (årterna) åtas af månnifkor och andre djur och åro mjölaktiga och födande, men något vådergifvande. Tjena derföre ej för fvaga magar. Sådane åro frön af *Pifum*, *Vicia*, *Lathyrus*, *Medicago* &c. Ingen af dem år fkarp eller giftig. De indelas i:

1 Ord. CAPSULARES, *med fröhus. a)*

* Hexandria, *med 6 ftåndare.*

364 Fumaria, *Blomfodret* 2delt, mycket litet: *Blomkronan* med ett fporrelikt honungshus.

** Octandria *med 8 ftåndare.*

365 Polygala, *Bl.fodret* 3-5delt med 2 utftående delar likfom vingar (af kronblad:) *Fröhuf.* hjertlikt, med 2 rum.

2 Ord. LEGUMINOSÆ, *med ärtbaljor.*

Ha 10 ftåndare (decandria) *och blommor af eget utfeende b):* Papilionacei *Tournef.*

* *Med*

a) Ha ej tydliga *Legumina.*
b) På dem mårkas köl, fegel och vingar, fom åro 4 olikformiga kronblad.

* *Med alla strångarne hopvåxte i en stam.*

366 Spartium, *Ståndarnes strångar* fåsta vid *åmnet: Mårket* långsefter ludit.
367 Genista, *Bl.kölen* nedtryckt af *ståndarne* och *pistillen: Seglet* aflongt, upstående (böjt från pistillen) *Blomfodret* 2klufvit.
368 Anthyllis, *Årtbaljan* nåstan rund, tåckt af *Bl. fodret*, som år vidt och upblåst (turgidus.)
369 Ononis, *Baljan* snedrutig (rhombisk,) upblåst: *Bl. seglet* strimigt: *Bl.fodret* 5delt, hvar del jåmnbred.

** *Strångarne delta i 2 stammar: en eller 2 strångar skilde från den öfriga stammen, och ludna mårken.*

a) *Ha parbladiga örtblad med klånge* (cirrhus.) *a*)

370 Pisum, *Stift.* 3kantigt (kölformigt) och ludigt.
371 Vicia, *Stift.* på undre sidan af mårket ludit med skågglika hår.
372 Ervum, *Bl.fodret* 5delt, lika långt med *Bl.kronan: Mårkena* bara.
373 Lathyrus, *Stift.* platt, uptil vidgat, hårigt.

b) *Ha parbladiga örtblad utan klånge.*

374 Orobus, *Stift.* jåmnsmalt, måst trindt, uptil mjukhårigt. *Anm. Bladen parbladige utan uddeblad.* (sine impari.)
375 Phaseolus, *Stift.* och *Bl.köl* spiraliskt vridna.

Robinia se följande Afdelning. ***

*** *Strångarne delte i 2 stammar, med bara mårken (utan ludd:) Örtbladen utan klånge.*

a) *Med årtbaljor nåstan af 2 rum* (subbilocularia.)

376 Astragalus, *Baljan* 2rumig, trind (rotundat.)
377 Phaca, *Baljan* til hålfren 2rumig.

b) *Med årtbaljor af 1 rum och många frön.*

a) Characteren som tages af bladen år vål ej våsendtlig, men kan som ett yttre kånnetekn lått rådfrågas.

378 HEDYSARUM, *Baljan* ledfull, med ett frö innom hvar led. *Bl.kölen* ganska trubbig.

379 CORONILLA, *Baljan* råt och hopkrammad, ledfull likfom med skiljebalkar.

380 ROBINIA, *Baljan* lång och trind: *Seglet* halfrundt, tilbakaböjdt och utstående: *Bl.fodret* 4klufvit.

381 LOTUS, *Baljan* spånd (råt,) upfyld med trinda frön. Dess *blomvingar* med öfre kanten hopfåsta.

ERVUM se föregående Afdelning.

**** *Trebladiga våxter.*

Anm. *Ha ej de föregåendes kånneteckn.*

382 TRIFOLIUM, *Baljan* knapt långre ån *bl.fodret* med 1 à 2 frön.

Anm. *Har hopklasade blommor nåstan uti bl.hufvud. Baljorne affalla med frön utan at remna eller öpna sig för at utslåppa dem.*

383 MEDICAGO, *Baljan* hoptryckt (böjd nåstan i form af en snåcka:) *Bl.knölen* nedtryckt af pistillen.

PHASEOLUS, LOTUS, se förut.

14 *Cl. DIADELPHIA*, TVÅKULLE.

1 Ord. CAPSULARES, MED FRÖHUS.

364 FUMARIA, *JORDRÖK.*

1 F. *bulbosa* (Lökig-Jordrök) Stjelken utan grenar: Blomskårmen långa som blommorne. ♃.

V. i skugga. Bl:r i Apr. Maji, med röda blommor och hela blomskårm, tåt rot. Stjelken enkel: Bladen 2:ne (sållan 3), greniga, dubbelt 3delta: småbladen glatta, trubbiga, 3flikiga.

K:ls *Åkerrök* Dahl. *Gallgrås* Vestmanl.

M:n. Rot. invårtes drifver urin och rening: utvårtes br:s fint stött på vildkött och benröta i får.

H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 0. b. 11.)

A) — media med flikige, inskurne blomskårm.

B) —

B) — *major* med ihållg rot (cava,) hela blomſkärm: Blommorne hvita eller röda. K:ls *Fumaria cava.* HOFFM. Fl. Germ.

2 — *nobilis* (Siberiſk-Jordrök) Stjelken måſt utan grenar. Bl.ſkärmen hela, kortare än bl:rna. ♃. ☩.
Bl:r i början af våren med vackra gula blommor. Bladen likna föregående, äro ſtörre.

3 — *officinalis* (Åker-J.) Stjelken grenig (utbredd,) Blommorne ſitta i klaſe (racemoſi,) Fröhuſet med ett frö. ⊙.
V. *på åkrar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med purpurröda blommor i ax eller klaſe.*
M:n. *Ap.* ÖRTEN är ganſka beſk, ber. i mjältſjuka, blekpusſighet, ſkörbjugg och ſkabb ſamt at ſtårka magen. Tages i Extract ⅓del à ½ qvint. 2, 3 gånger om dagen: Äfven utpråsſad örtſaft. Kan och br:s ſom thé och utvärtes i decoct at tvätta onda utſlag med.
H:n. (k.1. g.01. f,1, h.0, ſ.0. b,1,)

365 POLYGALA, *PÅLIGAL*, *Fogelört.*

1 P. *vulgaris* (Allmän-Påligal) Deſs ſtjelk är enkel utan grenar, något nedliggande, med blomklaſe i toppen. Blomkronan fjäderlik: Örtbladen ſmala-lanſetlika. ♃.
V. *på ängar.* a. *Bl:r i Maji, Jun. Varier. med blå, hvita och rödaktige blommor.*
K:ls *J. Mariæ lin* Dalsland. *Fogelört* Ö.Göthl.
M:n. Bör förſökas mot ormbett.
H:n. (k.11. g.1, f.1. h.11. ſ,0. b.1.) Tros öka mjölken hos kor.

2 — *amara* (Beſk-P.) med rundaktiga, måſt viggelika blad vid roten: Blommorne ſom på förra, mindre. ♃.
V. *i Roſlagen. &c. r. Bl:r i Jun. Jul. Liknar aldeles föregående; men ha ſtörre rotblad, något utbred-*

bredda stjelkar vid roten, och smårre blommor: smaken något beskare. K:ls Polyg. vulgaris LINN. *Fl. Sv.*, Polyg. major. *Bauh.* Pin.
H:n samma som förra.

2 *Ord.* LEGUMINOSÆ, *MED ÄRTBALJOR.*

366 SPARTIUM, *SPARR.*

1 S. *scoparium* (Sparr) har kantiga grenar, utan taggar: Löfbladen ensamma och trebladiga. Tr:st.
V. *i Skåne &c.* r. *Bl:r i Jun. Är en buske med vackra gula blommor och håriga fruktskidor.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. b.1.) Pl:s i tråg. tjenlig til häckar.

367 GENISTA, *GINST.*

* *Utan taggar.*

1 G. *tinctoria* (Fårg-Ginst) Dess blad åro lansetlika och glatta; grenarne trinda, strimiga och uppråttstående. Tr:st.
V. *på åkerrenar V.Göthl. &c.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor. Ärtskidan år på denna och* Gen. pilosa *platt, nåstan som på en* Spartium.
H:n. (k.1. g.1. f.11. h.11. f.1. b.1.) *Blommorne* fårga gult. Äfven fås deraf Målarefårgen Schütgelb.

2 — *pilosa* (Hår-G.) Bladen lansetlika, trubbiga: dess stam och grenar åro knöliga och kulliggande. Tr;st.
V. *i Halland.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor. Har håriga blad och ärtskidor. Är en låg buske.*
M:n. Lutsaltet som utlakas af Spartii och Genistæ arternes aska ber. mot vatnsot. Decoct af qvistarne drifver urin. För humle lagda på dricka, tros öka dess styrka.
H:n. (k.1. g.1. f.0. h.1. f.0.)

** *Med taggar.*

3 — *anglica* (Ängelsk-G.) Bladen lansetlika, grenar-

narne, som båra blommor, åro utan taggar (spinæ,) de öfrige taggige, taggarne enkla. Tr:st.
V. *vid Vestervik, Norrlands ång, nåra hafsstrand.* r. *Bl:r i Jun. med gula blommor, år en taggig buske. Taggarne med småblad. Blad och fröbaljor glatta.*

4 — *germanica* (Tysk-Ginst) Bladen lansetlika, grenarne som föregående, men dennes taggar åro sammansatte (compositæ.) Tr:st.
V. *i Halland.* r. *Bl:r i Jun. Jul. Har bredare blad ån föreg. hvilken den liknar. Taggarne åro sammansatte, med uddar på sidorne, utan små blad. Blad och fröbaljor åro håriga.*

368 ANTHYLLIS, *ANTHYLL, Råfklor.*

1 A. *vulneraria* (Råfklor) Bladen parbladiga, med olika stora småblad: Blomhufvudet dubbelt. ♃.
V. *på ångar. Blommorne åndra fårg efter jordmon. Åro måst gula. Bl:r i Jun. Jul. Blommorne sitta tått tilhopa i toppen, liksom i 2:ne blomhufvuden.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 11.) *Örten* fårgar gult, blir under långsam torkning blå.

A) — *coccinea* med purpurröda bl:r. V. *låg, på Öland. &c.*

369 ONONIS, *PUKE, Puktörne.*

1 O. *spinosa* (Tagg-Puke) Blommorne sitta ensamma i bladvecken: Bladen 3delta, grenarne taggige. ♃.
V. *på slåtter i Skåne &c. Bl:r i Jul. med rosenröda blommor. Har något trådaktig stam.* K:ls *Ljungpinnar* Skåne. *Råfblomster* Bohus. *Karbas* V.Göthl. &c. *Tros vara den samma, som på några ställen i skriften omtalas under namn af Törne. Hasselqvist It. Palæst. pag. 101.*
M:n. *Ap.* Roten år öpnande och urindrifvande. I Decoct br:s den i stenplåga, gulsot &c. Åfven för håstar som ha svårt at stalla.
H:n (k. 1. g. 1. f. 11. h. 0. s. 0. b. 1.) År besvårlig i åkrar.

2 — *arvensis* (Åker-Puke) Blommorne 2:ne samsittande: Bladen 3delta, uptil ensamma: grenarne utan taggar, mjukhåriga. ♃.
V. *på åkerrenar Upl. &c. Har från lukt. Är aldeles lik föreg. men utan taggar. Stjelken klibbig: Bladen sågade: Blommorne större, variera 1 och 2 i bladvecken.* v. LINNÉ *ansåg den endast vara en artförändring af föregående.* LINN. Fl. Sv.
H:n samma som föregående.

370 PISUM, *ÅRTER.*

1 P. *sativum* (Mat-Årter) Bladskaften trinda: stiplerna nedtil runda och naggade: Blomskaften flerblommiga (måst tvåblommiga.) ☉. ✝.
H:n är allmänt känd. *Årter* äro mycket födande men tillika nog vädergifvande.
Har åtskilliga artförändringar, som dels fås i trägårdar, dels på åkrar. De förnämsta äro:
A) — Hvita och Gröna åker-ärter. Äro allmänt kända.
B) — Spritärter, fås i träg. ha seg hud som åkerärter.
C) — Säckerärter, dito — ha ätliga skal. Af dessa äro åter flere och mångfaldiga artförändringar såsom: Sabellärter, Kronärter (umbellatum) Kantärter (qvadratum.) Krypärter (nanum.) Bamberger-ärter, stora hvita Holländska, Ångelska &c. Om dessas cultur och egenskaper se VOTHM. Träg. Cateches m. fl. Hushållsböcker.

2 — *arvense* (Åker-Å.) Bladskaften 4bladige: stiplerna spetsiga naggade: Bl.skaften enblommiga. ☉. V. *bland säden. Liknar föreg. och tros vara en urart deraf.* AFZEL. *Obs. p. 31.*

3 — *maritimum* (Strand-Å.) Bladskaften mångbladige, ofvanpå platta, stiplerna pillika: Stjelken kantig: Blomskaften mångblommiga. ♃.
V. *på hafstrand.* r. *Bl:r i Jul. med rödblå bl:r. Har 8, 10 parblad. på hvart skaft och stora hjertlika stipler, och små frön, mindre än på andra ärter.*
H:n.

H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11. f. 1.) Är bland nödbrödsämnen under missväxt känd.

371 VICIA, *VICKER*, *Tranärter*.

* *Med många blommor på utdragna blomskaft* (pendunc. elongat.)

1 V. *pisiformis* (Ärt-Vicker) Blomskaften mångblommiga, Bladskaften med rundaktiga småblad: De nedersta vid stjelken utan skaft. ♃. r. ✝.
Bl:r i Jul. med ljusgula strimiga blommor. Stjelken är lång, ofta til manslängd, råflad, glatt: Bladen glatta parbladiga, med trubbigt-äggrunda småblad: De nedre sitta vid stjelken liksom stora stipler, små stipler bredevid, som äro äggrunda, spetsiga, tandade med en lång utdragen tand. Klängena greniga.
H:n. Förtjenar all upmärksamhet i Landthushållningen. Ätes gerna af Boskapen och tål vårt climat. Är funnen vild af Doct. A. Afzelius.

2 — *dumetorum* (Lund-V.) Blomskaften mångblommiga, Bladskaften tilbakaböjda med äggrunda, och spetsige småblad: Stiplerne något tandade. ♃.
V. *i lundar Skåne vid Krageholm &c. Bl:r i Jun. Jul. med purpurröda blommor. Liknar föreg. til våxt och storlek, men har aflongt-äggrunda småblad: dubbelt större stipler (utan bistipler:) långre ärtbaljor.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 11. f. 1. Gäss 1 Höns 1. b. 1.)

3 — *sylvatica* (Skogs-V.) Blomskaften mångblommiga, Småbladen aflonga: Stiplerna småtandade. ♃.
V. *i skogslundar. Bl:r i Jun. Aug. med hvita blåstrimige blommor, refvig, lång stjelk.*
H:n som föregående.

4 — *cassubica* (Kassubisk-V.) Blomskaften äro mäst 6blommiga: Bladen parbladiga med 10 par aflonga och spetsiga småblad: Stiplerna hela. ♃.
V. *i skogslundar, Calmarl. &c. Har rak stjelk. Blad*

och

Blommors antal variera: småblad emellan 20 och 30, blommorne 6 och 10, purpurröda: Bladen glatta, stundom mjukhåriga. Klångena enkla, sällan 2delta, greniga. K:ls V. Gerardi *S. V.*
H:n. Förtjenar at odlas på ängar. Ätes gerna af boskapen nästan som följande, hvilken den liknar.

5 — *cracca* (Kråk-Vicker) Blomskaften mångblommiga med tått på hvarandra sittande blommor: Småbladen lansetlika, håriga, stiplerna hela. ♃. V. *bland säd &c.* a. *Bl:r i Jun. Aug. med rödblå bl:r, sällan hvita. Varierar mer och mindre luden.* K:ls *Musärter* Ö.Göthl. *Tranärter* V.Göthl. *Fugla-vicker* Skåne. *Viar* Smol. *Jogere* Dahl. &c.
H:n ber. (k.11. g.1. f.1. h.11. f.1. b.11.) Trifves väl på feta ängar, bland frodigt gräs.

A) — *tenuifolia* med, nästan jämnbreda blad och stipler, stjelken rak. V. *på magra ställen ganska liten.*

6 — *biennis* (Hög-V.) Blomskaften mångblommiga: Bladskaften fårade, merendels med 12 småblad, som äro lansetlika och glatta. ☽. ✝.
Bl:r i Jun. Jul. mäst hvita blommor. Är störst i slägtet. På god jordmon växer den til 5, 6 alnars högd: Kunde pl:s med fördel på ängar. Tål väl climatet och ätes begärligt af boskapen.

** *Med bl:r mäst utan skaft, sittande i bladvecken* (axillar.)

7 — *sativa* (Åker-V.) har merendels 2:ne blommor samsittande och raka: Småbladen i spetsen intryckta: Stiplerna fläckige (liksom brännmärkte.) ☉. V. *i åkrar bland säd.* a. *Bl:r i Jul. med purpurröda, stundom hvita blommor, 2 à 3 samsittande i bladvecket.* K:ls *Vicker* Skåne.
H:n. ber. (k.11. g.1. f.1. h.11. f.1. Gåss 1. Höns 1. b.11.) Cultiveras mycket i Skåne &c. För mjölkekor bör den til foder inhämtas då den blommar, men för hästar icke förr än den gått i skidor. Dess gröna frön äro begärligast för hemtamde foglar.

A) —

A) — ſat. nigra med ſmå ſvarta frön och blad, ſom uptil åro ſmala nåſtan jåmnbreda, nedtil åggrunda: Blommorne purpurröda. *Har mindre våxt.* K:ls *V. anguſtifol.* Roth. Fl. G.

8 — *lathyroides* (Gigals-Vicker) Blommorna ſitta utan ſkaft enſamma och upråtta (erecti.) Baljorne glatta: ſmåbladen 6, nedtil hjertlika (obcordata.) V. *på ſidl. ſtållen.* r. s. *År liten med violetta blommor. Bladen något håriga, de öfre ovalt lanſetlika.* H:n okånd.

9 — *ſepium* (Tran-V.) Blommorna ſitta på korta ſkaft, 3 à 4 tilſammans, upråtta: Småbladen ovala (måſt aflonga och helbråddade,) åro ſtörre ju nårmare de ſitta ſtjelken och mindre utåt (decreſcentia.) ♃. V. *i ångar vid gårdesgårdar &c.* a. *Bl:r i Maji, Jul. med blå eller violetta blommor, ſom vetta med korta blomklaſor åt en ſida. Blommorna åro ofta ſamſittande med flere ſmå blomklaſar i toppen.* H:n. ber. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11. f. 1.)

10 — *Faba* (Bön-V.) har rak ſtjelk och blad utan klånge. ☉. ☩. *Bl:r i Jul. måſt med hvita blommor. Bladen åro ovala, glatta och ſaftfulla.* H:n. År födande. Pl:s mycket af Allmogen och år allmånt kånd. K:ls Bondbönor.

A) — eqvina håſtbönor, år mindre. *Sås på åkrar i Bohus &c.*

372 ERVUM, *LINS.*

1 E. *Lens* (Åker-Lins) Deſs blomſkaft åro måſt 2-blommiga: Frön hopkrammade och convexa. ♃. ☩. Pl:s *med fördel til foder. Åfven ſtufvas och åtas frön ſåſom en god ſpis.*

2 — *tetraſpermum* (Slåt-L.) Blomſkaften 2blommiga: Frön klotrunda, 4 innom hvar ſkida. ☉.

V. i åkrar. Bl:r i Jun. Jul. med ſmå rödblå blommor, ſlaka ſtjelkar, glatta fröſkidor. Varierar 1, 2 på hvart ſkaft.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.11. f.1. Höns 11. Gåſs 11. Kaniner 11.)

3 — *hirſutum* (Hår-Lins) Blomſkaften mångblommiga: frön klotrunda, 2:ne innom hvar ſkida. ☉.
V. i åkrar bland ſäd. Bl:r i Jun. Jul. med ſmå blåaktiga blommor. Liknar föreg. år något ſtörre och har håriga fröſkidor. K:ls *Dufvelins* Utk. til Sv. Fl. Ed. 1.
H:n ſom förra. Tros vara bland de Linſer, ſom de gamle Romare kultiverade.

373 LATHYRUS, *LATYR*, *Gigalsårter*.

1 L. *pratenſis* (Ångs-Latyr) Blomſkaften mångblommiga: Klångena enkla (utan grenar) med 2:ne lanſetlika ſmåblad. ♃.
V. *på ångar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor. År ganſka bladrik. Stjelk och blomſkaft 4kantiga, bladen variera glatta och mjukhåriga. Bladſkaftena 3kantiga, ſtiplerna halfſtpillika, helbråddade, ſpetſiga. Deſs fröbaljor ſvartna, då de bli gamla.* K:ls *Gigalsårter* Upland.
H:n. (k.11. g.1. f.1. h.11. f.1. höns 1. gåſs 1. b.1.) På ångar ett förträffeligt höſlag.

2 — *ſylveſtris* (Skogs-L.) Blomſkaften mångblommiga: Klångena med 2:ne ſvårdslika ſmåblad: Stjelken med hinnaktiga kanter (membranaceus.) ♃.
V. *på bergstrakter. Bl:r i Jun. Jul. med hvita eller violetta bl:r. Liknar följ.; men har ſmalare blad.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1.) På ſtenblandad grund förtjenar at odlas.

3 — *heterophyllus* (Odal-L.) Blomſkaften mångblommiga: Klångena 2 och 4bladiga med lanſetlika ſmåblad: Stjelken hinnaktig (ſom förra.) ♃.
V. *på torra ångar.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med ljus-*

rö-

röda blommor, hög och bladrik stjelk. De nedre bladen på hvart klänge 2:ne, breda-lansetlika: de öfre merendels 4, smala-lansetlika.
H:n. förtr. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 11.) Med denna kunna de torraste sand-och stenbackar göras fruktbärande.

4 — *latifolius* (Bred-Lätyr) Blomskaften mångblommiga: Klångena 2bladiga med breda-aflonga blad: Stjelken hinnaktig. ♃.
V. *i Bohus &c.* r. *Bl:r i Jun. Jul. Liknar föreg. men har större blad och mindre blommor: sällan 4 småblad på klånge-skaftet.*
H:n (k. 11. g. 1. f. 1. h. 1. b. 1.) Är störst af alla hö-arter, som kunna odlas på Svenska ängar.

5 — *palustris* (Kårr-L.) Blomskaften mångblommiga; Klångena mångbladiga (med 4, 6 lansetlika småblad.) Stiplerne lansetlika. ♃.
V. *på kårrångar. Bl:r i Jun. Jul. med blå något purpuraktige blommor. Liknar* Orob. tuberos., *men har långre stjelk och smalare blad.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 11. f. 1. höns, gåss 1. b. 1.)

6 — *tuberosus* (Ardacker-L.) Blomskaften mångblommiga: Småbladen ovala: Stjelken bar (ej hinnaktig.) ♃. ✝.
H:n. *Rötterna* föda och åtas afskalade som Potates: tjena åfven til nödbröd. Tål Sv. klimatet och kunna lätt planteras i trägårdar.

7 — *odoratus* (Lukt-L.) Blomskaften 2blommiga; Klångena 2bladiga: Småbladen ovala, (något aflånga.) Årtbaljorna håriga. ⊙. ✝.
Ha prydliga årtblommor, som lukta väl.

374 OROBUS, *GASS.*

1 O. *vernus* (Maj-Gass) har ägglika, spetsiga parblad: Stjelken enkel (måst utan grenar.) ♃.
V. *i Hasselundar. Bl:r i Maji, med purpurröda blom-*

blommor, höggröna blad och ſpetſiga ſtipler. Stjelken rak, kantig: Örtbladen parbladiga, ſkifteviſa: Småbladen 4, 6 emot hvarandra ſittande, åggrunda, långſpetſiga, glatta. K:ls *Kråkärter* Ö.Göthl.
H:n. (k. I. g. I. f. I. h. II. ſ. I. b. II.)

2 — *tuberoſus* (Ång-Gaſs) Parbladen lanſetlikan ågot trubbiga: Stiplerne ſpetſiga: Stjelken enkel. ♃. V. *på hårdvallsångar.* a. *Bl:r i Maji, Jun. med blåröda blommor. Är mindre än föreg. och bladen blååktiga, 4, 6 aflonga, med kort ſpets, under isgrå Stjelken tvåäggad* (anceps) *med hinnaktige kanter.* H:n. (k. I. g. I. f. I. h. I. ſ. II. b. II.) Deſs rötter kokte ſmaka väl och föda, kunna tjena til nödbröd. K:ls *Gjökmat* Småland.

A) — *tenuifolius* med ſmala-lanſetlika (ibland jämnbreda) ſmåblad: Stjelken något hårig. V. *i Ljungmoar. Bladen ſtundom i kanten håriga.*

3 — *niger* (Svart-G.) Bladen med många (12, 14) aflonga parblad: Stjelken grenig. ♃. V. *på högl. ſtällen i beteshagar. Bl:r i Jun. Jul. med röda blommor: har buſkaktigt utſeende. Svartnar då den blir torkad. Varierar med ovala blad.* K:ls *Vippärter* Upland.
H:n. (k. I. g. I. f. I. h. I. ſ. I. b. I.) Roten är känd ibland nödbröds-ämnen.

375 PHASEOLUS, *BÖNOR.*

1 Phaſ. *vulgaris* (Stör-Bönor) Stjelken ſlingrande: Blommorne ſitta i knippe, 2:ne parvis, med blomſkärm mindre än blomfodret: Fruktſkidorna hängande. ☉. ✝.
H:n. Är allmänt känd i trägårdar och räknas ibland de bäſta grönſaker: är födande utan at ge väderſpänningar. K:ls dels *Turkiſka bönor* dels *Svärdsbönor.* Denna ſenare har tunnſkaliga, breda och i längre tid brukbara ſkidor.

A) —

A) — *coccineus* (Rofen-Bönor) har purpurröda bl:r och håriga fröfkidor. ♄. *Båra ymnoga. men gröfre fkal.*
B) — *faccharatus* (Såcker-B.) har 4 blommor på hvart blomfkaft och uptil tvåra (likfom afhuggna) blomfoder-flikar. ♄.

2 — *nanus* (Kryp-B.) har kårt, något rak och utbredd ftjelk. Blomfkaften fitta mot bladen. Blomfodrets öfre låpp år urnupen. ⊙. ♄.
H:n fom förra. Våxer utan at blifva ftödd. Varier. likfom föreg. med hvita och purpurröda blommor.

376 ASTRAGALUS, *KLOËRT.*

* *Med bladig ftjelk* (Caule foliofo.)

1 A. *pilofus* (Hår-Kloërt) Stjelken rak, hårig, med blommor i ax fittande och fröbaljor fom åro fyllika och håriga. ♃.
V. *på Gothl. &c.* r. *Bladen håriga parbladiga, fmåbladen ganfka många, aflonga.*

2 — *glycyphyllus* (Söt-K.) Stjelken kulliggande: Fröbaljan flåt, krökt och något 3kantig: Bladen långre ån blomfkaften, med långrunda eller ovala fmåblad. ♃.
V. *på fkuggrika ftållen. Bl:r i Jun. Aug. med hvitgula blommor. Blad och ftjelk åro glatta: ha fötaktig fmak fom nårmaft liknar Lakriz.*
H:n. förtr. (k.11. g.11. f.1. h.11. f.1. gåfs 1. höns 1. b 1.) Knapt gifves någon ört, fom kreaturen få begårligt åta. Den kan med fördel odlas på ftenaktig mark och bland fkog. Af rötterna kan Lakriz tilredas. fe V. A. H. 1744.

3 — *arenarius* (Sand-K.) Stjelken kulliggande: Bl:rne fitta i klafe upråtta: Bladen hvitludna. ♃.
V. *i flygfand, Skåne. Bl:r i Jun. Jul. med röda bl:r, fom fitta måft i ax. Stjelken låg: fmåbladen åro merendels 9, fmala-lanfetlika. Hela örten hvitluden.*

4 — *alpinus* (Fjäll-Kloert) Stjelken nedtil kulliggande: Blommorna lutande, sitta i klase: Fröbaljorna spetsiga och håriga. ♃.
V. i Lappland. Bl:r i Jun. Jul. med rödblå blommor. Varierar åfven med hvita.
H:n. (k. o. g. 1. f. 1.)

** *Med stjelk utan blad* (Scapo nudo.)

5 — *uralensis* (Ural-K.) Blomstängeln rak, långre än bladen. Fröbaljorna syllika, något upblåsta och mjukhåriga. ♃.
V. i Finland. r. Bl:r i Jul. med purpurröda blommor i aflongt ax. Småbladen äro ganska många (23. 33) lansetlika, en del ägglika, håriga.
H:n okänd.

6 — *campestris* (Fält-K.) Blomstängeln kulliggande: Blomfodret och fröbaljan håriga. Småbladen lansetlika och spetsiga. ♃.
V. på Öland. Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor. Blomfodret är svarthårigt oftast 5klufvit, med bruna flikar och nästan svart basis. H:n. (f. 1.)

377 PHACA, *FAKA.*

1 Ph. *alpina* (Faka) Stjelken rak, glatt: Fröbaljorna aflonga, upblåsta och något håriga. ♃.
V. i Torneå Lappmark. r. Bl:r i Jul. med gula blommor. Har blad och utseende af Astragal. glycyphyll. H:n okänd.

378 HEDYSARUM, *HELGHÖ.*

1 H. *Onobrychis* (Helghö) Bladen parbladiga: Frukt. taggig med 1 frö: Blomvingarna äro lika långa med blomfodret: Stjelken grenig, med långa blomskaft (elongat.) ♃. ✝.
Bl:r i Jun. Jul. med purpurröda blommor, sittande

i aflonga, nåſtan cylindriſka ax: ſmåbladen ſmala-lanſetlika, glatta. K:ls *Saint ſoin* i Frankrike.
H:n. Ger ett ſkönt boſkaps-foder. År berömdt at odla på ångar, men kan ej föredragas våra förtr. inhemſka hö-och gräs-arter.

379 CORONILLA, *KRONILL.*

1 C. *Emerus* (Kronill) har buſkaktig våxt med kantiga grenar: Blomſkaften merendels 3blommiga: Blomkronan lång (med en klo 3 gånger längre än blomfodret.) Tr.ſt.
V. *på Gothl.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med gula bl:r.*
H:n. År tjenlig i trägårdar til ſmå vackra häckar.

380 ROBINIA, *ROBINJA, Årtträd.*

1 R. *Pſevd-Acacia* (Acacie-Robinja) Deſs blommor ſitta i klaſe; Småſkaften (pedicelli) enblommiga: Bladen parbladiga med uddeblad: Stiplerna taggiga. Tr.ſt. ♱.
V. *högſtammig, ifrån Norra America.*
H:n. Ger innom kort tid vackra häckar och godt virke. Tros tåla vårt klimat, och recommenderas af Nyare Landthushållare til plantering. Ännu ſaknas årfarenhet, huruvida den lyckas at hos oſs plantera.

2 — *Caragana* (Siberiſkt-årtträd) Deſs blomſkaft äro enkla enblommiga: Bladen parbladiga, utan uddeblad. ♱.
Pl:s *til prydnad i trägårdar.* H:n. (b. 1.)

3 — *fruteſcens* (Buſk-R.) Blomſkaften enkla. Bladen 4bladiga ſittande på korta ſkaft, utan taggig ſpets. ♱.
H:n. (b.1.) Pl:s til vackra häckar.

381 LOTUS, *HÅNEL*, *Gulhane.*

1 L. *corniculatus* (Allmän-H., Gulhane) Stjelken kulliggande, flerblommig: (med bl:r ſittande flockvis eller i blomhufvud) Fröbaljorne cylindriſka. ♃. V. *på ängar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor, ſom blifva grönaktige under torkning. Stjelken låg, grenig, glatt: Bladen glatta, 3delta, med 2:ne bladlika ſtipler vid baſis. Blomſkaften långa med blomflock i toppen, 3bladigt ſvepe. Skidorna trinda utſtående.* K:ls *Käringetänder* Upl. *Gökſmör* V.Göthl. *Kattklor* Bohus. *Gulhane* Jämtl. *Björnklor* Dalsland. H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 11. ſ. 01. b. 1.)

2 — *maritimus* (Strand-H.) Blomſkaften enblommiga: Fröbaljorne 4kantige: Bladen glatta. Blomſkärmen lanſetlika. ♃.
V. *vid hafsſtrand. Bl:r i Jun.-Aug. med gula bl:r, är något ſtörre än föregående.* H:n (f. 1.)

3 — *Tetragonolobus* (Sparis-H.) Blomſkaften enblommiga: Fröbaljorne 4kantiga, med utſtående hinnaktige kanter: Blomſkärmen äggrunda. ☉. †.
K:ls *i trågårdar Sparisärter för deſs ſmak, ſom liknar Sparis.*
H:n. Deſs 4kantiga ſkidor nyttjas, ſå länge de ännu äro gröna, til mat. Läggas i ſoppor.
Pl:s. med frön i Apr. på god lös jord. Förtjenar rum på blomſter qvarteret för ſina vackra blekröda blommor. Frön ſamlas, då ſkidorne börja bli bruna.

382 TRIFOLIUM, *VÅPLING*, *Klöfver.*

* *Med bara fröſkidor* (Leguminibus nudis.)

1 Tr. *Melilotus officinalis* (Melilot-Våpling) har rak ſtjelk och 2:ne frön i hvar balja: Baljorne knöliga (rugoſa) och ſpetſiga: ſitta klaſevis (racemoſa.) ♂.

V.

V. *på torra ſtällen, Öland. &c. Bl:r i Jul. Aug. med gula bl:r. Har ſtundom nedtil kulliggande ſtjelk.*
M:n. *Ap.* ÖRTSTÅND och BL:R äro reſolverande och af upmjukande kraft. Br:s til Plåſter och omſlag. m. m.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 11. ſ. 1. b. 11.) Gifver mjölk oſmak, om kor dermed länge födras.
A) — med hvita bl:r och rak, något trådaktig ſtam. r. ✝.

** *Med täkta fröſkidor* (Legum. tectis.)

2 — *repens* (Hvit-Våpling) Stjelken krypande (repens,) med blommor flockvis i blomhufvud och baljor ſom ha 4 frön. ♃.
V. *på ängar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med hvita blommor, ſom ſitta flockvis i toppen af långt blomſkaft. Bladen äro trubbiga, ofta urnupna hjertlika.*
K:ls *Hvitkullor* V.Göthland.
M:n. *Blommorna* br:s mot hvita flusſen hos Fruntim.
H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11. ſ. 1. b. 11.)

3 — *hybridum* (Alſike-V.) Stjelken måſt rak (adſcendens:) Blommorna ſitta i blomhufvud: Baljorna med 4 frön. ♃.
V. *på ängar Upl. vid Alſike. &c. Bl:r i Jul. Aug. Har rödhvita bl:r. Stjelken är utbredd (nedtil kulliggande) och grenig. Liknar föreg. men är mycket ſtörre och bladrikare. Bladen äggrunda och ſågade.*
H:n. förtr. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11.) Kan med ſtörſta fördel odlas på ängar.

4 — *pratenſe* (Röd-V.) Deſs blomhufvud är klotrundt, något hårigt och omgifvit med ſtipel af motſtående blad: Blomkronan enbladig, (kronbladen äro nedtil hopvåxta.) ♃.
V. *på ängar.* a. *Bl:r i Jun. Aug. med purpurröda blommor. Stiplerna äro hinnaktige (allmännaſt gulaktiga med röda ådror,) och omgifva i början axen ſåſom ett hölſter. Bladen 3delta, hvart ſmåblad äro måſt ovala och helbräddade. Stjelken rak.*
K:ls *Rödtuppa* Skåne. *Rödkolla* V.Göthl. *Honungsblommor* Gothl. *Mjölontuppa* Dalarne &c.

H:n. förtr. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 11. f. 1. b. 11.) Vår allm. Rödvåpling är äfven få god fom Spanfka klöfvern, och tros vara denfamma, faft i någon artförändring. På fet jordmon kan den flås 2, 3 gånger om året. En fådan plantage bör med nya frön fås hvart 3:dje eller 4:de år, och vid utfodringen iakttages, at den blandas (fåfom all flags våpling) med halm, ty den föker annars bofkapen för mycket, hälft i början. Tros ock mera öka fettet än mjölken hos kor. Pasfar således mindre för mjölkekor än göd-bofkap. Med blommorna färgas ylle grönt. Äfven kan nödbröd af dem under misfvåxt tillagas, fom i Irland kallas *chambroch.* Af alla *Trifolii* blommor torkade och malade til mjöl kan detta tilredas.

A) — *medium* (Spanfk-Klöfver) med aflonga små-fågade blad, gröna ftipler. r. ♃. *Odlad blir ganfka frodig.*

B) — *flexuofum* med hit och dit böjd ftjelk. Jacqu. *Fl. Auftr. Denna och* medium *tros vara fårfkilta fpecies.*

5 — *arvenfe* (Flås-Våpling) Axen aflonga och håriga. Blomfodrets tänder långa fmala (hårlika) och ludna. ☉.

V. *på åkrar &c.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med små hvita blommor, fom äro nåftan täkta af hår. Stjelken rak, grenig med fmala, lanfetlika blad.*

K:ls *Flåsgrås* Veftmanland.

H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. o.)

A) — *pumilum* med enkel ftjelk. V. *på torra ftenbackar.*

6 — *ftriatum* (Rå-V.) Axen åggrunda, fitta merendels utan blomfkaft på fidan af ftjelken: Blomfodret är rundt, (10ftrimigt och hårigt.) ☉.

V. *i Skåne vid byn Rå.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med purpurfärgade blommor.*

7 — *fragiferum* (Smultron-V.) Axen måft klotrunda: Blomfodret 2tandat och nedböjt: Stjelken krypande. ♃.

V. *på fidl. ängar.* r. *Bl:r i Jul. Aug. Har blad och ftjelk fom* Trif. repens, *med röda, fällan hvita blom-*

mor. Blomfodret med frukten år upblåſt, liknar ſtora ſmultron. H:n. (k.o. g.1. f.1. h.1.)

*** *Med torra, merendels nedvikna bl.ſegel* (Lupulina.)

8 — *montanum* (Back-Våpling) Stjelken rak, uptil grenig med 3, 4 ax och blommor, ſom ſitta tått på hvarandra (ſubimbricati:) Blomſodret bart (utan hår.) Seglet ſmalt (ſyllikt.) ♃.
V. *på torra ſtållen. Bl:r i Jun.-Aug. med hvita blommor, aflonga och fint-ſågade blad. Våxer hög ſom* Trifol. pratenſe.
H:n ber. (k.1. g.1. f.1. h.1.) Ökar mjölken hos kor men ſmaken ſåges deraf bli obehaglig.

9 — *ſpadiceum* (Brun-V.) Stjelken rak, med åggrunda ax, hvars blomſegel åro nedvikna (*deflexa*) tått öfver hvarandra lutande. Bl.fodret hårigt. ☉.
V. *på ſidl. ſkogsångar. r. Bl:r i Jul. Har i början gulaktiga, men ſedan ſvartbruna blommor i raka ax. Blomſeglet nedhångande qvarſitter (på denna och de följande) til deſs frön mogna och affalla.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.11.)

10 — *agrarium* (Humle-V.) Stjelken rak med åggrunda ax och blommor ſom föregående. Blomfodret bart. ☽.
V. *på torra ångar. Bl:r i Jul. Aug. med gula blomax.* K:ls *Gullkulla* V.Göthl. *Skogshumle* Dahl. *Jordhumle* Smoland. H:n ſom förra.

11 — *procumbens* (Ref-V.) Stjelken jordliggande med blomax likſom föregående. ☉.
V. *på ångar i Smol. &c.* r. *Bl:r i Jul. med gula blommor: år aldeles lik föregående; men har nedliggande långa och mer greniga ſtjelkar.*
H:n ſom förra.

12 — *filiforme* (Tråd-V.) Stjelken nedliggande med ſmå blomax och få blommor (3, 5, och i

ſet

fet jord 12, 15 i hvart ax) något öfver hvarandra liggande (*subimbricati*) och med nedböjda segel som på föregående. ⊙.
V. *på öpna fält i Skåne. Bl:r i Jul. Aug. Dess blommor sitta på små smala skaft; är ganska lik föreg. men mycket mindre och ofta med rak stjelk, som är mindre grenig. Bladen i spetsen urnupne.*

383 MEDICAGO, *LUCERN.*

1 M. *sativa* (Allmän-Lucern) Stjelken rak: Blommorne sitta klasevis tilhopa: Fröbaljorne äro vridna (contorta.) ♃. ⚕.
H:n förtr. Pl:s på god och fet ängsmark til foder. Kan slås flere gånger om året. Tål ej gerna andra växter vid sig, hvarföre desse böra först utrotas innan denna odlas, at de ej må förqväfva densamma.

2 — *falcata* (Svensk-L.) Stjelken kulliggande. Bl:rna sitta i klase: Fröbaljorna krökta (mänlika.) ♃.
V. *på åkerrenar och torra stållen. Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor. Stjelken är buskaktig (grenar sig mycket) med grenar som vetta åt en sida, upåt.* K:ls v. LINNÉS *Höfrö.*
H:n. (k. II. g. I. f. I. h. II.) Om dess förträffelighet i ängskultur se V. A. H. p. 194. och HOFFB. p. 176.

3 — *lupulina* (Lille-L.) Stjelken kulliggande och hårig, med äggrunda blomax: Fröbaljorna små njurlika, med 1 frö i hvardera. ♃.
V. *på ängar. &c.* a. *Bl:r i Jun.-Aug. med små gula bl:r, har utseende af en liten gul Våpling.*
H:n. (k. I. g. I. f. I. h. I. b. I.)

15 CLAS-

15 CLASSEN.

SYNGENESIA, SVÅGRAR.

VÅXTERNA i denna Clafs ha famfittande blommor och hopvåxta knappar. De ha merendels många fmå enbladige blomkronor, fom ftå tilhopa på gemenfamt blomfåte innom få kallat allmånt blomfoder. Ståndarne åro 5, men genom deras hopvåxning mårkas fållan mer ån en. Frön enfamma, under blomman. Om ordningarnas indelning fe Inledn. Af *Natur. Ord.* mårka vi i fynnerhet: SEMIFLOSCULOSI, fom ha platta utdragne blomkronor: åro mjölkfaftige och til fmaken merendels befka: Åga gemenligen hvar och en någon Medicinfk kraft. Deras blad, ftjelkar och rötter tjena vårtid til fallat och kål famt i foppor. Sådane åro *Leontodon*, *Scorzonera*, *Sonchus*, *Cichorium*; FLOSCULOSI åro nåftan af famma egenfkap, men hafva likformiga, pipiga blommor fåfom *Arctium*, *Carduus*, *Tanacetum*. &c. Ingen i Clasfen år giftig, om ej ibland RADIATI *Arnica* torde få befinnas. De indelas låttaft i följande ordningar.

1 Ord. SYNGENESIA ÆQVALIS, LIKA SVÅGERLAG.

* *Med alla blomftren utdragna, tunglika.* Semiflofculofi.

a) *Blomfodret med en rad af blomfoderfjåll.*

384 TRAGOPOGON, *Frön* kantiga med fjåderlikt fjun på fkaft eller ftift (ftipitat.) *Fåftet* (receptaculum) bart. *Bl.fodret* enkelt (fjållen nedtil hopvåxta.)

HYOSERIS fe nedanföre.

b) *Blomfodret med öfver hvarandra liggande fjåll.* (imbricat.)

385 SCORZONERA, *Frön* trinda, ftrimiga med fjun fom förra. *Fåftet* bart: *Bl.foderfjållen* med hinnaktig kant.

386 LEONTODON, *Frön* aflonga ftrimiga: *fjunet* fjåderlikt med ftift: *Fåftet* bart: De yttre *blomfoderfjållen* flaka.

387 Hypochæris, *Fröfjunet* något fjäderlikt, både med och utan stift. (De i kanten merendels utan, de i disken med stift.) *Frön* aflonga, skrynkliga (transversim rugosa.) *Fåstet* mäst fjälligt: *Bl.foderfjällen* raka.

388 Hieracium, *Fjunet* hårlikt utan stift (sessilis) *Frön* kårta, nästan 4kantiga: *Fåstet* nästan bart: *Blomfodret* åggrundt.

389 Sonchus, *Frön* aflonga med hårlikt fjun utan stift: *Fåstet* bart: *Blomfodret* nedtil vidgat.

390 Lactuca, *Fjunet* hårlikt med stift: *Frön* ovala, platta: *Fåstet* bart: *Bl.foderfjällen* med hinnaktig kant.

c) *Blomfodret dubbelt, med ett mindre vid basen.* (calyculatus.)

391 Picris, *Frön* tvärsöfver strimiga med stift och fjäderlikt fjun: *Fåstet* bart. *Bl.fodret* dubbelt (ett mindre vid basen.)

392 Crepis, *Frön* aflonga, merendels med hårlikt fjun: *Fåstet* bart: *Bl.fodret* dubbelt (det mindre af olikformiga fjäll.)

393 Prenanthes, *Frön* hjertformiga med stift och hårlikt fjun: *Bl.fodret* dubbelt, mäst 5blommigt.

394 Lapsana, *Frön* utan fjun: *Fåstet* bart.

395 Hyoseris, *Frön* med krus (coronata.) *Bl.fodret* med nästan lika stora fjäll.

396 Cichorium, *Frön* nästan 5tandade, knapt märkeligen håriga: *Fåstet* fjälligt.

** *Med alla blomstren pipiga.* (flosculosi.)

a) *Ha nästan klotrundt blomfoder.* Capitati

397 Arctium, *Bl.foderfjällen* med böjda krokar (hami.)

398 Carlina, *Blomfodret* stråligt med fårgade fjäll.

399 Carduus, *Bl.fodret* vid basen upblåst, åggrundt, med taggige (stickande) fjäll, på hvarandra liggande. *Bl.fåstet* hårigt: *Frön* med långa hår.

Anm. Cnicus kallas af Roth. &c. en del Tistelarter, som ha fjäderlikt fjun. Carduus de som ha hårlikt. Mig tyckes den delningen vara nog artificiel, hälst några ha halft-fjäderlika hår som *C. marianus.* Derföre har jag dessa förenat.

400 Ser-

400 SERRATULA, *Blomfodret* nåftan cylindrifkt, med fpetfiga fjäll, på hvarandra liggande (imbricatim) utan taggar: *Bl.fåftet* fjälligt.
Skiljes knapt ifrån föreg. flägtet. Frön lika.
401 ONOPORDUM, *Bl fodret* äggrundt, upblåft med taggige fjäll; *Bl.fåftet* med fmå pipiga hål (favofum.)
402 CYNARA, *Bl.fodret* med tjocka utfpårrade fjäll rånlade och i fpetfen taggige.
403 CARTHAMUS, *Bl.fodret* äggrundt med bladlika öfver hvarandra liggande fjäll.

CENTAUREA fe ord. *Syngen. fpuria.*

b) *Blomfodret utbredt (ej klotrundt)* Difcoidei fl.

404 CHRYSOCOMA, *Bl fodret* rundt med fjäll, öfver hvarandra liggande. *Piftill.* kårt, knapt lång fom blomkronan: *Frön* med hårlika fjun: *Fåftet* bart.
405 EUPATORIUM, *Bl.fodret* aflångt, med fjäll på hvarandra liggande. *Piftillen* ganfka lång: *Frön* med fjäderlikt fjun: *Fåftet* bart.
406 BIDENS, *Bl.fåftet* med fjäll: *Frön* med råta borftlika hår. *Bl.fodret* med fjäll på hvarandra liggande.
COREOPSIS *Bidens* LINN. förenas hårmed.
Anm. *Varierar med ftrålblomfter.*

2 *Ord. SYNGENESIA SPURIA, feu POLYGAMIA a)* OLIKA SVÅGERLAG *eller* MÅNGGIFTE.

* *Med pipiga och likformiga blomfter.* Difcoidei.

407 TANACETUM, *Bl fodret* halft-klotrundt med fjäll öfver hvarandra liggande. *Blomftren* omkring kanten (*radius*) något utdragne och 3klufna: *Frön* kantade: *Fåftet* bart.
408 ARTEMISIA, *Bl.fåftet* fmåludit (nåftan bart:) *Frön* utan fjun: *Bl.fodret* med fmå rundade fjäll, tätt öfver hvarandra liggande.

409 GNA-

a) *Polyg. fuperflua, fruftranea* och *necesfaria* v. LINNÉS höra hit. fe p. 7.

409 Gnaphalium, *Blomfästet* bart: *Fröfjunet* fjäderlikt: *Blomfodret* med hinnaktiga fjäll, merendels vackert färgade.

410 Filago, *Bl.fästet* bart: *Fröfjunet* o. (åfven fjäderlikt.) *Dess* ♀*blomster sitta emellan blomfodrets fjäll.* Anm. *Våra Sv.* Filagines *borde förenas med* Gnaph. *emedan de ha lika fröfjun och fruktbärande bl:r i disken. Jämf. Doct.* Afz. *Obs. de Veg. Sv.*

Senecio *vulgaris* se nedanf. **

** *Med pipiga blomster midt i, men utdragna (tunglike) omkring kanten: äro liksom strålige.* Radiati.

a) *Ha bart blomfäste samt enkelt hårigt fröfjun.*

411 Arnica, *Strålblomstren* med 5 ståndare utan knappar (castrata.)

412 Inula, *Ståndarnes* knappar ha vid basen 2 tagellika hår, *Strålblomstren* talrika.

413 Solidago, *Bl.fodret* med fjäll öfver hvarandra inåt tilslutande (clausæ.) *Strålblomstren* vid pass 5.

414 Cineraria, *Bl.fodret* enkelt med lika stora fjäll.

415 Senecio, *Bl.fodrets* fjäll äro uptil liksom svedda, (med svarta prickar.)
Anm. *Strålblommorne felas stundom. Blomfodret är cylindriskt och vid basen omgifvit med mindre blomfoder* (calyculatus.)

416 Tussilago, *Bl.fodret* med lika stora fjäll, som äro tunna, nästan hinnaktiga.
Anm. *Strålblomstren felas stundom.*

417 Erigeron, *Strålbl.* ganska smala, nästan hårlika.

418 Aster, *Bl.fodret* med yfviga fjäll. *Strålblommorne* flera än 10.

419 Tagetes, *Bl.fodret* pipigt, 5tandat. *Strålblomstren* 5, ganska breda: *frön* med 5 raka tagellika bårster.

b) *Ha bart blomfäste, frön utan fjun.*

420 Bellis, *Bl.fodret* enkelt, med lika stora fjäll; *bl.fästet* kägellikt (coniskt.

421 Matricaria, *Bl.fodrets* fjäll öfver hvarandra liggande, något spetsiga.

422 Chry-

422 CHRYSANTHEMUM, *Bl.fodrets* fjäll öfver hvarandra liggande, trubbiga och i kanten hinnaktiga (scariosæ.) *Bl.fästet* platt, något kupigt.
Anm. Matricaria *och* Chrysanthemum *borde förenas til ett slägte. Bägge ha de blomfodrets fjäll hinnaktiga.* Matricar. Chamomilla *har blomfästet conifkt, men gradvis går det på andra arter til nästan platt* a). *Blomfodret är halfklotrundt på alla.*

423 CALENDULA, *Bl.fästet* bart. *Bl.fodret* med lika stora fjäll; *Frön* midt i (i disken) hinnaktiga, utan fjun.
Anm. *Har gallblomster i disken.*

c) *Med fjälligt blomfäste.*

424 ANTHEMIS, *Bl.fodret* halfklotrundt med nästan lika stora fjäll, i kanten hinnaktiga. *Strålblomstren* flere än 5. *Frön* utan fjun.

425 ACHILLEA, *Bl.fodret* äggrundt med fjäll öfver hvarandra: *Strålblomstren* vid pass 4: *Frön* utan fjun.

426 HELIANTHUS, *Bl.fodret* med yfvige (squarrosis) fjäll. *Bl.fästet* platt: *Frön* med taggellike hår.

427 CENTAUREA, *Bl.fästet* med tagellika hår, *strålblomstren* trattlika med olikformige flikar, utan märken.

BIDENS se *Syngen. æqvalis.*

3 *Ord.* *SYNGENESIA*, *SEGREGATA.* *SÄRSKILT SVÅGERLAG.*

428 ECHINOPS, alla blomstren äro tvåkönade, med enskilt *blomfoder: Fröfjunet* småhårigt.

JASIONE, med fröhus af 2 rum. Se *Pentandria Monogynia.*

MONOGAMIA LINN. se *Pentandria, Monogynia.*

a) Frön äro på en del *Chrysanthema* med tydeligt krus (corona) försedda, men äfven detta saknas på andra, som ifrån slägtet ej kunna väl skiljas. Mig tyckes at namnet *Chrysanthemum* borde utslutas såsom mindre tjenligt efter Botaniska reglor och *Matricaria* endast til slägtnamn behållas.

15 *Class. SYNGENESIA*, SVÅGRAR.

1 *Ord. SYNG. ÆQVALIS*, LIKA SVÅGERLAG.

384 TRAGOPOGON, *SALSOFI*, *Bockskägg.*

1 T. *pratensis* (Ång-Salsofi) Dess blomfoder år långt som blomkronan: örtbladen enkla (odelta,) omfattande stjelken. ☽.
V. *på ångar. Bl:r i Jun.-Aug. stjelken rak, trind: Bl.skaften i toppen, longa, uptil tjockare, med gula blommor, flåta enkla och glatta blad.*
H:n. (k. II. g. OI. f. I. h. I. s. II. b. I.) Rötterne kokte kunna vårtid åtas som Sparis och åro hålsosamma. Örten på ångar ger godt foder.

2 — *porrifolius* (Mat-S., Hafrerot) med långre blomfoder ån blomkrona: kronbladen tvåra (truncata.) Blad och stjelk som föregående. ☽. ✝.
Bl:r i Jul. med purpurröda blommor. Liknar föregående, men har större stjelk, bredare blad, dubbelt långre blomfoder och smalare kronblad.
H:n. Rötterne br:s dels i soppor, dels stufvade och åtas som en hålsosam spis. Stjelken 3 à 4 tum hög kan åfven nyttjas för sparis.

385 SCORZONERA, *SKORSONÉR.*

1 Sc. *humilis* (Svensk-Skorsonér) Stjelken år nåstan bar och enblommig: Bladen platta, lansetlika och seniga. ☽.
V. *på sidl. ångar, Ö.Göthl., Smol. &c.* a. *Bl:r i Jun. Jul. Har blad som* Plantago lanceolata, *och gula blommor. Bladen på stjelken åro vanligen 2:ne och smalare ån rotbladen.*
K:ls *Svinrot* Upl. *Ringormarot* Skåne.
H:n. (k. II. g. I. f. I. h. I. s. II. rot. b. II.) Rötterna åro födande och hålsosamma, kunna åtas som Sparis åfven kokas i soppor.

A) —

A) — med flerblommig stjelk och ganska smala rotblad. r. Smoland.

2 — *hispanica* (Spansk-Skorsonér) Stjelken grenig och bladfull: Bladen enkla, fint sågade, omfatta stjelken. ♃. ✝.

M:n. *Ap.* ROTEN är af lika kraft och egenskap som den föregående.

H:n. Roten kan brännas til Caffé. I matredning är dennes rötter större och smakligare än den föregåendes. Torde härleda sig ifrån odling i trägårdar.

386 LEONTODON, *LEJONTAND.*

1 L. *Taraxacum* (Lejontand) Bladen glatta rundtaggade, och hvasttandade. ♃.

V. *vid byar, på tomter.* a. *Bl:r i Maji, Jun. med gula blommor: har ihålig och trind stängel, utan blad; alla bladen gå från roten: Blomfodrets nedre fjäll tilbakaböjda. Är mycket mjölksaftig.*

K:ls *Smörblomster* Smol. *Munkhufvud* Dahl. *Skallnacke* Ö.Göthl. *Pisenlit* Frankr. *Äggblomster* Calmarl.

M:n. *Ap.* ROTEN br:s hälst färsk om våren och är kraftigt urindrifvande, upmjukande eller så kallad blodrenande &c. tjenlig emot invärtes hårdheter i lefren, mjälten, körtlarne, och i gulsot, bukvattusot m. m. nyttjas antingen utpråsfad saft, eller blandad i mjölkvassla, eller ätas i soppa kokt tillika med blad af syra. Bör brukas längre tid.

H:n. (k. 1. g. 1. f. 01. h. 0. s. 1. b. 11.) *Rötterna* kokte kunna ätas och äro födande: äfven dess spåda blad. Af rötterna brända kan godt Caffé tilllagas, se *Cichorium.* Bladskaften först om våren med ättika och olja br:s såsom en hälsosam sallat. Bladen til grönkål.

Leont. hispidum och *autumnale* se HYPOCHÆRIS.

387 HYPOCHÆRIS, *FIBLER.*

1 H. *maculata* (Fläck-Fibler) har en gren på sidan af stjelken, som merendels är bar (utan blad.) Dess rotblad äro aflongä och i brädden tandade. ♃.

V. *på ångsbackar.* a. *Bl:r i Jul. med stora gula blommor: år måst 2blommig: sällan utan sidogren. Bladen åro något fläckiga håriga.*
K:ls *Mårmjölk* V.Göthl. *Slåtterkulla* Jemtl. *Oxögon* Ö Göthl. *Frukål* Smol.
H:n. (k.o. g. 11. f.o. h.11. f.1. b.1.) Fårsk ätes örten af hästar häldre än torr. Bladen br:s i Smol. til Grönkål.

2 — *hispida* (Hår-Fibler) Blomfodret stråfhårigt: Bladen måst rundtaggade och stråfva. ♃.
V. *på ångar.* r. s. *Bl:r i Jun.-Aug. med gula blommor, rak enblommig stångel. Bladen åro rundtaggade; likna* Leontodon Taraxacum, *men utan smårre tånder i brädden, håriga. Håren åro gaffellika* (furcatæ.) H:n. (k.o1. g.1. f.o. h.1.)
Anm. Denna och följande som ha fröfjun, en del (sessilis) utan stift, föras af nyare Örtkännare under särskilt *Genus* Apargia. De ha äfven varit förda til Leontodon, men åro för mycket skiljaktiga från dess hufvud-species *Taraxacum* &c. Deremot äga de all möjlig likhet med de förut kända *Hypochæridis* slagen, utom at blomfästet på desse år mindre fjälligt, som dock tyckes vara af mindre betydenhet, då alt öfrigt instämmer.
A) — med lansetlika måst helbråddade blad.

3 — *autumnalis* (Höst-F.) Stjelken grenig: Blomskaften fjällige: Bladen lansetlika, groftandade och glatta. ♃.
V. *på ångar.* *Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor: År ljusare ån föreg. Bl.fodret år merendels glatt: Stjelken med utbredda grenar.*
K:ls *Mjölkblomster* Dahl. *Staduflur* Ångermanl.
H:n (k.o. g.1. f.o1. h.11. f.1. b.11.)
A) — med hårigt blomfoder och 1-2blommig stjelk. glatta tandade blad. r. n. *Monne* Hier. taraxaci. Fl. Sc.?

4 — *radicata* (Mår-F.) Stjelken grenig, bar och slåt: Blomskaften fjålliga: Bladen rundtaggade, trubbiga och stråfhåriga. ♃.

V.

V. *på öpna fält, V.Göthl. &c.* r. *Bl:r i Jul. Dess stjelk och blommor likna så den föreg., at det är ganska svårt at skilja dem åt. Bladen variera mer och mindre håriga. De urskiljas dock 1:o med roten.* H. autumn. *har den liksom afbiten* (præmorsa,) *denne hel. 2:o blomfästet är fjälligt på denna; men på den andra måst bart. 3:o frön på denna ha stift, för alla blomstren, med fjäderlikt fjun, på den förra endast stift i disken.* H:n okänd.

5 — *glabra* (Slåt-Fibler) Stjelken grenig och bar: Bladen grofttandade: Blomfodret aflångt med flåta fjäll. ☉.

V. *på åkrar.* r. s. *Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor. Liknar föreg. men har glatta blad, mindre blommor. Fröfjunet i disken är med, i kanten (radius) utan stift.* Fl. Sc. H:n okänd.

388 HIERACIUM, *NACKEL, Nackblomster.*

* *Med bar stjelk* (scapo nudo.)

1 H. *alpinum* (Fjäll-Nackel) Stjelken merendels enblommig och bar: Bladen aflonga, tandade och håriga: Blomfodret hårigt. ♃.

V. *i Lappska fjällen. Bl:r i Jul. med gula blommor. Varier. stundom 2 och 3blommig, samt har de nederste bladen långrunda, de på stängeln smala, nästan jämnbreda. Hela växten är hårig.*
H:n okänd.

2 — *Pilosella* (Hår-Nackel) Blomstängeln enblommig med krypande rottelning. Bladen aflonga, helbräddade, under hvitludna. ♃.

V. *på torra ställen.* a. *Bl:r i Jun.-Aug. med paillegula blommor, som äro under (i kanten) röda. Bladen äro mycket håriga och under hvita.*
H:n. (k. o. g. 1. f. 01. h. 11. b. 11.) K:ls *Musöron* Upl.

β) — med 2blommig stängel och rotblad nästan gröna på bägge sidor.

3 — *Auricula* (Ör-Nackel) Blomstängeln mångblommig med krypande rottelning. Bladen lansetlika och helbråddade. ♃.
V. *med föregående, hvilken den liknar, men har smalare blad, mäst glatta, under isgrå: 3, 5blommig stängel, som är af stråfva hår svartprickig. Bl:r i Jun. Jul.* H:n. (k.o. g.1. f.1.)

4 — *cymosum* (Knipp-N.) Blomstängeln mäst bar och mångblommig med knippevis sittande blommor i toppen. Bladen lansetlika, helbråddade och stråfhåriga. ♃.
V. *i skogsängar Calmarel. &c.* r. *Bl:r i Jun. Jul. med med gula bl:r. Har mindre bl:r än* H. Auricula *och högre stjelk, 12, 20blommig: stjelken är mycket hårig hälst mot roten och med 2 à 3 smala blad.* H:n okänd.

A) — *dubium* (Ur-N.) Blomstängeln mångblommig med krypande telning. Bladen aflonga och hela. ♃. V. *på skogsängar. Upl.* r. *Bl:r i Jun. Jul. Liknar aldeles föregående; men har något bredare blad.*

5 — *præmorsum* (Fible-Naekel) Blomstängeln mångblommig uptil grenig. Bladen aflonga (något äggrunda) och i brädden småtandade. ♃.
V. *i ängar.* a. *Bl:r i Jun. med gula blommor, som sitta uptil i blomklase.*
Anm. *De öfverste blommorne stå först ut. Roten är liksom afbiten. Bladen likna* Hypoch. maculata.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. s.1. b.1.)

** *Med bladig stjelk* (caule folioso.)

6 — *aurantiacum* (Orange-N.) Stjelken med ett och annat blad (nästan bladlös,) enkel och med blomqvast i toppen: Bladen helbråddade. ♃. †.
Bl:r i Jul. med sköna orangeblommor. Stjelken stråfhårig. Med svarta hår: Bladen aflonga.

7 —

7 — *murorum* (Skogs-N.) Stjelken grenig, med ågglika och tandade rotblad: Stjelkblad. mindre. ♃. V. *i skogsbackar.* a. *Varier. mycket i storlek. Bl:r i Jun. Jul. med brandgula blommor. Dess nedersta blad sitta på skaft* (petiolata.)
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.11. b.1.)
A) — *laciniatum* med groftandade, något hjertlika blad.
B) — *sylvaticum* med aflonga, mäst helbråddade blad. r. *Har ljusgula blommor. De öfversta bladen lansetlika småtandade. Rotbladen åggrunda, trubbiga.*
C) — *myophorum* med fläckiga blad: ofta enblommig stjelk. V. *på berg. Dess fläckar hårröra af Insecter.*

8 — *paludosum* (Kårr-N.) Stjelken grenig, med blomvippa. Bladen äro utan skaft, tandade, glatta, omfatta stjelken: Blomfodret svarthårigt. ♃. V. *i skogskårr.* r. *Bl:r i Jul. med gula blommor.*

9 — *sabaudum* (Savoj-N.) Stjelken rak, mångblommig: Bladen breda-lansetlika, tandade, halftomfattande stjelken. ♃. †.
V. *i V.Göthl. &c. Bl:r i Jul. Aug. med gula bl:r. Bladen äro aflonga eller åggformiga: stjelken hårig.*
H:n okänd.

10 — *umbellatum* (Flock-N.) Stjelken rak, slutar sig mäst i en blomflock: Bladen sitta spridda omkring stjelken, äro jämnbreda och något tandade. ♃. V. *på torra ängar.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor. Blomfodret utspärrat* (squarrosus.) *Blad och stjelk äro stråfhåriga. På berg växer stundom enblommig. Blomfästet är på denna och nästföreg. pipigt och något hårigt.* Haller *och* Zinn. *hafva håraf gjort ett eget slägte*, Intybus *kalladt.*
K:ls *Nolanaber* Skåne.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. f.1. b.1.) Är bladrik ört, tjenlig på magra ängar. Färgar ylle gult.
A) — med bl.vippa och lansetlika, mäst helbråddade blad.
B) — med bl.vippa och tandade blad. r. n. *Bladen ä-*

ro mycket stråfhåriga och bredare än vanligt på H. umbellatum.

11 — *tectorum* se Crepis *tectorum*.

389 SONCHUS, *SONKE.*

1 S. *arvensis* (Fet-Sonke) Dess blomskaft och blomfoder äro stråfhårige: Blommorne sitta mäst flockvis i toppen: Bladen rundtaggade och i brädden småtandade, vid basen (där de omfatta stjelken,) liksom hjertlika. ⊙.
V. *på odlade stållen, hälst i lerjord.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med gula bl:r. Bladen äro i brädden småtaggige.* H:n (k. I. g. I. f. I. h. II. s. I. b. II.) K:ls *Fettistel* Upl.
A) — med odelta blad, som ha hvassa nedåt böjda tänder. V. *i skårgården Calmarl.* Sonch. maritim. S. V? *Har stråfhåriga blomskaft, som äro sällan bara* (nudi.)

2 — *oleraceus* (Mjölk-S.) Blomskaften hvitludna Blomfodret glatt. ⊙.
V. *i kryddgårdar och på odlade ställen.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med ljusgula blommor. Dess blad omfatta stjelken och variera mycket med större och mindre flikar; stråfva och släta, altid i brädden tandade. Bl.skaften i början ludna, bli sedan bara. Är mycket mjölksaftig.* K:ls *Mjölktistel* Upl. *Vatntistel* Ångerm. H:n. (k. II. g. I. f. I. h. II. s. II. b. II.) Utomlands pläckas vintertid dess späda telningar til sallat och kål.

3 — *alpinus* (Jerja-S.) Blomskaften häriga och med ett eller annat bladfjäll (sqvamosi:) Blommorna sitta i klaselik blomqvast: Bladen rundtaggade. ⊙.
V. *i Norra V.Botn och Lappl. Bl:r i Jul. Aug. med vackra blå blommor. Har hög, bladig stjelk. Bladen likna* Prenanth. muralis: *ha merendels den yttre fliken större, 3angelformig, sidoflikarne smärre. Ibland variera bladen uptil nästan rundtaggade, nedtil lyrtaggade, äfven vid basen pillika, och i brädden*

små-

småtandade. Blomskaften stråfhåriga, ofta utan fjäll med ett smalt blomskårm vid hvardera skaftet.
Anm. S. lapponicus Fl. Sc. *är förändring af denna.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 11. h. 11. f. 1.) Åten af kor fåtter den besk smak på mjölken. Dess fårska affkalade stjelkar åtas af Lapparne. K:ls *Tolta* i Jemtl. *Tota* Dalarne.

4 — *sibiricus* (Blå-Sonke) Blomskaften fjälliga: Bladen lansetlika, odelta och utan skaft. ♃.
V. *i Ångermanl. &c.* r. *Bl:r i Jul. med vackra blå blommor. Bladen åro glatta och tandade.*
A) — med helbråddade blad: grenig blomvippa. r. ⚴.

390 LACTUCA, *LAKTUK.*

1 L. *sativa* (Sallat-Laktuk) Bladen rundade: Stjelken med blomruska eller grenig blomspira. ☉. ⚴.
Stjelkbladen åro hjertlika och omfatta stjelken.
M:n. Til Sallat år hålsosam, låttar matsmåltningen och litet kyler. Den som åter Sallat om aftonen årfarer gerna en rolig natt. Bergii *Mat. Med.* (b. 11.)
A) — *crispa* Krussallat.
B) — *capitata* Hufvudsallat. Då sallatens hufvud blifvit fasta, affkåras de til bruk. Pl:s hålft i skugga och något fugtig jord. Krussallat kan fås sent på hösten på öppen fång, då frön om våren tidigt upkomma och ge bittida sallat.

2 — *quercina* (Vild-L.) Bladen rundtaggade, i bråddee småtandade och under flåta: Stjelk. glatt. ♃.
V. *på lilla Carlsön.* r. *Bl:r i Jul. Aug. har gula blommor som föregående.*

3 — *virosa* (Tagg-L.) Bladen åro nedtil rundtaggade, i brådden tandade och under (på bladets rygg) taggiga. ♂. — Monne urart af föreg.?
V. *på vallarne i Calmar. Bl:r i Jul. Aug. med bl:r som föreg. Har vid roten taggig stjelk och horizontelt utstående blad. De öfverste åro pillika och omfatta stjelken. År knapt skild från* L. scariola. S. V.

M:n. *Extract* af örten ber. at intaga mot vatnsot. D:s 1 til 3 qvint. om dagen. H:n okånd. Giftig?

391 PICRIS, *PIKRIS.*

1 P. *echioides* (Stråf-Pikris) Dess yttre blomfoder består af 5 blad och år större ån det inre som år spetsat (aristatus.) ☉. r. Fl. Sc.
Har gula bl:r och ganska stråfva blad, nåstan taggige.

2 — *hieracioides* (Nackel-P.) har flaka blomfoder-fjåll: Blomskaften med småblad (uptil vid blomfodret:) Bladen hela. ☉.
V. *i Skåne.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor. Har fjålliga blomskaft som* Hypoch. autumnalis. *Bladen åro stråshåriga dock mindre ån föreg. Blomfodret består af 12 blad eller fjåll. Det inre större.*
H:n okånd.

392 CREPIS, *KREPE.*

1 C. *tectorum* (Hus-Krepe) Bladen flåta, uptil smala lansetlika, nedtil rundtaggade, utan skaft. ☉.
V. *vid byar.* a. *Bl:r i Jun.-Aug. med ljusgula bl:r; Varier. mycket och med olika blad. De öfverste åro jåmnsmala, ofta helbråddade; de nederste flikiga och tandade. Blomfodret klibbhårigt.*
H:n (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1. s. 1. b. 11.)

A) — *pumila* med odelta blad vid roten, se fig. 51.
V. *på Öland.* r.

2 — *biennis* (Fålt-K.) Bladen groftandade (nåstan pinntaggade) och stråfhåriga: Blomfodret fårat och långsefter styfhårigt (muricatus.) ☽.
V. *på fålt i Skåne &c.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor. År mycket större ån föregående.*
H:n okånd.

393 PRENANTHES, *PRENDLING.*

1 P. *muralis* (Prendling) har 5 små blomster in-

nom blomfodret: Bladen rundtaggade (eller något spjutlikt flikiga.) ♃.
V. vid bergsrötter, ibland stenar. Har utbredd bl. vippa och små gula blommor. Bl:r i Julii.
H:n. (k. 1. g. 1. f. 11. h. 1. s. 1.)

394 LAPSANA, *TOMTÖRT.*

1 L. *communis* (Tomtört) Bl.fodret kantigt, omger frukten: Stjelken grenig med smala bl.skaft. ☉.
V. *på odlade ställen.* a. *Bl:r i Jun.-Aug. med små gula blommor. Bladen äro äggrunda och tandade.* H:n (k. 11. g. o. f. 1. h. 1. s. 1.) *Stjelkarne* innan de gå i blomma åtas i Constantinopel.

395 HYOSERIS, *PYSSLING.*

1 H. *minima* (Pyssling) Stjelken grenig och bar (utan blad.) ☽.
V. *på sandåkrar.* r. s. *Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor: Har vid roten ganska smal stjelk, som vidgar sig och är nästan upblåst mot blommorna. Rotbladen aflonga: Är liten ört.*

396 CICHORIUM, *SIKOR.*

1 C. *Intybus* (Svensk-Sikor.) har blommor, som sitta parvis (2 och 2) på axet: Bladen nedtil rundtaggade. ☽.
V. *på åkerrenar, Öland. &c. Bl:r i Jul. med blå blommor.* K:ls *Vågvårda, Jernört* Skåne.
M:n. *Ap.* ROTEN är hälsosam, hälst vårtid. Dess *Decoct* br:s i inälfvornes förstoppning, mjältsjuka och gulsot. m. m.
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. o. s. 11. b. 11.) Odlad blir den söt och födande och kan tjena til mat, både kokt och stufvad. Den vilda är besk och bättre til läkedom. Bränd och torredd som Caffé kan roten tjena förträffeli-

ligen. Rötterne skäras då i terningar, torkas och brännas i små portioner öfver glöd, hälst i en ler-panna, samt flitigt omröras och aktas, at de icke brännas förmycket. Då de äro jämnt bruna, aftagas de och malas, innan de aldeles affvalnat, som vanliga Caffebönor. Kokningen sker som allmänt Caffé. Drycken är hälsosam och så lika Caffé i smak, i synnerhet om en liten portion deraf tilblandas, at kännare icke märka skilnaden.

2 — *Endivia* (Endiv-Sikor) Bl:rne sitta ensamma på skaft: Bladen odelta och i brädden krusiga. ☽. ♃.
Bl:r som förra med blå vackra blommor. Har tjocka blomskaft.
M:n. Är räknad ibland blodrenande medel.
H:n. *Örtbladen* ätas som sallat, blifva smakligare, då de under växandet hopknytas och sammandragas at de knapt få slå ut blommor. Pl:s måst til sallat.

397 ARCTIUM, *KARBORRE.*

1 A. *Lappa* (Karborre) Bladen stora hjertlika, med skaft, utan taggar. ☽.
V. *vid vägar.* a. *Bl:r i Jul. Aug. Bl.fodret med krökte taggar, som fästa sig vid förbigåendes kläder. Varierar med hvitludit blomhufvud.*
M:n. *Ap.* k:ls *Bardana.* ROTEN är urindrifvande. Ber. mot gikt, podager, ros, skabb &c., nyttjas i decoct såsom blodrenande. *Emulsion* af frön med litet mandlar br:s mot njursten. Färska örtblad läka och rena öpna rötsår samt hudlöshet, då de påläggas Frön äro ganska beska och drifva urin.
H:n. (k. I. g. I. f. o. h. o. f. I. b. II.) Dess späda *Rötter* smaka väl och äro ätbara. Värtid kokte och affkalade kunna de ätas som sparis. Fläckar på kläden kunna ofta borttagas och loggen derpå uprifvas, då de med desse borrar kardas. K:ls *Klädesborrar* Småland.

398 CARLINA, *KARLIN, Spåmanstistel.*

1 C. *vulgaris* (Karlin) har flerblommig stjelk (med blom-

blomknippe i toppen.) Blomfodrets stråle (radius) fårgad (hvitgul.) ☽.
V. *på backar. Bl:r i Jul. Aug. Har taggige blad likſom Tiſtel.*
H:n. (k.o. g.1. f.1. b.1.) Defs torra blomfoder utvisar tilkommande våderlek t. e. om förmiddagen år klar och defs blomfoder ej öpnar sig, blir eftermiddagen mulen, men år det mulet om morgonen och blomfodret öpnar sig, blir eftermiddagen klar, se V. A. H. 1782. *Blommorne* åtas i Sweitz på famma sått som Kronårtſkockor.

399 CARDUUS, *TISTEL.*

* *Frön med hårlikt fjun.*

1 C. *nutans* (Slok-Tiſtel) Bladen på ſtjelken nedlöpande och taggiga: Blommorna nedåt lutande: Blomfodrets fjåll utſpårrade. ☽.
V. *i Skåne.* r. *Bl:r i Jul. Aug. Defs blomfoder år måſt utan ludd, med lanſetlika fjåll: Bladen ludna och taggiga åfven ſom ſtjelken.*
H:n. (k.o1. g.1. f.o. h.11.)

2 — *acanthoides* (Pigg-T.) Bladen nedlöpande, i brådden mycket taggiga: Blomfodret ſmåludit, på korta ſkaft ſittande uprått. ☉.
V. *i Skåne. &c. Bl:r i Jul. Aug. Har nåſtan rundtaggade vågiga blad, och blommor mindre ån* C. lanceolat., *men ſtörre ån följ. Blomſkaft, blad och ſtjelk åro ganſka taggfulla.* H:n okånd.

3 — *criſpus* (Krus-T.) Bladen nedlöpande, groftandade, i brådden taggiga: Blommorne ſitta i toppen hopklaſade, Blomfodret med utſtående, ej ſtickande fjåll. ☉.
V. *i åkrar. &c.* a. *Bl:r i Aug. med röda blommor, ſtora ſom en Hasſelnöt, något lutande. Bladen åro un-*

under hvitludna, i brådden krusiga med större och mindre tänder och taggar.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. b.1.)
CARDUUS *marianus* se följ. afdeln.

** *Frö med fjäderlikt fjun.* Cnicus.

4 — *palustris* (Kärr-Tistel) har nedlöpande, tandade blad, i brådden taggiga: Blomklase i toppen med raka blommor; Blomskaft korta utan taggar. ♃. V. *på sidl. ängar. Bl:r i Jul. Aug. med ganska hög stjelk, röda blommor. Blomfodret utan stickande taggar. Rotbladen långa, nästan jämnbreda och grofttandade.* K:ls *Vatntistel* Ångermanland.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.11. f.1. b.1.) Dess späda utskott kunna ätas vårtid som sparis.

5 — *acaulis* (Jord-T.) är mäst utan stjelk: Blomfodret glatt: Bladen taggiga. ♂.
V. *i betehagar.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med purpurröda blommor. Varierar med låg stjelk. Bladen ej nedlöpande.*
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.o. b.1.) Hindrar på ängar gräsväxten.

6 — *lanceolatus* (Horn-T.) Stjelken hårig: Bladen med utstående flikar, partaggade, på stjelken nedlöpande: Bl.fodret hårigt, äggrundt och taggigt. ♂.
V. *vid vägar &c.* a. *Bl:r i Aug. Sept. med röda blommor. Har mycket stickande taggar på blad, stjelk och blomfoder.* K:ls *Vägtistel* Smol.
H:n. (k.o1. g.o1. f.o. h.1. f.1. b.11.) *Blommorne* tros ysta mjölk. HOFFB.

7 — *marianus* (Marien-T.) Bladen omfatta stjelken (ej nedlöpa,) äro grofttandade och i brådden taggiga: Blomfodret med rånlade taggar, dubbelt taggigt. ☉. ☿.
Bl:r i Aug. med purpurröda blommor. Har stora hvitfläckige blad, likfom marmorerade.
M:n. *Ap.* FRÖN pulsveriserade och med kylande saker blandade brukas i *Pleuresie.* H:n. (b.1.)

8 —

8 — *heterophyllus* (Borst-Tistel) Stjelken är merendels enblommig med blomfoder utan taggar: Bladen omfatta stjelken och äro dels hela (lansetlika) dels flikiga. ♃.
V. *på fidl. stållen. Bl:r i Jul. Aug. med röda, äfven gula blommor. Bladen hårbråddade, under hvitludna: De vid roten sittande äro hela, de uptil inskurna, aldeles utan taggar.* K:ls *Brudborste* Smol. *Gullborste* Jämtl. *Borstar* Dahl.
H:n. (k. II. g. I. f. I. h. I. f. o. b. I.)
— *helenioides* Fl. Sc. med flerblommig stjelk och hela blad, i brådden något tandade, med hår och olika små taggar. ✝. r. *Monne särskild art?*

9 — *oleraceus* (Kål-T.) de nedre bladen partaggigt klufna, de öfversta hela, urhålkade och något färgade (liknande blomskårm.) ♃.
V. *på fidl. stållen, i Skåne. Bl:r i Jul. Aug. med stora ljusgula blommor. Bladen äro bara utan hår, under kölformiga.*
H:n. (k. I. g. I. f. o. h. II. f. I.) Bladen ätas i Ryssland kokte som kål. K:ls *Cnic. olerac.* Fl. Sv.

10 — *arvensis* (Åker-T.) Bladen äro grofttande och taggiga. Blomfodret aflongt. ♃.
V. *i åkrar.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med röda blommor Blomfodrets nedre fjäll äro taggige: Stjelken rak, utan taggar, bladen glatta, parbladigt inskurna, tandade; omfattande stjelken, ej nedlöpande.*
K:ls *Korntistel* Smol. *Gortistel* Upland.
H:n. (k. o. g. I. f. II. h. I. f. I. b. II.) Dess aska är god til glasblåsning.
A) — med grofttandade, under hvitaktige blad och gula blommor.

400 SERRATULA, *SKÅRA.*

1 S. *tinctoria* (Äng-Skåra) Bladen parbladigt delta med sågade flikar: den yttersta fliken störst: Blommorne likformiga. ♃.

H:n.

V. *på skogsångar. Bl:r i Jul. Aug. med rödletta blommor.* K:ls *Själa* Ö.Göthl. *Själegrås* Öland. H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. 1. f. o.) *Örten* ger den allmännast i färgerier brukeliga gula färg. Växer på vissa orter så ymnogt at den kunde med fördel samlas och til utlänningar föryttras.

2 — *alpina* (Fjäll-Skåra) Dess blad äro hela, blomfodret åggrundt, något hårigt. ♃.
V. *i Lappland. Bl:r i Jul. med violetta blommor. Bladen äro under hvitludna och i brädden vågiga och något sågade.* H:n okänd.

3 — *arvensis* se CARDUUS *arvensis.*

401 ONOPORDON, *TISTRON.*

1 O. *Acanthium* (Tistron) Blomfodret med utspärrade fjäll taggigt: Bladen aflonga, grofttandade. ♂.
V. *vid byar. Bl:r i Jul. Aug. Har stora hvitludna blad, i brädden taggiga och på stjelken nedlöpande, grenarne äfven taggfulla.* K:ls *Sempertin* Skåne.
M:n. De gamle berömma örten mot kräftan.
H:n. Dess stjelkar kunna ätas vårtid som sparis: och blomknopparne som kronärtskocker. Hindrar och förqväfver närstående växter.

402 CYNARA, *ÄRTSKOCK, Kronärtskock.*

1 C. *Scolymus* (Kronärtskok) Bladen äro något taggiga, dels enkla, dels parbladiga: Blomfodret med åggrunda fjäll. ♃. ✝.
H:n. Örtens blomfoder, (hvars nedre del, innan knoppen sig öpnat, är den förnämsta,) kokas i salt vatn och ätas med sauce. Förvares med rötter öfver vintren i källare och bittida om våren utplanteras. Hinner ej här i Norden at få frön.

403 CARTHAMUS, *SAFFLOR.*

1 C. *tinctorius* (Safflor) Bladen åggrunda, hela i brädden med såglika taggar (serrato-aculeata. ⊙. ✝.

Bl:r

Bl:r i Aug. med vackra högröda blommor. Trifves vål hos ofs i trågårdar.
M:n. *Frön* åro urindrifvande och ftarkt purgerande. Br:s i emulfion emot vatnfot och långfam hofta.
H:n. *Kronbladen* med fyrliga faker fåtta en fkön röd fårg på filke och linne.

404 CHRYSOCOMA, *GULLBORSTE.*

1 C. *Linofyris* (Gullborfte) har jåmnbreda, glatta blad: Blomfodret med flaka fjåll. ♃.
V. *på Öland.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med gul blomqvaft. Har blad fom* Antirrh. Linaria. H:n okånd.

405 EUPATORIUM, *FLÅCKEL.*

1 E. *cannabinum* (Flåckel) Bladen fingerlikt delta: hvar del lanfetlik, fågad. ♃.
V. *vid vatn. Bl:r i Jul. Aug. med rödletta blommor, och grenig blomvippa i toppen.*
M:n. *Roten* purgerar: *Örten* (kokt i vin) fördelar fvulnad i benen, då deri blötte klutar pålåggas.
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.o. f.o.) K:ls *Flåks* Upl.

406 BIDENS, *BRUNSKÅRE.*

1 B. *tripartita* (Rak-Brunfkåre) har likformiga blommor och råta frön: Blomfodrets fjåll något bladlika: Bladen 3klufna (3flikiga) och något fågade. ☉.
V. *på våta ftållen. Bl:r i Aug. med brungula blommor. Varierar mycket til ftorlek, åfven med ftrålblommor. Bladen fitta emot hvarandra.*
H:n. (k.1. g.o. f.1. h.o. f.o.) *Örten* fårgar ylle brandgult, då det förut betas med alun.
A) — *pumila* med enblommig ftjelk, fmå-fågade blad.
B) — *minima* med lanfetlika blad, utan bladfkaft. Fl. Sc.
V. *ganfka liten. Har ej få mångbladigt blomföder fom föregående.*
2 — *cernua* (Lutande-B.) Defs blommor åro lutan-

de, med råta frön: Bladen lanſetlika, ſågade och ſtjelk-omfattande. ⊙.
V. i vatn. Bl:r i Aug. Sept. med gula blommor. Bladen glatta ſitta emot hvarandra, odelta, utſtående; ſtjelken rak, hårig; grenarne utgå från bladvecken. Bl.ſkaften i toppen enblommiga.
H:n. (k. I. g. o. f. I. h. o.)
A) — med ſtrålblommig kant (radiata.) K:ls COREOPSIS *Bidens.* LINN. S. V.

2 Ord. SYNGENESIA SPURIA, OLIKA SVÅGERLAG, (MÅNGGIFTE.)

407 TANACETUM, RENFANA.

1 T. *vulgare* (Allmän-Renfana) Bladen parbladiga med inſkurna och ſågade ſmåblad. ♃.
V. *på åkerrenar &c.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med gula blomknippen. Bladen äro måſt dubbelt parbladiga och nåſtan platta.* K:ls *Batram* Dahl. *Ölgräs* Vermeland. *Dåsmegräs* Ö.Göthland.
M:n. *Ap.* ÖRTEN (i ſynneshet blomklaſen) är maſkdödande, magſtärkande och drifvande. Br:s mot maſkar pulfveriſerad. Då tages 1, 2 qvint. morgon och afton. Maſkarne plåga 2, 3 dagar derefter dö, då man bör ge ett afförande medel. Utvärtes lägges örten i kryddposſar öfver magen, at lindra plågorne. Är äfven ett godt reſolverande medel på ſvulnader. Som magſtärkande gifves deſs extract, förenadt med malört m. m. i brånvin. Norrlands qvinnor intaga blommorne fint ſtötte at drifva rening. Spåda örtblad läggas i pannkakor &c. äro hälſoſamme.
H:n. (k. II. g. o. f. II. h. II. ſ. o. b. I.) I Finland färgas med örten grönt.
A) — *criſpum* med kruſiga och nedtil mycket greniga blad.

2 — *Balſamita* (Salvie-R.) Bladen odelta, äggrunda och ſågade. ♃. ✝.

Bl:r

Bl:r i Aug. Sept. med gula blommor. De nederſte bladen åro måſt aflånga. Har ſtark behaglig lukt. M:n. *Ap.* ÖRTEN år magſtårkande, drifvande och reſolverande: br:s invårtes mot moderſjuka och melancholie &c. Ber. åfven at dricka ſom thé för dem ſom tagit förmycket Opium.

408 ARTEMISIA, *MALÖRT, Gråbo.*

* *Med kulliggande ſtjelk.*

1 A. *campeſtris* (Fålt-Malört) Bladen greniga (mångdelta med ſmala, jåmnbreda, nåſtan trinda ſmåblad:) Stjelken nedtil kulliggande med ſpenſliga grenar. ♃.
V. *på torra ſtållen. Bl:r i Jul. Aug. med ſmå gråaktige blommor i klaſe. Stjelken år merendels röd och ſlåt. Bladen utan ludd. Varierar med gråaktig ſtjelk. Blomfåſtet bart.*
H:n. (k.1. g.01. f.0.)

2 — *rupeſtris* (Berg-M.) Bladen greniga (nåſtan ſom på föreg.) Stjelken nedtil kulliggande, uptil rak (adſcendens.) Blommorne klotrunda, nedböjda: Blomfåſtet hårigt. ♃.
V. *på torra ſtållen, Öland &c. Bl:r i Jun. Jul. Liknar föreg.; men har mycket ſtörre blommor och kortare ſtjelk, något bredare blad.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1.)

3 — *maritima* (Strand-M.) Bladen greniga, hvitludna: Blommorna i klaſe nedböjda (cernui:) ♀-blomſtren 3:ne. ♃.
V. *vid hafsſtrand.* r. s. *Bl:r i Jul. Aug. med ſmå gulaktiga blommor. Har angenåm lukt, hvitaktigt utſeende. Bladen åro greniga, mångdelta och med ſmala nåſtan trinda ſmåblad.*
H:n. (k.0. g.0. f.1. h.1.)

** *Med rak ftam och greniga blad* (fol. compofitis.)

4 — *tanacetifolia* (Renfane-Malört) Bladen dubbelt parbladiga, under ludna med infkurna fmåblad: Blomklaf. enkla. ♃.

V. *på Öland.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor. Har blad delta nåftan fom allmånna Renfanan, men mindre. Varier. med grenig blomklafe.* A. tanacetifolia S. V? *Bladen ej hvitludna och glånfande.*

5 — *Abfinthium* (Allmån-M.) Bladen greniga, mjukhåriga (något hvitludna:) Blommorne nåftan klotrunda, nedböjda: Blomfåftet fmåludit. ♃.

V. *vid byar.* a. *Bl:r i Jul. med gula blommor, mångdelta blad. Har ganfka befk fmak och kryddaktig lukt.* K:ls *Maleta* V.Göthland.

M:n. Blomruskan år förtr. magftårkande; emotftår både röta och fyra, och år mafkdödande. Malörts droppar göras af denna med brånvin ell. vin: Dertil tagas Malörts knoppar och blad (en fjerdedels mark til 1 kanna brånvin) fom få draga 2:ne dygn, filas och deraf tages ett matfkedblad middagstiden, då man finner fig rufkig och illamående. Br:s i allahanda magkrämpor och mot knip af mafkar, i gallfebrar &c. Bör ej br:s i pleurefie, feber eller benågenhet til flag och convulfioner. Mot mafkar nyttjas örten likfom Renfana fe p. 354. Malörts falt Apoth. beredes icke allenaft af denna, utan ock af andre våxters afka: Br:s mot frosfor och gulfot &c. På ett halft lod deraf, fmålt i ett qvarter vatn, flås god vinåttika tils fråsningen flutat, hvartil lågges 1 gran antimonialifk vinften (Tartar. antimonial.) famt litet Hallon-eller Körsbårs-firup, få mycket fmakens förbåttring fordrar: Deraf tages 3 matfkedblad hvar timma hålft feberfria tiden. Sorpa af Malört och Enebår år hålfofam för kreaturen mot hofta. *Örten* ges åt får mot vatnfot.

H:n. (k. 1. g. 01. f. 1. h. 1. f. o. b. 01.) Om kreatur, i fynnerhet får, förr ån de flagtas, få åta något mycket af malört, blir deras kött ganfka befkt och vidrigt.

drigt. Örten förbättrar surt dricka. Fattigt folk bruka den i stället för humla. Sådesbingar förvaras för Insecter samt kläder för mal med örten omkring lagd. *Anm.* Fördrifver ej all sort mal.

6 — *vulgaris* (Gråbo) Bladen greniga, mångklufna och under hvitludna: Blomklasarne enkla med nedböjda blommor: Blomfodret 5blommigt. ♃. V. *vid byar.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med rödbruna blommor: bladen äro öfver gröna, under hvita af en ullaktig ludd.* K:ls *Gråböna* Smol. *Binka* Helsingl. *Bunrot* V.Göthl. *Buris* Dalarne. *Böna* Bohus.
M:n. *Ap.* Örten stärker och drifver rening hos Fruntim. Ber. som thé och göres fotbad deraf: äfven br:s i pulfver och intages mot gickt. Dess ull på bladen kallas *Moxa* och br:s i China at afbränna på ställen, där Gikt- och Podager-värk plågar. Lappen br. härtil antändt fnöske, men Spanskfluga eller Källerhals göra bättre värkan.
H:n. (k. 1. g. 01. f. 0. h. 1. f. 0.) Stekte ankor, gäss och andre större foglar fylde med örten, blifva mörare och få god smak.

7 — *Abrotanum* (Åbrods-Malört) Bladen mycket greniga och findelta: Stjelken rak, buskaktig. ♃. ⚕. *Bl:r i Aug. Sept. med små gråaktige blommor. Har en skön balsamisk lukt.*
M:n. *Ap.* Örten emotstår röta och hindrar kallbrands utbredande; br:s til omslag. Dess decoct br:s mot skabb och utslag at tvätta med.
H:n. I Tyskland lägges den i soppor och bland kött, för at gifva det en aromatisk smak. I dricksfat hänges den at emotstå syra. Lagd kring lik förekommer hastig förrutnelse. Pl:s med rötter och telningar.

*** *Med enkla odelta blad* (fol. simplicibus.)

8 — *Dracunculus* (Dragon-M.) Bladen hela lansetlika och glatta. ♃. ⚕.
Bl:r i Aug. med små bl:r. Har kryddaktig smak.
M:n. *Ap.* Örten (färsk) är magstärkande och drifvande.

H:n. Spåda bladen br:s Öland Laktuk och annan sallat. — äfven i soppor. — ättika blir af den välsmakelig. Pl:s med rottelningar.

409 GNAPHALIUM, *KATTFOT.*

1 G. *arenarium* (Gul-Kattfot) har örtstam utan grenar med blomvippa i toppen: Bladen lansetlika: de nederste trubbiga: Bl.fjällen gula glänsande. ⊙.
V. på sandfält i Skåne &c. Bl:r i Jun.-Aug. Har hvitludna blad.
Anm. *Alla Gnaphalier ha ludna och enkla blad.*
H:n. (g.o. f.r.) K:ls *Hedenblomster* Skåne.

2 — *luteo-album* (Hvitgul-K.) Örtstam grenig med hopklasade blommor (i tät blomvippa:) Bladen jämnbreda och trubbiga halftomfattande stjelken, på bägge sidor håriga. ⊙.
V. *på Öland.* r. *Bl:r i Jul. med hvitgula blommor. Liknar föreg. men har ljusare blommor, slak, nedtil grenig utbredd stjelk. Blad och stjelk hvitludna, de öfversta bladen äro spetsiga, de nedersta trubbiga, nästan spadlika, alla helbräddade och något vågiga. Bl. fodrets fjäll äggrunda, glänsande, paillegula.*
A) — med under hvitludna och öfver gröna blad. ✝.

3 — *dioicum* (Allmän-K.) Stjelken enkel med jordliggande rotgrenar: ♂ och ♀ på särskildt stånd med blomknippe i toppen. ♃.
V. på torra stället. Bl:r i Maji, Jun. med färgade blomfoderfjäll: ♂ har klotrunda, ♀ aflonga blommor. Rotbladen rundade och viggelika eller spadformiga (mot ändan bredare och trubbiga:) Stjelkbladen jämnbreda (linearia,) *alla hvitludna, helbräddade. Stjelken rak vidpass fingerslång, med liten blomqvast i toppen. Blommorne variera röda och hvita.*
M:n aflagd, utom i Boskaps-sjukdomar. Pulfver af örten ges kalfvar mot utsot.
H:n. (k.o. g.o. f.r. h.o. f.r.)

4 — *alpinum* (Grå-K.) har stjelk och rotgrenar, som

som föregående, med aflonga blommor och gråbruna blomfjäll. ♃.
V. i Lappska fjällen. Bl:r i Jun. Jul. Liknar aldeföreg. men har gråaktige blomfoderfjäll och smalare blad: Rotbladen måst spetsiga.

5 — *sylvaticum* (Skogs-Kattfot) Stjelken enkel och rak utan grenar, med axlik blomvippa: Bladen smala jämnbreda. ⊙.
V. *i skogar. Bl:r i Jul. Aug. med brunaktiga bl:r, bladfull stjelk. Stjelken är merendels rak, stundom nedtil kulliggande, hvitluden: Bladen smala något lansetlika och under hvitludna: Blommorne sitta i bladvecket på korta skaft enblommiga. Blomfoderfjällen uptil gråbruna.* H:n. (g. 1. f. 1.)

A) — *filiforme* (Små-K.) Stjelken spenslig, måst rak, enkel med få bl:r i toppen, och några på sidan. V. *i V.Botn vid Kengis, utmed Elfven. Bl:r i Jun. Liknar* Filago montana, *men har bruna blomfoderfjäll, 2, 3blommig stjelk: Blommorne i bladvecket på korta skaft, enblommiga: De i toppen åfven ensamma. Stjelkbladen smala jämnbreda, hvitludna. Rotbladen äro något lansetlika eller tunglika. Stjelken är trådsmal, hvitludden.*

6 — *uliginosum* (Kärr-K.) Stjelken slak med utbredda grenar: Blommorne hopklasade *(conferti)* i toppen af grenarne. ⊙.
V. *på våta ställen. Bl:r i Jul. Aug. med grågula blommor. Liknar föreg. men har grenig, utbredd stjelk och hopklasade blommor.*
H:n. (k. o. g. o. f. 1.)

7 — *germanicum* se Filago *germanica.*

8 — *montanum* — — *montana.*

9 — *arvense* — — *arvensis.*

410 FILAGO, *FILAG*, *Luddört.*

1 F. *germanica* (Tysk-Filag) Stjelken rak, 2delt, med

med blomruſka: Blommorna ſitta vid ſtjelkens tudelning utan ſkaft, rundade: Bladen ſpetſiga. ☉. V. *i Skånſka åkrar.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med gulaktige hopklaſade blommor i klotrundt blomhufvud, hvitludna blad.* K:ls *Filago pyramidata* Linn. Fl. Sv.
A) — med 5kantiga blommor. r.
H:n. (k.o. g.o. f.1.)

2 — *montana* (Back-Filag) Stjelken rak, grenig: Blommorna koniſka, ſitta både i toppen och på ſidan (axillares.) ☉.
V. *på ſandbackar.* a. *Bl:r i Jul. Hela våxten år öfvertåckt med hvitt ludd eller ull.*
H:n. (k.o. g.o. f.1. h.o.)
A) — med ſlak, grenig nåſtan 2delt ſtjelk. V. *i ſtora ſkogar.*

3 — *arvenſis* (Åker-F.) Stjelken grenig med blomruſka och koniſka bl:r på ſidan, utan ſkaft. ☉. V. *på torra ſtållen.* r. s. *Bl:r i Jul. Aug. med ſmå gulaktige blommor. År mindre ån föreg. Bladen ſmå lanſetlika och hvitgrå. Har gråaktigt utſeende.*

411 ARNICA, *ARNIKA.*

1 A. *montana* (Arnika) Bladen helbråddade, Stjelkbladen 2:ne, emot hvarandra ſittande. ♃.
V. *på högländta ängar Smol. &c.* a. *Bl:r i Jun.-Aug. med ſtora brandgula blommor, klibbig ſtjelk. Rotbladen måſt aflonga, ſtundom äggrunda ſlåta. Har ſtark lukt.* K:ls *Hårvåxter* V.Göthl. *Håſtfibler* Smoland. *Burmånner* Bohus. *Mårblomſter* Dahlsl. *St. Hansblomſter* Skåne.
M:n. *Ap.* Rot. Blad. Bl:r. Drifva urin, ſvett och rening hos Fruent. — göra kråkning. Br:s i lamheter, ſvarta ſtarren, gikt och blodens ſtockning af contuſioner &c. Drickes thé på blad och blommor afton och morgon. Roten år i ſynnerhet ſtark och bör varſamt nyttjas. Om tecken år til feber, blodfull-

fullhet, öpnas ådren förut och br:s kylande medel samt laxeras derjemte. Decoct af örten ges boskap, som blifvit stångad.
H:n. (k.o. g.11. f.1. h.o. b.01.) Bönderne i Smoland röka bladen som tobak.
A) — alpina med lansetlika blad och enblommig stjelk. r.n.

412 INULA, *ENULA*, *Ålandsrot.*

1 I. *Helenium* (Ålandsrot) Bladen äro åggrunda och utan skaft (omfattande stjelken,) under hvitludna. Blomfodret med äggllika blad eller fjäll. ♃. r. ✝. *Bl:r i Jul. Aug. med stora gula blommor, hög stjelk, breda, skrynkliga blad.* K:ls *Hålsrot* Halland.
M:n. *Ap.* Roten stärker magen och bröstet, befordrar uphostning: D:s 8, 10 gran af dess extract, 2 gånger om dagen. Utvärtes ber. den i salvor mot utslag &c.
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.11. f.o. b.1.)

2 — *britannica* (Ångelsk-Enula) Bladen lansetlika, omfattande stjelken: i brädden småsågade och under håriga: Stjelken rak, grenig och mjukhårig. ♃. V. *i Skåne.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor. Har utseende af följande; men stjelken är rak och högre, med långre och mer håriga blad.*

3 — *dysenterica* (Ryss-E.) Bladen aflonga, hjertlika (omfatta stjelken.) Stjelken hårig, uptil grenig; blomfodrets fjäll smala, hårlika. ♃.
V. *på Gothl. &c.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med gula bl:r.*
M:n. General Keit har berättat at Ryska Arméen blifvit med denna ört botad för rödsot.
H:n. (k.01. g.o. f.o. h.1.)

4 — *pulicaria* (By-E.) Bladen aflonga, vågiga, omfatta stjelken, som är måst kulliggande och grenig med rundaktige blommor: ganska korta strålblomster. ⊙.

 V.

V. på gator och sophögar. r. s. *Bl:r i Jul. Aug. med mindre blommor än föregående. Stjelken är mycket grenig. Dess sidogrenar upstigande och längre än stjelken.*
H:n. (k.o. g.o. f.1. h.o.)

5 — *salicina* (Pil-Enula) Bladen lansetlika och stråfva med småsågad brädd: grenarne kantige de nedre med högre blommor. ♃.
V. *på sidl. ängar. Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor, grenarne enblommige med långa strålblommor: stjelken bladfull: bladen glatta.* K:ls *Kråkfötter* Gothl.
H:n (k.1. g.1. f.1. h.1. b.1.) Växer bladig och förtjenar at odlas på ängar.

413 SOLIDAGO, *GULLRIS.*

1 — *Virgaurea* (Gullris) Stjelken något böjd (subflexuosus,) och kantig med rak blomvippa och samsittande blommor (i blomklasar.) ♃.
V. *på ängsbackar.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med gul bl. vippa, aflonga måst lansetlika och sågade blad.*
K:ls *Gullris* Jämtl. *Jungfruris* Verm. *Råfklor* V.Botn.
M:n. Örten är stärkande och urindrifvande. Thé eller decoct deraf ber. mot sår i njurarne och andra invärtes sårnader.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. b.1.) Til odling som förra.

414 CINERARIA, *ASKÖRT.*

1 C. *palustris* (Kärr-Askört) Bladen breda, lansetlika och groftandade: Stjelken mjukhårig med blomknippe i toppen. ♃.
V. *på hafsstrand. Skåne.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor. Bladen äro tjocka, håriga och nästan klibbiga.* K:ls *Othonna palustris* Linn. Fl. Sv.

2 — *campestris* (Fält-A.) Rotbladen med skaft ägg-runda, ludna: Stjelkbladen utan skaft, jämnbreda. Blomknippe som förra. ♃. V.

V. *på bergshögder i Halland.* r. *Bl:r i Jul. med gula blommor. Rotbladen äro nederſt något lyrtaggade, med ſidoflikar likſom öron* (aurita) *och under hvitludna: Stjelkbladen måſt lanſetlika, ſmåtandade eller litet ſågade: Stjelken rak. Är mindre än föregående.* K:ls Senecio alpinus S. V. *och Sv. Fl. 1. Blomfodret, ſom på denna är enkelt, ſkiljer den från* Senecio.

415 SENECIO, *BOÖRT.*

1 S. *vulgaris* (Allmän-Boört) Bladen groftandade (nåſtan pinntaggade:) omfatta ſtjelken, ſom år rak och med blomruſka, utan ſtrålblommor. ☉.
V. *på odlade ſtällen.* a. *Bl:r i Maji-Sept. med gula blommor, alla lika* (floſculoſi.) *Stjelk och blad glatta: Bladen parbladigt flikiga, hvar flik tandad, något tjock och ſaftfull* (ſubcarnoſa:) *Blommorne ſitta knippevis, både i toppen och på grenar från bladvecken.* K:ls *Stenört* Upland. *Crucifix-ört* Dahlsl. *Blodgrås* Helſingland.
M:n. *Örten* ſtött lägges i Helſingland på ſpikbölder.
H:n. (k.1. g.1. f.0. h.0. f.1. b.01.) Frön ätas af ſångſoglar.

2 — *ſylvaticus* (Skog-B.) Bladen pinntaggade och tandade. Stjelken rak med grenigt blomknippe och tilbakaböjde ſtrålblommor. ☉.
V. *på ſvedjeland Smol.* a. *&c. Liknar aldeles föreg. men har högre ſtjelk med nåſtan jämn blomruſka. Bladen mer inſkurna med ſmalare flikar. Strålblommorna ſmå gula. Menne urart af föregående?*
H:n ſom förra.

3 — *viſcoſus* (Gård-B.) Bladen parbladigt mångklufna och klibbiga: Blomfodret med jämna och ſtaka fjäll: Strålblommorne tilbakaböjde. ☉.
V. *på ſtadsgator i Upl. &c. Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor, rak ſtjelk och grenig blomruſka. Har mer delta och ſtörre blad än föregående.*

4 — *elegans* (Skön-Boört) Bladen glatta, parbladigt flikiga med lika utstående flikar, i brådden tjocka (med nästan tilbakaböjd kant.) Strålblommorna utstående råta. ☉. ✝.
Pl:s *för sina prydliga purpurröda, stundom hvita blr.*

5 — *erucifolius* (Kål-B.) Bladen parbladigt-klufna med smala flikar, tandade och något håriga: Stjelken rak: Bl:rna med utstående strålbl:r. ♃.
V. *på vallar &c. Skåne.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med gula blommor. Stjelken är uptil luden, bladen måst ludna imunder. Odlad i tråg. blir den slät utan hår. Vild har den blad nästan som* Artemis. vulgaris.

6 — *Jacobæa* (Stånd-B.) Bladen par-och lyrtaggade med flikar, som äro inskurna och tandade. Srjelken rak, glatt, med utstående strålbl:r. ♃.
V. *på ängar.* r. s. *Bl:r i Jul. Aug. med gula bl:r. Liknar aldeles föreg. men har släta blad utan hår: yttersta fliken rundaktig, nästan äggrund.*
H:n. (k. 1. g. 1. b. 01.) K:ls *Stånds* Bohus.
A) — med lyrtaggade, ej flikiga småblad. V. *på våta stållen.* r. s.
Anm. *Igenom artförändringar går denne så nära uptil föregående at gränsorne dem emellan äro svåra at utsätta. I trågårdar förlorar* S. *er*ucifolius *sin ludenhet, och denna träffas äfven ibland med likaparbladigt inskurna blad. Torde således vara 2:ne urarter af samma species?*

7 — *paludosus* (Kärr-B.) Bladen odelta, lansetlika, i brådden hvassfågade, under något håriga: Stjelken rak med utstående strålblommor. ♃.
V. *på våta stållen.* r. s. *Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor: enkla långa glatta örtblad. Varierar med hvitludna blad.* H:n okänd.

8 — *sarracenicus* (Sarracén-B.) Bladen lansetlika sågade glatta: Bl:rne i knippe (corymbosi.) r. ✝.
V.

V. *vid Dylta i Nerike i ymnoghet vild. Bl:r i Jun.-Aug. med gula utstående strålbl:r, omkring 5 à 8. Stjelken rak, tåmeligen hög och bladfull, utan grenar, utom i toppen.*

416 TUSSILAGO, *TUSSILAG, Håsthof.*

1 T. *Farfara* (Vår-Tuss., Håsthof) Stångeln enblommig, tåkt med bladlika fjäll (imbricatus.) Bladen hjertlika, i brådden tandade. ♃.
V. *på leraktiga stållen vid vatn. Bl:r förſt om våren med gula blommor. Blomstångeln fjällig år i början rak, sedan lutande, ifrån fingers til qvarters långd. Bladen upkomma efteråt, åro ofvanpå glatta ådriga, under hvitludna.* K:ls *Folafötter* V.Göthl. *Skråp* Ångermanland.
M:n. *Ap.* Blommor, Blad br:s til thé i bröstsjukdomar, åfven i långsam diarrhé.
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. o. s. o. b. 1.) *Rötterna* tillagas och nyttjas som fnöske. På åbråddar fåsta de leran, dår de våxa, åfven utvisa kållådror.

2 — *frigida* (Is-Tussilag) Blomvippan uptil jåmn, med strålblommor i kanten. ♃.
V. *på sidl. stållen.* r. n. *Bl:r i början af våren med rödletta blommor: har 3angelformiga blad med gröfre tandlika flikar, 12, 14 i brådden.*
A) — med 1, 2blommig stjelk.
B) — med alla blomstren lika (flosculosi) utan strålbl:r. *Har ofta hvita blommor.*

3 — *alba* (Hvit-T.) har blomvippa (thyrsus,) som uptil år jåmn *(fastigiatus,)* ♀-blommorne bara sitta i kanten 2, 3 (utan blomkrona.) ♃.
V. *i Skåne.* r. *Bl:r i Apr. Maji, med hvita blommor. Bladen åro rundaktige, tandade med större och mindre hvassa tånder.* H:n okånd.

4 — *spuria* R. Fl. Sc. (Skråp-T.) Blomvippan uptil

til jämn: ♀-blommorne med blomkrona, ganska många: Bladen triangelformigt-hjertlika, småtandade och med flikar bugtiga. ♃. r. s.

5 — *Petasites* (Pestilents-Tussilag) Blomvippan äggrund, med några bara ♀-blommor i kanten (stundom inga.) ♃. r. ✝.
Bl:r i Apr. Maji. Måst alla tvåhönade blommor, endast 2, 3 ♀-blommor i kanten, knapt utdragne. Bladen likna föreg. men äro mycket större, stora så at höns och små kreatur kunna gömma sig derunder.
M:n. Roten är stärkande och drifvande. Har af fordne Munkar blifvit nyttjad mot pesten.
H:n (k.1. g.1. f.1. h.1. b.1.) I anseende til sin storlek förtjenar all upmärksamhet.

417 ERIGERON, *BINKA.*

1 E. *acre* (Grå-Binka) Stjelken mångblommig med skiftevis-sittande och enblommiga grenar. ♃.
V. *på sandbackar.* a. *Bl:r i Jul. Aug. med grå, något rödlett blomklase. Stjelken rak, kantig, hårig, uptil grenig: Bladen skiftevisa, lansetlika helbråddade håriga. De vid roten något spadlika. Blomklasen i toppen merendels enkel.*
A) — med mångggrenig stjelk och spridda grenar i bl.vippa.

2 — *uniflorum* (Fjäll-B.) Stjelken enblommig: Blomfodret hårigt. ♃.
V. *i fjällen. Bl:r i Jul. med hvita strålblommor.*
H:n. (g.1.)

418 ASTER, *ASTER, Blåpoll.*

1 A. *Tripolium* (Blåpoll) Bladen lansetlika, helbråddade och glatta: Stjelken grenig med bl.knippe. ♃.
V. *på hafsstrand. Bl:r i Jul. Aug. med blå stråbl:r, röda stjelkar, bladen något tjocka och köttfulla.*
H:n. (k.1. g.1. f.01. h.1. f.0.)

419 TAGETES, *SAMMETSROS.*

1 T. *patula* (Brun-Sammetsros) Stjelken utbredd (grenig.) ☉. ☨.
Dess strålblommor breda, likna rödbrunt sammet.

2 — *erecta* (Gul-S.) Stjelken rak, mäst utan grenar. Blomskaften bara, enblommiga. ☉. ☨.
Har brungula blommor, hög rak stjelk.

420 BELLIS, *PYTTER.*

1 B. *perennis* (Pytter) Blomstängeln bar, enblommig. ♃. r. ☨.
Bl:r i Maji-Aug. med röda strålblommor och gul disk. Tufvar sig med tåta rotblad. Pl:s hälst med rotens delning. Varierar med hvita strålblommor. K:ls *Tusenskön, Tusenfröjd* Trågård.

421 MATRICARIA, *MATRAM, Kamilblomster.*

1 M. *Parthenium* (Tysk-Matram) Bladen greniga, platta med inskurna, något åggrunda småblad: Blomskaften flerblommiga. ☉. r. ☨.
M:n. *Ap.* ÖRTEN är stärkande, drifvande och resolverande: tjenlig i modersjuka.

A) — med blommor utan strålblommig kant. V. *på gator i Carlscrona.* r.

2 — *Chamomilla* (Kamilblomster) har koniska blomfästen: mäst nedböjda strålblommor: Blomfodret med jämn kant. ☉.
V. *på odlade ställen.* a *Bl:r i Jul. Aug. med hvita strålblommor, gul disk. Strålblommorne äro i början utstående, sedan nedböjda: frön bara, utan krus. Bladen findelta. Har stark och egen söt lukt.*
K:ls *Sötblomster* Smol. *Hvitört* Upland. *Söttupper* Vestmanl. *Gårdblomster* Medelpad. *Hvitkuller* Helsingland. *Lukttuppor* Gästrikland. *Hvita piger* Bohus. *Commenteblomster* Skåne &c.

M:n.

M:n. *Ap.* ÖRTSTÅND och BLOMMOR äro af reſolverande kraft och emotſtå röta. Blommorna pulſveriſerade intagas mot frosſor, åſven i ſtark decoct eller ſom thé. I bad, lavementer &c. br:s vanligen. Utvärtes pålagde lindra de vårk och fördela ſvulnader. Som grötar til omſlag mogna de bölder.

A) — *ſvaveolens* Fl. Sv. med nedhångande ſtrålblommor. V. *i Smol. &c.* a. *År varieté af föregående.* K:ls *Anthem. nobilis* FISCHERST. Oecon. Dict.

3 — *inodora* (Dåſ-Matram) Blomfåſtet kupigt (halft klotrundt) med utſtående ſtrålblommor. Stjelken grenig: Bladen parbladigt-findelta. ☽. V. *på åkrar Upl. &c. Bl:r i Jun.-Aug. med hvita blommor. Har blommor ſom Pråſtkragen, men blad ſom Kamilblommor. Frön med kant krontaggiga.* K:ls *Chryſanth. inodorum.* S. V.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. ſ.o.)

A) — *maritima* (Hafs-M.) år något mindre ån föreg. med röd ſtjelk; bladen litet mer convexa och under rånlade. ☽. V. *i ſkårgården. Frön knapt krontaggiga.*

4 — *pratenſis* ſe CHRYSANTHEMUM *Leucanthemum.*

5 — *ſegetum* — — — *ſegetum.*

422 CHRYSANTHEMUM, *KRAGEBLOMMA.*

1 C. *Leucanthemum* (Pråſt-Kragebl.) Bladen aflonga omfattande ſtjelken, ſom år rak enblommig; De nederſte bladen i brådden tandade, de öfverſte ſågade, jåmnbreda. ♃.
V. *på torra ängar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med hvita ſtrålblommor, gul diſk.* K:ls *Pråſtnacke* Ö.Göthland. *Hvitkullor* Medelpad. *Chr. pratenſe* SALISB.
H:n. (k.91. g.11. f.1. h.11. ſ.o.)

2 — *ſegetum* (Gul-Kr.) Bladen omfattande ſtjelken: de nederſte inſkurna (nåſtan partaggade,) de öfverſte ſågade. ☉.

V. bland såd. r. s. *Bl:r i Jun. Jul. med gula blommor, grenig stjelk.* K:ls *Etterört* Skåne. *Hålabäcker* Halland.
H:n. (k. o. g. 1. f. 1. h. 1.)

423 CALENDULA, *RINGBLOMMA.*

1 C. *officinalis* (Allmän-Ringblomma) har båtlika inåtböjda frön, som äro utpå taggiga (muricata.) ☉. ⚕. *Bl:r i Jul. Aug. med brandgula vålluktande blommor.* K:ls *Solswicker* Skåne.
H:n. *Blomsaften* med alun kokt ger gul vatnfärg för Målare. *Kronbladen* torkade tjena i stället för saffran. Hoffb.

2 — *arvensis* (Åker-R.) Dess yttre frön äro raka, de inre båtlika (inåtböjda) och taggiga. ☉. r. ⚕. *Liknar aldeles föregående; men har mindre blommor, smalare och jämnbreda frön, hålst i kanten: Bladen mer tandade. Monne en urart af föregående?*

3 — *pluvialis* (Vatn-R.) Bladen lansetlika och tandade: Stjelken grenig: Blomskaften smala. ☉. ⚕. K:ls *i Trägård. Natt och Dag af blommans färg som inuti är hvit, utpå eller under rödbrun: är vådervisare. Den öpnar blommorna kl. 7, 8 f. m. och slutar dem til kl. 4 e. m., men vid instundande regn blir den hela dagen tilsluten.*

424 ANTHEMIS, *KULLOR.*

1 A. *tinctoria* (Färg-Kullor) Bladen dubbelt parbladiga, (med småblad, som äro djupt sågade,) under hvitludna: Stjelken grenig, mångblommig. ☽. *V. på lerblandad jord, Upl. &c. Bl:r i Jul.-Sept. med gula blommor.* K:ls *Letblomster, Färggräs* Upl. *St. Johannisblommor* Gothl.
H:n. (k. o. g. 1. f. 01. h. 11. f. o.) Örten ger en vacker gul färg.

2 — *arvensis* (Åker-Kullor) har koniska blomfåsten med små fjäll emellan blommorna, frön kantade (coronato-marginata.) ⊙.
V. *på åkrar.* a. *Bl:r i Jun.-Aug. med hvita strålblommor. Liknar följande; men grenar sig mer och har långre blomskaft: Blomskaften med 4, 5 strimor (på* Cotula *åro omkring 8:) Blomfåstets-fjäll lansetlika, kölformiga, och frön uptil 4kantiga. Bladen åro findelta, på lerjord mer hvitludna. Blomfodrets inre fjäll med hinnaktig kant.*
H:n. (k. 1. g. 1. f. 1. h. 1.)

3 — *Cotula* (Sur-K.) Dess blomfåsten åro koniska med små hårlika fjäll (emellan blomstren.) Frön bara (utan kant eller krus.) ⊙.
V. *på gator och i åkrar.* a. *Bl:r i Jun.-Oct. med hvita strålblommor, findelta blad. Har utseende af Kamilblomster, men sur oangenåm lukt. Liknar ganska mycket föregående, men skiljes derifrån med rak stjelk, glatta blad, små borstlika hår på blomfåstet (ej lansetlika och kölformiga.) Frön strimmiga, småludna med hopdragen spets, ej vidgade eller knöliga* (coronata.) K:ls *Surtuppor* Vestmanland.
M:n. *Decoct* deraf säges bota vatnsot, modersjuka och körtelhårdheter.
H:n. (k. o. g. o1. f. o. h. o. s. o.) Loppor försvinna ur rummet, då den strös på golfvet. Bien fly derföre, men Paddor ålska densamma.

425 ACHILLEA, *RÖLLEKA.*

1 A. *Millefolium* (Tusenblads-Rölleka) Bladen findelta (dubbelt parbladiga:) Småbladen inskurna, tandade och spetsiga: åro måst utan hår, (bara.) Stjelken uptil fårad. ♃.
V. *på åkerrenar &c.* a. *Bl:r i Jun.-Aug. med hvita, något rödletta blommor, som sitta i toppen hopklasade med jåmn blomvippa.* K:ls *Galentåra, Nåsgrås*

grås Dalarne. *Jordhumla* Roslag. *Backhumla* Helsingland. *Stengrås* Medelpad. *Snöört* Öland. *Bråsfor* Dalsland. &c.

M:n. *Ap.* BLOMVIPPAN, ÖRTEN år af stärkande och sårläkande kraft. Blommorne ber. som thé mot svag mage, blodspottning, mjältsjuka och förebod til gyllenådren och för starka *menses*, m. m. Färska blad stötte br:s utvärtes på sår som deraf renas och läkas. Näsblod och nysning kan åstadkommas af bladen då de stoppas i näsan.

H:n. (k. 1. g. 01. f. 1. h. 11. f. 1.) Örten lägges på öl under jäsningen at förbättra smak och styrka. — äfven på brånvin til magdroppar.

A) — med purpurröda bl:r och håriga blad. V. *på backar.*

2 — *nobilis* (Lukt-Rölleka) Bladen dubbelt parbladiga, de nederste bara, platta, de öfverste hvitludna, trubbiga: Blommorne ganska tätt hopklasade i kullrig *(convex)* blomvippa. ♃.

V. *på torra ställen.* r. *Bl:r i Jul. Aug. Liknär mycket föreg., men är större, ljusare til färgen samt har en stark Kamferts-lukt och beskare smak: Bladen trubbigare, de nedre nästan bara (hårfrie,) de öfre mer håriga: Blomfodret aflongt, samt dess fjäll i kanten ljusgula. Strålblommorne mindre och mäst hvita* *Se V. A. H. 1787. p. 252.*

M:n och H:n okänd.

3 — *Ptarmica* (Tusenskön-R.) Bladen lansetlika spetsiga och hvasstsågade. ♃. r. †.

Bl:r i Jul. Aug. med vackra hvita blommor, smala enkla örtblad.

M:n. *Örten* färsk gnuggad lägges i näsan at göra nysning och näsblod. *Roten* är skarp och dragande: kan br:s mot tandvärk och tungans lamhet, antingen roten ensam eller afdragen på brånvin, som hålles i munnen. H:n. (h. 1.)

426 HELIANTHUS, *SOLROS.*

1 H. *annuus* (Stor-Solros) Dess blad äro hjertlika,

treådriga. Blomskaften tjocka, med nedböjda blommor (cernui.) ☉. ☦.
Bl:r i Jul. Aug. med stora gula bl:r, hög, rak stjelk.
H:n. (b.1.) Blomman spåd tillagad som kronärtskockor kan åtas, men är något torr. Sås med frön.

2 — *tuberosus* (Jordärtskock-S.) Bladen långrunda, något hjertlika *(ovato-cordata)* och 3ådriga. ♃. ☦.
H:n. *Rötterna* äro födande, men något vådergifvande. Är ibland köksfaker allmänt känd. Bl:r ej hos oss, utan pl:s med rotaflåggningar.

427 CENTAUREA, *KLINT.*

1 C. *Cyanus* (Blå-Klint) Blomfodret med sågade fjäll: Bladen smala, jämnbreda och helbräddade, de nederste tandade. ☉.
V. *bland råg.* a. *Bl:r i Jun. Jul. med vackra blå blommor. Varierar stundom med hvita och violetta.* K:ls *Blåklett* Ö.Göthl. *Åkerroser* Vestmanl. *Klint* V.Göthl. *Båtsmansmyssa* Gothl. *Blågubbar* Roslag. *Duffstohl, Blåkorn* Skåne &c. M:n aflagd.
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.0. f.1. b.11.) Blomsaften utpråssad ger blått blåck.

2 — *Jacea* (Back-K.) Blomfodret med torra hinaktiga fjäll (scarios.): Bladen lansetlika, äro vid roten grofttandade: Stjelken med kantiga grenar. ♃.
V. *på åkerrenar &c.* a. *Bl:r i Jul.-Sept. med violetta bl:r. Bl.fodret brunt, stjelken halft kulliggande med stråfva blad: rotbladen tandade.* K:ls *Golskjådra* Vestmanl. *Knappar* Smol. *Hattar* Bohus.
H:n (k.1. g.1. f.1. h.1. f.1. b.11.)
A) — med breda blad och hvita blommor. *Bladen måst hvitludna.* r.

3 — *nigra* Fl. Sc. (Svart-K.) Blommorne likformiga, Blomfodret med hår i kanten och små äggrunda fjäll: Bladen nästan lyrtaggade. ♃. r. s.

4 —

4 — *phrygia* (Hår-Klint) Blomfodret hårigt (med fjåderlika och krusade hår:) Bladen aflonga, odelta och stråfva. ♃.
V. *i Finland.* r. *Bl:r i Jul. Aug. med rödblå blommor. Blomfodrets hår äro mörkbruna, vanligen nedböjda liksom friserade, men uprätta sig vid regn.*

5 — *Scabiosa* (Vådd-K.) Bl.fodret hårigt: Bladen parbladigt inskurna (pinnatifida:) med lansetl. flikar. ♃.
V. *på magra stållen. Bl:r i Jul. Aug. med röda violetta blommor: år större än* C. Jacea *och med flerdelta blad samt blomfoder med hårbråddade fjåll.*
K:ls *Storhufvud* Skåne. *Knoppgrås* V.Göthl. *Jårnört* Gothl. *Hårkullar* Öland.
H:n. (k.o. g.1. f.1. h.11. f.1. b.11.)

A) — med findelta, nåstan parbladige blad.

6 — *benedicta* (Kardbenedict) Blomfodret taggigt (med dubbla taggar) och ludigt (lanatus.) Bladen groftandade och i brådden taggige, nåstan nedlöpande på stjelken. ☉. ✝.
Bl:r i Jul. med gula blommor.
M:n. *Ap.* Bladen. *Örten* med sin beskhet stårker förtr.: emotstår syra och litet öpnar. — Br:s i magkråmpor, blekpusighet, gikt, frossor &c. Ges i piller ett tredjedels qvintin om dagen eller i extract med vin. Man tager då 2 lod af bladen och låter dem draga i ett halft stop vin och deraf gifves en matsked par gånger om dagen.

3 *Ord. SYNGENES. SEGREGATA.*
SÄRSKILT SVÅGERLAG.

428 ECHINOPS, *EKINOPS, Bolltistel.*

1 E. *sphærocephalus* (Bolltistel) har klotrundt blomhufvud och ludna groft-tandade blad. ♃. r. ✝.
Bl:r i Jul. Aug. med hvita blomkronor: blå knappar. Bladen äro taggige som på Tistel.

16 CLASSEN.

CRYPTOGAMIA, Långifte.

Växterna i denna Clafs ha inga tydliga frøredningsdelar, fom i föregående Clasfer, utan deras Ståndare och Piftiller undfalla våra ögon. De flåfta åro af egen befkaffenhet och nog olika andra växter. Man iakttager här 4 *Växtfamillier* eller få kallade naturliga ordningar:

1 Filices. *Ormbunkar*, hvars frøredning fitter på ftambladen (frondes,) ftundom i toppen, merendels på nedre fidan. Nyttan i Medicin och Hushållningen är åtfkillig.

2 Musci. *Mosfor* äga frøredningen tåkt af en få kallad lufva (*calyptra*) och frøknappar fom öpna fig likfom en dofa med lock. Deras ftjelk är trådlik, bladfull med fmå blad, fom torra draga fig ihop, våta qvickna vid (*revivifc.*) De höra til naturens egen hushållning och tjena til at täcka jorden och fkydda andra fpåda växter för köld vintertid.

Anm. En del ha platt, och bladlik ftam och kallas derföre Bladmosfor (*Hepatici.*)

3 Algæ. *Alger* äro måft enkla växter utan tydelig åtfkilnad emellan rot, ftam och blad. En dēl likna en fkorpa, andre bladlikt utväxte m. m. Alla äro efter torkning fnart återqvicknade i våta. Deras frøredning beftår måft i rundaktiga uphöjningar &c. Nyttan är i Medicin och Hushållningen mångfaldig. Några äro äfven ätbara och kunna tjena til fpis i hungersnöd.

4 Fungi *fvampar* äro måft okända til fina frøredningsdelar och derföre minft ännu utredda. Deras nytta är ganfka mifstänkt. Har fordom hållits för Gudamat och en del åtas ännu med ftörfta begärlighet, i fynnerhet vid de Förnämares bord, men de tros gifva en ofund föda och några äro aldeles giftiga; Och at månge ätit fig til döds deraf, intyga äldre och nyare händelfer. Dock blifver ofta deras fkadlighet genom kokning och ftekning minfkad, och böra deras arter noga urfkiljas famt de i rätt tid plockas. De förderfvas fnart utaf Infecter och de flåfta äga äfven en kort växt-period.

1 Ord.

1 *Ord.* *FILICES*, ORMBUNKAR.

* *Med axlik frőredning* (fructificatio ſpicata.)

429 Eqvisetum, *Blomningen* axlik i toppen med många ſmå blomfjäll i krans ſittande omkring fästet. Anm. *Har trinda blad och ledfulla ſtammar, med en ſlida vid hvar led. Blomaxet åggrundt eller aflongt. Blommorne under ſköldlika ſkårm.*

430 Ophioglossum, *Blomn.* axlik, turadig eller perlbandslik: *Fröhuſ.* 2ſkaliga, öpnande ſig tvårsöfver. *Bladen platta.*

431 Osmunda, *Blomaxet* grenigt (vippelikt.) *Fröhuſen* bara (utan tåckelſe,) klotrunda, 2ſkaliga.

Lycopodium ſe följande ord. *Muſci.*

Chara — ſe *Monandria.*

** *Med frőredning på undre ſidan af ſtambladen.*

Anm. *Bladens nedre del ſvarar hår emot ſtam* (ſtipes.) *Sjelfva ſtammen år jordliggande. Fröhuſen tåkta och med en elaſtiſk ring förſedda.*

432 Onoclea, *Fröredningen* tåckt af de invikna ſmåbladen, öpnande ſig likſom en 2-5ſkalig capſel. *Blomningen axlik, turadig.*

433 Polypodium, *Fröredningen* af runda punkter, ſom åro ſtrödda på bladet, och tåkta merendels med en hinna ſom öpnar ſig rundt omkring.

434 Asplenium, *Fröredningen* i råta linier, ſtrödda på bladet och tåkta med en hinna, ſom långsefter öpnar ſig. *Blomningen på diſken af bladet.*

435 Pteris, *Fröredningen* i linier omkring bladets kant, tåkta af en hinna från den invikna bladkanten. *Blomningen i brådden, ej på diſken af bladet.*

436 Acrostichum, *Fröredningen* betåcker hela bladet inunder, utan annat tåckelſe ån ſmå fjäll eller hår emellan fröhuſen. *Blomningen ſammanhångande och med ſmå fjäll hvaraf den ſer nåſtan hårig ut.*

*** *Med fröredning vid roten.*

Anm. *Desse och* Eqviseta *ha ej utseende af de öfriga Ormbunkar, hvadan de kallas* Miscellaneæ SCHREB.

437 PILULARIA, *Fröredningen* klotrund med 4 rum.
438 ISOËTES, *Fröredning.* vid bladens rot, af 2 rum.
LEMNA se *Monandria monogynia.*

2 Ord. MUSCI, MOSSOR.

1:0 *Egenteliga* MOSSOR *hafva merändels lufva (en sort täckelse) på fröhuset (fröknapp kallad.) Stjelken bladfull.* Frondosi HEDW. *Löfmossor* SWARTZ.

* *Äro utan lufva.*

439 LYCOPODIUM, *Fröredningen* i bladvecket (sessilis.) *Fröhusen* 2skaliga.
Anm. *Lufvan, felas och räknas derföre af en del Örtkännare til de så kallade* Miscellaneæ.

** *Med ganska liten och snart affallande lufva.* a)

440 PHASCUM, ♀ *Fröknappen* hel, utan lock som öpnar sig.
Fröknappen är äggrund, mäst utan skaft, (subsessilis.) *Locket spetsigt, qvarsittande, lufvan liten, syllik. Hela växten ganska liten.*

441 SPHAGNUM, ♀ *Fröknappen* med bar mynning (peristomium.) *Locket* trubbigt, ofta omgifvet nedtil med en del af lufvan. ♂ *i bladveket af de öfversta grenarne.*
Fröknappen klotrund med kort skaft. Lufvan märkes sällan.

442 GRIM-

a) Desse ha han-och hon-blommor antingen på samma stånd eller åtskilda. För han-bl. anses en stjern-eller klotformig knopp, sittande i toppen eller bladvecket, omgifven med små fjällika blad, olika de öfriga bladen. Hon-bl. fröknappar eller Capsler som sitta på smala skaft (borstlika strå,) dels i toppen, dels på sidan af stånden. Innan desse väl hinna skjuta fram utur sina säten (vaginulæ) tros sjelfva blomningen ske.

442 Grimmia, ♀ *Fröknappen* med enkel mynning, merendels tandad, ♂ i bladvecket på famma ftånd, knoppelik (gemmaceus.)
Fröknappen åggrund: Stjelken grenig.
443 Buxbaumia, ♀ *fröknappen* fned med en knöl (på ena fidan: mynningen dubbel, den yttre tandad, den inre med en hinna fållad. ♂ *ftjernlik.*
Våxten enkel, liten, med ftor upblåft capfel.

Splachnum — Barthramia fe följande afdeln.

*** *Med tydelig, merendels qvarfittande lufva.*

444 Gymnostomum, ♀ med bar mynning (utan kant eller tånder.) ♂s-blommor ftjernformiga på fårfkilt ftånd. *Fröknappen åggrund: Våxten liten, rak.*
445 Tetraphis, ♀ mynningen enkel, vidgad, 4klufven (med 4 tånder.) ♂ *ftjernformig, på fårfkildt ftånd. Fröknappen aflong, nåftan jåmnbred, råt.* ♂ *och* ♀*blommor i toppen.*
446 Splachnum, ♀ *Fröknappen* nedtil vidgad antingen med ett fkårm (umbraculum) eller ett ihåligt bihang (apophyfis.) Mynningen enkel 8klufven.
♂ *ftjernformig på fårfkilt ftånd.*
Fröknappen cylindrifk-aflong, locket trubbigt, lufvan kågellik, glatt, fnart affallande, våxten rak.
447 Bryum, ♀ *fröknappen* oval eller aflong, med enkel, hårig eller tandad mynning. ♂-*bl:rne knopplika, dels i bladvecken, dels i toppen på både fårfkilt och famma ftånd.* ♀ *mynningen varierar mycket med långre och kortare hår.* b) *Knappen år meren-*

b) I anfeende til denna olikhet, indelar den ber. Hedwig detta flågtet i flere *genera:* I *Encalypta* med 16 fmala upråtta tånder. *Weisfia* med 16 fmala, i toppen fammanftående. *Didymodon* med 32 upråttftående. *Trichoftomum* med 16 långa råta. *Dicranum*, *Fisfidens* med kortare böjda. *Tortula*, *Barbula* med vridna hår &c. Ehuru förtråffeliga desfa kånnemårken kunna vara och oagtadt det ljus H. H. fpridt på Mosfornas phyfiologifka kånnedom, tycke vi dock at *capfulæ* eller mynningens hår, til antal och befkaffenhet betragtade, lika få litet hår böra låggas til grund för flågternas beftåmmande fom i de öfriga våxt-

rendels aflong, med skaft i toppen af stjelken, som måst är rak, sällan grenig, lufvan glatt syllik, locket spetsigt. Mynningens tänder äro vanligen 16.

FISSIDENS *Hedw.* se HYPNUM med platt stjelk.

GRIMMIA se föregående afdeln.

448 MNIUM, ♀ *fröknappen* aflong eller päronformig, mynningen dubbel, den *yttre* tandad (med 16 spetsiga tänder,) den inre hinnaktigt-flikig och i spetsen hårig. *♂ stjernformig, merendels i toppen och på särskilt stånd. Lufvan glatt, syllik, locket spetsigt. Växten rak.*

449 BARTHRAMIA, *Fröknappen* klotrund, mynningen dubbel, den yttre tandad med spetsiga tänder, den inre — med en hinna fållad.

♂ och ♀ hopsittande (approximati.) *Locket är spetsigt, lufvan syllik. Skiljes ej lätt ifrån föregående.*

450 ORTHOTRICHUM, ♀ *fröknappen* aflong, mynningen dubbel: den yttre med 16 tilbakaböjde tänder, den inre med lika många, ganska fina krusade hår. Lufvan strimig, merendels hårig med uprättstående hår.

Anm. *Den inre mynningen synes ej lätt. Lufvan är bästa känneteknet. Har varit förr räknad til* Bryum.

451 POLYTRICHUM, ♀ *fröknappen* aflong, oftast 4kantig, mynningen dubbel: Den inre med en platt hinna, emot hvilken den yttres talrika tänder (32-64) äro böjda. *Lufvan med nedhängande hår. Locket kupigt. ♂ stjernformig på särskilt stånd. Växten rak, dels enkel, dels grenig, tämeligen stor.*

452 HYPNUM, ♀ *fröknappen* aflong, mynningen dubbel,

classerna, åtminstone äro de för svåra på dessa små växter at iagttaga vid undervisning och utan de bästa Microscoper. Vi följe derföre den vanliga *Linneiska* Methoden (med endast några tilläggningar) såsom den lättaste och där ingen ting är förbigångit, hvaraf tillämpning kan göras i Medicin och Landthushållniug. De som om HEDWIGS Method och Svenska Löfmossornas upställande deréfter vilja hafva en grundelig underrättelse, finna den i V. A. H. för 1795 p. 223 af Hr. Prof. SWARTZ.

bel, den yttre tandad, den inre med korta hår, merendels vid baſen förenade medelſt en hinna. *♂ knopplik, ofta på ſärſkilt ſtånd. ♀ fröknapp med ſkaft, på ſidan eller i bladvecket af ſtjelken. Lufvan glatt, ſyllik. Locket ſpetſigt. Växten grenig, nedliggande.*

453 FONTINALIS, *Fröknappen* aflong ſitter på ett kort ſkaft omgifven med en fjällig knopp (perichætium.) Mynningen dubbel, den yttre tandad, den inre koniſk, nåtlik. *♂ knopplik, i bladvecket. Lufvan glatt ſyllik. Locket ſpetſigt.*

NECKERA, mynningen dubbel, håren ej ſammanhängande vid baſen. ſe HYPNUM.

Anm. *Om capſeln är utan ſkaft, inneſluten i pærichetium är* FONTINALIS, *ſåſom* Neckera pennata.

2:0 BLADMOSSOR, Hepatici.

Hafva blad ofta ſom alger, men uphöjd frøredning med ♂ och ♀ innom ſärſkilta blommor.

454 JUNGERMANNIA, *Fröknappen* 4delt, på ſtängel eller ſkaft med 1 rum, 4 ſkal (4valvis.) *♂ bär med knappar likſom runda frön, ſtrödda på bladſtammen. Lufvan är knoppelik, remnar i ſpetſen och framſkjuter fröſtängeln.*

455 MARCHANTIA, *♂ Blomfoder* klåcklikt, ſittande utan ſtängel på bladet, med många frölika knappar. *♀ Blomfoder* på ſtängel, likſom ett ſkärm, hvarunder flere bl:r (Bl.krona och ſtift) med frö ſitta.

456 ANTHOCEROS, *♂ Blomfoder* enbladigt, måſt 6delt med 3 til 8 knappar i botn. *♂ Blomfoder* cylindriſkt, med ſyllikt långt fröhus, til hälften 2delt.

457 BLASIA, *♂* frøredning med runda knappar på *bladet* ſtrödda. *♀ Bl.fodret* flaſklikt upfyldt med *frön* ſom äro bara och ganſka många.

458 RICCIA, *♂ frøredning* likſom ſmå korn (granula) på bladet, utan blomkrona och blomfoder. *♀ fröhus* klotrundt, taggigt af de förtorkade ſtiften. *Frön* många, runda och med ſmå ſkaft. Knappen (anthera) genombårad af ſtiftet.

3 *Ord.* *ALGÆ*, ALGER.

* Laf-artade. *En stor del våxa på stenar och kallas deraf stenmossor.*

459 Lichen, ♀ *Frôredningen* slåt, glånsande, merendels rund och platt. ♂ liksom ett mjôl strôdt på bladen. *Anm.* Dess talrika arter delas i:

1 *Leprosi*, som bestå af en mjôlaktig skorpa:

a) *med concav, nåstan skållik frôredning.* Scutellati.

b) *med convex, stundom på skaft uphôjd frôredning.* Tuberculati.

2 *Frondescentes*, Bladige:

a) *med tått på hvarandra liggande blad.* Imbricati. *åro merendels med rôtter på undre sidan fastvåxte.*

b) *med upråtta blad (utan rôtter.)* Foliacei.

c) *med limaktiga blad.* Gelatinosi.

d) *med låderlika blad, på marken utbredda och med rôtter krypande.* Coriacei. *Frôredn. i kanten* (pelta.)

e) *med utbredda blad (merendels på stenar) och midt under med en faststittande rot.* Umbilicati.

3 *Caulescentes*, Stamlika.

a) *uptil vidgade, bågarlika* Scyphiferi; *nedtil bladiga.*

b) *uptil smala greniga likson ett litet tråd* Fruticulosi; *ini håliga.*

c) *mycket greniga och hårlika* Filamentosi; *ini tåta.*

460 Byssus, en enkel pulfverlik våxt (substantia pulverulenta,) som finnes hår och dår på marken. *Anm.* Tros vara bôrjan til andra små våxter, i synnerhet *Lichenes leprosi* och *Confervæ.* Jåmf. Afzel. *Obs. de Veg. Sv.* och Hag. *Hist. Lich. Pruss.*

** Slak-artade. *Våxa i vatn, sållan på det torra.*

461 Ulva, Våxten af hinnaktigt våsende (membranacea.) *Frôredn.* innom den genomskinliga urhålkade hinnan.

462 Fu-

462 FUCUS, *Växten* af låderaktigt våsende (coriacea.) ♂ i blåsor med hår mellanvåsde: ♀ i blåsor med intryckta korn, som med spetsarne stå något fram: *Frön* sitta ensamma.

463 CONFERVA, *Våxten* af hårlikt våsende (capillaris.) Har små olika uphöjningar på fina trådar.

464 TREMELLA, *Våxten* år af geléaktigt våsende (gelatinosa) utan tydelig frøredning. Råknas af GMELIN S. V. &c. til följ. ordning.

4 *Ord.* FUNGI, *SVAMPAR.*

* *Med frøredning på egna fåsten* (receptacula.)

465 AGARICUS, *Frön* sittande på lameller (lamellosus.) *Dess arter underdelas i:*

1:o *med svampfot* (stipitati.) *Hatten under skifvig.*

2:o *utan fot* (acaules.) *Hatten med en sida fastvåxt.*

Anm. *Svampens kött år med en hinna skild från den skifviga delen på alla* Agarici.

466 BOLETUS, *Frön* innom piplika hål (porosus.) Delas i

1:o *med svampfot.*

2:o *utan fot, som förra.*

467 HYDNUM, *Frön* inom taggar sittande (echinatus.)

468 HELVELLA, *Fröredn.* — små papiller (papillosus.) *Svampen nåstan slåt, låderlik, ofta flikig och bugtig, merendels med hatt och på fot sittande.*

469 MERULIUS, *Fröredn.* — uphöjda ådror (venosus.) *Ådrorna af enahanda åmne* (substantia) *med svampen.*

470 PHALLUS, *Frön* innom små kamrar (cellulæ) på öfre ytan, åtskilda med nåtlika uphöjningar (reticulatus.) *Svampen år på ena sidan slåt, på den andra gropig* (cellulosus.)

** *Med fröredning intryckd eller strödd på ytan.*

471 CLAVARIA, *Fröredningen* utdunstande på ytan. Svampen cylindrisk eller aflong (oblongus.) *Svampen år dels enkel, dels grenig.*

472 PEZIZA, *Fröredningen* på ena sidan af svampen, som år skål- eller musselik (conchatus.) *Frön i aflonga knapt synliga capsler, måst inom ytan.* Anm.

Anm. *Kommer nära intil* Helvella, *men har mer uniform masſa och utan tydelig hatt med fot.*

473 Cyathus, *Frön* innom runda capſler (lentiferus.) *Svampen bägarlik med fröhus innom ſin concava del.*

474 Sphæria, *Frön* innom egna hölſor, täkta med lock (operculatus.)

Svampen halfrund, ofta af locken taggig, ſamſittande och hopgyttrad.

Tremella ſe föreg. ord. *Algæ.*

*** *Frörednigen innom ſvampens masſa.*

475 Lycoperdon, *Frön* torra, mjölaktiga, ſittande innom ſvampens ihålighet. Svampen merendels klotrund (globoſus.)

Deſs arter delas i:

1:o *De utan rot och öpning* (Tuber.)

2:o *med rot och rund eller olikform. öpning.* Boviſta.

3:o *med krustaggig öpning* (Geaſter.)
Svampen förſedd med bihang eller volva.

4:o *med öpning, hvarifrån ett rundt fröhus utkaſtas* (Carpobolus.)

5:o *med frörednig innom plåttar eller blåddérlika utſkott på andra våxters blad* (Æcidium.)
Anm. *Desſa göras til flere ſärſkilta genera af en del Örtkånnare. Om med lock — höra de til* Sphæria.

476 Clathrus, *Frön* innom ett nätlikt fäſte (cancellatus.) Svampen aflong. *Liknar, då frön mognat och yttre hinnan affallit, en liten ſpindelväf. Har många, men ganſka ſmå arter ſom i anſeende til olika fäſte delas i:*

1:o *De med axel innom knappen* (Stemonitis.)

2:o *De utan axel, hinnan vid baſen qvarſittande.* (Trichia.) *&c.*

477 Mucor, *Mögel:* frörednigen åtſkillig, merendels med runda knappar eller blåſor, ſom ſitta fäſta på en liten fot. *a)*

Sphæria. Cyathus ſe föreg. afdeln. 16 *Cl.*

---

a) Flere ſvampſlag anföras väl hos Örtkännare, dem jag nu i detta Utkaſt går förbi, emedan dels deras kånneteka äro

16 Cl. CRYPTOGAMIA, LÖNGIFTE.

I Ord. FILICES, ORMBUNKAR.

429 EQVISETUM, *FRÅKEN.*

1 E. *arvense* (Åker-Fråken) Den axbårande stjelken utan grenar eller blad: den bladfulla stjelken år utan ax: bladen 4kantiga (med 4 strimor) likformiga med stammen. ♃.

V. *i ångar och på magra åkrar* a. *Bl:r i Apr. Maji, med bar blomstångel.* K:ls *Råfrumpa* Sv. *Puggråcka* Skåne. *Gjökbet* Medelpad.

M:n. År af sammandragande och urindrifvande kraft. Ber. i sådflytning som thé drucken.

H:n. (k. o. g. 1. f. o. h. o. s. 1.) Förmenes göra missfall hos får, och trånsjuka hos kor, när de fråmmande på en ort komma at åta deraf. Håstar blifva deraf magra och få mycken öpning. År skadligt ogrås i åkrar; utrotes genom gödning och flitig plöjning.

A) — med trinda, 8kantiga grenar. r. s.

2 — *sylvaticum* (Skogs-Fr.) Stjelken axbårande och med greniga blad (frond. composit.) ♃.

V. *i skogsångar.* a. *Bl:r i Jun. Jul. Liknar föreg. men år större och med bladig blomstångel.*

K:ls *Grangrås* Medelpad. *Håstgröning* Jåmtl.

H:n. (k. o. g. 1. h. 11.)

3 — *palustre* (Kårr-Fr.) Stjelken kantig med enkla blad. ♃.

V. *i kårr.* a. *Har råflad och gröfre stjelk ån följ. hvilken den liknar.* K:ls *Ronegrås* Bohus.

H:n (k. o. g. 1. f. o. h. o. s. o.) År skadlig för håstar, och fåren mista ullen deraf. *Kalm.*

4 — *fluviatile* (Å-Fr.) Stjelken strimig (striat.) bladen måst enkla. ♃. V.

---

ganska svåra, dels ringa tillåmpning deraf kau våntas i Hushållsvetenskapen. Jag har åfven haft i ögnasigte, at ej alt förlångt skilja mig ifrån den *Linneiska* Methoden och den korthet jag i hela detta arbete måste ålågga mig.

V. *i kärr, vid åar &c. Har täta blad omkring stjelken och särskilta blomstånd likson* Eqv. arvense. H:n. (k. 11. g. 1. f. 1. h. 01. f. 1.) Skall öka mjölken hos kor. K:ls *Fråken* a. *Roxne* Smol. *Tårne* Medelp.

5 — *limosum* (Dy-Fråken) med nästan bar och slät stjelk. ♃.
V. *i sanka skogskärr. Bl:r i Jul. med upblåsta och trinda strån, mäst utan blad.*
H:n samma som föregående.

6 — *hiemale* (Skur-Fr., Skäfte) Stjelken skarp och bar (utan blad,) vid roten merendels grenig. ♃.
V. *i skogsmark. Bl:r i Apr. Är skarp med krusade tvärstrimor, som den finaste fil, så at kvarjehanda arbeten kunna dermed poleras. Vagina vid lederna är hvit med svart basis. Stjelken har sällan mer än 2 grenar vid roten. Är strimig med flere än 10 strimor.* K:ls *Skurgräs* Ö.Göthl. *Skafrör* Dahl.
H:n. (k. o. g. 1. f. o. h. 1. f. 01.) Kor skola af gräset förlora tänderna och fåren få deraf missfall. Brukas som thé i China.

A) — *tenellum* (Klen-Fr.) Stjelken något skarp, med många grenar vid roten och svart slida *(vagina.)* ♃. r.n. *Har smalare strån och är mycket mindre än föreg. och mer grenig. Strån fårade (4, 6 fåror.) Torde kunna ansés för särskilt species? Utom de exemplar jag fann i Torneå Lappmark, har v. Lect.* F. BURMAN *funnit densamma i Jämtlands fjällen, och tyckas stråen från bägge ställen vara til sin textur nog olika det allmänna skur-fråknet.*

430 OPHIOGLOSSUM, *ORMTUNGA.*

1 O. *vulgatum* (Ormtunga) har ett enda äggrundt blad på stjelken. ♃.
V. *på sidl. st. Bladet helbråddadt; axet jämnbredt.*

431 OSMUNDA, *OSMUND.*

1 O. *Lunaria* (Små-Osmund) Stammen ensam med

ett

ett enda blad, ſom är parbladigt: ſmåbladen månlika, naggade och ſtrimiga. ♃.

V. *på torra ſtällen. Bl:r i Junii.* K:ls *Låsgräs.*

A) — med dubbelt ax.

2 — *rutacea* (Gren-Osmund) Stammen med greniga blad: Småbladen åggrunda ſlåta och något flikiga. ♃.

V. *på backar. År ſtörre än föreg. och ofta med 2:ne blad vid roten.* K:ls *Osm. Lunaria.* Fl. Sv. *β. γ.*

3 — *regalis* (Kongs-O.) Bladen dubbelt parbladiga, blomklaſarne i toppen. ♃.

V. *vid åar.* r. s. *Bl:r i Jul. Aug. med röda bl:r; våxer hög ſom en buſke.* K:ls *Saſſabuſke* Smol.

M:n. Deſs *rot* år upgifven ſom ſäkert botemedel mot Engelſka ſjukan (Rachitis.) Nyttjas invärtes pulfveriſerad eller ſom *decoct*, åfven i *extract* hvarmed länge bör fortfaras.

432 ONOCLEA, *ONOCKEL.*

1 O. *Struthiopteris* (Strut-Onockel) Bladen parbladiga med ſmåblad ſom äro parbladigt klufna: Stammen ſom bår frôredning, år på 2 ſidor grenig (diſticha.) ♃.

V. *flereſtädes i Riket. År af de ſtörſta Ormbunkar. Deſs blad dela ſig ej fullkoml. i dubbla parblad, utan har inſkurna trubbiga, nåſtan tvåra ſmåblad. Alla ſtambladen våxa up från roten til utſeende af en öppen pappersſtrut eller fogelbo.*

H:n. Kan anvåndas til utfodring åt boſkapen och år dertil mycket recomm. ſe Hoffb. Gifves vintertid til förpa åt kor, dock ej dem ſom åro drågtiga, och ſkall mjölken deraf ökas.

2 — *Spicant* (Kamb-O.) Bladen lanſetlika och parbladiga, med ſmala, ſammanflytande och helbråddade ſmåblad, i lika afſtånd från hvarandra (parallela.) ♃.

V. i Skåne. r. År enkelt parbladig. Stambladet fom har fröredn. är mycket fmalare och infkurit på bågge fidor likfom pinnar i en kamb.

3 — *crispa* (Krus-Onockel) Bladen mångdelta (fupradecompofita,) fmåbladen fkiftevifa, infkurna och rundaktiga. ♃.
V. *på fjällberg i Torneå.* r. *åfven i Jämtl. De blad fom båra frôredning ha mer aflonga och hela fmåblad. Bladets kant är inviken nåftan fom på* Pteris, *Frôredn. intager hår hela difcus. Befkr. V. A. H. 1789. p. 109.*

433 POLYPODIUM, *BRÅKEN.*

* *Med enkla parblad.*

1 P. *vulgare* (Stenfôte-Bråken) Stambladen parbladigt-klufna (pinnatifida) med fmåblad, fom åro aflonga, trubbiga och något fågade: roten fjällig. ♃.
V. *på berg. Bl:r i Jul. Aug. Frôredningens punkter fitta i 2:ne rader på hvart fmåblad* (pinnula.) *Denna egenfkap ha de flåfta* Polypodii *arter, och derigenom fkiljas de från* Acrofticha, *fom äga fina punkter utan ordning fammangyttrade.*
M:n. *Ap.* ROTEN har en föt fmak, är litet öpnande och tjenar i bröftfjukdomar: färfk renfad och fint ftött blandas ett matfkedblad deraf uti en talrik tunn rågmjöls gröt, fom ätes med upkokad varm mjölk morgon och afton emot lungfot. Såfom godt medel br:s den bland andra kryddor mot gickt och fkörbjugg, men den bör då tillåggas i flutet af kokningen eller ock nyttjas fom thé, at defs fmak ej må bli äcklig och obehaglig.
H:n. (k.1. g.1. f.o. h.o. f.1.)

2 — *Lonchitis* (Fjäll-B.) Stambladen parbladiga: Småbladen hvaft-fågade (nåftan hårbråddade) med infkårning i öfre brådden, månlika och nedböjda: Stammen fjällig. ♃.

V. i Torneå Lappm. ofvanför Torneå träsk. r. *Bl:r i Jul. Dess småblad äro mäst äggrunda, se Fig. 36, i öfre kanten mer inskurna och spetsiga.*
H:n okänd.

*** Med greniga eller flerdelta parblad.*

3 — *Phegopteris* (Sam-Bräken) Bladen mäst dubbelt parbladige, de nedersta småbladen nedböjda, alla vid basen samsittande (coadunata) med smärre parblad nästan i 4kant. ♃

V. i skogar. Bl:r i Jul. De större bladen äro spetsiga, de mindre trubbiga och aflonga utan inskärningar. H:n okänd.

4 — *Filix mas* (Tråjon-B.) Bladen dubbelt parbladiga med trubbiga och naggade småblad: Stammen fjällig. ♃.

V. *vid vägar i skogar &c.* a. *Bl:r i Aug. Bladen äro ofta på undre sidan gula af fröredningen. Bl.punckterna 2 à 3 i rad på hvart småblad äro täckta med en naflad eller njurlik hinna. Växten stor, nästan af alns högd, med många samsittande stamblad.*

M:n. *Ap.* Roten ber. mot maskar och i synnerhet mot binnikemasken. D:s mot Binnikemasken är 3 qvint. à 1 lod i pulfver, som tages morgonen, sen man laxerat dagen förut. För barn äro 2 qvint. nog. Kännes äckel, tuggas citronskal &c. Nödgas man återlemna, hvad som tagits, gifves 1 stund efter en lika sats; 2 timmar åter derefter nedsväljes en *bolus* af *Mercurius dulcis*, *Scammonii* kåda, hvardera 12 gran, *Gummi gutta* 5 gran, fint stött, blandade med något säcker-confect så mycket som behöfs. För barn göres detta laxativ svagare. Efter denna *bolus* drickas några koppar thé, hälst när öpning blir, tils masken kommer; då först gifves litet *bouillon.* Gör *bolus* ej nog verkan, gifves 1 til 2 lod Engelskt salt uplöst i vatn. Om detta ej hjelper at masken afgår första dagen, måste man ofta försöka det på nytt; hvarom se Hoffb. p. 241. För hafvande qvinnor

bör Tråjon-rot icke br:s, ty den kan göra missfall. I Ångelska sjukan skall roten äfven vara nyttig.
H:n. (k.o. g.1. f.o. h.o. f.o.) Bland dricka kokes roten i Siberien at göra det välsmakeligt. Af dess aska kan tvål göras såsom vid *Pteris* nämnes.

5 — *cristatum* (Gran-Bråken) Bladen mäst dubbelt parbladiga med aflonga småblad: de smärre småbladen äro något trubbiga och i spetsen hvastsågade: stammen fjällig. ♃.
V. *i granskogar, Norrland &c. Liknar aldeles föregående, men dennes småblad äro parbladig tkiufna (ej til basis,) våxer mer enstakad hälst i sidl. skogar. Beskrifv. i V. A. H. 1787. p. 256.*

A) — *spinulosum* med djupt inskurna småblad, spetsige och hvastsågade: stammen fjällig. ♃. V. *i Norrl. skogar &c. Stambladet är nästan 3dubbelt parbladigt och dess småblad partaggade. Liknar följande men våxer mäst enstakad (sällan samsittande.)*

6 — *Filix femina* (Krus-B.) Bladen dubbelt parbladige, småbladen lansetlika, partaggade och spetsiga ♃.
V. a. *vid vägar. Liknar* P. Filix mas, *men har findeltare blad, som varier. 2. 3dubbelt parbladiga, stambladen samsittande.* H:n som P. Filix mas.

7 — *Thelypteris* (Kärr-B.) Bladen dubbelt parbladiga med helbräddade småblad, på undre sidan med tätt sittande frönedning. ♃.
V. *i kärr. Frönedningen liknar* Acrostichum. *De smärre småbladen äro hela, glatta (utan hår.)*

8 — *fragile* (Len-B.) Bladen dubbelt parbladiga: småbladen inskurna med rundaktiga flikar. ♃.
V. *på torra steniga ställen. År mycket mindre än* P. Fil. mas *och med ganska bräcklig stam.*
H:n. (k.1. g.1. f.1. h.1. f.1.)

9 — *Dryopteris* (Gren-B.) Stambladet sammansatt grenigt (delar sig i 3:ne parblad.) ♃.

V.

V *i ſkogar. År ſtor ſom* P. Phegopteris *och dubbelt parbladig.*

10 — *ilvenſe* ſe Acroſtichum *ilvenſe.*

434 ASPLENIUM, *LÅNKE.*

1 A. *Scolopendrium* (Tung-Lånke) Stambladet enkelt, aflongt eller tunglikt, helbråddat och vid baſen med hjertlik inſkårning. Stammen hårig. ♃. V. *i Skåne* r. M:n aflagd.

2 — *Trichomanes* (Berg-L.) Bladen parbladiga med rundaktiga och naggade ſmåblad. ♃. V. *i Bergſpringor.* a. *Stammen år ſvartbrun, glatt.* K:ls *A. trichomanoides* S. V.

A) — med åggrunda tandade ſmåblad, ſtammen ljusgul eller gulbrun. r. n.

3 — *Ruta muraria* (Mur-L.) Stambladen greniga med viggelika (måſt runda,) naggade ſmåblad. ♃. V. *ſom föregående, år mycket mindre.*

4 — *Breynii* (Breyns-L.) Bladen greniga, nåſtan dubbelt parbladiga, ſmåbladen viggelika (måſt aflonga) uptil i ſpetſen ſågade. ♃. r. s. Fl. Sc. *Liknar följ.* Acroſt. ſeptentrionale, LINN. *år ſtörre.*

5 — *ſeptentrionale* (Yfver-L.) Bladen dela ſig i jåmnbreda ſpetſige flikar. ♃. V. *i bergſpringor.* a. *Har ſmå ſmala blad.*

A) — med greniga blad och något lanſetlika ſmåblad, i ſpetſen ſågade (med 2, 3 uddar eller inſkårningar.)

6 — *Adianthum nigrum* (Skogs-L.) Stambladen greniga, måſt 3dubbelt parbladiga med lanſetlika ſpetſiga och inſkurna ſmåblad. ♃. V. *i ſkogar.* r. s. *Småbladen med ſågade inſkårningar.*

435 PTERIS, *KAGE, Ormbunke.*

1 P. *aqvilina* (Ormkage) Stambladen ſammanſatt (gre-

(grenigt;) de öfverste småbladen lansetlika och helbråddade, de nedre parbladiga. ♃.

V. i torr skogsmark, år stórst och allmånnast af våra Sv. Filices. År stundom svartprickig, förmodeligen af Insecter. K:ls *Ormris* Helsingl. *Bråken* Smol. *Ormbunke* Ö.Góthl. *Ormkage* Vermel. *Enestabb* Dalsl. *Fråkna* Gothl. &c.

M:n. *Roten* br:s mot maskar. D:s 1 qvint. i pulfver 2, 3 gånger om dagen, som tages uti thé af samma rot och derjämte ett godt laxativ 1 gång i veckan. Hoffb.

H:n. (k.o. g.1. f.o. h.o. f.o.) Örten br:s i Ångland i stället för ved at koka med, emedan dess låga år myket het. Af askan kokt i vatn góras dår kulor, som br:s til tvått i stället för såpa och tvål. *Roten* kryper djupt i jorden, utmagrar nårstående våxter. Vid minsta frost gulna dess blad och beboda dermed jernnåtternas ankomst.

2 — *crispa* se Onoclea crispa.

436 ACROSTICHUM, *RAMS.*

1 A. *ilvense* (Bråken-Rams) Bladen måst dubbelt parbladiga, med småblad, som åro trubbiga, nåstan emot hvarandra sittande och sammanvåxta, under håriga och vid basen helbråddade. ♃.

V. i bergsspringor. a. *Liknar* Polypod. fragile. *År mindre.*

2 — *alpinum* (Yfver-R.) Bladen parbladiga med rundaktige, 3, 5flikiga småblad. ♃.

V. i Luleå Lappm. Liknar föregående, men år mycket mindre och enkelt parbladig. Bladen flikiga med en större flik vid basen på öfre sidan. K:ls Acr. hyperboreum. *V. A. H. 1793. p. 201.* Acr. alpinum *Bolt.*

3 — *spicant* se *Onoclea spicant.*

4 — *septentrionale* se *Asplenium septentrionale.*

437 PILULARIA, *KLOTING.*

1 P. *globulifera* (Kloting) ♃. V. *på våt ångsmark i Skåne &c. Har hårlika blad och klotrund frukt vid roten utan skaft. Stjelken nedtil med krypande rot.*

438 ISOËTES, *BRAXENBLAD.*

1 I. *lacustris* (Braxenblad.) V. *i insjöar och elfvar. Dess blad likna rotbladen af* Sagittaria sagittifolia, *då den i strömmar och sjöar på större djup våxer.*
H:n. Då denna uppåtas från botn af braxen, ger dess upflytande tilkånna denna fiskens leketid.

2 *Ord.* MUSCI, MOSSOR.

1:o Löfmossor eller egenteligen Mossor kallade.

439 LYCOPODIUM, *LUMMER.*

1 L. *Selago* (Lus-Lummer) Dess blad sitta i 8 rader spridda omkring stjelken, som år 2delt och rak med jåmnhöga grenar: Bl:rna i bladvecket. ♃. V. *i mossaktig barrskog.* K:ls *Lusgrås* Upl. *Loppgrås* Ö.Göthl. *Lumik* Smol.
M:n. *Ap. Muscus erectus.* År håftigt purgerande, drifvande och til invårtes bruk farlig; men decocten deraf fördrifver ohyra hos boskap och svin, då de dermed tvåttas. Den kokes i vatn ihop med feta furu stickor.
A) — med något refvig och kulliggande stjelk. r.n.

2 — *annotinum* (Gran-L.) Bladen i 5 rader sittande, något sågade, stjelken likssom ledfull af årliga utskott, med blomax i toppen, som åro raka och glatta. ♃.
V. *i gamla granskogar &c.* a. K:ls *Refgrås* V.Göthl.
A) — med helbråddade blad. r.n. *Liknar* L. clavatum.

3 — *selaginoides* (Små-L.) Blad. spridda, hårbråd-

dade och lanſetlika, Axen enſamma i toppen och bladiga. ♃.
V. *i ſkogskärr.* r. *Är liten med ſmala utbredda grenar.*

4 — *inundatum* (Strand-Lummer) Bladen ſpridda helbråddade, blomaxen i toppen bladiga. ♃.
V. *på ſjöſtrander.* r. *Är liten med nedliggande ſtjelk.*

5 — *clavatum* (Matt-L.) Blad. ſpridda håriga (med hår i ſpetſen:) axen trinda, 2:ne på hvart ſkaft. ♃.
V. *på ſkuggrika ſtällen.* a. *Har lång refvig ſtjelk och bl.ſtångel i toppen af grenarne med dubbla ax.*
M:n. *Ap.* *Frömjölet* ſom dammar ur blomaxen kallas *Maſkmjöl*, botar hudlöshet, då ſtället dermed pudras; Br. mot den Polſka ſjukdomen *Plica polonica*, ſom viſar ſig med hårens ſammantraſslande likt en martof, af en utdunſtande ſlemaktig våtſka. Då tvättas hufvudet med en af Mattelummer, och Arnika i vatn kokt decoct, ſom drickes dageligen.
H:n. Kalfvar och kor äta den om våren. En liten qvaſt af växten hängd i vinfat, botar vin ſom kommit i jäsning. Frömjölet fräſer och gör blixtrande, då det kaſtas i elden, nyttjas derföre til fyrverkeri. Växten br:s til mattor at lägga på renſkurade golf vid dörar. K:ls *Mattegräe* Upl. *Kalfreſvor* Smol. *Viſpmosſa* Ö.Göthl. &c.

6 — *alpinum* (Fjäll-L.) Bladen ſitta tätt på hvarandra (imbricata,) i 4 rader och ſpetſiga: Stjelken refvig med raka, 2delta grenar: axen trinda utan ſkaft. ♃.
V. *i Lappmarken. Liknar följande.*

7 — *complanatum* (Jämna-L.) Stjelk. med platta grenar: Blad. i 2:ne rader, nåſtan hopväxta, axen dubbla *(geminæ,)* med ſkaft. ♃.
V. *i torra ſkogar. Grenarne äro på ena ſidan platta, på den andra något uphöjda.*
H:n. Färgar ylle gult. Om Skägglaf lägges til blir färgen högre och vackrare. GUNN. Fl. N.

440 PHAS-

440 PHASCUM, *JORDMOSSA.*

1 Ph. *acaulon* år utan ſtjelk, med rund fröknapp, bladen ſmå äggrunda, ſpetſiga. V. *på bara jorden, ganſka liten. Knapparna ſitta nåſtan gömda emellan bladen.*
A) — *cuſpidatum* med hårſpetſade något utſtående blad. *Har ganſka liten ſtjelk. Anſes för ſärſkilt ſpecies af* Hedw. &c. *men af* v. Linné *för varieté af föreg.*

2 — *ſubulatum* — med liten ſtjelk och fröknapp utan ſkaft, bladen ſyllika utſtående. V. *på bar jord, måſt utan ſtjelk, år mindre i anſeende til bladen ån föreg. men längre til ſtjelken.*

3 — *piliferum* — med liten ſtjelk, bladen aflonga, hårſpetſiga, raka. V. *på lerjord. År ganſka lik föreg.*

441 SPHAGNUM, *RÖDMOSSA.*

1 S. *paluſtre* (Röd-Mosſa) med nedböjda grenar. V. *i gyttjefulla kärr. År oftaſt hvit och k:ls deraf hvitmosſa.*
M:n. Den gyttja ſom br:s til badning vid Loka &c. beſtår merändels af denna Mosſa förmultnad, hvarföre ock vatnaktig ſvullnad i fötter ofta botas med denna pålagd våt och kall.
H:n. Torkad år den len och mjuk: br:s derföre af Lappſka qvinnor at lägga omkring deras barn i ſtället för blöja. Kärr och träſk igenväxa efter hand af denna mosſa och omſider förvandlas til ängsmark. Torfmosſar tilkomma på ſamma ſätt och tjena på ſkoglöſa orter til brånſle. Gyttjan til badning bör med bår tagas på djupet: ſådan ſom år fullkomligen ren, utan ſpår af växters blad, grenar &c.
A) — *obtuſifolium* Hoffm. Fl. G. med äggrunda, något trubbiga blad. *Bladen äro nåſtan upblåſta, concava.* K:ls Sph. cymbifolium. Swartz V. A. H. 1795. 231.
B) — *intermedium* Hoffm. med aflonga ſpetſiga blad. *Har ſmala grenar. Bladen concava, mindre upblåſta. Fröknapparne med ſkaft* (pedunculatæ.)
C) — *cuſpidatum* med långſpetſiga blad. *Varier. med nåſtan hårlika blad, fröknappen med och utan ſkaft.*

442 GRIMMIA, *GRIMMSMOSSA.*

1 Gr. *apocarpa* — fröknappen i toppen med liten lufva, nästan utan skaft Bladen lansetlika spetsiga. V. *på stenar &c.* a. *Är måst svartbrun, med små röda fröknappar, tandad mynning. Varierar med hårspetsiga blad i toppen omkring fröknapparne, som äro något strimiga och aflonga.*

2 — *alpicola* — med flåta fröknappar genombårade tänder (cribrosa.) r. n. *Är svartbrun: varierar med ganska liten stjelk. Liknar aldeles föreg.*

3 — *ciliata* — fröknappen nästan utan lufva, med bar öpning (utan tänder,) Bladen ägglikt-spetsiga, i spetsen genomskinliga (diaphana.) V. *med föreg.* a. *Blad och fröknappar vetta måst åt en sida, är något hvithårig.* K:ls Bryum apocarpum β. Fl. Sv. Gymnostomum ciliatum. Sw. V. A. H. 1795.

4 — *lapponica* — fröknappen päronlik, strimig: bladen lansetlika, torra krusiga. V. r. n. K:ls Gymnost. lapponicum. Sw. l. c.

443 BUXBAUMIA, *GRUSMOSSA.*

1 — B. *foliosa* — är utan stjelk, med fröknapp utan skaft omgifven af blad, som äro spetsiga. V. *på fet jord.* r. Fl. Sc. *Liknar en* Phascum, *men större.*

2 — *aphylla* — med knapp på skaft, utan blad. r. V. *på bergaktiga ställen.* r. *Liknar en liten svamp med sin fot, men med lufva och fröknapp en mossa.*

444 GYMNOSTOMUM, *BARMOSSA.*

1 — *pyriforme* — med päronlika fröknappar, syllik lufva, äggrunda något aflonga spetsiga blad. V. *på fugtig jord. Liknar följande, är större.*

2 — *truncatulum* — med raka, måst klotrunda fröknappar, spetsigt lock. V. *på åkerjord med rödgula knappar, lansetlika blad.*

3 — *ovatum* — med äggrunda hårspetsade blad, äggli-

ka

ka fröknappar. V. *på lerjord. Anſes med ſkål för ſärſkilt ſpecies.* Sw. V. A. H. 1795. *Liknar nog föreg.*

4 — *microſtomum* — med liten ſtjelk och ſmå lanſetlika (nåſtan jämnbreda) kruſiga blad, fröknappen aflong, hopdragen vid mynningen, lufvan ſned. V. *i ſkugga* r. *Är liten ſom* Phaſcum ſubulatum. *Fröknappen rak med ſkaft.*

5 — *ciliatum* ſe Grimmia *ciliata.*

6 — *lapponicum* — — *lapponica.*

445 TETRAPHIS, *KRONMOSSA.*

1 T. *pellucida* — har äggrunda, genomſkinliga blad. V. *på våta ſtällen. Stjelken är enkel utan grenar, fröknapp. i toppen rak, aflong, med röd, 4delt mynning.*

446 SPLACHNUM, *BULLEMOSSA.*

1 S. *rubrum* — med halft-klotrundt bl.ſkärm (umbrac. hemiſphærico.) V. *i ſkoggskärr.* r. n. *Liknar följ., men har purpurrödt ſkärm. Bladen äggrunda. Är ganſka vacker.*

2 — *luteum* — med rundt och platt bl.ſkärm. r.n. *Är gul.*

3 — *ſphæricum* — med klotrundt bl.fäſte. r.n. *Är lik föreg. men utan ſkärm. Bl.fäſtet grönt.* Doct. Afz. *tror den vara urart af följande.*

4 — *vaſculoſum* — med flaſklikt eller nåſtan klotrundt bl.fäſte. r. n. *Liknar föreg., men har rödt och ſtörre bihang eller fäſte, kortare bl.ſkaft.*

5 — *ampullaceum* — med flaſk-eller päronlikt bihang. V. *i kärr. Bl:r i Aug. Var. med gult och rödt fäſte.*

6 — *anguſtatum* — har blad med hårig ſpets, fröknappen koniſk med kort ſkaft (pedunc.) V. *i Lappl. Liknar följande, är mycket mindre.*

7 — *urceolatum* — blad. aflonga, med hårig ſpets och något grenig ſtjelk. V. *i Torneå Lappm.* r. *Har grönt bl.fäſte ſom äldre blir rödt. Stjelken med en eller annan gren. Bladen ſpadlika.*

8 — *Breverianum* — Stjelk. grenig bladen lanſetlika. V.

V. *i Torneå Lappm.* r. *Liknar aldeles föreg. Har smalare blad och rödt bl.fäste.*

9 — *mnioides* — Stjelk. enkel. Bladen lanfetl. med hårig fpets. r.n. *Är mindre än föreg. Tros vara urart af* Spl. vafculofum. Se *Doct.* Afz. Disf. p. 34. *Fäftets färg varierar på denna och de flästa* Splachna, *Håraf torde de vara förmycket i arter delta. De 3 fista äro föga åtfkilda. Monne ej artförändringar af famma fpecies?*

447 BRYUM, *RYMOSSA.*

* *Fröknappens mynning tandad (tänderna 2klufna, korta något inböjda.)*

♂ *på färfkildt ftånd.* Dicranum. Hedwig.

1 Br. *glaucum* — med grenig ftjelk och tätt på hvarandra liggande blad: Fröknapp. med krökt lock. V. *i kärr.* r. *Har måft hvita blad, är ibland de ftörre Mosfarter.*

2 — *fcoparium* — med rak (något grenig och nedtil böjd) ftjelk; Bladen vetta åt en fida. V. *i fkogar, på gamla ftubbar &c.* a. *Har fyllika och ftråfva blad. Är af de ftörre. Varier. med 1 och flere bl.fkaft tilhopa fittande i toppen: Stjelken nedtil med brunt ludd.*

A) — *fpurium* med lanfetl. och vågiga blad. V. *med förra.*

B) — *polyfetum* med lanfetlika långfpetfiga blad, flere blomfkaft tilhopa fittande. *Anses för färfkilt fpecies* Sw. V. A. H. *Stjelken är måft rak, bladen vågiga och mer platta än vanligt, gulaktiga glänfande: Fröknapparne krökta* (falcatæ.)

3 — *heteromallum* med nåftan rak ftjelk, Bladen fyllika vetta åt en fida. V. *på ftenar, i barrfkog; varier. mycket i ftorlek. Har liten rät fröknapp och fyllik lufva.*

A) — *longifolium* med långa hårlika blad och fpenflig ftjelk.

B) — *capillaceum* med aflonga knappar, många (16-32) hårlika tänder: bladen åt 2:ne fidor, fmala hårlika. V. *i bergfkrefvor.* K:ls Swartzia *capillacea* Hedw.

4 — *flexuofum* — med hårlika blad och hit och dit böjt bl.fkaft. V. *i fkogar.* r. *Liknar föreg. är mindre.*

5 —

5 — *pellucidum* — med utstående eller tilbakaböjde, spetsige blad; stjelk. något grenig och fröknap. mäst raka. V. *i kärr.* r. *Blad. lansetlika, genomskinliga sitta nästan i 3:ne rader, fröknappen mindre än på föreg.*

6 — *virens* — Bladen smala lansetl. spetsiga, med nedböjd spets: fröknapparne lutande. Sw. r. n.

7 — *æstivum* — med syllika blad, från hvarandra skilda och nästan runda fröknappar. V. *i kärr. Är svartaktig.* K:ls *Br. palustre* S. V.

8 — *aciculare* — Bladen trubbigt-lansetlika något sittande åt en sida: fröknappen rak, rundaktig med nållik spets. V. *på berg.* r. *är svartgrön.*

9 — *simplex* — med enkel stjelk (utan grenar) och syllika blad, lutande fröknapp och med bl.skaft midt på stjelken. V. *på ängar. Är liten.*

10 — *purpureum* — med 2delt stjelk och bl.skaft i vecket: Bladen små köllika (carinata.) V. *på torra ängar. Har purpurrödt utseende: knapp. krökta, strimiga.*

11 — *cirrhatum* — har blad som torra hoprulla sig. V. *i skugga. Har raka knappar, grenig stjelk.*

12 — *setaceum* — Bladen i spetsen borstlika, fröknappen rak med långt smalt lock. V. *på ruttit träd. Liknar* Br. purpureum. *Har enkel, ganska kort stjelk, aflonga nästan cylindriska högröda fröknappar.*

A) — med något grenig stjelk. *Har vridna hår som* Br. tortuos., Barbula fallax Hedwig.?

13 — *cerviculatum* — Bladen smala långspetsiga (nästan borstlika) utstående, fröknappen äggrund, något lutande med en knöl vid basis. V. *i Smol. på fugtiga st.* r.

A) — med svarta blomskaft. *Monne* Br. Celsii.?

14 — *strumosum* — Bladen borstlika, upstående, stjelken ganska kort; fröknapparne cylindriska, något krökta. V. *i kärr. Har blad som föreg. men längre bl.skaft. Fröknapparne merendels med aflong knöl.*

15 — *paludosum* — Bladen hårlika: stjelken ganska kort med raka trubbigga fröknappar (caps. truncatis.) V. *på våt lerjord. Bladen variera med krusig spets* (crispa.)

16 —

16 — *pu∫illum* — Bladen hårlika utſtående ſtråfva, ſtjelken enkel, fröknapparne ovala något lutande. V. *ibland gräs. Liknar* Br. flexuoſum, *men år mycket mindre.*

17 — *viridulum* — med raka åggrunda fröknappar, lanſetlika, ſpetſiga och utſtående blad. V. *på åkrar.* Upl. &c. a. *bl:r vid ∫kördetiden, år gan∫ka liten. Liknar aldeles* Gymnoſt. truncatul.; men har långre knappar, tandad öpning och ſmalare blad.

18 — *recurviro∫trum* — Bladen lanſetlika, fröknapp. rak cylindriſk, locket med tilbakaböjd ſpets. V. *i ∫and, vid åkerrenar. Bladen torra hoprulla ∫ig.* K:ls Weiſia recurviroſtra Sw. V. A. H..

19 — *ungviculatum* — med råta köllika och ſpetſiga blad; ſtjelken uptil tjockare, med bl.ſkaft i bladvecket; fröknapparne raka. V. *i ∫and. År liten ∫om* Br. ſetaceum, *men med åggrunda knappar.*

Bryum pulvinatum ſe följ. afdeln.

** *Fröknappen med raka hårlika tånder.* Trichoſtomum. Hedw. Sw.

20 — *lætum* — har rak ſtjelk, lanſetl. ſkiftevis ſittande blad: fröknappen cylindriſk. V. *i ∫kog. Bladen åro merändels pudrade af ett blågrått pulfver.* K:ls Phasc. cauleſcens S. V. *År liten ∫om* Tetraphis pellucida, *hvilken den liknar med cylindri∫ka knappar.*

21 — *hypnoides* — med grenig ſtjelk, ſidogrenarne korta och med korta bl.ſkaft. V. *på berg och ∫tenar.* a. *Har ut∫eende af* Hypnum. *År hårig och varierar mycket, ∫törre och mindre.*

A) — med hvithårigt utſeende (lanuginoſ., caneſcens) &c.

22 — *hetero∫tichum* — med rak, nåſtan enkel ſtjelk; bladen tått ſittande, lanſetl. hårſpetſiga. V. *på ∫tenar. Har blifvit an∫edd för u:art af föreg. År liten, knapt ∫törre ån följ. hvilken den liknar, fröknapparne aflonga, raka.*

24 — *pulvinatum* — med runda något lutande fröknappar: bladen håriga. V. *på ∫tenar och murar.* a. *∫itter lik∫om ∫må runda dynor, knapparne må∫t raka, ∫kaften krökta.*

*** *Frö-*

*** *Fröknappen med hårlika och vridna tånder* (dentibus contortis.) Tortula Sw.

25 — *fubulatum* — år utan ftjelk med raka fyllika fröknappar. V. *på våta ftållen. Har kort lufva med långa cylindrifka knappar, bladen lanfetlika.*

26 — *rurale* — med tilbakaböjda och i fpetfen håriga blad. V. *på tak &c. Fröknappen rak, aflong, nåftan lång fom föregående. Stjelken grenig: Bladen (våta,) trubbigt åggrunda.*

H:n. Öfverväxer halmtak och håller dem hela 100 år ofkadde. Linn. *Skånfka ref.*

27 — *murale* — med något raka och i fpetfen håriga blad: ftjelk. enkel, i fmå torfvor fammanvåxande med rak knapp. V. *på murar och tak. Liknar föreg.; men år mycket mindre; har ganfka liten lufva, fpetfiga blad.*

28 — *tortuofum* — med rak fröknapp, grenig och yfvig ftjelk med fpetfiga blad, fom torra hoprulla fig. V. *på bergiga ftållen.*

29 — *convolutum* — fröknapparne raka, aflonga; bladen fmala lanfetlika. V. *på torra ftållen.* Br. fetaceum. Linn. Fl. Sv.?

Bryum *fetaceum* fe föreg. afdeln.

Br. imberbe *och* verticillatum *åro obeftåmda arter.*

**** *Med ftor klåcklik lufva.* Encalypta. Hedw. Sw.

30 — *extinctorium* — med rak, aflong fröknapp: vid och glatt lufva. V. *på tak &c. Har gulglånfande lufva med fyllik fpets. Blad. lanfetlika, ftjelken enkel.*

A) — med något grenig ftjelk, aflonga blad, hårbråddad lufva (ciliata.)

Anm. * *Med fröknappar nåftan utan fkaft* (fubfesfiles.)

31 Br. *apocarpum* fe Grimmia *apocarpa.*

32 — *ciliatum* — — — *ciliata.*

33 — *ftriatum* — Orthotrichum *ftriatum.*

** *Med*

*** Med bar mynning utan tänder.*

34 Br. *pyriforme*, ſe Gymnostomum *pyriforme.*
35 — *truncatulum* — — — *truncatulum.* &c.

**** Med tandad mynning och tuklufna tänder.*

Dicranum *taxifolium, bryoides, adianthoides,* &c. Se Hypnum * *med platt ſtjelk.*

448 MNIUM, *STJERNMOSSA.*

* *Med påronlika, merändels nedhängande fröknappar.* (capſ. pendulis.)

1 Mn. *pyriforme* — med rund påronlik fröknapp, trubbigt lock, ſyllika, nåſtan hår-ſmala blad: ♂ med håriga ſtjernbl:r. V. *på betesmark.* r. *år liten, och med enkel ſmal ſtjelk.* K:ls Br. aureum. Weber.

2 — *nutans* — med aflong fröknapp, ſpetſigt lock, lanſetl. blad. r. n. *Liknar föreg. men år ſtörre.* K:ls Br. aureum majus *Web.*

3 — *crudum* — med genomſkinliga blad och tilbakakrökt lufva. V. *i ſkog och under buſkar. Har glånſande lanſetlika blad med enkel ſtjelk och fröredn. i toppen.*

4 — *annotinum* — med genomſkinliga lanſetl. och åtſkilda blad på rotſkott (ſtolon. annot.), bl.ſkaften måſt på ſidan nåra roten. V. *på våta ſt. Liknar föreg. har något grenig ſtjelk och fröredn. vid rotſkotten.*

5 — *hornum* — med enkel ſtjelk, blad. i brådden lanſetl. ſtråfva (fint ſågade;) Bl.ſkaft. krökte. V. *i kårr. Liknar* M. crudum; *år ſtörre och med långre frökn.*

6 — *capillare* — med aflonga, hårſpetſige blad, under kölformiga. Bl.ſkaften långa. V. *på torra ſtållen.* a.

7 — *cæſpiticium* — med lanſetl. hårſpetſiga blad och långa bl.ſkaft. V. *på ſandbackar i ſmå tufvor. Har gulaktigt utſeende: rotſkatten rundagtiga af de i toppen hopſittande ſmåbladen.*

8 — *carneum* — ſpetſiga blad och måſt klotrunda knappar, enkel ſtjelk. V. *på ſand. Bladen åtſkilda, liknar föreg. år mindre och har rödt lock.*

9 —

9 Mn. *argenteum* — Bladen aflonga fpetfiga, tätt på hvarandra fittande, ftjelken enkel, trind, fröknapparne aflonga. V. *på tak och murar, är liten med flåta filfverfärgade blad.*

10 — *alpinum* — med grenig ftjelk, trinda grenar, aflonga fpetfiga och kölformiga blad, med bl.fkaft på fidan i bladvecken. V. r. n. *Grenarne äro fpetfiga, bladen rödbruna.*

11 — *inclinatum* — Bladen aflonga fpetfiga, fröknapparne lutande örhängelika: inre mynningen med en hinna fom är 16delt. V. *i kärr.* r. *Liknar* Mn. nutans. *Locket trubbigt.* K:ls Pohlia inclinata Sw. V. A. H.

12 — *trichodes* — Bladen lanfetl. något tunglika, ftjelken kort. bl.fkaften ganfka långa. V. *på kärrängar.* K:ls Meefia longifeta Sw. *Varier. i djupa kärr med lång ftjelk ochaflonga fpetfiga blad.* Mnium pfevdotriqvetrum? Hoffm. Fl. G.

13 — *turbinatum* — Bladen aflonga fpetfiga utftående, ftjelken något grenig, fröknapparne aflonga, hängande. V. *på fidländ mark. Stjelken nedtil rödaktig.*

14 — *ferpyllifolium* — med utftående genomfkinliga blad. V. *på våta ftällen.* a. *Varierar mycket.*
A) — *punctatum* — med trubbiga och något prickiga blad.
B) — *cufpidatum* — med fint fågade och fpetfiga blad.
C) — *proliferum* — med lanfetl. och i flock fittande blad.
D) — *undulatum* — med aflonga och vågiga blad. *Är ftörft och vackraft af alla Stjernmosfor. Desfe (A. B. C. D.) anfes för färfkilta fpecies. V. A. H. l. c.* Var. A) K:ls — *ferpyllifolium.* B) — *cufpidatum.* C) — *rofeum.* D) — *ligulatum. p. 253-254.*

** *Med nåftan raka knappar (åt ena fidan något krökta,)* fubobliqvis.

15 — *androgynum* — med grenig ftjelk och ♂ knappar på färfkilt ftänd i fmå bl.hufvuden. V. *i fkogar. Har fpetfiga aflonga blad, ljusgrönt utfeende.*

16 — *fontanum* — med nedtil enkel ftjelk, uptil grenig och böjd med knän. Fröknapp. nåftan klotrund.

V. *vid källor* a. *Har gulaktig grenig topp. ♂ knappar på samma stånd, stjernformiga.*
H:n. Lappar &c. ha denna såsom tekn til källor.
A) — smala korta grenar. V. *i bergsspringor.* K:ls Mn. marchicum HOFFM. Fl. G.

17 — *palustre* — med 2delt stjelk, syllika blad. V. *i kärr.* a. *Är större än föreg. med aflonga fröknappar.*

18 — *triqvetrum* — med i 3:ne rader utstående spetsiga blad. Bladen aflonga eller lansetlika och kölformiga, fröknapparne sneda med ganska långa skaft. V. *i sanka kärr.* a.

19 — *sqvarrosum* — stjelken med utspärrade blad i 5 rader: Blad. äggf. spetsiga: fröknapp. aflonga sneda (obliqvæ.) V. *i kärr. Stjelken brunluden, trind, bladen nedböjda, tätt sittande.*

20 — *hygrometricum* — med kantig böjd lufva, är nästan utan stjelk, rotblad. äggrunda, spetsiga. V. *på våta ställen; k:ls Våtväders-Mossa, emedan vid instundande regn dess torra bl.skaft vrida sig. Fröknapp. vriden, något stor, päronlik och strimig.*
H:n. Tjenar til väderleksvisare, då man har en torfva deraf förvarad innom hus.

Mn. *pomiforme* se följ. BARTHRAMIA *pomiformis.*

449 BARTHRAMIA, *BARTHRAMSMOSSA.*

1 B. *pomiformis* — Bladen hårlika, fröknapp. klotrund. V. *i bergsspringor. Är en vacker mossa. Bl.skaften i toppen.*
A) — *lateralis*, med korta bl.skaft på sidan sittande.

450 ORTHOTRICHUM, *RAGGMOSSA.*

1 O. *crispum* — Bladen smala-lansetlika (torra krusiga.) V. *på träd, är mindre än följ. Bladen äro liksom cirrhata. Bl.skaften korta aflonga (uptil tjocka som fröknappen; fröknappen aflongt äggrund, något strimig.*

2 — *striatum* — Bladen lansetl. raka (torra med nedböjd kant:

kant:) kôlformiga, frôknappen aflong ftrimig. V. *på gamla tråd &c.* a.

A) — frôknappar med fkaft.

3 O. *glabrum* — Bladen åggrunda tått på hvarandra fittande, lufvan bar (utan hår,) frôknappen måft utan fkaft. V. *på gamla trån. På tallar år med fpetfiga blad grôn, på gamla Aplar rôdgul, med nåftan trubbiga blad: år ganfka liten. Frôknapparne i toppen, omgifves af bladen.*

451 POLYTRICHUM, *BJÔRNMOSSA.*

* *Med hårig lufva* (calyptra pilofa.)

1 P. *commune* — med enkel ftjelk utan grenar: Frôknappen 4kantig (fom en parallelipiped.). V. *i fkogar.* a. K:ls *Gôkråg. Guckuråg* Rosl. *Kråkhvete* Dahl. *Sopmosfa* V.Gôthl. &c. *Har måft helbråddade, fmala fpetfiga och något tilbakabôjda eller utftående blad, en hvit eller gulhårig lufva.* Apophyf. *under knappen.* H:n. Br:s ofta af Lappen til fång, då han vankar i fkogen, och af Bjôrnen til inbåddning under fit hide om vintren. I Veftergôthland gôras håraf ugnsqvaftar. Renfad och pifkad kan han nyttjas i ftållet fôr tagel til madrasfer, foffor och dynor.

A) — med blad fom åro fint fågade. K:ls *P. juniperin.*

B) — med hela blad i fpetfen håriga. P. *piliferum* Fl. Sc. *Varier. mycket i ftorlek och med knapt 4kantig knapp.*

2 — *alpinum* — med grenig ftjelk och bl.fkaft i toppen. V. *i Norrlands mosfar. Har blad fom fôreg. men åggrund frôknapp. Fôrek. med enkel ftjelk. Smol.*

A) — *feptentrionale* med blad något åt en fida fittande, ftjelken lång. V. *i kårr. Har knapt apophyfis; åfven fom de fôljande.*

3 — *urnigerum* — med grenig ftjelk och blomfkaft på fidan i bladvecket; frôknappen cylindrifk. V. *i fkogar.* r. *Liknar fôreg. år mindre och utan* apophyf.

4 — *nanum* — år nåftan utan ftjelk med rund frôknapp.

V. *på Ljunghedar Smol. &c. Har lanfetl. blad och utfeende fom* Mnium, *med hårig lufva.*
A) — *pumilum* med åggrund rak fröknapp, är mycket mindre. K:is M:n. *polytrichoides* Fl. Sv.
B) — *aloides* med aflong fröknapp, bladen fmala-lanfetlika något kölformiga.

** *Med glatt lufva* (calyptra lævi.)

5 — *undulatum* — med lanfetl. utftående, vågige och fågade blad: fröknapparne cylindrifka fneda. V. *på fidl. ftällen. Har blad fom* Mu. ferpyllifolium *D) fröknappar fom* P. urnigerum.

452 HYPNUM, *GRENMOSSA.*

* *Med platt ftjelk (blad på 2:ne fidor.)* Surcul. compresfis.

1 H. *taxifolium* — med enkel ftjelk utan grenar: hela ftammen lanfetlik med bl.fkaft vid bafen. V. *i fkogar. Fröknappen lutande.*

2 — *bryoides* — defs ftjelk är enkel, lanfetlik med bl. fkaft i toppen. V. *på våta ftällen med rak fröknapp.*

3 — *adianthoides* — Stjelken rak grenig med bl.fkaft midtpå grenarne. V. *i kärr. Har lanfetl. fpetfiga blad.*

4 — *trichomanoides* — med grenig ftjelk och trubbiga tätt på hvarandra fittande blad. r. *Liknar föreg, är mindre och med böjda grenar nästan fom en fkära.*

5 — *denticulatum* — med ftjelk utan grenar, och bl.fkaft utgående från roten, bladen i 2:ne rader. V. *i fkogar tätt tilhopa, fröknapp. med trubbigt lock.*

6 — *fylvaticum* — Stjelken grenig, nedliggande, med fpetfiga blad och bl.fkaft midtpå ftjelken. V. *vid tråds-rötter. Liknar föreg. är ftörre och med glefare blad.*

7 — *complanatum* — Stjelken grenig med fpetfiga blad fällade och likfom hoptryckta. V. *på gamla trän: är ftörre än föreg. med fmala grenar och en bladrad af små lanfetl. blad: Stjelken har i 2:ne rader mäst åggrunda blad.*

8 — *crispum* — med grenig ftjelk och vågige platta blad

blad. V. *på ſtenar &c. Bladen åro tvårtöfver vågige och något öfver hvarandra liggande* (imbricata.)

9 — *undulatum* — med grenig ſtjelk och vågige eller fållade blad. V. *i bergaktig mark, år ſtörre ån föreg. men med mindre grenig ſtjelk,* (*har en eller annan gren.*)

** *Med fjåderlik ſtjelk, af grenar ſom utgå åt 2 ſidor.*

10 — *prælongum* — med nedliggande lång ſtjelk och från hvarandra ſkilda grenar: Blad. ågglika, fröknapp. lutande. V. *i ſkog. Bladen ſitta i 2 eller 3 rader; ſpetſiga raka.*

11 — *filicinum* — med grenar litet ifrån hvarandra, och blad ſom åro ſpetſiga och vettande åt en ſida. V. *på våta ſtållen. Stjelken år måſt enkel eller med 1. 2 ſidogrenar: deſs ſmå pargrenar i råe vinkel utgående, med böjd ſpets.*

12 — *Criſta caſtrenſis* — med grenar ſom ſitta tått tilhopa och ha nedböjd ſpets: Bladen vetta åt en ſida. V. *i granſkog.* a. *Har tåta fjåderl. grenar, med åggrund topp och litet utdragen ſpets; fröknapp. lutande.*

13 — *parietinum* (Vågg-Mosſa) med platta grenar dubbelt fjåderlika och Bl.ſkaft flere ſamſittande. V *i ſkogar.* a. *Deſs grenar ha ej nedböjd ſpets ſom de 2 föreg.* H:n. Br:s tillika med följ. til ſtoppning i våggar.

14 — *proliferum* — med platta och flockvis ſittande grenar, Bl.ſkaft ſom på förra. V. *i ſkogar.* a. *Liknar aldeles föreg.; men ſtjelken utſkjuter flocktals grenar likſom afſåttningar, hvilka åro rundaktigt-trubbiga.*

15 — *delicatulum* — Stjelken något flock-grenig med platta ſpetſiga flockar: Bl.ſkaften ſamſittande. V. *i ſkogsångar. Har gulgrön fårg med ganſka fina hårlika blad.*

16 — *plumoſum* — Stjelken krypande med tåta grenar och öfver hvarandra liggande ſyllika blad. Fröknapparne raka. V. *på trån. Liknar* H. velutinum *år ſtörre med utſtående blad* (*åfven torra utſtående.*)

17 — *abietinum* — med trinda grenar, (enkelt fjåderlik.) Bladen ſmå åggrunda, fröknapp. krökta. V. *i granſkog.*

ſkog. Har mörk färg, bladen ſitta torra tätt tilſammans, men våta utſpärras &c.

Hypn. *purum, Illecebrum*, ſe afdeln. ****

*** *Med ſpridda grenar och nedböjda blad.* (fol. recurvis.) *Grenarne äro i ſpetſen böjda* (circinnales) *och bladen vetta åt en ſida.*

18 — *compresſum* — med hoptryckta grenar, ſpetſiga blad: fröknapp. åggrund, måſt rak. V. *i ſkog. Har grenar åt 2:ne ſidor. Liknar* H. aduncum.

19 — *ſcorpioides* — med nedliggande ſtjelk, ſpetſiga blad ſittande åt en ſida. V. *i djupa kärr, är mörkbrun med gula toppar, har tjocka grenar.*

A) — *rugoſum* — med något rak ſtjelk och blad ſom äro vid baſen ſkrynkliga. V. *på torra ſtällen är gröngul.* K:ls H. ſcorpioides minus. Weber.

20 — *aduncum* — med rak något grenig ſtjelk: bladen vetta åt en ſida. V. *i ſumpig mark.*

21 — *aqvaticum* — med nedliggande ſtjelk, långa ſmala och böjda (falcata) blad: fröknapp. aflonga. V. *på ſtenar under vatnet, liknar en* Fontinalis. K:ls Hedwigia *aqvatica.* Hedw. *Mynningen bar?*

22 — *viticuloſum* — med krypande ſtjelk och trinda grenar med utſtående ſpetſiga blad. V. *på torra ſt. Bladen torra, ſynas kruſiga. Är mindre än följande.*

23 — *cupresſiforme* — bladen ſitta åt en ſida med ſyllik ſpets: grenarne måſt åt 2:ne ſidor (ſubpinnati.) V. *på träns rötter* a. *grenarne äro öfver convexa ſläta.*

24 — *paluſtre* — med krypande ſtjelk och täta raka grenar, åggrunda blad, vettande åt en ſida, och måſt raka fröknappar. V. *på våta ſtällen.*

Hypn. *ſquarroſum, loreum, fluitans* ſe följ. afdeln.

**** *Med ſpridda grenar, och rundtomkring ſtående blad.*

25 — *ſqvarroſum* — med krypande ſtjelk åggl. ſpetſiga blad, rundtomkring tilbakaböjda. V. *i ſkogar.* a.

26 — *triqvetrum* — med nedböjda grenar och utſtående

de

de måst tilbakaböjde och ägglika blad. V. *i skog.* a. *Är mycket yfvig med utspärrade blad i 3 rader.*

27 — *loreum* — med krypande stjelk och raka grenar: bladen vetta åt en sida: fröknapp. äggrunda. V. *på berg, är grenigare än* H. sqvarros., *stor som* H. triqvetrum.

28 — *curtipendulum* — med korta grenar; ägglika spetsiga och utstående blad och lutande fröknappar. V. *på tråns stubbar, har mörkgrön färg. Bladen torra tiltryckta, våta utstående: fröknappen med kort skaft mynningen med korta tänder utan inre hinna, endast med fina hår, ett vid hvar tand.* K:ls Neckera curtipendula. Sw.

29 — *fluitans* — stjelken lång med mycket korta grenar, bladen lansetlika, skiftevis sittande och åtskilda: De i toppen nedböjda. Bl.skaften långa, fröknappen lutande. V. *i vatn flytande. Varierar mycket, hvarom se V. A. H. 1788, p. 144 och följande p.*

A) — *capillaceum* — med hårlik stjelk och smala lansetlika blad. V. *i lergropar Upland &c.*

30 — *cuspidatum* — grenarne äro spetsige (af hoprullade blad i spetsen) liksom taggige. V. *i kärr. Har lång stjelk, stundom i vatnet flytande liksom föreg.: med åtskilda blad, som äro aflonga, spetsiga; grenarne med rak spets, ej böjda som på förra, sittande nästan åt 2 sidor. Fröknappen böjd, skaftet långt.*

31 — *Rutabulum* — med äggrunda, spetsiga och på hvarandra liggande blad. V. *i skog.* a. *Liknar* H. curtipendulum, *men är gulgrön glänsande. Har något rak stjelk med spridda tjocka grenar.*

32 — *purum* — med strödda och mot ändan spetsiga grenar: trubbiga, äggrunda eller aflonga och tätt på hvarandra liggande blad. V. *i skog.* a. *Är gulaktig och glänsande.* H:n. Br:s som våggmossa.

33 — *Illecebrum* — med raka trubbiga grenar. V. i *skog: Liknar föreg. är glänsande och ganska vacker. Bladen äggrunda, hårspetsiga* (mucronata.)

34 — *riparium* — med lång grenig stjelk, lansetl. spet-

ſiga, utſtående och från hvarandra ſkilda blad. V. *på åbråddar.* a. *Bladen åtſkilda, utſtående i 2:ne rader, fröknapparne aflonga lutande.*

35 — *nitens* — ſtjelk med korta grenar, ſyllika blad, uptil glänſande. V. *i kårr: år rak något lång med tåta grenar, nedtil rödbrun, uptil gul. Liknar* H. fluitans.

36 — *ſtramineum* — ſtjelken rak, trådſmal, nåſtan utan grenar, bladen lanſetlika på hvarandra liggande. V *i kårr. Liknar* H. ſquarroſum: *år mindre.*

37 — *rivulare* — med trinda, raka och trubbiga grenar, bladen åggrunda, fröknapparne ågglika, lutande. V. *på ſtenar i vatn. Har krypande ſtjelk, mörkgröna grenar med ljuſa toppar.*

***** *Med grenar, ſom ſitta knippevis* (faſciculati.)

38 — *dendroides* — med rak ſtjelk och enkel grenflock i toppen: åfven rak fröknapp. V. *på våta ångar.* a.

39 — *alopecurum* — med rak ſtjelk och grenar i toppen ſom åter dela ſig i ſmårre grenar (ſom ett tråd:) fröknapp. lutande. V. *på våta ſt.* r. *år ſtörre ån föreg.*

40 — *myoſuroides* — ſtjelken krypande grenig med ſyllika och trinda grenar. V. *på berg. Liknar nåſtföreg. men år mycket mindre: fröknapp. raka.*

41 — *ſciuroides* — ſtjelken grenig med inåtböjda grenar. V. *på trån, ſer yfvig ut, aldeles lik föreg. Har enkel mynning med tuklufna tånder.* K:ls Fisſidens ſciuroides Hedw.

42 — *luteſcens* — med grenig ſtjelk, lanſetlika gulglänſande blad: fröknapparne lutande. V. *på berg. Våxer ſtörre och mer rak ån följ. Förenas med* H. Myoſuroides *af* Weber, Spicileg. Fl. Gœtt.

43 — *ſericeum* — med krypande ſtjelk och böjda tått ſittande grenar, ſyllika blad, raka knappar. V. *på trån och murar, liten glänſande ſom föreg. Grenarne böja ſig inåt af torka, och råta up ſig af våta. Bladen åro långſpetſiga, 3ſtrimiga (ſom ſes med ſynglas) och ha mynning ſom* H. complanatum. K:ls Leskea ſericea. Hedw.

44 H. *gracile* — med något krypande ftjelk och trinda raka grenar, fom fitta knippevis tilhopa: Fröknapparne åggrunda raka. V. *på trån.*

45 — *filifolium* — ftjelken mycket grenig, grenarne trådfmala, knapparne fneda. V. *på tråns ftammar, med fina blad och fmala grenar. Mon urart af* H. gracile ?

***** *Med krypande ftjelk och små olika gående grenar.*

46 — *ferpens* — med trådlika grenar: bladen fmå (knapt märkeliga.) V. *på trån och ftenar. Är ganfka finbladig, med något lång och grenig ftjelk.*

47 — *velutinum* — med tåta måft raka grenar, fyllika blad, lutande fröknappar. V. *på gamla trån &c. Liknar föreg. men fer mer hårig ut.*

Hypn. *fericeum* fe föreg. afdeln.

Anm. Flere *Hypna* anföras vål hos Örtkännare, fom jag i detta utkaft gått förbi, emedan deras nytta är gemenfam med de redan anförda. Om desfa kan eljeft fullftändig underråttelfe fås i Kongl. V. A. H. för år 1795. p. 254 — 267.

453 FONTINALIS, *KÅLLMOSSA*, *Lönke.*

1 F. *antipyretica* — med båtlikt-hopvikne (complicato-carinata) blad, fom åro fpetfiga och fitta i 3:ne rader: Fröknapparne på fidan. V. *i åar och kållor. Har lång grenig ftjelk med något ftora lanfetlika blad.* K:ls *Lönke* Smol.

M:n. I Dalarne kokas den med fvagöl, och nyttjas til fotbad under bröftfebrar.

H:n. Då den i trådhus ftoppas emellan fpifen och våggen fåges den hindra elden at antånda famma vågg. Linn. *Skånfka refa.*

2 — *minor* — med ågglika, fpetfiga blad, fom fitta i 3:ne rader, ftundom parvis: fröknapp. i toppen. V. *i åar. Är mindre ån föreg. hvilken den liknar.*

3 — *capillacea* — med fyllika blad, öfver hvarandra (im-

(imbricata) och knappar på fidan. V. *i vatn.* r. *Har lång ftjelk med fmala, lanfetlika mörkgröna blad.* K:ls F. capillacea LINN. Fl. Sv. F. fqvamofa S. V.

4 — *pennata* — med blad åt 2:ne fidor utftående och fröknappar åt en fida. V. *på trån. Liknar* H. crispum. K:ls *Neckera pennata* Sw. V. A. H.

FONTIN. *falcata* HEDW. fe Hypn. *aqvaticum.*

2:o Bladmosfor, HEPATICI.

454 JUNGERMANNIA, *JUNGERMANNIA.*

* *Med blad, fom fitta i 2:ne rader (ftjelken enkelt parbladig)* frondib. pinnatis fecundis.

1 J. *Sphagni* — med krypande ftjelk, runda helbråddade blad, vettande åt en fida. V. *på* Sphagnum paluftre. *År mycket mindre ån följande.*

2 — *Afplenioides* — med åggrunda trubbiga i brådden litet håriga blad. V. *på våta ftållen. Bladen åro rundaktiga, ftjelken med jåmnbreda grenar och blommor i toppen.*

A) — med platta, åtfkilda blad, något fkiftevifa, utan hår i brådden. V. *vid kållor.*

3 — *viticulofa* — med platt nåftan jåmnbred ftam, bladen helbråddade. V. *på våta ftållen. Defs bl:r fitta på fidan af ftammen. Bladen åggrunda något trapetziform. uptil mindre.*

4 — *lanceolata* — hela bladftammen lanfetl. med ftörre blad midtpå (mindre mot åndarne,) alla helbråddade, blommor i toppen. V. *på våta ftållen. År liten, mindre ån föreg. hvilken den liknar.*

5 — *bidentata* — med 2tandade blad och bl:r i toppen af ftjelk. V. *på tråd och ftenar, år liten fom* J. viticul.

6 — *bicufpidata* — med 2tandade blad och bl:r på fidan af ftjelken. V. *på trån: år aldeles lik föreg. men mindre.*

A) — med blomfkaft vid roten. J. *fisfa* R. Fl. Sc.?

7 — *qvinqvedentata* — med grenig ftjelk och bl:r i toppen:

pen: bladen 5tandade. V. *på gamla trån. Har 2, 3grenig ſtjelk med nåſtan 4kantiga blad, i ſpetſen 3-6tandade likſom naggade: år lik* J. bidentata.

** *Med blad ſom ha bihang eller åron* (auriculæ) *och deraf åro nåſtan dubbelt parbladige* (ſubbipinnata.)

8 J. *nemorea* — med hårbråddade blad och bl:r i toppen. V. *i ſkog. Deſs blad åro åggrunda och fint naggade.*

9 — *undulata* — med nåſtan runda, helbråddade och vågiga blad: ſtjelk. med bl:r i toppen. V. *i ſkog.* r. *mer utſtående blad ån fåreg.: Liknar* J. aſplenioides, *men år mycket mindre och bladen dubbla* (auricul.)

10 — *reſupinata* — med fint naggade, åfver hvarandra liggande och runda blad: ſtjelken med bl:r på ſidan eller nedtil. V. *på ſtenar: har trinda grenar.*

11 — *albicans* — med jåmnbreda och nedbåjda blad, bl:r i toppen. V. *på marken.* a. *Bladen åro ſpetſiga, hvitna torkade: åro ſtundom aflonga.*

A) — *trichomanis* — med aflonga blad, klotrunda fråknappar. *Stammen ſlår rötter, krypande. Knapparne likna* Mnium androgynum. *Monne af Inſecter?* K:ls Mn. trichomanis. Linn. Fl. Sv.

12 — *trilobata* — med 4kantiga blad, trubbigt 3tandade: ſtjelken med blommor på ſidan. V. *på marken.* r. Anm. *De 5 fåreg. ha alla bladåron på åfre ſidan; men denna och de 2 nåſtfåljande ha dem på undre ſidan. Bladen åro på denna hoprullade, hvaraf deſs grenar ſe trinda ut nåſtan ſom på fåreg. Åronen åro flere gånger mindre ån bladen.*

13 — *reptans* — med 4tandade blad och grenar, ſom ſlå rot med ſpetſen (*apice.*) V. *på gamla trån. År krypande med ſmala grenar, ganſka ſmå 4kantiga blad.*

14 — *cochleariformis* — med nåſtan trinda grenar: åggrunda och concava blad. V. *på marken. År merendels röd med klotrunda knappar i toppen.* K:ls Mn. Jungermannia. Linn. Fl. Sv.

A) — Bladen runda likſom upblåſta (inflata.) V. *i ſkog. grön,*

grön, på berg svartaktig, äfven purpurfärgad. K:ls J. *purpurea* R. Fl. Sc.

15 J. *multiflora* — med grenig krypande stjelk: bladen sitta 2:ne par-och skiftevisa, hårlika och lika långa. V. *på marken. Är ganska liten med många blommor, som sitta tilhopa midtpå stjelken.*

*** *Med öfver hvarandra på stjelken sittande blad* (frondib. imbricatis.) *Bladen sitta mäst åt 2 sidor.*

16 — *complanata* — med krypande stjelk och blad, som sitta i 2 rader och ha under små öron, grenarne jämnbreda. V. *på trän. Bladen äro runda, ljusgröna, med blommor i toppen. Liknar följ. är större.*

17 — *dilatata* — med krypande stjelk: blad som föreg. och grenar uptil i spetsen bredare. V. *på gamla trän. Är mycket grenig med utbredd stjelk, mörkgrön färg.*

18 — *tamariscifolia* — dess blad sitta i 2:ne rader: de öfre äro runda (convexa) trubbiga. V. *på stenar. Har ganska små bladöron flere gånger mindre än bladen, stjelken utbredd grenig, mörkröd, oftast svartbrun. Liknar föregående.*

19 — *platyphylla* — med nedliggande stjelk, hjertlika något spetsiga blad. V. *på trän. Bladen äro nästan runda: Liknar* J. complanata, *är större.*

20 — *varia* — med nästan raka grenar och blad, som äro 2klufne och sitta i 2:ne rader. r. *Liknar* J. albicans.

21 — *ciliaris* — med krypande stjelk och dubbla bladrader, som äro under håriga och med öron. V. *på stenar.* a.

22 — *pulcherrima* — med täta grenar; bladen tätt öfver hvarandra liggande ludna och håriga. V. *på trän Är i början grön, blir sedan brunaktig.*

23 — *Trichomanis?* LINN. se J. *albicans.*

**** *Med nästan trinda grenar (blad rundt omkring.)*

24 — *julacea* — med blad rundt omkring (*imbricata.*) Blom-

Blommorna med ſkaft. V. *i fjällen.* r. n. *Bladen äro ſmå tuklufna, ſitta ſå tätt at de knapt kunna ſes med blotta ögonen.*

25 J. *rupeſtris* — med trinda grenar och ſyllika blad ſom vetta åt en ſida, korta bl.ſkaft. V. *på ſtenar. År mörk, oftaſt ſvartbrun. Våt utſpärra bladen åt ſidan.*

26 — *alpina* — med trinda grenar, ſmå äggl ika utſtående blad: knoppen fjällig. V. r. n. *År ſvartaktig, något ſtörre än föreg. hvilken den aldeles liknar. Bladen bredare ſpetſiga: blommor måſt utan ſkaft.*

27 — *trichophylla* — med trinda grenar och hårlika blad V. *på ſtenar.* r. *År ganſka liten med gröna blad, deſs blommor å. o utan ſkaft.*

28 — *ſertularioides* — med krypande ſtjelk och bl:r på grenarne med ſkaft: Bladen hårlika. V. *på murkit träd i ſkogar.* r.

***** *Äro utan ſtjelk, med blommor från bladens ſida. Likna* Marchantier.

29 — *epiphylla* — Blomſkaftet upſtigande från ett litet blad, ſom ſitter på det utbredda ſtambladet. V. *på våta ſtällen. Stambladet liknar* Marchantia polymorpha: *År aflongt, något flikigt, med bl.ſtångel midt på bladet.*

30 — *pinguis* — med aflongt, flikigt och limaktigt ſtamblad. V. *på våta ſtällen. Har ſtamblad ſom* Blaſia *och bl.ſtångel ifrån kanten upſtigande, är mindre än föreg. med mer flikigt och delt blad.*

31 — *furcata* — Bladen greniga med jämnbreda ſmåblad, mot ändan 2delta (gaffellika) och trubbiga. V. *på gamla ſtubbar. Har ganſka ſmå ſmala ſtamblad, ſom* Riccia fluitans.

A) — *multifida* Fl. Sv. med mycket grenigt ſtamblad.

32 — *puſilla* — ſtambladet med flikar öfver hvarandra liggande, knopp. fällad. V. *på ſtenar. År ganſka liten med rundt flikigt ſtamblad.*

455 MAR-

455 MARCHANTIA, *MARCHANTIA*, *Leverblad.*

1 M. *polymorpha* — dess gemensamma bl.fäste (eller hatt) är 10klufvit. V. *på våta ställen, i svartmylla.*
A) — *stellata*, bl.fästet med trinda utskott (*radii.*)
B) — *umbellata*, med naggad kant (8, 10 inskärningar.) *Bågges stamblad äro lika, med mörkgröna eller blåaktiga ådror, på öfre sidan släta, under häriga.*

2 — *hemisphærica* — hatten half-klotrund, 5klufven: bl.knoppen o. V. *på våta ställen. Är mindre än föreg. med prickigt stamblad.*

3 — *conica* — hatten äggrund eller konisk med 5 frörum. V. *på våta ställen.* r. *Är större än förra, med prickige stamblad och en mörk ådra långsefter: Bl. stångeln upkommer på sidan ur en skållik knopp.*

4 — *tenella* — hatten half-klotrund, med 5 rum, i kanten liksom strålig. V. *på våta ställen i bergskrefvor: är 2, 3 gånger mindre än* M. hemispærica. *Har täta blad som upkomma nästan som* Riccia. *Hatten är på nedra sidan strålig af platta hår.*

456 ANTHOCEROS, *LEVERSTL.*

1 A. *lævis* — med enkelt blad, i brädden flikigt (*fronde sinuata*) och på ytan slätt. V. *i kärr.* r. s. *Bladen likna* Blasia.

2 — *punctatus* — med blad som förra, men krottrig yta. V. *på våta st.* r. s. *Har tätt stående bl.stånglar.*

457 BLASIA, *BLASIA.*

1 B. *pusilla* — V. *i sandmylla. Har ljusgröna krusiga blad. Bladen nästan som* Marchantia tenella.

458 RICCIA, *RICCIA*, *Jordstrålar.*

1 R. *crystallina* — med knottrig yta (papillosa.) V. *i våt jord. Är rundaktig, höggrön, består af flere små hjertlika, något aflonga blad från en punct.*

2 — *minima* — med flåt yta, 2klufna fpetfiga blad. V. *på bar mark, vid diken &c. Har ftjernformigt utfeende. Liknar* Jungerm. pufilla.

3 — *glauca* — med glatt yta, rånlade, 2flikiga och trubbiga blad. V. r. s. *Liknar* Blafia, *år mindre och hvitaktig. Varierar hårig i brådden.*

4 — *fluitans* — med fmala jåmnbreda och 2delta (nåftan greniga) blad. V. *i gropar. År mindre ån* Jungerm. bifurcata *hvilken den liknar. Har i vatnet flytande trådar likfom* Myriophyllum.

3 *Ord.* *ALGÆ*, ALGER.

459 LICHEN, *LAF.*

1 Leprosi *beftå af en grynaktig fkorpa och åro:*

* *Med convex fröredning.* Tuberculati.

1 L. *fcriptus* (Skrift-Laf) år hvit med fvarta knölar fom grena fig likfom fkrifna linier. V. *på tråns bark. År nåftan utan annan frõredn. eller knölar ån fmå fvarta linier med en fåra midt i.*

2 — *rugofus* (Prick-L.) hvit med fvarta prickar och enkla linier. V. *på trån. År oftaft gråaktig med tåta prickar. Monne varieté af föreg.?* Se Hagen Hift. Lich. Prusf. p. 46.

3 — *fangvinarius* (Dropp-L.) fkorpan gråaktig med fvarta knölar fom inni (då de åro åldre) bli röda. V. *på ften och tråd. Skorpan varierar grönaktig och med fvarta linier och tekningar likfom följ. kallas deraf* L. limitatus Scopol. *Carn. Knölarne åro i början trubbiga med en liten kant, bli fedan upfvålda* (convexa) *och likna fmå ftelnade bloddroppar.*
H:n. Ger grå fårg.

A) — *graniformis* hvitaktig, åfven rödlett med fmå fvarta knölar. V. *på tråd.*

4 — *geographicus* (Landtkarte L.) år gulaktig med fvarta puncter (fmå knölar) och linier likfom teckningar.

gar. V. *på ſtenar. Är aldeles lik följ. med ſammanlöpande ſvarta linier i omkretſen likſom charteteckningar.*

5 — *atrovirens* (Grönſk-Laf) gulgrön med ſvarta kanter och linier. V. *på ſtenar.* a.

A) — *virideſcens* grönaktig med ſmå knölar och ſvart ſpets (*hemisphericus.*) V. *på gammalt tråd.* K:ls L. virideſcens Utk. til Sv. Fl. Ed. 1. *)

6 — *confluens* (Gyttrings-L.) aſkgrå med ſvarta knölar ſom äldre ſammanlöpa. V. *på ſtenar.* a. *Skorpan något tjock, ſprickig.*
H:n. Håller mycket fårgämne.

A) — *niger* — ſvart med nåſtan runda knölar. Skorpan grynaktig. V. *på ſtenar.*

7 — *fusco-ater* (Knat-L.) mörkbrun. V. *på ſtenar. Är lik föreg., har ganſka ſmå frörednis knölar.*

A) — *cinereus* aſkfärgad med ſmå ſvarta knölar. V. *på ſtenar.* a. K:ls *Byſſ. ſaxatilis.* Linn. Fl. Sv.

8 — *calcareus* (Kalk-L.) år krithvit med ſvarta ojämna något nedtryckta knölar. V. *på kalkſten.* a. *Äldre blir den gråaktig, knölarne ſvarta, i början kantiga, prickiga, likſom* pertuſa. K:ls *Kalkmosſa* Fl. Sv.

A) — *ſcrupoſus?* aſkgrå med ojämn ſkorpa och nedtryckta ſvarta ſkålar. V. *på kalk-och grå-ſten.*
H:n. Ger på ylle mörkröd, på ſilke violette färg.

9 — *Oederi* (Öders-L.) rödbrun ſvartknölig. V. *på ſtenar, varierar rödgul, ſkorpan i runda fläckar.*

10 — *Jolithus* (Viol-L.) röd eller violett med ſmå platta knölar. V. *på ſtenar.* K:ls Byſſ. Jolithus Fl. Sv. *Violſten. Luktar ſom Violbl:r efter regn. Knölar. hvita.*

11 — *Swartzii* (Swartz-L.) med hvit ſkorpa, i kanten grenigt franſad, och grå runda frörednings knölar. V. *på ſtenar. Beſkr. V. A. H. 1794. Tab. VI. f. 3. Äldre får den platta, rundkantade och tätt ſammanſittande knölar. Liknar följande.*

12 —

*) Har varit anſedd för ſärſkilt ſpecies; men mig tyckes at Auctorerne alt för mycket delat desſe ſmå våxter, endaſt rådfrågande deras färg.

12 — *lacteus* (Mjölk-Laf) mjölkhvit med halfklotrunda hvita knölar. V. *på stenar och trän.* a.
Anm. *Byssus lactea* Linn. Fl. Sv. tros vara början til denna *Lichen.*

A) — *rupicola* — med små bleka hvitkantade knölar. V. *på stenar.* a.

13 — *atro-albus* (Pugg-L.) med svarta och hvita om hvarandra blandade knölar. V. *på stenar.* r. n. *Svårt at säga hvilken färg hvit eller svart hörer til fröredn.*

14 — *fagineus* (Bok-L.) hvit med hvita mjölaktiga knölar. V. *på Ask, Bok. Har skroflig ojämn yta.*

15 — *carpineus* (Afvenboks-L.) grå med hvita ojämna knölar. V. *på Afvenbok och andra trän Knölarne äro runda, mjölaktige. Anses för varieté af föreg.*

16 — *pertusus* (Knaggel-L.) skroflig med glatta knölige rugor, som öpna sig med ett och annat cylindriskt hål. V. *på trän och stenar. Skorpan är gråaktig.* H:n. Ger brun färg.

17 — *ventosus* (Blås-L.) är gulgrön med blodröda olikformiga knölar. V. *på berg. Dess skorpa är något tjock med olikformiga knölar. som likna utslagna koppor.* K:ls Lich. cruentus, Weber.
H:n. Ber. at gifva vackra färgor på både ylle och silke *a*). Är en af de stenmossor som nu utskeppas från Bohus Län och är til färgstoft begärligare än sjelfva *Lichen tartareus.*

18 — *hæmatomma* (Stärkelse-L.) har mjölaktig skorpa med röda knölar. V. *på stenar.* r. H:n som förra.

A) — *amylaceus* — mjölaktig med svarta knölar, r.s.

19 — *subcarneus* (Gry-L.) hvitaktig med täta olikformiga knölar nästan köttfärgade. V. *på berg vid Norrköping. &c. Omges af en ojämn kant.*
H:n. Ger gulbrun färg. Beskr. V. A. H. 1794. p. 187.

20 — *vernalis* (Vår-L.) hvitaktig med nästan klotrunda rödbruna knölar. V. *på marken och gamla trän.*

a) Om sättet at färga så väl med denna som flere Laf-arter se Kongl. Lif-Medici Westrings Afhandl:r V. A. H. åren 1791, 1793, 1794, 1795.

21 — *Icmadophila* (Murk-Laf) hvit med köttfärgade platta knölar. V. *på våta ställen, på rödmossa &c.*

A) — *æruginosus* — ergfärgad, med knölar eller fröredning som föreg. V. *på murkit träd. Knölarne gamla bli vågiga i kanten.* K:ls L. elveloides Web.

22 — *fungiformis* (Supp-L.) mjölaktig blyfärgad eller grön, med rödbrun fröredning. V. *på stenar.* K:ls L. *rufus* Swartz.

A) — *byssoides* med nästan klotrund och röd fröredning. *Är mindre än följ. hvilken den liknar. Bägge ha de fröredn. uphöjd på fot och likna små svampar.*

23 — *ericetorum* (Klubb-L.) hvit med röd eller köttfärgad fröredning, olikformig; foten något kort. V. *under Enbuskar &c.* r. K:ls Bæomyces Fl. Sc. *Har röd klubbelik fröredning.*

24 — *corallinus* (Korall-L.) är hvit och grenig med trinda, täta jämnhöga och flockvis sittande grenar. V. *på berg.* H:n. Håller mycket färgämne, se V. A. H. 1791. p. 127.

25 — *Westringii* (Westrings-L.) är blek eller askgrå med täta grenar och klotrund fröredning. Fröredning sitter flockvis. V. *på berg. Lafven omskrifves af en svart rand.* K:ls Psevdocorallinus R. Fl. Sc. H:n. I färgämne öfvergår nästan Orleana. Är således dyrbar, hvarest den finnes.

Lichen *sphærocephalus*, *sulphureus*, *fulvus* se Clathrus, *Trichiæ.*

Lich. *cæruleo-nigricans* se Lich. *levcophæus.*

— *rupicola* se Lich. *lacteus.*

** Leprosi *scutellati bestå af en skorpa liksom föreg. men ha concav fröredning eller liksom runda skålar med uphöjd kant.*

26 — *impressus* (Nagg-L.) hvit med gropig fröredning. V. *på träd och i mossar. Liknar* L. pertusus, *men har nedtryckta mer öpna knölar, ser ut som hål efter små Insect-larver.* K:ls L. *muscorum* Utk. til Sv. Fl. Ed. 1. H:n. Ger mörkgrön och röd färg.

27 — *tartareus* (Orſeille-Laf, Örn L.) är hvit, något grönaktig, med gula (tegelfärgade) ſkålar: ſkålkanten hvit. V. *på berg med tämmelig tjock ſkorpa. Skorpan tyckes vara grenig likſom inflätad.* H:n. Til färgſtoft förtr. V.Göthar ha häraf länge tilredt en röd färg under namn af *Byttelet* eller Boråsfärg. I England, Holland &c. ha ſtora Fabriker blifvit i ſednare tider anlagde för denna laf-arts eller Orſeilles beredande och ſäljes den med öfverdrifven vinſt i hela Europa. Från Bohuslän har af denna Bergmosſa blifvit på de ſednare 13 åren (enligt antekn: 1792) utſkeppat för 62000 Riksd., ſom detta Länets fattigare Innevånare hopſkrapat på ſtenar och berg; Och var utſkeppningen från Götheborg år 1791 ſå anſenlig, at man minſt kan värdera den til en tunna guld *b*). Förädlades rudimatarien hos oſs ſjelfva; ſkulle vi ännu hafva ſtörre vinſt och än mera, om induſtrien lika bredde ſig til flera våra Landsorter, där denne och andra lafarter i ymnoghet finnas. Ingen ſten, ingen klippa träffes hos oſs, ſom icke omges med någon nyttig färgmosſa.

28 — *frigidus* (Fjell-L.) hvit med tjock, något grenig ſkorpa (beſtår af täta hopgyttrade grenar) och tegelfärgade, hvitkantade ſkålar. V. *i Lappſka fjällen: Liknar föreg. Monne varieté deraf?* H:n okänd.

29 — *upſalienſis* (Upſala-L.) med hvit ſkorpa och bleka ſkålar. ſe Fig. 30. V. *på torra backar. Upſala &c. Skorpan ſer ſtrimig ut likſom med ſyllika blad; upkommer af gråsſtrån, ſom hon fäſter ſig på. Är alldeles lik följ.; äfven med trubbig ſkålkant.* V: *ibland på träd:*

b) Jämf. Inr. Tidn. 1792, N:o 14: År 1791 utſkeppades från Götheborg 2019 Skepp. 16 Liſp. 13 marker Bergmosſa, ſom efter medelpris betaltes med 24 ſkill. Lispund. Anm. 1797 betaltes den med 32 à 40 ſkill. Lisp. Och utſkeppas nu icke allenaſt från Götheborg, utan ock Marſtrand, Uddevalla &c. Obſ. at icke allenaſt denna *Lichen* ſamlas och utſkeppas, utan jämte honom *Lichen ventoſus, corallinus, Weſtringii, hæmatomma* eller *amylaceus* med flere ſom likna desſe med ſin ſkorpa. *L. ventoſus* är framför andra begärlig och ſades mig betalas mer, då han var enſam, än i blandning med de öfriga. Ur Reſe-Journ. 1797.

30 — *pärellus* (Trubb-Laf) hvit med bleka trubbiga och urhålkade ſkålar. V. *på ſtenar. Monne urart af föreg.?* H:n. Ger ſtark grå fårg på ſilke.

31 — *ſubfuscus* (Brunſkåls-L.) år hvit med brunaktige ſkålar: de yngre hålige. V. *på tråns bark,* a.

A) — med hälften bleka ſkålar. *Har utſeende af* L. *palleſcens.*

Anm. *Skålarne variera röda, mörkbruna, bleka.*

32 — *palleſcens* (Blekſkåls-L.) år hvit med ſmå bleka ſkålar. V. *på gamla trån. Skorpan tunn ſom papper.*

33 — *aurantiacus* (Citronfårgad-L.) år hvitgrå med brandgula ſkålar. V. *på aſp. Har ſmå platta ſkålar.*

34 — *marmoreus* (Alm-L.) år hvit med röda ſkålar, hvitkantade och naggade. V. *på Alm.* K:ls L. *Ulmi.* Swartz. H:n. Ger grå fårg.

35 — *brunneus* (Brun-L.) Deſs ſkorpa liten brunaktig med rödbruna ojämna ſkålar. V. *på bar mark. Har kruſad ſkålkant och liknar* Peziza cupular. *År mindre.*

*** Subfoliacei, *Småbladige med tåta hopgyttrade blad, något öfver hvarandra liggande, liknande en ſkorpa.*

36 — *candelarius* (Ljus-L.) ljusgul med gula ſkålar. V. *på murar och gamla våggar.* a. *Liknar* Lich. parietinus, *men år mycket mindre, med fina kruſiga ſmå blad.*

H:n. Ger vacker gul fårg och år mycket fårghaltig. Kan blandas i talg at dermed fårga ljus gula.

A) – *fulvus,* gul med brandgula ſkålar. *Skålarne olikform.*

37 — *radioſus* (Strål-L.) har grå ſkorpa, i omkretſen med ſtrålvis gående blad, i diſken med ſvartbruna knölar, platta och fint kantade. V. *på ſtenar, vid Wadſtena, Omberg &c. Beſkr. af Doct.* Acharius V. A. H. 1794. p. 189.

38 — *Pezizoides* har rödgula blad med ſvart convex fröredning. V. *på marken* r. *Deſs blad åro ſmå aflonga med hvit kant, liknar en* Peziza; *fröredningen ſitter i kanten likſom ſmå* peltæ. K:ls L. *decipiens* Hedw.

39 — *flavescens* (Guller-Laf) dess bladskorpa är måst rund, (orbicularis) gulglänsande med rödgula skålar. V. *på kalkberg Gothl. Var. emellan gulgrön och guldfärgad.* K:ls L. *murorum?* Hoffm. L. *elegans* Linck. *Ann.* Nat.

40 — *muralis* (Mur-L) är gulgrön med blad som sitta tätt (subimbricata) och något brunaktige skålar, med blek kant. V. *på bergväggar. Fröredningen har i början små runda skålar, som sedan de utväxa intaga nästan hela ytan och bli kantiga och gulbruna.*

A) — *saxicola* (Qvartz-L.) med convex, blek frötedn.

41 — *fulgens* (Lys-L.) gulaktig något flikig, med röd convex fröredning. V. *på jorden. Gothl.* r. *Har rund skorpa, liknar* L. lentigerus; *Fröredningens knölar strödda på den citrongula skorpan, (våt blir den höggul) ganska vacker.*

42 — *crassus* (Tjock-L.) grönaktig med tjocka flikiga eller naggade blad, platta rödaktige skålar. V. *på kalkberg.*

43 — *cartilagineus* (Brosk-L.) är blek med något raka och krusiga blad, skålarne platta rödgula med hvit krusad kant. V. *på stenar* a. *Har smalare och mer flikiga blad än* L. crassus, *hvilken den närmar sig. Bladen likna* L. centrifugus, *skålarne olikformiga.*

44 — *luridus* (Mörk-L.) skorpan brun eller mörkgrön med små tjocka blad, under ljusare, skålarne convexa svarta. V. *på kalkberg Gothl. &c. Bladen äro rundaktiga med 3 à 4 små flikar, öfver glatta mörka, under hvitaktiga.*
H:n. Ger gulbrun eller gulgrå färg.

45 — *lentigerus* (Ögon-L.) hvit med flikiga blad och skålar, som äro hvitkantade, äldre gulaktige. V. *på jorden. Har tjocka nedliggande blad. Liknar* L. crassus: *får äldre convex fröredning eller knölar.*

46 — *levcophæus* (Blådder-L.) med små svartblå blad, i spetsen upsvälda. V. *på jorden.* r. K:ls cæruleonigricans Lightf. *Fröredn. platt med små svarta hvitkantade skålar.*

47 — *plumbeus* (Bly-Laf) blyfårgad med flikige blad, fom under åro blå och fvampaktige, med rödbruna fkålar. r.

48 — *fcalaris* (Flarn-L.) med något flikiga (njurlika) fmåblad. tått på hvarandra fittande, fröredningen fvartblå. V. *på tallflarn. Liknar fmå gråaktiga fjåll. Har blad fmå fom följ. Befkr. V. A. H. 1795 p. 127.*

49 — *microphyllus* (Småblads-L.) med flikige, ganfka fmå blad och convex brun fröredning. V. *vid foten af berg.* r. *Liknar nåftan fvartbrun jord: defs fkålar åro tått omgifna af fmå blad med grynig kant.* H:n. Ger gul och gulbrun fårg.

Lich. *mufcicola* fe afdeln. *Gelatinofi.*

2:o Frondescentes, Bladlika Lafarter.

* Imbricati *med öfver hvarandra liggande blad: åro ftörre Lafarter, fom oftaft tåcka ftenar (åfven tråd,) och åro dervid med fiberlika rötter fåfta (ej incruflerade fom föreg.) Fröredningen fkållik.*

50 — *centrifugus* (Vinter L.) Blad, flåta trubbigt-mångklufna, ringvis utbredda (ifrån medelpunkten.) Skålarne rödbruna. V. *på berg.* a. *utbreder fig mycket på flåta ftållen. år måft hvit, åfven i kanten på undre fidan.* H:n. År ganfka rikhaltig på fårgåmne.

A) — *multifidus*, med fmala flikige blad, öfver mjöliga, fkålarne små rödbruna. V. *på tallar &c. år mycket mindre ån allm.* L. centrifugus. K:ls L. *diffufus* Web.

51 — *faxatilis* (allm. Sten-L.) Bladen ftråfva gropiga (lacunofa) och flikiga med mörkbruna fkålar. V. *på ftenar.* a. *år fkråflig hvitgrå, ftundom rödaktig, och under fvarthårig.*

H:n. Ger åtfkilliga vackra fårgor. K:ls allmånt *fårgmosfa.* I Ångland fysfelfåttas mycket folk med denna Stenlafs famlande och beredande til röd fårgftoft. Se *Hagen Hift. Lich. Prusf.* En enda Fabrik i Leith fkall dermed fysfelfåtta omkring 200 perfoner.

A) — med fmala och mindre flikige blad. V. *på trån.*

52 — *omphalodes* (Let-L.) Bladen glatta, mångklufna

na trubbiga, med små uphöjda strödda punkter. V. *på stenar.* *Liknar* L. centrifugus. *Är under och i kanten mörk eller svartbrun, ofvanpå grågrön med puncter beströdd* (consperfus.) K:ls L. *centrifug.* *A)* Sv. Fl. H:n. Ger vacker brun färg.

A) — med svarta blad. *Liknar blåkulle-lafven, men är platt och något skroflig. Monne urart af* L. *saxatilis?*

53 — *corrugatus* (Körs-Laf) Har glatta flikiga och mäst gröna blad, frôredningen tegelfärgad, skållik, på undre sidans kant knottrig. V. *på gamla Körsbärsträd, Kinnekulle &c,* K:ls L. acetabulum V. A. H. 1795. H:n. Äger mycket färgämne. Ger i synnerhet silke en vacker gul och orange färg.

54 — *olivaceus* (Oliv-L.) med flikiga glatta och gulbruna blad. V. *på stenar och trån.* a. *Varier. större och mindre.* K:ls L. *pullus* Schreb.

A) — med stora concava skålar och krusad kant.

B) — med helbräddade skålar. V. *på trån, är mindre.*

55 — *stygius* (Blåkulle-L.) Bladen svarta flerdelta: flikige med nedböjd kant (uptil convexa,) frôredning med concava, naggade och svarta skålar. V. *på berg. Liknar föreg.; men beksvart.*
H:n. Ger brun färg.

56 — *fahlunensis* (Fahlu-L.) Bladen svarta flikiga, smala och jämnbreda, 2delta, med uphöjd spetsig kant, och med svartbruna skålar, merändels hela. V. *på berg. Norrl. &c. Har utbredda samsittande blad, som se krusiga ut af den uphöjda kanten. Dess äldre frôskålar äro stora, olikformiga, oftast lefverbruna och naggade i kanten.* H:n som föreg.

57 — *physodes* (Björk-L.) med flikiga blad, i kanten trubbiga liksom upblåste. V. *på träd, hälst björk* a. *är på öfre sidan hvitgrå, glatt, på undre svartblå och mot kanten upsvåld brunaktig.*
H:n. Ger vacker gul färg.

58 — *stellaris* (Bohl-L.) Bladen askgrå smala, aflonga och flikiga, med svartblå skålar. V. *på gamla trån* a. *Har i början små skålar, sedan stora krusade blåaktiga.*

59 — *cæsius* (Blind-Laf) Bladen blågrå, med knottrig spets och svartblå fröskålar. V. *på stenar och trån. Fröreda varier. knöllik. Liknar föreg.*

A) — *orbicularis* (Krets-L.) Bladen smala, i kanten knottriga och likfom håriga med grått mjöl beströdda; frôredning. skållik, svartbrun. V. *på tråns bark. Var. grå och brunaktig. Har krypande smala blad med jämnbreda grenar, under fibröst håriga, pudrade, stundom glatta ofvanpå. Har förr varit ansedd för variété af* L. stellaris. K:ls L. *pulverulentus* Fl. Sc.

60 — *parietinus* (Vågg-L.) med krusiga gula blad och brandgula skålar. V. *på trån och gamla våggar.* a. H:n. Ger med olika tilsats röd och gul fårg.

A) — med grå glatta blad. V. *på gamla hus Upl.* r.

Lich. *subfol. cartilagineus &c.* se förra afdeln.

Lich. *caperatus*, *perlatus*, *scrobiculatus* se följ. afd.

** Foliacei, *Bladige med uppstående blad (en del raka.) Äro ibland de största Lafarter.*

61 — *juniperinus* (Gul En-L.) är gul, krusig med rödbrun frôredning. V. *på En.* a. *Har bruna skålar med naggad kant.*

H:n. Fårgar gult. Ber. V. A. H. 1794. p. 8. såsom ägande mycket fårgämne.

62 — *sepincola* (Brun En-L.) gulbrun med bruna skålar. Bladen inskurna, flikiga. V. *hälst på enbuskar. Liknar föreg.; har platta skålar likfom* peltæ.

H:n. Ger ingen fårg.

A) — svartbrun med små svarta skålar. V. *på tallar i Dalarne.*

63 — *ciliaris* (Hår-L.) är grenig med jämnbreda blad, i kanten håriga: frôredn. på skaft med skålar, som äro i kanten naggade. V. *på gamla löftrån* a. *är askgrå.*

A) — med svartaktige grenar och bruna skålar. V. *på berg.* r. s.

64 — *tenellus* (Strut-L.) med hvita nedliggande hoprullade blad, i brådden håriga, i spetsen invikna (strutlika,) skålarne utan skaft (på sidan,) svartblå. V. *på*

Slån

Slån och Kôrsbårsträd &c. år mycket mindre ån den allmånna L. ciliaris; *våt behåller ſin hvita fårg: grenarne ſmå, hoprulla ſig nåſtan pipiga.*
H:n. Håller mycket fårgåmne: ger på ylle gult och rödbrunt, på ſilke brunt och violette.

65 — *furfuraceus* (Gjål-Laf) grenig, nedliggande med ſpetſiga blad, ſom åro under gropiga. V. *på barrtråd. a. år ôfver tåckt med ett grått mjôl, under nåtlik ſvartblå, men mot ſpetſen hvit.*
H:n. Fårgar gult och håller mycket fårgåmne.

66 — *Islandicus* (Hede-L.) år rak, grenig med invikne kanter, hårbråddad. V. *på torra ſtenaktiga ſtållen. Har brun något grônaktig fårg: kåns båſt af de ſmå ſvarta hår, ſom ſitta i kanten. Frôredningen platt, i toppen af de ſtôrre grenarne.*
H:n. År ganſka god och fôdande, når den råtteligen blifver ſamlad och tillagad. På Island ſamlas den af Innevånarne litet fôre hôbergningstiden, hålſt vid regnvåder, renſas, torkas antingen i ſolen eller vid elden, ſintſtôtes och ſom måſt ſker, kokas med mjôlk til vålling eller grôt, eller med tilblandning af vanligt mjôl bakas til brôd, deraf ej allenaſt arbetsfolk kunna blifva måtte och få tilråckelig ſtyrka, utan anſes en tunna vål renſad och inpackad vara lika god och ſvarande i vårde mot en half tunna ſåd. *Olafsſen om Island.* Samlad kan den anvåndas i fôrp vintertiden åt boſkap, hvaraf de må vål och blifva feta.
M:n. *Ap.* Uti lungſot, tårande ſjukdomar och ſvag mage, har man af denna Laf-art ſett utmårkt nytta. D:s En nåfva blôtes några timmar i vatn, fôrvålles, vatnet afhålles och vål renſad kokes i 1 qvarter mjôlk eller hålften mjôlk och hålften vatn til en vålling, ſom åtes morgon och afton: ſmakar vål och ſer ut ſom en åggmjôlk.

A) — *tenuifolius* med fina ſpetſiga blad. V. *på berg.*

67 — *nivalis* (Snô-L.) år hvit rak och grenig, med kruſiga blad, uphôjd kant och gropig yta. V. *på torra ſandbackar.* H:n. Puder kan af denna tilredas. Fårgåmnet ringa.

68 — *cucullatus* (Kaſk-Laf) hvit, rak, med glatt yta, inviken vågig kant: fròredn. ſtrutlik, ròdbrun. V. *med fòreg., hvilken den liknar; men har half cylindriſk och ſlät ſtam, vid roten meråndels purpurròd.* H:n ringa.

69 — *fraxineus* (Aſk-L.) år rak, något grenig med aflonga eller lanſetlika blad, ytan gropig (lacunoſ.) och med uphòjda fròſkålar (på korta ſkaft.) V. *på Ek och Aſk &c. Har ſtòrre och mindre bleka ſkålar: deſs blad åro glatta utan ludd, tåmmeligen breda.*
H:n. Hyſer ingen fårg, men mycket geléaktigt åmne. Kan troligen nyttjas til fòda i hungersnòd.

A) — med ròdletta, (åldre ſvartaktiga) fròredn:s ſkålar. *Skålarne ha vanligen en blekgrå, något gròndaktig fårg likſom ſjelfva ſtambladen; våxer ibland tums-bred och òfver quarters lång med plåttar eller frò-redning nåſtan ſom 2 ſkill. ſtycken.*

70 — *calicaris* (Nåf-L.) år rak, grenig med jåmnſma-la gropiga och ſpetſiga grenar. V. *på gamla trån och ſtenar. Liknar fòreg. men har fròredning mer-åndels i toppen, år hvitgul och mindre.* K:ls L. *ſco-pulorum* R. Fl. Sc.
H:n. Ger vacker ròd fårg.

A) — *faſtigiatus* med knòliga något trinda grenar, nå-ſtan jåmnhòga, uptil tjockare: fròredn. ſkållik i toppen V. *på gamla trån.* K:ls *Klubblaf* Achar. *Beſkrifv. V. A. H. 1797. p. 201. Tab. IX. Fig. 1. A — K.*

B) — *polymorphus* med grenar och mjòliga knòlar eller vårtor, åfven ſmå ſkållika plåttar i toppen (den ſkål-lika fròredn. r.) V. *på ſtenar.* a. *År ſtråf, gulblek; inlagd fårgar papperet ròdt.*
H:n. Såges hålla mindre fårghalt ån de òfrige urarter-ne. K:ls L. *tinctorius?* Web. *Mångl ynne-laf* Achar.

C) — *pollinarius* — ſtambladet lågt med inflåtade gre-nar, tufvigt, med hvitt mjòl pudrat i kanten. V. *på murar och gamla tråvåggar.* K:ls *Doft-laf* Achar.
H:n. År framfòr de òfrige fårghaltig.

71 — *farinaceus* (Mjòl-L.) rak, mycket grenig, fròred-ning med mjòlaktige knòlar i kanten af ſtammen. V. *på gamla trån. Liknar* L. prunaſtri; *men har mer glat-*

glatta och smalare grenar. Stammen hoptryckt och gropig. Frôredn. dels vårtlik, dels små platta skålar nåstan utan kant, hvita.
H:n. Hyser mycket fårgåmne.

72 — *sarmentosus* (Rank-Laf) år ganska grenig, glatt plattad och gropig, de yttersta grenarne hårsmala, frôredningens skålar grônaktiga med hvit kant. V. *på gamla tallar Smol. &c. Landskamr.* Ljungh *har först gifvit uplysning om dess frôredning, som år dels mjôlaktig likasom små vårtor, dels små skålar* (scutellæ) *hår och dår, men sållsamt strôdda, åro i bôrjan små grôna, sedan ljusna de och få lafvens bleka fårg. Våxer ganska lång och hångande. Liknar* L. jubatus. K:ls L. *jubat. var. A) i fôrra Edit. Tråffas gulaktig och askgrå på tallar i Upland. Beskr. V. A. H. 1795. p. 212.*

73 — *Prunastri* (Slån-L.) år grenig, med nåtlika uphôjningar, på undre sidan gropig, snôhvit. V. *på Ask, Slån &c.* a. *sållan på sten. Varier. stundom ganska liten med i tufva hopflåtade blad, som åro nåstan jåmnhôga. Liknar då* — pollinarius Ach. (*se* L. calicaris) *Denna år framfôr andra sina nårslågtingar mjuk och bôjelig. Frôredn:s skålarne åro sållsynta. Landskamr.* Ljungh *har funnit dem i Smoland tåmeligen stora, åtskilda; jag i Sôdermanl. &c. små, flere sammansittande, skållika, inuti rôda: Bladen tyckas vara under hvitludna.*
H:n. Torkad och fint stôtt ger ett skônt puder. Fårgåmnet mycket. Ger gul och brun fårg.

74 — *pulmonarius* (Lung-L.) år bredbladig med trubbiga flikar, på ôfre sidan med nåtformiga uphôjningar glatt, under luden. V. *på gamla trån. Bladen nedliggande. Frôredn. ofta rôdbrun, åfven svart.*
M:n. Ber. at nyttja i brôstsjukdomar, på lika sått som Hedelaf. Hoffb. p. 253.
H:n. Til fårgåmne ber. V. A. H. 1794. p. 26. Ger gul och brun fårg.

75 — *scrobiculatus* (Grop-L.) nedliggande med rundaktiga flikiga och gropiga blad, under ludna, hvitaktiga frô-

frôredning. dels knottrig, dels fvarta fkålar. *Har breda jordliggande blad, liknar fôreg. hvaraf den varit anfedd fom urart. Se fôrra Ed.* V. *på bara marken likfom en* L.-*coriaceus.* H:n. Ger mycken fårg.

76 — *glaucus* (Nåfver-Laf) med nedtryckta blad, på ôfre fidan glatta och isgrå, i kanten krufiga mjôliga, V. *på bjôrkftammar &c. år tunn fom ett papper, under brun eller fvartaktig, kanten upftående.* H:n. Ger gul och brun fårg, åfven grôn.

77 — *caperatus* (Get-L.) med nedliggande blekgrôna blad, något fkråtlige och i kanten vågige. V. *på ftenar. Liknar* L. omphalodes, *år under fvart. Mon urart?*

A) — med nedliggande rundflikiga blad, uppå isgrå pudrade. L. *tiliaceus?* Hoffm.

78 — *perlatus* (Bred-L.) år krypande flikig, glatt och isgrå, under fvart och flåt, med helbråddade frôfkålar. r. H:n. Ger brunaktigt fårgåmne.

Lich. *vulpinus* fe Filamentosi.

— *Gelatinofi.* Klibblafvar. Limaktiga (fitta likfom faftlimmade) fe fôlj. afdeln.

*** Gelatinosi *med limaktiga blad fom i vatn upfvålla. Blad och Frôredning nåftan môrkgrôna, en del fvarta: torra fvartbruna, nog fôråndrade.*

79 — *crifpus* (Krus-L.) Bladen flikiga, trubbiga och krufade: Blad och Frôredning af lika fårg. V. *på marken i runda klafar* r. *Torr år frôredningen nåftan môrkbrun, våt upfvåld. De inre bladen krufade, de yttre flikiga, naggade.*

A) — med fkållik rôdgul frôredning. L. *granulatus?* Sw.

80 — *criftatus* (Kam-L.) Bladen flikiga fpetfigt-tandade, med fkålar vid bafen, bredare ån bladet. V. *på marken* r. *i runda klafar, môrkgrôn, med fpetfiga och flerdelta blad, i medelpunkten med môrkbruna fkålar.*

A) — *marginalis* med på hvarandra liggande mångklufna blad, tandade likfom fôreg. med små fkålar i kanten. V. *på marken; år aldeles lik fôrra. Monne fårfkild art?*

81 —

81 — *finuatus* (Flik-Laf) med tätt fammanfittande flikiga, något trubbiga blad, fröredningen med fmå runda fkålar. V. *på marken utmed ftenar. Öland.* r. *Bladen tunna, ftörre än fröredningen.*

82 — *fafcicularis* (Knipp-L.) har knippevis fittande fröredning (likfom påronformiga knappar) ftörre än bladen. V. *på marken* r. *år fvartgrön, likfom de föreg. och liten. Bladen flikiga fållade, tätt hopvåxta.*

83 — *palmatus* (Kråtel-L.) Bladen ligga öfver hvarandra (imbricata) med fingerlikt-delta flikar krufiga och isgrå, med röda fkålar. V. *på Ljungbackar Gothl.* r. *Har flikige blad likfom* L. criftatus, *men år ftörre, och isgrå.*

84 — *mufcicola* (Mofs-L.) år mycket grenig med korta fyllika grenar: mörka eller fvartgröna. V. *på Mosfar, år ganfka liten, liknar en* L. fruticulofus, *men har geléartadt våfende. Tilfkapar fmå tufvor af fmå tått invefda grenar.*

85 — *lacerus* (Tras-L.) Bladen platta med krufig, något flarfvig kant. V. *på berg bland Mosfar. Torr år den isgrå.* K:ls *Tremella Lichenoides.* Fl. Sv.

86 — *tenax* (Lim-L.) bladen blyfårgade, flikiga och fållade, med mörkröda fkålar. V. *på Mosfar, hvilka den aldeles hånger faft vid. Bladen groft-tandade och flikiga, flikarne (upfvålda) trubbiga, bårande fröredning. Skålarne fmå, dels i kanten, dels på fidan.*

A) — *plicatilis* (Fåll-L.) Bladen vågigt-fållade mörkgröna, torra fvartaktiga fmå. V. *på ftenar.* r. s.

87 — *rupeftris* (Slink-L.) hinnaktig med ftora trubbiga flikar och fmå ftrödda bruna fkålar. V. *på klippor* r. *Torr, liknar* L. *deuftus.* K:ls L. *flaccidus i* V. A. H. 1795, *af de böjeliga bladen.*

88 — *Vefpertilio* (Låderlapps-L.) utbredd (rund) och flikigt-fållad, med tåta rödbruna fkålar. V. *på gamla trån* r. *år fvartgrön och hinnaktig. Liknar en Låderlapps vinge.* K:ls L. *nigrefcens* S. V.

89 — *difcolor* (Skift-L.) Bladen hinnaktiga nåftan run-

runda, helbråddade och vågiga, under isgrå; fröredn: ſkålarne ſtrödda; röda. V. *på gamla Åſpar, Ekar Ö.Göthl. &c. År luden. Monne urart af* L. *rupeſtris?*
LICH. *aqvaticus* ſe TREMELLA *Sagarum.*

**** CORIACEI; *Låderlika ha utbredda blad (bredare än* L. foliacei,) *merändels på marken krypande* (repentes,) *och på undre ſidan håriga (med hårlika rötter:) ha ſköldlik fröredning i kanten; ſom kallas* pelta.

90 — *aqvaticus* (Rånnil-Laf) krypande med trubbiga flikar och ſtora, halfklotrunda plåtter (*peltæ.*) r. *År funnen vid Norrby, nära Upſala, under vatnet eller i kårr våxande.* v. LINN. *Peltæ ſägas vara blekare än på någon af de öfrige Lafarter.* Fl. Sv. *Monne til denna afdeln.? ſe vidare* TREMELLA *ſagarum.*

91 — *reſupinatus* (Stup-L.) flikig; med fröredning i kanten på bakſidan (peltis poſticis.) V. *på ſtenar och vid tråns rötter. År gråbrun med röda; runda, något hjertlika* peltæ. H:n. Ger brun fårg.

Å) — *lapponicus* med krüſad kant (criſpus) och runda, något aflonga peltæ. r.n. *Torr år den brungrå, våt grön.*

92 — *arcticus* (Norrlands-L.) år ſlåt, flikig med trubbiga flikar, under hårig, utan ådror. V. *i Norrl. på ſandhedar* a. *år hvitgul med ſtora röda peltæ; på bakſidan likſom förra.* H:n. Ger gul fårg.

93 — *venoſus* (Åder-L.) år platt, nåſtan åggrund, på undre ſidan ſvartådrig, med horizontella peltæ i kanten. V. *i ſkugga* r. *år liten, öfver grön; under hvit och hårig med ſvarta ådror, fröredn. rund, måſt ſvart.*

94 — *aphthoſus* (Torſk-L.) platt och flikig med trubbiga flikar, flåckig med likſom påſtrödda gryn; eller vårtor (verrucæ) och upſtående peltæ i kanten. V. *i ſkogsmark.* a. *År grön, glatt med ſvarta eller grå prickar likſom ett utſlag af torſk.*
M:n. Har blifvit kan hända i anledning af ſina flåckar ber. mot torſken. Br. med påſlagen varm mjölk. Decoct håraf med vatn purgerar och drifver maſkar.
H:n. Ger brun fårg.

95 — *caninus* (Hund-Laf) platt flikig med trubbiga flikar, under hårig och ådrig; *Peltæ* i kanten upstigande något aflonga. V. *i barrskog, på marken* a. *Torr år den öfver askgrå eller hvitaktig; våt, grön.* M:n. Ber. mot vilda hundars bett. *Pulvis antilyssus Pharm. Londin.* göres af denna 1 lod, och svart peppar ett halft lod fint stötta; deraf tages 1 qvint. en eller flere gånger om dagen; hvarjåmte badas kroppen eller tvåttas såret med kallt vatn.
H:n. Ger brun fårg.

A) — *polydactylos* — med tått upstigande peltæ i kanten. V. *på bergiga st., år mindre och ofta slåt utan hår.*

96 — *horizontalis* (Platt-L.) år under nåstan utan ådror med horizontella peltæ i kanten. V. *i skogar.* r. *Liknar aldeles föreg.; här något smalare blad, öfver glatta utan fläckar eller hår, med runda platta peltæ.*

97 — *sylvaticus* (Skogs-L.) år flikig, öfver gropig (lacunosus) med upstående peltæ i kanten. V. *i skogar.* r. *Liknar föreg. men här ojåmn rödaktig yta, våt mörkgrön, år beströdd med vårtor vid uphöjningarne (emellan lacunerne.) Har uphöjn. nåstan som* L. scrobiculatus.
H:n. Ger vacker gul fårg.

98 — *croceus* (Saffrans-L.) platt, rundaktig, under med ådror, hårig och saffransgul samt med strödda peltæ (ej upstående.) V. *på marken.* r.n. *år liten: öfver grönaktig, under brandgul med bruna peltæ.*
H:n. Ger röd fårg.

99 — *saccatus* (Såck-L.) år rundaktig med på bladet intryckta peltæ, som under likna en liten såck. V. *på våta st.* r. *år liten, grön, med bruna, concava peltæ.*

Lich. *scrobiculatus, perlatus* se föreg. afdeln.

— — *fluviatilis* se följ.

***** Umbilicati. *Sköldbladiga.* V. *måst på stenar och berg med utbredda blad som merändels åro sotfårgade och fastsittande med en punct, som intryckt kallas nafvel* (umbilicus.) *Alla hysa*

myc-

mycket färgämne. De fläſta öfvergå Orſeille-laf-ven, och några gifva knapt cochenillen efter. a)

100 — *miniatus* (Mönje-Laf) är kupig (gibbus) och uptil prickig, under brandgul. V. *på ſtenar, är hvit-grå med bara fällade blad.*
H:n. Har ringa färgämne.

A) — *complicatus* med mycket hopvikne och ſamſit-tande blad.

101 — *fluviatilis* (Å-L.) utbredd mång-flikig, med trub-biga helbråddade flikar: fröredningen krålig, inom bladet. V. *på ſtenar i vatn.* r.s. *Våt är den grön, torr aſkgrå eller brunaktig. Liknar* L. reſupinatus.

102 — *griſeus* (Grå-L.) ſköldlik, i kanten flikig, under småknottrig, utan hår. V. *på berg. Är öfver ſlät, aſkgrå, under ſvartbrun knottrig, ganſka bräcklig. Liknar följande. Var. B)*

103 — *velleus* (Fäll-L.) är under ganſka hårig. V. *i Lappl. på berg ſtor och tjock, öfver aſkgrå, under ſvartluden ſom ett ſkinn.*
H:n. I Canada kokes den och ätes.

A) — *glauceſcens*, är mindre, under luden, öfver aſkgrå. V. *på ſtenar Upl. &c.* K:ls L. *polyrhizos* V. A. H. 1794. p. 92. *Anſes för ſärſkild art.*
H:n. Ger gul färg, äfven violette och mörkröd.

B) — *hirſutulus* — är under ſmåluden af enkla hår (ſtundom ſlät.) *Liknar* L. griſeus. *Bladet ſtyft.*

104 — *polyrhizos* (Jern-L.) är jerngrå, något mångbla-dig, under hårig. V. *på ſtenar.* a. *Är öfver jerngrå med ſvarta knölar, ſtundom ſtor, ſom en hand.* K:ls L. *velleus?* Weber. L. *pellitus.* V. A. H. 1794. p. 99.
H:n. Ger violette (näſtan blå) och puce, äfven ſvart-brun färg.

A) — *glaber* med hopgyttrade, fällade blad, på bägge ſidor näſtan ſläta och ſvarta. V. *på ſtenar.* a.

105 —

a) Se V. A. H. 1793. p. 36. En behållning, ſom årligen Riket kunde hafva är upgifven til minſt en half Million R:d. ſom nu utgå för cochenille &c. utom den vinſt, ſom för Lafvars utförſel kunde århållas.

105 — *polyphyllus* (Slåt-Laf) år mångbladig, på bågge fidor flåt och i brådden krufad. V. *på berg.* a. *Bladen flere famfittande, fmå. Våt år den mörkgrön, torr nåftan fvart, bräcklig, mycket mindre ån föreg.* H:n. Ger vacker röd och violette fårg.

106 — *deuftus* (Sved-L.) år på bågge fidor bar (under något fkroflig) och nåftan helbråddad. V. *på berg.* a. *År ofta tåckt med ett fvart mjöl, fer ut likfom den vore fvedd eller förbrånd. Liknar föreg. men år ftörre och ej mångbladig eller krufad.* H:n förtr. Ger de vackrafte fårgor: högröd, rofenröd och tåflar med cochenillen. Tål ej ftark varme i början af fårgningen.

107 — *erofus* (Yfver-Laf) år på bågge fidor bar, fållkrufig och flikig, under gropig öfver knottrig (papillofus.) V. *på berg i V.Botn &c. År fvart och liknar föreg.; men år tåckt med fmå knölar och i kanten flarfvig eller krufig.* K:ls L. *pullus* Jacq. H:n. Ger violette och brun fårg.

A) — *Cribellum* Fl. Sc. Bladen genombrutna likfom en fikt. *Monne af ålder eller Infecter?* L. deuftus *får ock på famma fått genombrutna blad.* H:n. Ger grå och mörkbrun fårg.

108 — *puftulatus* (Tufch-L.) år under mycket gropig, öfver blåddrig och beftrödd med ett fvart mjöl. V. *på ftenar.* a. *Ser likfom ftekt ut med upfvålda blåfor.* H:n. Tufch kan håraf beredas. Ger åfven röda fårgor nåftan få vackra fom af cochenille.

109 — *probofcideus* (Snut-L.) med trubbig frröredning, fom år genombårad af ett fint hål. V. *på berg* r. *År fvartblå, i kanten hårig, fröredningen fmå fvarta fkålar.*

3:o Caulescentes, Stamlika Lafarter.

* Scyphiferi, *åro trinda ihåliga, uptil vidgade, nedtil bladige, med krufiga fmåblad, fom fitta tått omkring den merändels bågarlika ftammen. Fröredn. uptil omkring bågaren knölig* (tuberculat.)

Anm. Arterna *i* denna underdelning urskiljas svårligen, i anseende til deras många artförändringar.

110 — *cocciferus* (Cochenil-Laf) med cylindrisk stam och purpurröd fröredning. V. *på torra ställen.* a. *Varierar mycket, har enkel stam; men ofta flere bågar-affsättningar (bågare öfver bågare) och många små röda knappar.*
M:n. Laxerar något. Mjölk med denna kokad bris mot kikhosta hos barn. H:n. Ger röd fårg.

111 — *cornucopioides* — enkel med kort, bladig stam: fröredningen purpurröd, ymnig. *Mônne artförändring af förra?*

112 — *pyxidatus* (Kapp-L.) har smånaggad bågare, med mörkbrun fröredning. V. *i mager skog.* a. *Dess bågare och växt är aldeles lik* L. cocciferi *och skiljer sig endast derifrån med fröredningens dunkla fårg. Varier. med knölar på skaft. Man kan se samma stånd bära hel, tandad. knölig bågare, och nåstan flere arter bo tilhopa. Varierar med stora knölar på skaft.*

113 — *fimbriatus* (Tub-L.) år enkel med småtandade bågare, mörkbrun fröredning, cylindrisk stam. V. *i torr skogsmark. Har merändels hvit och smal stam.*

114 — *gracilis* (Spets-L.) år grenig med smal stam och tandad bågare. V. *i skogar.* a. *Varierar i storlek, med smal stam, som merendels år slåt, hvitaktig.*

115 — *radiatus* (Elg-L.) något grenig och lång cylindrisk, med ojämt tandade och stråliga bågare. V. *med förra, hvilken den liknar: år större; har brunaktig fröredning: utseende af små hjort-eller Elghorn.*

A) — *cristatus* Fl. Sc.? med i toppen utskjutande mindre bågare, som äro greniga och ojämnt tandade och med mörkbruna knölar.

116 — *digitatus* (Finger-L.) år mycket grenig med fjällig eller bladfull stam: fröredning. hel, knölig (nodosus.) V. *i mager skog. Har ej tydelig bågare, utan små tubercula. Fröredn. purpurröd. År mindre ån föregående.*

A) — med blad på stammen, som äro under snöhvita, L. *foliaceus?* Fl. Sc.

117 — *cornutus* (Horn-Laf) år något grenig (måſt enkel) upblåſt, med hel bågare. V. *i ſkogar. År tjock med fjållig ſtam, böjd nåſtan ſom ett horn.*
A) — med ojämn grenig och tandad bågare.
Lich. *botrytes* ſe följ. afdeln.

** Fruticulosi, *åro greniga nåſtan buſklika, med trind ſtam och klotrund frôredning i toppen, utan kälk eller bågare ſom föregående.*

118 — *botrytes* (Knöl-L.) år grenig med korta grenar ſom i toppen ha ſvamplik frôredning eller knölar. V. *på ruttna ſtubbar. Har kvit ſtam med gulbruna knölar, 2, 3grenig, år mindre ån följ. hvilken den liknar.*

119 — *carioſus* (Fråt-L.) med grå gropig ſtam och ſvartbruna knölar. V. *på ſvedjefållen. Varier. med gropig eller kantig ſtam, liknar carierade ben.*

120 — *ſubulatus* (Syl-L.) år grenig merändels 2delt, med enkla ſyllika grenar. V. *i barrſkog.* a. *Har grå och och brunaktig fårg, med rotblad ſom en Bågarlaf. Monne urart af* Lich. gracilis?

121 — *furcatus* (Tång-L.) med böjd ſtjelk och tått bladfulla grenar. Frôredning. i toppen. V. *i ſkogar.* r.n. *år mycket grenig och bladfull likſom* Lich. digitatus *och med utſpårrade grenar nåſtan taggig* (ſpinoſus.)

122 — *vermicularis* (Maſk-L.) med utbredd ſtam, ſlåt något grenig med ſtrödda frôknölar. V. *i Lappl. år hvit. Liknar aldeles föreg.* K:ls L. furcatus Hagen *Hiſt. Lich. Pr.*

123 — *uncialis* (Udd-L.) Stammen grenig, och taggig (med korta ſpetſiga grenar) och med ett hål vid grenarne (perforatus.) V. *på bergiga ſtållen.* a. *Liknar* L. rangiferinus: *år hvit, men har ej nedböjda grenar.*

124 — *rangiferinus* (Ren-L., Renmoſſa) år ganſka grenig och med hål genombårad: toppgrenarne nedåt böjda. V. *på ſkogsberg.* a. *År hvit, ſtundom rödaktig.* H:n. År Renens förnämſta föda, hvarpå och Lappårnes hela hushållning beror. Kan ock ſamlas och brus bland hö eller til förpa åt annan boſkap.

M:n br:s med nytta uti tärande ſjukdomar och lungſot på lika ſätt kokad, ſom om L. *Islandicus* ſagt är.
A) — *alpeſtris* med åggrund topp. V. *på ſkogsberg. Är ſnöhvit och ſer likſom friſerad ut, med rund tätgrenig topp.*

125 — *globiferus* (Klot-Laf) ſtammen tät (ej iholig ſom de föreg.) ſlät och grenig med klotrund urhålkad frøredning i toppen. V. *på berg Smol. &c. Har trinda ſpetſiga grenar och gulbrun färg. Liknar följ. hvaraf den tyckes endaſt vara en ſtörre urart. Har mycket mer grenig ſtam.*

126 — *fragilis* (Spröd-L.) ſtammen tät (ſolidus) med trinda trubbiga och ſamſittande grenar. V. *på berg. Liknar runda gråaktiga tufvor: grenarne äro utan mjölaktig ſkorpa ſom på följande.*

127 — *paſchalis* (Faſtlags-L.) ſtammen tät, täckt med mjölaktige blad (nåſtan en ſkorpa.) V. *på bergiga ſt.* a. *Är aſkgrå och med ſå tätt hopgyttrade blad, at man knappaſt kan ſe d:ſs ſtam eller grenar.*
Lich. *corallinus, ericetorum, fungiformis,* ſe *Leproſi tubercul.*
Lich. *muſcicola* ſe *Gelatinoſi.*
— — *aculeatus, flavidus, triſtis* ſe följ. afdeln.

*** Filametosi, *äro mycket greniga med trådſmala grenar och hårlik växt, liknande ſkägg eller ull.*

128 — *barbatus* (Skägg-L.) är hångande hårig med utſtående grenar. V. *på gamla trän, har ſkållik frøredning* (ſcutella) *och växer i början rak, ſen hångande ganſka lång, hopflätad, gulgrön: ſtammen äldre remnar ſtyckevis och blir ledfull.*
M:n. Fint ſtött br. Lappen den at pudra med på hudlöſa ſtällen. Decoct drickes deraf mot indrifven ſkabb. Smol. viſer äfven nytta mot kikhoſta, blodſpottning, gulſot.
H:n (g. II.) Drager åt ſig fugtighet på trän. Ger ringa färg. Anm. *Frøredningen viſar ſig i början ſom ſmå runda knölar.*

129 — *plicatus* (Hång-Laf) hångande med strålig frôredning, mycket hopflåtade grenar. V. *i skogar.* a. *Liknar aldeles fôreg., men har platt och strålig frôredning* (scutellis radiatis.) *Monne urart af fôreg.?*

130 — *hirtus* (Ry-L.) rak, mycket grenig, håren beströdda med mjölaktigt åmne. V. *på gamla gårdesgårdar.* a. *Liknar fôreg. men år mycket mindre och altid rak. Plåttarne små, fôrekomma sållan.* M:n som fôrra, mot gulsot kokas 2 qvint. i ett qvarter mjölk och drickes 3 mornar å rad, då den sjuka plår hjelpas. Se V. A. H. 1797. p. 179. H:n. Håller mycket fårgåmne.

A) — med strålig frôredning. V. *med fôrra.* r.

131 — *floridus* (Blom-L.) rak, mycket grenig: frôredningen platt strålig. V. *på gamla lôfträd. Har stora stråliga plåttar, som nåstan likna bl:r och sitta på åndarne af grenarne. Liknar* L. plicatus, *men har rak våxt och stôrre plåttar. Monne urart deraf?*

132 — *divaricatus* (Sparr-L.) år hångande med kantig ledfull och luden stam: utspårrade grenar och klotrunda skålar (ej strålige) och utan skaft (sessilia.) V. *på gamla träd.* r. *Har mer platt, ledfull stam ån* L. barbatus; *år mycket bôjelig och len* (mollis): *dess frôskålar åro brunaktige.*

133 — *jubatus* (Tagel-L.) år hångande, hopflåtad med flåt stam, hopkramad vid grenarnas delning (axillis.) V. *på barrträd i stora skogar* a. *år grå, svart eller svartbrun med mjölaktiga hvita, ibland gula knôlar til frôredning.* H:n. Ger gul och brun fårg.

134 — *chalybeiformis* (Ståltråds-L.) år nedliggande, med ombôjda inflåtade grenar. V. *på stenar och gårdesgårdar.* a. *År måst svart och har långa trinda grenar liksom en fin hopflåtad ståltråd. Frôredningen fôrenar den nåstan med* L. jubatus. *Monne varieté deraf?* H:n. Håller ringa fårgåmne.

135 — *flavidus* (Finn-L.) utbredd, ganska grenig och sammanflåtad, med ihålig och glatt stam; grenarne uptil 2spetsiga, svartblå. V. *i Lappska fjållen vid Tor-*

 neå

neå tråſk. Har grynlik frôredning på ſtammen nåſtan ſom L. farinaceus. *Stammen gul, grenarne blåaktiga* (bicolores) *taggigt utſpårrade och ſtyſva* (rigidi.) K:ls L. *ochroleucus*, fôrra edit.

136 — *vulpinus* (Tak-Laf) ſtammen kantig, rak och grenig, med jåmnhôga grenar. V. *på gamla ſpåntak.* r. *Gammal får den pipig, gropig ſtam nåſtan ſom på* L. prunaſtri. *År vacker citrongul eller grônaktig.* H:n. Fårgar ylle gult. I Norrige rifves denna Moſſa ihop med glas, ſom ſtoppas i luder fôr at dôda vargar.

137 — *aculeatus* (Tagg-L.) Stammen tåt ganſka grenig, något kantig (hoptrykt) och ſvartbrun, grenarne ſtyſva ſpetſiga: frôredning. ſtrålig. V. *på berg. Stammen måſt trind. Liknar fôlj. år ſtôrre.* K:ls L. *Islandicus nigricans* R. Fl. Sc.

A) — med ſvartbrun ſtamm, mjôlaktiga knôlar på ſidan. r.n.

138 — *lanatus* (Ull-L.) nedliggande ganſka grenig med inflåtade môrka grenar. V. *på berg.* a. *Liknar en ſvart ull. Liknar fôlj. år flere gånger ſtôrre.*

A) — med runda ſvarta ſkålar. r.n. L. *rigidus*? S. V.

139 — *pubeſcens* (Fjugg-L.) nedliggande grenig med inflåtade ſmå glatta grenar. V. *på ſlåta berg med fina ſvarta hår, ſom låttaſt tråffas efter regn. År ganſka liten.*

140 — *triſtis* (Natt-L.) våxer tufvig, med platta grenar ſom åro uptil ſvarta och med ſkållik frôredning r.

Lich. *globiferus*, *fragilis*, *paſcalis* ſe fôrra afdeln.

141 — *radiciformis* (Rot-L.) år trind, glatt och grenig, liknande en ſmal krypande rot. V. *under barken på gamla trån. Frôredning. okånd. Monne til detta ſlågtet?*

142 — *ſphærophorus* — med en liten rund knapp ôpnande ſig i toppen. Se *Clathrus*. *a)*

Anm. I allmånhet bôra alla Lafarter ſamlas under eller ſtrax efter regnvåder. 460 BYS-

---

a) Hos Ôrtkånnare anfôras vål flere Sv. Lafarter, ſom jag gått fôrbi. Jag har endaſt uptagit dem, jag trott vara ty-

460 BYSSUS, *MJÖLING.*

* *Hårlike* (filamentosæ.)

1 B. *septica* — består af ett ganska mjukt, bräckligt ludd, med bleka parallelt gående hår. V. *i täpta och fugtiga hus.*

2 — *Flos aqvæ* — af fina fjäderlika trådar på vatnet flytande. V. *midt i sommaren. Vatnet ser ut grönt deraf och säges blomma.*

3 — *cancellata* — af trådar som aldeles likna ett galler V. *i vatn. Är grön.*

4 — *phosphorea* — violett' likfom mögel fastväxt vid gammalt träd. K:ls *Uggleved* Smol. *lyser i mörker.*

5 — *velutina* — grön, med greniga hår. V. *på marken.*

6 — *bombycina* — hvit, mögellik af longa hopflätade och i träd faststittande trådar.

7 — *Cryptarum* — askgrå fastväxt vid klippor. ♃.

** *Pulveraktige* (pulverulentæ.)

8 — *Antiqvitatis* — är svart. V. *på murar, Enstubbar. Mon början til Lich. fusco-ater ?*

9 — *candelaris* — citrongul är på träd fastväxt, *tros vara början til L. candelarius.* Afz. Obs. *de Veg. Sv.* p. 13. H:n. Är mycket färghaltig: ger en hög citrongul färg.

10 — *botryoides* — ett grönt pulfver på bara jorden, *tros vara början til flere små växter.* Afzel. Obs.

11 — *lactea* — ett hvitt skorplikt pulfver. V. *på träns bark.*

12 — *incana* — grått pulfver likfom mjöl *på bara jorden.*

13 — *jolithus* se Lich. *jolithus.*

deligen åtskilda eller som af häfd redan vunnit anseende at vara det. Nytt ljus hoppas man uti dessa invecklade Naturs-alster genom Doct. Acharii outtröttеliga flit och skicklighet och efter den nya synpunkt han börjat betrakta dem. Derefter blifva förmodeligen ej tilfälliga olikheter, som färg, storlek &c. tagna til skiljemärke. Intet slägte utmärker sig med så talrika förändringar som detta. Således bör man här aldraminst taga sådane tilfälliga kännetekn til grund. Se V. A. H. 1796. 111. m. m.

461 ULVA, *ULVA.*

1 U. *Linza* — aflong och upblåst (bullata.) V. *i hafvet.*

2 — *latissima* — aflong, platt och vågig. V. *i hafvet, År ganska stor hinnaktig och grön.*

3 — *Lactuca* — hinnaktig, alstrande (prolifera) och fingerlikt klufven, nedtil smalare. V. *i hafvet.*

4 — *lanceolata* — lansetlik och platt. V. *i hafvet.*

5 — *pruniformis* (Sjöplommon) år nåstan klotrund, inuti saftfull. V. *i Mälaren.*

6 — *intestinalis* år pipig (upblåst) enkel. V. *i vatn. Liknar en liten upblåst tarm med grön hinna. Denne och följande råknas af den ber.* ROTH. Catal. bot. *til* CONFERVA.

7 — *compressa* — pipig, hoptryckt och grenig. V. *i hafvet, år smal med jämnbreda grenar.*

462 FUCUS, *TÅNG*, *Slake.*

* *Med platt 2delt bladstam.* (Fronde dichotoma.)

1 F. *serratus* — Bladstammen år i kanten sågad, med frôredning (tubercula) i toppen. V. *i hafvet.*

2 — *vesiculosus* (Klot-T.) helbråddad med blåsor, 2:ne parvis vid bladvecket (axillares:) de i toppen sittande knöllika. V. *i hafvet.* a. *År rödbrun.*
H:n. Då den multnat, br. til gödsel på åker. I Bohus til föda för svin. K:ls *Höter* Smol. *Klöder* Skåne. *Hauter* Gothl. *Slake* Öland &c.

A) — *divaricatus* — med utspärrade blad (axillis divaricatis.) *År mindre. Dess blåsor sitta stundom ensamma.*

3 — *inflatus* — helbråddad med breda-lansetlika blad, som åro prickiga och i spetsen upblåsta, delta. V. *i Vesterhafvet.*

4 — *ceranoides* — helbråddad prickig, dess frôredning sitter i toppen i knölar, som åro tuklufna. V. *i hafvet År lik föreg.; men smalare och mer grenig, med intryckta punkter prickig.*

5 — *spiralis* — helbråddad prickig, nedtil jämnbred,

rån-

rånlad; fröredningen knölig, knölarne 2:ne parvis. V. *i hafvet. Då den växer, är den vriden i spiral, med fröredning i toppen: bladstammen nedtil smal.*

6 — *nodosus* — bladen helbråddade sitta åt 2:ne sidor med blåsor ensamma inväxta (innatæ) och vida. V. *i hafvet. Liknar* F. siliqvosus *med något trindaktig stam.*

7 — *distichus* — bladstam. helbråddad och jämnbred med knölig och spetsig fröredning. V. *i hafvet, är liten.*

** *Med trind stam och platta olika delta blad.*

8 — *siliqvosus* — stammen hoptryckt, grenig med blad sittande skiftevis och åt 2:ne sidor, helbråddade: fröredningen med skaft, aflong och spetsig. V. *i hafvet Bladen äro lansetlika, mindre än fröredningen.*

9 — *rubens* — stammen grenig med aflonga hinnaktige, vågige och groft-tandade (sinuata) blad. V. *i hafvet, är tunn liksom en hinna och röd.*

10 — *digitatus* — stambladet fingerlikt delat med sverdslika blad. V. *i V.hafvet. Är grön med stora blad.*

11 — *palmatus* — stamm. fingerlikt delad med jämnbreda 2klufna blad. V. *i hafvet. Liknar en utslagen solfjäder: Är röd. Fuc. ovinus.* Fl. Sc.?
Om Tångarternes H:n se V. A. H. 1787. p. 264.

12 — *saccharinus* — med kort stamm, stora, nästan enkla och sverdformiga blad. V. *i Vesterhafvet.*
H:n. Ätes i Skottland som sallat. – torkad utsvettar socker.

13 — *sanguineus* — stamm. grenig med hinnaktige aflonga och på skaft sittande blad. V. *i hafvet.*

14 — *vittatus* -- med hinnaktige sverdslike stamblad, i brådden krusigt tandade. V. *i hafvet: röd och grönrandig.*

15 — *plumosus* — stamm. hoptryckt grenig och broskaktig, med lansetlika, dubbelt parbladiga (bipinnata) och fjäderlika stamblad. V. *i Vesterhafvet* r. *är liten och rosenröd.*

16 — *cartilagineus* — stammen hoptryckt, broskaktig och mångggrenig (supradecompos.) med jämnbreda småblad. V. *i V.hafvet. Är röd ganska vacker. Liknar föreg. men är mycket större.*

 *** *Med*

*** *Med trind stam och hårlika blad.*

17 — *fœniculaceus* — stamm. trådlik mycket grenig med små äggrunda blåsor i toppen. V. *i hafvet. Likn. skägglaf.*

18 — *aculeatus* — stamm. trådlik, hoptryckt, mycket grenig med syllika tänder, som äro raka och skiftevis sittande. V. *i Vesterhafvet, är svartaktig. Har nästan utseende af en Håstsvans.*

19 — *lycopodioides* — stamm. trådlik, trind, något grenig med hårsmala blad rundtomkr. täckt. V. *i hafvet.* r.

20 — *fastigiatus* — stamm. 2delt och ganska grenig med jämnhöga trubbiga grenar. V. *i hafvet, är liten.*

21 — *furcellatus* — stamm. 2delt ganska grenig med spetsige grenar. V. *i hafvet. Liknar föreg. är något större.*

22 — *selaginoides* — stamm. trådlik mycket grenig, grenarne tudelta, bladen syllika, skiftevisa vid basen blåsida (*vesiculosa.*) V. *med förra.*

23 — *scorpioides* — stamm. trind ganska grenig, grenarne skiftevisa i spetsen inböjda (inflexi.) V. *i hafvet.* r.

24 — *Filum* — trådlik, mäst enkel, bräcklig och mörk. V. *i hafvet såsom flytande trådar.*

463 CONFERVA, *SLINKA*, *Vatusilke.*

* *Med enkla hår.*

1 C. *rivularis* — med aldeles enkla, men ganska långa hår. V. *i vatn.*

2 — *fontinalis* — med korta enkla hår (hären kortare än fingret.) V. *i källor.*

** *Med greniga hår.*

3 — *bullosa* — med greniga hår inneslutande luft-blåddror. V. *i stillastående vatn.*

4 — *canalicularis* — är tätgrenig med hår vid basen. V. *i rännor.*

5 — *amphibia* — med hår som torra sammanlöpa i spets (aculei.) V. *på våta ställen som visa tider uttorka.*

6 —

6 — *littoralis* — med ganska greniga, långa och stråfva hår. V. *i hafsvatn, år rödbrun.*

7 — *dichotoma* — med tudelta hår. V. *i gropar, Har något tjocka hår.*

8 — *cancellata* — år grenig med korta, skiftevis sittande och mångdelta hår. V. *i hafvet. Defs grenar och hår åro hopflätade.*

9 — *elongata* — grenig med långa hår, brunaktig: grenarne bleka korta, skiftevisa. V. *i hafvet.*

10 — *reticulata* — med hoplöpande nätlika hår. V. *i åar.*

*** *Med knöliga hår* (filamentis nodosis.)

11 — *fluviatilis* — med aldeles enkla och tagellika hår, något tjocka och kantiga leder. V. *i åar.*

12 — *gelatinosa* — trådarne eller hâren greniga perlbandslika, lederna klotrunda geléaktige. V. *i kållor.* r. *Liknar en liten* Chara. K:ls Chara batrachosperma Weis.

**** *Med ledfulla hår* (filamentis geniculatis.)

13 — *polymorpha* — grenig med knippevis sittande hår V. *i hafvet. Varierar mycket.*

14 — *seposita* — mycket grenig, blek med purpurröda leder. V. *i hafvet.*

15 — *vagabunda* — med hit och dit spridda trådar, grenig med korta små grenar. V. *i hafvet. Liknar en utbredd ull, år blekgrön.*

16 — *glomerata* — trådarne med korta mångklufna grenar. V. *i kållor &c. år mycket grenig med gröna knippevis sittande hår.*

17 — *rupestris* — grön mycket grenig. V. *i hafvet.*

18 — *Ægagropila* — klotrund med tåta mycket greniga hår, som utgå från en medelpunkt. V. *i sjöar.*

19 — *moniliformis* — en microscopisk våxt, se V. A. H. 1783. p. 83.

464 TREMELLA, *SKELFVING.*

1 T. *juniperina* — år hinnaktig, öronlik och gulröd. V. *på En. Torr år den hvit, men våt gul upsvåld och geléaktig.*

2 —

2 — *mesenterica* — geléaktig, hopgyttrad flikig och gullgul. V. *på ruttit tråd. Liknar små tarmar.*

3 — *Nostoc* (Skyfall) flikig och vågig. V. *på ängar efter regn, är tämmeligen stor, dalrande, grönaktig.*

4 — *Sagarum* — är hinnaktig, olikformig, flikig och ådrig, nästan mörkbrun. V *på ruttit tråd Upsala, Norby träsk &c. Liknar* Peziza Auricula. *Torr är den svartbrun, våt grönaktig. Bladen hafva stundom runda flikar, liksom en stor skållik fröredn. Monne* LICH. *aqvaticus.* Fl. Sv.?

5 — *orbicularis* — klotrund concav och grön. V. *på tråd. Liknar* Peziza scutellata, *men är utan hår.*

6 — *verrucosa* — knölig, ojämn, inuti tät. V. *under vatnet: ser upblåst ut, är mörkgrön: torr svartnar den.*

7 — *difformis* — rundaktig, flikig och olikformig, geléaktig. V. *i Vesterhafvet på* Conferva.

8 — *hemisphærica* — är half-klotrund strödd, *på klippor i hafvet.*

9 — *viridis* — half-klotrund, grön, glatt. V. *på stenar i bäckar. Är stor som en hasselnöt, slemaktig sammanhängande.*

10 — *granulata* — klotrund, grön, upfyld med vätska V. *på åstrander* r. *Gammal blir hvitaktig, är tilsammansittande som små ärter.* K:ls Ulv. *granul.* Fl. Sv.

11 — *radicata* — är klotrund grön samsittande med greniga rötter. *Ulva radicata* Fl. Sc. *Är rund som ett knappnåls hufvud och öfverklåder ibland ställen, där vatnet stadnar, liksom en grön rom.*

12 — *purpurea* — mäst klotrund, glatt och purpurröd V. *på tråd.*

13 — *adnata* — rund, halft på hvaransittande (imbricatim) och gulbrun. V. *på stenar i hafvet.*

14 — *agaricoides* (Limsvamp) är svart, på skaft sittande, smutsande, med nästan convex hatt. V. A. H. 1769.

TREMELLA *pruniformis* se ULVA.

4 Ord.

4 *Ord.* *FUNGI*, *SVAMPAR.*

465 AGARICUS, *SUPP*, *Skiſſvamp.*

1:o *Med ſvampfot* (ſtipitati.)

* *Med kôttig hatt och ring på ſvampfoten* (annulati.)

1 A. *cæſareus* — Hatten convex, citrongul, *Lamellerne* (ſkifvorna ſom ſitta under hatten) dels fåſta på foten, dels lôſa, (3:ne mellan-lameller hvaraf den mellerſta ganſka kort;) foten tåt. V. r.s. *Har ſtor volva och tjock fot. Lamell. gula, hvar 4:de fåſt, Hatten ſtrimig i kanten.*

2 — *muſcarius* — Hatten convex rôd med hvita flåckar och lameller, foten tåt nedtil tjock (globoſ.) med volva. V. *i ſkogar hôſtetid. Hatten i bôrjan convex ſedan åldre platt. Varier. mer och mindre rôd. Deſs Lameller och fot hvita. Lamell. åro talrika, nåſtan jåmnſtora. Hyſer en giftig ſkarp ſaft.* K:ls *Flugſvamp.* a. H:n. Svampen blandad med mjôlk dôdar flugor. Då ſvampen ſtôtes ſmått och får ſtå i en tiltåpt kruka blir den til en vålling, hvilken fôrdrifver våggohyra, då med en penſel deri doppad beſmôrjes alla ſpringor hvareſt deſſa kråk ha tilhåll. Smôrjningen bôr ſke 2, 3 gånger, en månad emellan.

3 — *procerus* — Hatt. convex med vårtor (papilloſ.) i centern, Lamell. nåſtan jåmnſtora, lôſa (ej fåſta på ſtammen:) foten ihålig, utdragen, vid baſen lôkaktig fjållig. V. *i ſkogar. Liknar fôlj. Monne urat deraf? Hatten hvit, fjållig, fot och lameller hvita.* H:n. År åtbar.

4 — *campeſtris* (champignon) hatten convex fjållig, hvit: Lamellerna olikſtora, rôdaktiga: foten tåt. V. *på ångar* a. *i Sept. Hatten år half-klotrund, hvit och med hår och fjåll ſtarſvig* (pilloſo-ſqvamoſus,) *kanten nedbôjd, under platt eller concav, med roſenrôda, helbråddade lameller, olika långa, inåt (åldre) rundade, foten rak hvit cylindriſk med ring utan volva.* H:n. Br. ſtufvad til mat. Pl:s i tråg. på mycket gôdda bånkar. Bôr ſamlas innan lamellerna vål ôpnat ſig.

5 —

5 — *pratensis* — Hatten convex klibbig, *lamellerna* olikstora rödletta, i kanten mjöliga, foten tjock, hvit. V. *på skogsängar. Hatten är hvit eller askgrå.* H:n. Ätbar.

6 — *exstinctorius* — Hatt convex, fjällig: *Lamell.* lösa, jämnstora, hvita: foten ihålig, uptil spetsig. V. *i skogar. Är ibland de större supparter. Varier. med bar fot och lökaktig rot. Hatten hvitaktig i början kläcklik, slarfvig* (lacer.)

7 — *squamosus* — Hatt. convex gul med stråfva upstående fjäll: *Lamellerna* fästa olikstora (3:ne mindre mellan lameller för hvar stor) ljusgula, foten tät mörkgul. V. r.s. *foten nerom ringen fjällig.*

8 — *villosus* — Hatt luden brandgul: *lamellerna* tätt sittande olikstora (som förra) gulgrå: foten bräcklig hvitaktig. r.

** *Med köttig hatt och svampfot utan ring och volva.*

9 — *virgineus* — Hatten convex hvit, *Lamell.* nedlöpande (gående från hatten bågelikt ned på stammen:) foten eller stamm. tät. V. *på backar i Sept. Hela svampen hvit, mild, utan lukt och utmärkd smak.*

10 — *integer* — Hatten convex, klibbig, röd och brunaktig: *Lamell.* jämnstora, mäst alla fästa, foten tät. V. *i skog.* a. *Lameller hvita, äldre blekgula. Är saftfull och mild.*

11 — *xerampelinus* — Hatten prickig purpurröd, *Lamellerne* olikstora (hvar 3:dje eller 5:te fästa) gula: foten tät, cylindrisk. V. *med förra.* r. *Har tjock något rödlett stam, nästan klotrund hatt. Varier. brunaktig.*

12 — *viscidus* — Hatten klibbig rödgul eller rödblå: *Lamell.* mörka purpurröda, något nedlöpande: foten tät, gulröd. V. *i skog.*

13 — *violaceus* — Hatten skarp (knottrig) med violet luden kant; *Lamell.* olikstora (5, 8 små emellan de större fästa,) purpuraktiga: foten tät, blåaktig, vid basen tjock hårig. V. *i skog.* H:n. Ätbar.

14 — *Georgii* — Hatten convex, gul: *Lamell.* lösa, ljus-

ljusgula (måst hvita) foten tät, gul. V. r.s. *Hyser gul saft. Hatten ihålig i centern. Foten blir äldre hålig, tjock. Är mild och åtbar.*

15 — *clypeatus* — Hatten klibbig, half-klotrund med uphöjd spets, gråaktig: *Lamell.* olikstora, hvar 4:de eller 8:de fästa, foten lång, klibbig, hvit. V. *på ängar. Lamell. grå och vatnfärgade.*

16 — *fragilis* — Hatten convex klibbig, genomskinlig, gul, *Lamellerna* äfven gula, hvar 4:de fästad, foten tät mörkgul. V. *ibland nedfallna löf höstetid. Är liten bräcklig: Foten tjock som en gåspenna.*

17 — *ceraceus* — Hatten half-klotrund vaxgul, *Lamell.* glesa, olikstora tegelfärgade: foten trind, något ihålig och strimig. V. *i skög.* r. *Har gul, bräcklig och klibbig fot. Hatten i början konisk, torr slät med vacker gul färg.*

18 — *cinnamomeus* — Hatten convex (något platt) och slät, canelgul: *Lamell.* olikstora, hvar 4:de fästad gulröda: foten ihålig gul nedtil smal, hoptryckt. V. *i skog. Hatten är fast* (tenax) *convex eller platt med brunaktig spets, hvass kant.*

19 — *crassipes* — Hatten convex torr, gråaktig (brun-med hvita gryn beströdd: *Lamell.* olikstora, hvar 4:de fäst; foten tät, vid basen tjock hvit. V. *i skog.* r. s. *Lamellerna merändels hvita, i kanten rödletta.*

20 — *fascicularis* — Hatten convex gul, *Lamell.* grå med gul kant, olikstora, hvar 4:de fäst, foten ihålig gul. V. *under trän, i Aug. Sept.* r. s.

21 — *infundibuliformis* — Hatten concav, trattlik hvit: *Lamell.* nedlöpande, hvar 4;de eller 5:te längre grenig, foten tät. V. *på murkit träd.* K:s AGAR. *fimbriatus?* Fl. Sc. *Hatten varier. askgrå med nedböjd kant som remnar i kanten, är tunn genomskinlig. Fot och lameller hvita.*

*** *Mjölksaftige*, Lactiflui. *Hatt och fot somförra.*

22 — *deliciosus* (Riska) Hatten med nedböjd kant mycket saftig med gul saft: *Lamell.* nedlöpande något gre-

greniga, ſaftfulla rödgula, foten kort, tät. V. *i ſkogsmark. Hatten är uptil tegelgul, litet ingröpt.*
H:n. Br. til mat och ſmakar väl, då den rätt tillagas Alla ſvampar, några få undantagna ſom äro giftiga och ganſka bittra, hafva denna egenſkap. De äro geléaktiga och födande.

23 — *piperatus* (Pepperling.) Hatten något platt, med nedböjd kant mjölkſaftig, hvit: *Lamell.* nedlöpande täta, hvarann längre, foten tät, bräcklig, gul. V. *i ſkog. Hatten ger en ſkarp ſaft, ſom genom ſtekning mildras: äldre blir den i toppen hålig* (excavatus) *och med nedböjd kant.*
H:n. Renſad från Lamellerna, förväld, ſtekd eller ſtufvad ätes flereſtädes med begärlighet.

A) — med blekgul och ihålig fot.

Agaric. *chantarellus* ſe Merulius.

**** *Hinnaktiga. Hatt och lameller tunna* (ſubcoriacei.)

24 — *caſtaneus* — Hatten flåt caſtaniebrun, *Lamell.* nedlöpande, hvar 4:de lång (meråndels olika-ſtora) rödbruna, foten cylindriſk gulbrun. V. *i Ekſkog* r.s. *Hatten är nåſtan concav, ſtammen ſtundom ihålig.*

25 — *mammoſus* — Hatten convex, ſpetſig och grå *Lamellerna* grågula, löſa och olikſtora (hvar 4:de ſtörre,) foten lång cylindriſk, hvitgrå. V. *i ſkog.*

26 — *alliaceus* — Hatten convex, grå eller mörkbrun, *Lamell.* hvita, foten glänſande ſvart, pipig. V. *i ſkog. Luktar ſom lök* (allium.)

27 — *clavus* — Hatten convex grågul, med litet upſtående ſpets: *Lamell.* hvita, löſa, hvaranner ſtörre: foten ſmal hvit eller brunaktig, tät. V. *i ſkogar.* a. *Foten långsefter bräcklig: varier. trind, tät och pipig, i början hvit. Hatten i början halfklotrund, ſedan mäſt platt, knapt ſtor ſom ett runſtycke, är något klibbig, genomſkinligt ſtrimig eller i kanten fållad, gul, ſtundom rödprickig.*
H:n. Ätes Utomlands på flere ſtällen, där Landtfolket förer den intil ſtäderna i början af våren korgtals och ſälja. K:ls A. *eſculentus* Jacq. *Miſel.*

28 — *androsaceus* — Hatten hinnaktig fållad, med hvita *Lameller* och svartaktig fot. V. *på nedfallna tallbarr &c.* a. *År ganska liten, med några få lameller under hatten.*

29 — *umbelliferus* — *Hatten* hinnaktig, i kanten fållad, *Lamellerna* hvita och vid basen bredare. V. *i skog bland affallit löf. År liten med fastsittande lameller olika stora (hvaran eller 4:de större). Foten lång, smal, hatten platt, genomskinlig.*

30 — *stellatus* — med hvit platt något kantig och genomskinlig *hatt*, fårre och råta *lameller.* V. A. H. 1769. p. 252. *År ganska liten. Hatten grå-hvit.*

31 — *momentaneus* — *Hatten* conisk, gråbrun, *lamellerna* tunna, grå, foten pipig. V. *i skugga. Varar ganska kårt.*

32 — *cinereus* — *Hatten* conisk, tått strimig, *Lamellerna* sammanvåxta, foten lång, gråaktig. V. *på ångar. År spåd och vatnaktig. Denna och de 3 följ. åro i kanten sotfårgade, med conisk hatt och pipig fot.*

33 — *fimetarius* — *Hatten* klåcklik, genomskinlig, svartgrå, kanten trasig tilbakaböjd, foten ihålig, nedtil tjock. V. *på gödselhögar. Lamellerna åro i början hvita, bli sedan svarta.*

34 — *campanulatus* — *Hatten* klåcklik, strimig och genomskinlig; *Lamell.* upstigande (adscendentes) grå, foten bar, bråcklig. V. *på ångar. Lamellerna askgrå eller svarta, foten lång, glatt.*

**** *Med svampfot och åtskillig beskaffenhet.*

35 — *ovatus* — *Hatten* conisk, strimig grå, (sotfergad) foten med ring, hvit, nedtil tjockare och åggrund, fjållig *volva* V. r. s.

36 — *muscoides* — *Hatten* convex-spetsig, askgrå, kanten hel, inböjd, *Lamell.* greniga, hvita. V. *i Björnmåssa. Foten cylindrisk, tåt. Hela svampen hvitaktig glatt, gamnal remnar den uptil och formerar liksom en omvånd* conus. WULFEN.

37 — *nitidus* — *Hatten* hvit med få lameller, mörkbrun glänſande fot. V. *i trågårdar.*

38 — *dentatus* — *Hatten* convex brandgul med gråbruna *Lameller,* ſom vid baſen åro tandade. V. *på magra ångar. Lamellerna ſluta ſig i utſtående ſpets.*

39 — *Cantarellus* (Chanterelle) *Hatten* påronlik, gul, med greniga gula lameller, på foten nedlöpande. V. *på ſkogsångar. Hatten varierar concav med ombōjd kant.* H:n. Brukas mycket til mat på de Förnämares bord. K:ls Merulius cantarellus Gm. S. V.

40 — *citrinus* — *Hatten* citrongul med bugtig kant, *Lamellerna* gula, hvarannan mindre. V. *i ſkogsmark. Hatten med 12, 16vinklig kant.*

41 — *aurantius* — *Hatten* klibbig, convex naflad. V. *på ångar. Hela ſvampen år Pomerantzgul. Foten tåt.*

42 — *barbatus* — *Hatten* convex blekröd, kanten hårig, *Lamell.* enkla hvita, foten hvit. V. *i ſkog.*

43 — *Apicii* — *Hatten* röd med hvita *Lameller* och lång pipig rödbrun fot. V. *på dyngſlackar.*

44 — *equeſtris* — *Hatten* blek med gula ſtrålar (likſom en rödgul ſtjerna i midten.) *Lamell.* ſvafvelgula. V. *i ſkogar. Foten bar ſlåt.*

45 — *ſeparatus* — *Hatten* ſlåt grågul, *Lamellerna* fotfärgade, vid baſen ſärſkilta (ej gående til foten.) Foten med *volva* och lökaktig rot. V. *på ångsmark.*

46 — *ochraceus* — nåſtan utan fot, tått hopſitt. (imbricatus.) *Hatten* åggrund (obovat.) med inböjd kant. V. *på ruttna ſtubbar* – *Figuren något klubbelik, gul eller tegelfårgad.*

47 — *quinquepartitus* — med något gnaktig *hatt*, ſom år delad (i 5, 6 lika delar ånda til naflen:) *lamellerne* hvita naggade hopvåxta. V. *på ångar* r. *Hatten år platt med uphöjd naſvel, delad och ſammanhångande med en hinna.*

Anm. De öfrige Supparter, ſom ha ſvampfot, hvilka dels ej åro fullkomligen determinerade, dels jag ej kun-

kunnat utreda i brist på nödiga hjelpredor, går jag med v. LINNÉ förbi. *a*)

2:o *Utan svampfot* (acaules.)

48 — *quercinus* (Eksvamp) med krökte och hopvåxte lameller (*lamellis labyrinthiformib.*) V. *på gamla trån.* M:n. År ber. blodstillande medel vid svåre blödande skador: då den utvårtes pålägges såret.

A) — mörkbrun, med skråflig nåstan hårig yta, kanten skarp gulrandig. *Lamellerna i kanten hopvåxta nåstan som en* Boletus.

49 — *betulinus* — låderlik hårig med trubbig kant och greniga hoplöpande lameller. V. *på björk &c. Liknar föreg. variet. A*).

50 — *alneus* — låderlik hvithårig med 2klufna pulfveraktige lameller. V. *på gamla trån. År liten.*

51 — *squamosus* — S. V.? fjällik tegelgul, med krusiga 2klufna lameller. V. *på murkit tråd. År gulaktig, mindre ån föreg., hvilken den liknar. Desse (utan fot) råknas af en del Örtkånnare til* Merulius.

466 BOLETUS, *TICKA.*

1:o *Med svampfot* (stipitati.)

1 — *perennis* — år på bågge sidor platt. ♃. V. *på gamla skogsstubbar. Hatten gul med brunaktige ringar.*

2 — *polyporus* R. Fl. Sc. — *Hatten* nåstan halfsphærisk, under platt, brandgul. ♃. V. *på ångar.*

3 — *dimidiatus* — *Hatten* slåt, vågig, med hvita porer. ♃. V. *vid Drottningholm på gamla trådstubbar.* S. Torner.

4 — *bovinus* (Ko-Ticka) med glatt kantad hatt: *porerne* spetsige sammansatta af andra kantiga porer. V. *i skog.* ⊙. *Hatten år tegelbrun, porerne grå.*
H:n. Åtes gerna af kor, men mjölken blir deraf osmaklig och seg.

a) *Nullibi natura, quam in Fungis, magis inconstans, adeoque nullibi in errores magis faciles sumus. Paucos itaque Fungos rite examinare & determinare potui in tanta copia dubiorum.* VON LINNÉ Fl. Sv. *p. 443.*

5 — *luteus* — med dynlik något klibbig hatt: *porerne* runda hög-gula med hvit fot. V. *i skog.* ⊙.

6 — *viscidus* — med dynlik klibbig *hatt: porerne* trinda åtskilda: *foten* slarfvig. (volvat.) V. *i skog. Hatten är gul, stor. Monne urart af föreg.?*

7 — *rubiginosus* — R. Fl. Sc. *Hatten* kläcklik, rödbrun med inböjd kant, under hvit: *porerne* ganska små, papillösa, foten hvit. V. *i skogar.*

8 — *convexus* — *Hatten* på bägge sidor convex, med nedböjd kant, öfver brun eller brangul, under grå med slarfvig mörkbrun *fot.* V. *i skog.* Fl. Sc.

9 — *granulatus* — med dynlik klibbig *hatt*, trinda något kantiga *porer* med grynig kant. V. *i skog.*

10 — *subtomentosus* — med gul något luden *hatt*, under platt med ljusgul fot och kantiga olikformiga *porer* som äro brandgula. V. *i skog.*

11 — *subsquamosus* — med hvit *hatt*, olikformiga aflonga böjda och snöhvita porer. V. *i skog, är stor, hvitgul med kårt fot.*

2:o *Utan svampfot* (acaules.)

12 — *agaricoides* — läderlik, med aflonga, vinkliga och sammanlöpande porer. ♃. V. *på gamla trän.*

13 — *lacrymans* — läderlik, rödgul knottrig, med en hvit rand mot kanten. r.

14 B. *suberosus* (Hvit-Ticka) är dynlik *(pulvinatus)*, hvit och flåt med olikformiga porer (fina hål på undre sidan.) V. *på björkstammar, är stor och mjuk.* H:n kan br:s i stället för kork i flaskor.

15 — *fomentarius* (Björk-T.) — är dynlik, ojämn och trubbig med trinda, likformiga *porer*, til färgen isgrå. V. *på gamla björkstubbar.*
H:n. Af denna svamp liksom af följ. tillages godt snöske, då svampen kokas i saltpeter-lut, torkas och bultas.

16 — *igniarius* (Fnösk-T.) — är dynlik, flåt med ganska fina *porer.* V. *på gamla trän. Är gråbrun. Liknar föreg. Ser ut som en håstfot.*

M:n.

M:n. *Ap.* FNÖSKET ber. at lägga på blödande rör. Deraf lägges så stor bit på det blödande stället, at det flytande blodröret blifver väl tiltäpt, ett större stycke der ofvanpå, och tilbindes sedan med ett vanligt fast förband.

17 — *sangvineus* — dynlik röd, med ljus kant, porerne ljusgula, små, trinda. V. *på gamla Granar ganska stor.* Bol. nitens? *Gm.* S. N.

18 — *cinnabarinus* — dynlik och på bägge sidor röd. r.

19 — *versicolor* — med olika färgade bälten och hvita porer. V. *på gamla stubbar. Är småluden, blågrå.*

20 — *svaveolens* (Sälg-Ticka) är öfver slät. V. *på Sälg. Har god lukt. Är helt hvit. Porerne olikformiga.* H:n. Lagd bland kläder fördrifver mal.

21 — *Favus* — dynlik hvit, sträfhårig (med raka greniga hår) porerne hvita. V. *på frukttrån. Är stundom cirkelrund med nedtryckta linier (rånlad) efter omkretsen.* Bolet. hirsutulus? S. V.

22 — *Medulla panis* — är hvit med utbredd skorpa, olikformig. V. *på gamla träd vid jorden.*

23 — *decipiens* — läderlik, öfver hvitluden, under gulaktig med små spetsiga sammanlöpande porer. V. *på tall. Äldre blir den lik* Hydnum parasiticum. *Är mycket mindre.*

24 — — *Buglossum* är på bägge sidor grynig och knottrig, öfver något convex köttfärgad, under platt hvitaktig, bestående af en fibrös-geleaktig massa. V. *på Gran, Ek &c. Ser ut som en ox-tunga. Är på öfre sidan beströdd med frön, under med blåddror, som äro porösa. Inre massan är mjuk och rödaktig.*

467 HYDNUM, *HYDNE*, *Taggsvamp.*

1 H. *imbricatum* — med convex knölig *hatt.* V. *i skog. Hatten är rödlett, ofta hvitaktig med hvita taggar.*

2 — *repandum* — med convex slät och vågig hatt. V. *i skog. Hatten är gul med ljusgula taggar och kårt fot.*

3 — *tomentoſum* — med platt måſt trattlik *hatt.* V. *barrſkog. Hatten år brun eller aſkgrå, luden med hvit kant och hvita taggar: foten mörkbrun.*

4 — *Erinaceus* — med flikig likſom grenig *hatt.* V. *i ſkog.* r.

5 — *Auriſcalpium* — med hatt på ena ſidan (dimidiatus.) V. *i ſkog.* r. *Har liten mörkbrun eller ſvartaktig hatt, lång ſmal fot.*

6 — *paraſiticum* — år utan fot vågig, knölig och ludden. V. *på tråd.*
Anm. *De förra ha alla fot* (ſtipes), *denna år utan och utgör grånſen emellan* Boletus *och* Hydnum.

7 — *Thælephora* R. Fl. Sc. Se Helvella.

468 HELVELLA, *HELVELLA, Stenmurkla.*

* *Utan fot, platta.* (Planaria.)

1 H. *Pineti* — år ſkråflig med naggad brådd. V. *vid rötterna af barrtråd. År ſvartbrun, hårbråddad. Varier. hopgyttrad, nåſtan på gemenſam fot, kanten hvitaktig.* K:ls Thælephora meſenteriformis *Gm.* S. N.

2 — *verſicolor* — flåt, helbråddad, ringvis mångfårgad.
A) — öfver hvithårig, under gul, låderlik. V. *på tråd*

3 — *meſenterica* — låderlik, öfver hårig, randig, under glatt violett. V. *i gammal ſkog. År geleaktig.*

4 — *ferruginea* — låderlik flåt, under ſmåluden, roſtfårgad. V. *i ſkog. Varier. mycket i ſtorlek. Åldre blir den hvitaktig och liknar* verſicolor.
A) — rödbrun, liten.

5 — *papyracea* — hinaktig, öfver glatt, under ludden hvit. V. *på bark.*

** *Med fot och nedböjd hatt* (pileo deflexo.)

6 — *Mitra* — med mångflikig *hatt*, ſom år vid foten faſtvåxt: *foten* pipig, flåt. V. *på bergiga ſtållen. Hatten år i början 2flikig lik en Biſkopsmöſſa, men blir ſedan flerflikad. År mörk, brunaktig. Foten trind.* K.ls *Elv. mitra β.* Fl. Sv.
H:n. Br:s ſtufvad bland mat.

7 — *lacunofa* — med hatt fom förra, men pipig fårad och olikformig *fot.* V. *på ftenbackar: foten år hvitaktig full af fåror och fprickor. Hatten fvartblå eller rödaktig.* K:ls *Elvella mitra* α. Fl. Sv. *Har likhet med allmånna Murklor.*
H:n. B:s bland ftufvad mat.

A) — *fulcata* — med 2flikad *hatt: foten* trind med djupa jämnbreda fåror. *Jåmf. om desfe Dem.* AFZEL. *Beftr.* V. A. H. P783. p. 299.

8 — *atra* — med 2flikad, ej faftvåxt *hatt*, fom år inunder bar med tåt (folid.) *fot.* V. *i granfkog.* r. *år fvart, liten, knapt 2 tum hög.*

A) — *pezizoides* — hatten under ftråf med pipig *fot.* r. *Liknar i början en liten fkål med bråddarne hopkramad, blir fedan ombőjd: år fvart eller fvartbrun. År medium emellan* Peziza *och* Hellvella.

*** *Med fot och plattad hatt* (pileo plano.)

9 — *revoluta* — med nedtryckt hatt och ombőjda helbråddade kanter: *foten* pipig något nedtryckt. V. *i granfkog.* r. *flocktals våxande. Hatten år i början kullrig, fedan platt, midt på nedtryckt och i kanten bågig, ljusgul, ftundom blågrön.*

10 — *horizontalis* — med trattlik *hatt* och horizontel naggad *kant: foten* trind, tåt. V. *i V.Göthl.* r. *År i början ftrutlik, fedan platt med djup infånkning midtpå hatten, och flera derifrån utgående fkrynkor: måft rödbrun.*

469 MERULIUS, *MERUL, Husfvamp.*

1 M. *fepticus* — (Husfvamp) — cirkelrund upfvåld, måft gul, utan fot; åldre med fammanlöpande nåtlika, krufiga ådror. V. *i fugtig jord, i hus, hvareft den gör ftor fkada.* K:ls Merul. Vaftator. *Gmel.* S. N. Mucor fepticus Sv. Fl. Ed. 1. *Förekommes med vitriols vatn, kolåmne och fugtighetens afledande.*

A) — *unctuofus* (Trollfmör) upfvåld likfom ett gult flem. V. *på vått tråd.*

2 — *Cantarellus* — se AGARICUS N:o 39.

3 — *quercinus*, *betulinus*, *alneus* se AGARICUS *quercinus &c.*

470 PHALLUS, *MURKLA.*

1 Ph. *esculentus* (Sopp-Murkla) har äggrund gropig *hatt*: *foten* bar skrynklig. V. *i skog.*
H:n. Br:s bland stufvad mat.

2 — *impudicus* — har fot med *volva. Hatten* gropig (cellulos.) V. *i skog*. r. *År hvit. Hatten genombårad.*

471 CLAVARIA, *FINGERSVAMP.*

* *Odelta* (indivisæ.)

1 C. *pistillaris* — år klubbelik, enkel. V. *i skog. Hvitgul.*
A) — *simplex* — hvit, ihålig och trubbig. Fl. Sc.

2 — *ophioglossoides* — år klubbelik trubbig och hopkrammad. V. *i skog. Smol. År svart med vriden klubba.*

3 — *militaris* — klubbelik med fjälligt hufvud. r. *År saffransgul*, *foten slåt.* K:ls Sphæria militaris. *Gm.* S. N.

4 — *cespitosa* — med enkel stjelk, vid basen stundom sammanvåxt: *klubban* vatnfull gul. V. *i kårr.*

5 — *elveloides* — tufvig, uptil enkel med tjock strimig klubba. V. *i skog.* r. *År gulbrun*, *tjock.*

6 — *spathulata* — år hoptryckt och på sidan utdragen med hinnaktig klubba. V. *i skog*, *foten sårad.*

** *Greniga* (ramosæ.)

7 — *vermicularis* — något grenig, knottrig, trubbspetsig. r. s.

8 — *hypoxylon* — hornlik, något grenig, hoptryckt. r. K:ls Sphær. hypoxylon. *Gm.* S. N.

9 — *cornuta* — grenig platt, grenarne i spetsen afhuggna. V. *i Tallskog Södermanland. År grå*, *något rostfergad.*

10 — *coralloides* -- år ganska grenig med tåta olikformiga grenar. V. *bland mossar. År gul, oftast hvitaktig.* H:n. Ätes tillagad som Riskan.

11 — *fastigiata* — år mycket grenig med gula tåta jåmnhöga och trubbiga grenar. V. *i skog. Har tjock stam.*

12 — *muscosa* — grenig med gula olikformiga och spetsiga grenar. V. *ibland mossa. År mycket grenig.*

A) — med fiolett månggrenig *stjelk.* V. *i skogsångar.* r.

472 PEZIZA, *ÖRONSVAMP.*

1 P. *cornucopioides* — trattlik med öppen, flikig (sinuat.) och prickig disk. V. *i skogsångar i Smoland. År stor och svartaktig.*

2 — *Acetabulum* — kalklik (cyathiformis) utpå kantig med greniga ådror. V. *i skog. Månne en ung* Agaric. cantarellus ?

3 — *cyathoides* — år kalk-eller fat-lik med trubbig upstående kant. V. *på marken. År liten af gul fårg.*

4 — *cochleata* — skedlik, tegelfårgad. V. *på ångsmark.*

5 — *cupularis* — klåcklik, nåstan klotrund, med naggad kant. V. *på tråds rötter. Liknar ett ollonskal.*

6 — *scutellata* — platt med convex hårig kant. V. *på tråd.*

7 — *Auricula* (Judeöron) år concav, fållad och öronlik. V. *på murkna trån. År stor, svartaktig, utpå grå-ludden.* M:n. Drar rodnad och hetta ur ögonen, då den blötes i kallt kållvatn och pålågges.

8 — *rufa* — år platt, något flikig, på bågge sidor slåt. V. *vid gamla tråns rötter. År röd eller brandgul, i början rund, skållik med hel brådd. Utgör grånsen emellan* Tremella, Helvella *och* Peziza. K:ls *Pez. cyathoides A)* Sv. Fl. Ed. 1.

9 — *scabra* — concav, flikig, utpå stråf. V. *på marken.* r.

10 — *crucibuliformis* se CYATHUS *crucibuliformis.*

11 — *lentifera* se CYATHUS *lentiferus.*

12 — *punctata* — SPHÆRIA *punctata.*

473 CYATHUS, *KORGSVAMP.*

1 C. *lentiferus* (Brödkorgar) är kläcklik utpå hårig, ini flät. V. *på åkrar. Är grå ini upfyld likſom med ſmå runda kakor. Varier. hopgyttrad med ludden gulaktig korg.* K:ls Peziza lentifera L. Cyath. lævis S. N.

2 — *ſtriatus* — kläcklik ſom förra, ini ſtrimig. V. *på åkrar. Är ſtörre än föreg. ej eller ſå upfyld med kakor.*

3 — *crucibuliformis* — påronlik, glatt, utpå hvit med rödgul diſk. V. *på tråd. Är liten. Liknar en på ſpets ſtående kågla med gul kant.*

474 SPHÆRIA, *VÅRTSVAMP.*

1 S. *truncata* — är påronlik, uptil tvär (likſom afhuggen) hvit ſvartprickig. V. *i Håſtgödſel &c.* K:ls Peziza *punctata* LINN.

2 — *caſtorea* — halfklotrund, ini ſvart, ſammangyttrad: täckelſet brunaktigt ſnart aflallande, kamrarne ſvarta. V. *på bark.* r. s.

3 — *ribis* — oval med upſtående papiller, ſammangyttrad, purpurfärgad. V. *på torra grenar af* Ribes rubrum. *&c. Är liten.*

4 — *cæſpitoſa* — rund ſammangyttrad taggig ſvart. V. *på torra grenar af Rönn. Är ſtörre än föreg.*

5 — *fragiformis* — rund mörkröd liknande ſmå ſmultron. V. *på träns quiſtar. Ung är den röd, gammal mörkbrun, knagg ig, beſtående likſom af ſmå ſammanſatta gryn.*

Anm. Hos TODE, *Fung. Mekl.* &c. anföres en mångd *Sphæriæ-arter*, hvilka väl finnas hos oſs, men jag går förbi i detta Utkaſt, där ögonmärke iſynnerhet hafves på hushållsvåxterna.

475 LYCOPERDON, *BOVIST.*

* *Utan rot, i jord liggande* (ſubterranea.)

1 L. *Tuber* (Åple-Boviſt) är klotrund, taggig och tät (ſolidum.) V. *under jord.* r.s. *Är ſtor ſom ett plommon hvit, ſkarp med uphöjde punkter.*

H:n

H:n. Tillagas och âtes med begârlighet i fôdra Europa: âr fôdande.

2 — *cervinum* — klotrund, något tåt med mjöl i medelpunkten. V. *til hälften under jorden, har knottrig yta, år ftor fom en valnöt, i början mjuk och hvit, fedan hård och gul. Ap.* Svampen.

3 — *Brasficœ* — (Hvitkåls-Svamp) år klotrund något olikformig, tåt och oftaft famfittande (gregarium). V. *på Hvitkålsftammar och blad, fom ligga i jorden. Liknar frön, i början hvita, fedan fvarta.* K:ls Lyc. minimum S. V. Lyc. Semen. Fl. Sc.

** *Med rot, öfver jord, upfylde med mjöl.*

4 — *Bovifta* (Bovifta) år måft klotrund öpnande fig med flikig fpets (ore lacero). V. *på magra fålt, ftor fom ett äple: varier. hvit oah gråaktig, måft med flåt yta.* M:n. *Ap.* Svampen torkar och ftillar blod, då den lägges i får. Helar åfven rötaktiga benfår. Kalms Ref. p. 30. *Pulfret* fom utröker, då fvampen klämmes, år farligt för ögonen. I Finland ges den i mjölk åt kalfvar at ftilla diarrhæer.

A) — med ftråf nåftan taggig yta — åfven fjällig yta.

B) — med mjölaktig yta. *Om defs många variationer fe Gledifch. Fung.* K:ls Lyc. *proteus* S. N. *Gm.*

*** *Med volva och merendels krustaggig öpning.* Geafter.

5 — *ftellatum* — med *volva*, fom år mångklufven och utftående: *hufvudet* glatt med fpetfig och fållad öpning. V. *på fria fält.*

A) — med 4delt volva.

B) — med mångdelt *volva* fnart bortfallande, hvar flik eller ftråle ägglikt fpetfig. K:ls Lyc. *multifidum* Fl. Sc.

6 — *pedunculatum* — med lång fot, klotrundt glatt hufvud och cylindrifk helbråddad *öpning.* V. *på fandbackar.* r.

7 — *Carpobolus* — med mångklufven *volva* och klotrundt hufvud utkaftande frön. V. *på trån. Hufvudet år ftort fom en nålsknapp. Anfes för egit flägte.*

8 —

8 — ***radiatum*** — år half klotrund med fårgad ftråle (radius.) V. *på rutit tråd. År liten, hvit och klotrund.*

**** *Samfittande på andra våxter* (parafitica.) *Upfylde med pulfveraktige frön likfom innom en pofe, fom fnart remnar. Större delen föras af nyare Ört-kännare til egit flägte:* Æcidium.

9 — ***adgregatum*** — mörkbrun, äggrund eller aflong hopfittande, med olikformig öpning, inuti med brangult ludd. V. *på murkit tråd: ftor fom ett knappnåls-hufvud. Har kårt fkaft: år måft purpurröd och påronlik.*

10 — *fesfile* — år rund hopfittande med gulbrun yta och mjöl inuti af famma fårg. *Öpning.* flarfvig. V. *på murkit tråd. Monne en varieté af* L. *epidendrum?*

11 — *gregarium* — klotrund hopfittande med mörk-brun glånfande yta och gulaktigt mjöl. V. *på tråd.*

12 — *variolofum* — år utan fot nåftan rund (knölig) med rödgul yttre bark, fom fnart affaller: inuti med fvart hoppackat mjöl. V. *på murkit tråd. År måft fvart.*

13 — *pififorme* — klotrund, fkarp med öpning ge-nombårad. V. *på rutit tråd.*

14 — *epidendrum* — defs bark och mjöl purpurrödt. V. *på rutit tråd, år blodröd ftor fom en ärt.*

15 — *epiphyllum* — capflerne hopfittande fylde af brand-gult pulfver: mångklufven öpning. V. *på örters blad.* K:ls Æcidium Tusfilaginis. *Gm.* S. N.

16 — *Berberidis* — cirkelrund, capflerne hopfittande med ljusgult pulfver (frön.) V. *på Berberis blad.*

17 — *rubellum* — röd med ljufa frön. V. *på löf. Har ganfka fmå capfler.*

18 — *Euphorbiæ* — med fpridda cylindrifka capfler och brandgult pulfver. *Denna och de 3 föreg. höra til* Æcidium S. N. *De fkada örters blad, likfom ett knott-rigt utflag. Slågtet har blifvit i fenare tider mycket förökt i fynnerhet af dem fom ålfka Naturens små-alfter.*

19 — *fragiformis* fe Sphæria *fragiformis.*

476 CLATHRUS, *GALLERSVAMP.*

* *Med fot* (ftipes) *och axel innom fröknappen.* Stemonitis.

1 C. *nudus* — är rödbrun med trind fot. V. *på rutit tråd. Fröredningen aflång, är fäftad långsefter sin axel likfom i bl.hufvud.*

2 — *Embolus* — har mörkbrunt ludd med fvart fot. *Liknar föregående. Monne urart deraf?* K:ls Mucor Embolus L. Fl. Sv.

3 — *denudatus* — med aflongt hufvud och volva. r.

4 — *recutitus* — med äggrundt hufvud, kårt fot. V. *på murkit tråd. Är hvit.*

** *Med fot och fröknapp utan axel.* Trichiæ.

5 — *fphærocephalus* — med klotrundt hufvud, fvart, trådlik fot, fittande på en ljusgrön fkorpa. V. *på gamla tråns bark. Utgör grånfen emellan* Lichen *och* Clathrus. K:ls Lich. *fpærocephalus* Sv. Fl. Ed. 1. *Fröknappen gråaktig.*

A) — *Lichenoides* — med fvartagtig rund fröknapp och fvart fyllik fot. K:ls Mucor *lichenoides* L. Fl. Sv.

6 — *fulphureus* — med klotrundt glatt och mörkbrunt hufvud eller knapp, frön gröna, foten trådlik. V. *med förra. Monne defs urart?* K:ls Lich. *fulphureus* Sv. Fl. Ed. 1.

7 — *fulvus* — klotrundt rödt hufvud, foten brandgul. V. *på marken i fkog. Varierar blek.* K:ls Mucor *fulvus* L. Fl. Sv.

*** *Utan fot* (acaulis.)

8 — *cancellatus* — är nästan rund, gallerlik. V. *i fkog* r. *Är rödaktig liten, ftinkande nåftan fom* Phallus *impudicus.*

477 MUCOR, *MÖGEL.*

1 M. *Mucedo* (Allm. Mögel) beftår af fina grå hår med fmå runda knappar i toppen. V. *i röta.*

2 —

2 — *leproſus* — af fina i klaſar ſittande hår, gulaktige med ett ſtoft vid roten, ſom är ſvampens frön V. *i tåpta rum.*

3 — *glaucus* — med enkel fot och en hopgyttrad knapp (ett litet klot ſom tyckes vara ſammanſatt.) V. *i röta är grönagtig.*

4 — *cruſtaceus* — med enkel fot och delta axlika knappar (ſpicæ.) V. *i gammal mat.*

5 — *cæſpitoſus* — med grenig fot och 3delta *ax.* V. *på rutit tråd. Är hvit och fin ſom ett hår, ſittande tilhopa i ſmå klaſar.*

6 — *Eryſiphe* (Honungs-dagg) är hvit med mörkbruna prickar. V. *på löf af Humla, Lönn &c.*

7 — *unctuoſus* — är upſvåld, lik ett ljusgult ſlem. V. *på vått tråd. &c.* K:ls *Trollſmör.* a. Torde vara urart af Husſvamp. Se *Merulius.*

UTELÅMNADT:

Sidan 210 näſt efter ADONIS:

274 TROLLIUS, Bl.fodret 0, Bl.kronan mångbladig (14 kronblad) med jämnbreda och glatta honungshus.

Bl-

BIHANG,

visande hvarest de Örtslag, som utgorde classerna, MONOECIA (Sambyggare) och DIOECIA (Tvåbyggare) hos VON LINNÉ, i föreg. Utkast igensås.

MONOECIA, SAMBYGGARE.

MONANDRIA *Zannichellia* *Chara.*	igensås uti 1 *Class.* MONANDR. TRI-PENTAGYNIA.
DIANDRIA. *Lemna.*	— 2 *Cl.* DIANDRIA, MONOGYNIA.
TRIANDRIA, *Typha.* *Sparganium* *Carex.* *Zea.*	— 3 *Cl.* TRIANDRIA, MONOGYNIA.
TETRANDRIA, *Urtica.* *Littorella.*	— 4 *Cl.* TETRANDRIA, MONOGYNIA.
Betula.	— 13 *Cl.* MONADELPHIA, DICLINIA.
PENTANDR. *Xanthium.* *Amaranthus.*	— 5 *Cl.* PENTANDRIA, DIGYNIA.
POLYANDRIA *Carpin.* *Corylus.*	— 13 *Cl.* MONADELPHIA, DICLINIA.
Myriophyllum	— 4 *Cl.* TETRANDRIA, TETRAGYNIA.
Quercus.	— 13 *Cl.* MONADELPHIA, DICLINIA.
Ceratophyllum. *Poterium.*	— 9 *Cl.* POLYANDRIA, MONOGYNIA.
Juglans. *Fagus.*	— 13 *Cl.* MONADELPHIA, DICLINIA.
Sagittaria	— 9 *Cl.* POLYANDRIA, POLYGYNIA.
MONADELPH., *Pinus.*	— 13 *Cl.* MONADELPHIA, DICLINIA.
SYNGENES.. *Bryonia.* *Cucurbita.* *Cucumis.*	— 4 *Cl.* TETRANDRIA, MONOGYNIA.

DIOE-

DIOECIA, TVÅBYGGARE.

MONANDRIA, *Najas*	igenfås i 1 *Cl.*	MONANDRIA, TRIGYNIA.
DIANDRIA, *Salix.*	— 13 *Cl.*	MONADELPH., DICLINIA.
Vallisneria.	— 2 *Cl.*	DIANDRIA, MONOGYNIA.
TRIANDRIA, *Empetrum.*	— 4 *Cl.*	TETRANDRIA, POLYGYNIA.
TRIANDRIA, *Viſcum.* *Hippophaë.*	— 4 *Cl.*	TETRANDRIA, MONOGYNIA.
Myrica.	— 13 *Cl.*	MONADELPH., DICLINIA.
PENTANDRIA, *Humulus.* *Spinacia.* *Cannabis.*	— 5 *Cl.*	PENTANDRIA, DIGYNIA.
OCTANDRIA, *Populus.*	— 13 *Cl.*	MONADELPH., DICLINIA.
Rhodiola.	— 7 *Cl.*	DECANDRIA, PENTAGYNIA.
ENNEANDR. *Hydrocharis.*	— 7 *Cl.*	DECANDRIA, POLYGYNIA.
Mercurialis.	— 9 *Cl.*	POLYANDRIA, TRIGYNIA.
MONADELPHIA, *Taxus.* *Juniperus.*	— 13 *Cl.*	MONADELPH., DICLINIA.

Anm. Af POLYGAMIA, LINN. Cl. ſom ock har *Sambyggare* och *Tvåbyggare*-växter, hafva vi ibland Svenſka Växter endaſt 4 örtſlag: 2 Trädſlag *Acer, Fraxinus.* Ett gräsſl. *Holcus*, och ett örtſlägte *Atriplex*, hvilka tillika hafva *Hermaphrodit*-blommor och föras lätt til ſina Claſſer. Af de öfriga v. LINNÉS Claſſer, ſom här ſaknas, föras HEPTANDRIA, OCTANDRIA och ENNEANDRIA tilſammans under DECANDRIA för de orſaker ſom äro gifna i Inledn. p. XXIX och Afhandl. p. 208: DODECANDRIA för ſitt ovisſa antal ſtåndare dels under ICOSANDRIA, dels til POLYANDRIA. POLYADELPHIA; ſåſom ibland Svenſka Örter ägande ett enda ſlägte *Hypericum*, til POLYANDRIA dit det ock efter ſtåndarnes antal och fäſten hörer. Den öfriga indelningen ſe Schema p. XXXII. och Inl. FÖR-

FÖRKLARING
ÖFVER TABELLERNA.

Fig. 1. Panicum (Hirsbl.) a Den yttre (3dje.) *Bl.foder* agnen. b-b, de inre 2, lik-ſtora. c Kronagn med ſtåndare och piſtiller.

F. 2. Phleum. (Ångkampe.) a a *Bl.fodret* utſpårrat; har Kronagn, ſtåndare och piſtiller. b-Blomman innan den ſlår ut.

F. 3. Alopecurus, (Ångkafle.) aa *Bl.foder*-agn: har en enda Kronagn med borſt vid baſis.

F. 4. Phalaris. (Rörſlen) aa *Bl.foder*-agn: har 2 Kronagn.

F. 5. Milium. (Amur) med 2 vid baſis upblåſte *Bl. foder*-agnar.

F. 6. Agrostis. (Hven) *Bl.foder* agnen ſpetſige.

F. 7. Arundo (Strand-rör.) aa Ull, ſom omgifver *Kronagnen.*

F. 8. Melica (Berg-ſlok) aa *Bl.fodret* 2blommigt, bb *Kronagn.* c åmne til 3dje blomman.

F. 9. Aira. (Tåtel) aa *Bl.fodret* 2blommigt utan åmne til 3dje blomma.

F. 10. Holcus. (Ludd-Tåtel.) Har aa ſårſkilta hanblomſter. b tvåkönad blomma midt uti.

F. 11. Briza. (Darrgrås.) A litet blomax af blomvippan. B kronagn, ſom år hjertformig.

F. 12. Poa. (Ångs-gröe.) A litet blomax. B Kronagn.

F. 13. Enbladig (Trattlik) Blomkrona. a Bråmet (Limbus.) b-Pipen (tubus.) c Blomfodret. d-Pipöpningen (faux,) ſom har ſmå tånder eller taggar.

F. 14. Festuca. (Svingel) aa *Bl.foder*-agn. b *Kronagn* med borſt (ariſta.)

F. 15. Avena (Hafra), aa *Bl.foder*-agn. b *Bl.kron.* med ariſta.

F. 16. Triticum. (Hvete.) aa *Bl.fodr.* agn. bbb *ariſtæ.*

F. 17. Lolium. (Ren-repa) aaa *Bl.foder* eller ſvepe och b ſmå blomax.

Fig. 18. CYNOSURUS (Kamb-Exing.) A Blomax af många småå blomster, som sitta på en sida. B Blommor med a svepen, som b äro mångblommige, med c Kronagn.

F. 19. DACTYLIS (Hund-Exing.) Har a en större kölformig *Bl.foder*-agn. b en mindre. c Kronagn. d Blomningsfättet på en sida.

F. 20. *C* STÅNDARNE i *Monandria*. *A* i *Diandria*. a Knapparne (antheræ.) b sträng (filament.) c Pistill. B Stånd. i *Gynandria*, knapparne hopvåxte.

F. 21. A STÅNDARNE i *Pentandria*. B i *Syngenesia*.

F. 22. A STÅNDARNE i *Didynamia*. B i *Tetradynamia*.

F. 23. STÅNDARN. i *Monadelphia:* Strångarne hopvåxte.

F. 24. BLOMKRONA i *Syngenesia*, som har ståndare med hopvåxte knappar — se Fig. 21. B.

F. 25. BLOMMA i *Diadelphia*, som har a segel (vexillum), bb vingar (alæ), d köl, c Bl.foder.

F. 26. BLOMMA, som har olikformige flikar. b Bl.foder. c Honungshus (Nectarium.)

F. 27. BLOMMA i *Tetradynamia*. aa Bl.skifva (lamina), b klo (ungvis), c Bl.foder.

F. 28. BLOMMA i *Didynamia*, som har a öfre låpp (galea) b nedre låpp (labium.) c Bl.foder.

F. 29. MOSS-BLOMMA. a Lufva (Calyptra), b fröknapp (♀, Capsula.)

F. 30. ALGA (*Lichen Upsaliensis*) a frörednings-scuteller.

F. 31. STÅNDARE i *Diadelphia;* ha strångarne hopvåxte, lutande.

F. 32. BLOMMA i *Icosandria* med ståndare, fåsta på blomfodrets inre sida.

F. 33. A, EUPHORBIÆ blomma. B, a tudelt stjelk. b viggelikt blad.

F. 34. A BLOMMA i *Monadelphia* och *Monoclinia*. B Blad som år fållat och uptil naggat.

F. 35. ÖRT i *Tetradynamia* (Draba nivalis), a fibrösa rötter. b tått sammansittande blad. ddd blomspira (corymbus.)

F. 36. ORMBUNKE (Polypodium *Lonchitis*) a Bladskaft eller fot (stipes.) Små-bladen tusidiga med frörednîng på en sida.

Fig. 37.

Fig. 37. Ört i *Gynandria* (af Ophrys myodes,) B nedre delen med hopknippad rot, d lanſetlikt och ſlidigt blad. A a blomma. b låppen. c kronbladen.

F. 38. b Blomning i *Monadelphia*, *Diclinia* (Salix ♂) a blomſkårm (bractea.) c lanſetlika emot hvarandra ſittande blad.

F. 39. a Blomklase (af Ribes) b Blad, 3flikiga, ſågade, ſkiftevifa.

F. 40. Blomflock (umbella i *Pentandr. Digyn.*) a ſlidigt bladſkårm. b tredelt blad. c ſvepe (involucrum.) dd ſmå blomflockar (umbellulæ.)

F. 41. Fruktbalja, årtſkida (Frukt i *Diadelphia.*)

F. 42. Njurlikt blad (reniforme.) De måſta hjertblad (cotyledon. ſe F. 57. b.)

F. 43. Hjertlikt, tandat och ådrigt blad.

F. 44. A Pillikt, helbråddat blad. B månlikt blad.

F. 45. Örhängelikt (långſpetſigt) och hårbråddat blad.

F. 46. Lyrtaggat, lyrflikigt - - (lyratum.)

F. 47. Rundtaggat (runcinatum.)

F. 48. A Frö i *Syngeneſia* med ſtift och fjun. B gemenſamt blomfåſte derſtådes.

F. 49. bb grofttandat (något ſidoflikigt) blad, a med litet nedlöpande bladſkaft.

F. 50. Blommor i *Syngeneſia*, A ſtrålige (radiat.) B med klotlikt blomfoder och likformiga blommor (capitat. floſculoſi.)

F. 51. Ört i *Syngeneſia*, a med ſmå tunglika blomſter (ſemifloſculoſi.) bb ſtjelkblad, ſidoflikiga eller parbladigt inſkurna. cc rotblad helbråddade.

F. 52. Dubbelt parbladigt (bipinnat.) blad utan uddeblad.

F. 53. Parbladigt med uddeblad. aa Bladſkårm (ſtipel.)

F. 54. Parbladigt, a med bladſkårm, b med klånge. Parbladen (de öfre) nedlöpande.

F. 55. Stjelkſtycke af *Caryophyllæi* i *Decandria.*

F. 56. — — — *Vaginales* i *Decandria*, a ſlidan c hopgyttrade blommor (glomerati.)

F. 57. — — — b ovalt, b njurlikt hjertblad, e ſtjelkomfattande blad, i brådden ſågat.

F. 58. Dubbelt ſågat blad, a med bladſkårm.

Fig. 59. a Blomax. b stängel (scapus.) c rotblad senigt (Plantago *dubia.*)
F. 60. a Krypande stjelk. b sköldlikt blad. c liten blomflock (af *Hydrocotyle.*)
F. 61. Fingerlikt blad.
F. 62. Femklufvit, i spetsen urnupit blad. a bladskaft.
F. 63. Dubbelt 3bladigt (grenigt 3delt blad.) Cicuta *virosa.*
F. 64. Tredubbelt grenigt.
F. 65. Mångdubbelt parbladigt.
F. 66. Parbladigt med vissa rader större blad (interrupte pinnatum.)
F. 67. Svamp. a Foten. b Slarfvan (volva.) c Hatten med lameller. Agaricus.
F. 68. Rundt (orbiculatum) blad.
F. 69. Ovalt (något långrundt.)
F. 70. Äggrundt (ovatum.)
F. 71. Aflongt. (oblongum.) F. 72. Lansetlikt.
F. 73. Jämnbredt. (lineare.) F. 74. Syllikt trindt.
F. 75. Syllikt kantigt. F. 76. Urnupit.
F. 77. Bågigt (repandum.)
F. 78. Hjertlikt (cordatum.)
F. 79. Intryckt eller uptil hjertlikt blad.

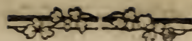
Rättelser.

Sid. XIV. rad. 17. Inl. står *sulsci* läs sulci.
— XVIII. r. 31. st. *gränsen* l. gräsen.
— XXI. r. 10. st. *ett* l. enskilt.
— XXXII. r. 14. st. 2. l. 5. (Ord. i Tetrandria.)
— 6 r. 14. st. *Polyandria* l. Monadelphia.
Samma rättelse behöfves ock sid. 7, 58, 158. där dessa citationer äro efter förra Uplagan.
— 11. r. 20. st. *Pingvicula* l. Pingvikel.
— 18. r. 4. st. 2. l. svepe af 2.
— 20. r. 21. st. stånd. l. ståndarne.
— 22. r. 29. st. Fl. Sc. 1. R. Fl. Sc. Ed. 1.

Sid. 23.

Sid. 23. rad. 22. ſtår *microſtachya* läs *gracilis.*
C. microſtachya *år ſnarare varieté af* C. digitata L. *ån af denna, om ej ſårſkild art, ſom den af* ERH. *och flere blifvit anſedd för.*
— 28. r. 5. ſt. *A) flacca* l. 41 — *flacca* (neglik-ſtarr) *Deſs rum år efter* C. *laſiocarpa* ſid. 30. *Bladen likna neglike-blad.*
— 31. r. 13. ſt. *Zoſtera oceanica* LINN. Den uteſlutes ſåſom hörande til ett annat ſlägte. USTERI Ann. d. Bot. *År ej Svenſk.*
— 41. r. 15. ſt. *A)* l. *Poa. Deſs rum år N:o 10 efter* Poa *bulboſa*, ſid. 46.
— 75. r. 12. ſt. piklikt l. piplikt.
— 82. r. 15. ſt. 168 l. 163. På lika ſått åndras på några andra ſtällen: Sid. 108. N:o 220 l. 120. Sid. 148. N:o 178 l. 187. Sid. 225. N:o 266 l. 271.
— 84. r. 16. ſt. *lanſetlika* l. nåſtan jåmnbreda.
— 86. r. 3. ſt. a. l. ☉. — rad. 9 l. ♃. *Myoſ.* paluſtris *torde förtjena at anſes för ſårſkild art.*
— 90. r. 2. ſt. ofta giftiga l. giftiga, ofta
— 93. r. 16. ſt. 1 aln l. 3 qvarter.
— 106. r. 16. ſt. *A)* l. 2 — *purpurea* (Röd-G.) . . . *De följ. N:r åndras derefter.*
rad. 19. tillägg. M:n ſom förra.
— 143. r. 2. ſt. ſlen l. flen.
— 146. r. 6. ſt. *C)* l. 17. *År ſårſkild art. D)* — parviflorus *deſs urart.*
— 154. r. 21. ſt. Mjölke l. J-mjolke.
— 161. r. 30. ſt. A. H. l. V. A. H.
— 168. r. 25. ſt. enkla l. enkla och hela.
— 169. r. 1. ſt. a. l. r. Sid. 231. r. 25. ſt. r. l. ✝.
— 240. r. 14. ſt. Serapis l. Serapias.
— 315. r. 19. ſt. Påligal l. Poligal.
— 323. r. 31. ſt. GASS l. GASSE, *orbe.*
— 333. r. 3. nedifrån ſt. aflonga l. kantiga och aflonga.
— 345. r. 26. ſt. bråddee l. brådden.
— 347. r. 20. ſt. *Sikor* l. *Sikorer.*
— 362. r. 20. ſt. Råfklor l. Råftunga.
— 377. r. 20. ſt. 8klufven l. 8, 16klufven.
— 378. r. 2. ſt. grenig l. kulliggande.

Sid. 380. rad. 14. står rötter läs sidorötter.
— — r. 23. st. håliga l. merändels håliga.
— 381. r. 17. st. alla l. de flåste.
— 421. r. 1. st. *flavescens* l. *elegans* (Gyllenlaf.)
— 432. r. 2 nedifrån st. fälladt l. fällade.
— 434. r. 23. st. spetslaf l. spinklaf.
— 435. r. 4. st. *A)* — l. *A)* — *deformis* L. Fl. Sv.
— 438. r. 29. st. trind l. hoptryckd.
— 445. r. 2. st. fjällig l. något fjällig.
r. 31. st. volva l. dubbel volva.

Smärre tryckfel, som kunna insmugit sig, behagar den benägne Läsaren sjelf rätta,

---

Tillåggningar.

Sid. 2. efter *Sodaört*, Glasört, som den kallas i några Hushållsböcker.

— 3. rad. 1. för *grenar*, tillägg saftfulla.

— 11. efter V. *peregrina* tillägg som urart, V. *A) acinifolia* och uteslut den p. 10.

— 23. efter C. *curta* — Carex *A) tenella* Erh. & R. Fl. Sc. Den är ansedd för urart af C. *loliacea.*

— 26. efter sista raden: *Utgör gränsen emellan* C. *limosa och capillaris och bör anses för särskilt species. Monne* C, maritima R. Fl. Sc.?

— 43. Avena *strigosa* är särskild art. Retz. *Obs.* och tillägges: 7 Avena *orientalis* (Turkisk-Hafra) Bl.fodret 2blommigt, blomskaften rätt utstående åt en sida. Blomvippan hopdragen, frön släta. ☉. ✲. *Har börjat odlas på Skånska åkerfält som en fördelagtig säd. Kallas där af en del Tatarisk hafra. Växer högre och med längre bl.vippor än allmän hafra.*

— 46. efter *Poa salina.* Den är samma som *Poa distans* S. V. Förmodeligen också af den föreg. (P. *arenaria*) en urart.

— 52. efter Tritic. *spelta* införes
Trit. *junceum* (Tog-Hvete) Bl.fodret 5blommigt,

migt, trubbigt (likfom afhuggit.) Bladen invikna. ♃. V. *på lilla ön, Kläppen, vid Falſterbo.* A. LIDBECK. Beſkr. V. A. H. 1795. p. 194.

Sid. 108. efter H:n vid BETA *Cicla:* at af roten kan firup och ſåcker tilredas -- Rotſaften (af roten ſkalad och tvåttad) utpråſſas och inkokes til firups tjocklek -- och ſedan beredes deraf ſåckret. Upfinningen tilhörer den berömde ACHARD i Berlin. Pl:s med frön bittida om våren i lös och vål gödd jord, en half aln emellan hvart ſtånd. Om tåtare, få rötterna ej tilhörlig våxt. K:ls *Runkel rüben, Weiſer mangold* Tyſkl.

-- 117. vid DAUCUS r. 16. Såckerſirup kan dåraf åfven kokas.

-- 124. vid PHELLANDRIUM. M:n at frön börjat med fördel brukas emot lungſot.

-- 128. vid VIBURNUM *opulus:*
H:n (k.1. g.1. f.1. h.1. ſ.1. b.1.) Pl:s i trdg. til prydnad *Trådarten* år hård, br:s til tånder i våſſkedar &c.

-- 128. efter SAMBUCUS *nigra A) laciniata* -- ſmåbladen flikiga och inſkurna. r. †.

-- 129. r. 32. Laxerſalt tilblandas oljan, hålften eller i lika vigt.

-- 141. r. 23. Br:s i vin mot fallande ſot.

-- 145. JUNC. *capitatus B)* K:ls *Junc. ſetifolius* R. Fl. Sc. och J. *Bufonius A)*, J. *tenageja.*

-- 236. vid O. *latifolia:* M:n. Roten få vål af denna ſom Orch. *Morio* och *Militaris* kan nyttjas för Saleb. *Ap.*

-- 294. efter QVERCUS *robur* och H:n: Ekollon kunna med fördel nyttjas i ſtållet för Caffe. Ollonen brånnas och tagas både med och utan tilblandning af vanliga Caffebönor. De tros vara hålſoſammare ån allm. Caffedryck.

-- 308. vid PINUS: FURU, ſom borde antagas ſom ſlågtnamn.

-- 327. vid ROBINIA *Pſevdacacia,* efter *plantera:* för at erhålla byggnadsvirke. I Skåne och ånnu mer på Seland i Danm. har den börjat planteras med framgång.

-- 339. r. 19. *Hajtand* i Bohus. Sid. 367. r. 8. *Belliſer.*

-- 370. efter ANTH. *cotula* anföres
4. ANTHEMIS *maritima* (Hafskullor.) Bladen enkelt parbladiga ſmåtandade, bara, ſaftfulla, prickiga; ſtjelken nedliggande, bl.fodret något ludit. ♃. V. *vid hafſtrander.* r.s. R. Fl. Sc. 2.

-- 375. r. 18. Den elaſtiſke ringen ſes endaſt med ſynglas.

-- 391. vid ISOËTES. *Braxna-grås.*

-- 405. vid HYPN. *prælongum:* Liknar aldeles H. *complanatum.*

-- 416. vid L. *calcareus*, kalkſtens-laf. L. *ſcrupoſus* år ſårſkild art. L. *Oederi* och *confluens* torde vara ſamma och den ſenares namn bör då uteſlutas.

-- 417. L. *ſubcarneus* bör heta *anguloſus* SCHREB. *Grynlaf.* Sv.

-- 431. vid. L. *ſylvaticus:* Bladen under med ſmå hvita gropar.

REGISTER
öfver
ÖRTSLAGEN.

Latinſka Örte-namn.

Car-

 Hol-

Tha-

Anm. ˘ *betyder at bokſtafven låſes kårt.*
¯ — — *at den låſes lång.*
Desſe tecken åro utſatte öfver de i uttalet måſt ſvåra ord.

Svenſka Örte-namn.

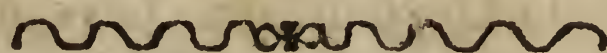
La

Pol-

Sten-

APOTHEKS-NAMN.

*) De med curſiv ſtyl åro ej uptagne i *Pharmac. Svec.* Ed. IV. Deras bruk i medicinſk *Praxis* ſåledes aflagd.

Ono-

PROVINCIE-NAMN.

Dås-

Har-

Kalf-

Pe-

Trygg

REGISTER
öfver
VÄXTERNAS NYTTA.

Bot.

Torr-

Hö-

Mal

Våx-

Örters ſamlande och inlåggning til *Herbarium.*

Örter ſamlas för at hafva dem alla årstider för ögonen, och ſker på det ſåttet, at man i torrt våder plåckar örterna med alla de delar, hvaraf kånnetekn tagas och utbreder dem emellan papper i någon tjenlig bok, derpå lindrigt pråsſar dem och dagligen ſer til at de icke mögla, hvilket förekommes dårigenom at örterna ömſas på torra ſtållen i boken. Hårigenom torka de ſnart och bibehålla fårgen. Saftfulla våxters torkning kan påſkyndas med ett varmt ſtrykjern. Når man under ſommaren ſamlat en mångd ſådane, bör man faſtſåtta dem på hvitt papper och dårefter eller på frånſidan ſkrifva deras namn, nytta och egenſkaper. Faſtſåttningen ſker med ſvagt Snickare lim, eller Husblåſs, uplöſt och kokat i litet brånvin och vatn, hvartil ſlås Coloqvint eller Malörts extract för at afhålla mal. Gummi arabicum brukas åfven, men det fåſter ej vål alla örter. Hårmed beſtryker man medelſt en penſel örtens afvuga ſida varſamt

ſamt och lägger dem på hvitt papper, ett halft ark för hvar ört, tilpråsſar ſamt ſlutligen til Örtſamling inrättar. En ſådan ſamling kan på torrt ſtälle bibehållas i flere hundrade år och blifva en angenäm minneshjelp vid förefallande frågor om nyttiga och ſkadliga växter.

Vid hvart Stift, vid hvar Kyrka borde vara en dylik ſamling på de innom de ſamma förekommande gagneligaſte Naturs-alſter. Härigenom kunde årnås ſäker kännedom af hvad vi äge eller verkeligen ſakne. En där Boende, äfven ſom en Reſande, kunde med lätthet ſe, hvad ſällſynt i orten träffas.

Och hvad vore angenämare än at Rikets Ungdom vid Scholor och Gymnaſier häruti handleddes och under ſina lediga ſommar-månader gjorde ſmå ſamlingar på det de ſedan, då de blifva Präſter och Allmänhetens Ledare, kunde underviſa ſina Åhörare i tillämpningen af Skaparens dråpeliga verk!

Blomhock.
Blom
hock
P. Lundmark sc.

32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
Svepe (enskildt)
Svepe
Rund.
taggadt
Mångdubbelt
parbladigt

